

Λ Ε Ξ Ι Κ Ο
ΤΗΣ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ 1100 - 1669
ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑ

ΤΟΜΟΣ ΙΖ'
πνεύσις – προβίβασις

Συνταγμένος από Ομάδα Συνεργατών
Υπό τη διεύθυνση του
Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗ

ΛΕΞΙΚΟ
ΤΗΣ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ 1100-1669
ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑ

ΤΟΜΟΣ ΙΖ'
πνεύσις - προβίβασις

Συνταγμένος από τους

Ε. ΒΑΡΜΗΟΜΙΤΣΗ	Α. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
Ε. ΖΕΡΒΟΥ	Μ. ΚΕΣΟΓΛΟΥ
Π. ΜΑΥΡΙΑΔΟΥ	Π. ΜΑΥΤΡΟΜΜΑΤΙΔΟΥ
Δ. ΜΠΑΓΚΑΒΟ	ΑΙΚ. ΜΥΤΟΥΛΑ
ΧΑΡ. ΠΑΛΣΑΛΗ	Β. ΦΥΤΩΚΑ
&	
ΑΝΤ. ΒΕ	Π. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
Γ. ΠΟΙΜΕΝΙΔΗ	Α. ΠΟΛΙΤΗ

Υπό τη διεύθυνση του
Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Πρόεδρος: Πάνος Α. Λιγομενίδης

Αναπληρωτής Πρόεδρος: Ι. Ν. Καζάζης

Μέλη: Π. Καγιαλής, Στ. Ευσταθιάδης, Αν. Αντωνάρας, Ν. Αντωνοπούλου, Αντ. Ρεγκάκος

Λ Ε Ξ Ι Κ Ο
ΤΗΣ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ 1100-1669
ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑ

ΤΟΜΟΣ ΙΖ΄
πνεύσις – προβίβασις

Συνταγμένος από τους

Ε. ΒΑΡΜΠΟΜΠΗΤΗ	Α. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
Ε. ΖΕΡΒΟΥ	Μ. ΚΕΣΟΓΛΟΥ
Π. ΜΑΥΡΙΔΟΥ	Π. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΙΔΟΥ
Δ. ΜΠΑΓΚΑΒΟ	ΑΙΚ. ΜΥΤΟΥΛΑ
ΧΑΡ. ΠΑΣΣΑΛΗ	Β. ΦΥΤΩΚΑ
&	
ΑΝΤ. ΒΕ	Π. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
Γ. ΠΟΙΜΕΝΙΔΗ	Α. ΠΟΛΙΤΗ

Υπό τη διεύθυνση του
Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Καραμαούνα 1 - Πλατεία Σκρα, 551 32 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

τηλ.: 2310-459101-459106, fax: 2310-459107

e-mail: centre@komvos.edu.gr

<http://www.komvos.edu.gr>

<http://www.greek-language.gr>

Επιστημονικός Υπεύθυνος του Έργου

«Λεξικό της Μεσαιωνικής Ελληνικής Δημώδους

Γραμματείας 1100-1669 του Εμμανουήλ Κριαρά»:

Καθηγητής Ι.Ν. Καζάζης

© 2011 ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ISBN 978-960-7779-48-9

Τυπώθηκε από την Πελαγία Ζήτη & Σία στη Θεσσαλονίκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ix
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	i
Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Β' ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
Γ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	3
Δ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	4
Ε' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	5
ΣΤ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	6
Ζ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	7
Η' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	8
Θ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	9
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΤΟΜΟΥ	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
Β' ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
Γ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	14
Δ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	15
Ε' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	16
ΣΤ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	17
Ζ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	18
Η' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	19
Θ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	20
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΤΟΜΟΥ	21
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	22
Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ	23
Β' ΕΙΣΑΓΩΓΗ	24
Γ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	25
Δ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	26
Ε' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ	27

Στον αείμνηστο συνεργάτη
 Τάσο Καραναστάση
 (1955-2010)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ	ix
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	1
Α' ΚΕΙΜΕΝΩΝ	1
α') επώνυμων	1
β') ανώνυμων	2
Β' ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ	3
α') ελληνόγλωσσων	3
β') ξενόγλωσσων	4
Γ' ΛΕΞΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΡΙΩΝ	5
α') ελληνόγλωσσων	5
β') ξενόγλωσσων	6
Δ' ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΙΚΤΩΝ ΤΟΜΩΝ	6
Ε' ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΚΔΟΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΤΟΜΟΥ	7
ΒΡΑΧΥΤΡΑΦΙΕΣ	8
Α' ΚΕΙΜΕΝΩΝ	8
α') με ελληνικό τίτλο	8
β') με ξένο τίτλο	14
Β' ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ	15
α') ελληνόγλωσσων	15
β') ξενόγλωσσων	18
Γ' ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ, ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ, ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΙΚΤΩΝ ΤΟΜΩΝ	20
α') σε ελληνική γλώσσα	20
β') σε ξένη γλώσσα	22
Δ' ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	23
Ε' ΛΕΞΙΚΩΝ	24
α') ελληνόγλωσσων	24
β') ξενόγλωσσων	26
ΣΤ' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ	27

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ	30
ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ	35
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΗΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	377

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Και για τον ΙΖ' τόμο ισχύουν οι γενικές ρυθμίσεις που εκτέθηκαν στον ΙΣ' τόμο. Οι συνεργάτες (πλην ελαχίστων που αποχώρησαν πριν από την ολοκλήρωση του τόμου) συμμετείχαν σε όλες τις εργασίες ισότιμα: κάποιοι βέβαια με μικρότερα μερίδια έργου ή για λιγότερο χρόνο –εξού και η αλφαβητική αλλά και διακριτή αναγραφή των ονομάτων στην εσωτερική σελίδα τίτλου.

Αναλυτικά, η συμβολή των συνεργατών στα στάδια σύνταξης του τόμου έχει ως εξής:

- (α) Στη σύνταξη συνεργάστηκαν κυρίως οι: Ευ. Βαρμπομπίτη, Α. Δεληγιαννοπούλου, Ε. Ζέρβου,¹ Μ. Κεσόγλου, Π. Μαυρίδου, Π. Μαυρομματίδου, Δ. Μπάγκαβος, Αικ. Μυτούλα, Χ. Πασσαλής και Β. Φυτώκα.
- (β) Για μικρότερο χρόνο οι: Α. Βε, Π. Μιχαλοπούλου, Α. Πολίτη και ο Γ. Ποιμενίδης (ο τελευταίος για ένα μόνο χρόνο).
- (γ) Στου συνταγμένου υλικού την τελική ανάγνωση, όπου συναιρούνται η προθεώρηση και η τελική θεώρηση, εργάστηκαν οι: Ευ. Βαρμπομπίτη, Μ. Κεσόγλου, Π. Μαυρίδου, Π. Μαυρομματίδου, Δ. Μπάγκαβος, Αικ. Μυτούλα, Χ. Πασσαλής και Β. Φυτώκα.²

Απαριθμούνται και οι προ- ή μετασυντακτικές λεξικογραφικές εργασίες, όλες σημαντικές και απαραίτητες, που διεκπεραιώθηκαν με το ίδιο υψηλό αίσθημα σχολαστικής ευθύνης:

- (α) στη λημματογράφηση - εκκαθάριση του Αρχείου εργάστηκαν οι Α. Δεληγιαννοπούλου, Ελ. Ζέρβου, Μ. Κεσόγλου, Π. Μαυρίδου, Π. Μαυρομματίδου, Αικ. Μυτούλα και Χ. Πασσαλής,
- (β) στην παραβολή παραθεμάτων και παραπομπών του σημασιολογικού και του τυπολογικού τμήματος, οι Ευ. Βαρμπομπίτη, Α. Βε, Π. Μαυρίδου, Π. Μαυρομματίδου, Π. Μιχαλοπούλου, Δ. Μπάγκαβος και Β. Φυτώκα,

1 Οι Δεληγιαννοπούλου και Ε. Ζέρβου αναχώρησαν για τις οργανικές τους θέσεις στη μέση εκπαίδευση πριν από την τελική ανάγνωση των άρθρων τους.

2 Λίγα άρθρα συνέταξε και η Α. Ζαγκλαβήρα. Την κατ' άρθρο και κατά στάδια επεξεργασία συμμετοχή εκάστου βλέπε στον «Αναλυτικό Πίνακα Επεξεργασίας Λημμάτων κατά Συνεργάτη» στο τέλος του τόμου.

- (γ) στην επιλογή αποδελτιωτέου υλικού από νέες εκδόσεις κειμένων και μελέτες, οι Ευ. Βαρμπομπίτη, Ε. Ζέρβου, Μ. Κεσόγλου, Π. Μαυρομματίδου, Δ. Μπάγκαβος, Αικ. Μυτούλα και Χ. Πασσαλής,
- (δ) στην αποδελτίωση του νέου υλικού οι Α. Βε, Γ. Γώγου-Μαυρομιχάλη (η οποία προσέφερε δωρεάν τις υπηρεσίες της στο Λεξικό), Β. Λαμπρίδου και Γ. Ποιμενίδης, και
- (ε) στη βιβλιογράφηση, οι Ευ. Βαρμπομπίτη, Ε. Ζέρβου, Μ. Κεσόγλου, Π. Μαυρομματίδου, Δ. Μπάγκαβος, Αικ. Μυτούλα, Χ. Πασσαλής και Β. Φυτώκα,
- (στ) στην ανάγνωση της τελικής εκδοχής των άρθρων και στον έλεγχο των τυπογραφικών δοκιμών συμμετείχαν όλοι πλην των Α. Δεληγιαννοπούλου, Ε. Ζέρβου, Γ. Ποιμενίδη, Α. Πολίτη.

Με τα διοικητικά και οικονομικά θέματα του Γραφείου Κριαρά ασχολήθηκαν οι Π. Μιχαλοπούλου και Β. Φυτώκα. Με την εκπαίδευση των νέων συναδέλφων, οι Μ. Κεσόγλου και Π. Μαυρίδου. Το αρχικό σύστημα ηλεκτρονικής σύνταξης και μορφοποίησης λεξικού του Vincent Müller τροποποιήθηκε, στα σημεία που επιβαλλόταν ύστερα από τόσα χρόνια, από τον συνεργάτη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας Αλέξη Πασχαλίδη, στον οποίο οφείλουμε και τον 'Πήγασο', ένα θαυμάσιο ηλεκτρονικό-εργαλείο αναζήτησης λέξεων στο ψηφιοποιημένο σώμα ιδιωματικών και ξενόγλωσσων λεξικών του ΚΕΓ. Με την καταγραφή λεξικών στον Πήγασο ασχολήθηκε η Ευ. Βαρμπομπίτη. Στην τελική συνολική κριτική ανάγνωση του έργου, αναντικατάστατο συμπαραστάτη είχα τον Χαρ. Πασσαλή.

Θερμές ευχαριστίες οφείλονται στους καθηγητές Κωνσταντίνο Μηνά και Κομνηνή Πηδώνια για την πολύτιμη βοήθειά τους, καθώς και στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, στο Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη και στην Ακαδημία Αθηνών για τις εκδόσεις και το χρησιμότερο υλικό που μας διέθεσαν με προθυμία.

Εξίσου θερμές είναι οι ευχαριστίες του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας προς το Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών για βιβλιογραφικές διευκολύνσεις, και προς τη Σύγκλητο και τις πρυτανικές αρχές για τη συνέχιση της επί μακράν σειράν ετών ξεχωριστής ετήσιας χορηγίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης προς το Λεξικό Κριαρά. Εντελώς ιδιαίτερα πρέπει να μνημονευθεί η συμβολή του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο πρόθυμα κάθε έτος αποσπά εκπαιδευτικούς που, μετεκπαιδευόμενοι σε έμπειρους λεξικογράφους, προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες στο Λεξικό και, στη συνέχεια, γίνονται η καλύτερη γέφυρα μεταξύ επιστήμης και εκ-

παίδευσης. Η ευγνωμοσύνη του Προέδρου και του Διοικητικού Συμβουλίου του ΚΕΓ απέναντι σε όλους τους ανωτέρω είναι βαθύτατη. Η εκτυπωτική επιμέλεια του Οίκου Ζήτη είναι όπως πάντα υποδειγματική.

Η παράδοση του τόμου στο τυπογραφείο συνέπεσε με τα 104α γενέθλια του Εμμ. Κριαρά. Τον συνοδεύουν οι θερμότερες ευχές όλων μας.

Τέλος, αποτελεί πράξη δικαιοσύνης ο τόμος αυτός να αφιερωθεί στον πρόωρα χαμένο *Τάσο Καραναστάση*, για τον οποίο το Λεξικό Κριαρά ήταν ο «οίκος του είναι» του –με όλο το βάρος που έχει η χαϊντεγκεριανή αυτή έκφραση.

I. N. Καζάζης

Αναπληρωτής Πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
Επιστημονικός Υπεύθυνος του Έργου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εδώ καταχωρίζονται τα βιβλιογραφικά στοιχεία δημοσιευμάτων (εκδόσεων κειμένων και πραγματειών, λεξικών και γλωσσαρίων, περιοδικών, πρακτικών συνεδρίων και αφιερωμάτων) που είδαν το φως μετά τη δημοσίευση του δέκατου έκτου τόμου του Λεξικού ή που δεν είχαν παλαιότερα βιβλιογραφηθεί. Τα δημοσιεύματα αυτά στην αρίθμησή τους συνεχίζουν το τελευταίο αριθμημένο δημοσίευμα της βιβλιογραφίας του δέκατου έκτου τόμου του Λεξικού. Δεν αριθμούνται τα λεξικά και τα γλωσσάρια, τα περιοδικά και τα πρακτικά συνεδρίων, καθώς και τα αφιερώματα σε ερευνητές.

Α' ΚΕΙΜΕΝΩΝ

α') επώνυμων

4258. Ανδρέας Αμάραντος. Νοταριακές πράξεις, Αρακλί Κεφαλονιάς (1548-1562), εκδίδουν: Χρ. Βαγιωνάκης-Ολ. Κατσιβέλα-Δ. Μιχαλαγά-Β. Μπελαβγενή-Μ. Μπλέτας, επιστημονική εποπτεία: Ν. Γ. Μοσχονάς [Ερευνητικό Πρόγραμμα: Βυζάντιο και Δύση, Πηγές, 5] Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών-Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών, 2001.

4259. Αντώνιος Σπυρής, νοτάριος και πρωτόπαπας Κερκύρων. Πρωτόκολλο (1560-1567), εκδίδουν: Ισ. Βέρρα-Αν. Δαβιλοπούλου-Π. Καλομπράτσου-Κ. Καραλής-Ελλ. Κουντουδάκη-Μ. Κωνσταντινίδη-Αικ. Κώτση-Μ. Μανωλοπούλου-Δ. Μητουλάκης-Σ.-Αικ. Πανταζή-Κ. Πεσλής-Κ. Πιλίλη-Σ. Πουλής-Φ. Πραβίτα, επιστημονική επιμέλεια έκδοσης: Ε. Αγγελομάτη-Τσουγκαράκη-Γ. Κ. Μαυρομάτης, φιλολογική επιμέλεια έκδοσης: Θ. Πυλαρινός [Πηγές της Επτανησιακής Ιστορίας, 1], Κέρκυρα, Εκδόσεις Ιονίου Πανεπιστημίου, 2007.

4260. Γεώργιος Βουστρώνιος, Μεταφραστής πνευματικών συγγραμμάτων. Περί αναβάσεως του νου εις τον Θεόν (Μ. Ρούσσο-Μηλιδώνης, Έλληνες Ιησούτες (1560-1773), Αθήνα, Εκδόσεις Κ.Ε.Ο., 1993, 249-258, κείμεν. 252-258).

4261. Δαμασκηνός Στουδίτης. Βιβλίον ονομαζόμενον Θησαυρός (Κεχ., Πεζογρ. Ανθολ., τόμ. Α', 193-195).

4262. Εμμανουήλ Τοξότης, νοτάριος Κερκύρας. Πρωτόκολλο, πράξεις των ετών 1500-1503, εκδίδει: Σ.-Αικ. Πανταζή, επιστημονική επιμέλεια έκδοσης: Ε. Αγγελομάτη-Τσουγκαράκη-Γ. Κ. Μαυρομάτης, φιλολογική επιμέλεια έκδοσης: Θεοδόσης Πυλαρινός [Πηγές της Επτανησιακής Ιστορίας, 2], Κέρκυρα, Εκδόσεις Ιονίου Πανεπιστημίου, 2007.

4263. Θεόδωρος Βρανιανίτης. Δημοσίου νοταρίου πόλεως και νήσου Κερκύρας οι σωζόμενες πράξεις (1479-1516). Κριτική έκδοση: Σπ. Χρ. Καρύδης [Βιβλιοθήκη Ιστορικών Μελετών, 276] Αθήνα, Βιβλιοπωλείο Διονυσίου Νότη Καραβία, 2001.

4264. Ιωάννης Μορεζήνος. Κλίνη Σολομώντος, ιστορίες θαυμάτων της Παναγίας [1599], κριτική έκδοση: Ελένη Κακουλίδη-Πάνου, Ε. Καραντζόλα, Μ. Χαλβατζιδάκη, Ηράκλειο, Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, 2007.

4265. Κασιμάτης Εμμανουήλ νοτάριος Κυθήρων (1560-1582), έκδοση: Μ. Δρακάκης [Πηγές Κυθηραϊκής Ιστορίας, 10, διεύθυνση σειράς: Χρ. Μαλτέζου], Αθήνα, Εταιρεία Κυθηραϊκών Μελετών, 1999.

4266. Κωνσταντίνος Μανασσής. Σύνοψις χρονική. *Breviarium Chronicum, recensuit Od. Lampsidis, pars prior praefationem et textum continens, pars altera indices continens*, Αθήνα, Academia Athaniensis-Ακαδημία Αθηνών-Κέντρον Εκδόσεως Έργων Ελλήνων Συγγραφέων, 1996.

4267. Κωνσταντίνος Μανασσής. Σύνοψις χρονική, εισαγωγή-απόδοση-σχόλια-ερευνητήριο: Οδ. Λαμψίδης [Κείμενα Βυζαντινής Ιστοριογραφίας, 11] Αθήνα, Εκδόσεις Κανάκη, 2003.

4268. Σπυρίδων Βερβιτζιώτης, νοτάριος Κερκύρας. Πρωτόκολλο (1741-1744), εκδίδει: Κ. Σ. Πιλίλη, επιστημονική επιμέλεια έκδοσης: Ε. Αγγελομάτη-Τσουγκαράκη-Γ. Κ. Μαυρομάτης [Πηγές της Επτανησιακής Ιστορίας, 4], Κέρκυρα, Εκδόσεις Ιονίου Πανεπιστημίου, 2009.

4269. Μιχαήλ Μαράς, νοτάριος Χάνδακα. Κατάστιχο 149 (1549) τόμ. Β', Γ', έκδοση: Τ. Μαρμαρέλη - Μ. Δρακάκης [Βενετικές πηγές της κρητικής ιστορίας, 4, 5] Ηράκλειο, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, 2005, 2006.

4270. Μιχαήλ Μαράς, νοτάριος Χάνδακα κατάστιχο 148 (1538) τόμ. Β', έκδοση: Γ. Κ. Μαυρομάτης [Βενετικές πηγές της κρητικής ιστορίας, 7] Ηράκλειο, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, 2006.

4271. Νεόφυτος άγιος, ο Έγκλειστος. Ο λεξιλογικός πλούτος του Εγκλείστου αγίου Νεοφύτου, επιμέλεια: Ι. Τσικνόπουλος (Κυπρ. Σπ. 20, 1957, 149-171).

4272. Νεόφυτος άγιος, ο Έγκλειστος. Τρία ποιήματα (Π. Σωτηρούδης, Συγγράμματα Αγίου Νεοφύτου του Εγκλείστου, τόμ. Α', Πάφος, Έκδοση Ιεράς Μονής Αγίου Νεοφύτου, 1996, 281-2, 284-7).

4273. Πικατόρος Ιωάννης. Ρίμα θρηνητική εις τον πικρόν και ακόρεστον Άδην, κριτική έκδοση: W. F. Bakker-A. F. v. Gemert σε συνεργασία με τον W. G. Brokkaar, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2008.

β') ανώνυμων

4274. Αφήγησις Λιβίστρου και Ροδάμνης. Livistros and Rodamne, the vatican version, editio princeps. Critical edition with introduction, commentary and index-glossary: T. Lendari, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2007.

4275. Βίος Αισώπου. Überlieferung, Sprache und Edition einer frühbyzantinischen Fassung des Äsopromans von G. A. Karla, Vita Aesopi [Serta Graeca. Beiträge zur Erforschung griechischer Texte, 13], Wiesbaden, Dr. Ludwig Reichert Verlag, 2001.

4276. Βυζαντινή Οικονομία. Édition, traduction, commentaire par: J. Lefort, R. Bondoux, J.-Cl. Cheynet, J.-P. Grélois, V. Kravari avec la collaboration de J.-M. Martin, Géométries du fisc byzantin [Réalités Byzantines, 4] Παρίσι, Éditions P. Lethielleux, 1991.

4277. Η Αλωσις της Κωνσταντινουπόλεως, τέταρτη σταυροφορία. A critical edition with translation, grammatical and historical commentary of the Codex 408 Marcianus Graecus (ff. 1-13v) in the library of St. Mark, Venice, by Dr. C. Matzukis, Αθήνα, Εκδόσεις Έλλην, 2004.

4278. Η Ιστορία του Βαρλαάμ και Ιωάσαφ. Historia animae utilis de Barlaam et Ioasaph (spuria). Text und zehn Appendices. Besorgt von R. Volk, Die Schriften des Johannes von Damaskos, herausgegeben vom Byzantinischen Institut der Abtei Scheyern VI/2 [Patristische Texte und Studien, 60] Βερολίνο-Νέα Υόρκη, Walter de Gruyter, 2006.

4279. Νοταριακές πράξεις του Κώδικα της οικογένειας Τυπάλδου-Λασκαράτου (16ος-17ος αι.), εκδίδουν: Κ. Αλεξοπούλου-Ν. Βλάχου-Μ. Μπαλού-Μ. Ντούντα-Αν. Παπαϊωάννου-Αικ. Πέτρου-Γρ. Σαμοΐλης, επιστημονική επιμέλεια έκδοσης: Ε. Αγγελομάτη-Τσουγκαράκη-Αγ. Τσελίκας [Πηγές της Επτανησιακής Ιστορίας, 3], Κέρκυρα, Εκδόσεις Ιονίου Πανεπιστημίου, 2009.

4280. Το μαθηματικό περιεχόμενο του Codex Vindobonensis Phil. Graecus 65 (φφ. 11-126). Εισαγωγή, έκδοση και σχόλια: Μ. Δ. Χάλκου [Βυζαντινά κείμενα και μελέται, 41], Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών, Θεσσαλονίκη, 2006.

Β' ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ

Καταχωρίζονται εδώ μελέτες που μας έδωσαν συμπληρωματικό ερευνητικό υλικό. Ξεχωριστός πίνακας δημοσιευμάτων που μας έδωσαν έγγραφα χρήσιμα στην έκδοση του Λεξικού δεν καταρτίστηκε. Τα κείμενα αυτά μνημονεύτηκαν στον πίνακα πραγματειών (και όχι κειμένων). Γραμματολογικές μελέτες καταχωρίστηκαν μόνο αν μας έδωσαν άφθονα στοιχεία στενού φιλολογικού χαρακτήρα ή αν περιέλαβαν παρατηρήσεις σχετικές με τη μορφή των κειμένων. Δημοσιεύματα ξένων μελετητών σε ελληνική γλώσσα μνημονεύτηκαν κάτω από το μεταγγραμμένο όνομα του ξένου μελετητή. Πάντως, προκειμένου για ερευνητές που δημοσιεύουν μελέτες τους σε γλώσσα που δεν είναι μητρική τους έγιναν παραπομπές από τη μία μορφή του ονόματος προς την άλλη.

α') ελληνόγλωσσων

ΑΛΜΠΑΝΟΥΔΗΣ Π.

4281. Οι αρχαϊσμοί των ανατολικορωμυλιώτικων γλωσσικών ιδιωμάτων (Πρακτ. Α' Πανελλ. Σ. Αν. Ρωμυλ., Κομοτηνή, 2008) Θεσσαλονίκη, Εκδοτικός Οίκος Αφών Κυριακίδη, 2009, 337-378.

ΔΡΕΤΤΑΣ (=DRETTAS G.)-ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΣΤ.-ΛΑΛΟ (=LALLOT J.)

4282. Ζητήματα γλωσσικής αλλαγής: από την κοινή προς τη νέα ελληνική, Θεσσαλονίκη, ΚΕΓ, 2010.

ΕΥΤΥΧΙΑΔΗΣ Α.

4283. Εισαγωγή εις την ελληνικήν θεραπευτικήν από του 1453 μέχρι των μέσων του 19. αι., Αθήνα, 1985.

ΚΑΡΑΛΕΚΑΣ Η.

4283α. Αργίμια και πουλιά του τόπου μας, Αθήνα, Εκδόσεις «Φεραίος», 1968.

ΚΕΧΑΠΟΓΛΟΥ Γ.

4284. Από τον ύστερο Μεσαίωνα ως τον 18ο αιώνα, Εισαγωγή στα παλιότερα κείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνίας, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών-Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ΑΠΘ, 2009.

ΚΥΡΑΝΟΥΔΗΣ Π.

4285. Μορφολογία των τουρκικών δανείων της ελληνικής γλώσσας, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών-Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ΑΠΘ., 2009.

ΜΗΝΑΣ Κ.

4286. Η γλώσσα των δημοσιευμένων μεσαιωνικών ελληνικών εγγράφων της Κάτω Ιταλίας και της Σικελίας, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών (επανέκδοση από το Κέντρον Ερεύνης των Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων-Ι.Α.Ν.Ε.), 2003.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ-ΚΟΝΝΑΡΗ ΑΓΓ.

4287. Η Κύπρος στις απαρχές της τουρκοκρατίας: τα ιστορικά σημειώματα στα φφ. 239ν-240r του κώδικα Ven. Marc. Gr. VII, 16, 1080 (Επετ. Κύπρ. 31, 2005, 193-238).

ΠΑΣΧΑΛΗΣ Μ.

4288. Γύρω από τον «Ερωτό-κριτο»: σημασιολογικές εξερευνήσεις στο ποίημα του Κορνάρου (Πετρ. Θ' ΔΚρ.Σ, Β1, 2004, 125-131).

ΠΗΔΩΝΙΑ Κ.

4289. Ο «κρητικός πόλεμος» του Ακακίου-Ανθίμου Διακρούση και οι πρώτες εκδόσεις των ιστορικών ποιημάτων του Σταυρινού και του Ματθαίου Μυρέων (Πετρ. Θ' ΔΚρ.Σ, Β1, 2004, 145-159).

4290. Το κρητολογικό έργο του Εμμανουήλ Κριαρά, (Αναζητήσεις: περιοδική έκδοση του Συνδέσμου φιλολόγων νομού Ρεθύμνου, τεύχ. 10, 2006, 18-23).

ΠΑΠΠΑΣ Π.

4291. Η προστακτική και η θέση των προσωπικών αντωνυμιών στα δημώδη ελληνικά της υστεροβυζαντινής λογοτεχνίας (Μελ. ελλην. γλώσσ. 22, 2002, 531-542).

ΠΗΛΙΔΗΣ Ι.

4291α. Τίτλοι, οφθίκια και αξιώματα εν τη βυζαντινή αυτοκρατορία και τη χριστιανική ορθόδοξη εκκλησία, Αθήν, ΑΣΤΗΡ, 1985.

ΧΑΛΚΟΥ Μ.

4292. Η μαθηματική παιδεία και η ορολογία της στο Βυζάντιο κατά τον Βιενναίο ΕΛΛ. Φιλ. Κωδ. 65 (φ. 11r-126r) (Ε. Εσπ. 5, 2001-2003, 51-62).

ΧΕΜΕΡΤ (=GEMERT v. A.)

4293. Η ομοιοκατάληκτη διασκευή παλιότερων βυζαντινών έργων, Κρητικά στον Ιμπέριο (Πεπρ. Θ' ΔΚρ.Σ, Β1, 2004, 39-56).

ΧΕΝΡΙΧ (=HENRICH G.-ST.)

4294. Αναθεώρηση προβληματικών ομοιοκαταληξιών στην κρητική λογοτεχνία, κυρίως στον Ιωάννη Πικατόρο (Neogr. Med. Aevi V, 17-31).

4295. Αναθεώρηση προβληματικών ομοιοκαταληξιών στην κρητική λογοτεχνία II (Στις αμμουδιές του Ομήρου, Homenaje a la Profesora Olga Omatos, Javier Alonso Aldama, Cirilo García Román, Idoia Mamolar Sánchez (editores), Universidad del País Vasco, Euscal Herriko Unibertsitatea, Argitalpen Zerbitzua Servicio Editorial, 2008, 365-378).

4296. Διαλεκτοϊστορικά: 1) Μια περίπτωση της ποντιακής αποβολής του επίτονου [u] στον 12. αι. 2) Τα συντάγματα «τις το, τις τα» αντί «του το, του τα» της βορειοδυτικής Ρόδου (Τριά-ντα, τουλάχιστον 17.-20. αι.) (Νεοελλ. Διαλ. 3, 49-60).

4297. Ένας δωρισμός στα μεσαιωνικά και νέα ελληνικά: οι γενικές πληθυντικού του τύπου (ε)κεινών / (των) Σερβών / (τόσων) χρόνων (Μελ. ελλην. γλώσσ. ΙΣΤ', 1996, 10-20).

4298. Η παλαιότερη ελληνική παράφραση βολταιρικού έργου, ο Μέμνων (1766), και ο Έλ-ληνας ποιητής της (Πρακτικά του Γ' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών, Βουκουρέστι, 2-4 Ιουνίου 2006) Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2007, 385-392.

4299. Ποιος έγραψε το ποίημα Αλωσις Κωνσταντινουπόλεως (BB 1, 177-197); (Πρακτικά του Συνεδρίου: Constantinopla 550 años de su caída-Κωνσταντινούπολη 550 χρόνια από την άλωση, Γρανάδα, Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas, Universidad de Granada, 2003, επιμελητές: E. Motos Guirao-M. Morfakidis Filactós, τόμ. II La Caída-H Αλωση, 319-331) Γρανάδα, 2006.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΧΡ.

4300. Διορθώσεις και συμπληρώσεις στα «Κουζιανιώτ'κα» (Ελιμειακά 52, 2004, 88-99).

4301. Κοζανίτικα Ετυμολογικά: Τα τουρκικά περιφραστικά ονόματα (Ελιμειακά 56, 2006, 91-100).

4302. Το κοζανίτικο κλουσαρά και ο σχηματισμός του (Ελιμειακά 62, 2009, 69-90).

β') Ξενόγλωσσων

CERVELLIN-CHEVALIER I.

4303. Une histoire du doux pays de Chypre, traduction du manuscrit de Venise de Leontios Machairas, volume publié sous la direction d' Andréas Chatzisavas [Lapithos, 18] Besançon, Editions Praxandre-Nancy: Institut d' Etudes Néo-Helléniques, 2002.

COUREAS N.

4304. The Assizes of the Lusignan Kingdom of Cyprus, translated from the Greek by Nicholas Coureas [Texts and Studies in the History of Cyprus, 42] Λευκωσία, Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου, 2002.

HENRICH G. S.

4305. Die Kryptosphragis bei einigen byzantinischen Dichtern (Zwischen Polis, Provinz und Peripherie, Beiträge zur byzantinischen Geschichte und Kultur, herausgegeben von Lars M. Hoffmann unter Mitarbeit von Anuscha Monchizadeh, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag, 2005, 649-661).

4306. Noch nicht gebuchte Lexeme aus der kretischen Literatur (Lexicologica Byzantina, Beiträge zum Kolloquium zur byzantinischen Lexicographie, Bonn, 13-15 Juli 2007, 261-277) V&R unipress, Bonn University Press, 2008.

HORROCKS G.

4307. Greek: A History of the Language and its Speakers, Wiley-Blackwell, 2010.

MERCIER R.

4308. An almanac for Trebizond for the year 1336 [Corpus des astronomes byzantins, 7], Louvain-la-Neuve, Institut Orientaliste de Louvain-Academia-Erasme, 1994.

ODORICO P.

4309. L' Akrite. L' épopée byzantine de Digénis Akritas, version grecque traduite du grec par Paolo Odorico, version slave traduite du vieux slave par Jean-Pierre Arrignon, suivies du Chant d' Armouris traduit du grec par Homère-Alexandre Théologitis, Postface de Paolo Odorico, Τουλούζη, Anacharsis Éditions, 2002.

PAPPAS P.

4310. Concrete contexts of morphosyntactic change: Evidence from later medieval greek (U. Penn Working Papers in Linguistics, volume 8.3, 2002, 161-173).

4311. The development of counterfactuals with *thélo*: "want" in early modern greek (OSU Working Papers in Linguistics 52, 1999, 15-40).

4312. The microcosm of a morphological change: Variation in *thelō* + infinitive futures and *ēthela* + infinitive counterfactuals in early modern greek (Diachronica XVIII, 1, 2001, 59-92).

PAPPAS P. - JOSEPH B. D.

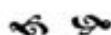
4313. The development of the greek future system: Setting the record straight (Proceedings of the 4th International Conference on greek linguistics, University of Cyprus-Foreign languages department, Λευκωσία, 1999), Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2001, 354-360.

4314. On some recent views concerning the development of the greek future system: (BMGS 26, 2002, 247-273).

TZITZILIS CHR.

4315. Das Mittellgriechische in Süditalien und das Problem der Herkunft der neugriechischen Dialekte Süditaliens (Wiener Byzantinistik und Neograzistik, Beiträge zum Symposium, Wien, 4-7 Dezember 2002 [Byzantina et Neograeca Vindobonensia, 24] Βιέννη, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2004, 464-481).

4316. Lexikalische Balkanismen in der Mundart im Hochland von Pierien (ein Beitrag zur diachronischen Kontaktlinguistik) (Linguistique Balkanique XLIV 1-2, 129-142, Académie des Sciences de Bulgarie, 2005).

Γ' ΛΕΞΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΡΙΩΝ

α') ελληνόγλωσσων

Απαλοδήμον Ντ., Περιγραφικό Λεξικό των πουλιών της Ελλάδος, Αθήνα, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, 1993.

Αποστόλου Στ., Λεξικό του γλωσσικού ιδιώματος της Νάουσας (με στοιχεία φωνητικής και μορφολογίας) Νάουσα, 2007.

Γιαγκουλλής Κ., Ασίζες του Βασιλείου της Κύπρου. Ερμηνευτικό και ετυμολογικό γλωσσάριο, με εισαγωγικό σημείωμα, Λευκωσία, 1993.

Δεληγιάννης Κ., Το γλωσσικό ιδίωμα των Κουβουκλίων Προύσας (διδακτορική διατριβή), Αδελαΐδα Αυστραλίας, 1984.

Καλαντζάκος Α., Λεξικό ρουμελιώτικης λαϊκής γλώσσας, Αθήνα, Ελεύθερη σκέψις, 2000.

Μαυρομάτης Κ., Λεξικό τοπικών όρων και ιδιωτισμών Καναλιών-Καρδίτσας, Θεσσαλονίκη, Σύλλογος των εν Βόλω Καναλιωτών Καρδίτσας, 1987.

Πανταζάτος Δ., Κεφαλονίτικη και Θιακιά ντοπιολαλιά, 2000.

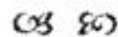
Σύρκου Αγγ., Το μεγαρικό γλωσσικό ιδίωμα. Λεξικογραφική μελέτη, Αθήνα, Νήσος, 2006.

Τζαννετής Κ., Γλωσσάριο του Μαραθόκαμπου Σάμου. Εισαγωγή-Γλωσσικές παρατηρήσεις. Επιμέλεια: Μ. Μαργαρίτη-Ρόγκα, Θεσσαλονίκη, Σύλλογος Μαραθοκαμπιτών της Αθήνας, 1996.

Τζιαμούρτας Ζ., Γλωσσικός θησαυρός των Καραγκούνηδων, (εικονογραφημένο λεξικό με λαογραφικά στοιχεία), Καρδίτσα, 2006.

β') Ξενόγλωσσων

Cortelazzo M.-Zolli P., Dizionario etimologico della lingua italiana, seconda edizione in volume unico a cura di Manlio Cortelazzo e Michele A. Cortelazzo, Bologna, Zanichelli, 1999.

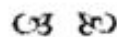
Δ' ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΙΚΤΩΝ ΤΟΜΩΝ

Ζητήματα ποιητικής στον Ερωτόκριτο, επιμέλεια: Στέφανος Κακλαμάνης, Ηράκλειο, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, 2006.

Πεπραγμένα 8^{ου} Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου (Ελούντα 1-6 Οκτωβρίου 2001) Ηράκλειο, Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, 2004 κε.

Πρακτικά Α' Πανελληνίου Συνεδρίου «Ανατολική Ρωμυλία (Βόρεια Θράκη), Ιστορία και Πολιτισμός» (Κομοτηνή 4-6 Απριλίου 2008), επιμέλεια: Π. Αλμπανούδης, εποπτεία έκδοσης: Γ. Μηνούδης, Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Α. Ρωμυλίας, Θεσσαλονίκη, Εκδοτικός Οίκος Αφών Κυριακίδη, 2009.

Πρακτικά Συμποσίου «Λεόντιος Μαχαιράς-Γεώργιος Βουστρώνιος, δύο χρονικά της μεσαιωνικής Κύπρου» (Λευκωσία 14-21 Σεπτεμβρίου 1996), Λευκωσία, Ίδρυμα Αναστάσιος Γ. Λεβέντης, 1997.

Ε' ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ

Κανίσκιν, Studi in onore di Giuseppe Spadaro, a cura di Anna di Benedetto Zimbone e Francesca Rizzo Nervo [Medioevo Romano e Orientale, collana diretta da F. Conca e A. Pioletti, Studi 12], Università degli Studi di Catania, Rubbettino, 2002.

Geschehenes und Geschriebenes, Studien zu Ehren von Günther S. Henrich und Klaus-Peter Matschke, herausgegeben von Sebastian Kolditz und Ralf C. Müller, Leipzig, Eudora, 2005.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΚΔΟΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΤΟΜΟΥ

α') Ελλήνων

Αγαπητός Π.	3980, 4181	Κατσαρός Β.	3970
Αγγέλου Α.	3936α	Κεχαγιώγλου Γ.	4165, 4166, 4182
Ακανθόπουλος Π.	3935	Κοτζαγεώργης Φ.	3948
Αλεξίου Στ.	3941	Κωστής Κ.	3963
Αργυρίου Α.	3933	Λαμπάκης Στ.	3964, 4170
Ασδραχάς Σ.	3963	Μαλτέζου Χ.	4191
Βασιλείου Π.	3972, 3999	Μανάδης Ν.	3990
Γαρίτσης Κ.	3950, 3951	Μανούσας Μ.	4167
Δανέζης Γ.	3985, 3997	Νικολάου - Κόνναρη Αγγ.	4172
Δέδες Δ.	3946	Νικολόπουλος Γ.	3930
Δετοράκης Θ.	3960	Παῖζη Μ.	4169
Δημητρουλόπουλος Χ.	3976	Παναγιωτάκης Ν.	3939, 4192
Δουλαβέρα Β.	3969	Παπαθωμόπουλος Μ.	3996
Δρακάκης Μ.	4174	Πετμεζάς Σ.	3963
Ηλιούδης Γ.	3953, 3954	Πηδώνια Κ.	4179
Κακλαμάνης Στ.	3949, 3985, 4170	Πιερής Μ.	4172
Κακουλίδη-Πάνου Ε.	3929, 3936, 3956, 3959, 4264	Σοφιανός Δ.	4188
Καραναστάσης Τ.	3963	Σωτηρούδης Π.	4272
		Τσελίκας Α.	3953, 3954

β') Ξένων

Bakker W.	3965	Klein W.	3921
Beijerman I.	4189	Lendari T.	4274
Brokkaar W.G.	4173, 4194	Matzukis C.	4277
Caracausi M.	4193	Mercati S.	4184
Egea J.	4002	Moennig Ul.	4186
Gázquez M.	4190	Odorico P.	3963
Gemert A. v.	3965, 4189	Olsen B.	3986
Holton D.	3994, 4187	Puchner W.	3983, 3998, 4167
Hult K.	3980	Rigo A.	3994
Jeffreys E.	4185	Schartau B.	4183
Jeffreys M.	4171	Smith O.	3980
Karaghianni Ur.	4177	Vejleskov P.	4176

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

Στους πίνακες που ακολουθούν συγκεντρώθηκαν βραχυγραφίες εκδόσεων κειμένων και μελετημάτων και βραχυγραφίες ονομάτων μελετητών και εκδοτών, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν κατά τη σύνταξη όλων των έως τώρα τόμων του Λεξικού. Οι αριθμοί που ακολουθούν τις βραχυγραφίες εκδοτικών ή άλλων δημοσιευμάτων παραπέμπουν στους σχετικούς βιβλιογραφικούς πίνακες των τόμων Α', Β', Ε', Ζ', Η', Θ', Ι', ΙΑ', ΙΒ', ΙΔ', ΙΕ', ΙΖ' και ΙΖ' του Λεξικού (ο Γ' και ο Δ' δεν περιέχουν βιβλιογραφία σε ειδικούς πίνακες). Επειδή η αρίθμηση των δημοσιευμάτων αυτών είναι συνεχής και ενιαία, προκειμένου για τους τόμους που περιέχουν βιβλιογραφία, κρίθηκε σκόπιμο να δοθεί ο παρακάτω πίνακας όπου παρέχεται η αντιστοιχία τόμου και βιβλιογραφικών αριθμών. Ο δέκατος τρίτος τόμος του Λεξικού περιέλαβε ευρετήρια των δώδεκα προηγούμενων τόμων.

Τόμ. Α'	αρ. 1-1460	Τόμ. Ι'	αρ. 3003-3201
Τόμ. Β'	αρ. 1461-2040	Τόμ. ΙΑ'	αρ. 3202-3388
Τόμ. Ε'	αρ. 2041-2504	Τόμ. ΙΒ'	αρ. 3389-3648
Τόμ. Ζ'	αρ. 2505-2580	Τόμ. ΙΔ'	αρ. 3649-3917
Τόμ. Η'	αρ. 2581-2726	Τόμ. ΙΕ'	αρ. 3918-4168
Τόμ. Θ'	αρ. 2727-2845	Τόμ. ΙΖ'	αρ. 4169-4257
	αρ. 2845α-3002	Τόμ. ΙΖ'	αρ. 4258-4316

Α' ΚΕΙΜΕΝΩΝ

α') με ελληνικό τίτλο

Αγαπ., Αμαρτ. Σωτ. = 3918	Αιτωλ., Ρίμ. Α. Καντ. = 4	Αμ. παράκλ. = 120
Αγαπ., Δαμασκ. Βαρλαάμ = 3921	Αιτωλ., Ρίμ. Μ. Καντ. = 4	Αμπασ. Μοσχ. = 4191
Αγαπ., Γεωπον. = 2042	Ακ. Αθ., Δημ. τραγ. Α' = 2504	Αναγν., Ημιάμβ. = 2062
Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) = 3389	Ακολ. Αρσεν. = 2087	Αναγν., Στ. πολιτ. = 6
Αγαπ., Εκλόγ. = 3919	Ακ. Σπαν. = 112	Ανακάλ. = 121
Αγαπ., Καλοκ. = 3920	Ακρ. τραγ. = 3970	Ανακάλ. (Pertusi) = 3395α
Αγαπητ., Εισ αγ. Δέκα = 2041	Αλεξ. = 2098	Ανάλ. Αθ. = 122
Αγάπ. (Κωστούλα Δ.) = 2910	Αλεξ. ² = 4187	Αναστάσιος, Λόγ. εγκωμιαστικός Βησσαρ. Λαρίσ. = 3650
Αγαπ., Νέος Παράδ. = 2063	Αλ. Κύπρ. = 1485	Ανέκδ. ιντ. κρητ. θεάτρ. = 3400
Αγν., Θρησκ. δράμ. = 3998	Αλ. Κων/π. (Matzukis) = 4277	Ανθ. χαρ. = 2092
Αγν., Ποιήμ. = 155	Αλλατ., Σύμβ. Αθαν. = 307	Ανθ. χαρ. (Βεν.) = 3667α
Αγν., Σκωπτ. Στ. = 3232	Αλφ. = 115	Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) = 3667
Αθανάσιος εξ Αγράφων = 3618	Αλφ. καταν. = 2091	Αννα Κομν. = Άννα Κομνηνή (B. Leib, Παρίσι 1937-1945)
Αιν. άσμ. = 359	Αλφ. (Μογ.) = 117	Αντων., Βίος οσ. Συμ. = 3923
Αιτωλ., Βοηβ. = 5	Αλφ. (Μπουμπ.) = 116	Ανυφάντρα = 3212
Αιτωλ., Μύθ. = 3	Αλφ. (Μπουμπ.) Κ = 787	Ανων., Ιστ. σημ. = 205
Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) = 3649	Αλφ. ξεν. = 119	Αξαγ., Κάρολ. Ε' = 7
Αιτωλ., Μύθ. (Legr.) = 2	Αλφ. ξεν. Αθ. (Μαυρομ.) = 3678	Απαρν. = 123
	Αλφ. ξεν. Αμ. (Μαυρομ.) = 3678	
	Αλφ. (Πασχ.-Παπαδ.) = 2090	

- Αποκ. Θεοτ. = 126
 Αποκ. Θεοτ. (Pern.) = 125
 Απόκοπ. = 57
 Απόκοπ.² = 2582
 Απόκοπ. Επίλ. I = 57
 Απόκοπ. (Παναγ.) = 3392
 Απόκοπ. (Vejleskov) = 4176
 Απολλών. = 127
 Απολλών. (Κεχ.) = 4182
 Απολλών. (Wagn.) = 130
 Αποφθ. = 2188
 Αποφθ. πατέρ. = 354
 Αραμπατζόγλου, Φωτίειος
 Βιβλ. = 2160
 Αργυρ., Βάρν. Κ = 8
 Αρέθ., Επιστ. = 308
 Αρμεν., Εξάβ. = 2043
 Αρμούρ. = 132
 Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) = 3024
 Αρσ., Βασ. Ρωσών = 3924
 Αρσ., Κόπ. διατρ. = 9
 Αρχ. Μεγ. Β = 118
 Αρχ. Μεγ. Ρ = 116
 Ασμα Κύπρ. = 135
 Ασμα Μάλτ. = 134
 Ασμα πολ. = 133
 Ασμα σεισμ. = 136
 Ασσίζ. = 137
 Ατταλ. = Μιχ. Ατταλειάτης
 (έκδ. Βόννης)
 Αχέλ. = 10
 Αχιλλ. (Haag) L = 140
 Αχιλλ. L = 139
 Αχιλλ. N = 139
 Αχιλλ. O = 138
 Αχιλλ. (Smith) O = 3398
 Αχιλλ. (Smith) N = 3980
 Αχμέτ., Ον. = 309

 Βακτ. αρχιερ. = 141
 Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) = 3935
 Βακτ. αρχιερ. (Γκίνης) = 2179
 Βακτ. αρχιερ. (κώδ. 1373, EBE)
 = 3213
 Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) = 3202
 Βαρνάβας, Ρίμ. = 4169
 Βασίλ. Κεφάλ. παραιν. = 3390
 Βέλθ. = 143
 Βελλερ., Επιστ. = 1461
 Βεν. = 1489
 ΒΕΝΕΤΣΑΣ, Δαμασκ. Βαρλαάμ
 = 3651
 Βεν. κείμ. = 124
 Βεν. (Λάμπρ.) = 164
 Βεντράμ., Γυν. = 11
 Βεντράμ., Φιλ. = 12
 Βεστάρχης, Πρώλ. Θεοτ. = 3925
 Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ.
 Ανάστ. = 3926
 Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ.
 Ελεάζ. = 3927

 Βησσ., Επιστ. = 13
 Βησσαρ., Διαθ. = 3668
 Βίος αγ. Ηλία = 2093
 Βίος αγ. Ιωάνν. Ελεήμ. = 3975
 Βίος αγ. Κυπρ. = 355
 Βίος αγ. Νικ. = 147
 Βίος αγ. Νικ. (Κακλ.) = 3949
 Βίος Αισώπ. = 1487
 Βίος Αισώπ. (Karla) = 4275
 Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) =
 3996
 Βίος Αισώπ. W (Παπαθωμ.) =
 3995
 Βίος Αλ. = 113
 Βίος Αλ.² = 2588
 Βίος Αλ. (v. Thiel) = 2737
 Βίος Αρχίπτ. = 1519
 Βίος γέρ. V = 250
 Βίος Δημ. Μοσχ. = 148
 Βίος Ευθυμ. πατριάρχ. = 1520
 Βίος Θεοδ. Συκ. = 2094
 Βίος Ιωσήφ = 3974
 Βίος Κοσμά Μαΐουμά = 3215
 Βίος οσ. Αθαν. = 149
 Βίος Φιλαρ. = 3978
 Βλαστού, Επιστ. = 1462
 Βλεμμ., Δούκ. = 310
 Βλεμμ., Λάσκ. = 311
 Βλεμμ., Ποίημ. = 312
 Βοσκοπ. = 150
 Βοσκοπ.² = 2582
 Βουστρ. = 14
 Βουστρ. (Κεχ.) = 3928
 Βραχ. χρόν. = 2226
 Βυζ. Ιλιάδ. = 2106
 Βυζ. κάλ. = 366
 Βυζ. σκωπτ. τραγ. = 356

 Γαδ. διήγ. = 151
 Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) = 3999
 Γαδ. διήγ. (Pochert) = 3669
 Γαδ. διήγ. (Wagn.) = 152
 Γέν. Ρωμ. = 242
 Γερασ., Έτ. στ. = 313
 Γερμ. Λοκρ., Γράμμ. = 2044
 Γερμ., Ον. = 314
 Γεωργ. Ακροπολ., Χρον.
 Συγγρ. = Γεωργίου Ακρο-
 πολίτου, Χρονική Συγγρα-
 φή (A. Heisenberg, Λειψία
 1903)
 Γεωργηλ., Βελ. = 15
 Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v.
 Gem.) = 3204
 Γεωργηλ., Θαν. = 17
 Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) = 16
 Γεωργίου ρήτορος, Αρχιληστ.
 = 3929
 Γεωργίου ρήτορος, Στίχ. =
 3205
 Γεώργ. Μον. = 323

 Γεωργ. Συνεχ. = 315
 Γκίνου, Στ. = 2045
 Γλυκά, Αναγ. = 18
 Γλυκά, Στ. = 19
 Γλυκά, Στ. Β' = 18
 Γόρδιος, Περί Μωάμ. = 3206
 Γράμμα κρ. διαλ. = 101
 Γράμματα Μετεώρ. = 2169
 Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. =
 2046
 Γρηγορόπ., Έγγρ. = 4170
 Γρυπάρη, Βοσκοπ. Αιγ. = 2846
 Γυμν. Ρώμ. = 153
 Γύπ. = 105

 Δαβίδ = 2589
 Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (με-
 τάφρ.) = 2617β
 Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (με-
 τάφρ.)² = 3930
 Δαμασκ. Στουδ., Διάλ. = 2076
 Δαμασκ. Στουδ., Φυσιολ. Τ. =
 316
 Δαρκές, Προσκυν. = 2047
 Δευτ. Παρουσ. = 4183
 Δεφ., Λόγ. = 22
 Δεφ., Σωσ. = 21
 Δεφ., Σωσ. (1569) = 3004
 Δημ. αινίγμ. = 2095
 Δημ. άσμ. = 351
 Δημ. Βυζ. άσμ. = 359α
 Δημ. κείμ. = 1488
 Δημ. ομιλ. = 2113
 Διαθ. Αγ. Γεωργ. Μαγγ. =
 Mercati, REB 6 (1948) 36-47
 Διαθ. Ακοτ. = 2238
 Διαθ. Αλ. = 393
 Διαθ. Βοϊλά = 3454
 Διαθ. Δροσ. Μαλαχ. = 3242α
 Διαθ. 17. αι. = 3098
 Διαθ. ηγουμ. Μακαρίας = 1465
 Διαθ. Θεοδ. Σαρ. = 385 και
 1418
 Διαθ. Νίκων. = 388
 Διαθ. Νίκωνος = 3023
 Διαθ. Ντεφαϊτζ. = 389
 Διαθ. Πασχαλίγ. = 389
 Διακρούσ. = 24
 Διακρούσ., Αφ. = 2049
 Διακρούσ., Έτεροι = 2049
 Διακρούσ., Πένθος = 2048
 Διακρούσ., Στ. = 2049
 Διάλ. Ευθυμ. = 2096
 Διασωρ. = 1463
 Διάτ. Κυπρ. = 156
 Διγ. = 1521
 Διγ. Α = 160
 Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. = 3024
 Διγ. Άνδρ. = 159
 Διγ. κάβ. = 361
 Διγ. Τρ. = 157

- Διγ. Esc. = 160
 Διγ. Gr. = 161
 Διγ. (Hess.) Esc. = 158
 Διγ. O = 68
 Διγ. (Trapp) Esc. = 2097
 Διγ. (Trapp) Gr. = 2097
 Διγ. Z = 2097
 Διδ. Σολ. P = 162
 Διγγ. Αγ. Σοφ. = 163
 Διγγ. Αγ. Σοφ. (Μουζ.) = 3025
 Διγγ. Αλ. FE = 1489α
 Διγγ. Αλ. G = 1490
 Διγγ. Αλ. V = 114
 Διγγ. Αλ. Επίμετρο = 3396
 Διγγ. Αλ. Yal. = 3397
 Διγγ. Αλ. F (Konst.) = 3670
 Διγγ. Αλ. E (Konst.) = 3670
 Διγγ. Αλ. F (Lolos) = 3582
 Διγγ. Αλ. E (Lolos) = 3582
 Διγγ. Αλ. Σεμίο. M = 3976
 Διγγ. Αλ. Σεμίο. Σ = 3976
 Διγγ. Αλ. Σεμίο. B = 4186
 Διγγ. Αλ. Σεμίο. S = 4186
 Διγγ. αναιρεθ. = 1491
 Διγγ. Βελ. = 1486α
 Διγγ. Βελ. (Cant.) = 145
 Διγγ. Βελ. N² = 3219
 Διγγ. Βελ. Neap. = 2100
 Διγγ. Βελ. χ = 3218
 Διγγ. Βεφά = 4188
 Διγγ. εις τους κρασσοπατέρας = 2102
 Διγγ. εκρ. Θήρ. = 165
 Διγγ. θαύμ. αρχ. Μιχ. = 1523
 Διγγ. Ιωσήφ = 3621
 Διγγ. μάστ. = 362
 Διγγ. παιδ. = 166
 Διγγ. παιδ. (Tsiouni) = 2101
 Διγγ. πανωφ. = 167
 Διγγ. πόλ. Θεοδ. = 49
 Διγγ. Τωβήτ = 1522
 Διγγ. Τωβίτ = 3979
 Διγγ. ωραιότ. = 168
 Διον., Ιστ. Ρωσ. = 3931
 Διον. ρήτ., Ιστ. = 3932
 Δοκειαν. = 317
 Δούκ. = 25
 Δωρεά Μαρ. Παλαιολ. = 169
 Δωρ. Μον. = 26
 Δωρ. Μον. (Βαλ.) = 34
 Δωρ. Μον. (Horp) = 27
 Εβρ. γλωσσ. = 357
 Εβρ. ελεγ. = 170
 Έγγρ. 16. αι. (Παραμλητό 4, 1989) = 3402
 Έγγρ. μον. Φιλοσ. = 1543
 Έγγρ. Σαντορ. = 4094
 Έγγρ. Σύρου = 2184
 Εγκ. αγ. Δημ. = 1492
 Εγκώμιο εις Τζάνε = 3659
 Εις Θεοτ. = 281
 Εις τον έρωτα = 3671
 Εκατόλ. M = 176
 Έκθ. χρον. = 171
 Εκλ. Λέοντ. = 363
 Εκλογής χειρόγρ. = 2573
 Έκφρ. Ξυλοκ. = 172
 Ελλην. νόμ. = 226
 Εξήγ. πέτρ. = 234
 Επιθαλ. Ανδρ. B' = 174
 Επιστ. 16. αι. = 3098
 Επιστ. Αδελφ. = 1493
 Επιστ. Βαγιαζ. = 1524
 Επιστ. Ηγουμ. = 1495
 Επιστ. κλήρου Καλλιπ. = 3398α
 Επιστ. Μουρ. B' A-B = 77
 Επιστ. Μωάμ. = 175
 Ερμον. = 28
 Ερμον. (Μαυρ.) = 2847
 Ερωτόκρ. = 39
 Ερωτόκρ.² = 2060α
 Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) = 2729
 Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² = 3940
 Ερωτοπ. = 176
 Ερωφ. = 104
 Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) = 3211
 Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. = 3619
 Ευγέν. = 56
 Ευγέν., Δρόσ. = 29
 Ευγέν. (Vitti-Spadaro) = 4175
 Ευρετ. Ερωτοκρ. = Πίναξ του παρόντος βιβλίου του λεγομένου Ρωτόκριτου (Στ. Ξανθουδίδης, Ερωτόκριτος, Ηράκλειο 1915, 763-73)
 Ευστ. = Eustathii, Commentarii ad Homeri Iliadem pertinentes ad fidem codicis laurentiani editi, curavit Marchinus van der Valk, τόμ. A'-Γ', Lugduni Batavorum 1971-1979
 Ευστ., Αλ. = 320
 Ευστ., Opusc. = 319
 Ζήν. = 177
 Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) = 3399
 Ζήν. (Μπουμπ.) = 1494
 Ζήνου, Βατραχ. = 2050
 Ζήνου, Πρόλ. Πένθ. θαν.² = 2051
 Ζυγομ., Διγγ. Περχουέ = 3934
 Ζυγομ., Διγγ. Περχουέ² = 3934α
 Ζυγομ., Επιστ. = 321
 Ζωγγρ. = 378
 Ημερολ. = 3220
 Ηπειρ. = 365
 Θάν. Μ. Καντ. = 2854
 Θαύμα αγ. Νικ. = 3971
 Θαύμα αγ. Νικολ. α' = 2103
 Θαύμα αγ. Νικολ. β' = 2104
 Θεματογραφία = 2737α
 Θεολ., Τζιρ. = 32
 Θεόφιλος Καμπανίας = 2848
 Θεοφ., Χρον. = 322
 Θησ. = 178
 Θησ. (Foll.) = 181
 Θησ. (Morgan) = 182
 Θησ. (Schmitt) = 179
 Θησ. Πρόλ. (Κακλ.) = 3985
 Θρ. αλ. = 189
 Θρ. Θεοτ. = 183
 Θρ. Κύπρ. K = 185
 Θρ. Κύπρ. M = 184
 Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) = 2738
 Θρ. Κων/π. B = 192
 Θρ. Κων/π. Βαρβ. = 190
 Θρ. Κων/π. διάλ. = 191
 Θρ. Κων/π. H = 186
 Θρ. Κων/π. (Mich.) = 2105
 Θρ. Κων/π. Πολλ. = 188
 Θρ. Κων/π. P suppl. = 187
 Θρ. Μιχ. = 3969
 Θρ. Παναγ. = 1496
 Θρ. πατρ. = 193
 Θυσ.² = 196
 Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) = 3672
 Θωμάζος Παριτζίνος [Πρόλ. Somav.] = 3391
 Ιακ., Παραιν. = 33
 Ιατροσ. = 198
 Ιατροσ. κώδ. = 197
 Ιατροσόφ. = 364
 Ιατροσόφ. (Oikonomu) = 2739
 Ιερακοσ. = 23
 Ιερόθ. Αββ. = 1
 Ιερομν. επιστ. = 4177
 Ιμπ. = 200
 Ιμπ. (Lambr.) = 1497
 Ιμπ. (Legr.) = 199
 Ιντ. κρ. θεάτρ. = 201
 Ισπαν. έγγρ. (Χασιώτης) = 2334
 Ιστ. Βατοπ. = 142
 Ιστ. Βλαχ. = 50
 Ιστ. Ενετ. = 3987
 Ιστ. Ηπειρ. = 38
 Ιστ. μακαρ. Μαρκ. = 2729α
 Ιστορ. Αθέσθη = 2856
 Ιστορ. δεσποτών Ηπειρ. = 2876
 Ιστ. οθαμ. = 4000
 Ιστ. πατρ. = 203
 Ιστ. πολιτ. = 204
 Ιωακ. Κύπρ. = 35
 Ιωάνν. ιερ. = 36

Ιωάσαφ, Στ. Νοταρ. = 2849
Ιων. = 206

Καβαλίστας = 3006
Κακή μάννα = 207
Κακοπ. = 4189
Καλίμ. = 208
Καλίμ. (Lambr.) = 2107
Καλίμ. (Pichard) = 209
Καλλιν., Βίος Υπατ. = 2054
Καλόανδρ. (Δανέλης) = 3419
Καλόανδρ. (Κεχ.) = 3992
Καλορείτ., Περί ματ. βίου = 2055
Καλορείτ., Στ. = 2056
Καλος., Χαλκ. = 324
Καλούδ., Προσκυν. = 2057
Καματηρ., Εισαγ. αστρον. = 325
Καμεν. = 323
Καναν. = 37
Καναν. (Pinto) = 3935α
Κανον. διατ. = 3401
Καραβ. = 173
Καραντην. = 1464
Καρτάν., Ανθ. = 326
Καρτάν., Βιβλ. ωφέλ. = 4171
Καρτάν., Διαθ. = 2058
Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. = 3207
Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) = 3936
Κασιμ., Έγγρ. = 4265
Κατάγγρ. Χαριτόπ. = 384
Κατά ζουράρη = 2216
Κατάλ. οικουμ. συν. = 2279
Κατάλ. πατριαρχ. = 1526
Κατάλοιπ. Λάμπρ. = 381
Κατζ. = 106
Κάτης = 210
Κάτης (Χόλτον) = 3993
Κατοαίτ. = 327
Κ.Δ. = Καινή Διαθήκη
Κεδρ. = 328
Κείμ. αγ. Δημ. = 368
Κείμενα ανέκδ. (Thomson) = 3221
Κεκ., Στρατ. = 329
Κιγάλα, Σύνοψις ιστοριών = 2059
Κίναμ. = 330
Κλήμ. λαϊκ. = 303
Κοδρικά, Εφημερ. = 3936α
Κολοφ. = 2360
Κομν., Διδασκ. Δ = 263
Κομν., Διδασκ. Ι = 263
Κομνηνής Άννας Μετάφρ. = 2741
Κομνηνού, Προσκυν. = 3008
Κονταρ., Ιστ. Αθ. = 3938
Κονταράτος, Στίχ. πολιτ. = 3937

Κόρη = 3222
Κορων., Μπούας = 41
Κουρσάρ. = 386
Κρασοπ. = 284
Κρασοπ. (Eideneier) = 3223
Κρ. Βαρλ. Ιωάσ. = 1151
Κρ. δημ. τραγ. = 358
Κριτοπούλ., Γραμματ. = 2060
Κρ. συμβόλ. = 392
Κυνος. = 23
Κυπρ. άσμ. = 360
Κυπρ. ερωτ. = 211
Κυπρ. νόμ. = 3116
Κυπρ. χφ. = 380
Κυρίλλ., Επιστ. = 1511
Κύριλλ. Κων/π. = 331
Κυρίλλου, Ρωσ. περιγρ. = 2061
Κωδ. = 333
Κώδιξ Βιβλιοθήκης μονής Πάτμου = 2366
Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ. = 3030
Κώδ., Παρέκβ. = 332
Κώδ. Πάτμου Ι, ΙΙ = 4123
Κώδ. Σισανίου (Πανταζόπ.) = 2262
Κώδ. Χρονογρ. = 302
Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) = 2592α

Λατ. έγγρ. πατμ. αρχ. = 2234
Λαυρ., Οπτασία Α. = 3955
Λαυρ., Οπτασία Σ. = 3956
Λεηλ. Παρουκ. = 212
Λεξ. = 213
Λεξ. Μακεδ. = 214
Λέοντ., Αίν. = 43
Λέοντ., Αιν. (Knös) = 1888
Λέοντ., Αιν. (Brokkaar) = 4173
Λέοντ., Αποκ. = 2065
Λιβ. Esc. = 217
Λιβ. (Lamb.) Ν = 217
Λιβ. Ν = 216
Λιβ. Ρ = 215
Λιβ. Sc. = 217
Λιβ. (Αγαπητός) = 3674
Λιβ. διασκευή α = 4181
Λιβ. Va = 4274
Λίμπον. = 58
Λόγ. νουθ. = 367
Λόγος ωφέλιμος = 2108
Λόγ. παρηγ. Ι = 220
Λόγ. παρηγ. Ο = 219
Λουκάνη, Αλ. Τροίας = 2849α
Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. = 2850
Λούκαρ., Διάλογ. = 3208-9

Μακρεμβ., Υσμ. = 30
Μαλαξός, Νομοκ. = 3009
Μαλιασσηνού, Ενύπνιο = 3656
Μανασσ., Αρίστ. = 47

Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) = 1466
Μανασσ., Ποίημ. ηθ. = 45
Μανασσ., Χρον. = 46
Μανολ., Επιστ. = 1467
Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ. = 3010
Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ². = 3942
Μάξιμ. Καλλιουπ., Πρόλ. (Legr.) = 3011
Μαξίμου, Ακολ. Αγ. Νικολ. = 3657
Μαξίμου Πελοπ., Αποκάλ. = 3943
Μαξίμου, Συναξ. αγ. Νικολ. = 3658
Μαράς, Κατάστιχο 148= 4270
Μαράς, Κατάστιχο 149= 4174, 4269
Μαργουν., Βίοι = 3944
Μαργουν., Βίοι² = 3945
Μαρκάδ. = 223
Μάρκ., Βουλκ. = 48
Μαρτ. αγ. Αβερκ. = 1530
Μαρτολόγιον (1540) = 3403
Μαρτύρ. αγ. Αιμιλ. = 2110
Μαρτύρ. αγ. Βλασ. = 3988
Μαρτύρ. αγ. Δημ. = 368
Μαρτύρ. αγ. Επιχ. = 1527
Μαρτύρ. αγ. Κυριακ. = 1528
Μαρτύρ. αγ. Λαυρεντ. = 1531
Μαρτύρ. αγ. Νικηφ. = 3989
Μαρτύρ. αγ. Νικολ. = 2109
Μαρτύρ. αγ. Παύλης = 1529
Μαρτύρ. αγ. Προκοπ. = 1532
Μαρτύρ. αγ. Υπατ. (Halkin) = 2112
Ματθ. Μυρ., Ακ. = 1468
Μαυλανά-Βαλέντ, Ελλην. ποιήμ. = 3946
Μαυρικ., Στρατηγ. = 1512
Μαυρικ., Στρατηγ. (Dennis) = 2743α
Μαχ. = 51
Μεσαρ. Κ., Λόγ. = 1513
Μεταξά, Επιστ. = 1469
Μετάφρ. Ακαθ. Υμν. = 3395
Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ = 3972
Μετάφρ. Μολιέρου = 3404
Μετάφρ. "Χαρακτ." Θεοφρ. = 3622
Μηλ., Οδοιπ. = 52
Μητροφάνους, Ιατροσ. Μαχ. = 3947
Μικρ. διηγ. (Zimbone) Ι = 3224
Μικρ. διηγ. (Zimbone) ΙΙ = 3225
Μικρ. χρον. Yale = 2099
Μιχ. ιερομ. = 55

- Μορεζίν., Διαθ. = 2730
 Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. = 1470
 Μορεζίν., Λόγ. = 2066
 Μόσχ. = 337
 Μουσουλμ. χφ. = 3948
 Μπενιζέλος = 3012
 Μπερτολδίνος = 3226
 Μπερτολδός = 3227
 Μυστ. = 225
 Μυστ. παθ. = 218
 Μ. Χρονογρ. = 301
- Ν. Θησαυρ. = 3973
 Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες = 2583
 Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. = 2730α
 Ναξ. έγγρ. = 387
 Ναξ. Εκatóλ. = 3228
 Νειλ., Λόγ. Νικοδ. = 1514
 Νεκρ. βασιλ. = 227
 Νεκρολ. = Νεκρολόγιο
 Κυπριακό, J. Darrouzès, Littérature et histoire des textes byzantins XIII = 3031
 Νεκταρ., Επιστομ. = 2068
 Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. = 3014
 Νεόφ. Έγκλ. = 60
 Νεόφ. Έγκλ. (Σωτ.) = 4272
 Νεόφ. Έγκλ., Λεξ. = 4271
 Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. = 3953
 Νικ. Ιερόπ.(.), Πραγμ. = 3954
 Νικήτα., Βίος Φίλαρ. = 3015
 Νικήτ. Χων. = 344
 Νομοκ. = 1498
 Νομοκ. Αγ. Γεωργ. = 3990
 Νομοκριτ. = 2857
 Νούκ., Μύθ. (Παράσολου) = 3649
 Ντακορώνιας, Νησιωτ. Επετ. 1, 1918 = 3426
 Ντελλαπ., Ερωτήμ. = 3661
 Ντελλαπ., Λόγ. παρακλ. = 3661
 Ντελλαπ., [Πάθη Χριστού] = 2070
 Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. = 3661
 Ντελλαπ., Υπομν. = 2241
- Ξανθόπ., Νυκτηφ. = 2072
 Ξόμπλιν = 3675
- Ο γεννηθείς νεώτερος ... = 2742
 Οδοιπ. Σίβηρ. = 1534
 Ολόκαλος = 3662
 Ον. = 371
 Ον. Δανιήλ = 370
 Ον. Νυκτηφ. = 338
- Ον. (Παπαχαρ.) = 1499
 Ονόμ. πυλ. Κων/π. = 1500
 Ονόμ. πυλ. Κων/π. (Preger) = 3676
 Ορισμ. Μαμελ. = 228
 Ορισμ. Σινάν = 229
 Ορισμ. Σινανπασίας (Rigo) = 3994
 Ορνεοσ. = 231
 Ορνεοσ. αγρ. = 230
 Ουζούχασαν = 2858
 Οψαρ. = 232
- Παῖσ., Ιστ. Σινά = 61
 Παῖσ., Ιστ. Σινά (Βογιατζ.) = 479
 Παλαιολ. Πελοπονν. (Λάμπρ.) = 2225
 Παλαμήδ., Βοηβ. = 62
 Παλαμήδ., Ψαλμ. = 3017
 Παλλαδά, Εγκ. Σινά = 2073
 Πανάρ. = 63
 Παντεχνή, Κυνηγ. = 64
 Πανώρ. = 2084
 Πανώρ.² = 4179
 Παρασπ., Βάρν. C = 66
 Παράφρ. Μανασσ. = 221
 Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) = 222
 Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν.) = 344
 Παράφρ. Χων. (v. Dieten) = 2865
 Παρθεν., Γράμμ. = 1471
 Πάτρια Κων/π. = 373
 Π.Δ. = Παλαιά Διαθήκη, έκδ. Tischendorf
 Π.Δ. (ΕΒΕ) = Μετάφραση της Π. Δ., Ελληνική Βιβλική Εταιρεία, 1997
 Πένθ. θαν.² = 2114
 Πένθ. θαν. D = 786
 Πένθ. θαν. K = 786
 Πένθ. θαν. (Knös) S = 236
 Πένθ. θαν. N = 235
 Πένθ. θαν. S = 786
 Πεντ. = 237
 Περί γέρ. = 238
 Περί γέρ. (Δαν.) = 3997
 Περί διαίτης = 2853
 Περί Ιωσήφ = 2859
 Περί μεθύσου = 2115
 Περί ξεν. (Μαυρομ.) = 3678
 Περί ξέν. V = 240
 Περί ξέν. A = 241
 Περί πονηρ. = 242α
 Περί πραγματ. = 242β
 Περί πώς έκαμναν ... βασιλέα = 3033
 Πηγά Μ., Περί σοφ. = 2731α
 Πηγά, Χρυσοστ. = 2732
- Πικατ. = 69
 Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) = 4273
 Πιστ. βοσκ. = 243
 Πλανοσπαράκτης = 3405
 Πλάτ., Όσα δει = 70
 Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. = 1472
 Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. (Βασιλείου) = 2733
 Π. Ν. Διαθ. = 233
 Π. Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) = 2860
 Π. Ν. Διαθ. (Μέγ.) = 2861
 Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.) = 3677
 Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² = 4192
 Ποιήμ. = 1501
 Πόλ. Τρωάδ. = 279
 Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) = 2077α, 2272α και 3229-30
 Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) = 3679α
 Πόλ. Τρωάδ. (Πολ. Α.) = 1502
 Πολυδ. = Πολυδεύκης (Bethe, Λειψία 1900)
 Πορτολ. A = 373α
 Πορτολ. B = 374
 Πορτολάνος Ζαγοράς = 3406
 Πορτολ. (Κούτσικα) = 3991
 Πορτολ. (Τσελίκας) = 3981
 Πορφυρογ., Έκθ. = 335
 Πορφυρογ., Έκθ. (Βόνν.) = 334
 Πορφυρογ., Προς Ρωμαν. = 336
 Πορφυροπ., Μετάφρ. Ανεκδ. Προκοπ. = 2584
 Πουλολ. = 245
 Πουλολ. Αθ. = 246
 Πουλολ. Z = 244
 Πουλολ. (Τσαβαρή) = 2590
 Πουλολ. (Τσαβαρή)² = 3034
 Πρακτ. επισκ. Κεφαλλην. = 1557
 Πρέσβ. ιππ. = 247
 Πρόδρ. = 76
 Προδρ. = 71
 Προδρ., Ανέκδ. ποιήμ. = 75
 Προδρ., Δεητ. = 72
 Προδρ. (Eideneier) = 3393
 Προδρ., Κατομνομ. = 1515
 Προδρ., Ροδ. = 73
 Προδρ., Σεβ. = 72
 Προδρ., Στ. δεητ. = 74
 Προκόπ. = Προκόπιος (J. Haury, Λειψία 1905-1913)
 Πρόλ. άγν. κωμ. = 249
 Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. = 1503
 Πρόλ. κωμ. = 248
 Προσήλ. = 2862
 Προσκυν. α' = 3037
 Προσκυν. Αγ. Αθ. 6 = 3039
 Προσκυν. β' = 3026

Προσκυν. Εθν. Βιβλ. 2043 = 3044
 Προσκυν. Ιβ. 535 = 3042
 Προσκυν. Ιβ. 845 = 3043
 Προσκυν. Ιεροσ. = 2591
 Προσκυν. Κουτλ. 156 = 3027
 Προσκυν. Κουτλ. 390 = 3039
 Προσκυν. Λαύρ. 874 = 3035
 Προσκυν. Μεταμ. 50 = 3038
 Προσκυν. Μπεν. 54 = 3040
 Προσκυν. Ολυμπ. 177 = 3028
 Προσοψιάς, Δράμα γενν. τυφλού = 3957
 Πρόστ. Ανδρ. = 2728
 Προφητ. = 1504
 Πτωχολ. α = 2592
 Πτωχολ. Α = 2592
 Πτωχολ. Β = 2592
 Πτωχολ. Ζ = 256
 Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ = 2592
 Πτωχολ. Ν = 251
 Πτωχολ. Ρ = 250
 Πτωχολ. Ρ¹ = 2592
 Πωρικ. = 253
 Πωρικ. Α = 254
 Πωρικ. Απ. = 254
 Πωρικ. (Βεν.-Μαρκ.) = 375
 Πωρικ. Ρ = 253
 Πωρικ. Σ = 253
 Πωρικ. V = 252
 Πωρικ. Ζ = 254
 Πωρικ. (Winterwerb) = 3623
 Ριμ. Απολλων. = 128, 129
 Ριμ. Απολλων. (Βεν.) = 3680
 Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) = 4182
 Ριμ. Βελ. = 144
 Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) = 3231
 Ρίμ. θαν. = 255
 Ριμ. κόρ. = 257
 Ριμ. κόρ. Α = 4193
 Ριμ. κόρ. V = 4193
 Ροδινός (Βαλ.) = 2585
 Ροδινός Νεόφ. = 2069
 Ροδολ. = 1479
 Ροδολ. (Αποσκ.) = 3210
 Ροδολ. (Μανούσ.) = 93, 94
 Ρούσμ.-Σαβ. (Πρωτοπ.-Μπουμπ.) = 3018
 Ρωμανός = Sancti Romani Melodi Cantica, Α', Β' (Ρ. Maas και C. A. Trypanis, Οξφόρδη 1963, 1969)
 Ρώμη θρην. = 3984
 Ρωστέρ. = 2074
 Σανγιν., Ονομ. μελών = 340
 Σανκταμαύρας, Πράξ. Αποστόλ. = 2586
 Σανκταμαύρας, Πράξ. Απο-

στόλ. (Κακ.-Πάνου) = 3959
 Σατιρ. ποίημ. = 259
 Σαχλ., Αφήγ. = 78
 Σαχλ. Α' (Wagn.) Μ = 79
 Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ = 79
 Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ = 80
 Σαχλ. Β' (Wagn.) ΡΜ = 80
 Σαχλ. Ν = 81
 Σεβήρ., Διαθ. = 1474
 Σεβήρ., Ενθύμ. = 1473
 Σεβήρ.-Μανολ., Επιστ. = 1475
 Σεβήρ., Σημειώμ. = 2240
 Σεβήρ., Τελ. Σημειωμ. = 2734α
 Σεισμολ. (Οικονόμου) = 3045
 Σηθ, Τροφ. = 341
 Σημ. Δωρ. Τζυκ. = 385
 Σημειώσεις ιστορ. Κύπρου = 3153
 Σημ. ιστορ. Κύπρ. = 3152
 Σιγίλλ. Κωνστ. Μακρ. = 385
 Σκλάβ. = 82
 Σκλέντζα, Ποιήμ. = 83
 Σκορδύλης, Λόγ. Θεοτ. = 3960
 Σκούφ. Φ. = 1476
 Σκούφ. Φρ., Γραμματοφ. = 3961
 Σκούφ. Φρ., Τέχν. Ρητ. = 3962
 Σκούφ. Φρ., Τέχν. Ρητ.² = 3962α
 Σουμμ., Παστ. φίδ. = 85
 Σουμμ., Ρεμπελ. = 84
 Σουρούμης, Ιωάνν. Ξέν. = 3018α
 Σούτσου, Αλεξανδροβόδας = 3663
 Σούτσου, Έπαινος εις το κρασί = 2075
 Σοφίαν., Γραμμ. = 342
 Σοφίαν., Κωμωδ. Ricchi = 1478
 Σοφίαν., Παιδαγ. = 1477
 Σοφ. Πρεσβ. Β = 250
 Σπαν. Α = 266
 Σπαν. Β = 266
 Σπαν. (Ζώρ.) V = 1505
 Σπαν. (Λάμπρ.) Va = 267
 Σπαν. Μ = 2116
 Σπαν. (Μαυρ.) Ρ = 260
 Σπαν. Ο = 264
 Σπαν. Ρ = 261
 Σπαν. (Spadaro) = Προς Δημόνικον Pseudoisocrateo e Spaneas ... = 3046
 Σπαν. U = 265
 Σπαν. V = 262
 Σπαν. V suppl. = 264
 Σπανός D = 3407
 Σπανός (Eideneier) = 2513
 Στ. Αδάμ. = 272
 Στάθ. = 268
 Στάθ. (Θέατρο) = 269

Σταθ. (Μανούσ.) = 270
 Στάθ. (Martini) = 2117
 Σταυριν. = 86
 Σταφ., Ιατροσ. = 87
 Στ. Βοεβ. = 271
 Στεφ. Ιχνηλ. = 376
 Στεφ. Ιχνηλ. (Eideneier N) = 3408
 Στεφανόπ., Βιβλ. Στεφανοπ. = 2852
 Στίχ. ερωτ. = 3233
 Σπικουργ. = 1536
 Σπικουργ. μεταβυζ. = 1507
 Στίχ. ωραιότ. = 1506
 Στίχ. ωραιότ. (Spadaro) = 3189
 Συμβόλ. Αρετ. = 2187
 Σύμβ. πίστ. = 1508
 Συμεών Ευχ. = 2076α
 Συμ. Μάγιστρ. = Συμεών Μάγιστρος (έκδ. Βόννης)
 Συναδ., Χρον. = 65
 Συναδ., Χρον.-Διδαχ. = 3963
 Συναδ., Χρον. (Καφταντζή) = 2851
 Συναξ. αγ. Νικολ. = 2118
 Σύναξ. ασωμ. = 1535
 Συναξ. γαδ. = 274
 Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) = 3999
 Συναξ. γαδ. (Pochert) = 3669
 Συναξ. γυν. = 275
 Συναξ. γυν. (Spadaro) = 2119
 Συνθήκ. Καλλ. = 391
 Συνθήκ. Καλλ. (Μέρτζ.) = 390
 Σύντ. βίος Ναούμ = 2120
 Σφρ., Χρον. μ. = 88
 Σφρ., Χρον. (Maisano) = 3394
 Σωσ. = 276
 Ταμυρλ. = 194
 Τάξ. θυρ. = 2863
 Τάξ. Πόρτ. = 277
 Τζαμπλάκ. = 89
 Τζαμπλάκ. (Λαμπ.) = 3964
 Τζάνε Εμμ., Αφ. = 59
 Τζάνε Εμμ., Εις έπαινον Α. Κορνάρου = 3658α
 Τζάνε Εμμ., Εις Θεοτ. = 3685α
 Τζάνε Εμμ., Μοιρολ. = 59
 Τζάνε, Κατάν. = 2731
 Τζάνε, Κρ. πόλ. = 59
 Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) = 3659
 Τζάνε, Κρ. πόλ. (Νενεδ.) = 2583α
 Τζάνε, Φυλον. = 3660
 Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. = 2067
 Τζέτζη, Αλληγ. Ιλ. = Tzetzae Allegoriae Iliadis. Accedunt Pselli Allegoriae curante Jo. Fr. Boissonade, Lutetiae 1851
 Τραγ. Αληδ. = 2089

Τραγ. Σούσ. = 377
 Τραπεζούντιος, Νομοκ. = 3020
 Τριβ., Ρε = 90
 Τριβ., Ρε (Ζώρ.) = 91
 Τριβ., Ταγιαπ. = 90
 Τριγώνη, Προσκυν. Αγ. Ό-
 ρους = 2077
 Τρωικά = 280
 Τσιρίγ., Επιστ. = 1480
 Τυπ. Θεοτ. Κεχαρ. = 3047
 Τωμ.-Παπαδάκη Α., Κρητ.
 έγγρ. Α' = 2328

Υδρομαντ. = 3408
 Υμν. Παναγ. = 282

Φαλιέρ., Ενύπν. = 95
 Φαλιέρ., Ενύπν.² = 2735
 Φαλιέρ., Ενύπν. (Schmitt) = 99
 Φαλιέρ., Ενύπν. (v. Gem.) =
 2080
 Φαλιέρ., Θρ. = 2079
 Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) =
 3965
 Φαλιέρ., Ιστ.² = 2735
 Φαλιέρ., Ιστ. Α = 96
 Φαλιέρ., Ιστ. Ν = 2078
 Φαλιέρ., Ιστ. V = 97
 Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) = 2080
 Φαλιέρ., Λόγ. = 95
 Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.)
 = 2510
 Φαλιέρ., Ρίμ. ΑΝ = 95
 Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) =
 2081
 Φαλιέρ., Ρίμ. L = 98
 Φαλλίδ. = 195
 Φαλλίδ. (Παναγ.) = 3774
 Φιορεντίνος = 2863α και 2985α
 Φλώρ. = 283
 Φλώρ. (Hess.) = 1509

Φορτου. = 100
 Φορτου. (Vinc.) = 2736 και
 2083
 Φυλλ. Αλ. = 352
 Φυλλ. Αλ. (Βελουδ.) = 2589α
 Φυσιολ. = 285
 Φυσιολ. Β = 287
 Φυσιολ. (Kaim.) = 2122
 Φυσιολ. (Legr.) = 286
 Φυσιολ. Μ = 339
 Φυσιολ. (Offerm.) G = 2121
 Φυσιολ. (Offerm.) M = 2121
 Φυσιολ. (Sbord.) = 289
 Φυσιολ. V = 1409
 Φυσιολ. (Zur.) = 288
 Φιτολ. κείμ. = 379
 Φωτειν., Νομ. Πρόχ. = 3021

Χειλά, Χρον. = 102
 Χίκα, Επίγρ. = 103
 Χίκα, Μονωδ. = 103
 Χίκα, Μονωδ. (χφ. Λαύρας) =
 3665
 Χορτασμ., Ημερολ. = 1481
 Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. =
 3620
 Χούμνου, Κοσμογ. = 2085
 Χούμνου, Π.Δ. = 109
 Χούμνου, Π.Δ. (Πολ. Α.) = 108
 Χρησμ. = 290
 Χρησμ. (Βέης) = 291
 Χρησμ. (Brokkaar) = 4195
 Χρησμ. (Λάμπρ.) = 381
 Χριστ. διδασκ. = 2123
 Χρον. = 295
 Χρον. Αθ. = 292
 Χρον. βασιλέων = 2864
 Χρον. Γαλαξ. = 318
 Χρον. Γαλαξ. (Αναγν.) = 3653
 Χρον. Μορ. Egea = 4002
 Χρον. Μον. I = 383

Χρον. Μον. K = 382
 Χρον. Μον. T = 382
 Χρον. Μορ. H = 296
 Χρον. Μορ. P = 296
 Χρον. Πασχ. = 372
 Χρον. σημ. του 1514 = 3682
 Χρον. σουлт. = 299
 Χρον. σουлт. προσθ. = 1510
 Χρον. Στέψ. Μαν. Β' = 2124
 Χρον. Τόκκων = 2125
 Χρον. 1570 = 300
 Χρονογρ. (Λαμπ.) = 3048
 Χρονολ. πίν. βασ. = 304
 Χρυσανθος Νοταράς, Οδοι-
 πορ. = 3016
 Χρυσίου, Βίος Ιωάνν. = 1516
 Χρύσιππ. = 2086
 Χρυσόβ. Ανδρ. Β' = 385
 Χρυσόβ. του 1364 = 2497
 Χωνιάτη, Παράφρ. = 2865

Ψελλού, Δεισ. = 346
 Ψελλού, Ερμην. μερών σώμ.
 = 348
 Ψελλού, Κοινολ. = 347
 Ψελλού, Στ. πολιτ. = 345
 Ψελλού, Στ. πολιτ. (Boisson)
 = 1517
 Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π.
 = 111
 Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π.
 (Wagn.) = 110
 Ψευδο-Δωρ. = 2186
 Ψευδο-Δωρ., Διον. Β' = 348α
 Ψευδο-Κωδ., Οφθικ. = 349
 Ψευδο-Συμ. = 350
 Ψευδο-Σφρ. = 1483
 Ψευδο-Χρυσόστ., Λόγ. = 1518

Ωροσκ. = 305

β') με ξένο τίτλο

Act. Dionys. = 1566α
 Act. Doch. = 3002
 Act. Esph. = 2437
 Act. Ivir. = 3579, 3580, 3866,
 3867
 Act. Kastam. = 2694
 Act. Kutl. = 2438
 Act. Kutl.² = 3355
 Act. Lavr. = 2440
 Act. Pantocr. = 3575
 Act. patr. = 2434
 Act. Prôt. = 2459
 Act. Saint-Pantél. = 2981
 Act. Vat. I = 4233
 Act. Vat. II = 4243
 Act. Xen. = 2465

Act. Xen.² = 3201
 Act. Xér. = 2353
 Alexanderroman^b = 353
 Assises = 3683
 Byz. Kleinchron. = 2726 και
 2743
 Ch. pop. = 154
 Chron. brève = 294
 Chron. brève (Loen.) = 294
 Chron. br. (Loen.) = 293
 Cod. Mon. Prodr. = 4151
 Croce = 3233α (βλ. Προσθ. ΙΑ
 τόμου)

Divân = 273
 Fisc byz. = 4276
 Gesprächb. = 258
 Guarini = 4180
 Hagia Sophia = 3666
 Hist. imp. = 202
 Hist. imp. (Rochow) = 1525
 Itinéraire = 239
 Kret. Urk. = 392α
 Leonis Probl. = 2064

Lettres 1453 = 1562
Lucar, Sermons = 2581

Metrol. = 1533
Metrol.² = 2855
Mevlânâ = 273
Miklos.-Müller, Acta = 2453

Notizb. = 224

Paysan rossignol = 369
Poëm. hist. = 1448

Rebâb-nâmê = 273

Rechenb. = 131
Rechenb. (Vog.) = 1486

Sprachlehre = 3217

Zygomalas, Synopsis = 3652

Β' ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ

Στον πίνακα αυτόν καταγράφονται οι βραχυγραφίες των ονομάτων των μελετητών και ερμηνεύονται τα ονόματά τους αυτά καθ' εαυτά, γιατί συχνά στα άρθρα γίνεται παραπομπή στο όνομα του μελετητή και στο (βραχυγραφημένο συνήθως) τίτλο του περιοδικού, όπου δημοσιεύτηκε η μελέτη του. Επίσης καταχωρίζονται οι βραχυγραφίες των αυτοτελών ερευνητικών δημοσιευμάτων (με βραχυγραφημένα τα ονόματα των μελετητών και τους τίτλους των δημοσιευμάτων τους). Για τα εκδοτικά δημοσιεύματα ισχύει η βραχυγραφία του κειμένου με προταγμένο ολόγραφο το όνομα του εκδότη. Επομένως για τα δημοσιεύματα αυτά δεν υπάρχει ανάγκη ιδιαίτερης βραχυγραφίας. Η ερμηνεία των εδώ βραχυγραφιών γίνεται έμμεσα με την παροχή του αύξοντος αριθμού με τον οποίο βρίσκεται καταχωρισμένη η μελέτη στον πίνακα βιβλιογραφίας μελετητών. Στον ίδιο αυτόν πίνακα παρέχονται και οι βραχυγραφίες των συλλογών και των ανθολογιών. Και οι βραχυγραφίες αυτές ερμηνεύονται έμμεσα, με παροχή δηλ. του αύξοντος αριθμού με τον οποίο κατατάσσεται η συλλογή ή η ανθολογία στο βιβλιογραφικό πίνακα συλλογών ή ανθολογιών.

Δημοσιεύματα που εκτείνονται σε εντελώς περιορισμένο αριθμό σελίδων και καταχωρίζονται σε περιοδικά που ανάγονται σε κλάδους που ελάχιστα συγγενεύουν ή δε συγγενεύουν καθόλου με τη μεσαιωνική ελληνική ή τη νεοελληνική φιλολογία δε βραχυγραφούνται. Η ενδεχόμενη στα δημοσιεύματα αυτά παραπομπή γίνεται με τη μνεία ολόκληρου του τίτλου του περιοδικού ή συντομογραφημένου κατά τρόπο άμεσα κατανοητό.

Προκειμένου για εκτενέστερα δημοσιεύματα καταχωρισμένα σε περιοδικά μη εντελώς συγγενικά με το έργο μας, συντομογραφείται ο τίτλος τους ή και το όνομα του συγγραφέα των δημοσιευμάτων.

α') ελληνόγλωσσων

Αλεξ. Στ. = Αλεξίου Στ.
Αλεξ. Στ., Ακριτ. = 2594
Αλεξ. Στ., Γλωσσ. Μελετ. = 2744α
Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ. = 1410
Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.² = 2036
Αμ. = Αμαντος Κ.
Αμ., Γλωσσ. μελετ. = 421
Αναγνωστ. = Αναγνωστό-

πουλος Γ.
Ανδρ. = Ανδριώτης Ν.
Ανδρ., Ιδ. Μελ. = Ν.Π.Ανδριώτης, Το γλωσσικό ιδίωμα του Μελενίκου
Ανδρ., Ιστ. ελλην. γλ. = 4015
Ανδρ., Σημασ. = 441
Ανδρ., Σημασ.εξ. = 443
Ανδρ. Φάρασ. = 435

Αντουράκης, Χριστ. όροι = 3413
Αντωνιάδ. = Αντωνιάδη Σ.
Βαγιακ. = Βαγιακάκος Δ.
Βαγιακ., Βίος επων. = 3052
Βαγιακ., Πύργοι και κάστρα = 2746α
Βαλ., Ανθολ. = 1411

Βαρναλίδης, Χαριστ. = 3054
 Βισβίζ. = Βισβίζης Ι.
 Βισβίζ., Κοινστ. διοίκ. = 1584
 Βλάσση, εδέσμ. = 4022
 Βλαχογ. = Βλαχογιάννης Γ.
 Βογιατζ. = Βογιατζίδης Ι.
 Βογιατζ., Γλώσσα Ανδρ. = 1589
 Βραν. = Βρανούσης Α.
 Βραν. Ε., Βυζ. έγγρ. Πάτμου Α' = 2749
 Βραν., Ιστ. Ιωαννίν. = 1592
 Βρανούση, Αγιολογ. Χριστοδ. = 1591

Γαβαλάς, Σίκιν. = 1593
 Γεννάδ., Πτηνοστρ. = 486
 Γεωργακ. = Γεωργακάς Δ.
 Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ. = 2176
 Γιαγκουλλή, Ποιητάρ. = 4199
 Γιαννουλέλλης, Πλωμάρι = 2878
 Γιαννουλέλλης, Ιδιωμ. λ. δάν. = 2749β
 Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. = 2561

Δειν. = Δεινάκις Στ.
 Δεκαβ. = Δεκαβάλλας Α.
 Δένδ. = Δένδιας Μ.
 Δερμιτζάκης, Λαϊκός κρητ. λογοτεχν. = 3420
 Δετοράκης, Βενετοκρ. μελετ. = 4028
 Δετοράκης, Λοιφή = 3714
 Δετοράκης, Τραγ. Κρήτ. = 3245
 Δημητριάδης, Εβλ. Τσελ. = 2182
 Δομένικος, Κεφ. διήγ. = 4200
 Δραγ. = Δραγούμης Στ.

Ευαγγελ., Ιστ. θεάτρ. Κε-
 φαλλην. = 1599
 Ευαγγελ.-Νοταρά, Σημ. Κωδ. = 3064

Ζαγαν., Φαρμ. φυτά = 525
 Ζακυθ., ΒΙ = Δ. Ζακυθηνός, Βυζαντινή Ιστορία, 324-1071, Αθήνα 1972
 Ζαχαρ. = Ζαχαριάδου Ε.
 Ζαχαρ., Χρον. σουλτ. = 1600
 Ζέπ. = Ζέπος Π.
 Ζώρ. = Ζώρας Γ.
 Ζώρ., Βυζ. ποιήσ. = 1414
 Ζώρ., Περί την Αλ. Κων/π. = 1417

Θαβώρ. = Θαβώρης Α.
 Θαβώρ., Ουσιαστ. = 1606

Θαβώρ., Προσδιορ. ημερον. = 536
 Θεοχ., Διαθ. = 1418
 Θεοχ., Τζαμπλάκ. = 1544
 Θωμοπούλου, Τοπων. = 537

Κακ.-Πάνου = Κακουλίδης-Πάνου Ελένη
 Κακρ. = Κακριδής Ι.
 Καλιτσ. = Καλιτσουνάκης Ι.
 Καλιτσ., Θωρώ = 1611
 Καλιτσ., Μαγικ. παπ. = 1611
 Καλλέρ. = Καλλέρης Ι.
 Καλογερά, Ηχοπ. λέξ. = 2610α
 Κανελλόπ., Ονοματολ. = 3068α
 Καραγ., Βυζ. διπλ. = 1613
 Καραγ., Βυζ. διπλ.² = 2195
 Καραγιάννη, Διγενής = 2527
 Καρακάσης, Μουσ. όργανα = 3437
 Καραλέκας, Αγρίμια και πουλιά = 4283α
 Καραν. = Καραναστάσης
 Καρανικόλας Σ., Γλωσσ. Σύμης = 2198
 Καρανικόλα Σ., και Αλ., Παροιμ. Σύμ. = 2759
 Καραποτόσογλου, Γλωσσάρ. Παπδιαμ. = 3439
 Καρατζ. = Καρατζάς Στ.
 Καρατζ., Υποκορ. Κύμης = 554
 Καρολ. = Καρολίδης Π.
 Κατσουρ. = Κατσουρός Α.
 Καψ. = Καψωμένος Στ.
 Κεχ. = Κεχαγιώγλου Γ.
 Κεχ., Παλαιότ. Πεζ. = 4165
 Κεχ., Πεζογρ. Ανθολ. = 4166
 Κονόμ., Ζακυθ. λεξιλ. = 2207
 Κοντονάτσιου, Διάλεκτ. Λήμν. = 3739
 Κοντοσόπ. = Κοντοσόπουλος
 Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. = 1620
 Κοραή, Ατ. = 578
 Κοραή, Λεξιλ. σημ. = 579
 Κοτσοβίλλη, Εξαρτ. πλοίων = Περί εξαρτισμού των πλοίων
 Κουγ. = Κουγέας Σ.
 Κουκ. = Κουκουλέας Φ.
 Κουκ., ΒΒΠ = 633
 Κουκ., Ελλην. πάπυρ. = 588
 Κουκ., Ευστ. Γραμμ. = 626
 Κουκ., Ευστ. Λαογρ. = 623
 Κουκ., Παρατηρ. παπύρ. = 587
 Κουκ., Παροιμ. Χρυσοστ. = 1623
 Κρεκούκια, Προγν. καιρού = 655

Κριαρ. = Κριαράς Ε.
 Κριαρ., Βυζ. ιππ. μυθ. = 1421
 Κριάρη, Κρ. άσμ. = 357α
 Κριαρ., Μελετήμ. Ερωτόκρ. = 670
 Κριαρ., Μεσαιων. Μελετ. = 3255
 Κυριακ. = Κυριακίδης Στ.
 Κυριακ., Διγ. Ακρ. = 710
 Κυριακ.-Νέστ., Υφαντά = 718
 Κωστούλα Δ., Αγάπ. Λάνδ. = 2910

Λάζαρης, Λευκαδ. = 2223
 Λάμπρ. = Λάμπρος Σπ.
 Λαμψ. = Λαμφίδης Ο.
 Λορεντζ. = Λορεντζάτος Π.
 Λουκάτ. = Λουκάτος Δ.
 Λουκόπ., Αιτωλ. = 742
 Λουκόπ., Γεωργ. = 746
 Λουκόπ., Νεοελλ. μυθολ. = 747
 Λουκόπ., Παίγνιδια = 743
 Λουκόπ., Ποιμ. = 745
 Λουκόπ., Πώς υφαίνουν... = 744

Μανάφη, Τυπ = 2236
 Μανούσ. = Μανούσακας Μ.
 Μανούσ., Ανέκδ., πατρ. γράμμ. = 1550
 Μανούσ.-Πούχχερ, Ανέκδ. Στιχ. = 4167
 Μαργαρού, Τίτλ. επαγγελμ. ονόμ. γυν. = 4049
 Μαστροδημήτρης, Ποίηση ν. Ελληνισμού = 4168 βλ. και 3617
 Μαυρ., Εκλ. Α' = 1424
 Μέγ. = Μέγας Γ.
 Μενάρδ. = Μενάρδος Σ.
 Μενάρδ., Γλωσσ. μελ. = 1655
 Μενάρδ., Τοπων. μελ. = 2244
 Μέντζου, Οικον.-κοινων. βίος = 3469
 Μηλιαρ. = Μηλιαράκης Α.
 Μηνάς, Ιδιώμ. Καρπάθου = 3101
 Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ. = Κ.
 Μηνάς, Η γλώσσα των δημοσιευμένων μεσαιωνικών ελληνικών εγγράφων της Κάτω Ιταλίας και της Σικελίας
 Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ. ² = 4286
 Μηνάς, Μορφολ. μεγεθ. = 3265
 Μητσάκη, Αχιλ. = 780
 Μητσάκη, Εμφυχούν ύδωρ, 1983 = 2924
 Μιχαηλ.-Νουάρ. Γ. = Μιχαηλίδης-Νουάρος Γ.

- Μπαμπιν., Υποκορ. = 1665
 Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπείρου = 2617α
 Μπουμπ. = Μπουμπουλίδης Φ.
 Μπουμπ., Μτχ. νεοελλ. = 783
 Μυστακ., Έλλην, Γραικός = 1670
- ΝΓΔ = 4092
- Ξανθ. = Ξανθουδίδης Στ.
 Ξανθιν. = Ξανθινάκης
 Ξανθ. Μελετ. = 2781
 Ξανθοπ.-Κυρ. Κοσμ. Αιτωλ. = 3109
 Ξιούτας, Κυпр. λαογρ. ζώνων = 4069
- Οικονομ. = Οικονομίδης Δ.
 Οικονομ., Γραμμ. Πόντ. = Οικονόμου, Τοπων. Ζαγορ. = 3769
 Ορλάνδος, Βασιλική = 4209
- Παγκ., Ιδιώμ. Κρ. = 2257
 Παγκ., Ιδιώμ. Κρ.² = 4210
 Παναγ. = Παναγιωτάκης Ν.
 Παντ. = Παντελίδης Χρ.
 Παντ., Φωνητ. Κύπρ. = 837
 Παπαγ. = Παπαγεωργίου Π.
 Παπαγ., Δημ. ελλην. = 844
 Παπαγεωργίου, Μνήμη Π. Δικαίου = 3275
 Παπαρηγοράκι, Ξέν. λέξ. = 847
 Παπαδ. Α. = Παπαδόπουλος Α.
 Παπαδημ. Γ. = Παπαδημητρίου Γ.
 Παπαδημ. Σ. = Παπαδημητρίου Σ.
 Παπαδημ., Ψάρια = 2263
 Παπαδ. Θ. = Παπαδόπουλος Θ.
 Παπαδ. Θ., Δημ. κυпр. άσμ. = 3478
 Παπαδ.-Κερ. = Παπαδόπουλος-Κεραμεύς Α.
 Παπαδόπουλλος, Πρόλ. [Βαγιακ., Μανιάται Α'] = 2852
 Παπαθωμ. = Παπαθωμόπουλος
 Παπαϊωάννου, Γλωσσάρ. Γρεβ. = 2273
 Παπαμανώλη, Παραδ. κόσμημα = 3116
 Παπαχαρ., Κυпр. ήθ. = 4212
 Παπαχριστ., Τοπων. Ρόδου = 4213
- Παπαχρυσ., Αθων. μοναχ. = 3632
 Πασχ., Τοπων. Ανδρ. = 1698
 Πεζόπ. = Πεζόπουλος Γ.
 Πετρόπ. = Πετρόπουλος Δ.
 Πηλίλης, Αξιώματα = 4291α
 Πιλαβάκης, Κυпр. Τοπ. = 2288
 Πιλαβάκης, Πέρασμα = 1704
 Πλακογιαννάκης, Τίτλ. αξιώμ. = 4080
 Πολ. Α. = Πολίτης Α.
 Πολ. Α., Κατάλ. = 3790
 Πολ. Α., Κρ. ποίησ. = 1426
 Πολ. Α., Κρ. ποίησ.² = 2503
 Πολ. Α., Μετά Αλ. = 1426
 Πολ. Α., Μετά Αλ.² = 2503
 Πολ. Α., Πριν Αλ. = 1426
 Πολ. Α., Πριν Αλ.² = 2503
 Πολ. Ν. = Πολίτης Ν.
 Πολ. Ν., Λαογρ. Σύμμ. = 1716
 Πολ. Ν., Παροιμ. = 915
 Πορφυρόπ., Μετάφρ. Ανεκδ. Προκοπ. = 2584
 Προμπονάς, Ακριτικά Α = 3120
 Πρωτοπ.-Μπουμπ., Θέατρ. Ζακ. = 1717
- Ρήγας, Σκιαθ. πολιτ. = 1718
 Ρούσσ., Λεξιλ. = 2296
- Σάθ., Ελλην. Ανέκδ. = 1427
 Σάθ., ΜΒ = 1428, 1429, 1430
 Σακ., Κυпр. = 1432
 Σβαρνόπ., Γλωσσ. Βερ. = 2297
 Σβορ. = Σβορώνος Ν.
 Σεγδίτσα, Λατιν. γλωσσ. ναυτ. = 1722
 Σεγδίτσα, Ναυτ. όροι = 932
 Σερεμέτης, Έγγρ. Ινστ. Βεν. = 3494
 Σερεμέτης, Επ. Επετ. ΔΣΘ 5, 1984 = 3122
 Σετάτ., Ετυμ. σημασ. = 1723
 Σκουβαρά, Δυσετυμολ. = 935
 Σκουβαρά, Ολυμπιώτ. = 2301
 Σπυριδ. = Σπυριδάκης Γ.
 Σταυριδου, Συνάντ. Συμ. = Α. Σταυριδου
 -Ζαφράκα, Η συνάντηση Συμewν και Νικολάου Μυστικού (Αύγουστος 913) στα πλαίσια του βυζαντινοβουλγαρικού ανταγωνισμού, Θεσσαλονίκη 1972
 Στεφανίδ. = Στεφανίδης Μ.
 Συμεων. = Συμεωνίδης Π.Χ.
 Συμεων., Τσάκ. = 2305
 Συμεων., Ελλην. ονομ. = 4088
- Συμεων., Ιστ. κυпр. διαλ. = 4220
 Σφυρ., Πληρώμ. = 1737
- Τζάρτζ. = Τζάρτζανος Α.
 Τζάρτζ., Νεοελλ. σύντ. = Τζάρτζανος Α., Νεοελληνική σύνταξις
 Τομπαϊδ., Ιδιώμ. Θάσ. = 1743
 Τουρτόγλου, Φον. και αποζημ. = 2306
 Τριαντ. = Τριανταφυλλίδης Μ.
 Τριαντ., Απ. = 976
 Τριαντ., Νεοελλ. γραμμ. = 974
 Τριαντ., Ξενηλ. = 973
 Τριαντ., Οικογ. ονόμ. = 3129
 Τσαντσ. = Τσαντσάνογλου Ε.
 Τσιτσέλη, Γλωσσάρ. Κεφαλλ. = 2637
 Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. = 4225
 Τσολ. = Τσολάκης Ε.
 Τσοπ. = Τσοπανάκης Α.
 Τσοπ., Γλώτται = 1751
 Τσοπ., Δωρ. αντ. = 1750
 Τσοπ., Κοινή-ροδ. ιδιώμ. = 1749
 Τσοπ., Ροδιακά = 3637
 Τσουδερ., Ορολογ. = 1756
 Τσουκνίδας, Πρακτ. Συνεδρ. Ευγ.
 Αιτωλ. = 3293
 Τωμ. = Τωμαδάκης Ν.
 Τωμ., Σύλλαβ. = 1759
- Φάβ. = Φάβης Β.
 Φαρμακ., Γλωσσάρ. = 2908
 Φιλ. = Φιλήντας Μ.
 Φιλ., Γλωσσογν. = 1011
 Φόρης, Πίν. επιρω. = 1771
 Φουρ. = Φουρίκης Π.
 Φραγκάκι, Δημ. ιατρ. = 2641
 Φραγκάκι, Ορολογ. φυτ. = 2333
- Χαραλαμπίκης (Με ελλην. γλωσσ.) = 3140
 Χαριτων. = Χαριτωνίδης Χ.
 Χαριτων., Λόγ. εις Κοραήν = 2960
 Χατζ. = Χατζηωάννου Κ.
 Χατζ., Γραμμ. κυпр. διαλ. = 4106
 Χατζ., Διασπ. = 1777
 Χατζ., Διασπ. Β' = 3141
 Χατζ., Διασπ. Γ' = 3518, 3519, 3520, 3521
 Χατζ., Διπλωματ. = 1778α
 Χατζ., Μεσ. Κυпр. = 4106α
 Χατζ., Ξέν. στοιχ. = 1026

Χατζηγιακ., Δημώδη Α' = 2560
 Χατζιδ. = Χατζιδάκης Γ.
 Χατζιδ., Ακαδημ. αναγν. = 1085
 Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' = 2807

Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' = 2643α
 Χατζιδ., Γλωσσ. μελ. = 1051
 Χατζιδ., ΜΝΕ = 1054
 Χελδρ.-Μηλιαρ., Ονόμ. Φυ-
 τών = 1101
 Χελδρ.-Μηλιαρ., Ονόμ. Φυ-

τών² = 3300
 Χριστίδης, σώζω-σώνω = 3302
 Ψάλτ. = Ψάλτης Στ.
 Ψάλτ., Θρακικά = 3530
 Ψυχ. = Ψυχάρης Γ.

β') ξενόγλωσσων

Aerts, Periphr. = 1783
 Agapitos, Narrat. Vernac.
 Romances = 3639
 Ahrweiler, Byz. et Mer = 2344
 Ahrweiler, Etudes = 2345
 Alex. M., The ritual lament = 2346
 Amantos, Suffixe = 1114
 Andr. = Andriotis
 Antoniadis, Langue byz. = 1788
 Apostolopoulos, Καλλιμ. = 2961
 Apsalos, Term. = 2350

Bakk. = Bakker
 Bakker, Imper. = 1119
 Bakker, Pronomen = 2351
 Băn. = Bănescu
 Banfi, Quattro lessici = 3312α
 (βλ. Προσθ. ΙΑ' τόμου)
 Bartelink, Jeux de mots = 1793
 Bastav., Ordo portae = 227
 Beaudouin, Dial. Chypr. = 1121
 Beschewl. = Beschewliev
 Beševl. = Beševliev
 Beševl., Protobulg. Inschr. = 1129
 Beševl., Spätlat. Inschr. = 1130
 Beševl., Theophan. = 1798
 Bibliogr. Hellén. = 1450, 1451
 Bischoff-Beck, Glossar = 1799
 Bissinger, "μέγας" = 1800
 Bjerkelund, "παράκαλώ" = 1801
 Blanken, Dial. Cargèse = 1802
 Blanken, Grecs d. Cargèse = 1131a
 Böhlig, Untersuch. Sprachg. = 1132
 Bompaire, Remarques = 1133
 Browning, Αφ. Westerink = 3314
 Burg., Infin. = 1134
 Buturas, Kap. = 1135

Caratz. = Caratzas St.
 Caratz., Orig. dial. néo-gr. = 1141
 Caratz., Tzac. = 2356
 Conomis, Hesych. = N. Conomis, Hesychiana (Miscellanea Critica, griechischer

Teil, Dt. Akad. d. Wiss.,
 Λειψία 1964, 27-35)
 Cortelazzo, Influsso = 1816
 Coureas, The Assizes = 4304
 Coutelle, Gregh. = 2359

Danezis, Spaneas = 3322
 Darrouzés, Textes byzantins = 3154
 Dawk. = Dawkins R. M.
 Dawk., Boustr. = 3838
 Dawk., Modern Gr. = 1146
 Debrunner, Nachklass. Griech. = 1152
 Del. = Delatte A.
 Dieterich, Spor. = 1158
 Dieterich, Unters. gr. Spr. = 1154
 Dölger, Beiträge = 2367
 Dölger-Karayann., Byz. Urk. = 1827
 Dölger, Lachen = 1164
 Dölger, Παρασπ. = 2368
 Dölger, Πετίτον = 1166
 Dölger, Regesten = 1824
 Dölger, Schatzk. = 1163
 Dölger, Φιλόσοφος = 1825

Egea, Gram. Cron. Mor. = 4127
 Eideneier, Ghost-Words = 2369
 Eideneier, Tabuwörter = 1177α

Failler, Déposition Calliste 1⁰⁰ = 2816
 Foll., Libri greci = 1840
 Foy, Lauts. = 1179

Georgac. = Georgacas D.
 Georgac., Ichthyological = 2662
 Georgac.-McDonald, Names of Peloponn. = 1847
 Georgac., Names of Const. = 1843
 Georgac., The -ιτο- Suffixes = 2816γ
 Georgiadis, Türk. Lehnw. = 3160
 Grégoire, Caballus = 1194
 Guillou, Act. S. Maria = 1854

Hadjiannou, Beginning of

Cypr. Dial. = 1212
 Hahn, Latein. Spr. = 1213
 Hammerich, Nisunderst. = 1214
 Hanna, Textkrit. Bem. = 1215
 Hartmann, Wiedergabe türk. Nam. = 1216
 Hatzid. = Hatzidakis G.
 Hatzid., άγγελος = 1221
 Hatzid., Einleit. = 1218
 Heisenb. = Heisenberg A.
 Helder.-Μηλιαρ. = 1101
 Hendrickx B., Θεσμοί = 2342
 Henrich, Κλητ.-γεν. σε-ο = 2644
 Hess. = Hesseling D.-C.
 Hess., Dante nella lett. neoell. = 1231
 Hess., Mots mar. = 1226
 Hohlwein, Terms techn. = 1234
 Hunger, Anzeiger phil.-hist. Klasse Österreich. Akademie = 3334
 Hurmuz., Documente = E.
 Hurmuzaki, Documente privitoare la Istoria Românilor, Βουκουρέστι

Impellizeri, Dig. Akr. = 1236
 Irmsch., Μαύρη θάλ. = 1867
 Irmsch., Τριβ., Πουήμ. = 1442

Jannaris, Hist. Gramm. = 3851
 Jeffr. = Jeffreys E. M.

Kahane, Αφιέρ. Man Alvar, II = 3343
 Kahane-Bremner, Gloss. portol. = 2975
 Kahane, Christian étym. = 1875
 Kahane, Elem. ital. = 1872
 Kahane, Graeca et Romanica I, II, III = 2673
 Kahane, Graeco-rom. etym. = 1879
 Kahane, Graeco-rom. etym. III = 2419
 Kahane H. και R., Festschr. Hubschmid=Festschrift für Johannes Hubschmid = 2973β
 Kahane, Italian Loan-Words = 1246

- Kahane, Ital. Marinewört. = 1873
 Kahane-Pietrangeli, Egypt. pap. = 1880
 Kahane, Rom.-etym. = 1877
 Kahane, Sclavus = 1251
 Kahane, Sprache = 2568
 Kahane-Tietze, Lingua Franca = 1253
 Kalits., Erkl. Eust. = 1256
 Kalits., Gramm. = 1257
 Kalits., Lesenotiz. = 1255
 Kaps. = Kapsomenakis, Kapsomenos St.
 Kaps., Vorunters. = 1258
 Katsanis, Byzantino-Sicula III = 4241
 Kretschmer, Lesb. Dial. = 1267
 Kriar. = Kriaras E.
 Kriar., Diglossie = 1275
 Krumb. = Krumbacher K.
 Krumb., Handschr. d. Dig. = 1281
 Krumb., Sprichw. = 1279
 Kyriak. = Kyriakidis St.

 Lambr., Coll. = 1287
 Langkavel, Bot. sp. Gr. = 1288
 Laurent, Regestes = 2434
 Lavagnini R., Byzantina Mediolanensia = 3865α
 Lavagnini R., Fatti = 3351
 Lefort, Documents = 3352
 Legr. = Legrand E.
 Legr., BGV = 1449
 Legr., BH = 1450, 1451
 Lemerle, Cinq études = 3581
 Lemerle, Premier human. = 2439
 Lemerle, Saint Athanase = 1900
 Lietz., Gr. Pap. = 1292
 Lindenburg, Turkse woorden = 1904
 Linnér., Hist. Pallad. = 1293
 Ljungvik, Adverbia = 1905
 Ljungvik, Syntax spätgr. Volksspr. = 1294
 Lorentz., Miscell. gr. = 1906
 Lurier, Chron. Mor. = 1297

 Maidhof, Rückwanderer = 1299
 Mand., Stud. gr. lang. = 2444
 Manouss. = Manoussacas
 Math.-Torn. = Mathiopolou-Tornaritou E.
 Martini, Stathis = 2445
 Marzullo, Hesych. = 1908
 Meinersmann, Latein Wört. = 1912
 Mentzou, "Ἑξέως" = 1914
 Merc. S.-G. = Mercati S.-G.
 Merc. S.-G., Coll. Byz. = 2448
 Merc. S.-G., Suida-Suda = 1915
 Mercier, Almanac = 4308
 Meyer, NS = 1307
 Meyer, Rom. im kypr. = 1916, 2687
 Migne, P.G. = Migne, Patrologia Graeca
 Mihăescu, Infl. Grec. = 1919
 Mihăescu, Langue lat. = 2689
 Mihăescu, Termes = 1920
 Mihevč-Gabroveč., Contrib. sémasiol. = 1922
 Mihevč-Gabroveč, Syntaxe Moschos = 1923
 Miklosich, Slav. Elem. = 1924
 Miklosich, Türk. Elem. = 1311
 Mirambel, Evolut. verbe = 1926
 Mitsakis, Romanos = 1318
 Mohrmann, Innov. sémant. = 1929
 Mor. = Moravcsik G.
 Mor., Byzantinot. = 1319
 Mor., Ελλην. ποιήμ. Βάρν. = 1453
 Mor., "Hund" = 1931
 Moritz, Zunamen II = 2455
 Morrone, Annali Fac. Lett. e filos. Univ. di Napoli 21 (n. s. 9) 1978/79 = 3360
 Murnu, Rum. Lehnw. = 1322

 Nicholas-Baloglou, Quadr. = 4149α
 Nourney, Lat. Ital. = 1324

 Oikonomidès, Act. Dionys. = 1566α
 Oikonomidès, Act. Kastam. = 2694
 Ostrog., Féod. byz. = 2457
 Ostrog., Problèmes = 2458

 Palmer, Μόσχος = 3591
 Panzer, Futurum = 1936
 Papademetriou, Σχέδη μνός = 1938-9
 Papadim. = Papadimitriu S.
 Papadopoulos, Monum. litt. popul. = 2697
 Pecoraro, Studi Let. Cret. = 3177
 Pern. = Pernot H.
 Pern., D' Homère = 1330
 Pern., Ét. linguist. = 1334
 Pern., Ét. littér. gr. = 1329
 Pern., Recherch. Evang. = 1333
 Pertusi A., Akritai = 2463
 Pezop., Adnot. med. gr. = 1337
 Piccitto, Formule greche = 1947
 Pol. L., Digenis = 1948, 2703
 Pol. N., Mond. = 1340
 Psalt., Gram. = 1346
 Psich. = Psichari J.
 Psich., Essais = 1347
 Psich., Ét. de philol. = 1950
 Psich., Qu. tr. = 1350

 Raderm., Neutest. Gramm. = 1352
 Richard-Papadopoulos, Livre des remembr. = 3001
 Rödel, Chalkok.-Kritob. = 1353
 Rotolo, Libistro = 1354
 Russo, Gheorg. Etol. = 1356
 Russo, St. ist. gr.-rom. = 2704
 Russo, St. și crit. = 2470
 Rydbeck, Fachprosa = 1962

 Saunier, L' amertume = 3889
 Scazzoso, Pseudo-Dionigi = 1964
 Schilb., Byz. Metrol. = 1966
 Schirò, Agiografia = 1970
 Schirò, δημότης = 1968
 Schmitt, ριζικόν = 1971
 Seel, Physiol. = 1975
 Sirat, Mots d' emprunt = 1976
 Soloviev, Russie = 1977
 Spadaro, Battaglia = 1978
 Spadaro, Fonti Florio = 1979
 Spadaro, Riv. Stor. Calabr. = 3183
 Spadaro, Studi = 2713
 Stepski, v.-Dol., Phrantz. = 1991
 Stryker, Protév. Jacq. = 1375
 Stuwe, Franz. Lehnwört = 1992

 Tabachovitz, Études sur le grec = 1379
 Tabachovitz, Theophan. = 1994
 Tagliavini, Venezia = 1382
 Tarabout, Valaor. = 2715
 Thumb, Germ. im Neugr. = 1997
 Thumb, Gr. Spr. Hellen. = 1386
 Thumb, Handbuch = 1998
 Tonnet, Ιστ. v. ελλ. γλ. = Tonnet H., Ιστορία της νέας ελληνικής γλώσσας. Η διαμόρφωσή της
 Triand., Lehnw. = 1393
 Tsop., Echi classici = 2998
 Tzitzilis, Griech. Lehnw. = 3386

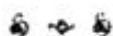
 Vanicek, Fremdw. = 1395
 Vayacacos, Noms de famille¹ = 2020
 Vayacacos, Noms de famille² = 2021

Veloudis, Alexander = 2022
v. Gem. = A. F. van Gemert
Viscidi, Prestiti latini = 1401
Vogeser, Spr. Heilingenl. = 1402

Wagn., Carm. = 1456
Wagn., Med. Gr. Texts = 1457

Wagn., Trois poém. = 1458
Weierholt, Malalas = 2030
Wifstrand, ευκότα = 2032
Wilson, Byz. Prose = N. Wilson, An anthology of byzantine prose, Βερολίνο - Νέα Υόρκη, 1971
Wolf, Spr. Malal. = 1404

Zachariadou (Studia turcol.) = 3198
Zakyth., Desp. = 2498
Ziebarth, Griech. Text. = 1405
Ziliacus, Kampf Weltspr. = 1407
Zucker, αυθέντης = 2035α

Γ' ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ, ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ, ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΙΚΤΩΝ ΤΟΜΩΝ

Στον πίνακα αυτόν ερμηνεύονται οι βραχυγραφίες των τίτλων περιοδικών, τιμητικών τόμων και πρακτικών ακαδημιών. Για βιβλιογραφικά στοιχεία σχετικά με περιοδικά και τιμητικούς τόμους παραπέμπεται ο αναγνώστης στους οικείους βιβλιογραφικούς πίνακες. Οι βραχυγραφίες περιοδικών, συλλογών, ανθολογιών, κ.λ.π., που ισχύουν για τα άρθρα, χρησιμοποιούνται και στους βιβλιογραφικούς πίνακες των κειμένων και των μελετητών.

α') σε ελληνική γλώσσα

ΑΕΜ = Αρχεῖον Ευβοϊκῶν Μελετῶν
Αθ. = Αθηνά
ΑΘΛΓΘ = Αρχεῖον του θρακικού λαογραφικού και γλωσσικού θησαυρού
Αμάλθ. = Αμάλθεια, τριμηνιαῖον ιστορικόν λαογραφικόν περιοδικόν της Ιστορικής-λαογραφικής Εταιρείας νομοῦ Λασηθίου (Αγ. Νικόλαος Κρήτης)
Ανθ. Χαρίτων = Παναγιωτάκης Ν., τιμητικός τόμος, 1998.
Αντιχάρ. Ανδρ. = Αντιχάρισμα στον καθηγητή Ν. Π. Ανδριώτη
ΑΠ = Αρχεῖον Πόντου
Αρχές νεοελλ. λογοτ. = Αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας, τόμ. Α', Β'
Α' Συμπ. "Καθ. ζωή" = Πρακτικά Α' Διεθνούς Συμποσίου: Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο
Αφ. Αμ. = Αφιέρωμα εις Κ. Ι. Αμαντον
Αφ. Καρατζά = Αντίχαρη, Αφιέρωμα στον καθηγητή Σταμάτη Καρατζά

Αφ. Κριαρ. = Αφιέρωμα στον Εμμανουήλ Κριαρά
Αφ. Λ. Πολ. = Αφιέρωμα στον καθηγητή Λίνο Πολίτη
Αφ. Millie = Ελληνογαλλικά. Αφιέρωμα στον Roger Millie
Αφ. Σβορ. = Αφιέρωμα στον Νίκο Σβορώνο
Αφ. Στράτ. = Αφιέρωμα στον Ανδρέα Ν. Στράτο
Αφ. Τριαντ. = Αφιέρωμα στη μνήμη του Μανόλη Τριανταφυλλίδη
Αφ. Τσολ. = Αφιέρωμα στον Εύδοξο Τσολάκη
Αφ. Χατζιδ. = Αφιέρωμα εις Γ.Ν. Χατζιδάκιν
Βυζαντ. = Βυζαντινά
Βυζ. Δόμ. = Βυζαντινός Δόμος, Αθήνα 1987 κ.ε.
Βυζ. Μελ. = Επετηρίς "Βυζαντιναί Μελέται"
Γρηγ. Παλ. = Γρηγόριος Παλαμάς
ΔΑΕ Κερκ. = Δελτίον Αναγνωστικής Εταιρείας Κερ-

κύρας
ΔΕΚΣ = Δελτίο Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών = Κυπρ. Σπ.
Δελτ. Ιον. Ακαδ. = Δελτίον Ιονίου Ακαδημίας
ΔΙΕΕΕ = Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος
ΔΧρ.ΑΕ = Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας
Δωδεκαν. = Δωδεκανησιακά
Δωδεκαν. Αρχ. = Δωδεκανησιακόν Αρχεῖον
Δωδεκαν. Χρον. = Δωδεκανησιακά Χρονικά
Δωδώνη = Δωδώνη, Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Παν/μίου Ιωαννίνων
Ε. Εσπ. = Εώα και Εσπέρια
ΕΑΙΕΔ = Επετηρίς Αρχείου Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου
ΕΓΔΣΠΘ = Επετηρίς Γεωπον. και Δασολ. Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
ΕΕΒΣ = Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν

ΕΕΗΛ.Μ. = Επετηρίς Εταιρείας Ηλειακών Μελετών	κής πνευματικής επικοινωνίας	Αμάντου
ΕΕΚΣ = Επετηρίς Εταιρείας Κρητικών Σπουδών	Εραν. = Ο Ερανιστής	Μνημ. Αντωνιάδη = Μνημόσυνον Σοφίας Αντωνιάδη
ΕΕΚυκλ.Μ = Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών	ΗΜΕ = Ημερολόγιον Μεγάλης Ελλάδος	Μνήμ. Καλοκαιρινού = Λοιβή εις μνήμην Ανδρέα Γ. Καλοκαιρινού
ΕΕΠ = Επιστημονική Επετηρίς Εθνικόν Πανεπιστήμιον	Ηπειρ. Χρον. = Ηπειρωτικά Χρονικά	Μνήμ. Λάμπρ. = Εις μνήμην Σπ. Λάμπρου
ΕΕΣΝΟΕΠΘ = Επιστημονική Επετηρίς Σχολής Νομικών και Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης	Θησαυρ. = Θησαυρίσματα	Μνήμ. Ζώρα = Τιμητικός τόμος εις μνήμην Γεωργίου Θ. Ζώρα
ΕΕΣΤερεολλ.Μ = Επιστημονική Επετηρίς Στερεοελλαδικών Μελετών	Θρακ. = Θρακικά	
ΕΕΦΣΠΑ = Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών	Ιταλοελλ. = Ιταλοελληνικά	ΝΕ = Νέος Ελληνομνήμων
ΕΕΦΣΠΘ = Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης	Κακρ., Μελέτ. άρθρ. = Ι. Θ. Κακρωδή, Μελέτες και άρθρα	Νεοελλ. Αρχ. = Νεοελληνικόν Αρχεῖον
ΕΕΦΣΠΘ (περ. β', τεύχ. Φιλ.) = Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης	Κανίσκιν 2002 = Studi in onore di Giuseppe Spadaro	Νεοελλ. Διαλ. = Νεοελληνική Διαλεκτολογία
ΕΕΦΣΠΚ = Αριάννη, Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης	Κεφαλλ. Χρον. = Κεφαλληνικά Χρονικά	Ν. Εστ. = Νέα Εστία
Εικοσιπεντ. Κόντου = Εικοσιπενταετηρίς της καθήγησης Κων/νου Σ. Κόντου	Κιμωλ. = Κιμωλιακά	Νησιωτ. Επετ. = Νησιωτική Επετηρίς
ΕΚΕΙΕΔ = Επετηρίς του Κέντρου ερεύνης της ιστορίας του ελληνικού δικαίου	Κρ. Εστ. = Κρητική Εστία	
ΕΛΑ = Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου	Κρητολ. = Κρητολογία	Ξένιον Ζέπου = Ξένιον, Festschrift für Pan. J. Zepos
ΕΛλην. = Ελληνικά	Κρητολ. Γράμμ. = Κρητολογικά Γράμματα	Ορθόδ. Παρ. = Ορθόδοξος Παρουσία
ΕΛλην. Δημ. = Ελληνική Δημοκρατία	Κρ. Λαός = Κρητικός Λαός	
ΕΛλην. Διαλεκτ. = Ελληνική Διαλεκτολογία	Κρ. Μελ. = Κρητικά Μελέται	Παναθήν. = Παναθήναια
ΕΜΑ = Επετηρίς Μεσαιωνικού Αρχείου	Κρ. Πρωτοχρ. = Κρητική Πρωτοχρονιά	Παρνασσ. = Παρνασσός
Επ. Επετ. Δ.Σ.Θ. = Επιστημονική Επετηρίδα Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης	Κρ. Χρ. = Κρητικά Χρονικά	Πελοπον. = Πελοποννησιακά
Επετ. Κύπρ. = Επετηρίς (Κέντρον Επιστημονικών Ερευνών), Λευκωσία	Κυπρ. Γρ. = Κυπριακά Γράμματα	Πεπρ. Α' ΔΚρ.Σ = Πεπραγμένα Α' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
Επετ. Παρνασσ. = Επετηρίς Παρνασσού	Κυπρ. Σπ. = Κυπριακαί Σπουδαι	Πεπρ. Β' ΔΚρ.Σ = Πεπραγμένα Β' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
Επιθ. ελληνοϊτ. πνευμ. επικ. = Επιθεώρησις ελληνοϊταλικής	Κυπρ. Χρ. = Κυπριακά Χρονικά	Πεπρ. Γ' ΔΚρ.Σ = Πεπραγμένα Γ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
	ΛΑ = Λεξικογραφικόν Αρχεῖον	Πεπρ. Δ' ΔΚρ.Σ = Πεπραγμένα Δ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
	Λαογρ. = Λαογραφία	Πεπρ. Ε' ΔΚρ.Σ = Πεπραγμένα Ε' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
	ΛΔ = Λεξικογραφικόν Δελτίον Λογοτεχνία-Κοινωνία στην Κρήτη (συλλογή) = Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης	Πεπρ. ΣΤ' ΔΚρ.Σ = Πεπραγμένα ΣΤ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
	Μακεδ. = Μακεδονικά	Πεπρ. Ζ' ΔΚρ.Σ = Πεπραγμένα Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
	Μαντατοφ. = Μαντατοφόρος	Πεπρ. Θ' ΔΚρ.Σ = Πεπραγμένα Θ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
	ΜΒ = Σάθα, Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη	Πεπρ. Θ' ΔΒΣ = Πεπραγμένα Θ' Διεθνούς Βυζαντινολογικού Συνεδρίου Θεσσαλονίκης
	Μελ. ελλην. γλώσσ. = Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά	Πεπρ. ΙΒ' ΔΒΣ = Πεπραγμένα ΙΒ' Διεθνούς Βυζαντινολογικού Συνεδρίου
	Μελ. και υπομν. Κύπρ. (συλλογή) = Μελέται και υπομνήματα	
	Μεσ. Ν. Ελλ. (περιόδ.) = Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά	
	Μνήμ. Αμ. = Εις μνήμην Κ.	

Πεπρ. ΙΔ' ΔΒΣ = Actes du XIVe Congrès International des études byzantines, Bucarest, 6-12 Septembre, 1971, III, 1976

Πνευματ. Κύπρ. = Πνευματική Κύπρος

Ποντ. Φύλλ. = Ποντιακά Φύλλα

Πραγμ. Ακ. Αθ. = Πραγματεΐαι Ακαδημίας Αθηνών

Πρακτ. Ακ. Αθ. = Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών

Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ = Πρακτικά Α' Κυπριολογικού Συνεδρίου Γ' β'

Πρακτ. Β' Κυπρ. Σ = Πρακτικά Β' Κυπριολογικού Συνεδρίου Β'

Πρακτ. Γ' Κυπρ. Σ = Πρακτικά Γ' Κυπριολογικού Συνεδρίου Β'

Πρακτ. Α' Παν. Σ = Πρακτικά Α' Πανιωνίου Συνεδρίου

Πρακτ. Γ' Παν. Σ = Πρακτικά Γ' Πανιωνίου Συνεδρίου

Πρακτ. Ε' Παν. Σ = Πρακτικά

Ε' Πανιωνίου Συνεδρίου

Πρακτ. Α' Πανελλ. Σ. Αν.

Ρωμυλ. = Πρακτικά Α' Πανελλήνιου Συνεδρίου Ανατολικής Ρωμυλίας

Πρακτ. Α' Συμπ. Γλωσσολ.

βορειοελλ. χώρου = Πρακτικά Α' Συμποσίου Γλωσσολογίας του βορειοελλ. χώρου

Πρακτ. Β' Συμπ. Γλωσσολ.

βορειοελλ. χώρου = Πρακτικά Β' Συμποσίου Γλωσσολογίας του βορειοελλαδικού χώρου

Πρακτ. Συμποσ. Ιδρ. Πιερίδη 1986 = Πρακτικά Συμποσίου Ιδρύματος Πιερίδη 1986

Προσφ. Κυριακ. = Προσφορά εις Στίλπωνα Κυριακίδη

Σύμ. = Τα Συμαϊκά

Σύμμ. = Σύμμεκτα Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών ΕΙΕ

Σύνδεσμος in onore Anastasi = Σύνδεσμος. Studi in on-

ore di Rosario Anastasi

Τεσσαρακ. Κόντου = Τεσσαρακονταετηρίς της καθηγεσίας Κωνσταντίνου Σ. Κόντου

Τιμητ. Τσοπ. = Φιλερήμου Αγάπησις. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Αγ. Γ. Τσοπανάκη, 1997

Τσοπ., Συμβολές Α', Β' = Τιμητικός τόμος Τσοπανάκη, 1983 (έχει βιβλ. στον Ι τόμο)

Φίλτρα., Τιμητ. Καψ. = Φίλτρα. Τιμητικός τόμος Σ. Γ. Καψωμένου

Χαριστ. Ορλάνδ. = Χαριστήριοι εις Α. Κ. Ορλάνδον
Χιακ. Χρον. = Χιακά Χρονικά
Χρ. Κρ. = Χριστιανική Κρήτη
Χρον. Πόντ. = Χρονικά του Πόντου

β') σε ξένη γλώσσα

AAEEG = Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études grecques en France

Act. VIIIe Congr. Intern. Néohell. franc. = Actes du VIIIe Congrès International des néo-hellénistes des universités francophones. Contribution de Chypre à la civilisation néo-hellénique

Act. XIe Congr. onomast. = Actes du XIe Congrès International des sciences onomastiques

AIPHOS = Annuaire de l'Institut de philologie et d'histoire orientales et slaves

BCH = Bulletin de correspondance hellénique

Berichte z. XI. Intern. Byz.-Kongr. = Berichte zum XI. Internationalen Byzantinisten-Kongress, Μόναχο 1958

BF = Byzantinische Forschungen

B-NJ = Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher

BSI = Byzantinoslavica

Bull. Soc. Lingu. = Bulletin de la Société de linguistique de Paris

BMGS = Byzantine and Modern Greek Studies

Byz. = Byzantion

Byz.-Met. = Byzantina-Metabyzantina

Byzantinobulg. = Byzantino-bulgarica

BZ = Byzantinische Zeitschrift

Cah. Inst. M. A. (Univ. Copenhagen) = Université de Copenhagen, Cahiers de l'Institut du moyen-âge grec et latin, Κοπεγχάγη 1969-71 κτ.

Class. et. Med. = Classica et Mediaevalia III Convegno Nazionale di Studi Neogreci

Corp. Haml. = Corpus Hamleticum

Cret. St. = Cretan Studies, 1988 κτ.

DOP = Dumbarton Oaks Papers

Egypt. Philol. Közl. = Egyetemes Philologiai Közlöny
EO = Echos d'Orient
Epidosis = Herbert Hunger, Gesammelte Schriften zur byzantinischen Geistes und Kulturgeschichte

Festschrift Heger = Festschrift für Klaus Heger

Festschr. Kretschmer = Festschrift für Universitäts-Professor Hofrat Dr. Paul Kretschmer

Fest und Alltag

Fol. neohell. = Folia neohellenica

IF = Indogermanische Forschungen

IF Anzg. = Anzeiger für Indogermanische Sprach- und Altertumskunde. Beiblatt zu den Indogermanischen Forschungen.

Ill. Class. St. = Illinois Classical Studies

Instit. Orient. Nap. = Istituto Orientale di Napoli

- JÖB = Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik
JÖBG = Jahrbuch der Österreichischen Byzantinischen Gesellschaft
- Lexicograph. Byzant. = Lexicographica Byzantina
Literature-Society in Crete (συλλογή) = Literature and Society in Renaissance Crete
- Med. Rom. Orient. = Medioevo Romano e Orientale
Mél. Diehl = Mélanges Charles Diehl
Mél. Dujcev = Byzance et les Slaves. Études de civilisation. Association des amis des études archéologiques
Mél. Ed. Delebécque = Mélanges Edouard Delebécque
Mél. Kern = Mélanges Kern
Mél. Merlier = Mélanges offerts à Octave et Melpo Merlier
MGSY = Modern Greek Studies Yearbook
Misc. G. Merc. = Miscellanea Giovanni Mercati
Misc. Neogr. = Miscellanea Neograeca. Atti del 1. Convegno Nazionale di studi neogreci
Misc. Rossi = Bizantino-Sicula II, Miscellanea... in memoria di Giuseppe Rossi Taibbi
Mitteil. Sem. Or. Spr. = Mitteilungen des Seminars für orientalische Sprachen
Neogr. Med. Aevi I, II, III, IV,
- IVa, V=Πρακτικά του διεθνούς συνεδρίου Neograeca Medii Aevi
- OCP = Orientalia Christiana Periodica
- Philol. Suppl. = Philologus, Supplementband
Philol. Woch. = Philologische Wochenschrift
PNL = Probleme der neugriechischen Literatur
Polych. = Polychordia, Festschrift Fr. Dölger (Byz. Forschungen 1-3, 1966-68)
Polychron. Dölger = Polychronion, Festschrift Fr. Dölger
Prosa y verso = Neogr. Med. Aevi III, 1996
- REB = Revue des études byzantines
REG = Revue des études grecques
RES-EE = Revue des études sud-est européennes
Rev. Intern. d' Onom. = Revue Internationale d' Onomastique
Rhein. Museum f. Philol. = Rheinisches Museum für Philologie
Rom. Philol. = Romance Philology
RSBN = Rivista di studi bizantini e neoellenici
RSBS = Rivista di studi bizantini e slavi
RSBS 3 [Misc. Pertusi 3] = Rivista di studi bizantini e
- slavi, III-1983 Miscellanea Agostino Pertusi, Tomo III, Bologna 1984
- SB = Studi bizantini
SBN = Studi bizantini e neoellenici
Sic. Gymn. = Siculorum Gymnasium
SIFC = Studi italiani di filologia classica
Sill. biz. = Silloge bizantina in onore di Silvio Giuseppe Mercati
S-OF = Süd-Ost Forschungen
Star., Živ. = Starina živaja
St. Byz. Neohell. Neerl. = Studia Byzantina et neohellenica neerlandica
St. ist. gr.-rom. = Studii istorice grecoromâne
Stud. filol. biz. = Studi filologia bizantina
Stud. byz. Lexik. = 3384
- TAPA = Transactions of the American Philological Association
Trav. et Mém. = Travaux et Mémoires
- Viz.Vrem. = Vizantijskij Vremennik
- Zeitschr. f. Balkanol. = Zeitschrift für Balkanologie
Zeitschr. f. rom. Philol. = Zeitschrift für romanische Philologie
Zeitschr. f. vergleich. Sprachforsch. = Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung

Δ' ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

- PHI 7 = Packard Humanities Institute CD-ROM # 7 (Greek Documentary Texts: Papyri and Inscriptions)
- TLG = Thesaurus Linguae Graecae
- TLFi = Tresor de la Langue Francaise

Ε' ΛΕΞΙΚΩΝ

α') ελληνόγλωσσων

- ΑΛΝΕ = Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Αντίστροφο Λεξικό της Νέας Ελληνικής
- Αλιπράντης Ν., Λεξ. Πάρου = Αλιπράντης, Λεξικό των ιδιωμάτων και των εγγράφων της Πάρου, 2001
- Ανδρ., Λεξ. = Ν.Π. Ανδριώτη, Ετυμολογικό Λεξικό της κοινής νεοελληνικής
- Απαλοδήμου, Λεξ. πουλιών = Απαλοδήμου Ντ., Περιγραφικό Λεξικό πουλιών της Ελλάδος
- Αποστόλου, Λεξ. Νάουσας = Στ. Αποστόλου, Λεξικό του γλωσσικού ιδιώματος της Νάουσας
- Αραβαντ., Ηπειρωτ. γλωσσάρ. = Αραβαντινού Π., Ηπειρωτικών γλωσσάριον
- Βεργωτής, Λεξ. λειτουργ. = Βεργωτής Θ. Γ., Λεξικόν λειτουργικών και τελετουργικών όρων, 1995
- Βλαστού, Συνών. = Π. Βλαστού, Συνώνυμα και συγγενικά, Αθήνα 1931
- Βλαστού, Συνών.² = Π. Βλαστού, Συνώνυμα και συγγενικά. Νέα έκδοση συμπληρωμένη, Αθήνα 1989
- Βλάχ. = Γερασίμου Βλάχου, Θησαυρός της εγκυκλοπαιδικής βάσεως τετράγλωσσος
- Γενναδ., Λεξ. = Π. Γ. Γενναδίου, Λεξικόν φυτολογικόν
- Γιαγκουλλής, Ασσίζες = Γιαγκουλλής Κ., Ασσίζες, ερμηνευτικό-ετυμολογικό γλωσσάριον, 1993
- Γιαγκουλλής, Κυπρ. διαλ. = Γιαγκουλλής Γ. Κ., Μικρός ερμηνευτικός και ετυμολογικός θησαυρός της Κυπριακής διαλέκτου, Λευκωσία, 1997.
- Γλωσσάρ. Λέσβ. = Γλωσσάριον Λέσβιον
- Δαγκίτοης, Λεξ. = Κ. Δαγκίτοη, Ετυμολογικό Λεξικό της νεοελληνικής
- Δελιγιάννης, Ιδίωμ. Κουβουκλ. Προύσας = Κ. Δελιγιάννη, Το γλωσσικό ιδίωμα των Κουβουκλίων Προύσας
- Δημητράκ. = Δ. Δημητράκου, Μέγα Λεξικόν όλης της ελληνικής γλώσσας
- Δημητρίου, Λεξ. Σάμ. = Δημητρίου Ν., Λαογραφικά της Σάμου, τ. ΣΤ' και Ζ'. Λεξικό του γλωσσικού ιδιώματος της Σάμου, Αθήνα, 1996.
- Δημητρίου Ν. Α., Συμπλ. Λεξ. Σάμ. = Δημητρίου Ν. Α., Ευρετήριο και Συμπλήρωμα στα λαογραφικά της Σάμου του Ν. Δημητρίου, Αθήνα, 2002
- Δουγά-Παπαδ.-Τζιτζιλής, Γλωσσ. ιδίωμ. ορ. Πιερίας = Δουγά-Παπαδοπούλου Ευ.-Τζιτζιλής Χρ., Το γλωσσικό ιδίωμα της ορεινής Πιερίας, 2006
- Δράκου, Ιδίωμ. Κάλυμν. = Δράκου, Το γλωσσικό ιδίωμα της Κάλυμνος
- Επιτομή = Επιτομή του Λεξικού της Μεσαιωνικής Ελληνικής Δημόδους Γραμματείας (1100-1669) του Εμμ. Κριαρά
- Ερωτόκρ., Γλωσσάρ. = Ερωτόκρως Ι., Γλωσσάριον της κυπριακής διαλέκτου
- Ζαφειρίου, Ιδίωμ. Σάμ. = Ζαφειρίου Π. Μ., Το γλωσσικό ιδίωμα της Σάμου
- Ζώη, Λεξ. Ζακ. = Δ. Χ. Ζώη, Λεξικόν φιλολογικόν και ιστορικόν Ζακύνθου
- Ζώη, Λεξ. Ζακ. ² = ανατύπωση του Λεξικού Ζώη, Λεξ. Ζακ.
- Ζωναρ. = Ioannis Zonarae Lexicon, edidit A.H. Tittmann, τόμ. I-II, Λειψία 1808, ανατ. Αμστερνταμ 1967
- Ησύχ. = Hesychii Alexandrini Lexicon (έκδ. K. Latte)
- Θρησκ. και ηθ. εγκυκλοπ. = Θρησκευτική και ηθική εγκυκλοπαίδεια, τόμ. 1-12, Αθήνα 1962-8
- Ιλ = Ακαδημία Αθηνών, Λεξικόν της νέας ελληνικής γλώσσας· Α': Ιστορικόν Λεξικόν της νέας ελληνικής
- Ιπποκρ. Λεξ. = Αποστολίδης Π., Ερμηνευτικό Λεξικό πασών των λέξεων του Ιπποκράτους, 1997
- Καββάδας, Βοτ. φυτολ. Λεξ. = Καββάδας Δ., Βοτανικόν-φυτολογικόν Λεξικόν, 1956.
- Καλαντζάκος, Λεξ. ρουμελ. = Καλαντζάκος Α., Λεξικό ρουμελιώτικης γλώσσας, 2000.
- Καραγ., Λεξ. οικον. = Καραγιαννόπουλος Ε. Ι., Λεξικό Βυζαντινής Ορολογίας, Οικονομικοί Όροι τόμ. Α', 1995
- Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ. = Καραναστάσης Α., Ιστορικόν Λεξικόν των ελληνικών ιδιωμάτων της Κάτω Ιταλίας
- Κασιμάτης, Βενετ. γλωσσ. στοιχ. Κυθήρ. = Κασιμάτης, Βενετικά γλωσσικά στοιχεία στα Κύθηρα
- Κατσάνης, Ιδίωμ. Σαμοθράκης = Κατσάνης Ν. Α., Το γλωσσικό ιδίωμα της Σαμοθράκης
- Κόμης, Κυθήρ. Λεξ. = Κόμης Λ. Δ., Κυθηραϊκό Λεξικό, Αθήνα, 1996
- Κονδυλάκης, Κρ. Λεξιλ. = Ι. Κονδυλάκη, Κρητικόν Λεξιλόγιον
- Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδίωμ. = Κοντομίχης Π., Λεξικό του λευκαδίτικου γλωσσικού ιδιώματος, 2001
- Κοσμάς, Ιδίωμ. Ιωανν. = Κοσμάς Ν., Το γλωσσικό ιδίωμα των Ιωαννίνων, Δωδώνη, Αθήνα-Γιάννινα, 1997
- Κουκκίδης, Λεξιλ. = Κωνστ.

- Κουκκίδη, Λεξιλόγιον ελληνικών λέξεων εκ της τουρκικής
 Κουμαν., Συναγ. = Στ. Κουμανούδης, Συναγωγή λέξεων αθησαυρίστων
 Κουμαν., Συναγ. v. λέξ. = Στ. Κουμανούδης, Συναγωγή νέων λέξεων
 Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν. = Κουσαθανάς Π., Χρηστικό Λεξικό του ιδιώματος της Μυκόνου, 1996
 Κουτήφαρης, Γλωσσάρ. Ικαρ. = Κουτήφαρης, Γλωσσάριο της Ικαρίας
 Κριαρ., Λεξ. = Εμμ. Κριαράς, Νέο ελληνικό Λεξικό της σύγχρονης δημοτικής γλώσσας
 Κυριαζίδης Ν., Λεξ. Μακρυγ. = Το λεξιλόγιο του Μακρυγιάννη ή πώς μιλούσαν οι Έλληνες
 Κωστ., Λεξ. τσακων. = Θ. Π. Κωστάκης, Λεξικό της τσακωνικής διαλέκτου
 Λιάπης, Ιδίωμ. Πηλίου = Λιάπης Κ., Το γλωσσικό ιδίωμα του Πηλίου, Βόλος, 1996.
 ΛΚΝ = Λεξικό της κοινής νεοελληνικής, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη
 Λουκά, Γλωσσάρ. = Γ. Λουκάς, Γλωσσάριον της κυπριακής διαλέκτου
 Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ. = Μάνεσης Στ., Ιστορικό Λεξικό του μυκονιάτικου ιδιώματος
 Μαυρομμάτης, Λεξ. Καναλ. Καρδίτσας = Μαυρομμάτης Κ., Λεξικό ιδιωμάτων Καναλιών-Καρδίτσας, 1987
 ΜΕΕ = Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαιδεία, τ. Α'-ΚΔ', Αθήνα 1926-1934 (ανατ. με συμπλήρωμα, τ. Α'-Δ', χ. χρον.)
 Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου = Μηνάς Κ., Λεξικό των ιδιωμάτων της Καρπάθου, Κάρπαθος, 2006.
 Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ. = Μ. Μιχαηλίδης-Νουάρου, Λεξικόν της καρπαθιακής διαλέκτου
 Μιχαλαριά-Βογιατζή, Λεξ. Σύμης = Μιχαλαριά-Βογιατζή Μ., Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν Διαλέκτου Σύμης, 1991
 Μουσούρης, Γλωσσάρ. Ιθάκ. = Σπύρος Μουσούρης, Η γλώσσα της Ιθάκης
 Μπαμπιν., Λεξ. = Μπαμπινιώτης, Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας, 1998, 2002
 Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ. = Ξανθινάκης Α., Λεξικό του δυτικοκρητικού ιδιώματος, 2000.
 Ξεινός, Γλωσσ. Ίμβρου = Κώστας Ξεινός, Γλωσσάρι της Ίμβρου
 Ορλάνδος-Τραυλός Λεξ. αρχιτ. = Α.Κ. Ορλάνδος-Ι.Ν. Τραυλός, Λεξικόν αρχαίων αρχιτεκτονικών όρων
 Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ. = Πανταζάτος Δ., Κεφαλοντική και θιακιά ντοπιολαλιά, 2000
 Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδιώμ. = Παπαγγέλου Ρ., Το Κυπριακό ιδίωμα. Μέγα Κυπροελληνο-αγγλικό και μελατινική ορολογία. Αθήνα, 2001
 Παπαδ. Α., Λεξ. = Α. Α. Παπαδοπούλου, Ιστορικών Λεξικόν της ποντιακής διαλέκτου
 Παπαθαν., Γλωσσ. ρουμελ. = Παπαθανασόπουλου Θ., Γλωσσάρι ρουμελιώτικης ντοπιολαλιάς
 Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ. = Παπαχριστοδούλου Χρ., Λεξικό των ροδίτικων ιδιωμάτων
 Πάπ.-Λαρ., Γεν. Εγκυκλοπ. = Πάπυρος-Λαρούς, Γενική Παγκόσμιος Εγκυκλοπαίδεια μετά πλήρους λεξικού της ελληνικής γλώσσας
 Πασπ., Γλωσσ. = Α.Γ. Πασπάτης, Το χιακόν γλωσσάριον
 Πασχ., Ανδρ. γλωσσ. = Πασχάλης Δ., Ανδριακόν γλωσσάριον, Αθήνα, 1993.
 Πασχαλούδης, Τερπν. Νιγριτ. = Πασχαλούδης Α. Ν., Τα Τερπνιώτικα και τα Νιγριτινά, 2000
 Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ. = Μ. Ι. Πιτυκάκης, Το γλωσσικό ιδίωμα της Ανατολικής Κρήτης
 Προκόβας, Λεξ. Κουτσοβλαχ. = Κ. Προκόβα, Λεξικό Κουτσοβλαχικής Διβαδίου Ολύμπου, 2006
 Πρωίας Λεξ. = Λεξικόν της ελληνικής γλώσσας, επιμέλεια Γεωργ. Ζευγώλη, έκδοσις "Πρωίας"
 Πρωίας Λεξ. Συμπλ. = "Πρωίας" Λεξικόν της νέας ελληνικής γλώσσας ορθογραφικών και ερμηνευτικών. Συμπλήρωμα
 Σούδα = Suidae Lexicon (έκδ. Α. Adler)
 Σπίντιος, Δαρνακ. γλωσσ. = Σπίντιου Ζ., Δαρνακικό Γλωσσάρι
 Σταματ. = Ι. Σταματάκου, Λεξικόν της νέας ελληνικής γλώσσας
 Στεφ., Θησ. βλ. Steph., Θησ. Σύρκου, Μεγαρ. ιδιωμ. = Σύρκου Αγγ., Το μεγαρικό γλωσσικό ιδίωμα, 2006
 Τάκη, Αγραφ. = Τάκης Β., Η αγραφιώτικη γλώσσα
 Τάσιος, Γλωσσ. Πολυγ. = Φ. Τάσιου, Γλωσσάριον του Πολυγύρου
 Τζιαμούρτας, Γλωσσ. Καραγκούννηδων = Τζιαμούρτας Ζ., Γλωσσικός θησαυρός των Καραγκούννηδων, 2006
 Τομπαϊδ.-Συμεων., Συμπλ. Παπαδ. Α. Λεξ. = Τομπαϊδης Δ. Ε.-Συμεωνίδης Χ. Π., Συμπλήρωμα στο Ιστορικόν Λεξικόν της Ποντιακής Διαλέκτου του Α. Α. Παπαδόπουλου, Αθήνα, 2002
 Τσιγκής, Γλωσσ. Χίου = Τσιγκής Γ. Ν., Γλωσσικά από το Πυργί της Χίου, Αθήνα, 2002
 Τσιτσέλη, Γλωσσάρ. Κεφαλ. = Η.Α. Τσιτσέλης, «Γλωσσάριον Κεφαλληνίας», Νεοελληνικά Ανάλεκτα Παρνασσού 2 (1874-75) 145-368 (ανατ. Αθήνα 1996)

Τσοπουρίδης, Λεξ. ποντ. =
Τσοπουρίδης Θ., Λεξικό
Ποντιακής Διαλέκτου

Φωτ., Λεξ. = Photii Patriarchae
Lexicon

Andr., Lex. = Nikolaos Andri-
otis, Lexikon der Archais-
men in neugriechischen
Dialekten

Avotins, Nov. = Avotins I., On
the Greek of the Novels of
Justinian, 1992

Avril, Dictionn. prov.-français
= J.T. Avril, Dictionnaire
provençal-français suivi
d'un vocabulaire français-
provençal

Battaglia = Battaglia S., Grande
dizionario della lingua ita-
liana

Battisti-Alessio, Diz. etim. = C.
Battisti και G. Alessio, Di-
zionario etimologico Italia-
no

Bauer, Wört. = W. Bauer,
Griechisch-deutsches Wör-
terbuch zu den Schriften
des Neuen Testaments

Blaise, Lex. Lat. Med. = Blaise
A., Lexicon Latinitatis Medii
Aevi

Boerio = G. Boerio, Dizionario
del dialetto veneziano

Buck, Dict. Synon. = A Dic-
tionary of Selected Syno-
nyms in the Principal Indo-
European Languages

Caracausi = G. Caracausi,
Lessico greco della Sicilia e
dell'Italia meridionale

Chantraine, Dict. étym. =
Pierre Chantraine, Diction-
naire étymologique de la
langue grecque. Histoire
des mots

DDM, Dictionn. étym. = Dau-
zat A., Dubois J., Mitterand
H., Dictionnaire étymologi-
que et historique, 1971.

DELI = Cortelazzo M.-Zolli P.,
Dizionario etimologico della
lingua italiana, 1999.

Χαντζιάρας, Θεσσαλ. γλωσ-
σάρ. = Χαντζιάρα, Γλωσ-
σάρι της Θεσσαλίας

Χατζ., Λεξ. = Ετυμολογικό
Λεξικό της ομιλουμένης
κυπριακής διαλέκτου (α-
νατ. 2000)

β') ξενόγλωσσων

Devoto, Diz. etim. = G. De-
voto, Avviamento alla eti-
mologia italiana

DGE = Adrados Fr., Diccio-
nario Griego-Español

Du Cange = Du Cange, Glos-
sarium ad scriptores mediae
et infimae graecitatis

Du Cange, Lat. = Du Cange,
Glossarium ad scriptores
mediae et infimae latinitatis

EI = Encyclopaedia of Islam,
2003.

EM = Etymologicon Magnum
= T. Gaisford, Οξφόρδη,
ανατ. Πελεκάνος, 2000.'

Frisk, Wört. = H. Frisk,
Griechisches etymolo-
gisches Wörterbuch

Garz., Diz. = Dizionario Gar-
zanti della lingua italiana

Germ. = G. Germano, Vocabo-
lario italiano e greco

Godefroy, Lex. de l'anc. franç.
= Godefroy Fr., Lexique de
l'ancien français, 1990.

Gr. d'Hauterive, Dictionn. = R.
Grandsaignes d'Hauterive,
Dictionnaire d'ancien fran-
çais, moyen âge et renaissance

Greim., Dictionn. = A.J. Grei-
mas, Dictionnaire de
l'ancien français jusqu'au
milieu du XIVe siècle, Πα-
ρίσι 1968

H.-E. Lexicon of the O.T. = W.
Gessenius, A Hebrew and
English Lexicon of the Old
Testament, Oxford Univer-
sity Press, 1952

Lampe, Lex. = G. W. H.
Lampe, A Patristic Greek
Lexicon

Χριστοδούλου, Κουζιαν. =
Χριστοδούλου Χ., Λεξικό
του κοζανίτικου ιδιώματος
Χυτήρης, Κερκυρ. Γλωσσάρ. =
Γερ. Χυτήρη, Κερκυραϊκό
γλωσσάρι, ακατάγραφες
και δόσημες λέξεις

LBG = Lexikon zur byzantinischen
Gräzität

Lex. Chron. Mor. = W. J. Aerts-
H. Hokwerda, Lexicon on
the Chronicle of Morea

L-S = H. G. Liddell-R. Scott-H.
Stuart Jones, A Greek-
English Lexicon

L-S Κων/νίδη = H. G. Liddell
και R. Scott, Μέγα Λεξικόν
της ελληνικής γλώσσης,
μετάφρ. Ξ. Μόσχου,
επιστοσία Μ. Κωνσταντι-
νίδη

L-S Κων/νίδη Συμπλ. = H. G.
Liddell και R. Scott, Συ-
μπλήρωμα του Μεγάλου
Λεξικού της ελληνικής
γλώσσης

L-S Suppl. = H. G. Liddell, R.
Scott, H. Stuart Jones, R.
McKenzie, Greek-English
Lexicon. Revised Supple-
ment

Meursius = J. Meursius, Glos-
sarium graecobarbarum

Meyer-Lübke, Rom. Etym.
Wört. = Meyer-Lübke W.,

Romanisches Etymolo-
gisches Wörterbuch

Mittelalt. Wört. = Mittel-
lateinisches Wörterbuch bis
zum ausgehenden 13. Jahr-
hundert

Montanari = Montanari Fr.,
Vocabolario della lingua
greca

Mutinelli, Less. Ven. = Muti-
nelli F., Lessico Veneto, ris-
tampa 1851

Niermeyer, Med. Lat. Lex. = J.
F. Niermeyer, Mediae
Latinitatis Lexicon minus
Nuovo Zingarelli = Il nuovo
Zingarelli

ODB = Oxford Dictionary of
Byzantium

OLD = Oxford Latin Dictionary

Papahagi, Dict. arom. = Papahagi T., Dicționarul dialectului aromân. General și etimologic

Peek, Lex. Nonn. = W. Peek, Lexikon zu den Dionysiaka des Nonnos, Hildesheim 1968 κε.

PLP = Prosopographisches Lexicon der Palaiologenzeit
Preisigke-Kiessling = F. Preisigke - E. Kiessling, Wörterbuch der griechischen Papyrurkunden

Redhouse = New Redhouse, Turkish-English Dictionary
Robert Dict. hist. = Diction-

naire Historique de la langue française, Le Robert, 2000.

Rohlf, Diz. topon. = Rohlf G., Dizionario toponomastico e onomastico della Calabria, Παβέννα 1974

Rohlf, Et. Wört. = G. Rohlf, Etymologisches Wörterbuch der unteritalienischen Gräzität

Segditsas, Naut. Dict. = P. Segditsas, Elsevier's Nautical Dictionary, τόμ. 2, Αμστερνταμ, Λονδίνο, Νέα Υόρκη 1966

Semi, Lat. med. istr. = F. Semi, Glossario del latino medioevale istriano

Shipp = G. P. Shipp, Modern Greek Evidence for the An-

cient Greek Vocabulary
Somav. = A. da Somavera, Θησαυρός της ρωμαϊκής και της φραγκικής γλώσσας

Somav., It. -gr. = A. da Somavera, Tesoro della lingua italiana e greca-volgare
Sophocl. = E. A. Sophocles, Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods
Steph., Θησ. = H. Stephanus, Θησαυρός της ελληνικής γλώσσας

Trapp, Lex. z. byz. Gräz = E. Trapp κ.ά., Lexikon zur byzantinischen Gräzität

Zingarelli = N. Zingarelli, Vocabolario della lingua italiana

ΣΤ' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

ά. = άρθρο του Λεξικού
αβέβ. ετυμ. = αβέβαιη ετυμολογία
άγν. ετυμ. = άγνωστη ετυμολογία
ά. γρ. = άλλη γραφή
αι. = αιώνας
αιτ. = αιτιολογικός
αιτιατ. = αιτιατική πτώση
άκλ. = άκλιτος
αλβ. = αλβανικός, αλβανικά
αλληλοπ. = αλληλοπαθές
αμάρτ. = αμάρτυρος
αμτβ. = αμετάβατος
αναβιβ. = αναβιβασμός
αναγκ. αίτ. = αναγκαστικό αίτιο
ανάγν. = ανάγνωση
αναδημ. = αναδημοσίευση
ανακ. = ανακοίνωση
αναλογ. = αναλογία, αναλογικός, -ώς
ανάτ. = ανάπτυπο
ανατ. = ανατύπωση
αναφορ. = αναφορικός
ανέκδ. = ανέκδοτος
ανομ. = ανομοίωση
αντιδ. = αντιδάνειο
αντίθ. = αντίθετος

αντιθ. = αντιθετικός, -ώς
αντικ. = αντικείμενο
αντιμετάθ. = αντιμετάθεση
αντων. = αντωνυμία
αόρ. = αόριστος
αοριστολ. = αοριστολογικός
Άπ. = Άπαντα
απ. = απαντά
απαρέμφ. = απαρέμφατο
απόλ. = απόλυτος
απολ. = απολύτως
απορημ. = απορηματικός
απόσπ. = απόσπασμα
απρόσ. = απρόσωπο
απρως. = απροσώπως
αρ. = αριθμός
αραβ. = αραβικός
αραβοτουρκ. = αραβοτουρκικός
αραμ. = αραμαϊκός
αριθμητ. = αριθμητικό
αρμεν. = αρμενικός
άρν. = άρνηση
αρνητ. = αρνητικός
αρομουν. = αρομουνικός
αρσ. = αρσενικός
αρχ. = αρχαίος
αρχαϊκ. = αρχαϊκός
αρχιτ. = αρχιτεκτονικός όρος

άσχ. = άσχετος
αυτ. = αυτόθι
Αφ. = Αφιέρωση
αφομ. = αφομοίωση
αχρον. = αχρονολόγητος
βενετ. = βενετικός
βιβλιοκρ. = βιβλιοκρισία
βλ. = βλέπε
βλάχ. = βλάχικος
βοτ. = βοτανική, βοτανολογικός όρος
βουλγ. = βουλγαρικός
βραχυλογ. = βραχυλογικός
βυζ. = βυζαντινός
γαλλ. = γαλλικός
γεν. = γενική πτώση
γενικ. = γενικότερα
γενουατ. = γενουατικός
γεσμ. = γερμανικός
γεωγρ. = γεωγραφικός, -ώς
γλωσσ. = γλωσσικός
Γλωσσάρ. = Γλωσσάριο
γρ. = γράφε, γραφή
γραμμ. = γραμματικός, -ώς
δεικτ. = δεικτικός
δευτερόκλ. = δευτερόκλιτος

δευτεροπρόσ. = δευτεροπρόσωπος

δήλ. = δήλωση

δηλ. = δηλαδή

δημ. = δημοτικός

δημοσ. = δημοσίευση

διάβ. = διάβαζε

διάγρ. = διάγραψε

διαλεκτ. = διαλεκτικός

διατρ. = διδακτορική διατριβή

διάφ. = διάφορος

διαφορ. = διαφορετικός

διόρθ. = διόρθωσε

διορθώσ. = διορθώσαμε

δίστ. = δίστιχο

διφθογγ. = διφθογγισμός

δοτ. = δοτική πτώση

εβρ. = εβραϊκός

έγγρ. = έγγραφο

εθν. = εθνικός

ειδικ. = ειδικότερα

εικασ. = ευκασία

ειρων. = ειρωνικός, -ώς

Εισαγ. = εισαγωγή

έκδ. = έκδοση

εκδ. = εκδόσεις, εκδότης, εκδίδει

εκκλ. = εκκλησιαστικός (όρος), εκκλησιαστικός

έκφρ. = έκφραση

εκφρ. = εκφράσεις

ελλειπτ. = ελλειπτικός, -ώς

ελλην. = ελληνικός

εμπροθ. = εμπροθέτως

εμπρόθ. προσδ. = εμπρόθετος προσδιορισμός

εν. = ενικός

εναντιωμ. = εναντιωματικός

έναρθρ. = έναρθρος

ενδεχομ. = ενδεχομένως

ενδοιαστ. = ενδοιαστικός

ενεργ. = ενεργητικός

ενεστ. = ενεστώτας

ενθύμ. = ενθύμηση

ενν. = εννοείται

Εξήγ. = Εξήγηση

επεξήγ. = επεξήγηση

επεξήγ. = επεξηγηματικός, -ώς

επιγρ. = επιγραφή

επίδρ. = επίδραση

επίθ. = επίθετο

επιθετ. = επιθετικός, -ώς

Επίλ. = Επίλογος

επιμ. = επιμέλεια

επίρρ. = επίρρηση

επιρρ. = επιρρηματικός, -ώς

επιστ. = επιστολή

επιστημ. = επιστημονικός

όρος

επιτ. = επιτατικός, -ώς

επιφ. = επιφώνημα, επιφώνηματικός, -ώς

επόμε. = επόμενος

επών. = επώνυμο

επων. = επωνυμία

ερωτ. = ερωτηματικός, -ώς

εσφαλμ. = εσφαλμένος, -α

ετυμ. = ετυμολογία

ετυμολ. = ετυμολογικό τμήμα άρθρου

ευκτ. = ευκτική έγκλιση

ηθ. = ηθικός, -ώς

ηχοπ. = ηχοποίησης

θ. = θέμα

θεολ. = θεολογικός όρος

θετ. = θετικός

θηλ. = θηλυκός

θρησκ. = θρησκευτικός, -ώς

θωπευτ. = θωπευτικός, -ώς

ιατρ. = ιατρικός όρος

ιδ. = ιδίως

ιδιάζ. σύντ. = ιδιάζουσα

σύνταξη

ιδιάζ. χρ. = ιδιάζουσα χρήση

ιδιώμ. = ιδιώματα

ιδιωμ. = ιδιωματικός, -ώς

Ιντ. = Ιντερμέδιο

ισπ. = ισπανικός

ιστ. = ιστορία, ιστορικός

ιταλ. = ιταλικός

κ. = κάτι

κ.ά. = και άλλα

κ.α. = και αλλαχού

Κ.Δ. = Καινή Διαθήκη

κάπ. = κάποιος, -ον, κλπ.

καταβιβ. = καταβιβασμός

κατάλ. = κατάληξη

καταφ. = καταφατικός

κατηγ. = κατηγορούμενο

κε. = και εξής

κείμ. = κείμενο

κεφ. = κεφάλαιο

κλ. = κλίση

κλητ. = κλητική πτώση

κοιν. = κοινός, -ώς

κοινότη. = κοινότητα

κ.π.α. = και πολλαχού αλλα-

χού

κρητ. = κρητικός

κρητ. κ. = κρητικά κείμενα

κριτ. υπ. = κριτικό υπόμνημα

κτητ. = κτητικός, -ά

κ.τ.ό. = και τα όμοια

κυπρ. = κυπριακός

κυριολ. = κυριολεκτικώς

κύρ. όν. = κύριο όνομα

κώδ. = κώδικας

λ. = λέξη, λήμμα

λαϊκ. = λαϊκός, -ώς

λατ. = λατινικός

λόγ. = λόγιος

λογοτ. = λογοτεχνία, λογοτεχνικός, λογοτεχνικός

μαθημ. = μαθηματικός όρος

μεγεθ. = μεγεθυντικός

μειωτ. = μειωτικός, -ώς

μέλλ. = μέλλοντας

μέσ. = μέσος

μεσν. = μεσαιωνικός

μεταπλ. = μεταπλασμός

μεταφ. = μεταφορά, μεταφορικός

μετάφρ. = μετάφραση

μετρ. αν. = μετρική ανάγκη

μετων. = μετωνυμία, μετω-

νυμικός

μόρ. = μόριο

μτβ. = μεταβατικός

μτγν. = μεταγενέστερος

μτζ. = μεταξύ

μτζφρ. δάν. = μεταφραστικό δάνειο

μτζχ. = μετοχή, μετοχικός

ναυτ. = ναυτικός όρος

νεοελλ. = νεοελληνικός

νεότη. = νεότερος

νηπ. = νηπιακός

νομ. = νομικός όρος

οικογ. = οικογενειακός

όν., όν. = όνομα, όνόματος, -α

ονομ. = ονομαστική πτώση

ονοματοπ. = ονοματοποιία

ό.π. = όπου παραπάνω

ορθότη. = ορθότερος, -α

οριστ. = οριστική

ουδ. = ουδέτερο

ουσ. = ουσιαστικό

ουσιαστικοπ. = ουσιαστικοποιημένος

παθητ. = παθητικός

παλαιογρ. = παλαιογραφικός

παλαιότη. = παλαιότερος, -α

παπυρ. = παπυρικό κείμενο

παράγ. = παράγωγο

παραγ. = παραγωγή

παραθ. = παράθεμα

παραθ. = παραθετικά

παρακελευσμ. = παρακελευστικός

παράλ. = παράλειψη, παράλειψε

παραλ. = παραλείπεται, -ονται

παράλλ. = παράλληλος

παραπ. = παραπομπή, πα-
 ραπεμπτικός
 παράρτ. = παράρτημα
 παρατ. = παρατατικός
 παράφρ. = παράφραση
 παραχωρ. = παραχωρητικός
 παρεκτεταμ. = παρεκτεταμέ-
 νος
 παρετυμ. = παρετυμολογία,
 παρετυμολογικός
 παρκ. = παρακείμενος
 παροιμ. = παροιμία, παροιμι-
 ακός
 παρων. = παρωνύμιο
 πβ. = παράβαλε
 Π.Δ. = Παλαιά Διαθήκη
 περ. = περίπου
 περιληπτ. = περιληπτικός, -
 ώς
 περίοδ. = περίοδος
 περιοδ. = περιοδικό
 περσ. = περσικός
 πιθ. = πιθανός, -ώς
 πληθ. = πληθυντικός
 ποιητ. αίτ. = ποιητικό αίτιο
 πολλ. = πολλαχού
 ποντ. = ποντιακός
 ποσ. = ποσοτικός, -ώς
 πραγμ. = πραγματολογικώς
 προβηγ. = προβηγκιανός
 προέλ. = προέλευση
 προηγ. = προηγούμενος
 πρόθ. = πρόθεση
 προθετ. = προθετικός
 πρόκ. = πρόκειται
 προκ. = προκειμένου
 Πρόλ. = Πρόλογος
 πρόσ. = πρόσωπο (γραμμ.)
 προσδ. = προσδιορισμός
 πρόσθ. = πρόσθεσε
 Προσθ. = Προσθήκη
 προστ. = προστακτική
 προσφών. = προσφώνηση
 προσων. = προσωνυμία
 προσωπ. = προσωπικός
 προσωποπ. = προσωποποίη-
 ση

πρότ. = πρότεινε
 προφ. = προφανής, -ώς
 πρωτόκλ. = πρωτόκλητος

 ρ. = ρήμα
 ρηματ. = ρηματικός
 ρουμαν. = ρουμανικός
 ρωσ. = ρωσικός

 σ. = σελίδα
 σεργ. = σεργικός
 σήμ. = σήμερα
 σημ. = σημείωση
 σημασ. = σημασία
 σημασιολ. = σημασιολογικό
 τμήμα άρθρου
 σημερ. = σημερινός
 σημειτ. = σημειτικός
 σλαβ. = σλαβικός
 σκαπτ. = σκαπτικός, -ώς
 σπανιότ. = σπανιότατο, -α
 στ. = στίχος
 στερ. = στερητικός
 στρατ. = στρατιωτικός όρος
 συγγ. = συγγενικός
 συγκ. = συγκοπή
 συγκρ. = συγκριτικός
 συμπερασμ. = συμπερασμα-
 τικός
 συμφ. = συμφυρμός
 συν. = συνήθως
 συνδ. = συνδέεται
 σύνδ. = σύνδεσμος
 συνεκδ. = συνεκδοχή, συνεκ-
 δοχικά
 συνεκφ. = συνεκφορά
 συνηθέστ. = συνηθέστατος, -
 α
 σύνθ. = σύνθεση
 συνθ. = συνθετικό
 συνίζ. = συνίζηση
 σύντ. = σύνταξη
 συνών. = συνώνυμο
 σύστ. = σύστοιχο
 συχν. = συχνά
 συχνότ. = συχνότατο, -α
 σχ. = σχήμα

σχετ. = σχετικός
 σχηματ. = σχηματισμός,
 σχηματίζεται
 σχόλ. = σχόλιο, -α
 Σχολ. = Σχολιαστής (L-S)

 τ. = τύπος
 τεχν. = τεχνικός όρος
 τεύχ. = τεύχος, -η
 τίτλ. = τίτλος
 τόμ. = τόμος
 τοπ. = τοπικός
 τοπων. = τοπωνύμιο
 τουρκ. = τουρκικός
 τραγ. = τραγούδι
 τριτόκλ. = τριτόκλητος
 τριτοπρόσ. = τριτοπρόσωπος
 τροπ. = τροπικός
 τσακων. = τσακωνικός
 τυπογρ. = τυπογραφικός
 τυπολ. = τυπολογικό τμήμα
 άρθρου

 υβριστ. = υβριστικός, -ώς
 υπερθ. = υπερθετικός
 Υπόθ. = Υπόθεση
 υποθ. = υποθετικός
 υποκ. = υποκείμενο
 υποκορ. = υποκοριστικός
 υποστ. = υποτακτική έγκλιση
 υποσιμ. = υποσιμητικός, -ώς
 υποχωρ. = υποχωρητικός, -ώς
 υστλατ. = υστερολατινικός

 φ. = φύλλο
 φρ. = φράση, φράσεις
 φωνητ. = φωνητικός

 Χορ. = Χορικό
 χρ. = χρήση
 χρον. = χρονικός
 χφ = χειρόγραφο
 χφφ = χειρόγραφα
 χ.τ. = χωρίς τόπο (έκδοσης)
 χ.χρον. = χωρίς χρονολογία
 (έκδοσης)

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

Ουδέτερο επιθέτου με χρήση ουσιαστικού καταρχήν μας απασχολεί σε ιδιαίτερη παράγραφο του άρθρου του επιθέτου. Συγκροτείται ιδιαίτερο λήμμα με το ουδέτερο του επιθέτου αν το τελευταίο αυτό χρησιμοποιείται περισσότερο ως ουσιαστικό παρά ως επίθετο σε ουδέτερο γένος.

Μετοχές παρακειμένου που είναι σύνθετες λέξεις σχηματισμένες χωρίς πιθανώς να έχει υπάρξει αντίστοιχος ενεστωτικός τύπος (λ.χ. *αγουρομαζωμένος*), όπως και μετοχές παρακειμένου που δεν ανάγονται σε ενεστώτα (λ.χ. *μυαλωμένος*) αποτελούν χωριστά λήμματα.

Στην περίπτωση που ένας τύπος αιτιατικής ή αορίστου δεν ανάγεται χωρίς δισταγμό σε ορισμένη ονομαστική ή σε ορισμένο ενεστώτα (αρχαϊστικός ή νεοτεριστικός τύπος), σημειώνονται στη θέση του λήμματος και ο αρχαϊστικός και ο νεοτεριστικός τύπος της ονομαστικής ή του ενεστώτα (λ.χ. *αήρ-αέρας*).

Σε ορισμένες ιδιόζουσες περιπτώσεις κοντά στους άλλους τύπους του ουσιαστικού παρέχονται στο τυπολογικό τμήμα του άρθρου οι ιδιότυπες πτώσεις. Ανάλογο συμβαίνει προκειμένου για χρόνους ρημάτων για τους οποίους η αναγωγή σε ορισμένο ενεστώτα δεν είναι βέβαιη.

Ο αραβικός αριθμός που τίθεται ως εκθέτης δίπλα σε όνομα εκδότη ή βραχυγραφία δηλώνει τον αριθμό της έκδοσης.

Προκειμένου για πεζό κείμενο, αν αριθμούνται οι γραμμές των σελίδων στην έκδοση, η παραπομπή γίνεται στη σελίδα και στη γραμμή της σελίδας. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου ο πρώτος αραβικός αριθμός δηλώνει τον αριθμό της παραγράφου ή του ποιήματος μέσα στην έκδοση και ο δεύτερος (που σημειώνεται ως εκθέτης) τη σειρά ή το στίχο μέσα στο ποίημα (περίπτωση «Κυπριακών ερωτικών ποιημάτων» κ.ά.)

Καμιά φορά πριν από τη μνεία των αριθμών της παραπομπής σημειώνεται με γράμματα του λατινικού αλφαβήτου ή με άλλη βραχυγραφία η παραλλαγή ή το χειρόγραφο του κειμένου για το οποίο πρόκειται.

Με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου που συνοδεύονται με το σημείο της οξείας σημειώνονται τμήματα πεζού έργου ή πράξεις θεατρικού κειμένου. Με λατινικούς εξάλλου αριθμούς δηλώνονται κεφάλαια της μετάφρασης της «Πεντατεύχου» ή και άλλων κειμένων. Ο αραβικός αριθμός που ενδεχομένως ακολουθεί δηλώνει τη θέση του στίχου μέσα στο κεφάλαιο. Καμιά φορά για ευκολία του αναγνώστη (περίπτωση του κειμένου του «Πιστικού βοσκού», έκδ. Ιωαννου) η παραπομπή γίνεται σύμφωνα με τον τρόπο που ο εκδότης δηλώνει τα τμήματα του έργου. Αλλοτε πάλι προκειμένου για πεζό κείμενο μετά τη δήλωση της σελίδας ακολουθεί

ένδειξη με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου που υπάρχει στη σελίδα προς την οποία γίνεται η παραπομπή.

Κατά την παραπομπή σε αυτοτελές δημοσίευμα ερευνητή, που αποτελείται από τόμους περισσότερους από έναν, χρησιμοποιούνται και εδώ τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου με το σημείο της οξείας, για να δηλωθεί ο αριθμός του τόμου. Κατά την παραπομπή σε πραγματεία δημοσιευμένη σε περιοδικό δεν αναφέρεται ο τίτλος της πραγματείας, αλλά (βραχυγραφημένο, αν είναι η περίπτωση) το όνομα του ερευνητή και (βραχυγραφημένος πάλι, αν είναι η περίπτωση) ο τίτλος του περιοδικού.

Λέξεις που απαντούν για πρώτη φορά σε σχολιαστή ή σε επιγραφή δεν παίρνουν χαρακτηρισμό (αρχ. ή μτγν.), αλλά δηλώνεται ότι η λέξη απαντά σε σχολιαστή ή σε επιγραφή.

Προκειμένου για παραπομπή σε γλωσσικές παρατηρήσεις ή σχόλια του εκδότη ενός κειμένου χρησιμοποιείται και για το εκδοτικό δημοσίευμα η βραχυγραφία του κειμένου, αλλά με προταγμένο ολόγραφο το όνομα του εκδότη (π.χ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ.]).

Η αλλαγή στίχου στο παράθεμα δηλώνεται με κάθετο ανάμεσα στους δύο στίχους.

Όταν μιας αρχαίας λέξης υπάρχουν νεότεροι τύποι, όχι όμως και νεότερες σημασίες, το άρθρο δεν έχει σημασιολογικό τμήμα.

Χωρία που διορθώνονται σε ειδική πραγματεία καταγράφονται σύμφωνα με τη διόρθωση, εφόσον είναι βέβαιη ή πιθανή· σε παρένθεση, αμέσως μετά τη λέξη του παραθέματος που διορθώνεται, σημειώνεται η εσφαλμένη διαφορετική γραφή του εκδότη και αμέσως κατόπιν βραχυγραφημένη η βιβλιογραφική ένδειξη για τη διόρθωση. Προκειμένου για εσφαλμένη γραφή που απαντά σε έκδοση κειμένου που κατά κύριο λόγο τη χρησιμοποιούμε στο Λεξικό, εκτός του ότι χρησιμοποιείται στο οικείο άρθρο η γνήσια γραφή, καταρτίζεται και λήμμα με την εσφαλμένη γραφή ή τη λέξη στην οποία θα μπορούσε να αναχθεί (εσφαλμένα βέβαια) η γραφή αυτή και με παραπομπή στην έκδοση που την παρέχει, καθώς και με μνεία της γνήσιας γραφής που πρέπει να δεχτούμε στο κείμενο.

Για τη διάρθρωση των τριών τμημάτων του κάθε άρθρου παραπέμπεται ο αναγνώστης σε όσα σημειώθηκαν στα προλεγόμενα του τόμου Α', σ. ιδ', ιε', ις', καθώς και των τόμων Δ', σ. ιε' κε. και Ε', σ. ιβ'.

ΛΕΞΙΚΟ

ΤΗΣ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ 1100 - 1669

ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑ

ΤΟΜΟΣ ΙΖ'

πνεύσις – προβίβασις

πνεύσις η.

Από το πνέω και την κατάλ. -σις. Η λ. τον 4. αι. (L-S Κων/νίδη, TLC) και στο Βλάχ.

1) Πνοή, φύσημα· (εδώ μεταφ.): όσα ... φύλλ' οχ την πνεύσιν της χαράς ετούτης ... φυσούνται Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1389]. 2) Έμπνευση: ο Αίσωπος φαίνεται να μηδέν είναι μακριά από κάποιαν θεοτικήν πνεύσιν ... διότις εκείνα οπού έλεγεν μηδέ τα εσυλλογάτον μηδέ από άλλες ιστορίες ή γνώμες τα έπαιρνεν, μόνον από την ειδικήν του γνώσιν Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 61⁷.

πνεύω, βλ. πνέω.

πνέω, Λόγ. παρηγ. L 215, Λόγ. παρηγ. O 213, Διγ. (Trapp) Gr. 2342, Διγ. Z 2753, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 129, Δούκ. 375⁸ πνεύω, Φυσιολ. 343²⁰, Δούκ. 67²⁸, 299²⁴.

Το αρχ. πνέω. Ο τ. πνεύω ήδη μτγν. (LBG). Η λ. και σήμ.

Α' Μτβ. 1) Φυσώ, εξαπολύω κ. φυσώντας: Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [908]. 2) Παίζω πνευστό μουσικό όργανο: Ως υπαγαίνεις την οδόν, θέλεις εύρει καλάμιν! και εξ εκείνου έπαρε, ποίσε το να το πνέεις Λόγ. παρηγ. O 168. 3) (Μεταφ.) α) (προκ. για οργή) εμφορούμαι από, εκδηλώνω: Σφρ., Χρον. (Maisano) 126²⁶ φρ. (1) πνέω πυρ = φρενιάζω: εξέβη (ενν. ο Αχιλλεύς) εις τον πόλεμον και έπνεε πυρ και διέρρηξε τας συντάξεις και απέκτεινεν τους προμάχους και έτρεψε την στρατιάν Τρωικά 530¹¹· ένα ζωγρήσας εξ αυτών, παρ' ου μαθειν εζήτων,| τίνες υπήρχον οι θρασείς παράφρονές τε νέοι,| ους και μαθών εκ του αυτού ως άγαν αριδήλως! εφόνευσα και τον αυτόν εκ του θυμού πυρ πνέων Διγ. Z 2933· (2) πνέω πολέμον = διακατέχομαι από πολεμικό μένος: οι μεν άριστοι και πλείστοι! και οι πνέοντες πολέμου! της Τροιάς αρματοφόροι! εις τα ξύλα καταβαίνουν Ερμον. O 284· β) εκπέμπω, αποπνέω: Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [543].

Β' Αμτβ. 1) (Για τον άνεμο) φυσώ: Αχιλλ. (Smith) N 797. 2) (Για ήχο ή οσμή) αναδίνομαι: οχ την σπηλιάν την άγιαν βρόμος πλέον δε βγαίνει!, μα πνέει μελωδιά γλυκιά και καταμυρισμένη Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1151].

Φρ. πνέω τα λοίσθια = είμαι ετοιμοθάνατος: και ο δι' ασθένειαν αναγκασθείς καταλύσαι, δι' ελαίου και οίνου και ιχθύος το σώμα παραμυθήσεται· κρέως δε ή τυρού ούτε εν Τεσσαρακοστή άψασθαι συγχωρηθήσεται, καν πνέει τα λοίσθια, ούτε εν οιαδηποτούν Τετράδι ή Παρασκευή Νομοκ. Αγ. Γεωργ. 156.

πνιγάρης ο, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1469, 2770, 3478, 3523, 5269, Βοσκοπ.² 327· πληθ. πνιγάρες, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 383.

Από το πνίγω και την κατάλ. -άρης· βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 269. Τ. πνιάρης σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., Σακ., Κυπρ. Β' 741). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., Ιδιώμ. Κρ.², Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιωμ., Πιτυκ., Ιδιώμ. Αν. Κρ.), καθώς και λογστ. (ΑΛΝΕ).

Αυτός που προκαλεί θάνατο με πνίξιμο, πνίχτης: Λοιπό κι εσύ, μητέρα μας, θωρείς τόν τον πνιγάρη! πώς πολεμά τα τέκνα σου και θέλει να τα πάρει. | Με πάσα

πλάνου κρίματα πάντοτες πολεμά ταί κι, αν ηύρισκε αχάμνωση, μονόρουφα ρουφά τα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 5256· (ως επίθ., προκ. για σκύλο ή λύκο): η άρκος δε ... (παραλ. 2 στ.) ... λόγους εναπέτεινεν τοιούτους προς τον λύκον: «Πνιγάρη λύκε, θρασιοφά, αλλά και νυκτοκλέπτη, εντρυπολόγε, μνσαρέ και νυκτοπερπατάρη ...» Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 833.

πνιγερός, επίθ.

Από το αρχ. επίθ. πνιγηρός. Η λ. το 12. αι. (LBG) και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ.).

Που προκαλεί αίσθημα ασφυξίας: Περι σταφυλής πνιγερός γουργούρου. Πήγανον τρίψας και οίνον και ύδωρ και όξος μίξας ζέστανον και δίδου αναγουργουρίζεσθαι Ιατροσόφ. (Οικονομu) 53¹⁸.

πνιγμονή η, Καλλίμ. 410, 733, 734, 1709, 1860, 1930, 1941, 2256, 2349, Πανάρ. 67¹⁵, Δούκ. 411².

Το μτγν. ουσ. πνιγμονή. Η λ. και σήμ. ιατρ.

1) Πνιγμός: Ίππος δ' αυτός υποσυνείκτες εκ των πολλών ρευμάτων και πνιγμονήν υφεστηκώς προσέρριψεν αντίκα τον επιβάτην (ενν. τον Αλέξανδρον) εις την γην, Θεού τη συμμαχία· όθεν λοιπόν Αλέξανδρος χόρτον προσαφαρπάσας τον χερσί τον της ξηράς εξήλθεν ακινδύνως Βίος Αλ. 3553. 2) Πνιγηρό αίσθημα, στενοχώρια: (Γραφή προς τον αυτάνακταν παρά των μεγιστάνων.) (παραλ. 1 στ.) τον θρήνον και την πνιγμονήν, την κόλασιν, την ζάλην, την ακατάπαυστον οργήν και τον δαρμόν τον τόσον τον ήξευρες της δέσποινας ημών και της κυρίας κατέπαυσεν, ησύχασεν, έπεσεν, εμαλάχθην Καλλίμ. 2128. 3) Στραγγαλισμός: και γαρ εν ειρήνη ... νόσση μικρά προσομιλήσας εξέψυξεν (ενν. ο Μαχουμέτ), θάνατον δους τον ον εκ προγόνων η τύχη ουκ έκλωσεν και γαρ οι μεν φαρμάκω, οι δε πνιγμονή, έτεροι μαχαίραις τον βίον κατέλυσαν πλην τούτου Δούκ. 163²⁴ (μεταφ.): Καλλιούπολιν, ήτις εστί λαιμός των Μουσουλμάνων καταφορών άπαν γένος των χριστιανών και πνιγμονή των χριστιανών καταπνίγων και ολεθρεύων αυτούς Δούκ. 199⁶.

πνιγμός ο, Καλλίμ. 1882· πνιμός, Δεφ., Λόγ. 749, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 56, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [738], Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 334¹⁵.

Το αρχ. ουσ. πνιγμός. Ο τ. πνιμός στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. πνιάρης, Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β', λ. πνίγω). Η λ. και σήμ.

1) Πνιγηρό αίσθημα, στενοχώρια: Είπον εκείνοι (ενν. οι ευγενείς προς την καλήν την κόρην): «Τον πνιγμόν και τους πολλούς σου πόνους (παραλ. 3 στ.) ημείς συνεπνιγόμεθα, συνεπονούμεν τότε...» Καλλίμ. 2023. 2) Στραγγαλισμός: τον δε Τραπεζούντος βασιλέα τον Κομνηνόν κυρ Δαυίδ ... ευρών (ενν. ο των ασεβών εξάρχων) τάχα εις αυτόν αφορμήν μικράν και ουκ αληθή, πάντα τα αυτού έλαβε κάκεινον πνιγμώ ετελείωσε Σφρ., Χρον. (Maisano) 172³⁰. 3α) (Για άνθρωπο) θάνατος από ασφυξία μέσα σε νερό, πνίξιμο: Ω κακορίζικον παιδί, γιατί να σε γεννήσω; Τα κύματα σ' εσένανε λυπητερά εφανήκαν, κι οχ τον πνιμόν σ' εφύλαξαν και την ζωήν σ' αφήκαν, για να στην πάρει σήμερα με τ' άπονον μαχαίρι, ο άσπλαγχνος πατέρας σου με το δικόν του χέρι; Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [896.] β) (για πλοίο) ναυάγιο: ωσάν καράβι όντε βρε-

θεί στο πέλαγος και πλέγει! με δίχως ναύτες, μοναχό, και να πνιγεί γυρεύγει! κι ο άνεμος κι η θάλασσα του 'χουν κακιά μεγάλη! και τρέχει πάντα στον πνιμό δίχως βοήθειαν άλλη!| εδέτσι ευρίσκομαι κι εγώ, πλιο δεν μπορώ να ζήσω! τρέχω και πορπατώ να βρω χαράκι να σκορπίσω Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 246.

πνίγω, Γλυκά, Στ. 288, Γλυκά, Αναγ. 32, Καλλίμ. 1973, Ιερακοσ. 441²⁶, Διγ. Z 2902, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 286, Βέλθ. 1217, Σπανός (Eideneier) A 200, Χρον. Μορ. H 819, Χρον. Μορ. P 1243, Σαχλ. A' (Wagn.) PM 285, Σαχλ., Αφήγ. 343, Λίβ. P 848, Λίβ. Sc. 516, Λίβ. Esc. 1450, Λίβ. N 1392, Λίβ. (Lamb.) N 159, Ιμπ. 617, Φυσιολ. (Legr.) 329, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 241, Χούμνου, Κοσμογ. 472, Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 52, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1455, Συναξ. γυν. 367, Κορων., Μπούας 97, Βεντράμ., Φιλ. 255, Διήγ. Αλ. G 270³², Πορτολ. A 218⁴, Αχέλ. 1746, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 16¹³, Χρον. σουλτ. 47³, Πανώρ.² Γ' 50, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 324, Παλαμήδ., Βοηθ. 373, Ιστ. Βλαχ. 586, Διγ. Άνδρ. 392²⁴, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 78, Ροδολ. (Αποσκ.) Δ' 294, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [649], Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 425 Φορτουν. (Vinc.) Δ' 204, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1365 ρλζ' 67, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 202¹¹, κ.π.α. γ' εν. αορ. έμπνιξε, Χρον. Τόκκων 2261· μτχ. παρκ. πνιμένος, Ασσίζ. 224⁵, Χούμνου, Κοσμογ. 492, 493, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 218, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 334, 1824, Ζήνου, Βατραχ. 246, Τριβ., Ταγιαπ. 93, Αχέλ. 1751, Σταυριν. 378, 392, Στάθ. (Martini) Γ' 392, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 33^ε, Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 381, Δ' 290, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [944], [1016], Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 435²³, 440¹⁴.

Το αρχ. πνίγω. Η μτχ. παρκ. πνιμένος στο Βλάχ. (πνιμμένος· το ουδ. πνιμένο ήδη στο Meursius) και σήμ. ιδιωμ. (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. πνιάρης, Σακ. Κυπρ. Β' 741, λ. πνίω, Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, λ. πνίω, Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β', στη λ.). Η λ. και σήμ.

I. Ενεργ. 1) Στραγγαλίζω: Φορτουν. (Vinc.) Δ' 292, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 156· (μεταφ., προκ. για φυτά): Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. ιγ' 7. 2) (Μεταφ.) α) στενοχωρώ, βασανίζω: ας δέξομαι πιττάκια σου, ας ιδω γράμματά σου,| και τό με πνίγει τίποτες, ας το περιανασάνω. | Αλλά πολλά εκακώθηκεν διά εσέναν η ψυχή μου Λίβ. N 1481· στενοχωρείται (ενν. ο άγουρος), ουκ εμπορεί, πνίγεται από την λύπην Λίβ. P 1462· β) προκαλώ δυσφορία: Η κόρη γουν προς τον λαόν από ψυχής θλιμμένης! λέγει: «Μικρόν αφήτε με, ... (παραλ. 1 στ.) Αγανακτώ τους λόγους σας, φονεύει με το πλήθος,| ο τόπος τούτος πνίγει με και το παλάτιν τούτο ...» Καλλίμ. 1868· παγαίνοντας (ενν. ο Ιησούς) διά την υπόθεσιν της θυγατρός του αρχισυναγώγου, οι όχλοι, το πλήθος του λαού, τον επνίγασιν από το πολύ πλήθος και διά τον περισσά πλησιασμόν τόσον τον έσφιγγαν! Πηγά, Χρυσοπ. 233 (7). 3) Προκαλώ το θάνατο κάπ. με πνιγμό σε νερό: η θάλασσα εθυμώθηκε, μόνο για να με πνίξει! Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 238· Ο ποταμός με πνίγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 86· ανοίγα! οι βάρκες κι εβουλούσανε και τον λαόν επνίγα Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 516²· Στον νουν τους είχαν το λοιπόν (ενν. ο λύκος και η αλουπού) ... εις αυτεινού (ενν. του γαδάρου) τον σφόντυλα να δέσουνσι λιθάρι,| και τότες εις την θάλασσαν συζώντανον να ρίξουν! και να τον κωλοσύρουνσι, ώστε να τονε πνίξουν Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 428· (μεταφ., προκ. για φυτά): ωσάν τα φυτά τρέφονται με τα μέτρια νερά και με τα παραπολλά πνίγο-

νται, τον όμοιον τρόπον η ψυχή και ο νους αυξάνει με τους συμμέτρους κοπους και με τους παραπολλούς πνίγεται και ουδέν ωφελείται Σοφίαν., Παιδαγ. 113.

II. Μέσ. 1) Πεθαίνω από ασφυξία α) (συν.) λόγω πνιγμού σε νερό: Χούμνου, Κοσμογ. 476, Αχέλ. 1740, Κορων., Μπούας 37· β) εξαιτίας συνωστισμού, κατά την κατάποση τροφής, κλπ.: Ο δε λαός της Πόλεως ήτον έξω και ως ήκουσεν τας φωνάς του αλαλαγμού ... όρμησαν να έμπουν από την πόρταν της Χαρσής ... και εμπαινόντες την πόρταν επλάκωσαν ένας τον άλλον· και εκεί επνίγησαν οι περισσότεροι Μ. Χρονογρ. 33¹⁰· μη δώσεις έτοιου κηπουρού το μήλο να το φάγει! κι άξα δεν είναι η χέρα του σ' έτοιμο δεντρό ν' απλώσει, | δε μοιάζει ν' αναμυρδωθεί στο στόμα του έτοιμα βρώση (παραλ. 1 στ.) γιατί, αν τη φάγει, δε μπορεί ποτέ να τη χωνέψει· | Ξερνά τη, δεν τη δέχεται, πρι στην κοιλιά του σώσει· | πνίγεται, γιατί έτοιος λαιμός δεν είναι για έτοιμα βρώση Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 82. 2) Καταποντίζομαι, βυθίζομαι: Μπορά νοιαστείς και τ' άστρη κατεβήκαν! χαμαί στην γην και τα βουνά 'ν' πνιμένα! και πως τα ψάρια ζούσιν μες στα δάση ...; Κυπρ. ερωτ. 137⁴ (συνηθέστ. για πλεούμενο): έγινεν ένας σεισμός μέγας και φοβερός, ώστε ... εις μεν την θάλασσαν εκ του μεγάλου κλύδωνος του σεισμού πολλά καράβια επνίγησαν, εις δε την γην πολλά ζώα εκ της αμέτρου κινήσεως της γης εψόφησαν Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 289· βλέπε των Χριστιανών πως στέκεται να σβήσει! η πίστη η καθολική, που 'ναι τριγυρισμένη! κι ωσά μια βάρκα στέκεται για να πνιγεί η καημένη Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 330. 3) (Μεταφ., μτβ. και αμτβ.) υποφέρω, ταλαιπωρούμαι: Ημέραν όλην τας φωνάς της κόρης ου βαστάζει (ενν. ο Καλλίμαχος)! και πνίγεται τας πνιγμονάς, αγανακτεί τους πόνους, | αλλ' υποφέρει και ζητεί και μηχανάται τέχνην! πώς ίδη λάθη τους πολλούς και γνωρισθεί τη κόρη Καλλίμ. 1709· Ο κηπουρός επνίγετον και μισταργόν εζήτα! και σύντροφον εγύρευεν εις του νερού τον κόπον Καλλίμ. 1651.

πνικτός, επίθ., Μαλαξός, Νομοκ. 176, 455, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. ιε' 20, κα' 25.

Το αρχ. επίθ. πνικτός. Η λ. και σήμ. στον τ. πνιχτός με διαφορ. σημασ.

1) (Για φαγητό) μαγειρεμένο με ζωμό σε κλειστό σκεύος (βλ. όμως και Nicholas-Baloglou, *Quadr.* 284 κε.): Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 252. 2) (Για ζώο) πνιγμένος (για το πράγμα βλ. Κουκ., *ΕΕΒΣ* 17, 1941, 32-34, καθώς και Bauer, *Wört.*, στη λ.): Οστις τρώγει ζώα πνικτά, ακοινώνητος χρόνους β' και καθεκάστην μετανοίας σ' Κανον. διατ. Β 248.

Το ουδ. ως ουσ. = ζώο/ κρέας ζώου που έχει θανατωθεί με πνιγμό: εις τα κυνήγια τρέχεις (ενν. ω ιερεύ) και τας χείρας, ας την αναίμακτον θυσίαν προσάπτεις, και το αίμα των αγρίων ζώων εμβάπτεις και τα πνικτά τρώγεις ώσπερ οι εθνικοί ...; Να-θαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. IV 1174· να απέχεσθε από τα ειδωλόθυτα και από τα αίματα και από τα πνικτά και από την πορνείαν Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. ιε' 29.

πνιμάρα η.

Από το ουσ. πνιμός (βλ. λ. πνιγμός) και την κατάλ. -άρα.

(Πιθ.) συνωστισμός, κοσμοσυρροή: κι η Μαρκεζίνα (ενν. ήλθε) μετ' αυτές, και

να μπει δεν εχώρει· | εκ την πνιμάραν την πολλήν την πόρταν δεν εχώρει· | και λέγει η Τζημαρουδάινα, «στέκου απέξω και θώρει» Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 546.

πνιμένος, βλ. πνίγω.

πνιμός ο, βλ. πνιγμός.

πνίξη η, βλ. πνίξις.

πνίξις η· πνίξη η.

Η λ. στον Αριστοτέλη. Ο τ. και σήμ. ιδιωμ. (Ξεινός, Γλωσσ. Ίμβρου, λ. πνίξ).

1) Πνιγμός: η ροή γουν των υδάτων | κατεκάλυψεν εκείνον (ενν. τον Αχιλλέαν) | (παραλ. 7 στ.) | μετά βίας εγλυτώνει | εκ του ποταμού την πνίξιν Ερμον. Υ 116.

2) Μάχη, συμπλοκή: ο πόλεμος κι η πνίξη Θησ. Η' [687].

πνοά η, βλ. πνοή.

πνοή η, Λόγ. παρηγ. L 169, 213, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 298, Καλλίμ. 284, 837, 1457, 1923, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 7165, 7220, Λίβ. Ρ 647, 2739, Αχιλλ. (Smith) N 807, Φυσιολ. (Legr.) 968, Φαλιέρ., Ιστ.² 284, Θησ. Ι' [55¹], Χούμνου, Κοσμογ. 816, Πεντ. Γέν. VII 15, 22, Κυπρ. ερωτ. 14⁵, 70¹², 85⁹, 91²⁸, 103²⁸, 129⁴⁰, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 718, Δ' 1880, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 1135, Σουμμ. Παστ. φίδ. Γ' 1118, Διακρούσ., Πένθος 125, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 14⁶, κ.α.· οπνά, Ασσίζ. 183²², Μαχ. 272³, Κυπρ. ερωτ. 129³· πνοά, Πεντ. Γέν. XLI 8, 38, XLV 27, Έξ. XXVIII 3, XXXI 3, XXXV 21, Αρ. V 14, 30, XI 25, Δευτ. II 30· γεν. πληθ. πνώων, Ερμον. Ο 150.

Το αρχ. ουσ. πνοή. Ο τ. πνοά ήδη αρχ. (L-S, στη λ.) και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.). Ο τ. οπνά, για τον οποίο βλ. Χατζ., Διασπ. 230 (<πνοά) και Φαρμακ., Γλωσσάρ. 190 (<οπνή <πνοή), στο Meursius και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., Χατζ., Λεξ.). Τ. απνά σήμ. στη Μάνη (Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ Β', 6, 1955-6, 303), τ. οπνή σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Σακ., Κυπρ. Β' 703, λ. οπνά) και τ. πνογά σήμ. ιδιωμ. (Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ.). Η λ. και σήμ.

1α) Κίνηση, φύσημα του ανέμου: Ερμον. Ο 150, Διγ. (Trapp) Gr. 3925, Κορων., Μπούας 75· β) ο άερας που παράγεται κατά την εκπνοή: έκατσειν και επελέκησεν ποιμενικόν καλάμιν. (παραλ. 2 στ.), και παίζει το με την πνοήν Λόγ. παρηγ. Ο 215. 2α) Αναπνοή, ανάσα: Φυσιολ. (Zur.) XXI 2⁴, Μαχ. 272³, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 939· φρ. γνάζει η πνοή μου, βλ. γνάζω Α β'· β) αναπνοή και συνεκδ. ζωή (ως προσφών. αγαπημένου προσώπου): τέκνον μου καλόν, ψυχής παρηγορία, | ανάπαισις του γήρους μου, πνοή μου και ζωή μου Αχιλλ. (Smith) N 335· Φως μου, ψυχή μου, ομμάτια μου, πνοή μου, ανασασμός μου Αχιλλ. (Smith) N 999. 3α) (Εκκλ.) η «πνοή ζωής», το «πνεύμα» που εμφύσησε ο Θεός στον άνθρωπο (βλ. Lampe, Lex., στη λ. 2b και Π.Δ. (ΕΒΕ), Γλωσσάρ., λ. πνεύμα): και εφύσησεν εις τα ρουθούνια του πνοή ζωής και ήτον ο άνθρωπος για ψυχή ζωντανή Πεντ. Γέν. II 7· εγέμισεν αυτόν πνοά Θεού με φρονιμιά, με γνώση Πεντ. Έξ. XXXV 33· β) το Άγιο Πνεύμα (Lampe, Lex., στη λ. 3): και ήτον σαν απλίσεψεν απάνου τους η πνοά και επροφήτεύτηκαν Πεντ. Αρ. XI 25. 4) Κάθε ζωντανός οργανισμός, ύπαρξη: την δόξα αγάλλεσαι πάντα ... | πάσα πνοή στην χάρη σου

ελπίζοντα να μένει Σκλέντζα, Ποιήμ. 7³². Αφού γαρ ηφανίσασιν την δυστυχίην την Τροίαν, (παρ. 1 στ.) πνοήν ουδέν αφήκασιν ούτε μικρόν ου μέγαν Βυζ. Ιλιάδ. 1072. 5) Ψυχή: Μα 'χε ένα φίλο μπιστικό ... (παρ. 2 στ.) σε μιαν πνοήν εξούσανε, σε μιαν αγάπη επλέγα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 144.

Φρ. 1) Απερνά (απάνου μου) πνοά ζήλειας, βλ. περνά φρ. 1. **2)** Βγαίνει η πνοή = πεθαίνω: όλος εξαπλώθηκεν κι εβγήκεν η πνοή του Ζήνου, Βατραχ. 178. **3)** Δίδω πνοή, βλ. δίδω 7β φρ. **4)** Έχω πνοήν (εν στόμα) = αναπνέω, βρίκομαι στη ζωή, ζω: ενικούσασιν οι Τρώες, (μέχρις αν η βασιλίσση) η Πενθεσιλεία τότε! είχεν την πνοήν εν στόμα Ερμον. Φ 202· Δεν έχω παρά μια ζωή κι ως θέλεις τηνε κάμει κι ώστε που να 'χω την πνοή σκλάβος σου θέλω να 'μαι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 256· να βλέπω τα ιλαρά σας και αιδέσιμα πρόσωπα και βλέποντάς τα να χαίρομαι πνευματικώς και να ευφραίνομαι έως οπού ζω και έχω πνοήν Μεταξά, Επιστ. 47³³. **5)** Κόπτω την πνοή κάπ., βλ. κόπτω φρ. 2. **6)** Λαμβάνω πνοήν, βλ. λαμβάνω φρ. 30. **7)** Έαφήνω την πνοή μου, βλ. εξαφήνω 3β φρ.

πο, επίρρ., βλ. όπου.

πόα η.

Το αρχ. ουσ. πόα. Η λ. και σήμ. λόγ.

Χλόη, πρασινάδα: Διγ. (Trapp) Gr. 2909.

πόβερος (ι), επίθ.: πόπερος.

Από το ιταλ. *povero* (βλ. Παπαγεωργίου [Μηλ., Οδοιπ. σ. 639 σημ.]): λατ. *pauper*. Πβ. όν. Ποβερέτος το 18. και 19. αι. στην Κεφαλλονιά (NE 7, 1910, 471, Ελλην. 13, 1954, 433) και θηλ. ποβερέτα σήμ. ιδιωμ. (Λάζαρης, Λευκαδ., Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδιώμ.). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Χυτήρης, Κερκυρ. γλωσσάρ., Ζώη, Λεξ. Ζακ.², Λάζαρης, ό.π., στη λ.)

Φτωχός: επορεύθηκα εις την Λιτιβάνια, ..., στη χώρα ονόματι Βίλονα, χώρα μεγάλη, πόπερη Μηλ., Οδοιπ. 639.

ποβολάνος ο, βλ. ποπολάνος.

πόβολον, πόβουλον το, βλ. πόπολον.

πογάτσα η· φογάτσα, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 170.

Από τουρκ. *roḡaṣa* (Redhouse) <ιταλ. *focaccia*: βλ. Καραποτόσογλου, Λ.Δ. 14, 1982, 280 σημ. 137, 138. Ο τ. φογάτσα, από παλιот. ιταλ. *fogazza* (Battaglia, λ. *focaccia*), στο Du Cange και σήμ. ιδιωμ. (Κουκ., ΒΒΠ Ε', 119 σημ.1, Χυτήρης, Κερκυρ. γλωσσάρ.). Τ. πουγάτσα (Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδιώμ.) και πουγάτσια (Τάσιος, Γλωσσ. Πολυγ.) σήμ. ιδιωμ. Τ. μπουγάτσα (Μπαμπιν., Λεξ., ΑΛΝΕ) και μπουγάτσα σήμ. (< τουρκ. *boḡaṣa*, Redhouse, ό.π.). Η λ. στο Du Cange, ό.π.

Είδος πίτας ή ψωμιού που παρασκευάζεται χωρίς αλάτι και μαγιά και ψήνεται σε διάπυρη τέφρα (Καραποτόσογλου, ό.π., Κουκ. ό.π. 118-119· για τη σημασ. πβ. και ιταλ. *focaccia*, Battaglia): η πογάτσα, ήγουν λειψόπιτα οπού ψήνουν εις την αιθάλην αυτ. 197.

πογγί το, βλ. πουγγί(ον).

πογεράτος, επίθ.

Από το ουσ. πογέριν και την κατάλ. -άτος.

Που κατέχει, εξουσιάζει κ.: Εις τοιούτην λογήν και οι φιλοπλούσιοι, όταν μεγάλου πλούτου πογεράτοι γίνονται, ο πόθος της φιλαργυρίας αναγκάζει τους να γυρεύουν ... πώς να τον αυξάνουσι Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 7.

πογέρι το, βλ. πογέριν.

πογέριν το, Μαχ. 54¹¹, 134²⁶, 336³⁵, 404³³, 514²¹, 604¹⁸, Βουστρ. (Κεχ.) 242¹⁰, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 92, 114, 122· πεγέριν· πογέρι, Μαχ. 138².

Από το αρχ. γαλλ. *poer* (Καραποτόσογλου, Κυπρ. Σπ., 64-65, 2003, 766, Kahane, Sprache 543· βλ. και Χατζ., Μεσ. Κύπρ. 286, όπου προβηγκ. *poer*) - *rooir* (Meyer, Rom. im Kypr. 132, 140) - *roeir* (Dawkins [Μαχ. Β' σ. 263]). Για τον τ. πεγέριν βλ. Dawkins [ό.π. σ. 33].

1α) Δικαίωμα που ορίζεται ή κατοχυρώνεται με διαταγή, συμφωνία, νόμο· αρμοδιότητα, δικαιοδοσία: ελυπήθην ο κυβερνούρης πολλά και πολομά έναν διαλαλημόν, ότι πάσα άνθρωπος όπου θέλει να πάγει να κουρσέψει εις την γην της Συρίας να 'χει πογέρι και να τους δώσει και ξύλα και άρματα Μαχ. 272³³· και εάν ημπορήσει (ενν. εκείνος όπου ήσαν το πράγμα επάνω του) ... να αγνωρίσει εκείνον όπου του το επούλησεν ... να τον φέρει εις την αυλήν με το πογέριν του, ότι τούτον ένι ... δίκαιον κατά τον νόμον των Ιεροσολύμων Ασσίζ. 192²³. Και διαβαίνοντα ο καιρός, και η αρχόντισσα δεν διαλέξει, τότες έχει πογέριν ο ρήγας να την αρμάσει με έναν από τους γ' τους άνωθεν Μαχ. 260³³· (συνεκδ.) το έγγραφο της εξουσιοδότησης: Εις τούτον ο μισέρ Μπατή Μισταχέλης και ο σίρ Τζόρτζους ... εδείξαν του το πογέριν Μαχ. 346²· β) εξουσία, έλεγχος: Η πέμπτη αγάπη είναι αγάπη φυσική, η ποια δεν είναι εις το πογέριν τους λας Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 82· Ο ρήγας ευχαριστημένος ... εζήτησεν τον καθαλλάρην εις το πεγέριν του Μαχ. 236³¹· Τότες ο διάβολος επήρεν πογέριν απάνω του και έβαλεν μίαν θηλιάν εις την στράταν ..., όπου τον εποίκεν και κρέμμισεν απού έναν ψηλόν βουνάριν και εσκοτώθηκεν Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 134.

2α) Δυνατότητα, ικανότητα: όνταν ο Θεός έπλασεν τον άνθρωπον και την Εύαν ... έδωκεν τους πογέριν να ποίσουσι εκείνον όλον τό θέλουσιν Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 145· έκφρ. κατά το πογέριν κάπ. = ανάλογα με τη θέση, τη δύναμη, τις δυνατότητες κάπ. (πβ. παλαιστ. γαλλ. έκφρ. *á son rooir*, Greim., Dictionn., λ. *rooir*): ότι ο ρήγας ένι όλων πρωτύτερα εις τα άγια του θεού ... να βλεπίσει εις δίκαιον κατά πρόσωπα πάσα ανθρώπου κατά την εξουσίαν του, κατά το πογέριν του Ασσίζ. 36²⁹· Κρουδελά ... είναι εις πέντε λογές: ... η δεύτερη είναι το να μηδέν αιτιάσει κατά το πογέριν του εις τες κακοτυχιές τους άλλους Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 99· β) οικονομική δυνατότητα, ευχέρεια: το βίτσιον της προδιγαλιτάς ... είναι να ξοδιάσεις εκείνον τό δεν είναι να ξοδιαστεί μη έχοντα απέ το πογέριν και ουδέ να μηδέν έχει ουδέ νόμον, ουδέ όρδινον Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 100· και αν ένι ότι ο ιατρός ουδέν έχει πογέρι να πλερώσει όλα, το δίκαιον ότι εκείνος ο ιατρός ένι κρατημένος Ασσίζ. 180³. **3)** Κύρος, αξιοπιστία: και παραγγέλει το αυτόν βιβλίον το πώς να κερδέ-

σουν οι άνθρωποι τες αρετές ... προβιάζοντα με πογέριν και διδασκαλίαν των αγίων θεολόγων και με πολλούς φιλοσόφους πολλά δασκαλεμένους Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 73.

‘πογυρίζω, βλ. απογυρίζω.

ποδ-, βλ. υποδ-.

ποδάγρα η, Χρον. Τόκκων 3717, Ιατροσόφ. (Οικονομυ) 31¹, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 176, Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 30.

Το αρχ. ουσ. ποδάγρα. Η λ. και σήμ.

Νόσος των ποδιών που προσβάλλει τις αρθρώσεις, ποδάγρα (η σημασ. ήδη στον Αριστοτέλη): Αλλά επειδή ο ένας μου αδελφός να κάμει επανάστασιν ... εις εσένα, τον πατέρα μας, γέροντα όντα ... και ασθενή από την ποδάγραν Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 347.

ποδαγρία η ποδαργία, Ιατροσόφ. (Οικονομυ) 36⁴, 63¹⁷. ποδαλγία, Ιατροσ. κώδ. χλς', Χρον. Τόκκων 1220, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 322², Χρον. σουлт. 34⁹, 136¹⁴, 139¹⁸, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 18⁹, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 352.

Η λ. στον Ιπποκράτη (TLG). Ο τ. ποδαργία το 12 αι. και σε σχόλ. (TLG, LBG) και στο Βλάχ. (λ. ποδάγρα). Ο τ. ποδαλγία ήδη μτγν. (L-S, TLG), στο Βλάχ., ό.π. και σήμ. λόγ. (ιατρ.) βλ. και ΑΛΝΕ. Τ. ποδαλγία στο Ιστ. Αθέσθη 14.

Νόσος που προσβάλλει τις αρθρώσεις των ποδιών, ποδάγρα: ο θεός τον επαίδευσεν και του έδωσέ του ποδαλγίαν... ήτονε εις το κρεβάτι και δεν εδύνατο πλέον να κάμει τίποτες Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) 322² η βαρυτάτη νόσος της ποδαλγίας επεισπεσούσα αυτώ ... δυνατοτέρους τους πόνους και εις επιληψίαν αυτόν ενέβαλε Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 575 κριτ. υπ.)· θέλων δε και μηδένα των προς αυτόν ερχομένων προτιμήσαι εν τε ταις εισόδοις και ταις εξόδοις ποδαγρίαν εσχηματίζετο έχειν Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 749 κριτ. υπ.) (εδώ προκ.για ασθένεια γερακιού): Ως ανθρώπω, ούτω δη και ιέρακι συμβαίνει ποδαλγία Ιερακος. 496²⁶⁻²⁷.

ποδαγρικός, επίθ., Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 83.

Η λ. στον Ιπποκράτη και Θεόφραστο (TLG, L-S).

α) Που αναφέρεται, οφείλεται στην ασθένεια της ποδάγρας: Αμή εις τους ποδαγρικούς πόνους ωφελεί να πάρεις καρκίνους ζωντανούς να τους βράσεις με ελαιόλαδον και με κείνο ... άλειφε τα ποδάρια Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 30² β) (εδώ ως ουσ.) πόνος των αρθρώσεων των ποδιών: του Συγγέλου εις ποδαγρικούς και κωλικούς Ιατροσ. κώδ. σε'-οζ.

ποδαγρός, επίθ., Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 26⁹, φ. 31¹, φ. 34¹, φ. 47². ποδαλγός, Παραφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 574 κριτ. υπ).

Το μτγν. επίθ. ποδαγρός (L-S, λ. ποδάγρα, TLG). Ο τ. ήδη μτγν. (L-S, λ. ποδαλγέω, TLG), στο Βλάχ. και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 545, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ.). Η λ. στο Βλάχ., ό.π.

Που πάσχει από ποδάγρα, που έχει πρόβλημα στα πόδια: *Απέθανεν ο παπά κυρ Ιωάννης ... και ήτον ... εις τα χέρια κουλλός και εις τα ποδάρια ποδαγρός Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 45^ο. Ο μισσέρ Τζαν δε Καταβάς, ο ποδαγρός στρατιώτης, πιττάκια ορίζει Χρον. Μορ. Ρ 4864.*

Το αρσ. ως ουσ. = αυτός που έχει πόνους στα πόδια, που πάσχει από ποδάγρα: *Εις ποδαλγούς όταν πρίσκουνται τα ποδάρια και πονούν Ιατροσ. κώδ. φκθ' Περί λουτρού ποδαλγού Ιατροσ. κώδ. αλέ.*

ποδαλγία η, βλ. ποδαγρία.

ποδαλγός, επίθ., βλ. ποδαγρός.

Ποδανδίτης ο *Πονδανδίτης*.

Από το τοπων. *Ποδανδός* η (4. αι., TLG) και την κατάλ. -ίτης· αρσ. *Ποδανδός* ο τον 11. και τ. *Πονδαδός* το 12. αι. (TLG).

Ο κάτοικος της Ποδανδού (Ν. Καππαδοκία, βλ. σχετικά με τη λ. Καλονάρος Π. [Διγ. Esc., τόμ. Β' σ. 123 σημ. 204]) και *Μανρογορδάτο* J. [Διγ. Gr. σ. 244-45 σημ. 3741]: *άρχοντες της ανατολής παρεγένοντο πλείστοι, (παραλ. 1 στ.) Πονδανδίται οι δόκιμοι, Ταρσίται, Μαυρορίται (έκδ. Μαυρον- διορθώσ., βλ. λ. Μαυρορίτης Επιτομή) Διγ. (Trapp) Gr. 3573.*

ποδαπός, αντων., βλ. ποταπός (I).

ποδαράκι το.

Από το ουσ. *ποδάρι* (βλ. λ.) και την υποκορ. κατάλ. -άκι. Η λ. στο *Somav.* και σήμ. (Κριαρ., Λεξ., λ. *ποδάρι*).

(Θωπευτ.) μικρό πόδι: *Φέρε μου επά τα χέρια σου, τα ποδαράκια αντάμα, I που κοπελίστικη αταξιάν ακόμη δεν εκάμα Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 791.*

ποδαργία η, βλ. ποδαγρία.

ποδαρέα η.

Από το ουσ. *ποδάριον* και την κατάλ. -έα (πβ. *Ανδρ., Λεξ. λ. -αριά* και *Παπαδ. Α., Λεξ.*). Τ. *ποδαλεά* σήμ. ιδιωμ. στην Κίμωλο (Αλιπράντης, *Λεξ. Πάρου* 458). Τ. *ποδαρά* σε κρητ. έγγρ. του 17. αι. (Vincent, *Θησαυρ.* 4, 1967, 63 και 66 σημ. 6) και σήμ. ιδιωμ. (Πιτυκ., *Ιδίωμ. Αν. Κρ.*). Τ. *ποδαρέ* σήμ. ιδιωμ. (Ξανθιν., *Λεξ. δυτικοκρ. ιδιωμ.*). Τ. *ποδαρεά* σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., *Ιδίωμ. Κρ.*² Δ' 545). Τ. *ποδαρία* (και *ποθαρία*) σήμ. ιδιωμ. (Καραν., *Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ., Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.*). Τ. *ποδαριά* στο *Somav.*, σε έγγρ. του 14. και του 19. αι. (Τσοπ., *Συμβολές Β'* 545, Αλιπράντης, *Λέξ. Πάρου, ό.π.*), και σήμ. ιδιωμ. (Αλιπράντης, *Λέξ. Πάρου, ό.π.*) και στο ΑΛΝΕ. Τ. *ποδαρκά* σήμ. στο κυπρ. ιδιωμ. (Λουκά, *Γλωσσάρ.*). Τ. *πουνδαρά* σήμ. με διαφ. σημασ. ιδιωμ. (Ανδρ., *Ιδ. Μελ.* 70). Τ. *πουνδαριά* σήμ. με διαφ. σημασ. ιδιωμ. (Πασχαλούδης, *Τερπν. Νιγριτ.* 217, *Δουγά-Παπαδ.-Τζιτζιλής, Γλωσσ. ιδιωμ. ορ. Πιερίας* 484). Η λ. το 10. αι. (LBG, - *ραι-*), σε έγγρ. του 11. αι. (Act. Lavr. I 147³³), στον πληθ. ως τοπων. σε έγγρ. του 15. αι. (Act. Dionys. 150⁷⁶) και σήμ. ιδιωμ. με διαφ. σημασ. (Παπαδ. Α., *Λεξ., ό.π.*, Καψ., *ΛΔ* 1,

1939, 67, Κωστ., Λεξ. τσακων., Βαγιακ., Πρακτ. Β' Συμπ. Γλωσσολ. Βορειοελλ. χώρου 16).

α) Το κάτω μέρος, η βάση τοίχου: Το σημάδι της Γαζόπολης είναι παλαιόν κάστρον· και αφήνεις το δεξιόν σου· και εις την ποδαρέαν του είναι ο λιμνιώνας Πορτολ. Α 28⁶· ευρίσκεις το Μαργάντιν, κάστρον έμορφον, και στέκει απάνω εις βουνίν τετράγωνον ωσάν της Φιλερήμον το βουνίν και παγαίνει η ποδαρέα του (ενν. του κάστρου) εις την θάλασσαν αυτ. 167¹². β) οι πρόποδες, οι υπώρειες ενός βουνού: παρακάτω μίλια ιε' είναι το βουνίν τό λέγουν Καμήλα· αν το ιδείς εις την μερέαν του πουνέντε, είναι υψηλόν ... Αν δε το ιδείς από το μεσημέριν ή από τον σιρόκον, είναι στρογγυλόν και η ποδαρέα του κατεβαίνει εις την θάλασσαν και κάμνει ακρωτήριν ωσάν σκάλαν αυτ. 79⁵.

ποδαρικό το, βλ. ποδαρικών.

ποδαρικών το, Καλλίμ. 2059, Προσκυν. Κουτλ. 390 151³⁸· ποδαρικό.

Το ουδ. του επιθ. *ποδαρικός (<ουσ. ποδάρι(ον) και την κατάλ. -ικός) ως ουσ. Ο τ. και σήμ. Η λ. το 12. αι. (Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ Β 6, 1955-56, 304) και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Λουκά, Γλωσσάρ., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ.).

1) Η καλή ή κακή τύχη που συνοδεύει την έλευση, την παρουσία του πρώτου επισκέπτη ή πελάτη σε ένα χώρο, σε ορισμένο συνήθως χρόνο (για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Α² 151-52 και 265-66): Η γεννηθείσα κόρη εν καιρώ ζωδίου του καρκίνου έστιν ευόφθαλμος, ταπεινή ... καλόν ποδαρικών έχει, αλλότρια πράγματα κληρονομήσει, ειδικά δε απολέσει Ο γεννηθείς νεώτερος ... φ. 147⁶· Είτις γυνή πιστεύει το φεγγάριν ... ή θεωρεί τα κριθάρια ή εις τα μαντέματα των μάντισσων ή ριζικά θεωρεί ή ποδαρικών ανθρώπου (ενν. θεωρεί) ... ή μαγικά πράματα και τα όμοια ταύτα και πιστεύουν εις αυτά, εκείνοι χριστιανοί ου λογίζονται, αλλά ειδωολάτρες ... και η ψυχή τους είναι χαμένη Κανον. διατ. Α 1383. 2α) Η έλευση, ο ερχομός κάπ.: εσύ ήξερες το ος σ' εδούλεψα και το ος ήτον το ζωντόβολό σου μετά μεν, ότι το ολίγο ος ήτον εσέν ομπροστά μου και εδυνάμωσεν εις πολλά και ευλόγησεν ο Κύριος εσέν για το ποδαρικό μου Πεντ. Γέν. XXX 30· β) το βήμα, το βάδισμα: ας περάσει εδά ο αφέντης μου ομπροστά εις το σκλάβο του, και εγώ να δηλαγωγηθώ αγαλινά μου για το ποδαρικό της δουλειάς ος ομπροστά μου ... ως ότι να έρτω προς τον αφέντη μου εις τη Σειρ Πεντ. Γέν. XXXIII 14· εκφρ. (1) εις το ποδαρικό κάπ. = στην εξουσία κάπ. (προκ. για τον επικεφαλής μιας ομάδας): και να κατέβουν όλοι οι σκλάβοι σου ετούτο προς εμέν και να προσκυνήσουν εμέν του ειπεί· έβγα εσύ και όλος ο λαός ος εις το ποδαρικό σου και ύστερα έτσι να έβγω Πεντ. Έξ. XI 8· (2) όλο το αντιστεκόμενο ος εις το ποδαρικό μου (βλ. ά. αντιστέκω) = ό,τι περιουσιακό στοιχείο υφίσταται στην κατοχή μου: ος άνοιξεν η γης το στόμα της και εκατάπие τους και τις φαμελιές τους και τις τέντες τους και όλο το αντιστεκόμενο ος εις τα ποδαρικά τους μεσοθιό όλον το Ισραελ Πεντ. Δευτ. XI 6. 3α) Το κάτω μέρος, η βάση μιας κολόνας: όλες οι κολόνες απάνου από τα κεφάλια και κάτω από τα ποδαρικά όλον με λείψανα αγίων ήσαν ενθρονιασμένες, καθώς και η τούρλα του ναού η μεγάλη Hagia Sophia ω 530¹³· β) (πιθ.) ογκώδης τετράγωνη κολόνα, ενισχυμένη σε δεύτερη φάση ως υποστήριγμα, υποστύλωμα: έμπροσθεν εις την Αποκαθήλωσιν, εις το δυτικόν μέρος (ενν. του ναού), είναι β' ποδαρικά μεγάλα, το ένα

εκ δεξιῶν και το ἄλλον εξ αριστερῶν, και απέχουσιν το ένα από το ἄλλον ιχνάρια κυ' Προσκυν. Κουτλ. 390 134²³· κάτωθεν αυτού ἔναι το ἔδαφος του ναοῦ και ἐκεῖ ἔναι ἕτερες κολόνες χοντρές η', κιόνια, ἡγουν ποδαρικά, ι' Προσκυν. Λαύρ. 874 95³· γύρωθεν εἶναι τα κατηχούμενα του αγίου Τάφου και εἶναι κολόνες εκ μαρμάρου η' και ποδαρικά 10 εξωπέταστα ὅλα Προσκυν. α' 111¹⁶.

Η λ. ως επίρρ. = με τα πόδια, πεζή: και εσυνεπῆραν τα παιδιά του Ισραελ από την Ραεμσες εις την Σουκοθ σαν εξακόσιες χιλιάδες ποδαρικό· οι ἄνδρες οξωθιό από το νήπιο Πεντ. Έξ. XII 37·

ποδάρι, ποδάριν, ποδάρι(ν), ποδάριο(ν) το, βλ. ποδάριον.

ποδάριον το, Σοφ. 102, Διγ. Ἄνδρ. 322¹, 345⁸, 346²⁸, 370¹², 375²³, 393²⁶· **ποδάρι**, Ιατροσ. κώδ. τυζ', Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1474, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 57⁷, 96⁷, 121⁷, 196⁷, 259⁷, 319⁷, Πεντ. Γέν. ΧLI 44, Έξ. III 5, Λευιτ. XXI 19, Δευτ. VIII 4, XIX 21, XXIX 4, XXXIII 24, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 61¹, 134⁷, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 436⁴, Βίος Δημ. Μοσχ. 639, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1699, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 930, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 155, 156, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 44⁷, 45⁷, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 186², 192², 484¹¹, Hagia Sophia φ² 601³¹, κ.π.α· **ποδάριν**, Σταφ., Ιατροσ. 11²⁸⁵, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 524, Σπανός (Eideneier) A 427, 516, Ιατροσ. κώδ. σνέ', σπ', χλδ', Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 310, 748, Gesprächb. 96¹⁸, 96¹⁹, Παρασπ., Βάρν. C 410, 411, Αργυρ., Βάρν. K 413, Θησ. IB' [63²], Συναξ. γυν. 998, Διήγ. Αλ. E (Lolos) 283⁴, Καβαλίστας 12, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 30¹¹, 239¹⁰· **ποδάρι(ν)**, Τρωϊκά 534¹⁷, Λόγ. παρηγ. L 426, Λόγ. παρηγ. O 68, Διγ. Z 399, Διγ. A 2629, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 169 κριτ. υπ., Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) 239, Λιβ. P 2803, Λιβ. Sc. 1761, Λιβ. Esc. 2917, Λιβ. N 2605, Προσκυν. Κουτλ. 156 77²⁷, Μπερτόλδος 46, Καραβ. 502¹¹, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1²⁴, Διήγ. Αλ. V 26, Λεξ. Μακεδ. 112, Πορτολ. A 188¹⁶, Αχέλ. 644, Ιστ. πατρ. 110¹⁰, Zygomalas, Synopsis 210 K 32, Πηγά, Χρυσοπ. 226 (48), Hagia Sophia ω 532¹⁴, Μαξίμου Πελοπ., Αποκάλ. 404, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 62³², Δωρ. Μον. XXXVI, Βίος αγ. Νικ. (Κακλ.) 198, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 116, Φορτουν. (Vinc.) E' 374, Διγ. O 2356, Αλφ. (Μπουμπ.) II 45, κ.π.α· **ποδάριο(ν)**, Διήγ. Αλ. E (Konst.) 37⁹, Διήγ. Αλ. E (Lolos) 103¹¹, Μετάφρ. Δαμασκ. Βαβλαάμ 105²⁰, Καλόανδρ. (Κεχ.) 406, Hagia Sophia φ² 585¹², 598¹. — Βλ. και πόδας, πόδι(ον), πους.

Το αρχ. ουσ. **ποδάριον**. Ο τ. **ποδάρι** στο Βλάχ., σε έγγρ. του 16. (Κασιμ., Έγγρ. 95 (178), Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 23, 1980, 485) και του 17. αι. (Κρ. συμβόλ. 109, Γκίνης, ΕΕΒΣ 39/40, 1972/73, 227), και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ., λ. **ποδάρι**). Ο τ. **ποδάριν** από το αρχ. **ποδάριον** με αποβολή του -ο- της κατάλ. (Παπαδ. Α., Αθ. 37, 1925, 170). Ο τ. **ποδάριν** τον 4. αι. σε παπυρ. (LBG) και επιγρ. (L-S Suppl.), σε έγγρ. του 16. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 216²⁴, Κασιμ., Έγγρ. 35 (114), Γρηγορόπ., Έγγρ. Γλωσσ. 46²⁷) και σήμ. στο ποντ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και το κυпр. ιδίωμα (Χατζ., Διασπ. 15), όπου και ἄλλοι τ. ιδιωμ. και με διαφορ. σημασ. Η λ. στο Du Cange.

1) Το πόδι ως ὄργανο α) το ακραίο τμήμα του σκέλους των ανθρώπων ή των σπονδυλωτών ζώων: *Ὡσάν το παπούτσι, οποῦ βάζομεν εις το ποδάρι μας δίκαιον εἶναι, όταν μήτε του λείπει μήτε περισσεύει* Ροδινός (Βαλ.) 134· *ἔχεις με χρόνους δώδεκα ψυχρούς και ασβολωμένους, I ουκ ἔβαλα από κόπου σου πατίκιν (ἑκδ. τατίκιν*

διόρθ. Κουκ., BBΠ Δ' 417) εις ποδάριν, ἡ οὐκ ἔβαλα εις την ράχιν μου μεταξωτόν ἱμάτιν Προδρ. (Eideneier) I 49^a να σφάξεις το κριάρι και να πάρεις από το αίμα του και δώσεις ἐπὶ τραγανό αὐτί του Ααρων και ἐπὶ τραγανό αὐτί των παιδιών του το δεξιό, και ἐπὶ μεγάλο δάχτυλο του χειριού τους το δεξιό, και ἐπὶ μεγάλο δάχτυλο του ποδαριού τους το δεξιό Πεντ., Ξξ. XXIX 20^a β) ολόκληρο το καθένα από τα κάτω άκρα του ανθρωπου ή από τα σκέλη των ζώων και των πτηνών ή εντόμων: ἡύρε (ενν. ο Αλέξανδρος) τον Φίλιππον αποδαρμένον εκ το άλογον και σπαθέαν είχεν εις το κεφάλιν του, ήτον και εις το δεξιόν ποδάρι κομμένος βαρέα πολλά Διηγ. Αλ. F (Lolos) 136^b Το δε φαρίν επεριπάτιεν τόσον ότι όσοι έβλεπαν εφοβούνταν. Εμάζωνε τα ποδάρια του εις ένα τόπον και έπειτα ήπλωνέν τα και εφαινετον ως ότι λεπτοπεριπατεί και ως χαμόθεν πετάσθαι. Διγ. Ανδρ. 319¹⁶ σφήκες ... κάθηνται εις τας κοπριάς, και τυλίσσουν την κόπρον αλλήλων και ποιούσιν αυτήν στρογγύλην ίσα καρύδια και σύρουσιν ταύτα εις τα ποδάριά των Σταφ., Ιατροσ. 7¹⁶ φρ. (1) σκοντάφτω το ποδάρι μου/σκοντέφτει το ποδάρι μου = σκοντάφτω στη ζωή μου, πέφτω σε κάπ. ηθικού τύπου παράπτωμα, ολισθαίνω ηθικά: Θέλουν σε σηκώσει (ενν. οι άγγελοι) απάνου εις τα χέρια τους, να μην σκοντάψεις ποτέ εις πέτραν το ποδάρι σου Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. δ' 6^a Εμέν ξεγδίκωμα και πλέρωμα εις ώρα οπου σκοντέψει το ποδάρι τους· ότι σιμά η μέρα της θλίψης τους και γλήγορα τα μελλόμενα εις αυτοννούς Πεντ. Δευτ. XXXII 35^a (2) φιλώ το ποδάρι κάπ. = προκ. για φίλημα σε ένδειξη σεβασμού ή δουλικότητας: Ο δε ευσεβής λαός, ως άκουσαν τούτο, έδραμαν και εφίλησαν το ποδάρι του πασιά, και έστερξαν την επανέβασιν Ιστ. πατρ. 157³. 2) Μονάδα μέτρησης μήκους (που ισοδυναμεί στη μεσν. περίοδ. κατά κανόνα με 16 δακτύλους)· (βλ. και ά. πους· για το πράγμα βλ. Schilb., Byz. Metrol. 20, Πετρόπ., ΕΛΑ 7, 1952, 60, αλλά και Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 6, 1955, 80): Ελαίαν και συκέαν εννέα ποδάρια από τον ξένον τόπον μακρία πρέπει να φυτεύομεν. Τα δε λοιπά δένδρη πέντε ποδάρια (ενν. μακρία) και μόνον Zygomalas, Synopsis 167 Δ 19 δις· πάσα ποδάρι έναι ένα μπράτσο και δύο τρίτα του μπράτσου Καρτάν., Π.Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 96^a κοντά εις τον κάβο έναι μία ξέρα και έχει νερό ποδάρια τρία και έναι ίσια με το βουνί οπου δείχνει ωσάν ψωμί Πορτολ. Α 129²⁰. 3α) Καθετί με το οποίο στηρίζεται, πατάει ένα έπιπλο ή σκεύος: εις το αποσκίασμα του δενδρού ωραίον κρεβάτιν στέκει· ἡ οι ρίζες ήσαν σμάραγδοι και τα κανόνια κρύα ἡ και τα ποδάρια (ενν. τον κρεβατίου) ολόχρυσα, διά λίθων πολυτίμων Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1681^a και έχυσεν αυτοννού τέσσερα κρικέλια μαλαματένια και έδωσεν τα κρικέλια ἐπὶ τις τέσσερις μεριές (ενν. του τραπεζιού) ος εις τα τέσσερα ποδάρια του Πεντ. Ξξ. XXXVII 13^a Έκαμε δε και άλλα μανουάλια πολλά κρυστάλλινα και είχαν τα ποδάρια ολόχρυσα και ετιμήθησαν κεντηνάρια δώδεκα Hagia Sophia ψ 615³⁰. β) το κατώτερο τμήμα, η βάση μιας κολόνας ή μιας κατασκευής: ανάγκη είναι να ηξεύρεις ότι, εάν πάθει τίποτες κίων της δημοσίας καμάρας ή εις την κεφαλήν ή εις το ποδάριν ή εις το κτίσιμον έως του πησού, ο δημόσιος χρεωστέι να φτειάνει Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 952 ρθ', ρί' 7^a Και απ' εκεί έκαμαν τας πολλά καλάς και θαυμαστάς ορθομαρμαρώσεις, κατεchrύσωσαν δε ... και τα κεφάλια και τα ποδάρια από τες κολόνες, αι οποίες ήτον μέσον και έξω εις την εκκλησίαν χίλιες Hagia Sophia φ² 594¹³. 4α) (Πιθ.) ογκώδης τετράγωνη κολόνα στο εσωτερικό οικοδομήματος, ενισχυμένη σε δεύτερη φάση ως υποστήριγμα, υποστύλωμα: Και κάτωθεν απαντού έναι το έδαφος

και είναι και εκεί ετέρες οκτώ χοντρές κολόνες και κιόνια, ήγουν ποδάρια, κτισμένα ι' Προσκυν. Ολυμπ. 177 86²⁶. β) αντηρίδα, αντιτείχισμα: Και τότε θωρείς το σπίτι του Αγίου Αλεξίου και στέκει με τα ποδάρια και τους πύργους του λιμνιάνος Πορτολ. Α 168¹¹.

Εκφρ. 1) Η απαλάμη του ποδαριού, βλ. ά. παλάμη 3. **2)** Η απαλαμιά του ποδαριού, βλ. ά. παλαμέα 2. **3)** Εις το/στο ποδάρι(ν) κάπ. = στη θέση κάπ. (βλ. Ξανθουδίδη [Κρ. συμβόλ. σ. 346 και 111 σημ. 11]): Απέθανε, λέγει, ο βασιλεύς Ιωάθαμ με τους γονέους του ... και εβασίλευσεν ο Αχαζ ο υιός του εις το ποδάριν του κυρού του Σκορδύλης, Λόγ. Θεοτ. 448⁶⁶. **4)** Με ποδάριν = με τα πόδια, πεζός: Και ήτον μέγα το ποτάμιν, ότι ουδέν το απέρνα τινάς με ποδάριν Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 255⁵.

Φρ. 1) Βάνω κάπ. αποκάτω εις τα ποδάρια μου = υποτάσσω κάπ.: Είπεν ο Αυθέντης τον Αυθέντη μου: Κάθου από την δεξιάν μου, έως οπου να βάλω τους εχθρούς σου αποκάτω εις τα ποδάρια σου Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Λουκ. κ' 43. **2)** Δεν έμεινε ποδάρι = προκ. για πλήρη αφανισμό ανθρώπων (βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' Παράφρ. 115): Ρουθούνη δεν απόμεινεν, όλους τους είχε πάρει! εκ του Πασιά το κάτεργον δεν έμεινε ποδάρι Αλ. Κύπρ. 2475. **3)** Πηγαίνω εις τα ποδάρια κάπ. = καταδέχομαι να πάω να συναντήσω κάπ. κατώτερό μου: εσηκώθην απατός του ο βασιλεύς και επήγεν εις το σπίτι της χήρας. Και ως είδεν η γυναίκα πως επήγεν απατός του ο βασιλεύς εις τα ποδάρια της, δραμούσα ταχέως προσέπεσε επί τους πόδας του βασιλέως Hagia Sophia v 544²⁸. **4)** Πέφτω/πίπτω εις τα/στα ποδάρια κάπ. = γονατίζω και ικετεύω κάπ., προσπέφτω: πέφτει αυτός ο γέρος πρόμντα εις τα ποδάρια του Χατζή Αχμάτη ... και κλαίγει και παρακαλεί και λέγει Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 51^ο: Τις είν' ο ενεργέτης μου δέομαι να γνωρίσω, να πέσω στα ποδάρια του να τονε προσκυνήσω Βίος αγ. Νικ. (Κακλ.) 178.

πόδαρος ο.

Από το ουσ. ποδάρι(ιον) και την κατάλ. -ος με σύγχρονο αναβιβασμό του τόνου ως μεγεθυντ. (Μηνάς, Μορφολ. μεγεθ. 119-120). Τ. πόδαρους σήμ. ιδιωμ. (Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ.). Η λ. και σήμ. (Κριαρ., Λεξ. λ. -αρος).

(Μεγεθ.) μεγάλο πόδι (εδώ) στην έκφρ. εν ποδάροις = με τα πόδια: Δίδομε δε προς αυτόν επάνω της προικός και άλλα χαρίσματα, άτινα εισίν ταύτα· οξύν ανήφορον και εν ποδάροις Σπανός (Eideneier) Β 132.

ποδαρούλι(ον) το.

Από το ουσ. ποδάρι(ιον) και την κατάλ. -ούλι(ον). Η λ. το 10. αι. (LBG), στο Meursius και σήμ. (με διαφορ. σημασι.) ιδιωμ. (Κωστ., Λεξ. τσακων., Κουκ., Ευστ., Λασογρ. Α' 95 σημ. 2).

Θερμαινόμενο γυναικείο υποπόδιο (για το πράγμα βλ. Κουκ., Ευστ., Λασογρ. Α' 95 και Steiner 1988, 164): ουκ ην τις παρ' εκείνοις διαστολή επίπλων και σκευών βεβήλων τε και αγίων. Αλλ' επίσης άπασιν εις τας σωματικές χρείας εκέχρηντο, Θεού και Θέμιδος κατά μηδέν εμπαζόμενοι. Τα δε του Χριστού και των αγίων θεία εικάσματα εις έδρας, εις ποδαρούλια και σουπέδια κατεσκεύαζον Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 787 κριτ. υπ.)

πόδας ο, Διήγ. παιδ. (Tsioumi) 1027, Διαθ. Ακοτ. 148⁴⁰, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 388, 416, Σκλάβ. 79, Αχέλ. 1216, Κατζ. Β' 80, 83, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 29, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 39³³, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 688, 871, 1150³⁴, Δ' 1047, 1855³⁵, Στάθ. (Martini) Γ' 205, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 394, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 691, 700· πληθ. πόδια τα, Πιστ. βοσκ. IV 6, 60, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1167, Β' 1152, 1932.

Από την αιτ. πόδα του αρχ. ουσ. πους, με ενδιαμέσο τ. την αιτ. πόδαν (Χατζιδ., MNE Β' 7). Ο πληθ. τα πόδια από μεταπλ. του αρσ. σε ουδ. (Τσοπ., Συμβολές Β' 676). Η λ. σε χειρόγρ. του 14. αι. (LBG και Kahane, BZ 66, 1973, 29), στο Βλάχ., σε έγγρ. του 16. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 47³, Β' 293¹³, 302⁵, Γ' 167⁶ κ.α. και Κασιμ., Έγγρ. 3 (82)) και του 17. αι. (Κωνσταντουδάκη, Θησαυρ. 12, 1975, 122²⁴), σε ηπειρωτικό γιατροσόφι του 19. αι. (Οικονόμου, Δωδώνη 7, 1978, 300) και σήμ. λόγ. (ΛΚΝ).

1) Το πόδι ως όργανο: α) το ακραίο τμήμα του σκέλους των ανθρώπων ή των σπονδυλωτών ζώων: *εστράφηκεν οπίσω της, σφακέλωμαν εποίκεν, | έπτυσεν ως οργισθικά εκτύπησεν τον πόδαν | ωσάν επαπειλήσεται τους δαίμονας, δοκεί μοι Καλίμ. 1166· Ακούγοντας το Δάσκαλο ο Πέτρος εσυγκλίθη | και του Ιησού έτοιμας λογής τότες επιλογήθη: «Όχι τους πόδας μοναχάς μα και την κεφαλή μου | μου πλύνε και τα χέρια μου, Δάσκαλε και Σωτήρ μου» Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2926· κτυπούν (ενν. τα φαριά) τα πόδια τως στη γη, τη σκόνη ανασηκώνου, | το τρέξιμον αναζητούν, αφρίζου και δριμώνου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1653· β) ολόκληρο το καθένα από τα κάτω άκρα του ανθρώπου ή από τα σκέλη των ζώων και των πτηνών: με το σπαθί μου μοναχάς να ρίχνω απάνω κάτω, | να κόψω χίλιες κεφαλές, μέλη να τεταρτιάσω, | πόδια και χέρια να πετώ, κορμιά να ξεκοιλιάσω Στάθ. (Martini) Γ' 218· ομοίως ο γιατρός εγιάτρεψεν α' μου σκλάβον, ού σκλάβαν οπού είχεν τον πόδαν θλασμένον, ού την χείραν, και είπεν καλά να τον ιάνει Ασσίζ. 432¹⁰· εκφρ. προσκόπτει προς λίθον ο πόδας μου/προσκρούει ο πόδας μου εις λίθον = διαπράττω ηθικό παράπτωμα: Και πάλι λέγει επί χειρών αρούσι σε (ενν. οι άγγελοι), ίνα μη προσκόψης προς λίθον τον πόδα σου, απάνω εις τα χέρια τως σε θέλουν σηκώνει, λέγει, διά να μη προσκρούσει ο πόδας σου εις λίθον προσκόμματος Πηγά Μ., Περί σοφ. 687 δις· (συνεκδ. προκ. να δηλωθεί το πρόσωπο που βρίσκεται δίπλα στο ουσ.): ιδέ πώς παίζει η χέρα και κτυπά σου | και ο πόδας μου σε φεύγει Πιστ. βοσκ. III 2, 60· Ω πόδες (ενν. του κοιμηθέντος) οπού καθημέραν ετρέχετε εις υπηρεσίαν τον Ευαγγελίου, πώς ησυχάσατε; Χίκα, Μονωδ. 182· (εδώ σε παροιμ. φρ.): όποιος κοπιά τα χέρια του, τα πόδια του αναπεύγει, | και ουδέ τον νουν του τυραννά, τη γλώσσα δεν παιδεύγει Φορτουν. (Vinc.) Γ' 245· (μεταφ., σε παροιμ. χρ.): Τούτ' η βουλή, που του 'δωκεν ο φίλος, δεν τ' αρέσει | (δεν έχει πόδια να σταθεί εκείνος οπού φταίσει) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1908· Το πράμαν είναι φανερό κι ο κόσμος το κατέχει | γιατί το ψόμα να σταθεί πόδια ποτέ δεν έχει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 878. 2) Μονάδα μέτρησης επιφάνειας (για το πράγμα βλ. Δετοράκης, Κρητολ. 12-13, 1981, 110): και αφήνω του έναν πόδα χωράφια στο μετόχι μου τσι Μελανιές να 'ναι λίμπερα φραγκάτα του Διαθ. 17. αι. 9⁹⁷. 3) (Μεταφ.) το κατώτερο τμήμα, η βάση μιας κατασκευής ή ενός αντικειμένου: τότε βουλήν εζήτησε τες βάρκες να 'μποδίσει, | διά να μη μπορέσουνι να βγάλουνσι φουσσάτο | στ' αρχιστρατήγου του τοιχιού (διορθώσ.) τον πόδαν αποκάτω Αχέλ. 1669· Αφήνω τση κουνιάδας μου τση*

κερά Κορναρόλας ...μια σαλιέρα με τον ψηλόν πόδα, ογιά σημάδι αγάπης να με μακαρίζει Διαθ. 17. αι. 9¹¹⁰.

Εκφρ. ο πόδας του εικονίσματος = ξύλινο εκκλησιαστικό έπιπλο σαν αναλόγιο, όπου τοποθετείται περιοδικά εικόνα για προσκύνημα στο ναό το προσκυνητάριο: ακόμη θέλω μετά θάνατόν μου τα δύο εικονίσματα της κάμεράς μου, την Ανάστασιν του Ιησού Χριστού και το άλλον, την Γέννησιν του Χριστού, να τα παγαίνουν εις τον Χριστόν τον Κεφαλάν, να τα στένουν εις το μέσον, με τον πόδαν, τόν έχω επιταυτού, την Ανάστασιν (ενν. να την στένουν) την Λαμπράν και την Γέννησιν τα Χριστούγεννα Διαθ. Ακοτ. 148³⁵.

Φρ. 1) Βάνω/φέρω τον πόδα μου κάπου = έρχομαι, μπαίνω κάπου: θέλω να πάγεις στο καλό, κι άφησ' τσι καυχησές σου. Δε βάνεις πλιο τον πόδα σου στο σπίτι μου ποτέ σου Κατζ. Γ' 458· Τον πόδα του στο σπίτι μου πλιο του δε θέλει φέρει Κατζ. Β' 390. **2)** Βγάνω τον πόδα μου (από κάπου), βλ. ά. βγάνω 1α φρ. (α). **3)** Γυρίζω τον πόδα εις άλλα μέρη = (μεταφ.) μεταβάλλω τη συμπεριφορά μου έναντι κάπ., εγκαταλείπω κάπ.: μ' απής καιρόν αντίδικο η τύχη θέλει φέρει! γυρίζουσιν οι δίμουροι (ενν. φίλοι) τον πόδα εις άλλα μέρη Στάθ. (Martini) Γ' 154. **4)** Θέτω τον πόδα εις τον αυχένα κάπ. = (μεταφ.) εξουσιάζω, υποτάσσω κάπ.: μηδέν με παν στον αμιρά, το σκύλον Μαχουμέτην, (παραλ. 2 στ.) και θέσει πόδαν άτακτο εις τον εμόν αυχένα! (εις βασιλέως τράχηλον δεν πρέπει πους άνόμου) Ανακάλ. 47. **5)** Ισταμαι πόδα προς πόδα = στέκομαι όρθιος στο έδαφος εναλλάσσοντας τα πόδια μου: Ει δε και έλθοι τινάς (ενν. εις την εκκλησίαν του Θεού) ίνα σταθή παραμικρόν ... τω τοίχω (διορθώσ.) ακουμβίζων κοιμάται πόδα προς πόδα ιστάμενος Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλία V 9. **6)** Δε σαλεύγω πόδα = παραμένω σταθερός/αμετακίνητος: Τά ελόγιασα απολόγιασα, τά 'θελα να 'δα απόδα, Ι στο ζάλον οπου στάθηκα πλιο δε σαλεύγω πόδα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 454.

ποδέα η, Διγ. (Trapp) Gr. 2009, Κώδ. Πάτμου II A 8, Λίβ. Va 939, Λίβ. (Lamb.) N 937, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 305, 511, 740, 758 κριτ. υπ.), Ολόκαλος 6¹¹, 7¹³, 9¹⁵, 10⁸, 13¹⁰ κ.α., Προσκυν. Κουτλ. 156 81¹⁹, Πορτολ. A 22⁵, Προσκυν. Ολυμπ. 177 90⁸, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 11¹⁷ χφ Μ κριτ. υπ.· ποδεά, Λίβ. P 782, Ολόκαλος 160⁶ ποδιά, Προδρ. (Eideneier) IV 190 χφ Α κριτ. υπ., Πουλολ. (Τσαβαρή)² 37 κριτ. υπ., 337 κριτ. υπ., Λίβ. Esc. 1081, Θησ. Γ' [10⁵], Ζ' [68⁷], Η' [61²], Ολόκαλος 5¹⁶, Β¹⁷, Γ¹³, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 61¹, 247^ν τρις, Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Ζ' [254], [280], Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 2²⁵, 41¹⁷, Παϊσ., Ιστ. Σινά 618, Λίβ. (Αγαπητός) 135, Σεβήρ., Σημειώμ. 62α, Δωρ. Μον. XXXII, Μετάφρ. "Χαρακτ." Θεοφρ. 131, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 282, Αγαπ., Καλοκ. 338, Προσκυν. Μεταμ. 50 116⁷, Hagia Sophia f 597¹⁶, Νομοκ. Αγ. Γεωργ. 146^ν ποδιά, Ch. Pop. 362, Αλεξ.² 170, κριτ. υπ. 206 α, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2330, 3970, 4048, Πεντ. Δευτ. III 17, Προσκυν. Εθν. Βιβλ. 2043 724, Νομοκ. Αγ. Γεωργ. 126^ν πληθ. ποδέες, Ημερολ. 49, Ιστ. πατρ. 198¹⁻², Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 50^ν.

Από το αρχ. ουσ. ποδείον (Ανδρ., Λεξ., λ. ποδιά). Ο πληθ. ποδέες (από ποδέες με συναίρεση πβ. Georgac., The -ιτς- suffixes 311-12) σε κείμε. του 13.αι. (LBG). Ο τ. ποδεά στον Ησύχ. και σε έγγρα. του 13. αι. (Act. Xer. 9A¹⁶). Ο τ. ποδιά στο L-S (Γλωσσάρ.,

λ. ποδηνεκής), στο Du Cange, σε έγγρ. του 17. αι. (Πεντόγαλος, Παρνασσ. 16, 1974, 38, 42, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 437) και σήμ. στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων.). Ο τ. ποδιά (από ποδέα με συνίζ. πβ. ΛΚΝ) στο Somav., σε έγγρ. του 16. (Γρηγορόπ., Έγγρ. στ. 1¹¹, στ. 3¹⁸, στ. 5¹⁴), 17. (Μαυρομάτης, Θησαυρ. 20, 1990, 447, 486), 18. (Αpostolopoulos, Ελλην. 27, 1974, 103) και 19. αι. (Παπανικολάου, Λαογρ. 19, 1960-61, 185-86) και σήμ. Η λ. τον 9. αι. (TLG· για πιθ. παλαιότ. μνείες βλ. LBG), σε έγγρ. του 9., 11., 12. (LBG), 13. (Act. Xer. 9B²⁴, Βραν. Ε., Βυζ. έγγρ. Πάτμου Α' *89), 14. (Act. Vat. I 61¹⁹, II 120^{10, 12}, Act. Doch. 17³⁸, Act. Lavr. III 147^{10, 11, 12, 13, 14}), 16. αι. (Γρηγορόπ., ό.π., στ. 13^{12, 16}, στ. 17²⁶, Μαράς, Κατάστιχο 149 Γ' 210²⁹), στο Meursius και σήμ. στο τσακων. και το ποντ. ιδίωμα (Κωστ., ό.π., Παπαδ. Α., Λεξ.).

1α) Περίζωμα που φοριέται στη μέση, πάνω από το ρούχο: Ουδ' έπλυνε (ενν. η Παναγία) ουδ' έραφτε ουδ' έλλασσε ποτέ τση| κι ήσα τα ρούχα τση λαμπρά κι εστράφτα οι ποδιές τση Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4329· Μα τούτοι ποιος ποκάμισο μας δίδει, ποιος φιστάνι,| ποιος μπόλια, ποιος άλλος ποδιά, ποιος τα παπούτσα κάνει Φορτούν. (Vinc.) Ε' 34· β) (μεταφ., προκ. για πουλί) κοιλιά: Η κίσσα ευθύς εγύρισε, λέγει την πασιδόνα: ... αυτήν την εμπαλωματούν, τάχα την καμαρώνεις,| οπόχει κόκκινον ομπρός και μαύρον εξοπίσω| και εις την ποδέαν σου (ενν. έχεις) βένετον, στην ράχην σου γαλάζιον Πουλολ. (Τσαβαρή)² 337· γ) (συνεκδ.) γ¹) γόνατα: Ημέρες περαζόμενες στον Φίλιππο 'ρθ' ορνίθι,| κι εις την ποδιά του γέννησε κι ύστερα καρκαρίθη Αλεξ.² 208· γ²) κόλπος, αγκαλιά: Εσίμωσε η Σολομή ν' απλώσει τση κεράς τση| και γεννημένον εύρηκε το τέκνο στην ποδιά τση Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2087· Επόμεινεν η Αρετή μόνο με τη Φροσύνη·| πράμα μεγάλο εγίνηκε σ' αυτή, την ώρα κείνη·| εις την ποδιά τση νένας της ήπεσε κι ελιγώθη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1575· Λοιπό, μητέρα μας γλυκιά, στρέψε προς τα παιδιά σου,| φίλησε και σιργούλισε, βάλε τα στην ποδιά σου Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 5245. **2α)** Φόρεμα, ένδυμα, χιτώνας (κυρίως ανδρικός): εις τον δρόμον οπού υπήγαιναν, ήλθε του Ξάνθου να κατουρήσει και εσήκωσε την ποδιάν του και περιπατώντας εκατούρει Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 11¹⁷· ως τον είδεν (ενν. τον Ξάνθο) ο Αίσωπος, πως περιπατώντας εκατούρει, επίασέ τον εξόπισθεν από την ποδιάν αυτού και λέγει τον Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 11¹⁹· β) στρατιωτική στολή/ένδυμα (για το πράγμα βλ. Jeffreys [Διγ., Εισαγ. σ. XI]): ο γέρων ο Φιλοπαππούς ούτως τον απεκρίθην (ενν. τον Διγενή): «Θεωρώ σε, κύρκα, υπόλυννον και ως αχαμνά ζωσμένον| και χαμηλά η ποδέα σου και ου ποιείς εσύ απελάτης» Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 658· (μεταφ., προκ. για πουλί): Αν ου 'γερθείς εις το γοργόν να επάρεις τας ποδέας σου,| αυτάς τας κακοεντύλικτας και επάρεις και υπαγαίνεις,| τώρα να ιδείς το πλεότερον το τι σε θέλω ποίσει Πουλολ. (Τσαβαρή)² 37· γ¹) κάτω άκρη ενδύματος: πιάνει τον (ενν. η Τάρσια τον Απολλώνιο) εκ την ποδιά να σηκωθεί τον γέρνει Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1534· τον είδε (ενν. τον φονέα) το σκυλάκιον και τον εγνώρισε. Και πάραυτα τον επίασεν από την ποδιάν και τον τραβίζει και φωνάζει ωσάν λυσσασμένον Διον. ρήτ., Ιστ. 254· γ²) (στον πληθ.) οι κάτω άκρες του χιτώνα των ακριτών, που κρέμονταν (για τη σημασ. βλ. Κοραή, Άτ. Α' 256 και Πολ. Λ., Πριν Αλ.² 21 σημ.): Ω τις Ακρίτης έτερος εκεί να ευρέθην τότε,| και τας ποδέας του να έμπηξεν, να επήρην το ραβδίν του| και μέσα να εκατάβηκεν ευθύς ως αγουρίτσης Προδρ. (Eideneier) IV 190· φωνής ως ήκουσε του θείου το παιδίον, (παραλ. 1 στ.) εκδύει το υπολούρικον (ήτον

πολύς ο καύσων)| και τας ποδέας οχυρώς πήξας εις το ζωνάριν Διγ. (Trapp) Gr. 1067· Ρούχα τίτεια τους δίδει (ενν. ο Ιουστινιανός) | ενδύματα παράξενα, πολλά παρηλλαγμένα, | επάνωθε της τραχηλιάς, κάτω εις τας ποδέας | και κάτω εις τα μανίκια, τα πάντα χρυσωμένα Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 357· **δ)** ποδόγυρος: Άλλες να έχουσι χρυσές άλυσες να φορούσιν (παραλ. 3 στ.) και πασαένα φόρεμα που να 'ναι τιμημένον | χρειά 'ναι 'που κάτω στην ποδιάν τριγύρα να 'ν' ραμμένο Γεωργηλ., Θαν. 139. **3)** (Προκ. για όρος) **α)** πρόποδες, υπώρειες: εκλερονόμησαν την ηγή του ... όλο τον κάμπο απέραμα του Ιαρδεν ανατολικά και ως τη θάλασσα του κάμπου κατωθιό τις ποδιές του λαγκαδιού Πεντ. Δευτ. IV 49· εις την ποδιάν του όρους των Ελαιών είναι το σπήλαιον οπου ήτον ο Χριστός με τους αποστόλους, όταν ήθελε να παραδοθεί τοις Ιουδαίοις Προσκυν. Κουτλ. 390 141¹⁵. **β)** πλαγιά: εις τη μερέα του σιρόκο δείχνει ποδέα μακρέα κάβο χαμηλό φουνάνο και ωσά σιμώνεις, γνωρίζεις καλύτερα Πορτολ. Α 62⁵. **4α)** Πολύτιμο λειτουργικό ύφασμα που τοποθετείται κάτω από την εικόνα σε ένδειξη σεβασμού (για τη σημασ. βλ. Du Cange, λ. ποδέα και Καζανάκη, Θησαυρ. 11, 1974, 259): Ήτον εικόνες θαυμαστές εγκαψοσmaalδωμένες, | όλες με λίθους εκλεκτούς με τίμιες ποδιές Αρσ., Κόπ. διατρ. [873]: Αύθις τε αι βημόθυραι πέλουσι καμουχένιες, | των δε εικόνων αι ποδιαί καμουχοτζατουνένιες Παϊσ., Ιστ. Σινά 1098· Είχαν (ενν. αι εικόνες) ποδιές εύμορφες μεγάλες ώσπερ πεύκια | με τέχνην ωραιότατην με πάσαν ευκοσμίαν Αρσ., Κοπ. Διατρ. [1050]· **β)** ύφασμα που σκεπάζει το μπροστινό μέρος της Αγίας Τράπεζας (για τη σημασ. βλ. Somav., λ. ποδιά): είτις τολμήσει και επάρει ... πράγμα της εκκλησίας ... ή ποδέα ή μανάλι ... αφορισμώ εις αυτούς καθυποβάλλομεν Μαλαξός, Νομοκ. 188· **γ)** παραπέτασμα, θωράκιο (για τη σημασ. βλ. Sophocl., λ. ποδέα και Πεντόγαλος, ό.π., 38): δεν έχει (ενν. η εκκλησία της Αγίας Βάτου) ... Τέμπλον· αλλά όταν λειτουργούσι, κλείουσι και χωρίζουσι ωσάν Άγιον Βήμα με μίαν μεγάλην ποδιάν, από ένα μέρος έως το άλλο, ωσάν καταπέτασμα Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 156· τότε γαρ και γέγονεν σεισμός εκείσε μέγας, και κεραυνός έπεσεν εν τη ιερά μονή της Περιβλέπτου, και έκαυσεν εκείσε εικόνας και ποδέας και άλλα τινά Byz. Kleinchron. Α' 352¹⁰. **δ)** ιερό πέπλο που σκεπάζει άγαλμα (για τη σημασ. βλ. Du Cange, App., λ. ποδέα και App. alt., λ. ποδέα): Έλενος δε ο αδελφός του Έκτορος εσυμβούλευσε τον Έκτορα ίνα υπάγει ... και να ειπεί της μητρός του της Εκάβης, να παρακαλέσει (ενν. η Εκάβη) την θεάν την Αθηνάν, και να της δώσει μίαν ποδιάν εύμορphen, διά να αποδιώξει τον Διομήδην εκ τον πόλεμον Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Υπόθ. Ζ'· Ειπές δε και της μητρός μας, | να συνάξει τας γυναίκας | να ανοίξουσι τας θύρας | του ναού της Αθηναίης | και να φέρει μίαν ποδιάν, | την πολλά ωραιότατην | κι έμπροσθεν αυτήν να θέσει, | της θεάς της Αθηναίης Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Ζ' [138]. **5)** Η βάση, η κάτω πλευρά ενός σχήματος, μιας επιφάνειας (για τη σημασ. βλ. Fisc. byz. 290): εάν δε έχει (ενν. το χωράφιον) κοιλίαν εις το έσω χείλος είτε εις το έξω, μέτρει το πλάτος της κεφαλής και της μέσης και της ποδέας, και έπαρον την τρίτην μοίραν Metrol.² 58²². **6)** Μονάδα μέτρησης επιφάνειας/έκτασης: κυρ Νικολο Παουλη, υιός του κυρ Τζανάκι, ... ότι δίδει και πακτώνει του Μοσκολεο ... χωράφια ποδέα μια Ολόκαλος Ζ³.

Φρ. 1) Αποσκεπάζω την ποδιά κάπ., βλ. Επιτομή, αποσκεπάζω β φρ. (α) και α-σχημία 5β φρ. (α). **2)** Φιλώ την ποδιά κάπ. = προσκυνώ, ικετεύω κάπ. (για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Α² 109-110 και Ε' Παράρτ. 20-21): απήτις εις το κάτεργον εμπήκαν | οι

προεστοί και τον πασάν ευρήκαν,¹ σκύφτουνσι και κλιτά τον προσκυνούσι¹ και την ποδιά του ρούχου του φιλούσι Λεηλ. Παροικ. 340.

ποδεά, ποδία, ποδιά η, βλ. ποδέα.

ποδέστας ο, βλ. ποδεστάς.

ποδεστάς ο, Byz. Kleinchron. A' 234³⁴, 429⁴¹, Μαχ. 104³⁰, 148⁷, 206⁶, 230⁹, Δούκ. 209¹⁰ ποδέστας, Μαχ. 284¹¹, 298²⁵, 318^{21, 26}, 320^{8, 18, 35}. — Βλ. και ποδεστάτος.

Από το παλαιότ. ιταλ. *podestà* (<λατ. *potestas* βλ. Γλωσσ. Πραγμ. Κύπρ. 132, Battisti-Alessio, Diz. etim.)· πβ. και βενετ. *podestà* (Boerio). Η λ. στο Du Cange (ως ποδεστά, λ. ποτεστάτος) και στο LBG.

Ο διοικητής στις γενονατικές κτήσεις της Ρωμανίας· (πιθ.) πρόξενος (για το πράγμα βλ. Battaglia, Nuovo Zingarelli, λ. *podestà*, Kahane, Sprache 565, Χατζ., Ξέν. στοιχ. 94): του καιρού παρελθόντος του ορισμένου (ενν. οι Γενοῦνται) ἑτερον αὐθις στέλλουσιν (ενν. οφφικιάλιον) και ο παλαιός ἐξεῖσι παραχωρών την καθέδραν τῷ νέῳ· ον και ποδεσταν κατά την αυτών γλώτταν καλούσιν, εξουσιαστήν εἶποι τις κατά Ρωμαίους Δούκ. 209⁷· τῷ Ἰδιδ' ἔτει, εἰς τα ρυς', ο μεγαλειότατος κύριος ποδεστάς και καπετάνιος Ἀργου και Ναυπλίου Οκταβιάνος Μπόνος ἐποίησε πρώτον πρωτοπαπὴν Ναυπλίου παπὴν Ἰωάννην τον Κατελόν Byz. Kleinchron. A' 234³¹· ἐπέψαν χαρτία του ποδεστά τους Γενομβίους και του μπαλίου τους Βενετίκους να σμικτοῦ να πέψουν γλήγορα τους μαντατοφόρους τους Σαρακηνοὺς εἰς το Κάργιος Μαχ. 206³ μοναύτα ο ποδεστάς τους Γενομβίους, ὅπου ἦτον εἰς την Αμμόχουστον, ἐρμάτωσεν ἕναν γρίππον και ἐπέψεν του γυρεῦγοντα του κατέργον Μαχ. 126²².

ποδεστατία η.

Από το μεσν. λατ. *potestatia* (Niermeyer, Med. Lat. Lex.). Η λ. στο LBG.

Το αξίωμα του ποδεστά (βλ. ά.): εν δέκα δε ἔτεσιν την ποδεστατίαν ἐγχειρισθείς (ενν. ο Ἰωάννης Αδούρνος) ἐπανήκεν εκ Γενούας εἰς Φώκαιαν Δούκ. 209¹².

ποδεστάτος ο. — Βλ. και ποδεστάς.

Από το παλαιότ. ιταλ. *podestado* (Battaglia, λ. *podestà* 1. Τ. ποδοστάτος στο LBG (λ. ποτεστάτος). Τ. ποτεστάτος στο Meursius, σε κείμε. και ἑγγρ. του 13. αι. (LBG). Η λ. σε ἑγγρ. του 14. αι. (Miklos.-Müller, Acta III 249) και στο Δημητράκ.

Ο διοικητής στις γενονατικές κτήσεις της Ρωμανίας· (πιθ.) πρόξενος: Τότε συμβουλευθέντες οι λοιποί, ἔλαβον τας κλεις του κάστρου συν τῷ ποδεστάτῳ αυτών και ἀπῆλθον προσκυνήσοντες τῷ τυράννῳ Δούκ. 373²³· Και ἀπάρας (ενν. ο στρατηγός) ἐκεῖθεν εἰς Φώκαιαν ἐρχεται ... και στέλλει προς τους ἀρχοντας και προς τον ποδεστάτον της χώρας μήνυμα του ... συνευρεθῆναι συν ἐκείνῳ αὐτ. 417²³.

ποδηγέτης ο.

Το αρχ.ουσ. ποδηγέτης. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Καθοδηγητής, οδηγός· (εδώ προκ. για το Θεό): μόνον από τες ἔργασες και πράξεις τες δικές του¹ και απ' ὅλα τα ποιήματα κι αφ' τες παραγγελιές του¹ γνωρίζεται

πως είν' Θεός, πλάστης και ευεργέτης, ἰ σωτήρας, ελευθερωτής και μέγας ποδηγέτης Προσοψάς, Δράμα γενν. τυφλού 378.

πόδι, πόδιν το, βλ. πόδι(ον).

πόδι(ον), Λόγ. παρηγ. L 69, Διγ. Z 2585, Μαχ. 248¹¹, 678¹⁹, Χούμνου, Κοσμογ. 1005, Βουστρ. 104¹³, 15, 148³, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2037, 3584, 3900, Κυπρ. ερωτ. 114⁹, Πανώρ.² Αφ. 24, Γ' 314, Ε' 132, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 572, Ε' 111, Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Α' 60, Σουμμ., Ρεμπελ. 187, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 1312, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 199, Διακρούσ. 80²¹, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 186⁴, 191¹², 477²⁰, κ.α.: πόδι, Χρον. σουλτ. 138²⁹, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [98], [733], [735], Γ' [1208], Δ' [927], [1435], Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρώλ. 88, 151, Β' 178, 236, 431, Δ' 55, 141, Ε' 8· πόδιν, Ασσίζ. 179²⁶, Μαχ. 444¹²· γεν. εν. ποδού, Μαχ. 580³· πληθ. ποδία, Μαχ. 264¹, 306², 484²⁸, 548²³, 590³², 600³⁴, 602¹³, 650¹³. — Βλ. και πόδας, πους.

Το αρχ. υποκορ. ουσ. πόδιον (< πους). Ο τ. πόδι στο Soman., σε έγγρ. του 12. (Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 151) και του 16. αι. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 125³⁸), καθώς και σήμ. Ο τ. πόδιν σε έγγρ. του 12. αι. (Caracausi, LBG) και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., Σακ., Κυπρ. Β' 744). Ο πληθ. ποδία (πιθ. από επίδρ. της γεν. των ποδιών) σε έγγρ. του 13. αι. (Caracausi), καθώς και στον Ευστάθιο. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ., λ. πόδι).

1) Το πόδι ως όργανο α) το ακραίο τμήμα του σκέλους των ανθρώπων ή των σπονδυλωτών ζώων: Σφάξε με με το χέρι σου, μπουρτά σφαγώ ατός μου, ἰ και πάρε με και θάψε με στην πόρταν που σεβαίνεις, ἰ να με πατούν τα πόδια σου όνταν εμπαινοβγαίνεις Ch. ρορ. 420· Τότες ανοίγει και θωρώ τρυγόνι και προβαίνει. (παραλ. 1 στ.) διαπάς χλωρόν κλαδίν ελιάς στα πόδια του κρατώντας Φαλιέρ., Ιστ.² 210 κριτ. υπ.· β) ολόκληρο το καθένα από τα κάτω άκρα του ανθρώπου ή από τα σκέλη των ζώων και των πτηνών: Ομοίως εάν εκείνος ο ιατρός εγιάτρεψεν έναν σκλάβον μου, ή μίαν σκλάβαν μου οπού είχεν ή το πόδιν, ή το χέριν τσακισμένον ... και εκείνος εναπόμεινεν λαβωμένος πάντοτες, το δίκαιον κρινίσκει ... Ασσίζ. 179²⁶· Στους πάλους ήσα δυο θεριά δεμένα μ' αλυσίδα (παραλ. 6 στ.) Ο Χάρος τώς εμίλησε κι επάψα τα θεριά, ἰ εσύρθησα εις τσι τόπους τως, τα πίσω πόδια εκλίνα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 145· (εδώ σε παροιμ. χρ.): Αυτή καρδιά κι ελεύθερη 'λεύθερα πόδια κάνει Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [151]· Όλα τα μέλη κρίνονται, τα πόδια και τα χέρια, ἰ και καθανός η κρίση του, ως βλέπεις, είναι ακέρια Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 514· (συνεκδ. προκ. για το συγκεκριμένο πρόσωπο, άνθρωπο): Άφης με Μυρτίνε μ' άφησε τα πόδια που σε φεύγουν, ἰ κι ακλούθησε, κι αγκάλιασε αυτά που σε γυρεύουν Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [1095]. 2) (Μεταφ.) καθετί με το οποίο στηρίζεται, πατάει ένα έπιπλο: έκαμεν και έναν κρεβάτι μετά λιθάρια εζωσμένον, ἰ εστέκαν τέσσαρεις αετοί στα πόδια του κρεβάτου Αχιλλ. L 510· έκφρ. τα ποδία των εικόνων = στηρίγματα εικόνων: Ένθεν και ένθεν δε εισί των εικόνων ποδία, ἰ χρυσοβελουδοκόκκινα με τα χρυσά κλαδία Παϊσ., Ιστ. Σινά 453.

Έκφρ. ο εκ πόδι κάπ. = (μεταφ. ως έκφρ. φιλοφροσύνης) αυτός που γονατίζει στα πόδια κάπ., υπηρέτης, δούλος: Ακρίτα, μη το λυπηθείς μηδέ καρδιάν πονέσεις, ἰ εγώ γαρ, ο εκ πόδι σου, ο λέων ο Αγκύλας, ἰ εγώ διά σε ελήλυθα, δουλειάν άλλην ουκ είχαν Διγ. Z 3001.

Φρ. 1) Βάνω κάπ. στα πόδια μου = κατατροπώνω, υποδουλώνω κάπ.: σπού 'γδυνεν όσα 'χε βρει με δίχως φόβον άλλο, | κι ήλεγε: «και τον Ισμαήλ στα πόδια μου θα βάλω» Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 262²⁶. **2)** Βάλλω/βάνω το πόδι/τα πόδια μου κάπου = έρχομαι, μπαίνω κάπου: Εις των ανθρώπων τες καρδιές, κι όπου το πόδι (ενν. ο πόθος) βάλει, | ο ουρανός κι η γη μαζί τού κλίνουν το κεφάλι Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [629]: μα μόνο με την πεθυμιά ποτέ κιανείς δε φτάνει! 'ς τόπο μεγάλο και ψηλό τα πόδια του να βάνει Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 46. **3)** Βγάνω το πόδι μου (από κάπου) = φεύγω: Γιατί από χρόνους περισσούς, ποτέ του δεν εφάνη, | οχ το κελί του τ' άγιον, το πόδι του να βγάνει Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [952]. **4α)** Έρχομαι πόδιν = προχωρώ με αργό βήμα, σιγά-σιγά: από τον φόβον τους (ενν. οι Σαρακηνοί) έρχουνταν πόδιν, και ευρίσκασιν τους ανθρώπους αποσταμένους από τ' άρματα και από την πυράν, και οι Σαρακηνοί δεν τους εσκοτώνναν Μαχ. 662²¹. **β)** έρχομαι πόδιν πόδιν = προχωρώ αργά ακολουθώντας κάπ. κατά πόδας: άνταν ήλθεν (ενν. η ρήγαινα) κοντά εις την Ανύχιαν, οι Γενουβίσοι έρχουνταν πόδιν πόδιν και εννοιάζουνταν παίρνοντα το κάστρον πώς να το βλέψουν Μαχ. 444¹⁵. Οι Σαρακηνοί έρχουνταν πόδιν πόδιν, και επέψαν και επερικυκλώσαν το φουσσάτον μας απέ τ' ανατολικά μέρη Μαχ. 660²². **5)** Καταλακτίζω κάπ. απουκάτω των ποδιών μου, βλ. Επιτομή, αποκάτω 3α φρ. (δ). **6)** Παίρνω τα πόδια μου, βλ. Επιτομή, επαίρνω 7 φρ. **7)** Πέφτω εις τα/στα πόδια κάπ., βλ. ά. πέφτω 4α φρ.

Η λ. ως επίρρ. (με τη λ. χέρια) = χειροπόδαρα: και αφού τον πήγες στο βουνίν κι έθηκες και τα ξύλα, | εξήπλωσες τον Ισαάκ δεμένον χέρια πόδια, | ίνα τον σφάξεις, Αβραάμ, θυσία να τον κάμεις Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. 120.

Η λ. στον πληθ.ως τοπων.: Πορτολ. Α 110⁴.

ποδιά η, βλ. ποδέα.

ποδίζω, Πορτολ. Α 115¹⁸ (έκδ. αναποδίσεις: διορθώσ.), Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 346²⁴, 435¹³.

Από το ουσ. πόδι και την κατάλ. -ίζω. Άσχ. το αρχ. ποδίζω (πβ. ΛΚΝ). Η λ. και σήμ. ναυτ.

1α) Βαδίζω, προχωρώ: Καλώς ήλθες, τό πόδισε και ανέβα παραπάνω, | και ιδέ τον Χρόνον και αν ποτέ να τον ευρείς εις ώραν | και να σε ποίσει τίποτες να σε παρηγορήσει Λόγ. παρηγ. L 447. **β)** (εδώ) Ξεκινώ: ει βούλεις μερικώς να την περιτραλίσεις (ενν. τη γυναίκα σου), | πιάσε ραβδίν, βάλε φωνήν, ρίψον το καμελαύχιν, | 'όλυσσον πέτραν κατ' αυτής, πλην βλέπε μη την δώσεις, | και πόδισον, κατάδραμε τάχα να την κρατήσεις Προδρ. (Eideneier) I 167. **2α)** (Προκ. για πλοία) προσορμίζομαι κάπου λόγω κακοκαιρίας: έρχοντας εμπορούσανε (ενν. οι άρχόντες) στην Πέρσια να ποδίσου, | να που πως τσ' έριξε ο καιρός κι ώστε να του μηνύσουν | να πάει να την αποδεχτεί Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 185. **β)** (μεταφ.) καταφεύγω κάπου για ησυχία, ησυχάζω: οι Καλομάτες όλπιζαν να μπουν και να ποδίσου, | κι όχι να γδύνουν τους φτωχούς και ζόρκους να τσ' αφήσουν Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 409¹⁶. **3)** Εμποδίζω: Μέλλοντας ν' αποδείξομεν λόγους φιλοσοφίας, | ανίσως κι είναι κύριος ο λογισμός παιδείας, | και αν κρατεί καθολικά τα πάθη και ποδίζει το σώμα αφ' τες ηδονές και αν το ξεχωρίζει Βεστιάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 3.

ποδισμός ο.

Το μτγν. ουσ. ποδισμός. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Μέτρηση μήκους σε πόδες (εδώ) μονάδα μέτρησης μήκους (συνών. του πους (βλ. ά.) που ισοδυναμεί στη μεσν. περίοδ. κατά κανόνα με 16 δακτύλους ή 31, 23 εκατοστά του μέτρου): ο ποδισμός έχει δακτύλους ιζ'. Metrol.² 48¹².

ποδοαναστρέφω.

Από το α' συνθ. ποδο- και το αναστρέφω.

Διανύω, διασχίζω: Εδώ εις την χρονοστράταν μού λέγεις να επιτύχω! άνθρωπον ...τινά τάχα εις παρηγορίαν! ή μόνος την οδόν εγώ θέλω ποδοαναστρέφειν! να μη επιτύχω πούπετες τινάν να τον συντύχω; Λόγ. παρηγ. Ο 161.

ποδοβολή η.

Από το ποδοβολώ (LBG) και την κατάλ. -ή. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ. σήμ. ιδίωμ. (Κωστ., Λεξ. τσακων., Τσιτσέλη, Γλωσσάρ. Κεφαλλ., Γλωσσάρ. Λέσβ.) και στο ΑΛΝΕ.

Ίχνος ποδιού: ως επήγαν (ενν. ούτοι), μήτε παλάτι ηύραν, μήτε οσπίτιον, μήτε τον καθόλου ποδοβολήν Hagia Sophia ω 523²⁰.

Η γεν. εν. ως επίρρ. = με τα πόδια, περπατώντας: ήτον μεγάλο το ποτάμι, ότι άλογον ουδέν ημπορέσεν να το περάσει ποδοβολής Διήγ. Αλ. G 271³³, το ποτάμι απέραστον· είναι ποδοβολής Διήγ. Αλ. G 285²⁸.

ποδόζαλο(ν) το.

Από το α' συνθ. ποδο- και το ουσ. ζάλο(ν) (βλ. ά., Επιτομή)· πβ. και Πηδώνια, Πεπρ. Ζ' ΔΚρ.Σ Β2, 1995, 651.

Το βήμα του ποδιού: Η ευκή τσ' ευκής μου, καλογιέ, εις τα στρατέματά σου! και να 'ναι ομπρός κι οπίσω σου κι εις τα ποδόζαλά σου Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 440.

ποδοκέφαλον το.

Από το α' συνθ. ποδο- και το ουσ. κεφάλι (για την κατάλ. -ον βλ. ΑΚΝ, λ. -ο1 και -ό, σημασ. 2). Ο πληθ. ποδοκέφαλα σε παπυρ. του 4. αι. (L-S), σε έγγρ. του 16. αι. (Κασιμ., Έγγρ. 283 (391)) και σήμ. ιδίωμ. (Ανδρ., Ελλην. 32, 1980, 14). Πβ. πληθ. κεφαλοποδα στο ιδίωμα της Νάξου (Ανδρ., ό.π., 9). Τ. ποκέφαλο (και πληθ. ποκέφαλα, από ποδοκέφαλο, με σίγηση του -δ- και συναίρεση των -ο-, βλ. Τσοπ., ΛΔ 16, 1986, 385) σήμ. ιδίωμ. (Δράκου, Ιδίωμ. Κάλυμν.).

Τα πόδια και το κεφάλι ζώου μαγειρεμένα μαζί (εδώ σκωπτ., προκ. για άνθρωπο): εγζεστόν και ζεματισμένον το ποδοκέφαλόν του (ενν. του σπανού) Σπανός (Eideneier) Α 38.

ποδοκόπιν το.

Από το α' συνθ. ποδο- και το ουσ. κόπος (βλ. και Hatzid., Glotta 2, 1910, 293). Τ. ποδοκόπιον στο Steph., Θησ. και το Du Cange. Διάφ. τ. σήμ. ιδίωμ. (ποδοκόπι (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 547, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ.), πουνδουκόπ (Γιαννουλέλης, Πλωμάρι, 174),

πιδουκόπ' στη Λευκάδα, πουδουκόπ' στην Ίμβρο (Andr., Lex., λ. ποδοκόπιν)), καθώς και λογοτ. πεδοκόπι (ΑΛΝΕ). Η λ. και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Λουκά, Γλωσσάρ.).

Αμοιβή για τον κόπο της μετάβασης, οδοιπορικά (για τη σημασ. βλ. Χατζιδ., Αθ. ΚΒ' 1910, 247)· (εδώ ειρων.) λίγα χρήματα (συνήθως ως αμοιβή για παρεχόμενη υπηρεσία), «φιλοδώρημα»: εγώ είχον προίκα περισσήν, και συ είχες ποδοκόπιν, | εγώ είχον ασημοχρύνσαφον και συ είχες σκαφοδούγας Προδρ. (Eideneier) I 72.

ποδοκτύπημα το ποδοκτύπημαν, Λόγ. παρηγ. L 329.

Από τον αόρ. του ποδοκτυπέω και την κατάλ. -μα. Ο πληθ. ποδοκτυπήματα στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ. Τ. ποδοκτύπημα στο ΑΛΝΕ.

Ο κτύπος των ποδιών: άμα το ποδοκτύπημα εγροίκησεν ο ξένος, | στρέφεται, χαιρετίζει την, χαμηλοπροσκυνά την (ενν. την κόρη) Λόγ. παρηγ. Ο 337.

ποδοκτύπημαν το, βλ. ποδοκτύπημα.

ποδοκυλώ μτχ. παρκ. ποδοκυλισμένος.

Από το α' συνθ. ποδο- και τον τ. κυλώ του κυλίω (βλ. ά.). Η μτχ. παρκ. αναλογ. με μτχ. σε -ισμένος· πβ. μτχ. κυλισμένος (ό.π.). Η λ. στο Δημητράκ. και σήμ. στο ιδίωμα της Κεφαλονιάς (Λορεντζ., Αθ. 28, 1913, 217), καθώς και στο ΑΛΝΕ.

Ποδοπατώ, τσαλαπατώ (για τη σημασ. βλ. Tarabout, Valaor. 401 και Λορεντζ., ό.π.): εις τον πόλεμον εκείνον των Τουρκών και Σαρακήνων, | όπου πέφταν την ημέρα άμετροι, ως την εσπέρα, | κι ήσαν ποδοκυλισμένοι, εις την γην εξαπλωμένοι Διακρούσ. 68²³.

ποδολακτισμός ο.

Από το α' συνθ. ποδο- και το ουσ. λακτισμός (Ησύχ., λ. σκαρθμοίς, LBG).

Δυνατό χτύπημα του ποδιού, κλοτσιά: Εγροίκας ποδολακτισμόν, χλιμιντρισμόν μέγáλον, | ποίο (ενν. άλογο) το 'καμνε από ζηλείας και ποίον στην ερωτία του Θησ. Ζ' [103³].

ποδόλουρον το, Σπανός (Eideneier) D 1689.

Από το α' συνθ. ποδο- και το ουσ. λούρον (Επιτομή, λ. λώρον). Η λ. το 12.-13. αι. (LBG, λ. ποδόλωρον) και στο Meursius (λ. ποδόλουρα).

(Εδώ στον πληθ.) δερμάτινοι ιμάντες, λουριά για τα πόδια ζώων (για τη σημασ. βλ. Reinsch, Αρχές νεοελλ. λογοτ. Β', 173· για το πράγμα βλ. Κουκ., ΕΕΒΣ Θ', 1932, 11 και Παπανικόλα-Μπακιωτζή, Πρακτ. Β' Κυπρ. Σ Β', 568): Έπειτα (ενν. δίδομέν σε) και από περί ων ημείς έχομεν, οίον ... σελλοχαλινωμένο βουβάλι με τα ποδόλουρα, τσαμπίν εγγαστρωμένον και λίσγαρον εντοιμόγεννον αυτ. Β 115.

ποδοπατώ, Πωρικ. (Winterwerb) I 155, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [928], Διακρούσ. 110¹⁶.

Από το α' συνθ. ποδο- και το πατώ. Η λ. και σήμ.

1) Πατώ κάπ. ή κ. με τα πόδια μου με βίαιο τρόπο: εκείνος (ενν. ο άνθρωπος) εκ τον φόβον του χάνει τον λογισμόν του, | σκοτίζονται τα μάτια του κι εκείνη (ενν. η

κάμηλος) εξαπολά τον,| εκείνος πέπτει ως νεκρός, αυτή ποδοπατεί τον Φυσιολ. (Legr.) 305· Αφάνιζεν, εσκότωνεν, εποδοπάτιε όλους (ενν. ο Σαρπεδών)| όσοι κι αν τον ζυγώνασι, θανάτου δίδει με πόνους Θησ. Η' [73']. 2) (Μεταφ.) εξεντελίζω: τις ημάς τους άθλιους να κλαύσει να θρηνήσει,| αιχμαλωσίαν την ημών να μας παρηγορήσει; (παρ. 2 στ.) ... διά την αμαρτία| μας δέρνουν και ποδοπατούν τ' αιμοβόρα θηρία Διακρούσ. 110¹⁸.

ποδοπεριπατώ.

Από το α' συνθ. ποδο- και το περιπατώ.

Διαβαίνω, περνώ πεζός: γίνομαι πρόβδος εδώ, πρώτον εγώ περάσω,| πρώτον εγώ την θάλασσαν ...|... έμπω θαρρικά, ποδοπεριπατήσω Λιβ. Sc. 1847.

ποδοπεριτρέχω, Λόγ. παρηγ. Ο 40.

Από το α' συνθ. ποδο- και το περιτρέχω. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ.

Διατρέχω, διέρχομαι πεζός: τόπους δυσβάτους ήρξατο να ποδοπεριτρέχει| όρη τὰ ουκ ήτον δυνατός κανείς να περπατήσει Λόγ. παρηγ. L 41.

ποδοπροσκυνώ.

Από το α' συνθ. ποδο- και το προσκυνώ.

(Προκ. για παράκληση) προσκυνώ τα πόδια κάπ. (για το πράγμα βλ. Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Β' 212)· (εδώ μεταφ.): «παρακαλώ σας, πέτρες μου, και ποδοπροσκυνώ σας,| εδώ μη με σκοτώσετε στα όρη ν' αποθάνω,| στην ξενιτείαν την μοναχήν, οπού τινάν δεν έχω ...» Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 340.

?ποδόπτερον το.

Από το α' συνθ. ποδο- και το ουσ. πτέρνα. Κατά Παπαθωμόπουλο-Jeffreys [Πολ. Τρωάδ. σ. 749] πρόκ. για τη γεν. πληθ. του ουσ. ποδοπτέρνη.

Το πίσω μέρος του ανθρώπινου πέλματος, η φτέρνα: πολλά ήτον και λαβωμένος (ενν. ο Αχιλλεύς)| εις δεκαπέντε ευρίσκετον τόπους γαρ πληγωμένος. Το αίμα του υπάγαινε κάτω των ποδοπτέρνων| τόσον αίμα τού ediéβhκεν, εχάσε και την όψιν Πολ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 9763.

ποδοσιδερωμένος, μτχ. επίθ., βλ. ποδοσιδηρωμένος.

ποδοσιδηρωμένος, μτχ. επίθ., Βέλθ. 342· ποδοσιδερωμένος.

Από το α' συνθ. ποδο- και τη μτχ. παρκ. του σιδηρώνω ως επίθ.

Δεμένος με σίδερα, αλυσίδες στα πόδια: Ορίζει (ενν. ο βασιλεύς) το να φέρουνσιν την δέσποιναν ομπρός του| και μετ' αυτής τον μισθαργόν, εκδίκησιν να ποίσει, (παρ. 2 στ.) φέρουνσιν την κόρην, ίσταται τας χείρας δεδεμένη,| φέρνουσιν και τον μισθαργόν ποδοσιδερωμένον Καλλίμ. 2444· υπάγ' η Φαιδροκάζα| εκείθε στας παραμονάς, όπου ο Βέλθανδρος ήτον| εξαγκωνα και εκείτο ποδοσιδηρωμένος| και ήρξατο καταγελάν τον Βέλθανδρον εκείνη Βέλθ. 909· ο βασιλεύς Ιουστινιανός καταμαθών τα πάντα| ά ηνδραγάθησεν αυτός ο καπετάνιος του| και πώς εκατεδούλωσεν όλην την Εγγλιτέραν,| έφερε δε γε και τον ρηξ ποδοσιδηρωμένον,| εχάρην η ψυχούλα του, εσκίρτησε μεγάλως Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem) 412.

ποδόσταμα το.

Από το α' συνθ. ποδο- και (πιθ.) το ουσ. στάμα (Hagia Sophia α 440¹², TLG, <ίστημι>). Τ. ποδόστημα (με διαφορ. σημασ.) στο Steph., Θησ., LBG (6.-10. αι.) και σήμ. Η λ. και τ. ποδόσταμο (<ποδόστημα, Kahane-Tietze, Lingua Franca, 560) σήμ. με διαφορ. σημασ.

Η βάση, το κατώτερο τμήμα ενός κίονα: *ολωνών των κολόνων τα «απανωκέφαλα» και τα «κατωκέφαλα», ήγουν τα ποδοστάματα, είναι ενθρονιασμένα όλα με τα λείψανα των Αγίων ... προς δόξαν και αγιασμόν του θαυμαστού ναού Hagia Sophia v 558¹⁹.*

ποδότας ο, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 144, 146, Ροδολ. (Αποσκ.) Β' 8, 68, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 261 δις, Μετάφρ. «Χαρακτ.» Θεοφρ. 131.

Από το ουσ. ποδότης (Du Cange, <πους-πόδι>), πιθ. με επίδρ. του ιταλ. *pedot(t)a* (για την ετυμ. βλ. Κριαρ., Κρ. Χρ. 12, 1958 Α', 111-12, Τριαντ., Απ. 1, 338, 413, Kahane, D.O.P. 142, Pern., Ét. linguist. 509)· πβ. λ. ποδότης και σήμ. (Κριαρ., Λεξ. (λαϊκ.), Ανδρ., Λεξ., ΑΛΝΕ) και ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ., Kahane, B-NJ 15, 1939, 107). Τ. πονδότας στη Σάμο (Δημητρίου, Λεξ. Σάμ., Ζαφειρίου, Ιδίωμ. Σάμ.). Η λ. στο Σομαν. και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ.) και πολλ. ιδιωμ. (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ. (λ. ποδότης), Kahane, B-NJ 15, 1939, 107).

1) (Ναυτ.: για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 367α) πηδαλιούχος, λωστρόμος: και ναύκληρον ουκ είχαμεν να κυβερνά το πλοίον,| ουδέ πενέζην να θωρεί απέσω εις το βελόνιν,| ουδέ και ο ποδότας μας μαγνήτην να βαστάζει Πουλολ. (Τσαβαρή)² 542· εις το καράβι ανέβηκε (ενν. ο Ροδολίνος) κι όρισε τσι ποδότες| μαυρ' άρμενα να βάλουσι, τιμόνι να μην πιάσουν Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 552· **β)** πλοηγός, κυβερνήτης: από την δύσιν διάβησαν (ενν. τα κάτεργα), στο Γότσο μέρα μπήκαν,| και ο ποδότας έλεγεν ψόματα κι είδε να 'σαν| εις το Μιλιάρον έσωθεν φούστες που το φυλάσσαν.| Ούτως του ατυχότατου ποδότα η δειλία| έκαμεν κι αμποδίστηκεν Μάλτας η βοηθεία Αχέλ. 561, 563· Οντεν αστράφτει και βροντά κι ανεμικές φυσούσι, (παρ. 3 στ.) τότες γνωρίζεται ο καλός ναύκληρος, μόνο τότες| τιμούνται οι κατεχάμενοι κι αδυνατοί ποδότες,| γιατί με τέχνη κι ο γιαλός πολλές φορές νικάται,| κι εκείνος απού κυβερνά ψηλώνει και τιμάται Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 52· (εδώ σε παρομοίωση): Η καλοπιχεροσύνη ένι ως γιον τον ποδόταν του αυτού καραβιού, οι ποιοι παίρνουσιν ούλα τα καράβια εις καλήν και ίχιαν στράταν Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 151. **2)** Οδηγός, καθοδηγητής: ΤΠΛ.: Πώς εσυββουλεύθησαν με τον Μίχνα Βοϊβόνδα να πιάσουν τον Μιχάλη.| Τότες ο Μεχεμέτμπεγης λέγει του Μίχνα βόδα·| «εσέν αποφασίσαμε να στείλομε ποδότα».| Και αυτός είπε· «πιάνω τον εγώ με την βουλή μου,| ότ' οι άρχοντες οπού 'ν' σ' αυτόν είν' όλοι εδικοί μου» Σταυριν. 278· (μεταφ.): η ανωτάτη αρετή της αγάπης, η ποία ένι ρίζα, θεμελιός, ποδότας ... όλων των αρετών Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 74· Συνακόλουθος τούτου (ενν. του Γρηγορίου) πάλιν ο χρυσόλαλος και χρυσοπαρ.νόμιστος Ιωάννης, ο ποδότας και διδάσκαλος της φιλοπτωχίας και της μετανοίας Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 131· χάιρε συ (ενν. νύμφη άνανδρε) απού εγέννησες ποδότα εις ημάς τους πλανεμένους Μετάφρ. Ακαθ. Υμν. 138¹⁹.

ποδοχωροβατώ.

Από το α' συνθ. ποδο- και το μτγν. χωροβατώ (βλ. TLG, L-S). Η λ. στο Du Cange, App. (λ. ποδοχωροβατίζειν). Πβ. ποδοβατέω στο LBG.

Έρχομαι με τα πόδια, περπατώ: μετά σου να ξενωθώ και μετά σου να έλθω| εις χώρας ξένας εθνικάς, ποδοχωροβατήσω,| συναποθάνω μετά σου και εις Αθην συγκατέβω Βέλθ. 62· «Εάν κινήσω και αναβώ, ποδοχωροβατήσω,| και πώς το επιφώνημα το ό έχει η πόρτα,| οπού καν όλως το πτερόν ουκ είδα των Ερώτων;| Και πώς οπίσω να στραφώ και ου μη ιδώ την φλόγα; ...» αυτ. 264.

πόδωμα το πόδωμαν.

Το μτγν. ουσ. πόδωμα· πβ. λ. πόδημα (11. αι., LBG) και πόδεμα (12. αι., Caracausi). Λ. πονδώμ' (ουδ. <ποδώμι <πόδωμα) και σήμ. ιδιωμ. (Γιαννουλέλλης, Πλωμάρι 174 και Λεσβιακά 13, 1991, 112). Η λ. σε έγγρ. του 11. και 12. αι. (Caracausi) και σήμ. ναυτ. (Δημητράκ., σημασ. 3, Κριαρ., Κρ. Χρ. 12 Α', 1958, 106).

(Ναυτ.) το κάτω λώμα, η κάτω ούγια του ιστίου που βρίσκεται ανάμεσα στους δύο «πόδες» του (για το πράγμα βλ. Κριαρ., Κρ. Χρ. 12 Α', 1958, 106 και Κανελλόπ., Ονοματολ. 111): εδώ (συνεκδ.) το υπερυψωμένο δάπεδο στην πλώρη της βάρκας, το κατάστρωμα κοντά στο πόδωμα των πανιών (βλ. και Μαστροδημήτρης, Ποίηση ν. Ελληνισμού 800): ανέβα (ενν. συ, λύκε,) εις το πόδωμα ...| και κάτσε ανακούρκουδα, τα εμπροσθινά σου πόδια| μηδέν πατείς το πόδωμαν επάνω ουδέ όλως, (παραλ. 2 στ.) ο κώλος σου ας κάθεται στο πόδωμαν και μόνον Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) 297, 299, 302· Ανέβην εις το πόδωμαν ο λύκος και εκάτσει,| καλά τον εκατέστησεν στον πούντον ... (παραλ. 4 στ.) και εκτύπησέν (ενν. ο γάδαρος) τον με θυμόν ...| Εν πρώτοις τον ερόντζεψε στην μέσην του πελάγους αυτ. 307.

πόδωμαν το, βλ. πόδωμα.**'ποδώννω, βλ. αποδώνω.****πόδωσις η, Metrol.² 56¹⁸.**

Πιθ. από το ποδόω (που απ. στον Ευστάθιο, L-S) και την κατάλ. -σις. Η λ. (για την οποία βλ. και LBG) στον Πορφυρογ., Έκθ. 22, σε έγγρ. του 12. αι. (Act. Ivir. II 50^{37,38} κ.α.) και του 14. αι. (Χρυσόβ. του 1364 σ. 35)), στο Du Cange (γρ. πόδοσις) και σήμ. (με διαφορ. σημασ., Δημητράκ., Κριαρ., Κρ. Χρ. 12, 1958 Α', 106).

(Εδώ προκ. για το περίγραμμα γεωτεμάχιου) η κάτω πλευρά, η βάση (που μετριέται με το τέντωμα σχοινιού) (για τη σημασ. βλ. Zakynthinos, [Χρυσόβ. του 1364 σ. 80]): Έτερον (ενν. χωράφιον) τριγωνοειδές, όπερ έχει το έν μέρος σχοινία ν' και η πόδωσις έτερα ν', το δε έτερον μέρος σχοινία μ' αυτ. 56⁷· Ετέρα γη αρμένον. Έχει η πόδωσις σχοινία ι' και η κεφαλή σχοινία κ', ... έχει δε και το πλάγιον λ' και το έτερον λ' ... αυτ. 57¹.

Ποέμιος ο, βλ. Μποέμιος.**ποέτας ο, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 262.**

Από το ιταλ. poeta (Battisti-Alessio, Diz. etim.).

Ποιητής: Εἰς τον ποῆτα βρίσκομε τον κωμικόν γραμμένον· κι ἔτσι ἀπό τον Τερέντιο καλὰ ξεδηγημένο ... Κατζ. Δ' 115· Κι ἐμένα ἡ ψῆ μου με βαστά να πιάσω ἕνα ντοττόρε· γῆ ἕνα ποῆτα, ὅποιο θες, γῆ ἕνα ψηλό αουτόρε· λατῖνο, και ιταλικά να σου τον εσπριμέρω· και συλλογίσμους ὅσους θες πάντα να προπονέρω Σπάθ. (Martini) Γ' 208.

‘ποζητώ, βλ. αποζητώ.

πόζιον το.

Πιθ. ἀπό το ιταλ. *podgio* (<λατ. *podium*) (βλ. Battisti-Alessio, Diz. etim., Battaglia, λ. *podgio*1, Kahane-Bremner, Gloss. portol., 93-4)· βλ. ὁμως και Τσελίκας [Πορτολ. σ. 267]. Πβ. τοπων. Πόζιον, Πορτολ. Α 23¹⁰ (<Busi, Τσελίκας, ὁ.π., 286), Α 131⁸, 159¹² ^{δς} 13, 160^{4, 6}, 162⁷..

(Πιθ.) μικρό ὕψωμα γῆς: εἰς το Γάζιν στέκουν φοινικές θ' και ἀπεκεί μίλι α' εὐρίσκεις το Γάζι, χώραν μεγάλην· και στέκει ἀπάνω εἰς το πόζιον κοντά εἰς την θάλασσαν Πορτολ. Α 142¹.

‘πόθε, επίρρ., βλ. σπόθεν.

πόθε, ποθέ, επίρρ., βλ. πόθεν.

ποθέ, επίρρ., βλ. ποθέν.

ποθεινός, επίθ., Κομν., Διδασκ. I 1, Σπαν. Α 6, Διγ. Ζ 1, Διγ. (Trapp) Gr. 1534, Διγ. Α 633, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 228, 561, Διγ. παιδ. (Tsiouni) 25 κριτ. υπ., Θησ. I' [30²], Χούμνου, Κοσμογ. 382, 1247, Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. 31, Θρ. Θεοτ. 159, Μεταξά, Επιστ. 47²⁰, 48⁵¹⁻⁵², Βελλερ., Επιστ. 54, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 304, Διγ. Ο 456, 1036.

Το αρχ. επίθ. ποθεινός. Η λ. και σήμ. λογοτ. (ΛΚΝ).

1α) (Προκ. για πρόσωπο) επιθυμητός, ποθητός: Σπαν. Β 4, Διγ. (Trapp) Gr. 327, 360, Διγ. Ζ 25, Αχιλλ. (Smith) Ν 1536, Notizb. 77· β) (προκ. για νεκρό) που τον θυμάται κανείς με νοσταλγία, πολύ αγαπητός, περιπόθητος: Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. 3, Σεβήρ., Τελ. Σημειωμ. 25· γ) (προκ. για πράγμα ή κατάσταση) επιθυμητός, αγαπητός: Βίος Αλ. 4402, Χρησμ. VIII 2, Φυσιολ. (Legr.) 1110, 1112, Σταυριν. 2.

ποθεμπού, επίρρ.· πουθεμπού.

Από τη συνεκφ. των επιρρ. πόθεν και πού. Ο τ. και σήμ. ιδιωμ., ὅπως και τ. πουθαμπού (Λάζαρης, Λευκαδ., λ. πούθε μπου, Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδιωμ., λ. πούθε μπου, Παπαθαν., Γλωσσ. ρουμελ., λ. πουθαμπού).

1) Από πού, από ποιον τόπο· (εδώ προκ. να δηλωθεί καταγωγή): να μάθω ποθεμπού 'τονε και ποιοι 'σανε οι γονιοί του,· το αίμα, την πατρίδα του και ποιοι 'σα οι εδικοί του Φορτουν. (Vinc.) Ε' 105. 2) Οπουδήποτε: σκόπησε πώς κάμνει το μερμούγκι,· όπου ξετρέχει πουθεμπού (ἐκδ. πούθεν πού) ἕναι σιτάρι κούκκι,· να το μαζώνει πρόθυμα Δεφ., Λόγ. 216.

πόθεν, επίρρ., Λόγ. παρηγ. I 561, Λόγ. παρηγ. Ο 580, Καλλίμ. 1361, 1362 δις, Διγ. (Trapp) Gr. 234, 2089, Διγ. Ζ 450, Χρον. Μορ. Η 3639, Πουολ. (Τσαβαρή)² 141,

Φλώρ. 764 δις, Απολλών. (Κεχ.) 353, Λίβ. Ρ 223, Λίβ. Sc. 146, Λίβ. Esc. 22, 3479, Λίβ. (Lamb.) Ν 569, Λίβ. Ν 2532, Αχιλλ. (Smith) Ν 200, Αχιλλ. (Smith) Ο 556, Θρ. Κων/π. (Mich.) 111, 112, Λίβ. Va 2650, 2682, Θησ. Γ' [76³], Δευτ. Παρουσ. 332, Απόκοπ.² 77, Πικατ. (Bakk.-v. Gem) 108, 109, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 61^ν, Σοφίαν., Κωμωδ. Ricchi 105, Σοφίαν., Γραμμ. 82, Πτωχολ. α 207, Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 263¹⁷, Hagia Sophia ω 522⁷, Αγαπ., Καλοκ. 341, κ.α.· πόθε, Ασσίζ. 127¹³, Βέλθ. 145, Φαλιέρ., Ιστ.² 391, Αχέλ. 302, Πιστ. βοσκ. IV 7 138· πόθες, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3730· πόθεν, Μαχ. 182²⁸· πούθε, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρόλ. 162, Ε' 49, 225, 243· πούθεν, Νεκρ. βασιλ. 94, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 61^ν, Σοφίαν., Γραμμ. 82, Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 263¹⁷, Χριστ. διδασκ. 180.

Το αρχ. επίρρ. πόθεν. Ο τ. πόθε και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Andr., Lex., στη λ., Παπαδ. Α., Λεξ., στη λ.). Για τον τ. πόθθεν βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 427 και Πιλαβάκης, Κυπρ. Σπ. 8 <1944>, 1946, 129· απ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., ό.π., Σακ., Κυπρ. Β' 745, Χατζ., Λεξ.). Οι τ. πούθε και πούθεν με επίρρ. του επιρρ. πού· ο τ. πούθε και σήμ. λαϊκ. Διάφ. άλλοι τ. της λ. σήμ. ιδιωμ. (Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ., λ. πόθαν, Παπαϊωάννου, Γλωσσάρ. Γρεβ., λ. πόθιν, Δημητρίου, Λεξ. Σάμ., λ. πούθι, Χαντζιάρας, Θεσσαλ. γλωσσάρ., λ. πούθι, κ.α.). Η λ. και σήμ. στην αρχαιϊστική έκφρ. πόθεν έσχες και ιδιωμ. (Andr., ό.π., Παπαδ. Α., ό.π., Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β').

1) (Τοπ.) α) (για να δηλωθεί κίνηση από τόπο ή προέλ.) από πού, από ποιον τόπο: Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 311, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 392, Ανακάλ. 8 δις, Δευτ. Παρουσ. 8· (προκ. να δηλωθεί καταγωγή): Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 133, Απολλών. (Κεχ.) 691 δις, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 430· (προκ. για πρόσωπο): πού το ηύραν (ενν. το βεργίν) ηρώτησε (ενν. η κόρη) και πόθεν έν' γραμμένον; Λίβ. Ν 1123· πώς προς εμέναν ήλθεν (ενν. ο Λίβιστρος),¹ τις τον εξείπεν την οδόν, πόθεν την ερμηνεύθην; Λίβ. Sc. 2498· Πόθεν η νεκρανάστασις και τι έν' το πανηγύρι και τις το πλήθος των νεκρών εκέλευσε να γείρει; Δευτ. Παρουσ. 21· β) (για να δηλωθεί κίνηση σε τόπο) προς τα πού, προς ποια κατεύθυνση: όλοι αποκεφαλίστησαν, εβάλθησαν να φεύγουν·¹ ο είς τον άλλον ουκ έβλεπεν το πόθεν υπαγαίνει Χρον. Μορ. Η 4841· της στρατάς ης ετρέχαμεν ευρήκαμεν το τέλος·¹ το πόθεν να υπαγαίνομεν πάλιν περισκοπούμεν,¹ κρημνόν εκείθεν βλέπομεν, όρη απεκείθεν πάλιν Λίβ. Ν 2422· (μεταφ.): Ο υιός του ανθρώπου αληθινά ως έν' γραμμένο πάγει,¹ αμή οπού τον επρόδωκεν αλί του πόθεν πάγει Μυστ. παθ. 22· γ) (για να δηλωθεί στάση σε τόπο) πού, σε ποιο σημείο, σε ποιον τόπο: είδα το πόθεν ο κοιτών παράκειται της κόρης Λίβ. Sc. 32· Ειδέ και των αμαρτωλών πάλι θέλεις να μάθεις¹ πού είναι και πόθεν κατοικούν (ενν. αι ψυχαί) ... Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2865· από τον πόνον τον πολύν δε ξεύρω πόθεν κείμαι Απαρν. 10· δ) (με τα ρ. εκβαίνω, περνώ, σεβαίνω, φεύγω, κ.τ.ό.) από πού, από ποιο σημείο: είπασιν τινές να στήκουν εις το Νίκλι,¹ να κατακλείσουν τους Ρωμαίους στου Μυζηθρά τα μέρη,¹ να μη έχουν πόθεν εξεβεί, τους τόπους να ζημιώνουν Χρον. Μορ. Η 6698· μαντάτα έστειλαν το πού να εσμίξουν όλοι,¹ όπως να επάρουσιν βουλήν το πόθεν να περάσουν (παρ. 1 στ.)· αφόν εσυβουλευτήκαν, ισιάστηκαν αλλήλως¹ το πέραμα να ποίσουσιν απέ την Βενετία Χρον. Μορ. Ρ 307· βουλήν απήρασιν ομού το πόθεν να σεβούσιν¹ στον δρόγγο εκείνον των Σκορτών, διατί είν' σκληροί οι τόποι¹ από βουνία και έμπατα κι από σκληρές κλεισούρες Χρον. Μορ. Η 5641· έκρινα ότι να καγούν τα κάτεργα και ξύλα,¹ περού

λαός ο των Γραικών ενωθεί με τους Φράγκους, | να πολεμίζουν δυνατά, να μη έχουν πόθεν φύγει Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 267· Οι Τούρκοι τρέχασιν γοργά στην παραθαλασσίαν, | ελπίζοντες να σέβουσιν στα κάτεργα με βίαν, | τα ποία βρίσκονταν μακρά, και ώστε να σιμώσουν, | οι Τούρκοι δεν ηξεύρασιν το πόθεν να γλυτώσουν, | διατ' είχαν τους δυναμερούς χριστιανούς κοντά τους Αχέλ. 2527. 2) (Προκ. για λόγο, ομιλία) από ποιο σημείο, από πού: Κυπρ. ερωτ. 91¹⁸. 3α) Για ποιο λόγο, για ποια αιτία, γιατί: Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2605· β) από πού, από ποιο γεγονός: θέλω να με φανερώσεις | πόθεν εκατάλαβές με | πως φουνάρη γιος υπάρχω; Πτωχολ. Β 365· Αφέντες, δότε μου να γροικήσω πόθεν είναι θαρrouμένοι οι χριστιανοί και πέμπουν τόσον λογάριν καιπραματείεις εις τον τόπον σου Μαχ. 182²⁸. 4) (Σε έκφραση θαυμασμού ή απορίας) από πού κι ως πού: Βυζ. Ιλιάδ. 249, 251. 5) (Τροπ.) πώς, με ποιο τρόπο (για τη σημασ. βλ. και van Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 163]): Πώς δεν κατέχομεν κι εμείς, καλέ, το πόθεν διάγεις! Φαλιέρ., Ιστ.² 577. 6) (Χρον.) από πότε (για τη σημασ. βλ. και Κριαράς [Πανώρ.² σ. 479, λ. κρατώ]): Καλέ, και πόθε το κρατεί να μηδέ θε να πάρει | το Γύπαρη ογι' άντρα τση, πλούσο και παλληκάρη; Πανώρ.² Ε' 229. 7) (Αναφορ.) α) από όπου: Ηθελεν εις τα ίδια να στρέψει πόθεν ήλθεν Ιμπ. (Legr.) 289· β) όπου, προς όποια κατεύθυνση: Αμαν εγνώρισε ο Θησεύς και είδε τες (ενν. τες γυναίκες) πως φεύγουν, | εις μιαν φωνήν εσύναξεν όλον του το φουσσάτο· | να τες αφήσουν όρισην να πάσιν πόθεν θέλουν Θησ. (Foll.) I 80· γ) από κάπου· (με άρν.) από πουθενά, καθόλου: Εάν γένηται ότι είς άνθρωπος κρατεί μίαν γυναίκαν οπού ουκ έχει άνδραν εις το σπίτιν του, και ουδέ εκείνος έχει πόθεν γυναίκαν, και συγγίνεται μετ' αυτήν και τεκνοποιούν ... Ασσίζ. 125⁹⁻¹⁰.

ποθέν, επίρρ., Προδρ. (Eideneier) II 98, Χρον. Μορ. Η 1289, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 379 κριτ. υπ., Χρον. Τόκκων 2915, 3618, Παϊσ., Ιστ. Σινά 904· ποθέ, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1⁴⁹, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 159⁹, 782¹³· ποθενά, Λούκαρ., Διάλογ. 229¹⁹· ποθές, Ασμα σεισμ. 19, Σκλάβ. 67, Τριβ., Ρε 153, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 439, Πανώρ.² Β' 72, 250, Κατζ. Β' 6, Ε' 48, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 714¹³, Πιστ. βοσκ. II 2, 73, IV 3, 180, Φαλλίδ. (Παναγ.) 190, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 39¹⁷, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1851, Δ' 475, Ε' 1388, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 239, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) Πρόλ. 38, Στάθ. (Martini) Γ' 247, 289, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 63^ν, 73^ν, Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 151, Φορτουν. (Vinc.) Α' 196, Γ' 570, Ιντ. δ' 161, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 224²², 410¹³, 517⁴, κ.α· πουθέν, Χρον. Μορ. Ρ 2820.

Το αρχ. επίρρ. ποθέν (L-S, λ. πόθεν). Ο τ. ποθενά (για την προέλ. του οποίου πβ. Ανδρ., Λεξ., λ. πουθενά, ΔΚΝ, λ. πουθενά και Γεωργακ., Β-NJ 14, 1938, 82-3) και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ.). Ο τ. ποθές κατά τα επιρρ. σε -ς, όπως χθεσ, ποτές, τότες, κλπ· απ. σε έγγρ. του 17. αι. (Καζανάκη, Θησαυρ. 11, 1974, 272, 274) και σήμ. ιδιώμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 547, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.). Ο τ. πουθέν με επίρρ. του επιρρ. πον· απ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα, όπου και άλλοι τ. (Andr., Lex., στη λ., Παπαδ. Α., Λεξ.).

1α) Από κάπου: δεν άφηνεν κανέναν να είναι πόρνος, ομοίως και καμία πόρνα, διότι τόμου να ακούουνταν ποθές ψιλός λόγος, αυτός πάραυτα να τον κράξει, να τον μαλώσει, να τον φοβεριξει Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 49^ν· πτωχοί εύρισκον ποθές πολύ

φαγί και έτρωγαν υπέρμετρα Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 178· β) από οπουδήποτε: αν τύχει κι αν ελθεί εκεί καμιάν γυναίκα, | ας είναι ως θέλει και ποθέν, όλες να την δεχθείτε Θησ. (Foll.) I 12· γ) (με άρν.) από πουθενά: εκ την στένεψιν την πολλήν που είδαν εκείνοι οι απέσω, | ότι ποθέν ουκ ημπορούν να έχουσι βοήθειαν, | έπεσαν εις συμβίβασιν κι εδώκασιν το κάστρον Χρον. Μορ. Η 2820· τον είχεν παραγγείλει ότι «να προσέχεσαι άσπρα ποθές να μην πάρεις». Και αυτός έγινεν παρήκουος και έχασεν το κεφάλιν του Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 53^v. 2α) Κάπου, σε κάποιο σημείο: πιάστε με (ενν. εμέ, την Θεοτόκον), την άτυχον, ποθέν και κάτσετέ με, | να βγει η ψυχή και μετ' αυτόν (ενν. το Χριστό) σήμερον θάψετε με Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 267· εάν ίσως και ήφαγεν θηρίον το παιδίον μου, αλλά τα κόκαλά του δεν τα θέλει έχει φαγωμένα, μα θέλουν εισται εκεί ποθές εις ερημίαν ... Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 444· Εσύ ηύρες ποθές θησαυρόν Αγαπ., Καλοκ. 341· (προκ. για βιβλίο ή σημειώσεις): κάνω κόντο καταπώς ποθές τα 'χω γραμμένα | πως μου χρωστείς αληθινά τορνέσα ακόμη εμένα Στάθ. (Martini) Α' 203· (προκ. για μέρος του σώματος): Οστις πέσει από υψηλόν τόπον και πονεί ποθές Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 241· β) οπουδήποτε: Συχνιά επερίδιαβάzaσι, καθ' ώρα εξεφαντώνα, | ώρες σε δάση, σε βουνιά, κι ώρες 'ς γιαλού λιμνιών, | μα πλια συχνιά παρά ποθές στην Ίδα εκατοικούσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 633· γ) (με άρν.) πουθενά, σε κανένα τόπο, σε κανένα σημείο: άλλον δεν έχομεν ποθέν στον κόσμον, στην πατρίδα, | μόνον εσέν, παιδάκι μου, ν' αφήσομεν μερίδα Ιμπ. (Legt.) 151· έτσι σ' εκείνον τον καιρόν όλοι θε να χαθούν | και τόπον να μην έχουσι ποθές να φυλαχθούν Τζάνε, Κατάν. 130· να σου δώσω λυγερή με παινεμένα κάλλη, | που σαν αυτή δε βρίσκεται ποθές στον κόσμον άλλη Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 128· Ετούτος ο τραγουδιστής, νένα, πολλά κατέχει | και, σα λογιάζω, εις φρόνεψη ταίρι ποθές δεν έχει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 868· (προκ. για βιβλίο): εγύρεψαν όλην την Γραφήν και δεν ευρήκασιν οι δασκάλοι των γραμμένον ποθές να λέγει πως η Βηρσαβεέ, η μάννα του Σολομώντος, τον εστεφάνωσε Σκορδύλης, Λόγ. Θεοτ. 428²⁴· δ) (προκ. για πρόσωπο, γενικ. αποδέκτη κληρονομιάς· με άρν.) σε κανένα: η ... κερά Μαρκεζίνα να μη μπορεί να το τεστάρει (ενν. το λεγόμενο πράμα και προυκίον) ποθέ, μα ν' απομένει στην άνωθέν τση θυγατέρα Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 103¹².

ποθενά, επίρρ., βλ. ποθέν.

πόθες, επίρρ., βλ. πόθεν.

ποθές, επίρρ., βλ. ποθέν.

'ποθεσιάρης ο, βλ. υποθεσιάρης.

'ποθέτω, βλ. αποθέτω.

ποθητά, επίρρ.

Από το επίθ. ποθητός. Πβ. λ. ποθητός στο LBG.

Με πόθο, με μεγάλη αγάπη: Ο Αλέξανδρος ήθελεν να εβγεί από το νησίν των Μακάρων, και όλοι ήλθαν και εκαταφίλησάν τον γλυκία και ποθητά τον προβοδούν Διήγ. Αλ. Ε (Konst.) 49¹⁵.

ποθητικά, επίρρ. — Πβ. και ποθητά.

Από το επίθ. ποθητικός.

Με πόθο, με μεγάλη αγάπη: Ο Αλέξανδρος ήθελε να εβγεί από το νησί των Μακάρων, και ήλθαν και καταφιλούν γλυκέα και ποθητικά τον προβοδούν Διήγ. Αλ. F (Konst.) 48¹⁶.

ποθητικός, επίθ.

Το μτγν. επίθ. ποθητικός.

Που προξενεί πόθο, επιθυμητός: τους ποθητικούς λιμνιώνες τους μεγάλους, | τόσο μακρύ γαρ πέλαγος αρχίσαμεν με κόπον Θησ. IB' [86'].

ποθητός, επίθ., Σπαν. P 43, Διγ. (Trapp) Gr. 311, Διγ. A 299, 777, 2179, Διγ. Z 699, 744, 953, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 485, 489, 596, Βέλθ. 1193, Βίος Αλ. 6011, Απολλών. (Κεχ.) 310, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1706, 1708, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 353, Αχιλλ. (Smith) O 464, 701, Ιμπ. (Lampg.) 119, Φαλιέρ., Ιστ.² 571, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 15, Θησ. Δ' [89⁸], Γ' [102¹], Αγν., Ποιήμ. Β' 22, 48, Κορων., Μπούας 85, Κυπρ. ερωτ. 19¹⁴, 51⁷, 67⁷, Πανώρ.² Α' 192, Γ' 439, Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Α' 172, Πιστ. βοσκ. II 1, 163, III 6, 229, Βοσκοπ.² 285, Διγ. Άνδρ. 339¹⁶, 354¹⁸, 360³¹, Στάθ. (Martini) Α' 31, 33, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 223, 402, Σουμμ., Παστ. φίδ. Υπόθ. [50], Α' [302], [385], [577], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 429, 510, 775, Ε' 287, κ.α.· θηλ. ποθετή, Διγ. Z 266, 1820, 1834, 2141, 3162.

Το αρχ. επίθ. ποθητός (TLG). Ο τ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (ως ουσ., Παπαδ. Α., Λεξ., λ. ποθετή). Η λ. και σήμ.

1) (Προκ. για πρόσωπο ή ζώο) πολύ αγαπητός, επιθυμητός· αγαπημένος: Διγ. Z 2426, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 386, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [828], Διγ. Z 1460, Φυσιολ. (Zur.) XXXVIII 2¹. 2) (Εδώ) πρόθυμος, επιμελής (βλ. Vincent [Φορτουν. σ. 244]): Εγώ 'μαι, αφού τσ' απόκοτους και τους ανεργισμένους, | τσι πρόθυμους, τσι ποθητούς κι όλους τσι προκομμένους | αϊδάρω Φορτουν. (Vinc.) Πρὸλ. 20.

1) Το αρσ. ως ουσ. = α) αγαπημένος (βλ. και 2 παρακάτω): Σηκώνεται (ενν. η γυναίκα) με τα παιδιά να υπά εις τον ποθητόν της Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1998· Την νύκταν η βασιλίσσα εις το μνημείον απάνω | υπήγαιεν η δέσποινα να κλαίει τον ποθητόν της Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1715· β) εραστής, αγαπητικός· αυτός που αγαπά ερωτικά: εις τον καινούργιον ποθητόν, μ' όλην την όρεξίν της | εδόθηκε με την καρδιάν και μ' όλην την ψυχήν της Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [485]· Των γυναικών η ομορφιά, η δόξα και το ήθος, | και η τιμή τους στέκεται εις των ποθητών το πλήθος Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [796]· Πάσα γυναίκα μου 'λεγε στους ποθητούς θα κάνει | σαν εις τα ρούχα τ' ακριβά, όσους μπορεί να πιάνει Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [817]· Ως πεινασμένος ποθητός εβγήκ' από τα δάση, | κι από την νήστειαν την μακρά, οπού είχα δοκιμάσει Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [283]· γ) (στον πληθ.) το ερωτικό ζευγάρι: εκείνος οπού ορίζει | των ποθητώ τους λογισμούς και τες καρδιές γνωρίζει | μαντατοφόρος ας γενεί να πει τα βάσανά μου Στάθ. (Martini) Β' 28· Έτσι ο πρεσβύτες παρευθύς τον Νίκανδρον προστάσσει | τους υπηρέτας με σπουδήν να πάρει και να πάσι | ομάδι με τον Σάτυρον τους ποθητούς να φτάσουν Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [469]· Ω ποθητοί ευγενέστατοι, ζεύγος μακαρισμένον, | πρέπει να είστε αθάνατοι και πάντα δοξασμένοι Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [250]· Ας γέ-

νον νύμφη και γαμπρός οι ποθητοί οι καημένοι! ότ' είναι δίκιον και πρεπόν απόψε να σμιχθούσι Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1215]. 2) Το θηλ. ως ουσ. = αγαπημένη· εδώ προκ. για σύζυγο (βλ. και 1α): Κατέλαβεν ο θάνατος κι έθανον οι γονείς του! και μοναχός απέμεινεν (ενν. ο Βασίλειος Ακρίτης) μετά της ποθητής του Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1096· ώστε έναί ο Θεός στους ουρανούς και διακρατεί τον κόσμον,! άνθρωπος ου χωρίζει με από της ποθητής μου Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1307.

πόθθεν, επίρρ., βλ. πόθεν.

ποθοαιχμάλωτος, επίθ., Λίβ. Va 1597, 3499, Λίβ. Sc. 627, Λίβ. N 1532.

Από το ουσ. πόθος και το επίθ. αιχμάλωτος (βλ. λ.).

Αιχμάλωτος του πόθου (Lendarí [Λίβ. Va σ. 486]) (βλ. όμως και Αγαπητός [Λίβ. διασκευή α σ. 487]· πβ. λ. αιχμάλωτος 2): Άγουρος ποθοαιχμάλωτος από τα γονικά του! εις το έμνοστον λιβάδιν ήλθεν και κατουνεύει! η μέριμνά του σφάζει τον, κόπτει τον η φροντίδα,! πότε να το ιδεί τό ποθεί, πότε να το κερδίσει Λίβ. P 1536.

ποθοακαταδούλωτος, επίθ.

Από το ουσ. πόθος και το επίθ. ακαταδούλωτος.

Που δεν έχει υποκύψει στον έρωτα: Δουλώνει η κόρη και ψυχάς ποθοακαταδουλώτους,! καρδιάς δεσμεύει ελεύθερας και αισθήσεις υποτάσσει,! τās ανατρέφουν τα βουνά και οι ερημοτοπίες Λίβ. Sc. 1077.

ποθοακατάκριτος, επίθ., Λίβ. (Lamb.) N 277. — Πβ. και ερωτοακατάκριτος.

Από το ουσ. πόθος και το επίθ. ακατάκριτος.

Που δεν έχει βασανιστεί από τον έρωτα: Πας άνθρωπος αδούλωτος εις ερωτοκρατίαν,! πας ποθοακατάκριτος να μη εγνωρίζειν αγάπην,! ας έν' παρέξω εκ την αυλήν της ερωτοκρατίας Λίβ. Esc. 232.

ποθοαμεριμνημένος, μτχ. επίθ., Λίβ. N 2059 (αν δεν προκ. για το μτχ. επίθ. πονοαμεριμνημένος, βλ. ά.), 2209, Λίβ. Va 2303.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παρκ. του αμεριμνώ.

Που δεν έχει τις έγνοιες του έρωτα: Χρόνους με την παράξενον έζησα, φίλε, δύο,! άθλιβος, ανεννοιάστος, ποθοαμεριμνημένος,! και μετά την παρέλευσιν των χρόνων μου των δύο! της ειμαρμένης το άστατον κατ' εμού εγυρίσθην Λίβ. Sc. 1376.

ποθοαναγνώθω, Λίβ. P 1615, Λίβ. Esc. 1851, Λίβ. N 1652, Λίβ. Va 1718.

Από το ουσ. πόθος και το αναγνώθω.

Διαβάζω κ. με πόθο: Εύρεν η κόρη την γραφήν, εύρεν το δακτυλίδιν (παραλ. 1 στ.), ποθοαναγνώθει το χαρτί, σκιρτά εις τα γράμματά του Λίβ. Sc. 759.

ποθοαναζήτησις η, Λίβ. Esc. 733.

Από τα ουσ. πόθος και αναζήτησις.

Ερωτική αναζήτηση: ο Λίβιστρος εκίνησεν από τα γονικά του! εις ποθοαναζήτησιν της κόρης της Ροδάμνης Λίβ. (Lamb.) N 608.

ποθοανάμνησις η. — Πβ. και ερωτοανάμνησις, ποθοενθύμησις.

Από το ουσ. πόθος και το αρχ. ουσ. ανάμνησις.

1) Σκέψη σχετική με τον πόθο, τον έρωτα: Ήτον καθόλου αδούλωτος ο νους μου από τον πόθον, | εις λογισμόν μου ενθύμησις αγάπης ουκ εσέβην (παραλ. 2 στ.) Αλλά και μάλλον, φίλε μου, ποτέ αν επλανήθην | άνθρωπος εκ το γένος μου ..., | εις τίτιαν ποθοανάμνησιν ο νους του να υπεσέβην, | πολλά τον εκατέκρινα Λίβ. Va 126. 2) Ερωτική ανάμνηση: αυτό (ενν. το γαϊτάνιν) να ιδεις, στρατιώτα μου, το πώς να σε ενθυμίζει | και ποίαν μου ποθοανάμνησιν να ρίπτει εις λογισμόν σου (παραλ. 3 στ.) ... κράτει το, αντίς εμέν έχε το το γαϊτάνιν, | και νόμιζε ότι εμέν έχεις, στρατιώτα, μετ' εσένα Λίβ. Sc. 2911.

ποθοανελπισία η, Λίβ. Esc. 1610, Λίβ. N 1471.

Από τα ουσ. πόθος και ανελπισία.

Ερωτική απελπισία: πνίγομαι απέσω εις τον βυθόν του πόθου του ιδικού σου, | κύμα με δέρνει φοβερόν της αποχωρησίας, | πετά με κάτω εις άβυσσον της ποθοανελπισίας Λίβ. Sc. 507.

ποθοανιστορώ. — Πβ. και ποθοαφηγούμαι.

Από το ουσ. πόθος και το ανιστορώ.

Αφηγούμαι με πάθος: τας γαρ οπίσω συμφοράς, αν τας ανιστορείτε, | διπλάζει σας η κάκωσις και κατατυραννεί σας | εκείνον γαρ ενδέχεται τον άνθρωπον να πάσχει | τό τον παρέλθει από μικρού και ποθοανιστορεί τον Λίβ. Sc. 3001.

ποθοαποδημία η.

Από τα ουσ. πόθος και αποδημία.

Ξενитеμός εξαιτίας του πόθου: με τα αφηγήματα και τας περιπλοκάς των, | τας ποταπάς τας ηδονάς τας ερωτοενηδόνους | τας είδεν πόθος ευγενής να γλυκοπεριπλέκει | και αγάπη καθαροάδολος να τας καταδεσμεύει, | επέσπασαν, εκάθισαν, εχείρησαν να λέγουν | λόγους τούς έχει ασχόλησις και ποθοαποδημία Λίβ. Sc. 2693.

ποθοαποξενώνω, Λίβ. Esc. 4292, Λίβ. N 3718.

Από το ουσ. πόθος και το αποξενώνω.

Απομακρύνω κάπ. από την αγάπη του: Ολον τον κόσμον έδραμα, τον ήλιον ηκολούθουν· (παραλ. 2 στ.) κόρην ωραίαν εγύρευσα να ευρώ, να καταλάχω | τήν με ποθοαπεξένωσεν παρά καιρόν ο χρόνος Λίβ. Sc. 3136· ήρρηκα τήν εγύρευγα, τήν είχα εις την ψυχήν μου, | τήν με ποθοαποξένωσεν ο δόλος της μαγείας Λίβ. Esc. 4301.

ποθοαποχωρίζω.

Από το ουσ. πόθος και το αποχωρίζω.

Χωρίζω κάπ. από την αγάπη του: ήρρηκα τήν εγύρευα, τήν είχα εις θέλημάν μου, | τήν με ποθοαπεχώρισεν η επίβουλος η τύχη Λίβ. Sc. 3145.

ποθοασυνηθισμένος, μτχ. επίθ., Λίβ. Esc. 2107.

Από το ουσ. πόθος, το στερ. α- και τη μτχ. παρκ. του συνηθίζω πβ. Λίβ. Va 1946.

Απειρος στον έρωτα: Τριοδίζεται άλλος άγουρος ποθοασυνηθισμένος| νύκτας, ημέρας και πουρνά και δειλινά και εσπέρας,| κακοπαθεί ο παράξενος, πικροποθοστενάζει (παρ. 1 στ.). Πόνους ουκ είδεν έρωτος, και όταν τον επιπέσουν| βαρέοι πολλά τον φαίνονται, καρδιοδιχοτομούν τον Λίβ. Sc. 1034.

ποθοαφηγούμαι, Λίβ. Va 3171, Λίβ. Sc. 2289. — Πβ. και ποθοανιστορώ.

Από το ουσ. πόθος και το αφηγούμαι.

Εξιστορώ με πάθος: Και τα μεν άλλα αφήκεν τα του κάστρου να τα λέγει| ο ξένος τά είδε τα καλά να τα ποθοαφηγείται,| αυτό δε αφηγήσατο, την ιστορίαν της πόρτας Λόγ. παρηγ. Ο 431· Τέτοιος μα την αφήγησιν την τόσην και τοσούτην| τήν με ποθοαφηγήσατο η κόρη μετά βίας,| τότε και εγώ επιχέρησα του τα την αφηγούμαι Λίβ. Esc. 3473· Και μετά τέτοια τα πολλά τά με ποθοαφηγήθην,| τά με είπεν, τά με edίδαξεν ο συγγενής μου εκείνος,| έφθασα εις την κατούνα μου Λίβ. (Lamb.) N 178.

ποθοβεβαιότερος, επίθ., Λίβ. Sc. 768, Λίβ. Esc. 1858. — Πβ. και ποθοβεβαιωτικός.

Από το ουσ. πόθος και το συγκρ. του επιθ. βέβαιος.

Που επιβεβαιώνει, επικυρώνει τον έρωτα κάπ.: ένι το δακτυλίδιν| όσον προς την ασχόλησιν, ωραία την edikήν σου,| Edάρε αντισχολήθησε, παρηγορήθησέ το| και γράφε τον πιττάκιον ποθοβεβαιότερόν σου Λίβ. P 1623.

ποθοβεβαιωτικός, επίθ. — Πβ. και ποθοβεβαιότερος.

Από το ουσ. πόθος και το αρχ. επίθ. βεβαιωτικός.

Που επιβεβαιώνει, επικυρώνει τον έρωτα κάπ.: ναι, πανευγενής, ένι το δακτυλίδιν| όσον προς την ασχόλησιν, ωραία, το edikόν σου,| edάρτε αντισχολήθησε και παρηγόρησέ τον,| γράψε τον και πιττάκιν σου ποθοβεβαιωτικόν σου Λίβ. N 1661.

ποθοδαρμένος, μτχ. επίθ., Λίβ. Va 4012, Λίβ. Esc. 3112. — Πβ. και ποθόδαρτος.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παρκ. του δέρνω (βλ. ά.) ως επίθ.

Βασανισμένος από τον πόθο: πέφυκε γαρ να συμπονεί φιλέρωτος καρδια| τους εξ ερώτων πάσχοντας και τους ποθοδαρμένους Λίβ. Va 2886· να έχει ψυχήν ολόθλιβον και ολόπονον καρδιαν,| να συμπονεί τους πάσχοντας και τους ποθοδαρμένους,| και να ιδεί τας πικρίας και στεναγμούς των ξένων Λίβ. Esc. 4400.

ποθόδαρτος, επίθ., Λίβ. P 602. — Πβ. και ποθοδαρμένος.

Από το ουσ. πόθος και το επίθ. δαρτός (βλ. Κριαρ., Λεξ., λ. δαρτός). Η λ. στο Κουμαν., Συναγ.

Ερωτοχτυπημένος: και πάλιν ο ποθόδαρτος τα τέτοια με αφηγείτον·| «Ηξεύρεις πού εκατήντησεν του πόθου μας το τέλος,| φίλε, τό εσυντύχαμεν την χθεσινήν ημέραν;» Λίβ. (Lamb.) N 743.

ποθοδήμιος, επίθ. — Πβ. και ερωτοδήμιος.

Από το ουσ. πόθος και το επίθ. δήμιος.

Που βασανίζει, που τυραννά ερωτικά: και με τα καταφιλήματα και τες περι-

πλοκές τους! απέστασαν, εκάθισαν, αρχίνισαν να λέγουν! λόγους τούς έχει η ασκόλησις και η ποθοδήμιος φλόγα Λίβ. Esc. 3855.

ποθοενασχόλητος, επίθ. — Πβ. και ποθοενασκόλητος.

Από το ουσ. πόθος και το ενασχολούμαι.

Που ασχολείται με τον ερωτικό πόθο: ο νους ο ερωτικός, αφού έμπει εις αγάπην,! μόνος του ευρίσκει τας ορμάς τας ποθοενασχολήτους Λίβ. N 3461.

ποθοενήδονος, επίθ. — Πβ. και ερωτικοενήδονος, ερωτοενήδονος.

Από το ουσ. πόθος και το επίθ. ενήδονος.

Που δίνει ερωτική ευχαρίστηση: εις τά δοκείς ότι πονείς και ουδέν σε συμπονούν,! πονώ σε εγώ διπλότερα και μύρια σε στενάζω.! Και αν είσαι παρηγορία μου ποθοενήδονός μου,! στρατιώτα μου ολόγλυκε, καρδιά αχώριστέ μου,! γνώρισε, ετούτον το χαρτίν τό μετά πόνου τόσου! τό εγράψασιν τα χέρια μου και εγώ σε τ' απεστέλλω Λίβ. Esc. 4035.

ποθοενθύμησις η. — Πβ. και ποθοανάμνησις.

Από τα ουσ. πόθος και ενθύμησις.

Ερωτική ανάμνηση: αλλά και μάλλον, φίλε μου, ποτέ αν συνεπλάκη! άνθρωπος από του γένους μου και από τους εδικούς μου! εις τέτοιαν ποθοενθύμησιν και ανάμνησιν αγάπης,! πολλά τον εκατεπίκρανε, χίλια τον εμεμφόμην Λίβ. (Lamb.) N 117.

ποθοενθυμίζω.

Από το ουσ. πόθος και το ενθυμίζω.

Υπενθυμίζω σε κάπ. τον ερωτικό πόθο: και μη το δήσεις (ενν. το γαιῖτάνιν) αλλαχού πούπετε εις άλλον τόπον,! διότι αυτό ένι σύρριζον από το εμόν κεφάλιν,! το να δεθεί εις τραχήλιν σου να σε ποθοενθυμίζει! και κράτει το, αντίς εμέν έχε το το γαιῖτάνιν,! και νόμιζε ότι εμέν έχεις, στρατιώτα, μετ' εσένα Λίβ. Sc. 2914.

ποθοενθυμούμαι, Λίβ. Esc. 1132, Λίβ. Va 988.

Από το ουσ. πόθος και το ενθυμούμαι.

Θυμάμαι, αναλογίζομαι τον έρωτα: Απ' αυτήν την Ενθύμησιν είδα μετά γραμμάτων! «Ποθοενθυμείσθε, λέγω σας, όπου αν αποδημείτε,! και έχετε εις νουν πάντοτε τας ερωτοασχολήσεις» Λίβ. Sc. 4.

ποθοέρως ο.

Από τα ουσ. πόθος και έρως.

Πόθος ερωτικός: και ωσάν όστις στον έρωτα θαρρεί και ουκ απελπίζει,! και ανεμπόδιστον διαβάζει τον ποθοέρωτος την στράταν! εγώ καν όσα επάσχισα, καν όσα επικράνθην,! καν όσους πόθους έπαθον διά την σην αγάπην,! μετά ταύτα ουδέν απέτυχον, τον πόθον εύρηκά τον Λίβ. P 1809.

ποθοερωτοδραμένος, μτχ. επίθ.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παρκ. του δράσσω ως επίθ.

Κυριευμένος από τον έρωτα: έπεσα εις το κρεβάτιν μου ποθοερωτοδραμένος, | μόνος μου ο νους μου να σκοπεύει και τοιαύτα να φροντίζει! «Πότε το κάστρον να διαβώ και να αναβώ τον πύργον; | πότε της κόρης μήνυμα δέξωμαι πρόσχαιρόν της;» Λίβ. Sc. 437.

ποθοερωτοκράτωρ ο, Λίβ. Va 711. — Πβ. και ερωτοποθοκράτωρ.

Από τα ουσ. πόθος και ερωτοκράτωρ.

(Ως προσων. του Έρωτα) ο κυρίαρχος/άρχοντας του πόθου και του έρωτα: «τα μεν γράμματα έβλεπα, τάχα ανέγνωθά τα, | και έσειον την κεφαλήν μου μη και εμέναν ποιήσει, | καταδικάσει με ο φοβερός ο ποθοερωτοκράτωρ» Λίβ. P 2850· Πόθε μου, διά τον άνθρωπον τούτο ας τον ειπούμε! τον ποθοερωτοκράτορα μήνα τον συμπαθήσει Λίβ. Va 380.

ποθοερωτοπλεμένος, μτχ. επίθ.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παρκ. του πλέκω ως επίθ. Πβ. τ. ποθοπλεμένος σήμ. λογोट. (ΑΛΝΕ).

Πλεγμένος με πόθο και έρωτα: εις αμिरάν τον μέγιστον όλα (ενν. τα άνθη) να τα εκπέμψω! μέσα εις καλάθια ερωτικά, ποθοερωτοπλεμένα! και εκ το καθένα άνθημα και εκ το καθένα ρόδα! ό,τι κελεύει ερωτικά να πάρει διά φιλίαν Φλώρ. 1585.

ποθοερωτοστράτα η. — Πβ. και ερωτοστρατεία.

Από τα ουσ. πόθος, έρωτας και στράτα.

«Πορεία» του έρωτα: ωσάν όπου εις έρωταν θαρρεί και ουκ απελπίζει, | εκείνος λαχαίνει σύνεργον και ευρίσκει την αγάπην, | και ασκόνταφτον διαβάζει την την ποθοερωτοστράταν Λίβ. Esc. 2199.

ποθοευασκόλητος, επίθ., βλ. ποθοευασχόλητος.

ποθοευασχόλητος, επίθ.: ποθοευασκόλητος, Λίβ. Esc. 4043. — Πβ. και ποθοευασχόλητος.

Από το ουσ. πόθος, το επίρρ. εν και το ασχολούμαι.

Που φροντίζει με καλό τρόπο για τον ερωτικό πόθο (Αγαπητός Π. [Λίβ. διασκευή α σ. 488]): ο νους ο ερωτικός αφού έμπει εις αγάπην, | μόνος του ευρίσκει τας ορμάς τας ποθοευασκολήτους Λίβ. Sc. 2855.

ποθόθεν, επίρρ.

Από συμφ. των επιρρ. ποθέν και όθεν.

Από κάπου (με άρν.) από πουθενά: τόσα τους εστένεψαν τους Κορινθαιούς εν ταύτα, | ότι ποσώς ουκ είχαν απαδείαν ξύλο κανέν να εμπάσουν, | ουδέ σωτάρχιση καμία να τους εμπεί ποθόθεν Χρον. Μορ. Η 2812.

ποθοθλιμμένος, μτχ. επίθ. — Πβ. και ερωτοθλιμμένος, μυριοποθοθλιμμένος.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παρκ. του θλίβω ως επίθ.

Θλιμμένος από πόθο: Και ενόσω έστεκα και έβλεπα μυριομεριμνισμένος, | και

χιλιομυριοφλόγιστος όλος ποθοθλιμμένος, | τηρώ εις της κόρης το κελλίν ... Λίβ. N 1107.

ποθοκατακαμένος, μτχ. επίθ.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παρκ. του κατακαίω ως επίθ.

Φλογισμένος, βασανισμένος από τον πόθο: «Χρόνων ανάγκην,» έλεγεν, «τεσσάρων υπομένω, | φλόγα καμίνου ερωτικής ποθοκατακαμένης, | μέσα να στέκω εις πέλαγος γλυκύτητος τσαύτης, | και να διψώ και ρόφημα να τρέμω να μην πίνω ...» Λίβ. Sc. 2226.

ποθοκαταλόγι το ποθοκαταλόγιν, Λίβ. N 1541.

Από τα ουσ. πόθος και καταλόγι.

Στιχούργημα ερωτικού περιεχομένου: Κατέλεξαν οι εξαίρετες το ποθοκαταλόγιν, | (δοκώ νικούσαν εις φωνήν και τα σειρήνια μέλη) Λίβ. Sc. 638· κατέλεξαν οι ορωτικές το ποθοκαταλόγι, | ώραν εποίκαν περισσήν, εσέβησαν απέσω Λίβ. Esc. 1745.

ποθοκαταλόγιν το, βλ. ποθοκαταλόγι.

ποθοκατούνα η, Λίβ. Esc. 3770, Λίβ. Va 3470.

Από τα ουσ. πόθος και κατούνα.

Η «κατοικία» του πόθου: φίλε μου, κάθισε μετ' εμέν, πονοπαρήγορέ μου, | 'που σύντροφοι εγενόμεθα εις μιαν ποθοκατούναν, | οπού μας εκατέμαθαν οι πικρασμοί του πόθου Λίβ. P 2431.

ποθοκέρασμα το ποθοκέρασμαν.

Από τα ουσ. πόθος και κέρασμα. Η λ. σήμ. λογοτ. (ΑΛΝΕ).

(Μεταφ.) ερωτικό φίλτρο: λέγει (ενν. ο βασιλεύς) προς την βασίλισσαν, ... | «Ο υιός σου εις το Μοντόριον υπ' εμού απεστάλθην· | εις Πλάτζια-Φλώρην την ωριάν τι λέγεις να ποιήσω; | Νομίζω, ποθοκέρασμαν εκέρασεν εκείνην· | δι' αυτόν ουκ αναπαύεται νύκταν ουδέ ημέραν Φλώρ. 336.

ποθοκέρασμαν το, βλ. ποθοκέρασμα.

ποθοκρατόρισα η.

Από το ουσ. ποθοκράτωρ και την κατάλ. -ισσα. Η λ. και σήμ. λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Η αρχόντισσα του πόθου: Κυρά μου, ερωτοδέσποινα, ποθοκρατόρισά μου, | που γέμουν τα ματάκια σου του κόσμου την αγάπην, | του Έρωτος τα χείλη σου πλέκτουνσι το αλυσίδιν Ερωτοπ. 84.

ποθοκρατώ. — Πβ. και ερωτοκρατώ.

Από το ουσ. πόθος και το κρατώ. Το μέσ. απαρέμφ. στο L-S Κων/νίδη και στο Κουμαν., Συναγ. (λ. ποθοκρατείσθαι).

(Μέσ.) κυριεύομαι από ερωτικό πόθο: Ο βασιλεύς αγανακτών προς του καιρού το μήκος | — ψυχήν γαρ ερωτόληπτον και ποθοκρατουμένην— | όμως και μη βουλόμενος ουκ είχεν τι να ποίσει Καλλίμ. 1203.

Η μτχ. ενεστ. ως ουσ. = ο ερωτευμένος: Μηδέ δειλιάς, μηδέν κακοκαρδίζεις, | μηδέ γι' αυτεϊνο τό θαρρείς θελήσεις ν' απολπίζεις. | Τέτοια συχνιά συγέρνουσι προς τους ποθοκρατούντας. | Και τις το ξεύρει κάλλια σου μες στους πολυπαθούντας; Φαλιέρ., Ιστ.² 289.

ποθοκράτωρ ο, Λίβ. Esc. 236, Λίβ. Va 440, 2931. — Πβ. και ποθοερωτοκράτωρ.

Από τα ουσ. πόθος και κράτωρ.

(Ως προσων. του Έρωτα) ο άρχοντας του πόθου: «πας άνθρωπος αδούλωτος εις ερωτοκρατίας | αν δε θελήσει να εμβεί να ιδεί την αυλήν του | ας υπογράψει, δούλος του ας γένηται και τότε | ... να ιδεί χάριτας, ας έχει ο ποθοκράτωρ» Λίβ. P 2702 Έρωσ, αυθέντα βασιλεύ, δέσποτα γης απάσης (παρ. 3 στ.) αν από αναισθησίας μου τήν είχα προς εσέναν | κατεφρονίσθης από εμέν, δέσποτα ποθοκράτωρ, | μη εξεριστείς το πταίσμα μου, τόσον μη το κακώσεις Λίβ. (Lamb.) N 322.

ποθομανία η, Λίβ. (Lamb.) N 21, Λίβ. Esc. 134, Λίβ. Va 24, Λίβ. N 21. — Πβ. και ερωτομανία.

Από τα ουσ. πόθος και μανία. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ.

Ερωτική μανία: Εκείνος δε επεχείρησεν να με αναδιδάσκει, | του έρωτος τα μυστήρια και τους δεσμούς του πόθου, | της ασχολήσεως τα πικρά και της ποθομανίας Λίβ. P 135.

ποθομέρεμνα η, βλ. ποθομέριμνα.

ποθομέριμνα η, Λίβ. Sc. 454, Λίβ. N 1416 ποθομέρεμνα, Λίβ. Esc. 1573.

Από τα ουσ. πόθος και μέριμνα. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ. (ποθομέριμναι).

Ερωτική έγνοια, σκοτούρα: Και με τας ποθομέριμνας, τας τοιαύτας και τοσαύτας | από το κάστρον έφθασεν εκείνος ο ιδικός μου Λίβ. P 1473.

ποθομήνυμα το, Λίβ. P 1713, Λίβ. Esc. 2029.

Από τα ουσ. πόθος και μήνυμα.

Ερωτικό μήνυμα: Κύρην μου σε έχω από του νυν, δουλώνομαι εις εσένα. | Πέμπω σε τον ευνούχον μου να δει να σε συντύχει | λόγους παραγγελίας μου, ποθομηνύματά μου, | και απ' αυτόν να έχεις είδησιν και αυτός να σε ερμηνεύσει | πώς να σε ιδω, καρδιά μου, και πώς να σε συντύχω Λίβ. Sc. 951.

ποθομολογούμαι.

Από το ουσ. πόθος και το ομολογούμαι. Πβ. μτγν. μτχ. ποθωμολογηκότες (L-S Κων/νίδη, TLG).

Φανερόνομαι από τον πόθο μου (βλ. και ν. Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 165]): οπόχει δίκιο φαίνεται και ποθομολογάται Φαλιέρ., Ιστ.² 678.

ποθοξενοδόχισσα η, Λίβ. Va 3344, Λίβ. Sc. 2465, Λίβ. Esc. 3633. — Βλ. και ξενοδόχισσα.

Από τα ουσ. πόθος και ξενοδόχισσα.

Η Ξενοδόχισσα του έρωτα: και απλώς το παν καταλεπτόν ως την αφήγησάμην, | την ποθοξενοδόχισσαν εκείνην την Ροδάμνην, | τα δάκρυά της έτρεχαν, και οι αναστε-
ναγμοί της | ηύξαναν, επληθύνασιν, απήγαιναν εις πλέον Λίβ. P 2349.

ποθοοργιστικός, επίθ., βλ. ποθοοργιστικός.

ποθοοργιστικός, επίθ., Λίβ. Va 1872· ποθοοργιστικός, Λίβ. Sc. 948.

Από το ουσ. πόθος και το επιθ. οργιστικός.

Το ουδ. ως ουσ. = οργισμένη αντίδραση σε ερωτική προσέγγιση: Πονώ σε, τόν
επίκρανα με το αλαζονικόν μου. | Ποθώ σε, τόν εζάλισα με το ποθοοργιστικόν μου. |
Κύριον σ' έχω από του νυν, δουλώνομαι εις εσέναν Λίβ. P 1710.

ποθοορκωμοσία η, Λίβ. Esc. 572· ποθοορκωμοσία, Λίβ. P 272, 291, 324.

Από τα ουσ. πόθος και ορκωμοσία.

Το να δίνει κάπ. ερωτικό όρκο (εδώ συνεκδ.) τελετή κατά την οποία δίνει κάπ.
όρκο στον Έρωτα (βλ. ά. έρως 6): Οκάποτε επανήφερα και ήλθαν τα λογικά μου, |
ανέβη από τον βυθόν του ονείρατος ο νους μου (παρ. 1 στ.) εκάτσα και εκλονίζετον
ο νους μου απέ τον φόβον (παρ. 3 στ.). Τον ηλιακόν εθαύμαζον και την καλήν φισκί-
ναν, | έβλεπα να είπες αισθητά την ποθοορκωμοσίαν Λίβ. (Lamb.) N 468.

ποθοπαινεμένος· ποθοπαινεμένη Λίβ. N 3186, εσφαλμ. γρ. αντί ποθοπονεμένη·
διορθώσ. κατά το χφ.· βλ. και Χατζηγιακ., Δημώδη Α' 54. — Βλ. και ποθοπονώ.

ποθοπαρήγορος ο.

Από τα ουσ. πόθος και παρήγορος.

Αυτός που παρηγορεί κάπ. που υποφέρει από έρωτα: Φίλε μου, κάτσε μετά μεν,
ποθοπαρήγορέ μου | και συμποθοπασχίτα μου εις την εμήν ανάγκην Λίβ. N 3202.

ποθοπειρασμένος, μτχ. επίθ.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παθητ. παρκ. του πειράζω.

Βασανισμένος από (ερωτικό) πόθο (εδώ στο ουδ. για δήλωση συμπάθειας): Κυ-
ρά, διά τείντα διάφορον, κυρά, διά τείντα κέρδος | να χάσεις το ξενούτσικον και ποθο-
πειρασμένον, | να χάσεις τον καλλιότερον, κυρά μου, σπού σε αγάπα; Ερωτοπ. 82.

ποθοπερίβολον το.

Από τα ουσ. πόθος και περιβόλιν.

Περιβόλι που με την ομορφιά του προδιαθέτει για έρωτα (πβ. ά. περιβόλιον α):
έδε και δένδρων συμπλοκή, έδε χαρίτων βρύσις, | έδε πανέμορφα καλά και πόθου
περιβόλιν, | έδε ποθοπερίβολον πανέμορφον και ωραίον Αχιλλ. (Smith) N 1046.

ποθοπικρασμός ο.

Από τα ουσ. πόθος και πικρασμός.

Θλίψη που προκαλεί ο έρωτας, ερωτικό βάσανο: «Λάλει την ξενοδόχισσαν τά
επάσχισες, ο ξένος.» | «Άκουσε, ξενοδόχισσα, τους ποθοπικρασμούς μου.» Λίβ. Sc.
2327.

ποθοπλαντάζω μτχ. παρκ. ποθοπλανταμένος.

Από το ουσ. πόθος και το πλαντάζω. Η λ. και η μτχ. στον τ. ποθοπλανταγμένος και σήμ. λαϊκ.

Υποφέρω σωματικά και ψυχικά από ερωτικό πόθο, «σκάω» από έρωτα (εδώ η μτχ. παρκ. ως ουσ.): η Αρετούσα αφόρμιζε να μη γροικά λαγούτο! ουδέ τραγούδι ουδέ σκοπό κι αγκούσευγε κι επόνει! σαν το κερύ ανελίγωνε κι εφύρα σαν το χιώνι! Τούτη ας αφήσομε για 'δά την ποθοπλανταμένη,! να πω για το Ρωτόκριτο που 'ς λογισμόν εμπαίνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 757.

ποθοπονοβρασία η, Λίβ. Esc. 1968, Λίβ. Va 2242.

Από τα ουσ. πόθος, πόνος και βράσις.

Έντονη ψυχική αναστάτωση που προκαλείται από ερωτικό πόνο: Έγραψα, φίλε, την γραφήν, έποικα το πιττάκιν! με της ψυχής μου την πολλήν ποθοπονοβρασίαν,! και με τας άλλας μου γραφάς απέστειλα και ταύτην Λίβ. Sc. 886.

ποθοπονοβρυσία η.

Από τα ουσ. πόθος, πόνος και βρύσις.

Μεγάλος και διαρκής ερωτικός πόνος: Έγραψα, φίλε, την γραφήν, έποικα το πιττάκιν! με της ψυχής μου την πολλήν ποθοπονοβρυσίαν,! και ως τας άλλας μου γραφάς απέστειλα και τούτην Λίβ. N 1781.

ποθοπονώ, Λίβ. P 1719 Λίβ. Va 1881, 2281· μτχ. παρκ. ποθουπονεμένος.

Από το ουσ. πόθος και το πονώ.

(Μτβ.) υποφέρω εξαιτίας του έρωτα· α) (με αντικ. πρόσωπο) υποφέρω για κάπ. με τον οποίο είμαι ερωτευμένος: Και γνώρισε ακ το πιττάκιν μου πολλά ποθοπονώ σε! και ολιγωρώ εις τα θλίβεσαι, μηδέ με τ' απιστήσεις Λίβ. Va 1688· β) (με σύστ. αντικ.) περνώ βάσανα εξαιτίας του έρωτα: Ηύρα της κόρης την γραφήν αυγήν αφού εσηκώθην,! στέκω και αναγινώσκω την, και απείκασέ με, φίλε,! να χάσω εις μιαν τους πειρασμούς τούς είχα παροπίσω! ψυχή γαρ ερωτότρωτος, όσα ποθοπονέσει! χάνει τους πόνους αν γλυκή μάθει τον λόγον φράσιν Λίβ. Sc. 958.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = α) (προκ. για πρόσωπο) που έχει υποφέρει για χάρη του έρωτα (πβ. ά. ερωτοπονεμένος): ειπέ με, φίλε Κλειτοβέ και ποθοπονεμένε (έκδ. ποθοπαινεμένε· διορθώσ. κατά το χφ),! φίλε, τόν συνεκάκωσεν η τύχη μετά μέναν,! φίλε μου, πόσα σ' έθλιψεν ο χρόνος μετά μέναν Λίβ. N 3186· β) (προκ. για αφήγηση) που είναι γεμάτος από ερωτικά βάσανα: Αλλ' όσοι και αν αιστάνεστε τον πόθον των Ερώτων,! όσοι αν ουκ εδέξασθε τρώσιν ποσώς αγάπης,! άπαντες νυν ακούσατε την αφήγησιν την ταύτην,! την υπερποθουερωτικήν και ποθουπονεμένη Αχιλλ. (Smith N) 13.

ποθορκωμοσία η, βλ. ποθοορκωμοσία.

πόθος ο, Σπαν. (Ζώρ.) V 38, Γλυκά, Στ. Β' 326, Λόγ. παρηγ. L 753, Καλλίμ. 762, Διγ. (Trapp) Gr. 417, 502, 1396, Διγ. A 1946, 2451, Διγ. Z 540, 647, 892, 1291, 2208, 2413, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 866, 899, 1210, 1773, Rebâb-nâmê 13, Divân 504³, Βέλθ. 397, 1052,

Ερμον. Α 297, Ερωτοπ. 480, 507, Λίβ. Sc. 205, 1128, Λίβ. (Lamb.) Ν 244, 397, Λίβ. Esc. 151, 353, 847, Λίβ. Ν 776, 1692, 1962, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2448, Αχιλλ. L 506, 936, 976, Αχιλλ. (Smith) Ν 123, 858, 1162, Αχιλλ. (Smith) Ο 427, Ιμπ. 290, Φαλιέρ., Ιστ.² 191, 482, Διήγ. Βελ. Ν² 12, Θησ. Γ' [42⁹], Θ' [24⁶], ΙΒ' [63⁵], Ch. pop. 137, 290, 786 Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 23, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 50, 765, Απόκοπ.² 344, 381, 397, Ριμ. κόρ. Α 43, 87, Ριμ. κόρ. V 43, 85, Κορων., Μπούας 22, Κυπρ. ερωτ. 2⁵, 10², 86¹⁰, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 177, Β' 189, Ε' 364, Πιστ. βοσκ. I 1, 127, 135, (έκδ. πούθου· διορθώσ.), IV 7, 113, Διγ. Ανδρ. 324², 355¹, 366⁹, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 68, Γ' 50, Δ' 726, Ε' 661, Στάθ. (Martini) Α' 65, Β' 196, Γ' 343, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [870], Δ' [580], Ε' [1254], Φορτουν. (Vinc.) Α' 7, Β' 128, Δ' 10, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 77, Διγ. Ο 164, 1724, Τζάνε Εμμ., Αφ. 142²¹, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 160¹⁵, 277²², 368¹³, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. πόθος. Η λ. και σήμ.

1) Σφοδρή, έντονη επιθυμία· λαχτάρα: Σπαν. Α 520, Διγ. (Trapp) Gr. 1024, Διγ. Z 2304, Μαχ. 592⁸ (σε μεταφ.): έρως σαγίταν έσυρεν και κατεχάλασέν τον (ενν. τον πύργον της καρδίτσας μου) και εις πόθον της αγάπης σου ήφερεν την ζωήν μου Αχιλλ. Ο 389. 2α) Σφοδρή ερωτική επιθυμία· ερωτικό πάθος: Καλλίμ. 16, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 362, Ιστ. πατρ. 97²¹, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 39, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 15· (ως σύστ. αντικ.): οπού τον πόθον μου ποθεί μ' αληθινήν καρδίαν Θησ. Ζ' [91⁵] (μεταφ.): κλωνάριν πόθου εις την εμήν εφύτρωσεν καρδίαν Λίβ. Sc. 2788· (σε μεταφ.): ο σταλαγμός του πόθου μου την πέτραν της ψυχής σου! χάρβαλον να την έποικεν Λίβ. Sc. 531· ήτον πνιγμένη (ενν. η κόρη) εκ τον βυθόν του πόθου του Λιβίστρου Λίβ. Ν 1372· (σε προσωποπ.): θαύμασε τον λίθον τον μαγνήτην! πώς έλκει από τον πόθον του την φύσιν του σιδέρου Λίβ. Va 173· (σε όρκο): λάλει με το ορέγεσαι, το θέλεις τώρα ειπέ το, και μα τον πόθο τον εις σε, γοργά να το πληρώσω Λίβ. Sc. 2211· (σε παροιμ. φρ.): Ο έρως τίκτει το φιλίν και το φιλίν τον πόθον Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 702· Αμ' η γιαγάπη κλάηματα τρώγει και δε χορταίνει! γιαταύτος κακορίζικος είν' όποιος 'ς πόθο μπαίνει Πανώρ.² Δ' 150· φρ. (1) βάλλω κάπ. εις πόθον = κάνω κάπ. να νιώσει ερωτική επιθυμία: μην εύρη χώραν ... το βέλος της αγάπης! και τρώση την καρδίαν της και βάλη την εις πόθον (ενν. την κόρην) Διγ. Z 90· εκαλέσασιν εντίμως (παρ. 5 στ.) την χρυσήν γαρ Αφροδίτην, όπως γαρ εις πόθον βάλει! τους νεόνυμφους γαρ τότε Ερμον. Α 219· (2) βάνω πόθο, βλ. βάνω (I) Α' 52· (3) εισβαίνει/συμβαίνει πόθος (με αιτιατ. και γεν. προσώπου) = ερωτεύομαι κάπ.: πόθος με εσυνέβηκε, πάτερ μου, του Λιβίστρου Λίβ. Ρ 892· πόθος γαρ με εσέβηκεν, πατήρ μου, του Λιβίστρου Λίβ. Esc. 2228· (4) έχω/ρίχνω (τον) πόθον εις άλλον/-ην/αλλού = είμαι ερωτευμένος με κάπ. άλλον/ην: Καλή μου, αν εμετάγνωσες και έχεις αλλού τον πόθον, ειπέ μου την αλήθειαν, κυρά, να υπαγαίνω Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 881· Πιστεύω, αυθέντη μου ευγενή, να μη έβγω από τον νουν σου! και αλλού να ρίξεις πόθον σου κι εμέν να λησμονήσεις Φλώρ. 1033· όμοσες και μδλεγες ποτέ μη με 'ξαφήσεις, κι εδά θωρούν τα μάτια μου, εις άλλην πόθον έχεις Ερωτοπ. 26· β) (συνεκδ.) το αντικείμενο της ερωτικής επιθυμίας (η χρ. ήδη μτγν.): και νυν εμέ χωρίζουσιν εκ τον εμόν τον πόθον, ζωήν να ζω επώδυνον, πάντοτε πονεμένην Φλώρ. 1010· Ο πρώτος πόθος ήτον της καρδιάς μου! η όμορφη, οϊμέ, Ερωπρικούσα Πιστ. βοσκ. III 6, 208· (εδώ σε προσφών.): αναπλοκή μου, κρεμα-

σμέ και ενήδονέ μου πόθε Λίβ. P 1493· γ) (προσωποπ.) ο Έρωτας (η χρ. ήδη αρχ.): Φαλιέρ., Ιστ.² 630, Κυπρ. ερωτ. 100⁴¹· δ) το ερωτικό πάθος ως αρρώστια: μην τον αφήσεις να χαθεί (ενν. το Γύπαρη), μα δώσ' του το βοτάνι! και τη γιατρεία του πόθου του σαν τὸρχεται να γιάνει Πανώρ.² Γ' 218· Άλλο δεν είν' το γιατρικό του πόθου, οντέν αρχίσει! παρά ζιμιό να βρει αφορμή να του ξελησμονήσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 707· ε) ο πνευματικός έρωτας (για τη σημασ. βλ. και Lampe, Lex., στη λ. 1): έπεσεν ο πόθος αυτού (ενν. του πατριάρχου) και η αγάπη εις την μελέτην της Αγίας Γραφής Ιστ. πατρ. 197⁵. 3) Αγάπη, στοργή α) για συγγενικό ή αγαπημένο πρόσωπο: και κατησπάζοντο αυτόν (ενν. τον αμιράν) μοιράζοντες τον πόθον! εντεύθεν μεν οι συγγενείς, εκείθεν δε η μήτηρ Διγ. (Trapp) Gr. 733· Εμένα ο πατέρας μου μικρόθεν με είχεν πόθο! τώρα με κατεχόρτασεν, θωρώ παραβαρώ τον Ιμπ. 174· φίλο αγαπημένο! θέλω με σ' έχει πάντα μας με πόθο εμπιστεμένο Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ' 112· (στον πληθ. προκ. για εκδηλώσεις αγάπης): Εκείνοι (ενν. οι θείοι μου) με ανέθρεψαν με αμετρήτους πόθους Διγ. Α 519· β) προς τον γενέθλιο τόπο: Στην Καλομάτα ediéβηκεν (ενν. ο πρίγκιπας Γυλιάμος) όπου είχεν μέγαν πόθον! διατί εγεννήθηκεν εκεί κι ήτον ιγονικόν του Χρον. Μορ. Η 7761· γ) (θεολ.): εκδίδομαι παρά μητρός εις Αραβίτας θείου,! οί με και αναθρέψαντες εις Μωάμετ τον πόθον Διγ. Ζ 483. 4) Προθυμία, ζήλος: ούτως ο άγιος, με πόθον πολύν, έκτισε την αυτήν μονήν εις το όνομα της Υπεραγίας Θεοτόκου της Αντιφωνήτριας Σουρούμης, Ιωάνν. Ξέν. Κ 46· κάλλια βαλθείν ήθελα την άμμο! με ιδρώτα, με πόθο να μετρήσω! παρά τέτοιο βοσκό να μη βουηθήσω Βοσκοπ.² 79. 5) Διάθεση για φαγητό, όρεξη: εμένα, κακοτύχερε, τον γερανόν υβρίζεις,! τόν τρώγουσιν οι βασιλείς μετά πολλού του πόθου ...; Πουλολ. (Τσαβαρή)² 84. 6) Ευχαρίστηση: Διήγησις παιδιόφραστος περί των τετραπόδων,! ίνα αναγινώσκωνται και χρώνται τούτα παίδες,! οι φοιτηταί και νεαροί διά την ευνοστίαν! γέγραπται γαρ εις ένωσιν μαθήσεως και πόθου Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 4.

Η λ. ως κύρ. όν.: Notizb. 26.

ποθοστεναγμός ο, Λίβ. Esc. 3353.

Από τα ουσ. πόθος και στεναγμός.

Στεναγμός από πόθο: ediéβην απεδώ ...! άγουρος ποθοφλόγιστος διά πόθον ωραιωμένης! τα δάκρυα του είχεν ποταμούς, βροντάς τους στεναγμούς του,! καπνόν απάνου εις τα βουνά τον ποθοστεναγμόν του αυτ. 3805.

ποθότη η.

Από το ουσ. πόθος και την κατάλ. -ότη (βλ. και van Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 158]).

Αγάπη: Κι εγώ παρακαλώ τη! κι είπα της νά 'λθει προς εσέν με σπλαχνική ποθότη Φαλιέρ., Ιστ.² 436.

ποθοτρωμένος, μτχ. επίθ.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παρκ. του τιτρώσκω ως επίθ.

Πληγωμένος από τον πόθο (για τη σημασ. βλ. και Αγαπητός [Λίβ. διασκευή α σ. 488]): (εδώ ως ουσ.): πέφυκεν ίνα συμπονεί φιλέρωτος καρδιά! τους εξ ερώτων πάσχοντας και τους ποθοτρωμένους Λίβ. Sc. 1942.

ποθοτσιγαρισμένος, μτχ. επίθ.

Από το ουσ. πόθος και τη μτχ. παρκ. του τσιγαρίζω ως επίθ.

Βασανισμένος από τον πόθο: Ψυχάς ενώσει (έκδ. εν ως η διορθώσ· πβ. και Λίβ. διασκευή α 2354 κριτ. υπ.) ασχόλησις ποθοτσιγαρισμένας! τὰς αναθρέφουν τα βουνά και αι δρυμοτοπίες Λίβ. Sc. 1112.

ποθοφαντάζομαι γ' εν. παρατ. εποθοεφαντάζετον· αόρ. ποθοεφαντάκτῃκα, Λίβ. Va 3336.

Από το ουσ. πόθος και το φαντάζομαι.

Βλέπω ερωτικά όνειρα (βλ. και Αγαπητός [Λίβ. διασκευή α σ. 488]): είπα την ... (παραλ. 16 στ.) πώς, πώς τον αποκρίνεται ο Έρωσ εν ονείρω,! πώς εξυπνεί εκ τον όνειρον και τιναν το διηγείται,! πώς, πώς εποθοεφαντάζετον πάλιν την νύκταν όλην Λίβ. Sc. 2450.

ποθοφλόγιστος, επίθ., Λίβ. Sc. 2636, Λίβ. Esc. 877, 2592, Λίβ. N 2288, 3234.

Από το ουσ. πόθος και το επίθ. φλογιστός. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ.

Που φλέγεται από ερωτικό πόθο: και πάλιν ο ποθοφλόγιστος όπου έπαθεν δι' αγάπην,! οπού διά την ασχόλησιν εμυριοετυραννήθην,! μετά όρκου επεχείρησεν τοιούτα να με λέγει Λίβ. Sc. 1447· εδιέβην απεδώ στρατιώτης πονεμένος,! άγουρος ποθοφλόγιστος διά πόθον ωραιωμένης Λίβ. Esc. 3803.

ποθοχαιρετώ.

Από το ουσ. πόθος και το χαιρετώ.

Χαιρετώ με πόθο: και είχα μεγάλην κατά νουν μάχην ομού και βίαν,! τι σχήμαν χαιρετίσματος, τι λόγους να της είπω,! την ερωτικοκάρδιον πώς να την χαιρετήσω,! τι να συντύχω και το πώς να ποθοχαιρετήσω Λίβ. N 1923.

ποθοχοροβατώ, Λίβ. Esc. 1565, Λίβ. N 1412 (έκδ. ποθαχοροβατήσουσιν διορθώσ.).

Από το ουσ. πόθος και το μτγν. χοροβατώ (βλ. TLG, L-S)

Βαδίζω χορευτικά με πόθο, χορεύω ερωτικά (εδώ μεταφ.) χαϊδεύω (βλ. και Αγαπητός [Λίβ. διασκευή α σ. 488]): τότε εις το όλον σώμαν της τα χέρια μου απλώσουν,! ποθοχοροβατήσω την, ολοαρμοψηλαφήσω! και επιχαρώ τό επιθυμώ, κερδίσω το τό θέλω; Λίβ. Sc. 450.

ποθυμητικός, επίθ., βλ. επιθυμητικός.

ποθυμιά η, βλ. επιθυμία.

ποθυμώ, βλ. επιθυμώ.

ποθώ, Σπαν. A 110, 579, Σπαν. (Ζωρ.) V 117, 153, Κομν., Διδασκ. Δ 130, 141, Διδ. Σολ. P 36, Σπαν. (Μαυρ.) P 297, Καλλίμ. 1170, Διγ. (Trapp) Gr. 1295, 3434, Διγ. Z 590, 1338, 4266, Βέλθ. 966, 967, Ερμον. Γ 14, E 413, 430, H 89, Υ 365, X 314, Ψ 19, Ω 308,

Χρον. Μορ. Η 117, 8534, 8540, Βίος Αλ. 1781, Φλώρ. 587, 588, 1459, Λίβ. Ρ 926, 2521, 2522, Λίβ. Esc. 914, 1740, 1742, 2202, 3964, Λίβ. Va 26, 3708, Λίβ. Sc. 19, 487, 1132, Λίβ. Ν 2606, Αχιλλ. L 17, Αχιλλ. (Smith) Ν 70, 71, 183, 268, 1120, Αχιλλ. (Smith) Ο 30, 31, 114, 167, 398, 662, Ιμπ. 316, 645, Φαλιέρ., Ιστ.² 11, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 12, Διήγ. Βελ. χ 353, Δούκ. 259²⁹, Θησ. Γ' [67⁸], Θησ. Πρόλ. (Κακλ.) 94, Διήγ. Αλ. Ε (Konst.) 91², Διήγ. Αλ. F (Konst.) 90², Παῖσ., Ιστ. Σινά 179, 902, Κυπρ. ερωτ. 17⁴, 18⁶, 29⁵, 46⁶, 53⁷, 99¹⁵, 119²², Ερωτοκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 455, Ε' 1222, Στάθ. (Martini) Α' 21, Β' 240, Ροδολ. (Αποσκ.) Χορ. γ' 12, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 47, Β' 254, Γ' 654, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 580¹⁰, κ.α. μτχ. ενεργ. ενεστ. ποθώντες, Φαλιέρ., Ιστ.² 356.

Το αρχ. ποθέω. Η μτχ. ουδ. ποθούμενο ως ουσ. και σήμ. Η λ. και σήμ.

Ι. Ενεργ. Α' Μτβ. 1α) Επιθυμῶ έντονα, λαχταρώ, επιζητώ κ.: Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1376, Σπανός (Eideneier) Α 398, Νεκρ. βασιλ. 33, Ιστ. πολιτ. 58¹⁸. β) επιθυμῶ να επιτύχω ή να αποκτήσω κ.: έχουν οι πλείεις των γυναικῶν υποκρίσεις μεγάλας, | ώστε να ποιήσουν τό ποθούν, | ώστε να ιδούν τό θέλουν Σπαν. Ο 228· έπαθεν και ουκ απέτυχεν, εκέρδησεν τό επόθει Λίβ. Ν 2168· Υιέ μου, βλέπε μη ποθείς του κόσμου τούτου πλούτον Σπαν. Α 622· (με εμπρόθ. προσδ.): όποια μας θαραπεύουσιν να τα παραθεσμούμε, | και εις τ' άδηλα, τα κοσμικά όλοι μας να ποθούμε Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 106 κριτ. υπ. γ) (με δευτερεύουσα πρόταση) έχω διάθεση, ανυπομονῶ, λαχταρώ να κάνω κ.: Φαλιέρ., Ιστ.² 439, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Αφ. 9, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 702. 2α) Αγαπῶ πολύ κάπ. ή κ.: Υιέ μου, αγάπα τους πτωχούς και πόθει τους πλουσίους Σπαν. Α 553· Αγάπην ζητεί ... να σε ποθούν ως τέκνον | και ως υπηρέτην τον πιστόν, ούτω να σε ποθούσι Σπαν. (Λάμπρ.) Va 109, 110· παιδί μου, πρόσεχε πρώτον καλά και σκόπει, | και τότε λάλει ταπεινά και μεμελετημένα | να σε παινά ο καθεείς και όλοι να σε ποθούσι Κορν., Διδασκ. Δ 158· Το ποίημα σπού 'γραψα, όλοι να το ποθείτε, | και να το μεταγράφετε, πολλά να το αγαπάτε Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 837· την εκκλησίαν πόθει την, μη την ελθμονήσεις | σπούδαζε πάντα εις αυτήν, πάσα καλόν να έχεις Σπαν. Ο 50· ήθελεν ποίσει ψυχικόν και επαινόν του μέγαν, | την Ζάμπεαν να υπάντρεψεν με έναν καβαλάρην (παραλ. 1 στ.), να επόθει, να εφύλαττε τον τόπον του Μορέως Χρον. Μορ. Ρ 8534· β) αγαπῶ ερωτικά κάπ.: βλέπε και κράτει, φύλαττε ευγενικά την κόρην, | ότι ποθεί τον Φλώριον και εκείνος ταύτην σφόδρα Φλώρ. 737· σῶπα, λυγερή, μηδέν με φοβερίζεις | αν ου σ' εγάπουν τα πολλά και πόθουν σε μεγάλα, | μιαν σφοντυλιάν να σε κτύπησα να 'ξέβην η ψυχή σου Αχιλλ. L 1163· Οι άντρες πάσκου και κοπιού, ξετρέχουν να μπερδέσουν | μια κορασά στα βρόχια τως, και ώστε να την κερδέσουν | τρέμουν και λιγώνουνται, δείχνου πως την ποθούσι, | και ωσάν τηνε κερδέσουν, ζιμιό τηνε μισούσι Φορτουν. Γ' 453· (με σύστ. αντικ. βλ. και Ανδριώτης, Αθ. 47, 1937, 193): ολίγος ένι ο πόθος σου, και ο πόνος ένι πλέον, | και διά τον πόθον τόν ποθείς, καταφρονείς τον πόνον Λίβ. Ρ 2526· τον πόθον μου ποθεί μ' αληθινήν καρδίαν Θησ. Ζ' [91⁵]. Β' (Αμτβ.) αγαπῶ με πόθο, ερωτικά: έπεσα εις το κρεβάτιν μου, ποθῶ ερωτοθλιμμένος Λίβ. Ν 1398· Πάθος δεν έν' σ' εκείνους που ποθούσιν | γιον αντάν δουν και λείπει τους το θάρρος, | κι αντάν τημ πεθυμιάν τους πιντωθούσιν Κυπρ. ερωτ. 53· Μωρόν παιδίν το φτιάζουν, | γιον τον θωρείς εδά ζωγραφισμένον (ενν. τον Πόθον), | γιατ' οί ποθούν έχουν τον νουν χαμένον Κυπρ. ερωτ. 18¹⁷.

II. Μέσ. Α' (Μτβ. μεταφ.) ακούω, ακολουθώ: *Τίνες δε γαρ τούτ' υπάρχουν| των καλών ου μεμνημένοι;| Ασυνείδητοι γαρ πρώτον,| δεύτερον οι μη φρονούντες,| οι ποθούμενοι δε τρίτον| τας βουλὰς γαρ των μοχθήρων·| οί δε μνημονεύουν, είναι| οι θεοσεβείς γαρ πρώτον,| δεύτερον οι ποθουμένοι| τας αρίστας γουν τας γνώμας Ερμον. I 312, 316. Β' (Αμτβ. αλληλοπ.) αγαπιέμαι: *Αντάμ με πόθον δυο καρδιές ποθούνται| μακρὺς καιρός ποτέ δεν τες χωρίζει Κυπρ. ερωτ. 43¹.**

Οι μτχ. μέσ. ενεστ. και παρκ. ως επίθ. (για τη χρ. βλ. TLG· βλ. και Παπαδόπουλος Α., Αθ. 54, 1950, 206) = ποθητός, πολύ αγαπητός, πολυαγαπημένος: *ει επιλάθομαί ποτε φιλάτης γυναικός μου| ή του τερπνού ανθήματος υιού του ποθουμένου (παραλ. 1 στ.) βρώμα θηρίων γένωμαι και πετεινών εις όρη Διγ. Z 845· Ασπάζομαί σε, ω Σταυρέ, πεποθημένον ξύλον Θρ. Θεοτ. 91· πάλιν ακούσατε, φίλοι ηγαπημένοι,| ορθόδοξοι χριστιανοί, λίαν πεποθημένοι Προσκυν. Ιβ. 845 375.*

Ο πληθ. αρσ. ενεργ. ενεστ. ως ουσ. (βλ. και Steph., Θησ., λ. ποθέω) = αυτοί που αγαπούν, ποθούν ερωτικά, οι ερωτευμένοι: *Εδε μεγάλη λύπηση οπού τυχαίνει να 'χει| προς τους ποθώντας, δυσκολίες γιαπάς όντα του λάχει Φαλιέρ., Ιστ.² 356.*

Η μτχ. αρσ. μέσ. ενεστ. ως ουσ. = ο αγαπημένος: *μη τυγχάνεις ο Διγενής, ...,| ος τον εμόν ποθούμενον έλυσας του θανάτου; Διγ. Z 2668.*

Ο πληθ. αρσ. μέσ. ενεστ. ως ουσ. = αυτοί που αγαπιούνται ερωτικά: *Πόσα στενάζει και αυτή δι' εμέ αγρυπνούσα| και σκοπεύουσα τας οδούς καθ' εκάστην ημέραν| (πεφύκασι γαρ μέριμναι πολλαί τοις ποθουμένοις| και φροντίδες διηνεκώς, κίνδυνοι τε και φόβοι) Διγ. (Trapp) Gr. 667.*

Η μτχ. ουδ. μέσ. ενεστ. ως ουσ. = αυτό που ποθεί κάπ., το αντικείμενο του πόθου: *Λέγε τον ψαλμόν πρωί και εσπέρας τρις και ευρήσεις το ποθούμενον, ώσπερ θέλεις Ιατροσ. 21⁹⁰· πάντα καταμάθομεν, γυρεύσομεν τον τόπον,| και μετά πόθον μηχανής ολίγον κατ' ολίγον| ίδομεν το ποθούμενον, Έρωσ ου ψεύδεταί μας Λίβ. (Lamb.) N 777.*

(Πιθ. σε παροιμ. χρ.): *η Θεοφουνού επόθειν πίταν κι η Καλή την έφαγεν Σατιρ. ποίημ. 293.*

ποιγητικός, επίθ., βλ. ποιητικός.

ποίηος, αντων., βλ. ποίος.

ποιγώ, βλ. ποιώ.

ποίημα το, Ασσίζ. 434², Χρον. Μορ. Ρ 1856, Θησ. Δ' [67³], Γ' [39²], Ζ' [68³], [124⁸], ΙΒ' [15⁸], Συναξ. γυν. 344, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 129, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1901, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 17^ν τρις, 51^ν, Μαλαξός, Νομοκ. 479, Ιστ. πολιτ. 75³, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Αφ. 13, Διήγ. ωραιότ. 780, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 112, Χριστ. διδασκ. 163, Διακρούσ. 85⁷· *ποίημαν*, Sprachlehre 168, Αχέλ. 739· *ποιίμα(ν)*, Ιων. ΙΙΙ 10^ν γεν. εν. *ποιημάτων*, Ασσίζ. 469²⁶.

Το αρχ. ουσ. *ποίημα*. Ο τ. *ποίμαν* και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., Andr., Lex. στη λ.). Η λ. και σήμ.

1α) Λογοτεχνικό έργο σε στίχους: Σφρ., Χρον. (Maisano) 48^β (γενικ.) γραπτό κείμενο, έργο, χωρίο συγγραφέα: πρωτύτερα να ξηγηθώ κάτι ποιήματα τους φρενίμους οπού είπασιν καλόν διά τες γυναίκες, τάπισα να πω τα ποιήματα εκείνους οπού είπασιν κακόν Άνθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 83. **2α)** Πράξη, έργο: Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 104^β (στον πληθ.) **β¹)** κατόρθωμα: ο οποίος Ακρίτης έκαμεν ποιήματα μεγάλα εις τον κόσμον, και από τότε καυχάται η Ρωμανία ότι υπέταξε και ενίκησε τους εχθρούς Διγ. Άνδρ. 405¹⁷. **β²)** πράξη εντυπωσιασμού: Το κεφάλιν του έκαμεν (ενν. ο Νεκτέναβος) ως αετού και εις την κεφαλήν του κερατόπουλα χρυσά και ουράν ώσπερ του βασιλίσκου· τα ποδάρια του εποίησεν και τους ελάτες ωσάν του γρύψου και τα πτερά του χρυσά και μαύρα. Και εσέβην εις την βασίλισσαν την Ολυμπιάδα με φόβον και τρόμον μέγαν και έμειναν οι δύο και πάλιν εξέβη οπίσω με πολλά ποιήματα και θαυμαστός εφάνη εις το ξέβαν του Διήγ. Αλ. V 26. **3)** Δημιούργημα (συνηθέστ. του Θεού): Ίδε, Χριστέ, την κάκωσιν εξ ύψους σου αγίου (παραλ. 1 στ.) σκύψε από τον ουρανόν, ιδε το ποιμνιόν σου, διότι όλοι είμεστε ποίημα των χειρών σου Ιστ. Βλαχ. 2498 [= Γέν. Ρωμ. 120]· Και καθώς, οπόταν ιδεί τινάς έναν σπίτι εύμορφον ή άλλον σκεύος καλά καμωμένον, επαινά εκείνον τον τεχνίτην οπού το έκαμε, ούτως δη και επί τα ποιήματα του Θεού· από αυτά γινώσκομεν την δόξαν και δύναμιν εκεινού οπού τα εποίησε Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 74³¹.

ποίημαν το, βλ. **ποίημα**.

ποιημάτι το.

Από το μτγν. ουσ. **ποιημάτιον**.

Μικρό (και κατ' επέκταση μικρής αξίας) ποίημα: ο Θεός ο δυνατός οπού 'δωκε την γνώσιν,| να με φωτίσει και εμέ εις τας πλοκάς του στίχου,| και να ποιήσω και εγώ ποιημάτι τοιούτον,| να μη το βαρεθεί τινάς, αμή ολωνών ν' αρέσει Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 10.

ποίησις η, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 38^ν **ποίησις** -ση· **ποίηση**· **ποιήσις**, Ερμον. Β 271.

Το αρχ. ουσ. **ποίησης**. Η λ. και σήμ. στον τ. **ποίηση**.

1) Δημιουργία: Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 39^ε. **2α)** Ποιητικό έργο: Των παλαιών οι **ποίησες** που μ' αρετή εγινήκαν| και με σπουδή των ποιητών στον κόσμον εφανήκαν,| πάντ' από τους ενάρετους ήτασιν κρατημένες| εις μεγαλότατην τιμήν και πλησία παινεμένες. | Διά τούτο από τους ίδιους εμεταγλωττιστήκαν| κι εις γένη διαφορετικά μ' όφελος εσπαρθήκαν Σουμμ., Παστ. φίδ. Αφ. [1]· **β)** (γενικ.) γραπτό κείμενο, έργο, χωρίο συγγραφέα: Οι πρώτες **ποίησες** οπού λαλούν καλόν διά τες γυναίκες είναι τούτες: ο Σαλαμούς είπεν ότι οπού νά βρει την καλήν γυναίκα ευρίσκει καλόν και χαράν και είτις διώχνει την καλήν γυναίκα διώχνει πάσα καλόν απού 'ξαύτου του ... Άνθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 83. **4)** (Περίληπτ.) πράξεις, έργα: ηξέρω την **ποίηση** του ος αυτός κάμνει σήμερα ιμπρού να τον φέρω προς την ηγή ος έμοσα Πεντ. Δευτ. XXXI 21.

ποιητής ο, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 453, Ωροσκ. 38¹³, Gesprächb. 46⁹, Περί ξεν. (Μαυ-

ρομ.) 107, 547, Αχιλλ. (Smith) N 1902, 1904, Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 286, Μαχ. 642²⁸, Θησ. IB' [87⁶], Σκλέντζα, Πουήμ. 7¹⁴, Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 10, Συναξ. γυν. 62, 85, Απόκοπ.² 254, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1785, Θρ. Θεοτ. 80, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 25, 215, Εις Θεοτ. 33, Διήγ. ωραιότ. 60, 92, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1295], Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 134⁴.

Το αρχ. ουσ. ποιητής. Η λ. και σήμ.

1) Λογοτέχνης που συνθέτει ποιήματα: Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 135²⁷, Μεταξά, Επιστ. 47¹³. 2) Δημιουργός (προκ. για το Θεό): Πώς δίψαν ενυπέφερες ο πλαστοουργός του κόσμου, | ο της θαλάσσης ποιητής και πάντων των υδάτων; Θρ. Θεοτ. 15' (απολ.): Ω Βενετιά καλότυχη, σπού 'σαι ευλογημένη, | ο Ποιητής σ' ευλόγησεν να 'σαι χαριτωμένη | από όλες τες χώρες πῶχει η γη, εσύ είσαι τιμημένη Θρ. Κύπρ. Μ 234.

ποιητικός, επίθ., Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 285, Εγκώμιο εις Τζάνε 5' ποιητικός, Κυπρ. ερωτ. 141⁶.

Το αρχ. επίθ. ποιητικός. Η λ. και σήμ.

Που ανήκει στην ποίηση/στους ποιητές: Ερμον. Α 25.

Το θηλ. ως ουσ. = η τέχνη της σύνθεσης ποιημάτων: Ιστ. Βλαχ. 2367 [= Γέν. Ρωμ. 9].

Το ουδ. ως ουσ. = (πιθ.) πράξεις, κατορθώματα (πβ. ποίημα 2): Σαν είδενε ο αμιράς υιού την προθυμία (παραλ. 1. στ.), εγνώρισενε ότι πως ανδρείος θέλει γένει | και νικητής να 'ξέρχεται όπου και αν πηγαίνει, | γιατί τ' ανθρώπου η ζωή, λέγω, και φυσικό του | από μικρού γνωρίζεται και το ποιητικό του Διγ. Ο 1300.

ποιητός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. ποιητός. Η λ. και σήμ. (ΛΚΝ).

Πλασμένος: Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 15^ν.

ποικιλάτος, επίθ.

Από το επίθ. ποικίλος και την κατάλ. -άτος. Η λ. στο Δημητράκ.

Ποικίλος: Δένδρα γαρ είχεν (ενν. το περιβόλιν) θαυμαστά, πάντρεπνα και ωραία, | ως υπερβαίνουν άνωθεν οι κορυφές εις τον τοίχον | εις το καθέν κλωνάριον Έρωτες κατοικούσιν. | Ήσαν δε τριαντάφυλλα και άνθια ποικιλάτα Αχιλλ. (Smith) N 773.

ποικιλία η, Προδρ. (Eideneier) IV 359 χφ Κ κριτ. υπ.

Το αρχ. ουσ. ποικιλία. Η λ. και σήμ.

1α) Ποίκιλη, διακόσμηση, στολισμός: Hagia Sophia ω 533²² β) ποίκιλμα, στολίδι: Διήγ. πόλ. Θεοδ. 65. 2) (Εδώ μεταφ. προκ. να δηλωθεί ότι κ. έχει καθοριστεί σε όλες του τις λεπτομέρειες) συνθετότητα: Γινώσκετε, τοίνυν ότι η λεπτολογία της ευταξίας εν τοις μυστηρίοις της εκκλησίας και εν τη αρχιεροσύνη ... και πάσιν απλώς, ουκ ην απαρχής του χριστιανισμού, αλλ' ύστερον γέγονεν ... Προ δε του Μεγάλου Κωνσταντίνου, ..., απλότητα είχεν εν πάσιν ο χριστιανισμός και ου ποικιλίαν τοσαύτην Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 230. 3) (Πιθ.) (μεταφ., προκ. για κατ' ευφημισμό ονομασία) η

ιδιότητα του απατηλού, του παραπλανητικού: Ω Εμμανουήλ παμβασιλεύ ..., | και γαρ η κλήσις άνωθεν εδόθη φερωνύμως (παραλ. 1 στ.). Ημείς δε γουν εσθίομεν καθόλου το αγιοζούμιν, | και σκόπει τον ονόματος αυτού την ποικιλίαν Προδρ. (Eideneier) IV 359 χφ P κριτ. υπ.

ποικίλλω, Διγ. Z 2767, Αργυρ., Βάρν. K 438 (έκδ. πεποιλκαμένος· διορθώσ.), Παϊσ., Ιστ. Σινά 678, Προσκυν. Μεταμ. 50 111³⁶.

Το αρχ. ποικίλλω. Η λ. και σήμ.

(Αμτβ.) αλλάζω, μεταβάλλομαι, είμαι ασταθής: ου λανθάνει ... το έθιμόν τε της πράσεως, και έστι προς διάγνωσιν άσφαλτον τοις μη ποικίλλουσι την γνώμην και πολύ του καλού παρεκβαίνουσι Metrol.²⁷¹³¹.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = στολισμένος, κοσμημένος: αι δε θυρίδες άπασαι του πανευφήμου οίκου | από χρυσίου καθαρού πεποικιλμένοι υπήρχον | και χρυσαμπελοκλάδους τε έχουσαι μετά βότρυς Διγ. Z 3829· άνωθεν κανδήλια κρέμανται μ' αλυσίδες, (παραλ. 1 στ.) Πάλιν δε εις καθ' έκαστην καμάραν από ένα, | που είν' εικοσιτέσσαρα, πάντα πεποικιλμένα Παϊσ., Ιστ. Σινά 414· έναί ο τόπος (ενν. ο Γολγοθάς) σχηματισμένος, ώστε και πεποικιλμένος, πάνυ ωραιότατος, και αναπέμπει ευωδιαν μεγάλην και πάντερπνην Προσκυν. Λαύρ. 874 96²⁶.

ποικιλοανθισμένος, μτχ. επίθ., Λίβ. Sc. 1012. — Πβ. και ποικιλοεξανθισμένος.

Από το επίθ. ποικίλος και τη μτχ. παρκ. του ανθίζω ως επίθ. Η λ. στο Δημητράκ.

(Προκ. για τόπο) που έχει ποικίλα άνθη, λουλούδια: αντίκα καβαλίκευσον και εις το βουνίν εκείνον | το μυριοδενδροφύτεντον, το ποικιλοανθισμένον, | μέσα εις το δάσος του βουνού κρυβήσου μοναχός σου Λίβ. N 1833.

ποικιλοβαφία η.

Από το επίθ. ποικιλοβαφής (11.-12. αι., LBG· απ. στο Κουμαν., Συναγ. v. λέξ. και στο ΑΛΝΕ) ή ποικιλόβαφος (11. αι., LBG) και την κατάλ. -ία.

Πολύχρωμο, παρδαλό βάψιμο: μωρόλαλον, κακόστομον, πού εύρες (ενν. εσύ προβάτιν) τόσους λόγους, | επαίνους και καυχήματα και την μακρολογίαν, | να επαινείς τα κρέη σου και τα δερμάτιά σου, | αλλά και τα μαλλία σου εις ποικιλοβαφίαν; Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 528.

ποικιλοεμορφοσύνητος, επίθ.

Από τα επίθ. ποικίλος, έμορφος και σύνθετος. Πβ. λ. ποικιλοσύνητος σήμ. (ΑΛΝΕ).

Που παρουσιάζει ποικιλία και ομορφιά στην κατασκευή του: Είχεν γαρ η εξαίρετος και κράβατον πανώραιον, | ποικιλοεμορφοσύνητεον, χρυσόν, μαλαγματένιον, | τερπνότατον, εξαίρετον, διά λίθων και μαργάρων Αχιλλ. (Smith) N 824.

ποικιλοεξανθισμένος, μτχ. επίθ., Λίβ. Sc. 1907, Λίβ. N 2737. — Πβ. και ποικιλοανθισμένος.

Από το επίθ. ποικίλος και τη μτχ. παρκ. του εξανθίζω.

(Προκ. για τόπο) που έχει ποικιλία από ανθισμένα λουλούδια: ήτον από μακρό-

θεν μας ποτάμιν μετά δένδρον! και είχε λιβάδι θαλερόν ποικιλοεξανθισμένον Λιβ. Ρ 2113.

ποικιλολαξευμένος, μτχ. επίθ.

Από το επίθ. ποικίλος και τη μτχ. παρκ. του αρχ. λαξεύω ως επίθ.

Που έχει ποικίλα λαξεύματα: Ιδών ταύτα ο Βέλθανδρος υπερεθαύμασέν τα, | εμβλέπων ως κατάσκοπος τας χάριτας του τοίχου. | Εβλεπεν ζώδια περισσά ποικιλολαξευμένα, | το μεν ως σχήμα γυναικός τραχηλοδεσμωμένον | και ερωτοσύρτην τύραννον τα ζώδια να σύρνει | άλλον πάλιν ... ποδοσιδηρωμένον, | Έρωταν δήμιον στέκοντα έχων κατόπισθέν του Βέλθ. 339.

ποικιλόμορφος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. ποικιλόμορφος. Η λ. και σήμ.

Ποικιλόχρωμος: Αχιλλ. (Smith) Ν 790.

ποικιλομόρφως, επίρρ.

Από το αρχ. επίθ. ποικιλόμορφος. Η λ. το 10. αι (LBG) και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., λ. ποικιλόμορφος, ΑΛΝΕ).

Με ποικίλα σχέδια και χρώματα: Έλληνες επινοούσι | μέθοδον στρατηγημάτων. | Τεχνικώς εν ξύλῳ τοίνυν | ίππον γαρ εσκευακότες | έξωθεν ποικιλομόρφως | εν τε χρώμασιν δεικνύντες Ερμον. Χ 103.

?ποικιλόπλοκος, επίθ.

Από το επίθ. ποικίλος και το β' συνθ. -πλοκος (<πλέκω). Η λ. στο LBG.

? Με ποικίλες αποχρώσεις: λυχνιταρόχρους, ποικιλόπλοκος άνδρας Λιβ. Sc. 1324.

ποίκιλος, επίθ., βλ. ποικίλος.

ποικίλος, επίθ., Γλυκά, Στ. Β' 180, Ασσίζ. 272¹⁷, Metrol.² 72¹, Βίος Αλ. 5275, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 53, Gesprächb. 93¹⁹, Φυσιολ. (Zur.) XXIII², Φυσιολ. Β 10⁹, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 511· **ποιίκιλος**, Βέλθ. 284, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 208.

Το αρχ. επίθ. ποικίλος. Η λ. και σήμ.

1) Ποικιλόχρωμος (προκ. για ζώο) διάστικτος, παρδαλός: Φυσιολ. (Legr.) 481, Βίος Αλ. 4228, Φυσιολ. 363²³. 2α) Πλουμιστός, στολισμένος: Καλλίμ. 801· β) περίτεχνος: Διγ. Ζ 1526. 3) Που παρουσιάζει διάφορες μορφές και είδη, ποικίλος: Βίος Αλ. 2416· Αυτός (ενν. ο λειμώνας) εις την υπώρειαν υπόκειται του όρους, | πλουτεί και ποίκιλα φυτά κι αμπέλους καρποφόρους, | σνκέας, απιδέας τε, ροδέας και μηλέας Παϊσ., Ιστ. Σινά 1692. 4) (Μεταφ.) α) (για νομοθεσία) αναλυτικός, πολυμερής, που αναφέρεται σε πολλές περιπτώσεις: εβασίλευσεν αυτός ο Γάιος, και ούτως επροστέθηκασι και άλλας νομοθεσίας και διαιρέσεις των κρίσεων, διατούτο και η κρίσις ηύξανε και τοσοούτον, ότι εδέετο ποικιλότερον και καλύτερον τον νόμον εις τον λαόν και εις την πολιτείαν Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 237⁶⁰. β) (για το ευαγγέλιο) πολύπτυχος, πολύπλευρος: Ούτω και ο Χριστός ημών τριήμερος ανέστη (παραλ. 2 στ.), το ευαγγέλιον αυτού το ποικίλον διδάξας, | την πίστιν, την εγκράτειαν, ομού την παρθενίαν

Φυσιολ. (Legt.) 495. 5) (Μεταφ., προκ. για πρόσωπο, το νου, τη σκέψη κλπ.) εύστροφος, πολυμήχανος, ευφυής: Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 413, Δούκ. 43¹⁸⁻¹⁹. 6) (Για γεωμετρικό σχήμα) καμπύλος: ευθύ ... εν πάσι το μη κεχρημένον ειλήμασι και ποικίλον το μη κεχρημένον ευθύτητι Metrol.²71²⁷.

ποικιλότης η.

Το μτγν. ουσ. ποικιλότης (TLG): βλ. και LBG. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ. και στον τ. ποικιλότητα και σήμ. (ΑΛΝΕ, Μπαμπιν., Λεξ.).

(Μεταφ.) εύστροφία: Ταῦτα δε επιτροπικῶς ἤρχετο, του μεγάλου πρωτοστράτορος Νικηφόρου του Μελισσηνού ὄντα, ον διά την ποικιλότητα της φρονήσεως και το οξύ της διανοίας και εις τα πάντα δεξιώτατον καινοτέροις πείθεσθαι πράγμασι και Μελισσουργόν επωνόμαζον Ψευδο-Σφρ. 270⁷.

ποικιλότροπος, επίθ.

Από το επίθ. ποικίλος και το τρέπω. Η λ. τον 4. αι. (TLG, Lampe, Lex.) και σήμ.

(Σε μεταφ. για πρόσωπο) πανούργος, δόλιος (πβ. ά. πολύτροπος 1): Μετά δε τούτον (ενν. τον Λέοντα) εβασίλευσεν ο υιός αυτού Κωνσταντίνος ο Κοπρώνυμος έτη λδ', εκδεινότατος Λέοντος ποικιλότροπος πάρδαλις' εκ σπέρματος όφεως ασπίς δεινή και όφης πετόμενος Χρονογρ. (Λαμψ.) 245.

ποικιλοτρόπως, επίρρ.

Από το επίθ. ποικιλότροπος. Η λ. τον 8. αι. (TLG, LBG) και σήμ.

Με ποικίλους τρόπους: επειδή επέμφθη υπό Θεού πρύτανις και διοικητής των πραγμάτων, ας βασανίσει ποικιλοτρόπως τα πάθη των αρρώστων και ας θεραπεύσει ... τα θεραπείας δεόμενα Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 63²⁵.

ποικιλόχρως, επίθ.

Το μτγν. επίθ. ποικιλόχρως (TLG).

Ποικιλόχρωμος: τελάμενοι σχελίζουσι (ενν. οι πένητες) νυστάζοντες καθ' ώραν,| ακτίνας βλέπουσι πολλάς, συχνάς, ποικιλοχρόους,| ομοιάζουν, το χειρότερον, ότι ένι δαιμονιάροι,| δοκούν σπού τους βλέπουσιν ότι ένι μαγεμένοι Προδρ. (Eideneier) II 92 χφ Η κριτ. υπ.

ποικιλώδης, επίθ.

Από το επίθ. ποικίλος και την κατάλ. -ώδης.

Που χαρακτηρίζεται από ποικιλία, διαφορετικότητα: διά τα συμβάντα του καιρού και τας ποικιλώδεις γνώμας των αρχόντων και άλλας αιτίας μη προσκυνήσεις με εις παράστασιν εορτής Ψευδο-Σφρ. 376⁵⁻⁶.

ποικίλως, επίρρ.

Το αρχ. επίρρ. ποικίλως (L-S, λ. ποικίλος). Η λ. και σήμ. λόγ. (ΑΛΝΕ, Μπαμπιν., Λεξ.).

Κατά διάφορους, ποικίλους τρόπους: Εις το ποικίλως μυντεύσαι τον ιέρακα Ορνεοσ. αγρ. 559²⁴.

ποιμα(ν) το, βλ. ποίημα.

ποιμαινεύω. — Βλ. και ποιμαίνω.

Το μτγν. *ποιμαινεύω* (Lampe, Lex., TLG) βλ. και LBG (όπου και γρ. *ποιμενεύω*).

Βόσκω (πρόβατα): Άλλος έχει τα πρόβατα κι εγώ τα *ποιμαινεύω* (έκδ. *ποιμενεύω*) Ημερολ. 93.

ποιμαίνω, Σπαν. Α 456, Κομν., Διδασκ. Δ 287, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 477, Ιστ. Ηπειρ. XXXIII¹¹, Λίβ. Ρ 740, Λίβ. Esc. 1034, Χούμνου, Κοσμογ. 2137, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Άλεξ. Στ.-Αποσκ.) 410¹⁸.

Το αρχ. *ποιμαίνω*. Η λ. και σήμ. εκκλ. (ΛΚΝ).

1) Βόσκω (πρόβατα): Χούμνου, Κοσμογ. 2141. 2) (Μεταφ.) α) κυβερνώ, διοικώ: Σπαν. Β 434· β) (εκκλ.) καθοδηγώ τους πιστούς: Πατριρχεύοντος δε κυρού Μαξίμου του λογίου τα της εκκλησίας άπαντα ειρηνικώς διέκειντο παυσαμένων των σκανδάλων. Εποίμαινε δε τον λαόν του Θεού εν παιδεία και νουθεσία διδάσκων επ' άμβωνος του πατριαρχείου και εν άλλαις εκκλησίαις τον λόγον Θεού Ιστ. πολιτ. 47¹⁶.

ποιμανσις η, Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 49¹², 220²².

Από το *ποιμαίνω* και την κατάλ. -σις. Η λ. τον 4. αι. (LBG) και στο ΑΛΝΕ (ποιμανση).

Βόσκηση (εκκλ.) πνευματική καθοδήγηση των πιστών: Δείται δε αύτη (ενν. η ποιμανσις) λόγον και ορθού και ποτίμον· τούτου δε άνευ ου ποιμανσιν είποι τις αν προβάτων αλλ' απώλειαν και ανάξανσιν των νοσημάτων του ποιμνίου ή θεραπείαν αυτ. 220²⁴.

ποιμαντικός, επίθ.

Το μτγν. επίθ. *ποιμαντικός*. Η λ. και σήμ.

1) Ποιμενικός: Και αυτός ο Σωτήρ εαυτόν ποιμένα καλόν εκάλεσε, διά την ομοιότητα ... όπου έχει η ποιμαντική τέχνη των αλόγων προβάτων με την βασιλικήν και ηγεμονικήν κυβέρνησιν των λογικών ανθρώπων Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 13. 2) (Εκκλ., μεταφ.) επισκοπικός: και με την ποιμαντικήν ράβδον ας επανάγει το απολωλός ... διά να είναι άξιον της θείας και επουρανίου μάνδρας Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 49¹⁶.

Το θηλ. ως ουσ. = βόσκηση: καθώς ο Θεός ήκαμεν εις τον προφήτην Δαβίδ, τον οποίον θέλοντας να τονε δώσει βασιλέα του λαού του, ομπρός έδειξε την εμπειρίαν του εις την ποιμαντικήν των αλόγων προβάτων Μορεζίν., Λόγ. 469.

ποιμενάρχης ο.

Από το ουσ. *ποιμήν* (γεν. *ποιμεν-*) και το β' συνθ. -άρχης. Η λ. τον 6. αι. (LBG) και σήμ.

(Εκκλ.) θρησκευτικός ηγέτης· (εδώ) μητροπολίτης: Και πρώτον μεν την εκκλησίαν ηντρέπισε (ενν. ο Ιζαού), και τον ποιμενάρχην αυτής κυρ Ματθαίον από της εξορίας μετακαλεί, και την εκκλησίαν αυτώ παρατίθου μετά των παροίκων και κτημάτων αυτής και εντίμως αυτόν είχε και πανταχού περιήγεν Ιστ. Ηπειρ. XXXI¹.

ποιμένας ο, βλ. ποιμήν.

ποιμενεύω, βλ. ποιμαινεύω.

ποιμενικός, επίθ., Λόγ. παρηγ. L 168, Λόγ. παρηγ. O 212, Λίβ. Esc. 1032, Λίβ. (Lamb.) N 892.

Το μτγν. επίθ. ποιμενικός· το θηλ. ως ουσ. ήδη αρχ. Η λ. και σήμ.

Που ανήκει σε βοσκό: να έχει εμπρός του πρόβατα να βόσκει ως ποιμένας, | το έναν του χέριν να κρατεί ποιμενικόν καλάμιν Λίβ. N 892.

ποιμήν ο, Προδρ. (Eideneier) IV 261 χφ PK κριτ. υπ., Διάτ. Κυπρ. 507²⁹, 508¹, Δευτ. Παρουσ. 259, Λίβ. Va 900, Hagia Sophia ω 521¹, Πτωχολ. (Κεχ.) P 38, Ιστ. Βλαχ. 2761, Βελλερ., Επιστ. 54^{17, 28}, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1594 α' 3, 7, 9, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 229, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 399²³· ποιμένας, Λίβ. Esc. 1029, Λίβ. Va 895, Λίβ. (Lamb.) N 889, 891, 894, Λίβ. N 889, 891, 894, Μαλαξός, Νομοκ. 113, 150, Χριστ. διδασκ. 129, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ιω. ι' 11, 12, 16.

Το αρχ. ουσ. ποιμήν. Ο τ. στο Βλάχ. και σήμ. Λόγ. (ΛΚΝ).

1) Βοσκός (προβάτων): Λίβ. P 740· Ένα λυκόπουλ' έτρεφε ποιμένας στο κοπάδι, | αντάμα το 'χε στα σκυλιά, στα πρόβατα ομάδι Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 70¹· ελά-
λιεν ομπρός του πρόβατα, εφάινετον ως ποιμένας, | το έναν του χέρι να κρατεί ποιμε-
νικόν καλάμιν Λίβ. Esc. 1031. 2) (Μεταφ.) α) ηγέτης, κυβερνήτης: Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 13· Χάρις λοιπόν τω ευεργέτη Θεώ και της εκλαμπροτάτης μας αυθεντίας και
θεοφρουρήτου των Ενετών, απού εδιάλεξεν έτοιον γλυκύν και καλόν άρχον να μας
τον πέψει ποιμέναν Μορεζίν., Λόγ. 469· β) (εκκλ.) θρησκευτικός ηγέτης· (συν. προκ.
για επίσκοπο): περί της επισκοπής του Αρείου, μη έχοντα ποιμένα προς το παρόν
Συνθήκ. Καλλ. (Μέρτζ.) 268· ειπέτε τον πολύν κλαυθμόν και του καλού ποιμένος |
Ιακώβου, οπ' είναι καύχημα εις των Ελλήνων γένος, | (σοφού αρχιερέα μου και των
Κυκλάδων νήσων, | μετά τον Διονύσιον δεν έτυχα άλλον ίσον) Λίμπον. 463· (προκ. για
ηγούμενο μονής): κάθηνται και οι κόλακες πλησίον του ποιμένος Προδρ. (Eideneier)
IV 261 χφ Η κριτ. υπ. έκφρ. (ο) καλός ποιμήν/-ένας (προσηγορία του Χριστού): εγώ
είμαι ο ποιμένας ο καλός και εγνωρίζω τα ειδικά μου και γνωρίζομαι από τα ειδικά μου
Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ιω. ι' 14· Και αυτός ο Σωτήρ εαυτόν ποιμένα καλόν εκά-
λεσε Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 13.

ποίμνιο, **ποίμιο** το, βλ. ποίμνιον.

ποίμνη η, Ιστ. Βλαχ. 2760, 2761, Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 49¹³, Διακρούσ. 101¹⁷.

Το αρχ. ουσ. ποίμνη. Η λ. και σήμ. Λόγ. (ΛΚΝ).

1) Κοπάδι ζώων: Αχέλ. 309. 2) (Εκκλ., μεταφ.) η χριστιανική εκκλησία: Και είτι
θέλεις εις ημάς (ενν. Συ, Χριστέ μου), είτι κακόν ορίσεις, | όλα τα υπομένομεν, μόνον
μη μας χωρίσεις | από την ευσπλαγχνίαν σου και την υποταγήν σου, | μηδ' από την
αγάπην σου και ποίμνην την δικήν σου Ιστ. Βλαχ. 2608.

ποίμνιο το, βλ. ποίμνιον.

ποιμνιον το, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 570· **ποιμινιο**, Πεντ. Γέν. IV 2, XIII 5, XXVI 14, XX 14, XXIX 2, XXXII 6, XXXIII 13, XXXVII 2, XXXVIII 12, XLV 10 κ.α., Έξ. II 16, IX 3, X 9, Λευιτ. I 2, III 6, XXVII 32, Αρ. XV 3, XXII 40, XXVII 17, XXXII 36, Δευτ. XII 6, XIV 4, XV 14, XVI 2, XVIII 4, XXVIII 31, XXXII 14, κ.α· **ποίμιο**, Ιων. III 7· **ποιμνιο**, Πεντ. Αρ. XXXI 32.

Το αρχ. ουσ. **ποιμνιον**. Για τον τ. **ποιμνιο** βλ. Belleli, REG 3, 1890, 307 και Dieterich, Unters. gr. Spr. 290. Ο τ. **ποιμνιο** και σήμ.

1) Κοπάδι (συνηθέστ.) προβάτων ή αιγοπροβάτων: και του Αβραμ ... ήτον αυτου-
νού **ποιμνιο** και βουκόλιο και γαδούρια και σκλάβοι και σκλάβες και μουλάρια και
καμήλια Πεντ. Γέν. XII 16· Ανθρωπος ότι να προσφέρει ... προσφορά του Κυρίου ... αν
από το **ποιμνιο** η προσφορά του, από τα πρόβατα γή από τα γίδια, για ολοκαύτωμα
ασερνικό τέλειο να το προσφέρει και να σφάξει αυτό ιπί πλάγι του θεσιαστήριου
Πεντ. Λευιτ. I 10· (εδώ προκ. για προβατίνες): και εγγαστρώνουνταν το **ποιμνιο** ... και
εγέννησαν το **ποιμνιο** πολωπά, κουκκωτά και παρδαλά Πεντ. Γέν. XXX 39. 2) (Εκκλ.,
μεταφ.) σύνολο πιστών· η χριστιανική εκκλησία: Ίδε, Χριστέ, ... (παραλ. 1 στ.) σκύψε
από τον ουρανόν, ίδε το **ποιμνιόν** σου, Ι διότι όλοι είμεστε **ποίημα** των χειρών σου Ιστ.
Βλαχ. 2497 [= Γέν. Ρωμ. 119].

ποινα η. — Βλ. και **πένα** (II).

Αντιδ. από το λατιν. *poena* (<αρχ. ουσ. **ποινή**). Λ. **ποίηση** στο Μηνάς, Γλωσσάρι. Ιτ.²
312. Η λ. στο Kahane, Sprache 80, 130 και στο LBG.

Ποινή (βλ. ά.): Εθώρουν τους και διά λόγου τους είχα εντροπήν μεγάλη, Ι και να
'πες ότι έκλειψά τινος και η **ποινα** με προβάλλει Σαχλ., Αφήγ. 304.

ποινάλιος, επίθ., Zygomalas, Synopsis 135 A 84, 136 A 84.

Από το λατ. *poenalis* (<αρχ. ουσ. **ποινή**). Η λ. στο Meursius· βλ. και LBG.

(Νομ., με τα ουσ. αγωγή, κρίσις, κλπ.) **ποινικός** (για τη σημασ. βλ. Αρμεν., Εξαβ.
Α' 1¹⁰ σχόλ.): **Ποινάλιοι** αγωγαί λέγονται αι κρίσεις που εις τιμωρίαν καταδικάζουσι
τους κρινομένους αυτ. 266 Π 48· Από της **ποινής** λέγονται **ποινάλαιοι** καταδίκαι. Από δε
της εξορίας και εξ αποφάσεως του κριτού και χωρίς αντιλογίας τινός γινόμεναι κα-
ταδίκαι εξτραορδινάριοι αυτ. 267 Π 52.

ποιναλισμός ο, Διγ. Z 218 (έκδ. της πείνας τον λοιμόν βλ. ά. **λοιμός**), Λίβ. N
2170.

Από τον αόρ. του μτρν. **ποιναλίζω** και την κατάλ. -μός.

Βασανιστήριο: Ήκουσες πάντως, έμαθες τους εδικούς μου πόνους, Ι εγνώρισες
τας θλίψεις μου και τους **ποιναλισμούς** μου Λίβ. N 2292.

ποινή η, Καλλίμ. 2374, Ελλην. νόμ. 536⁸, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1385 ρμθ' 1,
1386 ρνβ' 1· **υποινή**, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 74^ε, 339^ε, 378^ν. — Πβ. και
πένα (II).

Το αρχ. ουσ. **ποινή**. Ο τ. **υποινή** πιθ. από συμπροφορά με το άρθρο (βλ. και Κα-
κουλίδη-Πάνου [Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. σ. 512]). Η λ. και σήμ.

1) Τιμωρία που επιβάλλεται (από δικαστική, εκκλησιαστική ή διοικητική αρχή) για κολάσιμη πράξη: *ει μεν εν τη Θράκη ή άλλη επαρχία ... νήσος αυτόν εξόριστον διαδέξεται και πικρά παρά των Ρωμαίων εις αυτόν διέλθη ποινή Δούκ.* 213²⁰. ήθελαν είσταιν ώσπερ τον ήλιον και το φεγγάριον ... οπου δεν αμαρτάνουν και υποινήν δεν τους πρέπει Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 28^ο (με γεν.): Ποινή μετάλλου είναι ότι να καταδικασθεί τινάς να κάμνει ασβέστην Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1386 ρνβ' 3. 2) Βασανιστήριο: *την κόρην έλυσεν αυτήν την κρεμαμένην· εξέβηκεν από ποιήσ αναταμένον σώμα· έρρύσατο της φυλακής και των πικρών εκείνων Καλλίμ.* 582.

ποινηλατίζω παθ. αόρ. εποινηλατίστην.

Από το ποινηλατώ αναλογ. με ρ. σε -ίζω.

(Μέσ. μτβ.) βασανίζομαι: *κάθισε, κατασκόπησε πόσα εποινηλατίστην (έκδ. εποινολατίστην· διόρθ. Χατζηγιακ., Δημώδη Α' 131), λογίσου και ανιστόρησε και ιδές πόσα με ήλθαν, πόσας πικρίας υπέμεινα και ανάγκας υπεστάθην* Λίβ. Ν 1472.

ποινηλατιστής ο, Λίβ. Ρ 2650· πληθ. ποινηλατιστοί, Λίβ. Esc. 247.

Από το πιθ. μτγν. ουσ. ποινηλάτης αναλογ. με τα ουσ. σε -ιστής (Φάβ., Αθ. 49, 1939, 12-13, Χαριτων., ΕΕΒΣ 8, 1931, 233)· πβ. και ποινηλατώ/-ίζω. Η λ. στο Steph., Θησ. και στο Du Cange (λ. ποινάλιος)· βλ. και LBG, όπου και λ. ποιναλιστής.

Τιμωρός· βασανιστής: *απέσω εις την αυλήν εσέβημεν αντάμα, εγώ και ο δέσμιος Ερως μου και οι ποινηλατισταί μου* Λίβ. Ρ 2713.

ποινηλατώ, Λίβ. Ρ 1497, Λίβ. Sc. 508, 2260.

Το μτγν. ποινηλατέω βλ. και LBG.

(Μέσ. μτβ.) τιμωρούμαι βασανίζομαι (με σύστ. αντικ.): *ως διά την αγάπην σου ποινηλατούμαι τόσα, και είναι χωρίς ειδήσεως και δίχα θέλημά σου* Λίβ. Sc. 291· (αμτβ.): *αν γουν ουδέν σε έσφαλα διατί ποινηλατούμαι, διατί εις τον τόσον ποντισμόν εσέβην της οργής σου* Λίβ. Esc. 1983.

ποινολατίζω εποινολατίστην Λίβ. Ν 1472, εσφαλμ. γρ. αντί εποινηλατίστην· διόρθ. Χατζηγιακ., Δημώδη Α' 131. — Βλ. ποινηλατίζω.

ποιός, αντων., Σπαν. Ο 199, Ιων. Ι 8, Ασσιζ. 3⁶, 260¹³, 341⁴, Διγ. (Trapp) Gr. 3496, 3498, Διγ. Α 44, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 88, Βέλθ. 439, Χρον. Μορ. Η 139, 728, 1460, Χρον. Μορ. Ρ 100, 671, 2157, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 546, Φλώρ. 1392, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 361, Απολλών. (Κεχ.) 58, Λίβ. Esc. 2725, 3248, Λίβ. (Lamb.) Ν 601, Λίβ. Ν 2412, Αχιλλ. (Smith) Ν 80, Αχιλλ. (Smith) Ο 38, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 137 τρις, Βεν. 42, Διήγ. Βελ. χ 524, Μαχ. 4¹⁸, 320³⁶, 558³⁶, Γεωργηλ., Θαν. 548, Βουστρ. (Κεχ.) 16¹⁷, 140³⁴, 180¹³, 222⁷, Βουστρ. (Κεχ.) Μ 177¹⁵, Αλεξ.² 337, Δευτ. Παρουσ. 24, Συναξ. γυν. 488, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3887, Βεντράμ., Γυν. 248, Ρίμ. θαν. 24, Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 685, Ιστ. πατρ. 173¹⁶, Διγ. Άνδρ. 372¹, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 37⁴⁰, Πτωχολ. Α 14, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1163 ρβ' 1, κ.π.α.· *μποίος*, Μαχ. 114²¹· *πγοίος*, Μαχ. 560⁴, 678^{17.18.22}· *ποιίγος*, Ασσιζ. 334⁸, Μαχ. 2²⁰, 134²³, 426⁹, 576²⁶, Βουστρ. (Κεχ.) Μ 49¹⁷, 99¹⁸, 103¹⁸· *ποιος*, Ασσιζ. 13¹⁶, 70¹⁰, 148²¹, Φλώρ. 650, Σαχλ., Αφήγ. 351, Απολλών.

(Κεχ.) 278, Λίβ. Ρ 1236, Αχιλλ. (Smith) Ν 1224, Αχιλλ. (Smith) Ο 464, Φαλιέρ., Ιστ.² 99, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 110, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 78, Χούμνου, Κοσμογ. 574, 2088, Σκλέντζα, Πουήμ. 1⁴⁶, Γεωργηλ., Θαν. 499, Βουστρ. (Κεχ.) 48¹⁷, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 7, 176, 3365, Αλεξ.² 294, Δευτ. Παρουσ. 23, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 73 δις, Ιμπ. (Legr.) 7, Πένθ. θαν.² 158, Δεφ., Λόγ. 786, Τριβ., Ταγιαπ. 25, Ξόμπλιν φ. 125^v, Πεντ. Δευτ. IV 7, Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 351, Κυπρ. ερωτ. 2³, 59³, 114³, Πανώρ.² Α' 33, 57, 87, Β' 555, Γ' 497, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 387, Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Γ' 21, Κανον. διατ. Α 15, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 301, Ε' 986, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 67, 170, Στάθ. (Martini) Γ' 269, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 65, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [740], Φορτουν. (Vinc.) Δ' 249 δις, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρόλ. 1, Α' 75, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 40 δις, Λειλ. Παροικ. 281, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 462²³, κ.π.α.· πληθ. αρσ. πγοι, Μαχ. 90³¹, 206¹⁸· ποι, Χρον. Μορ. Η 668, 4989, 4990, 4994, 5864· θηλ. πγη, Μαχ. 386³².

Η αρχ. αντων. ποιός. Για τον τ. πγοιος βλ. και Συμειων., Ιστ. κυπρ. διαλ. 182-3. Ο τ. ποιός με ανάπτυξη του γ. Ο τ. ποιός και σήμ. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. ποίο, Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ., λ. ποίο).

Α' Ερωτ.: εισάγει ευθείες ή πλάγιες ερωτ. προτάσεις 1) Γενικ., προκ. να ζητηθούν πληροφορίες (ταυτότητα προσώπου, ενέργεια, τόπος, χρόνος, κλπ.) α) ως ουσ.: Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 377, Τριβ., Ρε 367· Κι εσύ ποιός είσαι; ... Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 372· (έναρθρ.): οι τζάγρες ουκ αφήνασιν άνθρωπον να προσκύψει| έξω εκ τα δόντια του τειχίου να ιδούν το ποιός τοξεύει Χρον. Μορ. Η 1483· τούτο και μόνον έλειπε το ποιον να ποίσει αυθέντην,| ποιον να ποίσει στρατηγόν, να ποίσει καπετάνον Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 524· Τους στρατιώτες όρισα να πάσι για να δούσι| μέσα ολίγο στο νησί, να δουν το ποιοι λαλούσι Αλεξ.² 1678· β) ως επίθ.: Πανώρ.² Πρόλ. 8· Πτωχολ. Α 192, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1195 ρμ' 1· Και το πρεπό 'ναι να σας πω και να σας φανερώσω| ποιαν όμορφη ξεφάντωση θέλω να σας δώσω· «Από ποιο τόπο, ξένε μου, είσαι;» ... Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 233². 2) Ως ουσ. ή επίθ., σε ρητορικές ερωτήσεις α) σε καταφ. πρόταση αντιστοιχεί στο κανείς: Τι έν' τό λέγεις, αφέντη μου, τι μας κατονειδίζεις;| 'Σ ποιον πόλεμον μας έβαλες κι ουδέν επολεμούμαν; Χρον. Μορ. Ρ 5119· τις έπιεν την θάλασσαν λαιμός του κι εγλυκάνθη;| Η ποιός να έφαγεν ποτέ πέτραν για να χορτάσει,| και ταύτα πάντα και να ζει, να είναι εις τον κόσμον; Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 173· Όταν δε τρις και δέκατον ήψατο ο μείραξ χρόνον,| και ποια γλώσσα δυνηθεί καταλεπτόν να γράψει| την θεάν, την ηλικίαν του, την ωραιότητάν του; Αχιλλ. (Smith) Ν 109· β) σε αποφατική πρόταση αντιστοιχεί στο ο καθένας, όλοι (η χρ. ήδη αρχ., L-S, λ. ποιός 1): Και ποιο σκληρόκαρδο κορμί τότε δεν είχε κλαύσει,| ποια μάτια από τα δάκρυα ήθελαν ποτέ παύσει; Λίμπον. 403, 404· 3) Σε επιφ. προτάσεις: Ω πολυζητημένη μου, ω φως μου και ψυχή μου,| και ποια καρδιά να δηγηθεί την αναγάλλιασή μου! Φαλιέρ., Ιστ.² 410· Αγάπη! Ποια χαρά γροικώ! Πάθη μου περασμένα,| τώρα μου φαίνεστε γλυκιά κι ανάπαψη σ' εμένα! Πανώρ.² Δ' 179· Αλίμονον, ποιόν επάθασιν όσοι τύχουν εν εκείνη τη ώρα, κατά μέναν, και ουαί τους, κατά τον θεϊον Εφραίμ, όσοι λάχουν εις την ζαρβήν μεριάν ... Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 695.

Β' Αναφορ. (για τη σημασ. και τη χρ. βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 593-7) 1) Έναρθρ. α) (Εισάγει δευτερεύουσες αναφορ. προτάσεις) οποίος: ότε εις άνθρωπος ... έχει

καμμίαν ασθένειαν, ή κανέναν κακόν απέ το ποίον απεθαίνει αξηγόρευτος ... Ασσίζ. 137²⁶. Και εις κοντολογίαν αντροπίασεν (ενν. ο ρήγας) ούλες τες κυράδες της Λευκωσίας, τες ποιές είναι μεγάλη αντροπή να τες ανοματίσομεν Μαχ. 238³⁵. Αλέξιος έτι και Πετρολίφας, | οι ποίοι ηνδραγάθησαν κι επήδησαν κι επήραν | το κάστρον και εστήσαν | φλάμουρα βασιλέως Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 337· (σε ανακόλουθο σχ.): Κι αφόν δεν ημπορώ να την κρατήσω, | χρήση 'ναι ν' ακλουθώ γιον τυφλωμένον | η ποια νιώθω στον άδη με πεσώνει Κυπρ. ερωτ. 13¹¹. β) ισοδυναμεί με δεικτ. αντων., συν. με επανάληψη του ουσ. που προσδιορίζει, και εισάγει κύριες προτάσεις: εστέφθην ο ρήγας ο ρε Πιερ ... τη Κυριακή τη ιζ' Οκτωβρίου ατζ' Χριστού ... Ο ποίος ρε Πιερ αρμάστην μίαν όμορφήν κόρην από την Καταλονίαν και εκράζαν την Λιενόραν τ' Αραγγούν Μαχ. 88³⁴. ο ρήγας αγγρίστην, και έπεψεν και επιάσαν ούλους τους πραματευντάδες τους Γενουβήσους, όπου ευρέθησαν αρματωμένοι και εβάλαν τους εις την φυλακήν, διατί ήλθαν αρματωμένοι εις την αυλήν την ρηγάτικην εις την ημέραν όπου ήτον η εορτή· οι ποίγοι ήσαν ο σιρ Φρατζικής Φρατζεφίνγκο, ο σιρ Τζουλίμ τα Μιλά, και αλλόνας Μαχ. 320¹³. μακάριοι και παμμακάριστοι, όσους να θρονιάσει ο δεσπότης εκ δεξιών του, να ακούσουν την ευλογημένην φωνήν, το «δεύτε οι ευλογημένοι να κληρονομήσετε την βασιλείαν των ουρανών ...». Την ποιαν να μας αξιώσει ο Θεός να την γροικήσομεν πάντες, όσοι εφύλαξαν την ορθόδοξον πίστιν Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 700. 2) (Αοριστολ., άναρθρ.) όποιος, οποιοσδήποτε: για λόγιασε πως στο θρονί ποιος βούλεται να σώσει | πρέπει να είναι η στόλιση των αρετών, κι ο ίδιος | απ' όλους να ονομάζεται πως είναι νέος ήλιος Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 336· εβγαίνω να περιπατώ και να κοσμογυρεύω, | να εύρω το κάστρον το Αργυρόν και την καλήν Ροδάμνην· | και ποίος από τους φίλους μου και απέ τους εδικούς μου | θέλει να έλθει μετά μεν να συγκακοπαθήσει, | ευχαριστώ τον και ας ελθεί και ας βεβαιωθεί από εμένα | ότι να είναι εις τους οδύνας μου πολλή παρηγορία Λιβ. Esc. 721.

Γ' Αόρ. α) (Σε καταφ. προτάσεις) καθένας, όλοι: Ήκουσαν οι πρωτεύοντες, της χώρας μου οι τοπάρχαι, | και ποιος εμπρός συνέριζαν να δώσει το παιδίν του, | να έλθει εις παρηγορίαν μου να μ' αποθεραπεύσει. | Εβγαίνω από την χώραν μου και από τα γονικά μου | είχαν μετ' εμού εκατόν φίλους τοιούτους όλους Λιβ. Ρ 472· β) (σε αφ. νητ. προτάσεις) κανένας: Γιατί, κατέχεις το καλά, η γυναίκα τό λογιάσει | θα κάμει, ανέν κι εστέκετο ο κόσμος να χαλάσει. | Το πράμα τούτο έτσι σφιχτά στο νου τση έχει δεμένο, | και να τηνε γυρίσει ποιος δεν έναι μπορεμένο Φορτουν. (Vinc.) Β' 364· γ) (επιμεριστικώς) ποίος/ποιος ... ποίος/ποιος, ποιος ... κάποιος = άλλος ... άλλος, κάποιος ... κάποιος, ο ένας ... ο άλλος: Την νύχταν πάσα ζον κάπου κοιτάζει, | τίτοια στο δάσος κι άλλα μες στο σπήλιον | πνάζοντα την ημέραν ποιον κοπιάζει | και κάποιον βόσκ' εις όπου 'χει τον ήλιον Κυπρ. ερωτ. 78²¹. οι ιστορίες είναι κακές, ... διότι ποία λέγει έτσι ποία λέγει αλλέως Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 107· τα πουλιά χαμοπετού κι αναγαλλιούσιν ούλα | κι έχουν εις τα φτερούγια τως πάχνη από τη δροσούλα | ποιο κάθεται 'ς χλωρό κλαδί, ποιο 'ς δέντρο, ποιο 'ς χαράκι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1253 τρις· Συνήθιν έν' τω βασιλιώ πολέμους να σηκώνουν, (παραλ. 1 στ.) ογιά πολλώ λογιά αφορμές, ποιος για να μεγαλώσει πλιότερα το βασίλειο, και ποιος για να γδικιώσει | πράμαν απού του θέλασι κάμει άδικο κιανένα Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ' 3, 4.

Δ' Το ουδ. εν. έναρθρ.: 1) Πράγμα που: Και μοναύτα εμίσειυσεν και επήγεν (ενν. η αγία Ελένη) εις την Ιερουσαλήμ, ... και ηύρεν τον Τίμιον Σταυρόν και τους άλλους β' σταυρούς τους ληστές ...· το ποίον είναι πολλά μακρύν, ας σας ξηγηθώ τα πράματα καταληπτώς, αμμέ ευρίσκεται γραμμένον πολλά πλατεία εις το βιβλίον τό έγγραφεν ο άγιος Κυριακός Μαχ. 4¹⁸. Και απήν επεριτόμησεν (ενν. ο Αβραάμ) αυτήν την φαμελιάν του, | το ποιον ο Κύριος όρισε να κάμει εις οδηγιάν του, | παίρνει τους στου Μελχισεδέκ, διά να τους ευλογήσει Χούμνου, Κοσμογ. 958· Ενίκησες με εσού μ' ένα σου βλέμμαν, | το ποιον καμ' άλλη ακόμη δεν κανκάται Κυπρ. ερωτ. 67². 2) (Ως μόρ· για παρόμοια χρ. αναφ. αντων. βλ. και Κριαρ., Ελλην. 15, 1957, 192-3) λοιπόν· ενώ: εγροίκησεν ο λαός και εστράφησαν εις τας κατοικίας τους· το ποίον μετά τους ήλθαν και πολλοί παροίκοι και εκατοικήσαν εις το νησσίν Μαχ. 8¹⁰. είναι εκείνο άτοπον και παράλογον, το ποίον πολλάκις αυτοί (ενν. πατέρες) ίδια ακούουσι πολλούς όπου κατηγορούσι την μοχθηρίαν και την απαιδευσίαν των διδασκάλων, αλλ' όμως δίδουσι τα παιδιά τους εις τοιούτους κακούς και αμαθείς διδασκάλους Σοφίαν., Παιδαγ. 102.

ποιος, αντων., βλ. ποίος.

ποιότης -τητα η.

Το αρχ. ουσ. ποιότης. Η λ. ποιότητα στο Βλάχ. και σήμ.

1α) Το σύνολο των χαρακτηριστικών και των ιδιοτήτων που χαρακτηρίζουν κάπ. ή κ.: εγώ σαν γυναίκα σπού εγεννήθηκα και αναθρέφτηκα σε τόπον άγριον και σκληρόν, δεν ευρίσκομαι να έχω εις τον λόγου μου καμίαν ποιότητα, η οποία να είναι επιτήδειος διά να πράξει εις τούτους τους βασιλικούς τόπους, αλλά καλά είμαι επιτήδειος διά να πράξω εις εγκρεμνά των βουνών Μπερτολδίνος 120· η αναγκεμένη κράσις και κατάστασις του κορμιού μου ... δεν ημπορεί να συγκάμει με την υγράν και νοτερήν ποιότητα της Βενετίας Μεταξά, Επιστ. 48⁴². Επίε λοιπόν ο αγνώμων και αχάριστος εκείνος λαός ... και πάλιν το νερόν μετεστράφη εις την προτέραν ποιότητα της πικρότητος, εις τήν και νυν οράται Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 41· β) (ειδικότ.) το σύνολο των θετικών ιδιοτήτων (εδώ) ικμάδα, ζωτικότητα: Το δένδρον δε εκ του καιρού ύστερ' αφού γηράσει, | και όλην την ποιότητα τελείως θέλει χάσει | τότε συνάσσει ο γεωργός τα κάλλιο του κλαδία, | και εις την γην φυτεύει τα Κορων., Μπούας 113. 2) (Εδώ, προκ. για φυσική ιδιότητα) θερμοκρασία: Το κεφάλι ... από τα τέσσερα στοιχεία τaráσσεται και από τας δύο ποιότητας, ήγουν από θερμην και ψύχραν. Οι ιατροί φέρουσιν ακόμη άλλα δύο, την υγρότητα ... και τα παχέα πνεύματα Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 1.

ποιίσις, ποίση η, βλ. ποίησις.

ποισιός ο, βλ. ποίσιος.

ποίσιος ο· ποισιός.

Από το μέλλ. ποίσω του ποιώ (Ανδρ., Λεξ., Φιλ., Γλωσσογν. 1 34, Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 619). Τ. ποίσιος (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., λ. ποίσιος-δείξις), ποισός και π'σιός (Ανδρ., Αθ. 51, 1941-6, 43) ιδιωμ. Η λ. και σήμ. στην έκφρ. ο ποίσιος, ο δείξος, καθώς και έκφρ. ο ποίσιος, ο δείξος.

Στην έκφρ. ο ποισιός, ο δειξιός (για την αποφυγή υβριστ. χαρακτηρισμών) = παλιάνθρωπος, τιποτένιος: φοβιζόμενη (ενν. η γυναίκα του Πετεφρή) μήπως και αυτός (ενν. ο Ιωσήφ) ειπεί τίποτες του αφεντός του, εκείνη φωνάζει: Οϊμέ, ο ποισιός, ο δειξιός, ότι ηθέλησε να με λησταρχέψει Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 147^v.

‘ποιψιάζομαι, βλ. υποψιάζομαι.

ποιώ, Ελλην. νόμ. 527, 556, Ασσίζ. 96⁷, 145^{4,8}, 187^{6,25}, κ.π.α., Διγ. (Trapp) Gr. 1460, 1882, Διγ. Z 394, 1908, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 828, Βέλθ. 204, 277, Σπανός (Eideneier) A 444, Χρον. Μορ. H 579, 921, 2418, κ.π.α., Χρον. Μορ. P 921, 2418, κ.π.α., Βίος Αλ. 612, 3001, 4494, Απολλών. (Κεχ.) 4, Λίβ. P 2753, Λίβ. Sc. 58, Αχιλλ. (Smith) N 44, 920, 1329, Αχιλλ. (Smith) O 11, Ιμπ. 646, 711, Χρον. Τόκκων 707, 939, Φυσιολ. (Zur.) VIII¹⁰, XII 2b³, Φυσιολ. B 10⁹, Διαθ. Αλ. 256¹³, Δούκ. 35²³, Σφρ., Χρον. (Maisano) 50¹⁷, 60²³, Αλεξ.² 1451, Λίβ. Va 89, 103, 636, κ.α., Έκθ. χρον. 27⁵, 28¹, 35⁴, Κορων., Μπούας 135, Διήγ. Αλ. G 266¹⁸, Διήγ. Αλ. E (Konst.) 15⁴, Διήγ. Αλ. F (Lolos) 256²⁰, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 39^r, Βυζ. Ιλιάδ. 8, Ιστ. πολιτ. 56¹⁹, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1594, 1902, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 35¹³, 47³⁴, κ.π.α.: ποιγώ, Ασσίζ. 270²¹. γ’ εν. ενεστ. ποίει, Ερμον. B 211. γ’ εν. παρατ. έποι’ Gesprächb. 72⁷, Απολλών. (Κεχ.) 588. αόρ. επιόγησα, Ασσίζ. 264²⁹, 265³, 269^{24,25}, 334^{19,20}, 407²⁰, 481¹, Κυπρ. ερωτ. 142¹⁶. επιόηκα, Τρωικά (Praech.) 520⁸, Sprachlehre 168. (έ)ποικα, Σπαν. O 93, Διδ. Σολ. 80, 148, Λόγ. παρηγ. L 8, 337, Προδρ. (Eideneier) III 89 χφ G κριτ. υπ., Καλλίμ. 1098, 2389, 2581, Ιων. Γ⁹, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 94, 1621, Βέλθ. 789, 1304, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 322, 657, 838, Ερμον. A 223, Χρον. Μορ. H 257, 566, 620, κ.π.α., Χρον. Μορ. P 50, 82, 257, κ.π.α., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 317, Φλώρ. 1723, Ερωτοπ. 484, Λίβ. P 644, 1059, 1973, Λίβ. Sc. 1806, 2764, Λίβ. Esc. 400, 1107, 3988, Λίβ. N 1780, 2443, 2457, Αχιλλ. (Smith) N 994, Αχιλλ. (Smith) O 206, Ιμπ. 146, 451, Χρον. Τόκκων 932, Φαλιέρ. Ιστ.² 741, 258, Διήγ. Βελ. χ 205, Διήγ. Βελ. Ν² 126, 136, 162, Θησ. (Foll.) I Υπόθ. 12, I 98, Θησ. Πρόλ. [120], Α’ Υπόθ. [12], Β’ [29⁴], Λίβ. Va 2548, 2640, 2668, κ.α., Απόκοπ.² 358, 417, κ.π.α.: (ε)ποίκα, Κομν., Διδασκ. Δ 198, 353, Γλυκά, Στ. 262, Καλλίμ. 714, 1165, 2481, Ασσίζ. 3⁴, 24^{6,7}, 59⁹, 462² κ.α., Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 100, 565, 727, Βέλθ. 652, Χρον. Μορ. H 638, 883 1915 κ.π.α., Χρον. Μορ. P 49, 1209, 2430 κ.π.α., Φλώρ. 404, 417, Ερωτοπ. 484, Λίβ. P 2495, 2504, Λίβ. Sc. 2483, 2764, 3077, Λίβ. Esc. 2268, 4080, Λίβ. (Lamb.) N 194, Λίβ. N 1576, 2194, 2638, Ιμπ. 779, Μαχ. 8⁵, 16⁸, 16¹¹ κ.π.α., Γεωργηλ., Θαν. 447, Βουστρ. (Κεχ.) 204⁵, Λίβ. Va 1066, 1170, 1821, κ.α., Απόκοπ.² 358, Κορων., Μπούας 14, 20, 21, 49 κ.α., Αχέλ. 164, 559, 1076, 1547, Κυπρ. ερωτ. 75⁴¹, Διγ. O 583. (έ)ποισα, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 448, Λίβ. P 160, Λίβ. Esc. 2967, 3523, Λίβ. (Lamb.) N 793, Ch. por. 44, 45, 539 Βεντράμ., Φιλ. 34, 171, 311, Αξαγ., Κάρολ. Ε’ 736. (ε)ποίσα, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 7300, Θησ. Β’ Υπόθ. [4], Ch. por. 493, Κορων., Μπούας 127, Πενθ. θαν.² 158 κριτ. υπ., Πτωχολ. α 736, Ιστ. Βλαχ. 503, Ψευδο-Σφρ. 536¹³. γ’ εν. ορ. αορ. ‘μποίκε, Ριμ. Απολλών. (Κεχ.) N 892. υποτ. αορ. (ε)ποίσω, Κομν., Διδασκ. Δ 83, Σπαν. O 50, Καλλίμ. 653, 1188, 2409, Ασσίζ. 3^{8,11}, 4⁷, 25¹⁵ κ.π.α., Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1000, 1265, 1343, Βέλθ. 1171, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 351, 372, 395, κ.α., Χρον. Μορ. H 303, 669, Χρον. Μορ. P 206, 4611, 4738 κ.π.α., Φλώρ. 797, 893, 942, Ερωτοπ. 17, 483, Λίβ. Sc. 2287, 2475, Λίβ. (Lamb.) N 576, Ιμπ. 246, 283, 324, Μαχ. 4³⁴, 8²⁰, 20²² κ.α., Θησ. Πρόλ.

[90], [153], Ζ' [8³], Λίβ. Va 777, 1102, 1413, κ.α., Κορων., Μπούας 24, 27, 35, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσολου) 67⁹, 69¹, 103⁷, Κυπρ. ερωτ. 47⁸, 100⁴⁸, 106¹⁴, 119¹⁷, κ.π.α.· προστ. αορ. *ποίσε*, Λόγ. παρηγ. L 460, Καλλίμ. 1692, Βέλθ. 765, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 587, Χρον. Μορ. H 2516, Χρον. Μορ. P 2516, Φλώρ. 352, Λίβ. Esc. 1192, Λίβ. N 1041, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 400, Αχιλλ. (Smith) N 1124, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 541, Μαχ. 8³, 410²⁶, 646², κ.α., Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v.Gem.) 52, Βουστρ. (Κεχ.) B 63¹⁴, Λίβ. Va 1048, 2702, 3106, 3109, Συναξ. γυν. 997, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) B' 54¹⁶, Αγν., Πουήμ. B' 56, Βεντράμ., Φιλ. 150, Αξαγ., Κάρολ. E' 1297· *ποίσον*, Ερμον. H 262, Φλώρ. 222, Ιμπ. 202· *απαρέμφ. αορ. ποίσαι*, Ερμον. X 170· *ποίσει*, Ασσίζ. 114¹⁰, 317⁹, 322⁵, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1172, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 3160, Χρον. Μορ. H 8873, Πουολ. (Τσαβαρή)² 39, Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) 101, Ερωτοπ. 548, Θρ. Κων/π. (Mich.) 16, Κορων., Μπούας 45, 65, Αχέλ. 2091, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσολου) 18¹⁰, 61⁸, 125¹· *ποισειν*, Ασσίζ. 416⁹, Μαχ. 190³, 306¹⁵, 476²⁵, 480¹⁰, 570³¹, Βουστρ. (Κεχ.) 52⁷· *μτχ. ενεστ. (άκλ.) ποιών*, Κανον. διατ. B 744· *μτχ. αορ. (άκλ.) ποιήσονται*, Χρον. Μορ. 2421, 3409· *μτχ. παρκ. ποιμένος*, Μορεζίν., Λόγ. 467. — Βλ. και *κάμνω*, *πολεμώ*.

Το αρχ. *ποιέω*. Ο τ. *ποιγώ* σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Andr., Lex. στη λ.· πβ. και τ. *ποιγω* σήμ. στο ποντ. ιδίωμα, Andr., ό.π., Παπαδ. Α., Λεξ. λ. *ποιώ*). Ο τ. γ' εν. ενεστ. *ποιεί* από μετρ. αν.· πβ. όμως και τ. *ποιώ* στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., ό.π., Andr., ό.π.) και τ. *ποιον* τσακων. (Andr., ό.π., Κωστ., Λεξ. τσακων.). Για τον τ. γ' εν. παρατ. *έποι'* βλ. Κεχαγιόγλου [Απολλών. σ. 667]. Για τον τ. αορ. *εποίγησα* πβ. προστ. αορ. *ποίγησε* (17. αι., Κουκ., ΒΒΠ ΣΤ' 231) και τ. *ποιγήσω* σήμ. στη Λευκάδα (Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδιώμ. 411). Οι τ. αορ. με κατάλ. -κα με επίδρ. του παρκ. (Jannaris, Hist. Gramm. 440· βλ. και Χατζιδ., MNE B' 547, 548). Ο τ. αορ. *εποίηκα* και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Σακ., Κυπρ. B' 746 στη λ.). Ο τ. *έποικα* <*εποίκα* (Χατζιδ., MNE B' 156· μάλλον από τον πληθ. *εποίκετε* Hatzid., Einleit. 438)· πβ. αορ. *έπ'κα* <*έποικα* σήμ. ιδιωμ. (Andr., ό.π., Δεληγιάννης, Ιδίωμ. Κουβουκλ. Προύσας 7). Ο τ. αορ. *εποίκα* (<*εποίηκα*, Χατζιδ., MNE B' 156) και σήμ. στο ποντ. (Andr., ό.π., Παπαδ., Α., ό.π.) και στο κυπρ. ιδίωμα (Σακ., ό.π.). Ο τ. αορ. *έμποικα* στην Καππαδοκία (Andr., ό.π.)· τ. *εμποίκα* στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων. λ. *ποιον*). Ο τ. αορ. *έποίκα* σήμ. ιδιωμ. (Andr., ό.π., Λουκά, Γλωσσάρ. λ. *ποιώ*, Κωστ., ό.π.)· πβ. και ενεστ. *ποίκω* (από αόρ. με κατάλ. -κα, Krawczynski [Πουολόγος σ. 104], Οικονομ., Γραμμ. Πόντ. 261 κε.) σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. λ. *ποιώ*, Andr., ό.π., Χατζιδ., MNE A' 278). Ο αόρ. *έποισα* (<*εποίσα*, Χατζιδ., MNE B' 156) και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Σακ., ό.π.)· πβ. και τ. αορ. *έπ'σα* στη Θράκη (Andr., ό.π.). Ο αόρ. *εποίσα* (<*εποίησα*, Χατζιδ., MNE A' 278, B' 156) σε έγγρ. του 11. αι. (Caracausi, *εποίσαν*, στη λ.) και σε κυπρ. δημ. τραγ. (Eideneier, Πρακτ. B' Κυπρ. Σ. 3, 418). Η υποτ. αορ. *ποιώ* (<*ποιήσω*) και σήμ. ιδιωμ. (Σακ. ό.π., Λουκά, Γλωσσάρ., Γλωσσάρ. Λέοβ.)· πβ. και τ. μέλλ. *ποιούν* (Andr., ό.π., Κοσμάς, Ιδίωμ. Ιωανν., Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπείρου A' 313, Μηνάς, Πρακτ. B' Κυπρ. Σ. 3, 261) σήμ. ιδιωμ. και *βοίω* στη Βιθυνία (Andr., ό.π.). Η προστ. αορ. *ποίη* και σήμ. στο ποντ. (Andr., ό.π., Παπαδ. Α., ό.π.) και το ιδίωμα της Προύσας (Δεληγιάννης, Ιδίωμ. Κουβουκλ. Προύσας 83, 93). Η προστ. αορ. *ποίησον* (<*ποίησον*, Χατζιδ., MNE A' 209) σε παπυρ. (Hatzid., Einleit. 309) και σήμ. ποντ. (Andr., ό.π., Παπαδ. Α., ό.π.). Ο τ. του *απαρέμφ. αορ. ποίσαι* από *ποιήσαι* (Jannaris, Hist. Gramm. 84). Για τον τ. της άκλ.

μτχ. αορ. ποιήσονται βλ. Jannaris, Hist. Gramm. 207. Η λ. και σήμ. στα ιδιώμ. της Προύσας και της Κύπρου (Andr., ό.π.), καθώς και σε λόγ. φρ. και χρ.

Α' Μτβ. 1α) Κατασκευάζω, φτιάχνω : Και το θρονίν το φοβερόν, τις να το εξετιμήσει; (παρ. 1. στ.) οι βασιλείς της Σπάνιας και της Αλαμανίας! με όλην τους την δύναμιν τέτοιον ου μη το εποίησαν Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 7300· Είδες το τι παράξενα έποικεν ο τεχνίτης! Λίβ. Va 961· Πώς ο χιούχας κι η ξυφτέρα! μιαν φουλιάν θέλουν ποιγήσειν; Κυπρ. ερωτ. 142¹⁶· (με σύστ. αντ.): ο Θεός ο δυνατός οπούδωκε την γνώσιν, να με φωτίσει και εμέ εις τας πλοκάς του στίχου, να και να ποιήσω και εγώ ποιημάτι τοιούτον, να μη το βαρεθεί τινάς, αμή ολωνών ν' αρέσει Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 10· (μεταφ.): χέρια ζωγράφου το έποικαν, να είπες, το λιβάδιν! και εποίηκεν το χιλιόμορφον, μυριοχαριτωμένον Λίβ. Va 202, 203· (μέσ.): Καναν. (Pinto) 121· Ιερακοσ. 337²⁶· β) στήνω, εγκαθιστώ, ιδρύω: βούλομαι ... Ξενοδοχείον να ποίσω! να 'χει πλησίον και λουτρόν να λούγονται οι Ξένοι Λίβ. Va 3111· στο μέτωπό σου ηθέλησεν να ποίσει! ο Πόθος το θρονίν του Κυπρ. ερωτ. 8⁹. 2α) Παράγω: Μηλ., Οδοιπ. 635· προκ. για ζώα και φυτά: εάν τα μελίσσιά μου ποίσουν μέλιν εις άλλον δένδρον Αοσίζ. 198²⁶· Σταφ., Ιατροσ. 1²· (μέσ.): Διγ. Z 3791· εδώ μεταφ. (πβ. Κ.Δ. Λουκ. 3, 8 ποιήσατε ουν καρπούς αξίους της μετανοίας): με πολέμους και με πείνες δεν εποιούμαν καρπούς μετανοίας Διήγ. πανωφ. 55· β) γεννώ, φέρνω στον κόσμο: Εποίκαν παίδας ευειδέεις, ωραίους και ανδρείους! και μετά ταύτα εποίησαν και εμέν την παναθλίαν Λίβ. Va 2920· γ) επινοώ: εάν ποιήσης τρόπον και αποκτεινης αυτόν, έξεις ... δωρεάς και τιμήν Έκθ. χρον. 76¹¹. 3α) Αναπτύσσω, αποκτώ: έκτοτε γαρ και μέχρι νυν ουκ έποικες μαλλία Πουλολ. (Τσαβαρή)² 247· Εάν την ανορεξίαν ο ιέραξ υπό μόχθου κέκτηται ... ούτω ποιήσει όρεξιν ταχέως Ιερακοσ. 451¹⁹· β) (προκ. για ασθένεια) εμφανίζω (σύμπτωμα): Εάν ο ιέραξ σκολήκια ποιήση εν τοις πτεροίς Ορνεοσ. αγρ. 566²³· οι οφθαλμοί αυτού αφρόν ποιούσιν Ορνεοσ. αγρ. 550¹⁷. 4) (Προκ. για χρήματα) βγάζω, κερδίζω: το πρωί γαρ έλαβεν τα χρήματα τά έποι' Απολλών. (Κεχ.) 588· οι πένητες και οι φτωχοί πολύ λογάρι εποίκαν Χρον. Μορ. P 8471. 5) Συντάσσω, εκδίδω έγγραφο: Ορκωμοτικόν του εποίησε! με τας ίδιαις του τας χείρας ο τοπάρχης παραντικά Πτωχολ. α 736. 6α) Πράττω, κάνω: Διά πολλές και περισσές δουλείες και εμπιστισύνες οπού εποίκεν εις το ρηγάτον, τον ακριβόν μας κούντην τε Ρουχάς ορδινιάσαμέν τον διά βιζόρρε Βουστρ. (Κεχ.) 224¹· Προσκύνημα να δώσουσιν, δουλειάν των αρμάτων, να ωσπερ το εποιούσασιν μετά τον βασιλέα Χρον. Μορ. P 3029· γυρίζω εις την τέντα μου και πέφτω εις το κλινάριν! με κόπον και με λογισμόν το τι πάλε να ποίσω Λίβ. Va 1413· (με είδος σύστ. αντ.): δεν είν' δίκιον να θρηνίσεις! 'δέ για μέναν να 'χεις κλάμαν! αφόν δεν εποίηκα πράμαν! ζώντα να καλοκαρδίσεις Κυπρ. ερωτ. 129³¹· (μέσ.): Καναν. (Pinto) 409· Διγ. (Trapp) Gr. 3483· β) εκτελώ, πραγματοποιώ, υλοποιώ: άννοιξε το χαρτί το βουλωμένον και ό,τι λαλεί ποίσε ότοιμα Μαχ. 14³⁶· Αυτείνος ιου μαστόρου του τον ορισμόν εποίηκε Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1007· Το ανυπόληπτον κανείς ουκ επαινει ποτέ του, να αλλ' επαινει τους Έρωτας οπού ποιούν τό τάξουν Λίβ. Va 971· (με είδος σύστ. αντ.): Τι έν' τό μας λέγεις, δέσποτα, τι μας κατονειδίζεις; 'ς ποίον πόλεμον μας έβαλες κι ουδέν εποίησαμε έργον; Χρον. Μορ. H 5119· γ) επιτυγχάνω κ.: Τι να σε λέγω τα πολλά ...! τα όσα εποίησε ο πρίγκιπας εις την Μονοβασίαν Χρον. Μορ. H 2924· αν καλλωπισθεί ευειδές γύναιον ... διά του μεθοδικού καλλωπισμού

ποιεί φαντασίαν υπερβάλλουσιν Μάρκ., Βουλκ. 348⁷. 7) Με αντικ. διάφ. ουσ. αποδίδει κάθε φορά περιφραστικά τη σημασ. του ομόρριζου με το ουσ. ρ.: *αν ου ποιήσεις παιδευσιν εις αυτά, ως τους πρέπει, | βγάνουν σε εκ το βασίλειον, παίρνουν την αυθεντία σου Πουλολ. (Τσαβαρή)² AZ 116·* *εποίκαν κλεψίαν ενθάδιαν εις την τζάμπραν του ρηγός Ασσίζ. 220²⁹·* *απήγαν να σφαγούν και να καταφθαρώσιν, | να ποίσουν και αφανισμόν και θλίψιν των ορνέων Πουλολ. (Τσαβαρή)² 652 κριτ. υπ. χφ Ε·* *από τους πολέμους όλους οπού εποίσετε, εις ετούτον τον πόλεμον να ποιήσητε κάλλιον ανδραγαθίαν Διήγ. Αλ. G 269^{37,38}·* *ευεργεσίαν τους έποικεν άλογα και φαρία Χρον. Μορ. Η 2953· (μέσ.):* *τοσούτον λόγον εποιήσαντο υπέρ βοηθείας, όσον εποιήσατο ο σουλτάνος του Κάρεος Σφρ., Χρον. (Maisano) 138²⁵* *Ην δ' έστειλά σοι κιβωτόν έχουσιν το χρυσίον | κελεύω σοι μερίσασθαι τούτον τοις συλλησταίς σου, (παραλ. 2 στ.)* *πρόνοιαν σου ποιούμενος, μήπως ουκ έχων δούναι (παραλ. 1 στ.)* *σφαγιασθείς συ παρ' αυτών Βίος Αλ. 1727·* *καν τους γειτνιώντας εις μαρτυρίαν καλέσει ο επίσκοπος, φροντίδα ποιούμενος του αποδείξει τη συνόδω πάσας τας συμβάσας τη εκκλησία αυτού περιστάσεις Ιστ. πατρ. 182²⁰. 8) Προξενώ, προκαλώ: Γέγονε δε κατά πολύ φοβερός ο Ακρίτης, | ώστε η θεωρία του εποίει την δειλίαν Διγ. Z 2284·* *του εποίκεν πληγήν φανερήν Ασσίζ. 73⁹·* *εάν εύρω από τας βάιας μου ... | να δέχεται πιττάκια ..., | τούτο ας ηξεύρει απ' εμέν, κακόν την θέλω ποιήσιν | και θάνατον μετά εντροπής, πληροφορώ τας όλας Λιβ. Va 1297. 9α) Διαπράττω (σφάλμα):* *ήύρα την παράξενον κόρην την Πλάτζια-Φλώρα | ένδον του πυργου, εκείτετον μέσον εις το κλινάριν | με άγουρον πανεξαίρετον ... (παραλ. 2 στ.)* *κείνη μ' εκατεφρόνησεν κι έποικεν τέτοιον πράγμαν Φλώρ. 1723·* *λέγει, ο βαριόμοιρος: «Είντά 'τονε τό 'ποίκα; | Και, πάλι, από τον ορισμόν τίποτες δεν εβγήκα» Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 225·* *εσύ, πουλίν κακότυχον και ψοφοζαρωμένον, | όλως εμέ περιγελάς, ειπέ και πώς το εποίκες; Πουλολ. (Τσαβαρή)² 365·* *β) κάνω σε κάπ. κ. κακό, βλέπτω: Τι σ' έποικα και υβρίζεις με; Λόγ. παρηγ. L 607·* *ου θέλω το, κακόν να πάθει ο Θόας. | Ευγενικός ένι πολλά, πολλοί τον αγαπούσι | και εξ ων να του εποίησαμεν, ομοίως να μας το εκάμαν Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 4921·* *εις τα αμπελίτσια βόσκομαι, ποτέ ζημίαν ου κάμνω | να ποίσω τον αμπελικόν εις κλήμα ή εις σταφύλιν Πουλολ. (Τσαβαρή)² 514· (ως απειλή):* *Αν ου 'γερθείς εις το γοργόν ..., (παραλ. 1 στ.)* *τώρα να ιδείς το πλεότερον το τι σε θέλω ποίσει Πουλολ. (Τσαβαρή)² 39·* *υβριστ., σε έκφρ. περιφρόνησης (βλ. όμως και Τσαβαρή [Πουλολ.² σ. 362, 403]):* *να ποίσω την υπόληψιν και την απαιδευσίαν σου Πουλολ. (Τσαβαρή)² 317·* *να έποικα την υπόληψιν και την θωρίαν σου, λούπη Πουλολ. (Τσαβαρή)² 415·* *να ποίσω και το πρόσωπον και την υπόληψίν σου, | να ποίσω την κουδούπαν σου αυτήν την μαδισμένην Προδρ. (Eideneier) I 153, 154·* *γ) προκ. για σεξουαλική πράξη (υποτιμ.):* *Ειδέ αν ορμείς να πορνευθείς, εγώ να σου το ποίσω Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1574·* *τό επεθύμα η Μαξιμού γοργόν της το εποίκα Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1576·* *και ο Δαυίδ ηθέλησε αυτείνην ν' αγαπήσει (ενν. τη Βερσαβέ) | και τό 'χε αυτούνου η όρεξη με δαύτην να ποιήσει Δεφ., Λόγ. 636. 10α) Φροντίζω να γίνει κ.:* *ποίησον αυτόν ησυχάσαι ημέρας επτά Ορνεοσ. αγρ. 570·* *το χαρτίν είναι της κυράς, της ρήγαινας. Και ποίσετε να ποίσετε τον ορισμόν της Βουστρ. (Κεχ.) B 261⁸·* *ποίησε με καλόν κι άγιον ψιχάδιν | το πνεύμα προς εσέν να βρει την στράταν Κυπρ. ερωτ. 107³⁶·* *β) τα φέρνω ώστε: η τύχη εποίκεν, Χρυσταλλένη, | να 'ναι τόση σκληριά σ' αυτός σου σέναν Κυπρ. ερωτ. 100¹⁴·* *Ο δαίμονας εζήλεψε θωρώντας τ' αν-*

θρωπάρι, | να το ποιήσει ο καιρός τους τόπους του να πάρει. | Όφισ εγίνηκε ζιμιό και αγάλια αγάλια εσέβη | απόξω στην Παράδεισο Π.Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1077. **11α**) Γίνομαι αιτία να, αναγκάζω: τούτο σου το πιτάκιν | εποίκεν την καρδίαν μου να κακωθεί εις εσένα Λίβ. Va 1793· Ήλθες κι εσύ, ... | ... ιέραξ, εις τον γάμον, | να ποίσεις και την πέρδικαν, ... (παραλ. 1 στ.) και τα μικρά στρουθόπουλα τα όλα να μισεύσουν Πουλόλ. (Τσαβαρή)² 372· **β**) πείθω, καταφέρνω κάπ. να κάνει κ.: έχτισεν το κάστρον του Αβαρίνου | ... εις σκοπόν να ποιήσει προς τον ρήγαν, | να το έχει δώσει εις κληρονομίαν εκεινού και του ανεψίου του Χρον. Μορ. Η 8097· Ανάθεμά σε, λογισμέ, πού μ' έποισες και μπήκα; Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 446· Εποίησα τον Λίβιστρον, επέρριψεν τον φόβον, | και ευθύς καβαλικεύομεν την στράταν να υπάμεν Λίβ. Va 2798· **γ**) διατάζω, ορίζω: ανίσως ο κύρης ή η κυρά ... να ποίσουν να τον δέρουσιν άμετρα τον σεργέντην Ασσίζ. 73⁸. **12**) (Μαθημ.) **α**) πολλαπλασιάζω: ποίησον β' γ'' επί ιβ', γίνονται κη' Rechenb. (Vog.) 86⁵· **β**) διαιρώ: τα ια' κεράτια ποίησον εις τα κδ', γίνονται γ'' η'' Rechenb. (Vog.) 79⁵· φρ. ποιώ τον μερισμόν επί των ... / την μοιρασίαν = διαιρώ: επειδή γ'' και δ'' ο λόγος έχει, τα γ' επί τα δ' γίνονται ιβ', εξ ων δέον ελέσθαι μονάδα. Επί γαρ τούτων ποιήσιν έχεις τον μερισμόν. Rechenb. (Vog.) 7⁶· ποιούμεν εν αυτοίς τοις ε' την μοιρασίαν των ζ' Rechenb. (Vog.) 33⁷. **13α**) (Για θρησκ. τελετή) τελώ: δι' αίγων και αρνίων | ουκ εποίησαμεν θυσίας, | κι ένεκεν τούτου βαρείται (ενν. ο Απόλλων) Ερμον. Η 240· Ουδέν γαρ άργησαν ποσώς τον γάμον να ποιήσουν Χρον. Μορ. Η 3131· **β**) διεξάγω: τον εκατέριξα πολλά εντροπιαμένα, | στην τζούστριαν οπού εποίκαμεν ομπρός στον βασιλέα Λίβ. Va 2373· **γ**) οργανώνω: Άρα διά τείντα εποίκεν το συμπόσιον, εδήγησεν την τράπεζαν, παρού διά να προσδεκτεί τους φίλους του και να τους κανακίσει; Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 442. **14**) (Προκ. για ομάδα) συγκροτώ: έξι χιλιάδες ευρέθησαν όπου ήσαν καβαλλάροι. | αλλάγια εποίησαν δεκαοχτώ, προς τρία είχε η χιλιάδα Χρον. Μορ. Η 4659. **15**) (Με κατηγ. του αντικ.) **α**) καθιστώ, καταντώ κάπ.: η όποια φλόγα, ομμάτια μου, και η εμορφία σου η τόση | εξεστηκόν με έποικε κι επήρε με την γνώση Θησ. Πρόλ. Κακλ. 62· Ερίξασί με την γραφήν, απλώνω, εκράτησά την | και τα μεν πρώτα λόγια ολόχαρον με εποίκαν Λίβ. Va 1643· Ζει, τόν εποίκεν άψυχον ο φθόνος ο ειδικός μου; | Ζει, τόν εποίκεν άψυχον η τέχνη της μαγείας; Λίβ. Va 3363, 3364· εδώ με ειδική πρόταση: Δέσποτα, παρίσταται η δείνα ... έμπροσθεν της αγιοσύνης σου και ποιεί την αγιοσύνην σου ότι να το εγνωρίσεις, ότι ο πατήρ αυτής ... εμνηστεύσατο εαυτήν μετά του δείνα Ελλην. νόμ. 557²³· (σε μεταφ.): ο σταλαγμός του πόθου μου την πέτραν της ψυχής μου | χάρβαλο να την έποικεν, αφού την καταδέρνει Λίβ. Esc. 1638· (μέσ., συχνά για ωφέλεια του υποκ.): Διγ. Z 3300· **β**) προσδίνω μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό: είναι προφητευμένον | για τούτον τον Αντίοχον τον τύραννον γραμμένον (παραλ. 2 στίχ.) ... εμάς να φέρει ομπροστά και να μας τιμωρήσει, | για να μαροφαγήσωμεν, Έλληνας να μας ποίσει Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 130· Εδάρε και τα γράμματα, αν με έποισαν τεχνίτην Προδρ. (Eideneier) III 89· (προκ. για φιλική, ερωτική ή συγγενική σχέση): είμαι απεδά παρέτοιμος του να τον ποίσω φίλον Λίβ. N 1035· Τον Λίβιστρον βουλευέται πάλιν ο ειδικός του | το πώς τον ευνουχόπουλον ως φίλον τον εποίκεν Λίβ. Va 1038· κόρη, | ποίσε με και μένα φίλον Ch. πορ. 5· ενίκησαν τον αμηνράν και γαμβρόν τον έποίησαν Διγ. Άνδρ. 317²⁷· **γ**) αποδεικνύω ότι κάπ. έχει μια ιδιότητα· φρ. ψεύστην να με ποιήσεις! = μακάρι να διαψευστώ: επουράνιε Θεέ,

ψεύστην να με ποιήσεις! Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 983· δ) αποδίδω σε κάπ. ή κ. μια αρνητική ιδιότητα, που δεν έχει, με ιδιοτελείς σκοπούς: ορίζει το δίκαιον να κόψουν το τρίτον της γλώσσας του, ίνα μη ποτέσ τορμήσει να ποίσει την αυλήν άδικην Ασιζ. 210⁵· αγάπα την αλήθειαν, θεός γαρ τούτο θέλει· λόγον αν ξεύρεις αληθή, μη τον ποιήσεις ψέμαν Σπαν. Α 555· (εδώ με δευτερεύουσα πρόταση): Εάν ο ανήρ ποιήσει τον εμμαντόν του ότι υπάρχει δαιμονιάριος ως αφορμήσ ότι έχει ασθένειον ... Ελλην. νόμ. 538⁶. 16) Μεταβάλλω, μετατρέπω: και του παμφάγου δράκοντος εκφόρησον το σώμα (παραλ. 1 στ.) άψον πυράν, κατάκαιφον, στάκτην λεπτήν το ποίσε Καλλιμ. 635· έγγραφα, φίλε, την γραφήν, εποίκα την πιττάκιν Λίβ. Va 1821· τα δάκρυα μου να τα 'ποισα μελάνη για να γράψω! και τ' ακριοδακτυλίτσα μου να 'ποισα το κοντύλι Ch. pop. 44, 45· την κλίνην έποισα ληνόν και την ανάπλαν σκάφην Κρασοπ.(Eideneier) ΑΟ 105. 17) Διαμορφώνω, αναδεικνύω: εν τη μήτρα τους εννέα! μήνας τε τους πληρεστάτους, έμετέστρεψέν το η φύσις, έποικέν το (ενν. το κοράσιον) ρωμανάτον! ωραιότατον εις όψιν Πτωχολ. α 688· εις τον λαόν του Ισραήλ πρώτον τους έποικά σε Χούμνου, Κοσμογ. 2172. 18α) Ορίζω: εκάτσαν εις βουλήν, διά να ποίσουν άλλον μαντατοφόρον Βουστρ. (Κεχ.) Μ 73¹⁸· κράζει τον μισίρ Φλοράν και ερρεβέστισέ τον! ως αβουέρην, τον έποικεν ομοίως και κληρονόμον Χρον. Μορ. Η 8604· β) χρίζω, δίνω αξίωμα, διορίζω: καβαλιέρους έποικαν έξι ανδρειωμένους Κορων., Μπούας 146· βουλήν επήραν οι αρχηγοί ποίον να ποίσουν ρήγαν Χρον. Μορ. Ρ 100· κόντε τον Πιτιλιανόν ...! γουβερναδούρον έποικε (ενν. της Βενετιάς η αυθεντιά) Κορων., Μπούας 25· (μέσ., συχνά για ωφέλεια του υποκ.): Ιστ. πολιτ. 10⁹· γ) χειροτονώ: Περί μοναχών ότι, όταν τους ποιούν καλογήρους, να μην τους παίρνουν δώρα Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 122⁷. 19) (Σε ερωτ. πρόταση για κ. που δε φαίνεται χρήσιμο) χρησιμοποιώ ως, χρειάζομαι για κάπ. σκοπό: ω κακιωμένη της φιλιάς και φύσης, λοιπόν την ομορφιάν τείντα να ποίσεις; Κυπρ. ερωτ. 47⁸. 20) Υποθέτω, θεωρώ: ποίσε ότι πλέρωσε τούτα τα πέρπυρα διά τον δείνα απέ τους εγγυτάδες μου Ασιζ. 61¹⁸.

Β' Αμτβ. 1) Κάνω, ενεργώ, πράττω: σου το μηνύει καθαρά κι αλλέως να μην ποίσεις Κορων., Μπούας 54· ποίσε ως θέλεις Μαχ. 158¹¹· ωσάν ορίζεις, πατέρα, ούτως να ποιήσομεν Διήγ. Αλ. G 267⁵. 2) (Μαθημ.) υπολογίζω: ποιήσομεν ούτως: πολλαπλασιάζομεν τας ε' λίτρας του μέλιτος επί τα ζ', γίνονται λε' Rechenb. (Vog.) 11⁶· έρχομαι γουν επί το ευρείν, πόσα είχεν ο πρώτος, και ποιώ ούτως Rechenb. (Vog.) 57¹⁸. 3) Γράφω ποιήματα, στιχουργώ: Ποιος κάλαμος να ημπορεί να γράψει, να ποιήσει! τα άνθη των χαρίτων τως στον κόσμον να τα αφήσει Τζάνε, Καταν. Αφ. 27. 4) (Σε παρομοίωση) συμπεριφέρομαι ως, κάνω σαν: Εσύ ποσώς δεν έποικες ωσάν καλός στρατιώτης, όπου με όμοιον του ποθει δικαίως μάχην ν' αρχίσει, αμμή ...! κατά της ώρας αρχισες τες χώρες μου να βλάπτεις Θησ. (Foll.) I 105· Διατί 'ς τούτον τον πόλεμον καθένα παλληκάρι! ανδρείαν μεγάλην έδειξε, και 'ποίκεν ως λεοντάρι Κορων., Μπούας 117. 5) (Με κατηγ.) είμαι κατάλληλος για: ο γέρων ο Φιλοπαππούς ούτως τον απεκρίθην (ενν. τον Διγενή): «Θεωρώ σε, κύρκα, υπόλυνγον και ως αχαμνά ζωσμένον! και χαμηλά η ποδέα σου και ου ποιείς εσύ απελάτης» Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 658. 6α) Διανύω, περνώ κάπ. χρονικό διάστημα (με χρον. προσδ.): χωρίς οδύνης και κλαυθμού ώραν αν ποίσεις μίαν Καλλιμ. 2029· εκ της πικρίας της πολλής και του δεινού μαντάτου! ημέρας τρεις εποίησεν να πα τινάς κοντά του Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 130· Μετά

της κόρης ο Αχιλλεύς εξάχρονον εποίκεν| τερπόμενος Αχιλλ. (Smith) N 1642· β) καταναλώνω χρονικό διάστημα για να κάνω κ.: Οι μαντατοφόροι ... εποίκαν ζ' ημέρες να σάζονται και να ξηλώννουνται Μαχ. 490¹⁴· ημέρες δύο εποίκαν να θάψουν τους νεκρούς τους Χρον. Μορ. P 4194· γ) παραμένω κάπου (με χρον. προσδ.): Βάλε ψαρόγαλον εις το οξύδιον και ας ποιήσει ημέρας γ' Ιατροσόφ.(Οικονομου) 88²· εποίησαν εις φυλακήν την εβδομάδα εκείνην Χρον. Μορ. H 4217· εποίκεν (ενν. ο ρήγας) έναν χρόνον εις το κρεβάτιν πιασμένος χέρια και πόδια Μαχ. 678¹⁸· Καιρόν εποίησεν (ενν. του Πέτρου η γυναίκα) αυτού εις την Αγίαν Μαύραν Χρον. Τόκκων 939· (σε αξίωμα): Ποίησας ουν (ενν. ο κύρης Διονύσιος) εν τη πατριαρχία έτη δύο και μήνας εξ ... Έκθ. χρον. 48¹. 7) Διατελώ, είμαι, μένω (με κατηγ.): εις το Σπιτάλιν εποικες φρέρης καν έξι χρόνους Πουλολ. (Τσαβαρή)² 242· πλέον να ποίσω μοναχός και να 'μαι τιμημένος, |περί με τέτοιαν συντροφιάν, διά να 'μαι εντροπιασμένος Θησ. (Foll.) I 65· (μέσ.) οίκησις τούτων μήκοθεν υπήρχεν εκ της τέντας, | ουχί δε άπαντες ομού, αλλ' άνδρες μεν ιδίως, | αι δε γυναίκες άποθεν εις μέρος εποιούντο Διγ. Z 3626 κριτ. υπ. χφ. T.

Φρ. 1) Ποιώ αγανάκτησιν = (α) πειράζω, ερεθίζω κάπ. με εχθρικές ενέργειες: ανισώς και η μεγάλη σου βασιλεία πας να τους ποίσεις αγανάκτησιν, κρατούν εκείνοι το ειδικόν μας, και θέλομεν γινείν έρημοι εις τον κόσμον τούτον Μαχ. 158⁶· (β) ενεργώ αγανακτισμένος (εναντίον κάπ.), εκδικούμαι: εκείνοι όπου σου το είπαν ..., είπαν το ... διά να το μάθει ο υιός μου, να ποίσει αγανάκτησιν του μισέρ Αντρία, και θέλειν τραβενιάσειν μέγα κακόν! Βουστρ. (Κεχ.) 44³. **2)** Ποιώ αγάπην = (α) αγαπιέμαι (με κάπ.): έλα, κυρά, ας ποιήσομεν πολλών χρονών αγάπην Ερωτοπ. 316· (β) συνθηκολογώ, κάνω ειρήνη· συμφιλιώνομαι: αγάπην εμηνύσασι μετ' έμας να ποιήσουν| μήνας ή τρεις ή πλεότερον, τους νεκρούς διά να θάψουν Πολ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 5475· τον πόλεμον κατάλειψον και ποίησον αγάπην Διγ. Z 3125· Στα γόνατά του έπεσαν, όλοι παρακαλούν τον (ενν. τον πρίγκιπαν), | να συμπαθήσει τό εποικεν ετότε ο Μέγας Κύρης, (παραλ. 3 στ.) κι ενταύτα γαρ του εποικεν το ομάντζιον που εχρεώσται, | στο στόμα τον εφίλησεν κι εποίησασιν αγάπην Χρον. Μορ. H 3341· (εδώ) συμφιλιώνω: θωρώντα το πράμαν πως ήτον να γινεί χοντρόν, εποίκαν στράταν και εποίκαν τους αγάπη Βουστρ. (Κεχ.) 244¹. **3)** Ποιώ ακρατισμόν, βλ. Επιτομή, ά. ακρατισμός **Φρ. 4)** Ποιώ αναλογίας = αντικρούω, διαψεύδω: αν ένει ότι ο Ρενάτ έχει β' μάρτυρας ... πως τον είδασι να δώσει το ζωνάρι κλειδωμένον, και ήκουσάν τον να πει ότι εις το ζωνάρι είχεν ρ' πέρπυρα, άνευ αναλογίας να ποίσει ο χανιέρης των περπύρων, εντέχεται να ικανώσει τα παρκάτω των περπύρων, με το δίκαιον και με την ασσίζαν Ασσίζ. 330²⁵. **5)** Να ποίσει άνεμον, βλ. Επιτομή, ά. άνεμος 1 φρ. **6)** Ποιώ απογραφάς, βλ. Επιτομή, ά. απογραφή φρ. **7)** Ποιώ απόφα, βλ. Επιτομή, ά. απόφα φρ. **8)** Ποιώ άργητα, βλ. Επιτομή, ά. άργητα 1 φρ. **9)** Ποιώ αργίαν, βλ. Επιτομή, ά. αργία 2 φρ. **10)** Ποιώ άρμενα, βλ. Επιτομή, ά. άρμενο(ν) 1 φρ. **11)** Ποιώ άρνησιν, βλ. Επιτομή, ά. άρνησις -ση 1 φρ. **12)** Ποιώ (την) αρμάδα(ν) = εκστρατεύω: η ρήγαινα της Κύπρου εμηνυσέν τους να ποίσουν αρμάδα να έλθουν εις την Κύπρον, από το αίμαν του ρε Πιερ του αντρός της να πάρουν βεντέτταν Μαχ. 334³· πολλά τον εβίασεν να σμικτεί με τους Γενουβήσους να ποίσουν την αρμάδαν διά την Κύπρον Μαχ. 334²⁹. **13)** Ποιώ (την) αρχήν, βλ. Επιτομή, ά. αρχή Α' 1α φρ. **14)** Ποιώ την ασσίζαν, βλ. Επιτομή, ά. ασσίζα 3 φρ. **15)** Ποιώ ατάκτως, βλ. Επιτομή, ά. ατάκτως φρ. **16)** Ποιώ όλην μου την αφεντίαν = μαζεύω/χρησιμοποιώ

όλη μου τη δύναμη, «βάζω τα δυνατά μου»: προμουντιάζω του εις τον Θεόν, να ποιήσω όλην μου την αφεντίαν να δω αν ημπορίσω να βγω εις την άκραν του Μαχ. 640¹⁴. **17)** Ποιώ αφορμήν, βλ. Επιτομή, ά. αφορμή 1β φρ. **18)** Ποιώ κάπ. αφροντισίαν, βλ. Επιτομή, ά. αφροντισία 2 φρ. **19)** Ποιώ βεντέττα = εκδικούμαι: επρομουντιάσέν τους, ότι, αν τους βάλει στο χέριν του, να ποίσει τον ρηγός βεντέτταν από τα κριάτά τους Μαχ. 92¹². **20)** Ποιώ βίγλα ή (καλές) βίγλες, βλ. Επιτομή, ά. βίγλα 3 Φρ. α. **21)** Ποιώ βουλήν = συγκαλώ το συμβούλιο, συνεδριάζω, αποφασίζω: εσωρεύτησαν ούλοι εις το σπίτιν του κουδουνά και εποίκαν βουλήν Βουστρ. (Κεχ.) 210¹². **22)** Ποιώ διαταγήν, βλ. Επιτομή, ά. διαταγή 1 Φρ. **23)** Ποιώ δίκαιον απέ κάπ.= δίνω δίκιο (σε κάπ.), απονέμω δικαιοσύνη (τιμωρώντας άλλον): μαθάνοντα πως ο ρήγας εσκότώσεν τον αδελφόν της και τους Σαρακηνούς, επήγεν ομπρός του σουρτάνου. Και εξήτησεν να της ποίσει δικαίον απέ τον ρε Τζακ Βουστρ. (Κεχ.) Β 137¹¹. **24)** Ποιώ δοκιμήν, βλ. Επιτομή, ά. δοκιμή 4 Φρ. **25)** Ποιώ, ποιούμαι εκδίκησιν, βλ. Επιτομή, ά. εκδίκησις -ση 1β φρ. **26)** Ποιώ επιμέλεια, βλ. Επιτομή, ά. επιμέλεια 1β φρ. **27)** Ποιώ την ζήτησιν προς κάπ. = υποβάλλω ερώτημα: τότε προς Απολλώνιον την ζήτησιν εποίει: Ήξεύρεις ποιος έν' τόν ζητεί, ποιος έναι ο τσακισμένος; Απολλών. (Κεχ.) 324. **28)** Ποιώ κάπ. θαρρούμενον, βλ. Επιτομή, ά. θαρρώ Α' 4β φρ. **29)** Ποιώ θαύμα/θαύματα = θαυματοουργώ: ο Σαν Τζουάνης τε Μουφόρτε ... ποιεί άξια θαύματα εις τους αστενείς και εις πύρεξες Μαχ. Ο 32¹³ (βλ. Dawkins [Μαχ. II σ. 263]): ποιεί μεγάλα θαύματα εις ούλον τον κόσμον (ενν. ο άγιος Μάμας) Μαχ. Ο 32³⁰ (βλ. Dawkins [Μαχ. II σ. 263]): (εδώ σκωπτ.): Εάν σε βάλω εις τα χέρια μου, μέγα θαύμα θέλω ποιήσει απάνω σου Διήγ. Αλ. G 263²¹⁻²². **30)** Ποιώ το ικανόν, βλ. Επιτομή, ά. ικανός Το ουδ. ως ουσ. 2 Φρ. **31)** Ποιώ ιστία = αποπλέω: απήλθον εν τοις πλοίοις, και, ποιήσαντες ιστία, απέδρασαν Έκθ. χρον. 13²⁹. **32)** Ποιώ εις καλλύτερον = κάνω κάτι καλύτερα: αν είχεν το ποίσειν, εγινίσκετον μέγα σκάνταλον. Αμμέ ως φρόνιμος, διά να ποίσει το πράμαν εις καλλύτερον, εμήνυσεν του σιρ Αντωνή Σουλουάνη, του αβικάρη Βουστρ. (Κεχ.) 52⁷. **33)** Ποιώ κατάκλειστον, βλ. Επιτομή, ά. κατάκλειστος Φρ. **34)** Ποιώ δ' κομμάτια = εκτελώ κάπ. με διαμελισμό: τη ια' Αυγούστου τον άνωθεν Βαλιαντήν εκόψαν την κεφαλήν του και εποίκαν τον δ' κομμάτια Βουστρ. (Κεχ.) 158⁸. **35)** Ποιώ κούρτην = συγκαλώ συνέλευση: να ελθούν οι άπαντες λίζιοι του Μορέως, οι αρχιερείς κι οι φρόνιμοι όλου του πριγκιπάτου, να ποιήσει (ενν. ο ρήγας) κούρτην δυνατήν Χρον. Μορ. Η 8141. **36)** Ποιώ το κρεβάτι μου = στρώνω, τακτοποιώ το κρεβάτι μου: εδώκαν του την τσάμπραν, έποίησαν το κρεβάτι του κι εκοίτετον εκείσε Χρον. Μορ. Η 8242. **37)** Ποιώ κρίσιν, βλ. Επιτομή, ά. κρίσις -ση Φρ. 5. **38)** Ποιώ λιθάρι κάπ., βλ. Επιτομή, ά. λιθάριον Φρ. 2. **39)** Ποιώ λύπην, βλ. Επιτομή, ά. λύπη Φρ. 3. **40)** Ποιώ μάθησιν, βλ. Επιτομή, ά. μάθησις -ση 1δ φρ. **41)** Ποιώ (την) μαντατοφορίαν, βλ. Επιτομή, ά. μαντατοφορία 1α φρ. **42)** Ποιώ ως (πιστός) μάρτυρας ότι/πως ... = καταθέτω (αξιόπιστη) μαρτυρία στο δικαστήριο ότι/πως ...: αν εκείνος (ενν. ο λαβωμένος) επέθανεν, και ο έτερος έχει τους μάρτυρας οπού να ποίσουν ως πιστούς μάρτυρας ότι εσκότώσέν τον διαφεντεύγοντα το κορμίν του, το δίκαιον κελεύει ότι αυτός να μείνει κίτες περι εκείνου του φόνου Ασσίζ. 457¹⁷: αν ένι ότι ο Ρενάτ έχει β' μάρτυρας, οπού να ποίσουν ως μάρτυρες, πως τον είδασι να δώσει το ζωνάρι κλειδωμένον και ήκουσάν του να πει ότι εις το ζωνάρι είχεν ρ' πέρπυρα ... Ασσίζ. 330²³. **43)** Ποιώ μαρτυρίαν, βλ. Επιτομή, ά. μαρτυρία Φρ. 6. **44)** Ποιώ 'μάτζε =

υποβάλλω τα σέβη μου, διακηρύσσω την (φεουδαρχική) υποταγή μου, εκφράζω την αφοσίωσή μου: *Και εφίλησεν το χέριν της (ενν. της ρήγαινας) κι εποίκεν 'μάτζε διά τον υιόν του, τον Γιάκουμον. Και εδώκεν του και το βισκουντάτον, εις όλην του την ζωήν Βουστρ. (Κεχ.) 204¹⁸. 45) Ποιώ μέλη (και μέλη) κάπ. = κόβω σε κομμάτια, διαμελίζω κάπ., βλ. και φρ. μέλη και μέλη ποιώ ή κόβω κάπ., ά. μέλος (I) Φρ. 1: Και μέλη αν σε ποιήσουσιν, βλέπε εντροπήν μη ποιήσεις Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 4. 46) Ποιώ από το μέλος μου = πράττω ο ίδιος ή μέσω του απογόνου μου: Βλέπεις αυτά (ενν. τα δένδρη) πώς δίδουσι εκείνον τό 'χου φύση,| και πούρι από το μέλος των έναί του χρειά να ποίσει;| Κάμε κι εσύ το λοιπονίς σ' αυτείνον τό μετέχεις,| και μη γυρεύεις να θωρείς εκείνον τό δεν έχεις! Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 36. 47) Ποιώ μετάνοια(ν), βλ. Επιτομή, ά. μετάνοια 4 φρ. 48) Ποιώ μηνίον, βλ. Επιτομή, ά. μηναιο(ν) Φρ. 2. 49) Ποιώ κάπ. στο (εις τον) μόδο(ν) μου, βλ. Επιτομή, ά. μόδος Φρ. 8. 50) Ποιώ μοιρασία(ν), βλ. Επιτομή, ά. μοιρασία 1 φρ. 51) Ποιώ μονέδαν, βλ. Επιτομή, ά. μονέδα α φρ. 52) Ποιώ μονήν, βλ. Επιτομή, ά. μονή Φρ. 2. 53) Ποιώ νίκην, βλ. Επιτομή, ά. νίκη Φρ. 5. 54) Ποιώ (το) νίκος, βλ. Επιτομή, ά. νίκος 1α φρ. 55) Ποιούμαι νομήν, βλ. Επιτομή, ά. νομή 1α φρ. 56) Ποιώ νώσιν, βλ. Επιτομή, ά. γνώσις -ση 6 Φρ. α. 57) Ποιώ ξένον εκ, από ..., βλ. Επιτομή, ά. ξένος Φρ. 4. 58) Ποιώ ξηροφαγία, βλ. Επιτομή, ά. ξηροφαγία φρ. 59) Ποιώ την οδό(ν) (μου), βλ. Επιτομή, ά. οδός 4 φρ. (1). 60) Ποιούμαι την οίκησιν, βλ. Επιτομή, ά. οίκησις 1 φρ. (2). 61) Ποιώ την οίκησιν, βλ. Επιτομή, ά. οίκησις 1 φρ. (3). 62) Ποιώ οικονομίαν, βλ. Επιτομή, ά. οικονομία 3 φρ. 63) Ποιώ ομάδα, βλ. Επιτομή, ά. ομάς -δα Φρ. 2. 64) Ποιώ ορδινιά, βλ. Επιτομή, ά. ορδινιά 9α φρ. (1). 65) Ποιώ προς κάπ. την όρεξίν μου = ικανοποιώ την επιθυμία μου: Εκείνου που εστέκετον απάνω στο κορμί του,|για να του δώσει θάνατον, να πάρει την ζωή του,| λέγει του «ποίησε προς εμέν όλην την όρεξίν σου| κι ας αποθάνω γλήγορα ...» Θησ. Β' [63¹]. 66) Ποιώ ορισμόν, βλ. Επιτομή, ά. ορισμός Φρ. 6. 67) Ποιώ (κάπ. ή προς κάπ. ή μετά κάπ.) όρκο(ν) ή όρκους να, ποιώ τον όρκον ότι, βλ. Επιτομή, ά. όρκος (I) Φρ. 1α. 68) Ποιούμαι (την) ορμήν (άπασαν), βλ. Επιτομή, ά. ορμή Φρ. 2. 69) Ποιώ όφελον, βλ. Επιτομή, ά. όφελος Φρ. 5. 70) Ποιώ παιδί, βλ. Επιτομή, ά. παιδίον 1α φρ. 3. 71) Ποιώ την παντιέραν = υψώνω τη σημαία, το έμβλημα: εποίκαν την παντιέραν της ρήγαινας Βουστρ. (Κεχ.) 210¹⁴. 72) Ποιώ παραβουλίαν = προδίδω: από τό μου λαλείτε, πως επήγα ... διά να την σκοτώσω, δε θέλειν το προβιάσειν ποττέ τινας και εγύρεψα να ποίσω ... τίτοιαν παραβουλίαν Βουστρ. (Κεχ.) 60¹⁹. 73) Ποιώ παραίτησιν, βλ. ά. παραίτησις φρ. β. 74) Ποιώ παρακάλεσιν, βλ. ά. παρακάλεσις -ση Φρ. 75) Ποιώ παράμερα, βλ. ά. παράμερα φρ. 76) Ποιώ παρκάτον = ελαχιστοποιώ, λιγοστεύω: Ο πόθος, ουρανός κι άστρη ας χιονίσουν,| δέομαι να βαλθούν με σπουδοσύνην| παρκάτον την σκληριάν σ' εσέν να ποίσουν,| αφόν δεν θέλουν να 'χεις 'λεμοσύνην Κυπρ. ερωτ. 100⁴⁸. 77) Ποιώ πείραν, βλ. ά. πείρα Φρ. 3 (η φρ. ποιούμαι πείραν ήδη αρχ.). 78) Ποιώ πήξιν, βλ. ά. πήξις Φρ. 79) Ποιώ πιλάλημα, βλ. ά. πιλάλημα 1β φρ. 80) Ποιώ κάπ. εις πόλεμον = προκαλώ κάπ. σε δικαστική μονομαχία: να ποίσουν τον έναν απέ τους μάρτυρας εις πόλεμον και ο νικητής εντέχεται να κάμει το ζητούμενον με δίκαιον Ασσίζ. 130¹⁹. 81) Ποιώ πόρον = διακορεύω: Ο προς ελευθέραν κόρην ποιήσας επ' αυτής πόρον, ήγουν εξηπαρθενέψει αυτήν, απ' αυτήν την ημέραν εστί γυναίκα του Ελλην. νόμ. 556¹⁵. 82) Ποιώ ποσχάδα, βλ. Επιτομή, ά. μποςκάδα φρ. 83) Ποιώ καλόν/κακόν πρόσωπον = δείχνω εύνοια/δυσαρέσκεια προς*

κάπ., ότι είμαι ευχαριστημένος/δυσανεστημένος με κάπ.: ο σουλτάνος εποίκεν τους καλόν πρόσωπον Βουστρ. (Κεχ.) 72¹². θωρώντα τον ο ρήγας, άρχεψεν να του μαλλώσει και εποίκεν του κακόν πρόσωπον Βουστρ. (Κεχ.) 26⁶. 84) Ποιώ στράταν = ακολουθώ μια μέθοδο, ενεργώ κατάλληλα, βρίσκω τρόπο: στράταν χαράς εποίσαμεν και ου πρέπει τώρα να στενάξεις Λίβ. Esc. 4153· θωρώντα το πράμαν πως ήτον να γινεί χο- ντρόν, εποίκαν στράταν και εποίκαν τους αγάπην Βουστρ. (Κεχ.) 244¹. Θωρώντα και ρεμέδα δεν ήτον να 'χει την αρχιεπισκοπήν, εφάνην του να ποίσει την καλλύτερην στράταν διά την ζωήν του και διά την τιμήν του Βουστρ. (Κεχ.) M 13⁷. 85) Ποιώ στρέμ- μα(ν) (οπίσω) = επιστρέφω, ξαναγυρίζω, υποχωρώ (βλ. Επιτομή, οπίσω Α' Φρ. 5): ξυπνώντα ποίκα στρέμμα στην κυράν μου Κυπρ. ερωτ. 11⁶ κι ανίσως κι εις εμέναν ποίσω στρέμμαν! ποτέ, θέλω να γράψω ν' αγροικάται! ο πόθος, ποθητέ, μπορεί κα- μπόσα Κυπρ. ερωτ. 67⁵. εσκοτώσαν πολλούς Σαρακηνούς, και οι Σαρακηνοί εποίκασιν στρέμμα Μαχ. 660³⁶. 86) Ποιώ συντροφίαν/συντροφιάν = συντροφεύω, κάνω παρέα (σε κάπ.): εκαβαλλίκευσεν και ο αποστολές ... και ο παλιός εποίκεν του συντροφία, και επήγαν ως την Αγίαν Παρασκευήν Βουστρ. (Κεχ.) 26¹⁶. τ' αδόνιν κλαίγει πάσα μέραν! στο κλάμαν συντροφιάν θεν να του ποίσω,! δίχως να πάψω 'δέ παωνόν 'δέ σπέραν Κυπρ. ερωτ. 34³. 87) Ποιώ σχήμα(ν) = (εκκλ.) υποκλίνομαι: Και σχήμα τότες έκαμεν ο μέγας πατριάρχης! προς βασιλέα μέγιστον ο πρώτος αρχιθύτης Αρσ., Κόπ. διατρ. [1497]· Εποίκεν σχήμαν ο παπάς, υπάγει προς τον όρθρον Πουλολ. (Τσαβαρή)² 491 (βλ. όμως και Τσαβαρή [Πουλολ.² σ. 371]). 88) Ποιώ σχήμα(ν) εντροπής = δείχνω συστολή: εξέβην, είδα την, και εκείνη μ' εντρανίζει! εποίκεν σχήμαν εντροπής, πε- ζεύει εκ τον δάσν Λίβ. P 1799. 89) Ποιώ σχήμα σιωπής = παίρνω σιωπηλή έκφραση, στέκομαι σιωπηλός: ως ήκουσεν ο βασιλεύς αυτούνον, εφοβήθη,! έποικε σχήμα σιω- πής, μικρόν επιλογήθην Χούμνου, Κοσμογ. 722· απείτις τους εσύντυχα και αυτοί αποκριθήκαν,! έποικαν σχήμα σιωπής και το ρωτάν αφήκαν Απόκοπ.² 238. 90) Ποιώ σχήμαν (χαιρετίσματος) = κάνω χειρονομία χαιρετισμού: επρόσκυπτεν εκείνος εκ το κάστρον, (παραλ. 1 στ.) και σχήμαν χαιρετίσματος έποικεν προς εμέναν Λίβ. Esc. 1207· εσηκωθήκασιν οι νέοι εκ το τραπέζι (παραλ. 1 στ.). Εποίκαν σχήμαν κι έγνεψαν στα μέρη των Σοδόμων Χούμνου, Κοσμογ. 1047. 91) Ποιώ τέλειωσιν = βάζω τέλος: με τον χάρον τέλειωσιν εποίκασιν! στες έννοιες, πλήξες και λαμπρά, που φράγησα Κυπρ. ερωτ. 97⁴⁷. 92) Ποιώ τίποτα/τίποτε(ς)/τίβοτες (εις κάπ.) = (α) αντιμετωπίζω κτ. ενεργητικά, καταβάλλω προσπάθειες για να πετύχω κτ.: Ποίσε τίποτα, φόβον μη δειλιάζεις,! μόνον την κόρην σύδραμε εις το να την ιδούμεν Λίβ. Va 2702· ποίσε τίπο- τες να επάρομεν την κόρην Λίβ. Esc. 2922· (β) βοηθώ κάπ. έστω και λίγο: Ξένον μ' εποίκαν τα κακά, Τύχη, τα εδικά μου! και ποιήσον τίποτε εις εμέ, ψυχοπονέθησέ με Λόγ. παρηγ. O 621· ποίσετε τίβοτες εις εμέν, Αγάπη μου και Πόθε,! συντύχετε τον Έρωταν, παρακαλέσετέ τον Λίβ. Esc. 343· να σε ποιήσει τίποτες να σε παρηγορήσει Λόγ. παρηγ. O 463. 93) Ποιώ το εκ κοιτίας = προκαλώ έκτρωση: Εάν γυνή ποιήσει φοράς το εκ κοιτίας, χρόνους ιε' ακοινώνητη Κανον. διατ. Β' 748. 94) Ποιούμαι τινά υφ' εαυτόν/υπό την εαυτού (ενν. εξουσίαν) = υποτάσσω κάπ. (το αρχ. υφ' εαυτώ): επιδημεί τη εν Ελλάδι Βλαχία εκ της βασιλίδος των πόλεων ο ... Νικηφόρος ο δεσπό- της, και ταύτην υφ' εαυτόν ποιησάμενος ... πάσαν περιζώννυνται την αρχήν της εν Ελλάδι λέγω Βλαχίας και αυτής της Αιτωλίας Ιστ. Ηπειρ. III⁵· έσπευδε γαρ κάκείνην

υφ' εαυτὸν ποιήσασθαι Ιστ. Ηπειρ. V⁶· πάσαν πόλιν και χώραν την υπό την βασιλικήν εξουσίαν εν μιᾷ καιροῦ ροπή υπό την εαυτῶν ἐποιήσαντο (ενν. οι Μουσουλμάνοι) Καναν. (Pinto) 33. 95) Ποιῶ (εἰς την) φιλίαν (κάποιου) = γίνομαι φίλος με κάπ.: πουλλίν, που ποίκες την φιλιάν μου Κυπρ. ερωτ. 75⁴¹· ἤλθεν ο ἄνθρωπος ἐκεῖνος ο ἐδικός μου, ἰσπού εἰς φιλιάν ἤρκεψεν να ποιήσει του ευνούχου Λίβ Va 1165. 96) Ποιῶ φόνον εἰς κάπ. = σκοτώνω κάπ.: ἐποίκαν ἄδικον φόνον εἰς τον πτωχόν τον ρήγαν Μαχ. 296³⁴. 97) Ποιῶ χαράν = (α) χαίρομαι ἀπό ένα γεγονός: Χαράν μεγάλην ἐποίκαν το ιδεί τον τον μαρκέσην Χρον. Μορ. Η 257· (β) κάνω, οργανώνω γιορτή, ξεφαντώνω: Ο ρήγας ἐκεῖνος της Φραγκίας ορέχτη να ποιήσει ἰ χαράν και κάλεσμα λαμπρόν μετά τους ἐδικούς του Χρον. Μορ. Η 6012· (γ) τελῶ γάμο, παντρεύομαι: ἐσυγκατέβηκεν κι ἐγένετον ο γάμος· ἰ κι ἀφότου ευλογήθησαν κι ἐποίησαν την χαράν τους, ἰ τα κάτεργα του βασιλέως ἐστράφησαν στην Πόλιν Χρον. Μορ. Η 2527. 98) Ποιῶ ψήφους = διεξάγω ψηφοφορία: Εποίησαν ουν ψήφους και ἐπέσον οι ψήφοι εἰς τον Θεσσαλονίκης και ἐποίησαν αὐτόν πατριάρχην Ἐκθ. χρον. 45¹⁶· και ποιήσαντες ψήφους ἐκκλησιαστικῶς ἀνεβιβάσθη εἰς τον θρόνον πατριαρχείου ο Θεσσαλονίκης Ιστ. πολιτ. 58¹². 99) Ποιῶ ψυχικόν = κάνω ένα καλό σε κάπ., κάνω ψυχικό σε κάπ.: Πολλά ἐπαρακάλεσεν (ενν. το πουλάκι) να το ἐλευθερώσει (ενν. η κάτα), ἰ να ποίσει λίγο ψυχικό, να μην το θανατώσει Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 108⁶.

ποιῶς· ἐκεῖνος οὐ ἐκεῖνη, εἰς τους ποίως ... Ασσίζ. 357³¹, ἐσφαλμ. γρ. ἀντί ποίους· διορθώσ. — Βλ. ποίος.

ποκαμ-, βλ. υποκαμ-.

'ποκαμαρώνω, βλ. αποκαμαρώνω.

'ποκατάσταση η, βλ. αποκατάστασις -ση.

'ποκάτω, επίρρ., βλ. αποκάτω.

'ποκατωθιό, επίρρ., βλ. αποκατωθιό.

'ποκεί, επίρρ., βλ. απεκεί.

πόκος ο.

Το αρχ. ουσ. πόκος. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ. και ΑΛΝΕ).

1) Ακατέργαστο μαλλί προβάτου· ἐδώ προβειά, δέρμα: Βίος Αλ. 304· (σε μεταφ. προκ. για την Παναγία): χαίρε, στάμνε, ράβδε, πόκε, τόμε, τράπεζα, σκηνή Ντελ-λαπ., Στ. θρηνητ. 787. 2) Εἶδος χόρτου (για τη σημασ. πβ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. πόκιν): βαλὼν εἰς ὕδωρ ρίζας ἀσπαράγου ουγγ. α', πόκον τον υποκάτω της γῆς γινόμενον ουγγ. β', βοτάνην την λεγομένην φυσαλίδα ουγγ. γ', ἐψησον εἰς κουκούμιν οστράκειον, ἔως ου ἀποτριτωθεῖ Ορνεοσ. αγρ. 561⁴.

'ποκοτία, 'ποκοτιά η, βλ. αποκοτιά.

'ποκρίνομαι, βλ. αποκρίνομαι.

ῥποκτώ, βλ. αποκτώ.

πόλβερη η, Αχέλ. 437, 902, 1610, 2262, κ.α., Κυπρ. χφ. 161, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 215¹⁰, 223⁹, 519²⁶· μπόλμπερη, Αχέλ. 585, Διήγ. πανωφ. 57, 59, Διήγ. ωραιότ. 297, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 159⁸, 202⁵, 288²³ κ.α· μπούλβερη, Ιατροσ. κώδ. τοζ'· μπούλμπερη, Διακρούσ. 107²⁷, 207² κ.α· πολβερή, Byz. Kleinchron. Α' 585³⁷· πόλμπερη, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 267³, 291¹⁸, 349²⁵, 471¹⁸· πούλβερη, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 859, Ροδινός (Βαλ.) 196· πούρπουρη, Βουστρ. (Κεχ.) Β 121¹⁴, Μ 121¹³⁻¹⁴, Ασμα Μάλτ. 57· πουρπούρη, Βουστρ. (Κεχ.) 120¹⁴, Α 120¹⁴.

Από το ιταλ. *polvere* (13. αι., Battaglia και Battisti-Alessio, Diz. Etim.). Ο τ. μπούλμπερη (<πούλβερη με τροπή π> μπ, Τριαντ., Απ. Α' 353, 381) σε κείμεν. του 19. αι. (Τριαντ., Απ. Α' 347) και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ., Ανδρ., Λεξ.). Ο τ. πούλβερη στο Somav. και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ., ΑΚΝ), ιδ. στη φρ. στάχτη και πούλβερη/μπούλμπερη (να γίνουν όλα). Ο τ. πούρπουρη και σήμ. ιδιωμ. (Χατζ., Μεσ. Κύπρ. 286, Σακ., Κύπρ. Β' 759). Διάφ. τ. της λ. στο Meursius (λ. πούλπερ), στο Somav. (λ. πούλβερη), στο Du Cange (λ. πούλβερις) και σήμ. ιδιωμ. (Λουκά, Γλωσσάρ., λ. πούρβουρη και πούλβουρη, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. πούρμπερη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Β' 391, λ. βόρβερι, Ζαφειρίου, Ιδίωμ. Σάμ., λ. βούλβουρ/βούρβουρ' κ.π.α.). Πβ. λ. πούλπερ το (<λατ. *pulver*), καθώς και τ. πούλβερις η (12. αι., <λατ. *pulvis, -eris*) στο Meursius (λ. πούλπερ) και το LBG. Η λ. σε επιστ. του 18. αι. (Πρωτοψάλτης, Αθ. 59, 1955, 136) και σήμ. ιδιωμ. (Χυτήρης, Κερκυρ. Γλωσσάρ. και Λάζαρης, Λευκαδ.) και λογοτ. (ΑΛΝΕ).

1α) Πυρίτιδα, μπαρούτι· εστάθη η Αμμόχωστος και επολέμησε δυνατά. Ομως εσώθη η πολβερή τους και τα φαγητά τους και μη θέλων επαράδόθη και αυτή Byz. Kleinchron. Α' 585³⁷· Καμπόση μπόλμπερ' άναψε κι οι Φράγκοι εφοβηθήκαν, και τότες όλοι εφύγασι κι οι Τούρκοι μέσα μπήκαν Διακρούσ. 202⁵· εσιμώσανε (ενν. οι Τούρκοι), και το τειχιόν αρχίσα! τρυπώντας το και πόλμπερη βάνου και το γεμίσα, και απόκει δίδου πόλεμο μεγάλο και περίσσο Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 491¹⁰· β) (στον πληθ. περιληπτ.) πυρομαχικά (που μεταφέρονται με πλοία· για τη σημασ. βλ. Τωμ., ΕΕΒΣ 42, 1975-6, 212): τους τεχνίτες να θωρείς να κάνουν πλια από άλλους (παραλ. 2 στ.), με πόλβερεις να πολεμούν λεσκέρι του Οτομάνου, όταν προβάλουν οι εχθροί εις τα μουράγια κάτω Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 279²²· Ο γενεράλες κάτεργα ορδίνιασε να βγούσι! γεμάτα ανθρώπους, μπόλμπερες κι εις τα Χανιά να μπούσι Διακρούσ. 159⁸· Τότες πόλεμος φρικτός ήτονε στα μουράγια, μα φτάξασινε κάτεργα γεμάτα και καράβια! σολντάδους 'που τη Βενετιά με πόλμπερες και βρώσες Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 485¹⁷. 2) Σκόνη· α) με φαρμακευτική χρήση: εις τομήν· μπούλβεριν θανμαστή και κολλητική Ιατροσ. κώδ. τοζ'· β) προκ. για την στάχτη: τότες πιάνει (ενν. η Μέδεα) ανάπτει 'στιά και τα παιδιά της βάνει! και πόλβερη τα έκαμε και τότες τα εβγάνει Δεφ., Λόγ. 598· Πιάνει οκ το σακούλι της (ενν. η Μέδεα), 'κ την πόλβεριν εβγάνει! και δίδει του (ενν. του Γιασού) διά να το φα, λέγει του θέλει γιάνει Δεφ., Λόγ. 605.

πολβερή η, βλ. πόλβερη.

πολεμάγω, βλ. **πολεμώ**.

πολεμάρχης ο, Ιμπ. (Legr.) 324, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 377⁹.

Το μτγν. ουσ. **πολεμάρχης**. Η λ. στον Κατσαϊτ., Κλ. Α' 370.

1) Στρατιωτικός ηγέτης: *εις τ' Αλεξάνδρου τον καιρόν, που έγινε μονάρχης| κι εφάνη εις τους βασιλείς μεγάλος πολεμάρχης Διακρούς. 84²². 2) Άξιος πολεμιστής: ο δε πεντάριθμος στρατός εκείνων των γενναίων,| Φιλόπαππος, ο Κίνναμος άμα τω Ιωαννίκη| και θαυμαστός ο Λέανδρος μετά του Μελεμέντζη,| βουλήν εσκεψαντο κακήν εν τη υποστροφή μου (παρ. 1 στ.), ελπίζοντες με ανελείν μέσον αυτών λαβόντες,| και γαρ ενόμισαν κακώς οι όντες πολεμάρχαι| χαννότερον γενέσθαι με ως από του πολέμου Διγ. Ζ 3539· το οποίον (ενν. φουσσάτον) εκυβερνούσαν ο Γελίμ Διφθερδάριος και ο Γιαπάλ Ορχομάντης, άνδρες λαμπρότατοι και ανδρειωμένοι αυθέντες και θαυμαστοί πολεμάρχαι Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 407.*

πολέμαρχος ο **πολεμάρχος**, Προδρ. (Eideneier) IV 544, Διγ. Α 3639, Ερμον. Κ 226, Θρ. Κων/π. διάλ. 73, Θησ. Ζ' [136⁵], Θησ. (Foll.) I 105, Κυπρ. ερωτ. 60³, 78⁷, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρόλ. 27, Διγ. Άνδρ. 392²⁹, 405²¹, Στάθ. (Martini) Ιντ. Β' 105, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 138, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρόλ. 13, Ε' 47, 77, Διγ. Ο 2719, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 262⁵, 572²⁴ **πολέμαρχος** ή **πολεμάρχος**, Αχιλλ. (Smith) Ν 400, 472, Αχιλλ. (Smith) Ο 9, Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 12, Απόκοπ.² 314, 468, Κορων., Μπούας 71, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 831, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 6, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 633 γ'.

Το αρχ. ουσ. **πολέμαρχος**. Ο τ. με καταβιβ. τόνου από επίδρ. των πλάγιων πτώσεων ή αναλογ. με τα ουσ. σε -άρχης (πβ. **πολεμάρχης**), το 13. αι. (LBG), στο Βλάχ. και σήμ. (ΛΚΝ). Η λ. και σήμ.

1) Στρατιωτικός αρχηγός, στρατηγός: *Ήθελεν έχει αυτός ο Χοσρόης ένα στρατηγόν ονόματι Σάρβαρος, ο οποίος ήτονε πολλά ανδρείος και μέγας πολεμάρχος Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 398· τοποτηρήτ' άφηκεν έναν μεγάλον άρχον,| Τζάκη Στέφανον έλεγαν, άξιον πολεμάρχον Παλαμήδ., Βοηβ. 774. 2) (Γενναίος) πολεμιστής: Και τούτο είναι φανερόν, τα έθνη 'γώ 'φανίζω.| Δεν ήμουν πάντα μπροστινός οπόκαμνα τη μάχη;| Πάντα μου σας ανάγκαζα για να 'στε πολεμάρχοι Αλεξ.² 1756· οι δέκα χιλιάδες ήσαν παλαιοί πολεμάρχοι και περίφημοι εις τας ανδραγαθίας των πολέμων Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 365.*

πολεμάρχος ο, βλ. **πολέμαρχος**.

πολεμήτωρ ο.

Το μτγν. ουσ. **πολεμήτωρ**.

Πολεμιστής: *Θαρσαλέοι δε τινές πολεμήτορες τας μηνινθώδεις κλίμακας επανίνουσι, τα δε βέλη παντοία κατά των εν τοις πύργοις αφίετο Ψευδο-Σφρ. 424¹¹.*

πολεμίζω, Ερμον. Μ 282, Ο 70, Κομνηνής Αννας Μετάφρ. 47, 335, Gesprächb. 46²⁰, Λίβ. Esc. 2314, Αχιλλ. (Smith.) Ν 452, Φυσιολ. 371^{16, 17}, Διήγ. Βελ. χ 218, Θρ. Κων/π. (Mich.) 100, 121, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 577, Αργυρ., Βάρν. Κ 400, 405, Μαχ.

158³⁷, 272²⁷, Δούκ. 107³¹, Σφρ., Χρον. (Maisano) 158²⁶, 160²¹, Θησ. (Foll.) I 33, 54, Γεωργηλ., Θαν. 578, Βουστρ. (Κεχ.) 130⁸, Byz. Kleinchron. Α' 185³⁴, 245²⁰, Αλεξ.² 1748, 1753, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 267, 303, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 114, 130, Ιμπ. (Legr.) 130, Κορων., Μπούας 63, 109, Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Ε' [203], Βυζ. Ιλιάδ. 878, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσουργλου) 106⁶, 108⁷, Θρ. Κύπρ. 299, 650, Χρον. 307, Κυπρ. ερωτ. 151¹⁸, Διγ. Ο 2630, Καλόανδρ. (Δανέζης) 59(1'), κ.π.α.

Το αρχ. πολεμίζω. Η λ. και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ.) και με διαφορ. σημασ. (Σακ., Κυπρ. Β' 747).

Ι. Ενεργ. Α' Αμτβ. α) Μάχομαι, πολεμώ: Σπαν. Ο 119, Διγ. Ζ 2037, Αχιλλ. Ι 452· β) (με τις προθ. προς, μετά, με) συγκρούομαι ενόπλως με κάπ. αντίπαλο, επιτίθεμαι εναντίον κάπ., πολεμώ: ο Αλυάτης δε προς τους κατά πρόσωπον αυτού πολεμίζων ουκ εγίνωσκε τι γίνεται όπισθεν Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 355· ο τουρκοπουλιέρης εμήνυσέν του: είναι ότοιμος να πολεμίσει μετά του, αμμέ το κάστρον δεν του το διδεί με το θέλημάν του Μαχ. 110¹⁸⁻¹⁹· μετ' αυτούς δ' επολέμιζε (ενν. ο σινιόρ Μερκούριος) έως πότε πούρθ' η νύκτα, Ι κι ουδόλως εφοβήθηκε λουμπάρδας Κορων., Μπούας 37· πολεμίζουν καθημερινόν με τους Τούρκους Μαχ. 100²⁶· γ) (μεταφ., με το επίρρ. εναντίον και την προθ. προς) αντιμάχομαι κάπ.: Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Θ' [527]· (προκ. για τις σαρκικές επιθυμίες): Αγαπητοί, παρακαλώ σας να φυλάγεσθε, ..., από τες σαρκικές επιθυμίες, αι οποίες πολεμίζουν εναντία της ψυχής Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πέτρ. Α' β' 11· δ) πολεμώ για κάπ.: επολέμιζε δι' εσέναν Λίβ. Esc. 3654· διά σε γαρ πολεμίζω Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Ζ [428]· ε) διεξάγω πολεμικές επιχειρήσεις μαζί με κάπ., συμπολεμώ: Αργυρ., Βάρν. Κ 398, 401. Β' Μτβ. 1α) Διεξάγω πόλεμο εναντίον κάπ., επιτίθεμαι εναντίον κάπ., πολεμώ: Καναν. (Pinto) 484, Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. ΙΒ' [166]· (με αιτιατ.): τους πολεμίζοντας αυτόν από της ξηράς έβλεπε μετά τέχνης στρατιωτικής πολλής ερχομένους Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 385· Εγώ μόνος και μοναχός φουσσάτα πολεμίζω Ι και μοναχός μου δύναμαι όλα να τα νικήσω Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 876· πότε αππηδόσαν τους και πολεμίζαν τους και εθανατώνναν τους Μαχ. 434¹¹· β) κάνω επίθεση εναντίον κάπ., απειλώ κάπ.: Ούτω και ο διάβολος δόλιος πάνν έσται, Ι και πάντα πολεμίζει γαρ το γένος των ανθρώπων Φυσιολ. (Legr.) 529· γ) (προκ. για κάστρο, πύργο, πόλη, νησί) επιτίθεμαι, πολιορκώ: ήρξατο γουν πολεμίζειν αυτό (ενν. το Δυρράχιον) υπολαμβάνων δι' όλου του χειμώνος παραλαβείν αυτό Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 320· επολεμίζαν το κάστρο Μαχ. 124¹⁸· επολεμίσαν τον πύργον Μαχ. 170³⁵· ούτε την Πόλιν να πολεμίσεις, ούτε άλλον τόπον της βασιλείας ημών Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 20· απέστειλε ο Τούρκος εκατό κάτεργα και πολλά φουσσάτα του καιρού της Κύπρου και επολέμισε αυτή τη νήσο Τήνος Μηλ., Οδοιπ. 638· δ) (μεταφ. εδώ προκ. για εκδήλωση ερωτικής διάθεσης): ασκώ επίμονα πίεση σε κάπ., πολιορκώ κάπ. με σκοπό τη σύναψη σχέσεων: με πολεμίζουν Ι η ευγένεια κι αγάπη σου που προς εσέ τραβίζω, Ι και με καταναγκάζουσι δούλη σου για να γένω, Ι κι όπου κι αν είν' και ήθελες μαζί σου να πηγαίνω, Ι για να σε έχω άνδρα μου κορώνα στο κεφάλι Μαρκάδ. 155· Πολεμισμένη από την ωραιότητα και ανδρεία του ιδίου αγροίκαε να ταραζεται η καρδιά της Καλόανδρ. (Δανέζης) 58(2'). 2) Καταβάλλω έντονη προσπάθεια για να πετύχω κ., προσπαθώ με όλες μου τις δυνάμεις να πραγματοποιήσω το σκοπό μου, πασχίζω: ο κυνηγός πάσχει και πολεμίζει Ι την πέρδικαν την παλαιάν στας χεί-

ρας του να βάλει Φυσιολ. (Legr.) 714.

II. (Μέσ.) συγκρούομαι ενόπλως, μάχομαι, πολεμώ: Δούκ. 127²⁸, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 648. (εδώ προκ. για τον αγώνα του ανθρώπου με το διάβολο): φοβού αδελφέ· μηδέν πολεμισθείς ποτέ χωρίς ευλογίας, να μηδέν χαρεί ο διάβολος εις το πτώμα σου Gesprächb. 70⁵.

Το έναρθρ. απαρέμφ. ως ουσ. = πόλεμος: μαχόμενος το τότε! ελαβώθην εν τω μῆρῳ! και δεινῶς λιγοθυμήσας! ἐπauσεν του πολεμίζειν Ερμον. Κ 290.

πολεμικά, επίθρ.

Από το επίθ. πολεμικός. Η λ. στο Somav. και σήμ. (ΛΚΝ, λ. πολεμικός).

α) Με πολεμική διάθεση: θωρώ κι ερχούνται! στρατιώτες πολλά περισσοί, πολεμικά κινούνται Παλαμήδ., Βοηβ. 1302· β) με εχθρικό τρόπο: ελέγχουσι και κατηγοροῦσι την ακαθαρσίαν της και την πλεονεξίαν της ειδωλολατρίας της, πολεμικά και με ὄχθηρτα τους κατατρέχει και αποδιώχνει Χριστ. διδασκ. 127.

πολεμικός, επίθ., Βίος Αλ. 4624, Καναν. (Pinto) 286, 315, 330, 388, 462, Δούκ. 435¹⁰, Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 140, 776, Κορων., Μπούας 28, 44, 68, 107, 112, 126, 129²⁸, 132, 142, Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Ε' [461], [545], Ιστ. Βλαχ. 1008, Κύριλλ. Κων/π. 375, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [166].

Το αρχ. επίθ. πολεμικός. Η λ. και σήμ.

1) Που ταιριάζει ή σχετίζεται με τον πόλεμο· που είναι κατάλληλος για πόλεμο: Βίος Αλ. 2023, Καναν. (Pinto) 501, Δούκ. 421²⁸, Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) ρ 22, Παλαμήδ., Βοηβ. 284, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 31. 2) (Προκ. για πρόσωπο) ικανός στον πόλεμο· ετοιμοπόλεμος, εμπειροπόλεμος: Κορων., Μπούας 36²⁸, 59, Ιστ. πολιτ. 52¹⁹, Παλαμήδ., Βοηβ. 668· (εδώ προκ. για γεράκι): Ημην καθήμενος, φησίν, επάνω εν τῷ οίκῳ,! και ιέρακας ἐβλεπον επί την Λακκόπετραν! και φάλκονα πολεμικόν διώκων περιστέραν Διγ. (Trapp) Gr. 449.

Το θηλ. ως ουσ. = η τέχνη του πολέμου: (εδώ πλεοναστικά): Την τέχνην της πολεμικής εδοκιμάσανε την (παραλ. 1 στ.). Έγινε πόλεμος φρικτός, αριθμητοί χαθήκαν Διακρούς. 79⁷.

Ο πληθ. ουδ. ως ουσ. = πολεμικά εφόδια: επιάσαν από Ξαντής τους πολλούς ζωντανούς, και εσφάγησαν πολλοί Τούρκοι, και επήραν τους οι χριστιανοί πολλά πολεμικά και τες τέντες τους και πολλά ρούχα Μαχ. 176¹⁸.

πολεμικοτυραννικός, επίθ.

Από τα επίθ. πολεμικός και τυραννικός.

Που αναφέρεται στον πόλεμο και την τυραννία: Στης Κρήτης, της πατρίδος του, τες αιματοχυσίες,! πολεμικοτυραννικές, αμ' άξιες τραγωδίες,! λίγο διάστημα καιρού εγύρισε (ενν. ο Τζάνες) κι απέκει! εστράφη εις τον Παρνασσό και στ' άνθη τώρα στέκει Εγκώμιο εις Τζάνε 16.

πολέμιος, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 1163, Διγ. Z 549, 2709, 2840, Βίος Αλ. 2779, 2817, Καναν. (Pinto) 511, 527, Λίβ. Va 2032, Zygomalas, Synopsis 136 A 87, Ιστ. Βλαχ. 1478.

Το αρχ. επίθ. πολέμιος. Η λ. και σήμ. ως ουσ.

Που εκδηλώνει ή εκφράζει εχθρότητα, εχθρικός: Βίος Αλ. 2754.

Το αρσ. ως ουσ. = εχθρός, αντίπαλος: Διγ. (Trapp) Gr. 622, Καναν. (Pinto) 449, Κορων., Μπούας 94, Zygomalas, Synopsis 131 A 57^ο (μεταφ.): *οπού εις ερωτοσχόλησιν άνθρωπος απελπίσει, | την τύχην έχει συνεργόν, πολέμιόν (έκδ. πόλεμον· διορθώσ.) του τον χρόνον, | και δήμιόν του αμετάθετον την μοίραν του εις τον κόσμον* Λίβ. Ν 1945 (βλ. και Λίβ. διασκευή α 2367)^ο (σε σχ. εν διά δυοίν): *Η αγορασθείσα από πολεμίων και εχθρών, δούλη δεν είναι αλλ' ενεχύρου λόγω κρατείται* Zygomalas, Synopsis 136 A 86.

Το ουδ. στον πληθ. ως ουσ. = εχθροπραξία πόλεμος: ούτως εκατάστησε τινάς εκλελεγμένους | δημαγωγούς πανευκλεείς της μάχης γυμνασμένους, | προς ους καθευεργέτησε άπασαν εξουσίαν | την περί τα πολέμια μάχης υπηρεσίαν Αξαγ., Κάρολ. Ε' 758^ο (σε μεταφ.): *Πολλάκις συμβαίνει προς τα πολέμια των ορνέων διαμαχόμενον τον ιέρακα αποβαλύν τινά των ούχων* Ιερακοσ. 498⁴.

πολεμισθής ο, βλ. πολεμιστής.

πολεμιστής ο, Διγ. (Trapp) Gr. 2996, Διγ. Z 3086, Βίος Αλ. 2691, 2881, 4485, Φλώρ. 47, Αχιλλ. (Smith) Ν 285, Διγ. Βελ. χ 339, Μαχ. 554²⁸, Δούκ. 357⁹, Byz. Kleinchron. Α' 86⁵⁴, Έκθ. χρον. 40⁸, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 65¹³, Ιστ. Βλαχ. 1436, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 92^ο πολεμισθής, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 31³¹, 128¹⁵ πληθ. πολεμιστάδες, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 776, Μαχ. 358^{16, 21}, Χρον. σουлт. 43¹⁸⁻¹⁹, 84⁸, 98²⁴, κ.α., Διγ. Ανδρ. 382¹⁻².

Το αρχ. ουσ. πολεμιστής. Ο πληθ. πολεμιστάδες στο Meursius. Η λ. και σήμ.

1) Αυτός που συμμετέχει σε πόλεμο· μαχητής, στρατιώτης: Παράφρ. Μανασσ. 306, Αχιλλ. (Smith) Ν 34, Χρον. σουлт. 86^ο (επιθετ.): *Ήσαν γαρ οι καταποντισθέντες άπαντες εκ της αυτού νηός, εύζωνοι νέοι και λίαν πολεμισταί* Δούκ. 347²². *Ήσαν γαρ αντιπολεμούντες άνδρες μάχιμοι, Τούρκοι είκοσι προς ένα Ρωμαίον και τούτον ου τόσοον πολεμιστήν ως τον τυχόντα Τούρκον* Δούκ. 359¹⁵. 2) Εχθρός: Ο διάβολος ανάγεται, άνθρωπε, στην αρκούδα, | και είν' φθορεύς, πολεμιστής του γένους των ανθρώπων Φυσιολ. (Legr.) 387.

πολεμιστικός, επίθ.

Από τον αόρ. του πολεμίζω και την κατάλ. -τικός. Η λ. στο Somav.

Πολεμικός: δεν είναι τρόπος με δύναμιν πολεμιστικήν να το πατήσουν (ενν. το μοναστήριον), επειδή ήτον πολλά σιγουραρισμένον Γεωργίου ρήτορος, Αρχιληστ. 62.

πολεμίστρα η.

Από τον αόρ. του πολεμίζω και την κατάλ. -τρα. Η λ. στο Somav., στο LBG με διαφορ. σημασ., και σήμ.

Μικρό άνοιγμα σε τείχος ή φρούριο, από όπου αμύνονται οι πολεμιστές με τα όπλα τους εναντίον των εχθρών, πολεμίστρα: Ο δούκας γνώθει το φαρί, τό άρχισεν να δειλιάζει, | και εξέβην, εχωρίστηκεν από την πολεμίστρα Χρον. Τόκκων 269.

πολεμνῶ, βλ. **πολεμῶ**.

πολεμοκλον(ο)δράκος ο.

Από το επίθ. **πολεμόκλονος** (βλ. ά.) και το ουσ. **δράκος** (βλ. ά. **δράκος** 3).

Πολεμιστής με υπερφυσικές ικανότητες: Ο θαυμαστός ο Αχιλλεύς ο μέγας τροπαιούχος, | ο δυνατός, ο ισχυρός, ο πολεμοκλονδράκος Βυζ. Ιλιάδ. 793.

πολεμόκλονος, επίθ., Τρωικά 532¹⁴, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 10107, Βίος Αλ. 6004, Αχιλλ. (Smith) N 1866, Βυζ. Ιλιάδ. 785.

Το πιθ. μτγν. επίθ. **πολεμόκλονος** (TLG, Steph., Θησ.: βλ. και L-S).

Που εγείρει το θόρυβο του πολέμου· φιλοπόλεμος: **πολεμόκλονε** Πηλείδη, | γίγαντα τε βριαρόχειρ, | λεοντόψυχε Αχιλλή, | ηνδρισμένε παρά πάντας Ερμον. Φ 285.

Το αρσ. ως ουσ. = **πολεμιστής**: τις επιδειξιότητες του κονταριού **μανθάνει**, | άριστος **πολεμόκλονος** **εγίνετον** ο Πάρις, | τα του πολέμου **ευτόλμος** και **αρεστός** εις πάντας Βυζ. Ιλιάδ. 173.

πολεμομαχία η, Λίβ. N 2080, Παλαμήδ., Βοηβ. 307.

Από τα ουσ. **πόλεμος** και **μάχη** με επίδρ. των ουσ. σε **-μαχία**.

Πολεμική σύγκρουση, **μάχη**: τους καθημέραν **μόχθους** μου, τας **πολεμομαχίας**, | όσας υπέστην ..., | μέχρι τους αντιδίκους μου ηφάνισα **τελείως** | και **κόσμον** **κατεδούλωσα** και **χώρας** **ελευθέρας** Λίβ. Sc. 1245.

πόλεμος (Π) ο, Σπαν. A 222, Καλλίμ. 1020, Ελλην. νόμ. 554⁷, Ασσίζ. 54³, Διγ. Z 320, 335, Βέλθ. 103, Πολ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 577, 875, Χρον. Μορ. P 1414, 1673, Βίος Αλ. 1840, 5557, Διήγ. Βελ. χ 85, Φλώρ. 687, Πανάρ. 63²³, 67¹⁷, Λίβ. (Lamb.) N 887, Αχιλλ. (Smith) O 155, 165, Ιμπ. 380, 419, Θρ. Κων/π. Πολλ. 250⁷, Μαχ. 176¹⁴, Δούκ. 213²⁸, 249²⁵, Σφρ., Χρον. (Maisano) 138¹⁸⁻¹⁹, 162¹⁴, Θησ. Ε' [97], Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v.Gem.) 311, Απόκοπ.² 396, Εκθ. χρον. 10⁸, 49^{13, 15}, Κορων., Μπούας 6, 15δς, Διήγ. Αλ. G 268²⁶, 269¹¹, Πεντ. Αρ. X 9, Δευτ. II 14, Αχέλ. Πρόλ. 12, 273, Χρον. σουлт. 71³, 82⁴, Πανώρ.² Ε' 7, Σουμμ., Ρεμπτελ. 158, 161, Ερωτόκρ. (Αλεξ.Στ.)² Δ' 858, 1460, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 304, Διγ. O 1478, 1938, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 189^{14, 19}, 311²¹, κ.π.α.: **πόλομος**, Ασσίζ. 358³¹, Χρον. σουлт. 54¹²· **πληθ.** **πολέμοι**, Πανώρ.² Πρόλ. 39, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 475, Διγ. Άνδρ. 405¹¹.

Το αρχ. ουσ. **πόλεμος**. Η λ. και σήμ.

1α) Ένοπλη σύρραξη, **πόλεμος**: Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 7155, Αχιλλ. (Smith) N 486, Χρον. σουлт. 25²³· (προκ. για εμφύλιο πόλεμο): εις τοιούτον καιρόν, οπού μας επεμβαίνει έξωθεν πόλεμος, να έχομεν και έσωθεν πόλεμον, πόσον κακόν Σφρ., Χρον. (Maisano) 138^{20, 21}· **β)** ένοπλη συμπλοκή, βίαη σύγκρουση, **μάχη**: Χρον. Μορ. P 2056, Μ. Χρονογρ. 33³, Διγ. Άνδρ. 381³³· (προσωποπ.): Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 157²⁵· (ως σύστ. αντικ.): Μαχ. 416¹⁷· **γ)** πολεμική τέχνη, στρατηγική: **πόλεμου** **γυμνασμένους** Διγ. (Trapp) Gr. 159· **οι** **στρατιώται** και **οι** **επιστήμονες** του πολέμου **ειργάζοντο** ταύτα Καναν. (Pinto) 463· **δ)** (με το ουσ. **τάξις** προκ. για παράταξη στρατευμάτων έτοιμων για μάχη): **Γίνεται** εις το Αργυρόκαστρον η **τάξις** του πολέ-

μου Λίβ. Esc. 2277· ε) (σε ιδιάζ. χρ.· βλ. μάχη 1α): πολλή δε γέγονεν αυτοίς η μάχη του πολέμου Βίος Αλ. 4638· παρέτοιμοι προς κίνημα και συμπλοκήν πολέμου Αχιλλ. (Smith) N 363· στ) (μεταφ. προκ. για εσωτερικές συγκρούσεις που ταράζουν τον άνθρωπο) ταραχή, σύγχυση: χολικιασμένη επόμενε και πόλεμο μεγάλο | είχε στα φύλλα της καρδιάς για το 'να και για τ' άλλο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 2095· κι ως είχα σιδερή καρδιά στον πόλεμον οπού 'μαι, | να μη θωρώ τό γίνεται, να μη γρικώ τον πόνο, | τον Κύριο να φκαριστώ, το χρέος να πλερώνω Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 210. 2α) Έντονη και επίπονη προσπάθεια, αγώνας (εδώ προκ. για την ανάδειξη του καλύτερου) αναμέτρηση: και μη γυρέψεις πόλεμον μήτε για να γκιστράρεις Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 247· β) (νομ.) β¹) δικαστικός αγώνας, δικαστική διαμάχη, δίκη: και ει τις νικήσει τον πόλεμον, εντέχεται να κερδαίσει το ζήτημαν με δίκαιον Ασσίζ. 107¹²· προς πάντας εκείνους οπού κρατούν τα πράγματα του τεθνεώτος άνευ πόλεμον Ασσίζ. 382⁹· β²) δικαίωμα προσφυγής σε δίκη (για τη σημασ. βλ. Coureas, The Assizes, σ. 188): ο κλέπτης ένι ένοχος άνευ πολέμου Ασσίζ. 190²⁵· μενέτω αμέριμνος και κατά την ασσίζαν άνευ πόλεμον Ασσίζ. 205¹³· γ) (μεταφ.) πνευματικός αγώνας: η πάλη και ο πόλεμος οπού έκαμε (ενν. ο άνθρωπος) να δεχθεί τον λογισμόν ή όχι Χίκα, Μονωδ. 121· δ) (προκ. για τον αγώνα του ανθρώπου με το διάβολο): Εάν τις επιστραφεί από δαιμονικού πολέμου, υποστρεφόμενος, και πολεμάται, χρόνον α' ακοινώνητος Κανον. διατ. Β 411. 3) Εχθρική και βίαιη κίνηση εναντίον κάπ., επίθεση· α) (προκ. για την τύχη, τη μοίρα): Όμως εγώ την τύχην μου και την της τύχης μάχην | και τον της τύχης πόλεμον και την κακίστην γνώμην | από πολλών εγνώρισα Καλλίμ. 750· β) (προκ. για την αγάπη, τον έρωτα): Κακά αντιστένεται κιαμιά τσ' αγάπης του πολέμου | να μη νικήσει ο Έρωτας, κόρη, και πίστεψέ μου Στάθ. (Martini) Β' 199· μέρα και νύκτα δυνατό πόλεμον έδιδέ μου (ενν. ο Έρωτας) Έρωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 26· γ) (προκ. για τα φυσικά στοιχεία): ταραχής η θάλασσα μαντάτο μουρμουρίζει, | και με την ώρα μάχεται και μ' αφρισμένη χέρα | ράσσει να κάμει πόλεμο στο πρόσωπο του αέρα Στάθ. (Martini) Β' 4. 4) Κακό, βάσανο, συμφορά: Καρδιά μου, πώς δε σκίζεσαι, πνεύμα μου, πώς δε βγαίνεις, | τάχ' άλλο μεγαλύτερο πόλεμον ανιμένεις; Ροδολ. (Αποσκ.) Ε' 514. 5) Κυνήγι: τον ιέρακα λαβών όρμα προθύμως επί τον των ορνέων οπλισάμενος πόλεμον Ιερακοσ. 355⁸.

Φρ. 1) Βάλλω πόλεμον = πολεμώ, μάχομαι, πβ. και Επιτομή, βάλλω μάχη, βάλλω 10 Φρ.: δίχως να δώσει πόλεμο του Τούρκο γή να βάλει Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 400¹⁶. **2)** Βαρών πόλεμον, βλ. Επιτομή, βαρών ΙΑ' 4 Φρ. **3)** Βγαίνω εις τον πόλεμον/ στον πόλεμο = ξεκινώ πόλεμο, πολεμώ: Μόνον άφοβα έβγα εις πόλεμον του αμιρά με την βοήθειαν του Θεού Διγ. Ανδρ. 318³³· δεν είν' εμέν τιμή μου | με μια γυναίκα 'ς πόλεμο να βγω· είναι ντροπή μου Διγ. Ο 2904. **4)** Δίδω πόλεμον, βλ. Επιτομή, δίδω ΙΑ' 15γ φρ. **5)** Έρχομαι εις πόλεμον, λαμβάνω (τους) πολέμους, στήνω πόλεμον, συγκροτώ πόλεμον, συνάπτω πόλεμον = διεξάγω πόλεμο, μάχομαι, πολεμώ: Στήνουσιν τούτο οι αυτοί εις πόλεμον να 'λθούσιν | να εξεγυμνώσουσι σπαθία Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 339· έμελλε λαβείν πολέμους των Ρωμαίων Διγ. Ζ 1304 κριτ. υπ.: Όταν ήτον έτοιμος να λάβει τους πολέμους των Ρωμαίων εδούλωσεν τον εαυτόν του δι' αγάπην Ρωμαίας Διγ. Ανδρ. 342¹⁴· εγώ γαρ έρχομαι προς σε συν πάση μου δυνάμει | πόλεμον στήσαι κατά σου και πάντων σατραπών σου Βίος Αλ. 1842· ο πασιός ουκ ευθέως συνε-

κρότησε πόλεμον μετ' αυτού Ιστ. πολιτ. 61¹⁶. Σοι νυν συνάψω, ἰω τολμηρέ, τον πόλεμον Βίος Αλ. 3442. 6) Ἐχω πόλεμον = (α) διεξάγω πόλεμο, επιτίθεμαι· ας κηρυχθεῖ πρὸς πάντας, πόλεμον ἔχεις κάστρου Καλλίμ. 983· (β) καταφεύγω στην δικαιοσύνη, εμπλέκομαι σε δικαστική διαμάχη· ἀμέ θέλει ἔχει πόλεμον με δίκαιον Ασσίζ. 130¹⁷· ουδέν εντέχεται να ἔχουν πόλεμον εις την διαθήκην Ασσίζ. 130²². 7) Ζητώ πόλεμον = προκαλῶ κάπ. σε μάχη· εσκήνωσε και αὐτός αναισχύντως ἀντικρυ, ζητῶν πόλεμον φανερώς Ἐκθ. χρον. 51¹⁴. Πάλιν ὀμπρός εστάθησαν και πόλεμον ζητούσιν. Ἰ ἔθεκαν τα κοντάρια τους και οι δυο πρὸς την μάχην Ἰμπ. 419. 8) Κάμνω πόλεμον, βλ. Επιτομή, κάμνω Φρ. 97. 9) Κινῶ πρὸς τον πόλεμον, μπαίνω εις πόλεμον/σε πόλεμο = ξεκινῶ πόλεμο, ἀρχίζω πολεμικές επιχειρήσεις, πολεμῶ· ετοίμασον τας μηχανάς, ποίησε ὅλα, πάντα, ἰ και τότε πρὸς τον πόλεμον κίνησε τον του κάστρου Καλλίμ. 986· Εἰς τόσον πόλεμον φρικτόν μεγάλον που εμπήκαν ἰ που στην κοιλιά της μάνας των και τα παιδιά σχισθήκαν Διακρούσ. 90⁵· και πῶς ἀρχίζουν λουμπαρδιές, σε πόλεμο να μπαίνουν Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 435²· (ἐδῶ προκ. για ζῶα): κι εις εἴτι πόλεμον ἐμπεί ἐκεῖνος να ἔχει νίκη Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 482. 10) Κράζω εις πόλεμον = κλητεύω κάπ. ὡς κατηγορούμενο· τους καμπίτας τους κράζουν εις πόλεμον του φόνου Ασσίζ. 212²⁶. 11) Κροτῶ πόλεμον, βλ. Επιτομή, κροτῶ Α' 1γ Φρ. 12) Κρούω πόλεμον, βλ. Επιτομή, κρούω Φρ. 9. 13) Κτυπῶ πόλεμον, βλ. Επιτομή, κτυπῶ Φρ. 3. 14) Λύνω τον πόλεμον = σταματῶ τις ἐχθροπραξίες, τερματίζω τον πόλεμο· Τότε οι του Μουσταφά τον πόλεμον λύσαντες ... τον Μουσταφάν ... ευφήμουν Δούκ. 193²³⁻²⁴. 15) Περιπατῶ εις τον πόλεμον/ εν πολέμοις, βλ. περιπατῶ Α' 1ε Φρ.(2). 16) Πίπτει ο πόλεμος = σταματᾷ ο πόλεμος, παύουν οι ἐχθροπραξίες· θέλου γραφτούν οι σύβασες κι ο πόλεμος να πέσει Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 544¹⁴. 17) Ποιῶ κάπ. εις πόλεμον, βλ. ποιῶ Φρ. 79. 18α) Σηκώνω πόλεμον = διεξάγω πόλεμο, πολεμῶ· πόλεμον σηκῶσεν Μιχάλης στην Βλαχία Παλαμήδ., Βοηβ. 424· β) σηκώνω πόλεμον ἢ σηκώνω κάπ. εις πόλεμον = (προκ. για εἶδος δίκης) προκαλῶ κάπ. σε μάχη, ἀναμέτρηση προκ. να ἀποδειχτεῖ ἡ ἀθωότητα ἢ ἡ ἐνοχή του· εἰάν γένηται ὅτι κανεῖς να σηκῶσει πόλεμον Ασσίζ. 106¹⁹· ἡμπορεῖ να ποίσει να σηκῶσουν ἓνα των μαρτύρων εις πόλεμον Ασσίζ. 422³¹· θέλει να σηκῶσει κανέναν εις πόλεμον Ασσίζ. 207²⁵. 19) Σμίγω εις τον πόλεμον = εμπλέκομαι σε πόλεμο/μάχη· διὰ να σμικτούν εις τον πόλεμον Μαχ. 660¹⁵. 20α) Στέκω/-ομαι εις (τον) πόλεμον = ετοιμάζομαι/παρατάσσομαι για πόλεμο· μάχομαι, πολεμῶ· εστάθησαν εις πόλεμον και ἐτζακκίσαν τους Σαρακηνοὺς, και ἐνέβησαν εις την χώραν και ἐκουρσέψαν την Μαχ. 274²²· γροικῶντα οι Γενουβῆσοι πῶς ἦτον ἀπεζοί με ολλίγους λας, ἐκλωθογυρίσαν τους· και στάθησαν εις τον πόλεμον Μαχ. 500⁵· ἔστεκεν εις τον πόλεμον ὡρὶς καμιάν δειλίαν, ἰ ἀπόκρισιν τους ἐδίδεν με την πολλήν ἀνδρείαν Θρ. Κύπρ. Μ 601· β) στέκεται ο πόλεμος = διεξάγεται πόλεμος· δεν εστάθη πόλεμος στην Κρήτη ὡσάν ἐτούτος Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 541²². 21α) Σύρνω κάπ. εις πόλεμον = (προκ. για δίκη) προκαλῶ κάπ. σε μάχη, ἀναμέτρηση προκ. να ἀποδειχτεῖ ἡ ἀθωότητα ἢ ἡ ἐνοχή του· ἡμπορεῖ να σύρει οἶον θέλει μάρτυραν εις πόλεμον Ασσίζ. 53¹⁸· β) σύρνω πόλεμον = οδηγῶ σε ἀναμέτρηση, για να κριθεῖ το ἀποτέλεσμα της δίκης· τα δικαιώματα τὰ σύρνουν πόλεμον θέλουν να ἔρτουν εις την αὐλήν της βουργεσίας Ασσίζ. 486¹⁰.

πόλεμος (II)· πόλεμόν του τον χρόνον Λίβ. N 1945, εσφαλμ. γρ. αντί πολέμιόν του· διορθώσ. κατά Λίβ. διασκευή α 2367, Λίβ. Va 2032.

πολεμώ -άω, Σπαν. A 159, Γλυκά, Στ. 188, Λόγ. παρηγ. L 395, Προδρ. (Eideneier) IV 537, Καλλίμ. 2187, Ασσιζ. 3¹¹, Διγ. Z 327, Χρον. Μορ. H 284, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 451, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 912, Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) 144, Φλώρ. 593, Gesprächb. 17^{16,17}, Λίβ. Esc. 2813, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 421, Αχιλλ. (Smith) N 218, Ιμπ. 156, Φαλιέρ., Ιστ.² 185, Θρ. πατρ. 15, Μαχ. 342³², Θησ. Πρόλ. [97], Δ' [60⁸], Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 282, Π. N. Διαθ. (Παναγ.)² 496, Συναξ. γυν. 325, Απόκοπ.² 464, Ανθ. χαρ. 297⁸ δις, Έκθ. χρον. 72⁵, Κορων., Μπούας 14, Διήγ. Αλ. G 268²⁵⁻²⁶, Πεντ., Δευτ. I 30, Πτωχολ. α 643, Αχέλ. 2074, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 2⁵⁶, Χρον. σουλτ. 32¹⁶, Κυπρ. ερωτ. 6¹², Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 109, Διγ. Άνδρ. 395⁹, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1359, Στάθ. (Martini) Β' 206, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 235, Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. α' [64], Φορτουν. (Vinc.) Δ' 564, Ροδινός (Βαλ.) 76, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 348, Διγ. O 300, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 150²⁴, κ.π.α.· απολεμώ, Διακρούσ. 79²· πολεμάγω, Αλεξ.² 2336, Καρτάν., Π. N. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 216²· πολεμνών, Ασσιζ. 230¹¹· πολομώ -άω, Ασσιζ. 11¹¹, 17⁶, 27¹⁵ κ.α., Ερωτοπ. 691, Μαχ. 10²⁴, 34³², 38¹², 62³, 66²², 82⁷, 90²³, 154¹⁸, 162¹, 182³⁵ κ.α., Βουστρ. (Κεχ.) 22², 40⁹, 42⁷, 56¹⁰, 144⁹, M 181¹⁸⁻¹⁹, 216², 217⁷, 222⁷⁻⁸, 244⁵, 292³⁰ δις, 298¹, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 73, 75 δις, 84, 85, 118, 119, Ξόμπλιν φ. 122^γ, 124^γ, 131^ε, 132^ε, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 59, 504, Θρ. Κύπρ. M 17, 380, Ανωγ., Ιστ. σημ. ρμ' δις, Κανον. διατ. A 1076, 1327, B 497, 684, Ιστ. μακαρ. Μαρκ. 531.

Το αρχ. πολεμέω. Ο τ. απολεμώ και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.). Ο τ. πολεμάγω με ανάπτυξη ευφωνικού γ (βλ. Καραντζόλα [Καρτάν., Π. N. Διαθ. σ. 516]). Ο τ. πολομώ (-άω) στο Meursius (λ. πολομάν) και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ., λ. πολομώ). Η λ. πολεμάω τον 9. αι. (TLG), στο Somav. (λ. πολεμώ) και σήμ.· βλ. και LBG. Η λ. πολεμώ και σήμ.

I. Ενεργ. Α' Αμτβ. 1α) Διεξάγω πόλεμο, μάχομαι: Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 12, Πανάρ. 79²⁵, Λίβ. Esc. 2815, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 4 (με τις προθ. με, μετά, εις, απάνου) πολεμώ εναντίον κάπ.: οι εχθροί οπού έρχονται δεν πολεμούν με χήρες Σπαν. (Ζώρ.) V 557· να πολεμήσω μετ' αυτόν εις κάμπον με φουσσάτα Χρον. Μορ. P 6084· Αλλ' ο σινιόρ Μερκούριος πριν νά μπουσι στην χώραν, | με τα γουργά του τ' άλογα τους έφθασε στην ώραν, | και μετ' αυτών πολέμησε Κορων., Μπούας 27· Εγώ να πολεμήσω με τον Αλέξανδρον Διήγ. Αλ. G 286⁴²· να μπορέσω να πολεμήσω εις αυτόν και να τον διώξω Πεντ. Αρ. XXII 11· ό,τι να σιμώσεις προς κάστρο να πολεμήσεις απάνου της και να κράξεις προς αυτήν εις ειρήνη Πεντ. Δευτ. XX 10· β) διεξάγω πόλεμο για να υπερασπιστώ κάπ.: μη τους φουβεθείτε, ό,τι ο Κύριος ο Θεός σας αυτός οπού πολεμάει γιατ' εσάς Πεντ. Δευτ. III 22. 2) Φιλονικώ, τσακώνομαι: Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 142¹⁴, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.). 3) Συμπεριφέρομαι άσχημα ή εχθρικά: Διατί εις την τάβλαν του αφεντός μας ούτως πολεμάς; Διήγ. Αλ. G 276³². 4) Προσπαθώ, αγωνίζομαι, μοχθώ για κ.: Και, ως πολεμούσι τα παιδία των ευγενών ανθρώπων | και κατ' ολίγον - ολιγόν προσήφερε με η τύχη, | φροντίδα μου εσυνέβηκεν να ιδώ, κερά, τα ξένα Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1211· και πότε κλαίγω και γελώ, μανίζω και

ῥηνεύω| και μ' ὅτι τρόπον πολεμών πάσχω να τα γιατρεύω Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 162 κριτ. υπ. 5) Ζω με κάπ. ή με κ.: ει τινος παιδίν γεννηθεί και ἐνι αρσενικόν, τρεις χρόνους πολεμεί με την μητέραν του, και απέκει τον επαίρνει ο πατήρ του και ἐνι μετ' αὐτόν· ει δε ἐνι το παιδίν θηλυκόν, στέκεται με την μητέραν του Διήγ. Αλ. Ε (Konst.) 45¹⁷. Πληγές θανάτου, βάσανα, πάθη, κριτήρια δος μου,| μα γάμο δε μπορείς ποτέ να κάμεις στανικώς μου. | Εγώ δε θέλω πει το ναι, α ζήσω χίλιους χρόνους, | να παντρευτώ στην ξενιτιά, κι ας πολεμώ στους πόνους Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 424. Β' Μτβ. 1α) Πολεμώ εναντίον κάπ.: Εβρ. ελεγ. 168, Χρον. Μορ. Η 1045, Αχιλλ. (Smith) Ν 700, Ιστ. πατρ. 97^ο (με σύστ. αντικ.): Μαχ. 416¹⁷, Σφρ., Χρον. (Maisano) 22⁷, Παλαμήδ., Βοηβ. Εισαγ. 40· β¹) επιτίθεμαι εναντίον κάπ., απειλώ κάπ.: Μη μας αφήσεις (ενν. Δέσποινα) το λοιπό, μη μας αμπαντονάρεις, | πρεμάζωξε τα τέκνα σου τά πολεμά ο πνιγάρης Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 5269· ο διάβολος με αυτές (ενν. τις γυναίκες) πάντα μας πολεμούσιν Συναξ. γυν. 45· β²) (προκ. για κάστρο ή πόλη) επιτίθεμαι, πολιορκώ: Διήγ. Αλ. G 267¹³⁻¹⁴, Θρ. Κύπρ. Μ 204· γ) (μεταφ., προκ. για σκέψεις, συναισθήματα, την τύχη, κ.ά.) αντιμάχομαι, ταλανίζω, ταλαιπωρώ: πάλιν λογισμοί, βλέπω το, πολεμούν μοι Καλλίμ. 2187· σώφρονα νουν κατέχων τις, ο πόθος πολεμεί τον| και διά τούτο ο ποθών ευταξίαν ουκ έχει Διγ. (Trapp) Gr. 1478· η τύχη μου η καμμένη, | ως ἦτον να με πολεμά πάντοτε μαθημένη, | λέγει μου Σαχλ., Αφήγ. 114· Θωρώ το πως σε πολεμού δυο σου οχουθροί μεγάλοι: | η αγάπη με την πεθυμιά Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 355· Μα κείνον απού μου κρατεί το νου τον πρικαμένο| μέσα στον Αδη ζωντανό, στον κόσμο αποθαμένο, | πάντα μέ θέλει πολεμά, δίχως ποτέ να δώσει | τέλος γή α-λάφρωση κιαμιά στην κρίση μου την τόση Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 109· Εδά σε βασανίζουνσι τη νύκτα τα όνειρά σου | και την ημέρα πολεμού φόβοι άλλοι την καρδιά σου Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 586· δ) διεξάγω πόλεμο για να υπερασπιστώ κάπ. (εδώ προκ. για την Κρήτη): Μηδέν καυχάστε, Κρητικοί, πως είστε αγαπημένοι, | μα τι καλό εδείξετε σ' εμέ την πρικαμένη; | Τόσους καιρούς μ' εβλέπετε, για μένα επολεμάτε | τους Τούρκους, αμ' εφύγετε και πλιό δε μ' αγαπάτε Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 561²³. 2) Αντιδρώ σε κ., αντιστέκομαι, καταπολεμώ: Σπαν. Α 272, Λίβ. Esc. 2207, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 272, Δ' 1996. 3) Φιλονικώ με κάπ., τσακώνομαι: Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 42¹⁰. 4) Καταβάλλω έντονη προσπάθεια για να πετύχω κ., προσπαθώ με όλες μου τις δυνάμεις να πραγματοποιήσω το σκοπό μου, πασχίζω, επιζητώ: τους πελεγρίνους τους πτωχούς εκείνους μακαρίζω | και πολεμώ μιμήσασθαι τούτων ελευθερίαν Προδρ. (Eideneier) IV 153· γροικώντας πως βυθίζεται (ενν. το κάτεργον), και πασαις ατός του, | δίχως να κράξει σύντροφον, πολεμεί να γλυτώσει Θησ. (Foll.) I 68· επολέμα γλήγορα χάμου ναν τον εβάλει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1888 κριτ. υπ. έκφρ. πολομώ κατά ζήτησιν = ζητώ, επιδιώκω, απαιτώ: μία χήρα ζητά μετά ονόματος, ού πολομά κατά ζήτησιν δύο κριτάδες της αυλής εις την βουλήν τους Ασσίζ. 29²⁸· φρ. πολομώ τις όρεξες = προσπαθώ να πραγματοποιήσω τις επιδιώξεις/τις επιθυμίες μου: οιπραματευτάδες μας να πολομούν τες όρεξές τους Μαχ. 352³. 5) α¹) Κάνω κ., πράττω, εκτελώ: ο κάτις δίδει του γραφιά, και γράφει, ή πολεμά έναν άνομον προβελίζιον Ασσίζ. 228¹· Και πάλιν Βελισάριος εκίνησε τον γύρον, | τριγύρωθε τους άρχοντας αιτών ελεημοσύνην· | δύο και τρεις το έποικεν κατενώπιον πάντων, | και τούτο επολέμαν το εις ύβριν βασιλέως Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 704· Και βλέπε πά-

ντοτε την συνειδήσιν σου. Και, εἴτι σοι λέγει, πολέμα το, ὅτι η συνειδήσις ἐναί το φως της ψυχῆς Ιακ., Παραιν. 8⁴¹· (εδώ προκ. για τις επιταγές του Θεοῦ) εφαρμόζω, συμμορφώνομαι: ἐκεῖνοι ὅπου πολομοῦν τας εντολάς του Θεοῦ και παγαίνουν εις την εκκλησίαν εἶναι ευλογημένοι Κανον. διατ. Β 521· φρ. πολεμῶ (μεγάλας) ανδραγαθίας = (προκ. για πολεμικά κατορθώματα) επιδεικνύω γενναιότητα και ηρωισμό, ανδραγαθῶ: Αφόν ηρξάμην πολεμεῖν ανδραγαθίας μεγάλας, ἰ ουδέν ηυρέθηκεν κανείς, ἰνα με καταφθάσει ἰ και πολεμήσει, νεότερε, και επάρει μου το κούρσος Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 154· α³) ασχολούμαι με κ., φροντίζω για κ.: Οπῶχει χρήματα πολλά και φρόνεσιν ουκ ἔχει ἰ κι ου δύναται να πολεμεῖ πράγματα της τιμῆς του, ἰ ομοιάζει γαρ αστράτευτον ἄνδρα ηχρειωμένον Σπαν. Β 216· Μην πολεμεῖς τα εδάρτινα, μη βιάσου στα αἰώνια· ἰ μη θεμελιώνεις εις νερά, μη κτίζεις εις τα χιόνια, ἰ και ἔλθει δριμύτητα νεροῦ και πέσουν τα θεμέλια Δευτ. Παρουσ. 379· φρ. πολομῶ τη δουλειά μου = φροντίζω για τη δουλειά μου, κοιτάζω τη δουλειά μου: Λοιπόν τους λόγους ἄφηκε τους περισσοῦς, νιέ μου, ἰ αργά και μετά προσοχῆς πολέμα τες δουλειές σου ἰ και ἔργον με την γνώσιν σου συντόμως επιχείρει Κομν., Διδασκ. Δ 329· Πάσα ἄνθρωπος να κάθεται εις το σπίτιν του και να πολομοῦν τες δουλείες τους Βουστρ. (Κεχ.) 186¹⁵· α³) καθιστώ κάπ. συγγενή: Περί ἐκείνου οπου πολομά κληρονόμον τον σκλάβον του Ασσίζ. 17²¹· μόνος την εξουσίαν μου μοιράζω μετά σέναν ἰ και σε γαβρός μου, Κλιτοβάν, μάθε το, πολεμῶ σε Λίβ. Esc. 4250· α⁴) μεταβάλλω, μεταμορφώνω κάπ. ἢ κ.: η λύσσα της φιλαργυρίας πολομά τους ανθρώπους δαιμόνους Μαχ. 524⁹· ἐκεῖ (ενν. στην εκκλησίαν) θωρεῖς τους λαϊκούς και πίνουν και μεθνούσιν (παρ. 1 στ.) γυναῖκες, ἄνδρες, ὅλοι των, γελοῦν και χαχαρίζουν, (παρ. 1 στ.) ἰ μία της ἄλλης ομιλεῖ, ποῖα κάλλια ἐναί νιμμένη, ἰ κι αν την στέκει ο σουλουμάς ..., ἰ και πολεμοῦν την εκκλησίαν πορνείον, οι αθλίες Ναθαναήλ Μπέρτου Στιχοπλ. Ι 235· β) προκαλώ κ., προξενῶ: Απόφευγε ὅσον δύνασαι χεῖλη των συκοφάντων· ἰ πολλάκις γαρ συκοφαντιά εις ιδικούς εμβαίνει, ἰ μάχας και ἔχθρας πολεμά μέσον γονεῖς και τέκνων Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 56· εκ τον φθόνον τον πολύν, την ἑπιψίαν την τόσην ἰ την βασιλείαν εχάσασιν και την τιμήν την τόσην (παρ. 2 στ.) Βλέπεις, νιέ, τι πολεμεῖ ο φθόνος εις τον κόσμον; Ριμ. Βελ. ρ. (Bakk.-v. Gem.) 977· γ) αναγκάζω κάπ. να κάνει κ.: κύρην και νιόν να πολεμεῖς να σπαθοκαταλυνούνται, ἰ τα αἵματα να τρέχουσιν, τα ομμάτια τους να εβγαίνουν Πουλολ. (Τσαβαρή)² 224· δ) κατασκευάζω κ., φτιάχνω κ.: Απὲ το ἄχερον τουτέστιν την αποκαλάμην τήν φέρνου να πολομοῦν τα κοφίνια κελεύει το δίκαιον να δώσει δικαίωμαν το τέταρτο Ασσίζ. 497· τα πτερά μου πολεμοῦν πάλιν χρυσά ριπίδια Πουλολ. (Τσαβαρή)² 162· (προκ. για εἶδη διατροφῆς) ετοιμάζω, παρασκευάζω: αποθετόν με πολεμοῦν και τρώγουν με, ὅταν θέλουν Πουλολ. (Τσαβαρή)² 515· (προκ. για κτίριο): χτίζω: αρχίσασιν να πολεμοῦν κάστρον και δυναμάρια ἰ ο καθεῖς στον τόπον του να κάμνει το ἐδικόν του Χρον. Μορ. Ρ 3146. 6) Συμπεριφέρομαι ἄσχημα ἢ και ἐχθρικά: Πούθεν να δει να λυπηθεῖ, να κλαύσει η καρδιά του, ἰ ας πάγει να περιδιαβεῖ στον Τούρκον το φουσσάτον, (παρ. 1 στ.) να δεις τους χριστιανούλλικους εἰντα τους πολεμοῦσιν· ἰ δεν τους διδούν ψουμίν να φαν οὔτε νερόν να πιούσιν Θρ. Κύπρ. Μ 461. 7) Λέγω (για τη σημασ. βλ. Ε. Κακουλίδη-Πάνου [Ξόμπλιν σ. 291]): Πάντα ἐκεῖνος ἀπού φοβερίζει ἄλλον πολομά να τον κρατήσουν περιτου πελλόν παρά που ἐνι Ξόμπλιν φ. 134·

II. (Μέσ. αμτβ.) διεξάγω πόλεμο: κάμνει σας χρεῖα με τ' ἄρματα του να πολεμη-

θείτει με τρόπον που σας θέλω πει Θησ. Ε' [972]: Κι οι Τούρκοι να κοιτάζουνε πώς θα πολεμηθούνσι Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 387¹⁵.

Φρ. 1) Πολεμώ/πολομώ άδικον = διαπράττω αδικία, αδικώ: εάν τύχει (ενν. ο ρήγας) εις καμμίαν αφορμήν, ότι μετά ταύτα πάγει κατά πρόσωπα τους όρκους του, πολομά άδικον απαρχής, έπειτα αρνάται τον θεόν και ποντίζει, τουτέστιν φασιάζει εις τό ώμοσεν Ασσίζ. 37⁴ πολεμά άδικον του ρηγός και παίρνει του την οδόν του Ασσίζ. 454¹⁸. **2)** Πολεμώ τας αιματοχυσίας = σκοτώνω (πλήθος ανθρώπων), πβ. Επιτομή, κάνω αίματα, κάμνω Φρ. 3: εκίνησεν (ενν. ο Φουκάς) να πολεμά τας αιματοχυσίας και άλλα δεινά και λυπηρά αυτός προς τους πολίτες Ντελλαπ., Ερωτήμ. 960. **3)** Πολεμώ αμαρτίας ή πταιίσματα = αμαρτάνω: τα πταιίσματα, τά πολεμούν οι ανθρωποι, να μη βλέπει Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2205· να προσέχει, να θωρεί τα πάθη τα εδικά του, τας αμαρτίας τας πολεμά αυτός ημέρα νύκτα Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2208. **4)** Πολεμώ ανταμοιβή = αποζημιώνω: Τους βασιλείς βασιλικάς ανταμοιβάς πολέμα, τούς άρχοντας ως άρχοντας, πλούσιους ως έν' το πρέπον Φλώρ. 1133. **5)** Πολεμώ άργηταν = καθυστερώ, αργοπορώ, πβ. και Επιτομή, ποιώ άργητα, άργητα 1 φρ.: Λαβών ο Βελισάριος τοιαύτην εξουσίαν, άργηταν ου μεν ουν αυτός να πολεμά καμίαν Γεωργηλ., Βελ. Α (Bakk.-v.Gem.) 232. **6)** Πολεμώ άρμενα = αποπλέω, «κάνω πανιά», πβ. και Επιτομή, κάνω άρμενα, κάμνω Φρ. 10 ή άρμενο(ν) 1 φρ.: το καράβι πολεμεί άρμενα και παγαίνει Ιμπ. 662· έφτασεν ο χειμώνας και τα ξύλα απέ την σκληριάν δεν επολομούσαν άρμενα Μαχ. 110⁹. **7)** Πολεμώ γαρνιζούν = υπηρετώ στη φρουρά (ενός κάστρου): ουδέν ζητώ, ουδέ με δίκαιον πρέπει να πολεμείτε γαρνιζούν ωσάν οι προνοιατόροι Χρον. Μορ. Η 2700. **8)** Πολεμώ τας γέννας = γεννώ: ποντίκιν κακορίζικον, από την κακοτύχην, και να ορίσει να γενείς άρατον εκ τον κόσμον, ετούτον τον γλυκύτατον, να πας εις άλλον βράχος, να πολεμείς τας γέννας σου δυσκόλως και βαρέως Πουλολ. (Τσαβαρή)² 216. **9)** Πολεμώ εμφόβησιν = προκαλώ το φόβο: η δε στίλβα γουν των όπλων, εξ ηλίου αυγαζούση, καινοτέραν γουν την θέαν, και εμφόβησιν μεγάλην, επολέμει τοις ορώσι Ερμον. Α 90. **10)** Πολεμώ/πολομώ ζημίαν, βλ. Επιτομή, ζημία 1γ φρ. **11)** Πολεμώ (πολλήν/μεγάλην) θνήσιν = προκαλώ (πολλούς) θανάτους/φόνους, πβ. και Επιτομή, κάνω θνήσιν (μεγάλην), κάμνω Φρ. 38: μεγάλην θνήσιν πολεμεί εις άπαντα τα ζώα Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) 40· θνήσιν πολλήν τους πολεμούν, τινάς ουδέν γλιτώνει, μόνον οπόχει δύναμιν να διώχνει, να σκοτώνει Ριμ. Βελ. ρ. (Bakk.-v. Gem.) 821. **12)** Πολεμώ θρήνο = θρηνώ, πβ. και Επιτομή, κάνω θρήνο, κάμνω Φρ. 39: όλον το πλήθος του λαού μελάνας εφορέσαν, εκ βάθους θρήνους πολεμούν από καρδιάς δακρύουν Βυζ. Ιλιάδ. 1100. **13)** Πολεμώ/πολομώ κακόν = κάνω κακό, αδικώ: την αλουπού την μακροουραδάτην, την πνίγουσιν τας όρνιθας και τα μικρά πουλία (παρ. 2 στ.) και πολεμεί μέγαν κακόν και πλείον τε ζημίαν, και αδικίαν άπειρον εις τους πτωχούς ανθρώπους Διήγ. παιδ. (Τσιουπι) 192· ο ρε Τζακ επολόμαν πολλά κακά και περισσές αντροπές τους Κυπριώτες, και ήσαν πολλά παραπονημένοι Βουστρ. (Κεχ) 140¹⁷. **14)** Πολεμώ κραυγήν = θρηνώ (εδώ με κραυγές): την κεφαλήν εστήσασιν απάνουν εις το κοντάριν, κραυγήν μεγάλην πολεμούν οι Τούρκοι και φωνάζουν Παρασπ., Βάρον. C 420· πάλιν θρηνούν οι Έλληνες, υπάν εις το κιβούριν, κραυγήν μεγάλην πολεμούν στον μέγαν Αχιλλέα, όλον το πλήθος του λαού μελάνας εφορέσαν Βυζ. Ιλιάδ. 1098. **15)** Πολεμώ/πολομώ κρίσιν, βλ. Επιτομή, κρίσις -ση Φρ. 6. **16)** Πολεμά μεταγνώ-

μός = μετανιώνω, πβ. και Επιτομή, μεταγνώμó παίρνω, μεταγνώμός φρ.: μηδέ το λογισμό μου! μεταγνώμός δεν πολεμά Ερωφ. (Αλεξ. Στ. Αποσκ.) Β' 105. 17) Πολεμώ/πολομώ όρκον, βλ. ά. όρκος (I) Φρ 1α. 18) Πολεμώ κάπ. κ. πικρόν = κάνω κάπ. να υποφέρει (με τα λόγια μου), πικραίνω κάπ., παιδεύω, βασανίζω, πβ. και Επιτομή, κάμνω κάπ. πικρίαν, πικρία 2α: Ανάτασσε, τυράννα με, πίκραινε, φλόγιζε με, I ωσάν δυνάστης άνθρωπος πικρόν πολέμει με το Λίβ. Esc. 3429. 19) Πολεμώ (την) προσευχήν (μου) = προσεύχομαι: Συνήθι έχουσιν, αυθέντη μου, οι Εβραίοι I να πολεμούσιν προσευχήν ώρα του μεσανύκτου Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1822: την προσευχήν μου πολεμώ, ως έχω το συνήθι Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1869. 20) Πολεμώ εις τα ρούχα μου απάνω = μάχομαι για την περιουσία μου, υπερασπίζομαι ό,τι μου ανήκει: εκείνοι, οπού εξέβησαν εις του γιαλού την πόρταν, I ουδέν εβλέπουσιν κανείν προς αύτους να εξέβει I εις όχλησιν, εις πόλεμον, ως έναι συνηθεία, I ο καθεείς να πολεμά εις τα ρούχα του απάνω I αμή αυτοί εκρύφθησαν απέσω εις την χώραν Χρον. Τόκκων 604. 21) Πολεμώ (μεγάλην) στενοχωρίαν = φέρνω κάπ. σε δύσκολη θέση, πιέζω: και εκωλύθη ο Αχιλλεύς από τον πόλεμον και επήρε το φουσσάτον της Τροίας θάρρος και εξέβαινε και επολέμαν μεγάλην στενοχωρίαν τους Έλληνας Τρωικά 526²³. 22) Πολεμώ/πολομώ στοίχημα = (α) κλείνω συμφωνία, πβ. και Επιτομή, κορδιάζω στοίχημα, ακορδιάζω Β' 2 φρ.: όλα τα στοιχήματα τά πολεμούν οι άνθρωποι μεσόν τους εντέχεται να ένι αξιαζόμενα Ασσίζ. 78⁶: έρχομαι εις κανέναν ιατρόν και πολομώ του στοίχημαν ό,τι να τον (ενν. τον σκλάβον) γιάνει εις τα ήμισα οπού να πουληθεί να ένι ειδικά του, και τα άλλα του αυθέντη του οπού τον αγόρασεν Ασσίζ. 185¹: (β) στοιχηματίζω, πβ. και Επιτομή, κάνω στοίχημα, κάμνω Φρ. 104: Ήκουσα την βασίλισσαν, πολεμεί στοίχημα με τους νέους I ήλθα κι εγώ να μάθω το τι είναι Διήγ. Αλ. Σεμίρ. S 156. 23) Πολεμώ/πολομώ στραβά ή πολομώ ζαβά = αδικώ κάπ.: το δίκαιον κρίνει ό,τι πολεμά (ή πολομά) (έκδ. πομά: διορθώσ.) στραβά του αυθέντη να πάρει την οδόν Ασσίζ. 454¹²: το δίκαιον ορίζει ό,τι πολομά ζαβά προς τον αυθέντην να πάρει την οδόν του Ασσίζ. 203¹⁶. 24) Πολεμώ ταξίδια = ταξιδεύω: η θάλασσα έπαυσεν το χειμάζει, I και την λογήν της ήλλαξεν, ως διάργυρος ομοιάζει. I Και ψάρια ουκ είναι πλεό, καράβια ου ταξιδεύουν, I ουδέ ταξίδια πολεμούν, αλλ' ουδέ κινδυνεύουν Δεντ. Παρουσ. 42. 25) Πολεμώ την τιμήν = τιμώ, πβ. και Επιτομή, κάνω τιμή, κάμνω Φρ. 116: ανάφερνέ τον (ενν. τον αυθέντη σου) ταπεινά και αληθινά με δέος, I και από όσον ημπορείς, υιέ, πολέμα την τιμήν του Σπαν. (Ζώρ.) V 69: Αφέντη, ... είμεστεν κρατούμενοι να σου πολομούμεν πάσα τιμήν Βουστρ. (Κεχ.) 290¹⁹. 26) Πολεμώ φωταγωγίας και λαμπάς = φωτίζω με πολλά φώτα, φωταγωγώ: «Χριστός ανέστη εκ νεκρών» εν εαυτοίς βοώντες, I φωταγωγίας και λαμπάς ηδέως πολεμώντες. I Και κράζων ό,τι σήμερον εφύγομεν Αιγύπτου Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1204. 27) Πολεμώ χαραγείο = ασκώ το δικαίωμα του χαράγματος των νομισμάτων (προκ. για αποτύπωση παράστασης πάνω σε νόμισμα): να πολεμεί στον τόπον, όπου εκράτει, I το χαραγείο των τερνεσίων, ομοίως των δηνερίων Χρον. Μορ. Η 2607. 28) Πολομώ αγανάκτησιν/αγανάχτησιν = (α) προκαλώ κακό, ζημιά σε κάπ.: και αν εκείνος ο Σαρακηνός αν ευρεθεί πλείον πολομώντα αγανάχτησιν χριστιανού, ού χριστιανής, πρέπει να τον πάρουν και να τον κρεμάσουν Ασσίζ. 487¹³⁻¹⁴: (β) πιέζω κάπ., κάνω κάπ. να αγανακτήσει: να μεν τους πολομούν αγανάχτησιν: διά τούτον επέψαν μαντατοφόρους να συνπάψουν την αγάπην Μαχ. 136³. 29) Πολομώ αγάπην = συμφιλιώνομαι, πβ. και

Επιτομή, κάνω αγάπη, κάμνω Φρ. 1: οι αφέντες οι καθολικοί να προμουντιάζουν να πολομούν αγάπην Μαχ. 182¹⁶⁻¹⁷. 30) Πολομώ αντροπήν = (α) ντροπιάζω, προσβάλλω την τιμή, πβ. και Επιτομή, κάνω σε κάπ. ντροπή, κάμνω Φρ. 78: ήτον πολλά θυμωμένοι ... απέ τα άπρεπα λογία ... και αντροπήν οπού τους επολόμαν έμπροσθεν τους παρκάτω ανθρώπους Μαχ. 252⁴. Τείντα σου φαίνεται απανώ εις τες αντροπές απού μας πολομά ο ρήγας και καθημερινόν αντροπιάζει μας; Βουστρ. (Κεχ.) 144². (β) αποκαθιστώ την τιμή, «ξεπλένω» τη ντροπή: εκείνος επολόμαν του αντροπήν εις την γυνάικαν του, και διά τούτον την εσκότωσεν Ασσίζ. 227⁶⁻⁷. 31) Πολομώ αποκοπήν = προκαθορίζω αμοιβή για συγκεκριμένη εργασία: εάν εις μου σκλάβος ένι αστενής ... και εις γιατρός ... λέγει να τον γιάνει πολλά καλά και συμπαύγει και πολομά αποκοπήν Ασσίζ. 436¹⁴. 32) Πολομώ αργά = αργώ στην εκτέλεση έργου/δραστηριότητας, καθυστερώ: δεν θέλω να έχετε ζημίαν ... διά τούτον πολομώ αργά την αρμάδαν Μαχ. 158²². 33) Πολομώ αρχήν = αρχίζω, πβ. και Επιτομή, βάνω, δίδω, κάμνω, πιάνω αρχή(ν), βάνω εις αρχήν, ποιώ την αρχήν, αρχή 1α Φρ.: Αρχεύει και πολομά αρχήν! μερικών κρισιμάτων αλατίνικον Ασσίζ. 14¹⁰. 34) Πολομώ βίγλα ή (καλές/πολλές) βίγλες, βλ. Επιτομή, βίγλα 3 Φρ. α. 35) Πολομώ βλέπησιν = επιτηρώ, φρουρώ, φυλάω, πβ. και Επιτομή, βλέπηση κρατώ, βλέπησις-ση 2γ Φρ.: να ορίσεις τους λας να πολομούν καλήν βλέπησιν μέραν και νύκταν ... μηδέν εύρει (ενν. ο λύκος) τους λας κοιμισμένους και δράξει το αρνίον Μαχ. 508¹⁶. 36) Πολομώ διαθήκην = συντάσσω διαθήκη: εις άνθρωπος ... έρχεται εις τον θάνατον και πολομά διαθήκην Ασσίζ. 137⁷. 37) Πολομώ διαλαλημόν = διαλαλώ, πβ. και Επιτομή, βάνω διαλαλημόν, βάνω 30 Φρ. γ: πολομά έναν διαλαλημόν Μαχ. 272³¹. 38) Πολομώ δόσιν = δωρίζω, προσφέρω κ. ως δώρο, χαρίζω: Εάν γένηται ότι οκάτις άνθρωπος ... πολομά δόσιν ενού ανθρώπου ή ετέρου, καλά αξιάζει εκείνον το δόμαν Ασσίζ. 155¹⁰. 39) Πολομώ δυναστείο = ασκώ έντονη πίεση χρησιμοποιώντας βία, βιαιοπραγώ: καθώς θέλει να δώσει εκείνος οπού πολομά δυναστείο εις άλλου χώραν Ασσίζ. 347¹⁴. 40α) Πολομώ τους εξόδους/οξόδους = αναλαμβάνω τα έξοδα: εστάθην κουντέντος απού τους εξόδους απού πολομούσασιν Μαχ. 638³⁰. επρουμουντιάσεν ο ρε Φαράντος ... να πολομά του τους οξόδους Βουστρ. (Κεχ.) 200⁵. β) πολομώ έξοδον = ξοδεύω: ο κύρης του εφίτου πολομά μέσα εις το καιρόν οπού ενομεύτη καμμία έξοδον περί της ποίας δεν ημπορεί να βαστάζει Ασσίζ. 328²⁴. 41) Πολομώ θαύμα = κάνω θαύμα, θαυματοουργώ: ο άγιος Ορέστης και ο άγιος Δημητρίανός ... πολομούν άπειρα θαύματα Μαχ. 302⁶. πολομά άξια θαύματα εις τους αστενείς Μαχ. 32¹³. Αρχισαν τότες τα τουρκιά τες εκκληχιές χαλούσιν,| όλα τα εικονίσματα 'πό πάνω τα κρεμνούσιν (παρ. 2 στ.) Τόσες εικόνες φοβερές θαύμα δεν πολομούσιν Φρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 423. 42) Πολομώ ίασες = γιατρεύω, θεραπεύω: πολομά (ενν. το αγίασμα) μεγάλες ίασες εις γαρισούραν και εις τας πύρεξες Μαχ. 38¹⁸. 43) Πολομώ λιτήν, βλ. Επιτομή, λιτή 2 Φρ. 44) Πολομώ την μαντατοφορίαν = μεταβιβάζω ή ανακοινώνω μήνυμα, πβ. και ποιώ (την) μαντατοφορίαν, Επιτομή, μαντατοφορία 1α Φρ.: πολομώντα την μαντατοφορίαν, επήγεν εκεί όπου ήτον απλικεμένος Βουστρ. (Κεχ.) 74³. 45) Πολομώ κάπ. μούττες, βλ. Επιτομή, μύτη Φρ. 3. 46) Πολομώ νώσιν, βλ. Επιτομή, γνώσις-ση 6 Φρ. α. 47) Πολομώ παραβουλίες = μηχανορραφώ, δολοπλοκώ: εις το κρυφόν επολόμαν μεγάλες παραβουλίες Βουστρ. (Κεχ.) 66¹³. 48) Πολομώ σάλβο κουντούτον = επιτρέπω την αναχώρηση, πβ. και Επιτομή, δίδω σάλβο κουντούτον, δίδω

ΙΑ' 11δ φρ. (1): πολομούν σου σάλβο κουντούτον Μαχ. 502²¹. 49) Πολομώ σκάνταλα = προκαλώ αναταραχή: εσείς είστε απού πολομάτε τα σκάνταλα εις την Χώραν Βουστρ. (Κεχ.) 276¹⁰. 50) Πολομώ συντροφίαν = συντροφεύω, πβ. και Επιτομή, κάνω συντροφία, κάμνω Φρ. 110: μεις πολομούμεν σου συντροφίαν ως εκεί όπου μέλλει να πεζεύσεις και τότε πάμεν την δουλειάν μας Μαχ. 526¹⁵. 51) Πολομώ χάριταν = απονέμω χάρη, χαρίζω την ποινή: πολομούμεν κινούργιαν χάριταν όλους τους πταισμένους, κακοποιούς ... όλοι να είναι συμπαθημένοι Μαχ. 506³⁷.

Η μτχ. ως επίθ. = που δέχεται επιθέσεις/απειλείται, βασανισμένος: δηγούμαι βάσανα, πρίκες και μοιρολόγια! ογιά τη χώρα τη φτωχή και την πολεμημένη Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 531¹⁵.

Ο πληθ. αρσ. της μτχ. ενεστ. ως ουσ. = οι εχθροί: Κι εις τούτο έβγαλε φωνή προς του Πατρός δοσμένη! ζητώντα οι πολεμώντες τον να 'ναι συμπαθημένοι Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 126.

‘ποληπτικός, επίθ., βλ. υποληπτικός.

‘ποληφτικός, επίθ., βλ. υποληπτικός.

‘πόληψη, βλ. υπόληψη.

πόλια η, βλ. μπόλια.

πολιά η, Σπαν. Α 15, Κομν., Διδασκ. Δ 23, Ερμον. Υ 350, Ιστ. πολιτ. 38²⁰, Λίμπον. Επίλ. 77.

Η λ. στον Αριστοτέλη και σήμ. ιδιωμ. στη Ρόδο ως όν. ζώων (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. πολιός, Βρόντης, Λαογρ. 12, 1938/48, 219).

Γκριζα ή λευκά μαλλιά (συν. σημάδι μεγάλης ηλικίας ή χαρακτηριστικό ηλικιωμένου σεβάσμιου προσώπου, βλ. και Lampe, Lex., στη λ. 2): Εν δε τοις καιροίς εκείνοις εξεβλήθη εκ του πατριαρχικού θρόνου ο Ιωάσαφ. Απέκοψε γαρ ο αυθέντης την αυτού πολιάν ... ένεκεν του πρωτοβεστιαρίου Έκθ. χρον. 27¹⁶ αιδούμαι γαρ σου το βαθύ γήρας και πολιάν σου,! σχήμα το φιλοσοφικόν και αυτήν την γεροντζιάν σου Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 535.

‘πολιμνιώνας ο, βλ. απολιμνιώνας.

πόλιον το.

Η λ. στον Ιπποκράτη (TLG), στο Steph., Θησ. και στο Du Cange.

(Βοτ.) το φυτό τεύκριον το πόλιον, κοιν. αμάραντος (για το πράγμα βλ. Καββάδας, Βοτ. φυτολ. Λεξ., λ. τεύκριον): Έπαρε κολοκυνθίδα, πολυπόδιον από δύο δράμια, πόλιον το οποίον είναι μαλλιαρόν, άσπρον ωσάν ρίγανη, ευφόρβιον Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 65.

πολιορκία η.

Το αρχ. ουσ. πολιορκία. Η λ. και σήμ.

Πολιορκία: Σφρ., Χρον. (Maisano) 80²⁸.

πολιορκίζω, Θρ. αλ. 13.

Από τον αόρ. του πολιορκώ πβ. λ. πολιορκισμός στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.

Πολιορκώ: Ο αμιράς ο κράτιστος ονόματι Μωάμεδ (παραλ. 3 στ.) ... μήνας τέσσε-
ρις λοιπόν πολιορκίζει ταύτην (ενν. την Κωνσταντινούπολιν) αυτ. 19.

πολιορκώ, Σφρ., Χρον. (Maisano) 58⁷, 60⁵.

Το αρχ. πολιορκέω. Η λ. και σήμ.

Αποκλειώ με στρατιωτικές δυνάμεις μια οχυρωμένη περιοχή προκ. να την κα-
ταλάβω: Σφρ., Χρον. (Maisano) 22³, Μηλ., Οδοιπ. 641.

Η μτχ. παθητ. ενεστ. ως ουσ. = αυτός που υφίσταται πολιορκία: Στο ριάμε της
Ανάπολης μετά ημέρας σώσαν! και τοις πολιορκουμένοις δε παρηγοριάν εδώσαν Κο-
ρων., Μπούας 60.

πολιός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολιός. Διάφ. τ. σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ι-
διωμ., λ. πολιός).

(Συν. για μαλλιά ανθρώπου) γκριζός, γκριζόλευκος, λευκός: Ψευδο-Σφρ. 176¹⁰.

Το αρσ. ως ουσ. = γέρος (η σημασ. στον Ησύχ.): ως άγαν πρέσβυς και πολιός ε-
χέφρων Λέοντ., Αιν. (Knös) 178.

πολιούχος ο.

Το αρχ. ουσ. και επίθ. πολιούχος. Η λ. και σήμ.

Ο προστάτης και φύλακας μιας πόλης: Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 297.

πόλις -η η, Καλλίμ. 1380, Ασσίζ. 133⁵, 250², Διγ. Z 16, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-
Jeffr.) 2616, 7251, Ερμον. Γ 178, Χ 274, Χρον. Μορ. Η 1166, 1508, 8762, Χρον. Μορ. Ρ 447,
1166, 1508, Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 36, 79, 154, κ.α., Βίος Αλ. 1400, 2430, Σαχλ. Α'
(Wagn.) PM 15, Λίβ. Va 1329, Αχιλλ. (Smith) N 1873, 1877, Σφρ., Χρον. (Maisano) 140⁴,
Lettres 1453 2⁴, Θησ. Πρώλ. (Κακλ.) 114, 181, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 456, 4285, 4735, Byz.
Kleinchron. Α' 40¹, 64⁷, 319¹, κ.α., Λέοντ., Αιν. (Brokaar) I 15, 24, VIII 2, Χ 2, Χρησμ.
(Brokaar) 9, 59, 107, Έκθ. χρον. 5³, Πτωχολ. α 45, 154, Πορτολ. Α 230⁷, 8, Αξαγ., Κάρολ.
Ε' 967, Παλαμ., Βοηβ. 36, Διγ. Άνδρ. 384¹, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 24¹, 63¹, Διακρούσ.
72¹⁶, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 339, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 361¹⁸, 386²³,
533¹⁵ γεν. εν. πολέου, Χρον. Μορ. Η 447· αιτιατ. πληθ. πόλες, Διήγ. Βελ. χ 160.

Το αρχ. ουσ. πόλις. Η λ. (πόλη) και σήμ.

1) Πόλη: Ασσίζ. 95¹⁴, Βίος Αλ. 1253· οικισθήσονται αι χώραι, | πάσα πόλη τε και
νήσος Χρησμ. I 360, Διγ. Άνδρ. 408⁸. 2) Το σύνολο των κατοίκων μιας πόλης: Μάξιμ.
Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. ιζ' 5. 3α) (Με κεφαλαίο) Πόλις/-η = η Κωνσταντινούπολη:
ευρεθέντος γαρ και του καρδινάλιου Ρωσσίας εις την Πόλιν, μέσος εγώ παρ' αυτού
γέγονα εις τον ... αυθέντην μου τον βασιλέα, ίνα γένηται πατριάρχης Σφρ., Χρον.
(Maisano) 138¹². Πολίτης είμαι, ότ' εις την Πόλιν | εγεννήθηκα Σοφίαν., Κωμωδ. Ricchi
105· επήραν τον πατριάρχη και εις το διβάνι υπήγαν, ακολουθούντες και όλου του
λαού των χριστιανών, της Πόλης και του Γαλατά Ιστ. πατρ. 162¹⁸. β) (με επιθετ. προσ-

διορ.) Νέα Πόλη (η χρ. ήδη αρχ., TLG) = η Νεάπολη της Ιταλίας: και ελαβώθην ο σιρ Λογής Τόριας ο αμιράλλης της Νέας Πόλης, οποίος ήτον καπετάνος τους Γενουβήσους Μαχ. 462⁸⁹. 4) Έκφρ. η (άνωθεν) πόλις = η Νέα Ιερουσαλήμ, ο Παράδεισος (βλ. και Lampe, Lex., στη λ. 2b): Μεσίτρια γένου το λοιπόν, κερά, ...! και παρακάλει τον Χριστόν διά όλους και δι' εμένα.! Να σ' έχουν θάρρος δίκαιοι εις την άνωθεν πόλιν Σκλέντζα, Ποιήμ. 1²¹⁷.

πόλισμα το, Ερμον. Ν 225, Βίος Αλ. 2381.

Το αρχ. ουσ. πόλισμα. Η λ. και σήμ. ως αρχαιολογικός όρος.

Τα οικοδομήματα μιας πόλης· πόλη: Byz. Kleinchron. Α' 311¹⁰.

πολιταρχία η.

Το μτγν. ουσ. πολιταρχία· η λ. σε επιγρ. (L-S, TLG) και στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.· βλ. και LBG.

Το αξίωμα του πολιτάρχη (εδώ πιθ.) διοικητική περιοχή (στη δικαιοδοσία κάπ.): Πάντα γαρ ταύτ' εκτίσθησαν διά αναλωμάτων! ... και ικανών χρημάτων! του Αλεξάνδρου του δουκός, του της πολιταρχίας! κατάρξαντος πανευσεβώς φημί Ουγγροβλαχίας Παϊσ., Ιστ. Σινά 1113.

πολιτεία η, Βίος Αλ. 4860, 5500, Έκθ. χρον. 30¹⁰, Πτωχολ. α τίτλ., Zygomalas, Synopsis 160 Γ 40, 182 Ε 42, 250 Ν 32, Βασιλ. Κεφάλ. Παραιν. 115, Λαυρ., Οπτασία Σ 115, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 60⁵, Λίμπον. Αφ. 66, 113, 153, Ζήν. (Αλεξ. Στ. Αποσκ.) Α' 292, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παύλ. Γαλ. α' 13, Φιλ. γ' 20· πολιτειά, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 77.

Το αρχ. ουσ. πολιτεία. Ο τ. από μετρ. αν. Η λ. και σήμ.

1) Σύστημα πολιτικό, πολίτευμα: Λίμπον. 123, Zygomalas, Synopsis 173 Ε 6, 269 Π 62. 2) Διακυβέρνηση, διοίκηση: Σοφίαν., Παιδαγ. 107, Χρον. Μορ. Η 2456. 3) Το σύνολο των πολιτών μιας πόλης (η σημασ. στον Αριστοτέλη): έριξαν το χρέος όλο του Κάστρου εις πάσα ένα, άλλον κε, άλλον κ ... και εξέχρωσαν την πολιτεία από το πολύ το χρέος διότι ήτον χλ Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 32^τ. 4α) Ελεύθερη κοινότητα, αυτόνομη πολιτεία: κρίνε την λέξια τζέρεη, αλλέως να μην κάμεις·! ότι αυτή δεν χρειάζεται νόμους της βασιλείας,! έχει γαρ κρίσιν τοπικήν, τάξιν της πολιτείας,! και κρίνε με την τοπικήν κρίσιν οπού ευρήκες Ιστ. Βλαχ. 1420· της ευσεβεστάτης αυτής πολιτείας των Κρητικών Παρθεν., Γράμμ. 227^τ. β) κράτος: μη μόνον οι στρατιώται και οι επιστήμονες του πολέμου ειργάζοντο ταύτα, αλλά και της πολιτείας οι άρχοντες Καναν. (Pinto) 464· Επίβουλος είναι ... ο τους φίλους της πολιτείας ποιήσας εχθρούς, και οπού εμποδίζει άλλον έθνος που ήθελε να υποταγεί εις την πολιτείαν Zygomalas, Synopsis 246 Ν 17· (θεολ. προκ. για την πολιτεία των ουρανών, τη βασιλεία του Χριστού): να ημπορέσω μετά τούτον το πήλινον σώμα να αγαπήσω την αγγελικήν πολιτείαν, την οποίαν ζητώντας να φθάσω, εδιάλεξα να περιπατώ την στενήν και τεθλιμμένην οδόν Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 35¹⁹. 5α) Ο τρόπος με τον οποίο ζει και φέρεται κάπ. καθημερινά, διαγωγή: Δεφ., Λόγ. 291, Διήγ. παιδ. (Tsionipi) 201, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) 61¹⁷. β) (ειδικότ.) ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να ζει και να συμπεριφέρεται ένας χριστιανός: εδίδασκε (ενν. ο Νικόλαος) τα έργα της χριστιανικής

πολιτείας και τάξεως, πώς να προσεύχονται, να παρακαλούσι τον δεσπότην Χριστόν να τους δίδει δύναμιν κατά των εχθρών Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 162²⁷· εμμείτο ... τον Βαπτιστήν εις την πολιτείαν Χίκα, Μονωδ. 83· edιάλεξε και δώδεκα μαθητάς, τους οποίους ονόμασεν αποστόλους, οδιά να διδάχουν εις τον κόσμον την πολιτείαν του Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 51³³· εκφρ. μοναδική/μοναστική/μοναχική (βλ. και μοναχικός 2) πολιτεία = ο τρόπος ζωής των χριστιανών μοναχών: Εις δε αρετήν ή μοναχικήν πολιτείαν ή δικαιοσύνην ουδέ άκροις δακτύλοις είχε ταύτας. Εσύναζε γαρ βίον σκορπιζών εν τοις μεγιστάσιν ... Εποίησε γαρ και φόνον Έκθ. χρον. 68³· Ο δε κύριος Διονύσιος ... επαιδεύθη την μοναδικήν πολιτείαν και αρετήν Ιστ. πολιτ. 41¹⁴· τον edιάξε και την μοναστικήν πολιτείαν της καλογερικής Ιστ. πατρ. 108⁷· γ) (πληθ.) έργα και πράξεις κάπ.: ημείς δι' ευχών αγίων εκτείνομεν τας χείρας και αναπέμπομεν ευωδιάν πνευματικήν διά πολιτειών αγαθών Φυσιολ. 346³· edιηγούνταν παλαιές λογάδες και ιστορίες, Ι των Αθηναίων των σοφών πράξεις και πολιτείες Λίμπον. Επίλ. 70. 6) Ζωή, βίος: Μην κάθεςαι αργός ποτέ κατά την πολιτείά σου! ενέργα ή με το κορμί ή με την ορδινιά σου Δεφ., Λόγ. 205· επέρασεν (ενν. ο Διγενής) πολιτείαν καλήν και έκαμεν πολλά καλά έργα Διγ. Άνδρ. 341¹¹.

πολιτεία η, βλ. πολιτεία.

πολίτευμα το.

Το αρχ. ουσ. πολίτευμα. Η λ. και σήμ.

(Θεολ.) η χριστιανική πολιτεία και οι αρχές που καθορίζουν τη ζωή και συμπεριφορά των μελών της: Κύριε, και ευλόγησον ποιόμνιον εντολών σου! και διά το πολίτευμα του Σου σταυρού ωσαύτως! των ευσεβών αξίωσαι την νίκην και το κράτος Α-ξαγ., Κάρολ. Ε' 571.

πολιτεύουμαι, βλ. πολιτεύω.

πολιτευτής ο, Φυσιολ. (Legr.) 545, Φυσιολ. (Kaim.) 20a¹¹, Φυσιολ. 361²¹.

Το αρχ. ουσ. πολιτευτής. Η λ. και σήμ.

Αυτός που συμπεριφέρεται καλά, σωστά· (εδώ προκ. για χριστιανό) αυτός που ακολουθεί τις αρχές και τους κανόνες της χριστιανικής πίστης (για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex., στη λ. 2): Και συ ουν, πολιτευτά, εάν θέλεις το παλαιόν γήρας του κόσμου αποβαλέσθαι, διά νηστείας το σώμα τήξον Φυσιολ. (Zug.)XVIII 1a⁹· συ ουν, πολιτευτά, έχων δύο κέρατα, καινήν και παλαιάν Διαθήκην, εν αις δύνη τους εχθρούς κερατίζειν Φυσιολ. 341¹⁶.

πολιτεύω, Γλυκά, Στ. 482, Ελλην. νόμ. 556², Διγ. Α 1301, Φυσιολ. 348², Rechenb. 36², Χειλά, Χρον. 357, Byz. Kleinchron. Α' 659², Σοφιαν., Παιδαγ. 110, Βησσαρ., Διαθ. 235⁸⁷, Μαλαξός, Νομοκ. 244, Λούκαρ., Διάλογ. 222¹⁸, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 745, Ιστ. πατρ. 87^{3.10-11}, Πηγά, Χρυσοπ. 107 (49), Κανον. διατ. 345, Ιστ. Βλαχ. 83, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 34⁸, 160²⁶, Ψευδο-Σφρ. 316⁸, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 236⁵¹, Λίμπον. 125, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 86, 278, 397, Ροδινός (Βαλ.) 147, Ροδινός Νεόφ. 226, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παύλ. Θεσσ. Β' γ' 6· πολιτεύουμαι, Πηγά, Χρυσοπ. 107 (49), Ιερόθ. Αββ. 334, Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. 74⁷.

Το αρχ. πολιτεύω. Η λ. και σήμ. (πολιτεύομαι).

I. (Ενεργ.) ζω, διαβιώνω: η δείνα θυγατέρα του δείνα ... ποιεί την αγιοσύνην σου να εγνωρίζεις ότι ο πατήρ αυτής ... εμνηστεύσατο αυτήν ... μετά του δείνα· πολιτεύοντες εν τω άμα έχει την σήμερον ημέραν χρόνους δ' και αυτός ο δείνα ου δύναται συναφθῆναι μετ' αυτής Ελλην. νόμ. 530⁸.

II. Μέσ. Α' Αμτβ. 1) Παίρνω μέρος στην πολιτική ζωή, συμμετέχω στη διοίκηση, στη διακυβέρνηση της πολιτείας: Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 142. 2α) Κυβερνώ, διοικώ εφαρμόζω, ακολουθώ ορισμένο τρόπο διακυβέρνησης, διοίκησης: Σοφίαν., Παιδαγ. 110, Ροδινός (Βαλ.) 180· β) ακολουθώ ένα συγκεκριμένο νομοθετικό σύστημα, εφαρμόζω μια συγκεκριμένη νομοθεσία: μετ' αυτούς τους νόμους των δώδεκα βιβλίων οπού εγράφησαν επολιτεύονταν ο λαός χρόνους υξ' Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 237⁵⁴. 3α) Συμπεριφέρομαι ενεργώ, πράττω: Και συ ουν, νοητέ άνθρωπε, πολιτεύου ούτως καθώς εποίησεν ο κάστωρ και ελευθερωθήσει εκ του κυνηγού Φυσιολ. (Zur.) XXXIII 1⁹. Λέγω διά τους ιδιώτας και αγραμμάτους, οπού πολιτεύονται σχεδόν χειρότερα των κτηνών Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 131· β) ζω, διάγω (ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο τρόπος ζωής και συμπεριφοράς): τέλος δε τούδε του βίου δέδωκεν εν ειρήνη! καλώς πολιτευσάμενος και λαμπρώς αριστεύσας Διγ. Z 1252· (ειδικότ. για το χριστιανικό τρόπο ζωής): όσοι έλαβον ταύτην την πίστιν και επολιτεύσαντο εναρέτως κατά τον Ιησού νόμον έλαβον μεγάλα χαρίσματα Ιστ. πατρ. 92¹⁶⁻¹⁷. (προκ. για μοναχό): τη του Ιουλίου μηνός εικοστή ... εκειράμην. Ο δε Θεός ... βοηθήσαι μοι τω αθλίω πολιτεύσασθαι κατά το επάγγελμα Byz. Kleinchron. A 659². 4) Προβληματίζομαι, ασχολούμαι με κ.: Για κείνο επολιτεύτηκε κι ήρρηκε (ενν. ο άνθρωπος) τέχνες τόσες! οπου τονε στολίζουνε με πλούτη και με γνώσεις Πρὸλ. εις έπαινον Κεφαλην. 9. 5) (Νομ.) ισχύω, εφαρμόζομαι: Έγραψε ... ο Λέων, ο βασιλεύς νεαράς και διατάξεις ..., αλλά την σήμερον δεν πολιτεύονται όλες Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 239¹⁴². 6α) (Προκ. για νομίσματα) είμαι σε κυκλοφορία: κεντηνάρια ιβ' χιλιάδες ... ποσούμενα εις νομίσματα του τότε καιρού ... επαριθμούμενα μυριάδας εννεακισχιλίας εκατόν εβδομήκοντα ...· άτινα μεταβαλλόμενα προς τα πολιτευόμενα νυν γίνονται μύρια μυριάδες Metrol.² 143· β) (προκ. για γλώσσα) χρησιμοποιούμαι, ομιλούμαι: Και έκτοτε άρχισεν η ελληνική γλώσσα να πολιτεύεται εις την Αίγυπτον, διά να γίνεται συναναστροφή Ελλήνων και Αράβων Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 243. 7) Υπερισχύω, κυριαρχώ: εχάθην η αγάπη, η κακοσύνη επλήθυνε, φθόνος επολιτεύθη Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 1150· ουκ εστίν άλλο εις τον οίκον αυτού (ενν. του ανθρώπου), ουδέ πολιτεύεται ... ειμή το πονηρόν και ακάθαρτον όνομα του Διαβόλου Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες XI 55. Β' Μτβ. 1) (Με σύστ. αντικ.) ζω ακολουθώντας κάπ. συγκεκριμένο τρόπο συμπεριφοράς: επήγαιναν (ενν. οι Ινδοί) εις την έρημον και με το θνητόν σώμα επολιτεύοντο την πολιτείαν των ασωμάτων Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 31²⁵. 2) Εφαρμόζω, πραγματώνω κ.: εν τη γη επολιτεύσαντο (ενν. οι άγιοι) πάσας τας αρετάς Ναθαναήλ. Μπέρτου, Στιχοπλ. IV 859.

Η μτχ. ως επίθ. = που έχει ορισμένο τύπο διακυβέρνησης και διοίκησης: Δεν η ξεύρω αν ευρίσκεται τόπος ή πολιτενομένη πατρίδα πλια μικρή, ξηρά άκαρπη ... ωσάν το νησί της Ιθάκης Ροδινός (Βαλ.) 159.

Το ουδ. της μτχ. παρκ. στον πληθ. ως ουσ. = συμβάντα, γεγονότα: Λύπης αμέ-

τοχον ουδέν των πολιτευομένων| και πραττομένων περί γην και των ενεργουμένων
Καλλίμ. 4.

πολίτης (I) ο.

Το αρχ. ουσ. *πολίτης*. Η λ. και σήμ.

α) Κάτοικος μιας πόλης ή ενός κράτους, ο οποίος έχει πολιτικά δικαιώματα: Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 196, Έκθ. χρον. 28²². β) (θεολ.) κάτοικος της ουράνιας πολιτείας του Θεού: ιδών ο Κύριος την πολλήν υπομονήν τήν είχεν (ενν. ο Ιώβ) (παρ. 2 στ.) ... εξύστερον της βασιλείας εποίκεν τον πολίτην Ντελλαπ., Ερωτήμ. 252· μέσα εις τον επίγειον παράδεισον εκείνον| έβαλεν ταύτα τον Αδάμ και εποίκε τον πολίτην Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1552.

Πολίτης (II) ο, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 961, 971, Σοφίαν., Γραμμ. 45, Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 47^ε, Σεβήρ., Τελ. Σημειωμ. 34α.

Από το τοπων. Πόλις -η (βλ. ά. πόλις -η 3α) και την κατάλ. -ίτης. Η λ. τον 7. αι. (Sophocl., λ. πολίτης 2) και σήμ.

Αυτός που κατάγεται από ή κατοικεί στην Πόλη (= Κωνσταντινούπολη): Η ρή-γαινα ύρισην παραύτα τον Τζόρτζε Μονομάχον, καβαλλάρην Πολίτην, για κεφάλιν ... Μαχ. 430¹⁰. DEMOFILO: Πόθεν εί, ξένε; FILOCRATE: Πολίτης είμαι, ότ' εις την Πό-λιν| εγεννήθηκα Σοφίαν., Κωμωδ. Ricchi 106· Τω αυτώ χρόνω επάγωσεν η θάλασσα εις την Πόλη και δεν ήρχονταν καράβια ... Και ήλθαν οι Πολίτες εις μεγάλην στενο-χώριαν Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ 24^ε.

πολιτικάδ ακιν το.

Από το ουσ. *πολιτική* και την υποκορ. κατάλ. -(α)δάκιν. Τ. πολιτικάδακι (γρ. πο-λυτικάδακι) στο Du Cange, λ. *πολιτική*.

(Υβριστ.) πόρνη νεαρής ηλικίας, πορνίδιο: Η Μαργαρίτα 'πέσωσε, το πολιτικά-δάκιν,| οπού 'καμε με τον κυρτόν Τρίτζουλον το παιδάκιν Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 509.

πολιτικάρειό το, βλ. πολιτικάρειον.

πολιτικάρειον το, Σαχλ., Αφήγ. 51, 103, 705· *πολιτικάρειό*, Δεφ., Λόγ. 655. - Πβ. και *μαυλισταρειόν*.

Από το ουσ. *πολιτική* και την κατάλ. -αρείο(ν). Τ. *πολιτικάρειον* (γρ. πολυτικά-ριον) στο Du Cange, λ. *πολιτική*. Πβ. και ουσ. *πολιτικάρας* ο στο Βλάχ.

α) Πορνείο (για το πράγμα βλ. van Gemert, Θησαυρ. 17, 1980, 65-6, Κουκ., ΒΒΠ Β² 134): Απ' όντες ήμουν κοπελιά, οκτώ χρονών ή δέκα| την αμαρτιάν ηγάπησα, τους καύχους επεθύμουν (παρ. 3 στ.). Ορέγομουν να περπατώ εις τα πολιτικάρεία Σαχλ., Αφήγ. 860· β) (συνεκδ.) περιοχή με πορνεία (βλ. van Gemert, ό.π.): Ελένη, όταν έφυγες, μωρή, απέ το χωρίον| και κει πήγες και 'κούμπησες στο πολιτικάρειον (παρ. 1 στ.) και δάνειζες την σάρκα σου, κούρβα, χιλίων και μυρίων Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 468.

πολιτικάτα τα.

Από το ουσ. *πολιτική* και την κατάλ. -άτα. Η λ. και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Had-

jioannou, Beginning of Cypri. Dial. 307, Λουκά, Γλωσσάρ., Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ.).

Πράξεις και συμπεριφορά που αρμόζουν σε πολιτική (βλ. ά.): Διά πόσας αφορμάς ημπορεί να ξηκληρώσει ο πατήρ τα παιδιά ... Εάν ... η θυγατέρα ποιεί πολιτικάτα και γίνεται των παντών και ο πατήρ της ή η μητέρα της θέλουν να την παντρέψουν και ουδέν θέλει Ασσίζ. 187²⁹⁻³⁰.

πολιτική η, Σπαν. (Ζώρ.) V 419, Ασσίζ. 477¹⁰, Σπανός (Eideneier) A 216, B 42, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 221, Σαχλ. N 224, 243 (έκδ. πολιτική διορθώσ. για μετρ. λόγους), 252, 281, 339, 385, 392, Σαχλ. B' (Wagn.) PM 406, 413, 417, 421, 541, 670, Σαχλ. A' (Wagn.) PM 310, 336, 365, Σαχλ., Αφήγ. 54, 613, 652, Βουστρ. (Κεχ.) 178⁵, Συναξ. γυν. 468, 1078, Ανθ. χαρ. 300³⁷, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 119, 120, Σοφίαν., Παιδαγ. 95, Τριβ., Ρε 276, Κατζ. B' 121, 264 Πτωχολ. A 214, 230, Πτωχολ. B 270, 284, κ.α. πολιτική ή πολιτική (από μετρ. αν.), Σαχλ. N 73, 74, 239, 240, 241, 247, 249, 263, 274, 296, 306, 317, 318, 343, 345, 363, 397, κ.α., Σαχλ. B' (Wagn.) PM 425, 674, Σαχλ. A' (Wagn.) M 338, 341, 359, 360, 364, κ.α., Σαχλ. A' (Wagn.) PM 83, 84, 240, 250, 296, 314, 316, 350, 361, Σαχλ., Αφήγ. 60, 65· πολιτική, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1435, Κατζ. A' 286, Γ' 311, 331, Δ' 106, 112, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 259²⁸, 415²¹, κ.α.

Το μτγν. ουσ. πολιτική (βλ. και L-S, Suppl., λ. πολιτικός). Ο τ. πολιτική στο Βλάχ. Τ. πολιτιτζή σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Φαρμακ., Γλωσσάρ. 204, 423, Χατζ., Λεξ., Λουκά, Γλωσσάρ. και σε παροιμ., Χατζ., Λαογρ. IB', 1938-48, 246). Τ. πορτική σε παροιμ. (Πολ. N., Επετ. Παρνασσ. B', 1898, 116). Η λ. (και λ. πολιτικά) και σήμ. ιδίωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., στη λ., Andr., Lex., στη λ., Παπαδ. Θ., Δημ. κυπρ. άσμ. B 42, 49, Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. 407, Μπαμπιν., Λεξ. πολιτικέα, Βογιατζ., Γλώσσα Ανδρ. Γ' 204, στη λ.· πολιτικω, πουλ' τίκου, Αραβαντ., Ηπειρωτ. Γλωσσάρ., Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπείρου A' 314).

α) Κοινή γυναίκα, πόρνη (βλ. και Κουκ., BBΠ B², 120-124): Ρίξε 'ξ εσένα το λοιπόν πάσα κακήν αιτίαν, και φεύγε απ' τες πολιτικές, σαν μέσα οκ την φωτίαν. Κούρβες, μαυλίστρες απέφευγε, εις αυτές μην πηγαίνεις, να μη σε πιάσει ασθένεια και πένητας μη γένεις Δεφ., Λόγ. 128· άφες και τες πολιτικές, μίσησε και τα ζάρια, της νύκτας τα γυρίσματα, την πελελήν αγγάρεια Σαχλ. A' (Wagn.) PM 238· Θωρείς, υιέ μου ..., τά κάμνουσιν οι κούρβες, τά κάμνουν οι πολιτικές οι παλιοκουρεμένες, πώς δείχνουσιν ότι αγαπούν, ως είναι μαθημένες, και το τι 'πιβουλεύονται οι παλιογιβεντισμένες Σαχλ. N 401· β) (υβριστ. για την ερωμένη ή την ανήθικη γυναίκα): το να έλθει ομπρός της, ετίμασέν την αντροπιασμένα λογία, λαλώντα της: «Κακή πολιτική, χωρίζεις με από τον άντρα μου!» Και η αρχόντισσα εμούλλωσεν Μαχ. 214²⁸· ο σιρ Τιπάτ εξητίμασεν (έκδ. εξητάμασεν· διορθώσ.) την ρήγαιναν και είπεν της: «Α, βρομισμένη και κακή πολιτική, επεθύμησές με να σ' έχω ... και εγώ δεν εθέλησα να ποίσω αντροπήν έσσω του αφέντη μου ...» Μαχ. 574¹⁴.

πολιτικοπούλα η, Σαχλ. B' (Wagn.) PM 452· πολιτικοπούλα.

Από το ουσ. πολιτική και την (υποκορ.) κατάλ. -πούλα. Ο τ. (από μετρ. αν.) στο Βλάχ. Η λ. στο Somav.

(Υποκορ.) μικρή πόρνη, πορνίδιο: την Κολομπούν εμήνυσεν και ήρθεν η Βαρσαμίνα (παραλ. 1 στ.) πέμπουν διά την Παστάρδαινα ... (παραλ. 8 στ.) ... ήρθασιν οι τρεις Καφουροπούλες, | έχουν και άλλες μετ' αυτές, και άλλες παιδοπούλες, | τέτοιες ωσάν κατέχετε, όλες πολιτικοπούλες Σαχλ., Αφήγ. 690 (έκδ. πολιτ· διορθώσ. για μετρ. λόγους).

πολίτικός, επίθ.

Από το εθν. Πολίτης (βλ. ά. Πολίτης (II)) και την κατάλ. -ικός. Για τη λ. πολιτικός με τη σημασ. «που ανήκει στην Πόλη» ή «αναφέρεται στην Πόλη» ήδη το 10. αι βλ. LBG· και σε έγγρ. (του 16., Γρηγορόπ., Έγγρ. 27¹⁶, 52⁵⁴ κ.α. και του 18. αι., Αλιπράντης, Αθ. 75, 1974-5, 117· βλ. και ά. πολιτικός 3). Η λ. σε έγγρ. του 15. (Act. Dionys. 10^{13,20}), 16. (Crusius, Turcogr. 268, Μαράς, Κατάστιχο 149 B' 50⁵, 51⁵, Γ' 210²⁷, Μέρτζιος, Κρ. Χρ. 15-16, 1961-2 β', 273, Κασιμ., Έγγρ. 62⁴, κ.α.), 17. αι. (Έγγρ. Σαντορ. 8^{26,60}, Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 87 (κώδ. πολιτικά διορθώσ.), Τουρτόγλου, ΕΚΕΙΕΔ 15, 1968 (1972), 32 (κώδ. πολιτικόν διορθώσ.), κ.α.) και σήμ.

Που προέρχεται από την Πόλη (Κωνσταντινούπολη) ή αναφέρεται στην Πόλη: αφήνει τση εγγόνης του ... το πάπλωμα το πολίτικον Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 716³³· (π:θ. εδώ προκ. για νόμισμα = τρέχον, σύνηθες, έγκυρο· πβ. Dölger, BZ 42, 1943-49, 360, BZ 55, 1962, 350· βλ. και ά. πολιτικός, σημασ. 3): δέδωκα ... σταυράτα νομίσματα πολιτικά οκτώ διά τα εκατόν άσπρα ά δέδωκεν ... προς την φαμιλιάν μου Metrol.² 142¹¹ (= Notizb. 149).

πολιτικός επίθ., Ασσίζ. 285¹, 359², Rechenb. (Vog.) 54¹, Σοφιαν., Παιδαγ. 103, Πτωχολ. α 588, 692 (βλ. όμως και Πολίτης [Πριν Αλ. σ. 157]) Zygomalas, Synopsis 198 Η 9, Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 147¹, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1⁸, 63⁵⁶, 235^{τίτλ. 8}, 242⁵⁹, 740 κη' 3, Νομοκριτ. 100, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 56, 436.

Το αρχ. επίθ. πολιτικός. Η λ. και σήμ.

1) Που ανήκει ή αναφέρεται στην πολιτεία α) (νομ., σε αντίθ. προς το πραιτώριος, πραιτωρικός· για το πράγμα βλ. Αρμεν., Εξάβ. Α' 3²³ σχόλ., Γ' 5⁵⁷ σχόλ.): Πάσαι δε αι κρίσεις ή πολιτικάί είναι ή πραιτώριαι ... Αι δε πολιτικάί είναι όταν κατά παράδοσιν λάβει τις αδέσποτον τι εξ ευλόγου αιτίας και δεν φθάσει να το κυριεύσει διά χρήσεως και καιρού, τότε κρίνεται την πολιτικήν κρίσιν. Και πραιτώριαι είναι αι παλατιαναί και βασιλικαί Zygomalas, Synopsis 135-6 Α 84· Περί εγκαλεσμάτων πολιτικών και πραιτωρικών Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 740 κη' 1· β) (σε αντίθεση προς το στρατιωτικός): εδιάλεξαν ... τους δύο άνδρας τους καλλιοτέρους ... να διοικούν και να κυβερνούσι τα πολιτικά και τα στρατιωτικά πράγματα, τους οποίους έλεγαν κονσούλους Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 236³¹· γ) (προκ. για στράτευμα) που ανήκει στην πολιτεία, στο κράτος: εκστρατεύσας κατά του πατρός αυτού ... μετά του πολιτικού φουσάτου ... Byz. Kleinchron. Α' 68²⁰· (με παράλ. του ουσ.): τω δε Αυγούστω μηνί ... επανελθόντος του βασιλέως κυρού Μανουήλ μετά β' κατέργων Ροδίων και Λημνίου και Χριστοπολιτικού και του ιδίου πολιτικού και ετέρων μικρών πλοίων ... Byz. Kleinchron. Α' 69²²· δ) που αφορά τους κοσμικούς, πολιτικός (σε αντίθεση προς το εκκλησιαστικός): Διά τους νόμους τους πολιτικούς ..., καλόν είναι και επωφελές να

μάθομεν πόθεν εγράφησαν και εις ποιον καιρόν και χρόνον, διατί οι κανόνες των Αγίων Αποστόλων και των ιερών συνόδων και των αγίων πατέρων συμβοηθούνται από τους πολιτικούς νόμους Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 235^{1,5}. Εάν γένηται ότι μία γυναίκα αγκαλεί έναν άνθρωπον διά αιρετικίαν ... εις την αυλήν την πολιτικήν, ήγουν την κοσμικήν, περί τοιούτης αιρετικίας, το δίκαιον κρινίσκει και ορίζει ούτως να κριθεί, ότι τοιούτην υπόθεσιν ού τοιούτον έγκλημα ουδέν πρέπει ... να εισακουσθεί παρά της πολιτικής αυλής, αλλά εις την αγίαν εκκλησίαν Ασσίζ. 227^{17,20}. 2) Που έχει σχέση με το δημόσιο βίο: Σοφίαν., Παιδαγ. 110· έκφρ. πολιτικά πράγματα: Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 327. 3) Δημόσιος, επίσημος (προκ. για μέτρο χωρητικότητας στερεών) (Schilbach [Metrol.² σ. 199]· πβ. πολίτικος, βλ. και Schilb., Byz. Metrol. 106 και σημ. 7· η χρ. σε έγγρ. του 14. αι. (Act. Vat. 102^{113,119}, Act. Dionys. 5^{11,12})· βλ. και LBG): σίτου καθαρού μόδιοι πολιτικοί μεγάλοι χιλιάδες πέντε Metrol.² 143¹⁴. 4α) Ευγενικός: Συνήθειά τις άνωθεν επικρατεί τοις ανθρώποις πολιτικοτέρα τε και λίαν επαινετή, προ της σωματικής αυτών παρουσίας προηγείσθαι τα δωρήματα και τας γλυκεράς δωροφορίας, μετά δε ταύτα παραγενέσθαι και τους τας φιλοτιμίας προπέμψαντας Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 196³· β) (προκ. για πρόσωπο) ευγενικός, καθωσπρέπει, χρηστοήτης: τον μεγαλοπρεπέστατον και πολιτικοτάτον ρήτορα Φράγκον τον Τελουντάν και ... τον ευγενέστατον Ιωάννην τον Παλαιολόγον Σοφίαν., Παιδαγ. 92. 5) (Προκ. για τον πολιτικό στίχο, το δεκαπεντασύλλαβο): προ καιρού και προ βραχέος χρόνου! ουκ είχαν ουν ο δύστηνος το τι προσαγαγείν σοι (ενν. δέσποτα) (παρ. 2 στ.), ειμή τινάς πολιτικούς αμέτρους πάλιν στίχους Προδρ. (Eideneier) I 9· να κάθηται, να ψηλαφά, να λέγει και να γράφει! πολιτικά μετριάσματα και πολιτογραφίας,! και λαρυγγίσματα πολλά και λέξεις επικρότους,! και να κατάγει εαυτόν εις την πεζολεξίαν Προδρ. (Eideneier) II 8. 6) Που είναι ελευθερίων ηθών (πβ. πολιτική η): πολλάκις συμβουλευούσι (ενν. οι κόλακες) κάποιον να πάρει γυναίκα εξαπολυμένην και πολιτικήν Σοφίαν., Παιδαγ. 121· ο πληθ. ουδ. έναρθρ. = οι ακόλαστες πράξεις, ό,τι χαρακτηρίζει τη γυναίκα ελευθερίων ηθών, την πόρνη, πβ. πολιτικάτα τα: Εμένα εις το Ρέθυμνος εγεβεντίσασί με,! ως διά τα πολιτικά μου, ως διά τες μεθυσίες,! διά τες κλεψίες τες πολλές, τές είχα καμωμένες Σαχλ., Αφήγ. 885.

πολιτικοσύνη η, Ασσίζ. 134²⁰.

Από το επίθ. πολιτικός (πβ. και ά. πολιτική η) και την κατάλ. -σύνη.

Τάση για σπατάλη, ασωτία ή πολυτέλεια: ένι κρατούμενος ο ανήρ να πλερώσει το χρείος της συμβίας του, αν το εδανείστη με εύλογον αιτίαν ...· ειδέ εδανείστην τα διά την πολιτικοσύνη της ού διά την κακίαν της να ποίσει, ο άντρας της ουδέν ένι κρατούμενος ... να πλερώσει τίποτες ... αυτ. 386².

πολιτικώς, επίρρ.

Το αρχ. επίρρ. πολιτικώς. Η λ. και σήμ.

(Με το επίθ. κοσμικός) πολιτικώς (ως αντίθ. του εκκλησιαστικώς, βλ. και ά. πολιτικός 1δ): ένι δίκαιον ό,τι τό συμμετέχει της αγίας εκκλησίας να δοθεί της αγίας εκκλησίας, και τό ένι του πολιτικώς κοσμική, να δοθεί τη πολιτικώς κοσμική (ενν. αυλή) Ασσίζ. 281⁴.

Πολίτισσα η, Σοφίαν., Γραμμ. 45.

Από το εθν. Πολίτης (βλ. ά. Πολίτης (II)) και την κατάλ. -ισσα· προσηγορικό πολίτισσα τον 5.-6. αι. (Lampe, Lex.). Η λ. σε έγγρ. του 16. αι. (Κασιμ., Έγγρ. 196 (289)), στο Soman. και σήμ.

Η κάτοικος της Πόλης (= Κωνσταντινούπολης): Οι μάννες οι ταλαίπωρες υπάν ξεγυμνωμένες, | της Πόλης οι Πολίτισσες εξανασκεπασμένες, | πλούσιες, πτωχές ανάκατα, με το σκοινί δεμένες, | της Πόλης οι ευγενικές, οι αστραποκαημένες Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 209· πρότερον οι Πολίτισσες εκκλησίαν δεν αγαπούσαν, | και σήμερον παρακαλούν ν' ακούσουν σημαντήριν Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 634.

πολιτογραφία η.

Κατά Hesseling-Pernot [Προδρ. σ. 90] πιθ. εσφαλμ. σχηματ. αντί πολιτικογραφίας ή λάθος αντιγραφέως αντί ποικιλογραφίας· βλ. όμως Eideneier, BZ 57, 1964, 333, LBG. Η λ. μτγν. (με διαφορ. σημασ.).

Δημώδης σύνθεση (σε πολιτικό δεκαπεντασύλλαβο) (βλ. και LBG): να κάθεται, να ψηλαφά, να λέγει και να γράφει | πολιτικά μετριάσματα και πολιτογραφίας, | και λαρυγγίσματα πολλά και λέξεις επικρότους, | και να κατάγει εαυτόν εις την πεζολεξίαν Προδρ. (Eideneier) II 8.

πόλιτσα η· μπόλτσα, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 569²⁴, 627· πόλτσα, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 569⁹⁻¹⁰· πουλίτσα.

Από το ιταλ. - βενετ. *rolizza*. Για τον τ. πουλ- πβ. ιταλ. *rùlissa, rùlizza* (Battaglia, λ. *rolizza*). Ο τ. μπόλτσα σε έγγρ. του 17. αι. (Μπρούσκαρη, Θησαυρ. 19, 1982, 180, 182). Ο τ. πόλτσα σε έγγρ. του 17. αι. (Μπρούσκαρη, Θησαυρ. 19, 1982, 180, Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 186, 188, Κωνσταντουδάκη, Θησαυρ. 12, 1975, 116, Καραθανάσης, Κρ. Χρον. 25, 1973, 27)· πόλ'τσα σήμ. ιδιωμ. (Δημητρίου, Λεξ. Σάμ. και Συμπληρ., Ζαφειρίου, Γλωσσ. ιδιωμ. Σάμ.). Ο τ. πουλίτσα σήμ. ιδιωμ. (Άνδρ., Ιδ. Μελ. 70)· άσχ. ιδιωμ. πολίτσα, πουλίτσα = ράφι, ντουλάπι ή εσοχή στον τοίχο σπιτιού <σλαβ. *polica*, Georgac., The -ίτς- suffixes 45. Τ. πολίτσα σε έγγρ. του 15.-16. αι. (Σάθας, MB 6, 674). Τ. μπλίτσα, πλίτσα (Κοντονάτσιου, Διάλεκτ. Λήμν. 365, 379, Pern., Ét. linguist. III 509), πόλιντζα (Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ.) και πόλιτζα (Γιαγκουλλής, Κυπρ. διαλ.) σήμ. ιδιωμ. Η λ. στο Germ., στο Soman., σε έγγρ. του 16. (NE 6, 1909, 277), 18. (Σιγάλας, Ελλην. 2, 1929, 32, 67, Μανούσ., Ανέκδ., πατρ. γράμμ. 35¹⁸) και 19. αι. (Σιγάλας, Ελλην. 2, 1929, 80, 83, Παπαηλ., Επιστ. Χίου 4¹⁵⁸, 10¹²² κ.α.) και σήμ. ιδιωμ. (Ζώη, Λεξ. Ζακ.², στη λ. και λ. πόλιτζα).

Έγγραφο, απόδειξη· έγγραφη πιστοποίηση: έχω και μια πόλτσα στην κασελέτα μου ... που έχω αμάχια και ας την εύρουνσι να τα ρεκουπεράρουνσι Διαθ. 17. αι. 7¹²³. Όταν τυχόν χαθεί το συμβόλαιον, η πουλίτσα η γραμμένη που μαρτυρεί το χρέος, δεν παύει να ... ζητεί το δίκαιόν του εκείνος που έχει να ζητά, όταν και με άλλον τρόπον δύναται να αποδείξει και να φανερώσει την αλήθειαν Zygomalas, Synopsis 278 Σ 7· έκαμεν τσι πάρτες τέσσερις, ..., τσι οποίες καταπώς τσι εμοίρασεν έκαμεν πόλτσες και έδωκέν το τσι. Τσι οποίες ατσετάραν και οι τρεις αδελφοί όξω απού το Στράτη, σπού δεν ήτον εκεί και εκράτηξεν τη μπόλτσα ο άνωθεν μοιραστής να του τη δώσει Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 841^{16, 17-18}.

πολίχνιον το, Δούκ. 77⁵, 145^{17, 26}, 243²⁴, Έκθ. χρον. 21¹², Παῖσ., Ιστ. Σινά 1805, 1807.

Το αρχ. ουσ. πολίχνιον. Η λ. στον τ. Πολίχνη σήμ. ως τοπων. (Αμ., Γλωσσ. μελετ. 162 σήμ. 2, όπου και τοπων. Πολίχρη, βλ. και Andr., Lex., λ. πολίχνη) και στον τ. πολίχνιο στο ΑΛΝΕ.

1) Μικρή πόλη, χωριό: Έκθ. χρον. 78⁷. 2) Κάστρο, ορμητήριο, ακρόπολη: το πολίχνιον τας θύρας αναπετάσαν, εξήλθον οι ένδον και συν τοις έξω συμμίξαντες τους υπεναντίους έσφαττον Δούκ. 243²². Εχώρισεν (ενν. ο βασιλεύς) ... μέρος της πόλεως ..., κατασκευάσας και ορμητήριον, έχων αυτό προς καταφυγήν εν καιρώ. Απαρτισθέντος ουν του πολιχνίου, ο Παγιαζήτ ηβουλήθη εκστρατεύσαι κατά Τούρκων κειμένων εν τοις μέρεσι τοις κατά Πέργην Δούκ. 77¹. ανωφελεία και ατυχία του ηγεμόνος της Λήμνου πολίχνιον το λεγόμενον Παλαιόκαστρον εκλάπη μάλλον ... και εδόθη τη αυθεντία των Ενετών και εξ αυτού, δήλον του πολιχνίου, άπασαν την νήσον εκκληρώσαντο Ψευδο-Σφρ. 554^{22, 24}.

πολλά, επίρρ., Σπαν. Α 385, Σπαν. Β 401, Λόγ. παρηγ. L 229, 344, Λόγ. παρηγ. Ο 197, 643, Καλλίμ. 801, Ασσίζ. 88³⁰, 232²², Διγ. (Trapp) Gr. 3434, Διγ. Z 19, 156, 172 (δισ), κ.α., Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 132, 350, 762, κ.α., Βέλθ. 3, 377, 474, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 335, 3213, 4179, Ερμον. Γ 196, Η 375, Φ 4, Χρον. Μορ. Η 2087, 2168, 3607, κ.α., Χρον. Μορ. Ρ 17, 459, 2087 (δισ), κ.α., Πουλολ. (Τσαβαρή)² 331, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 114, 522, 755, 910, Φλώρ. 415, 756, 1242, Σαχλ., Αφήγ. 671, Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 50, 197, 276, 513, Ερωτοπ. 10, 209, 643 (δισ), Απολλών. (Κεχ.) 326, Λίβ. Ρ 8, 2696, Λίβ. Sc. 1287, Λίβ. Esc. 2687 (δισ), 3164, Λίβ. (Lamb.) Ν 34, 219, Αχιλλ. L 99, 258, 344, Αχιλλ. (Smith) Ν 361, Αχιλλ. (Smith) Ο 254, 368, Ιμπ. 28, 576, 664, κ.α., Χρον. Τόκκων 81, 659, 2985, Διήγ. Βελ. χ 348, Μαχ. 2¹⁴, 4¹¹, 10²¹, κ.α., Λίβ. Va 3374, Θησ. Πρόλ. 6, 109, Β' [79²], Γεωργηλ., Βελ. Α (Bakk.-v. Gem.) 673, Γεωργηλ., Θαν. 54, 542, 544, Βουστρ. (Κεχ.) 68¹⁸, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 26, 301 (δισ), 3493 (δισ), Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 13, 153, Κορων., Μπούας 22, 45, 58, 66, Πεντ., Γέν. XII 14, Έξ. DΧ 24, Αρ. XXXII 1, Δευτ. XXX 14, Πτωχολ. α 32, Αχέλ. 68, 133, Χρον. σουлт. 40¹, 51⁸, 55¹², κ.α., Κυπρ. ερωτ. 28⁶, 75³, 91³², Πανώρ.² Α' 30, Β' 97, Γ' 167, κ.α., Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 102, Γ' 76, 323, Δ' 44, Ε' 15, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 10, 141, Β' 127, κ.α., Σταυριν. 338, 439, 730, 1145, Ιστ. Βλαχ. 525, Διγ. Ανδρ. 313², 342¹⁶, 356²³, 374³⁰, 396²⁵, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 213, 215, 437, Β' 218 (δισ), 285, Δ' 1068, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 112, 141 (δισ), 552, 917, Στάθ. (Martini) Γ' 6, Λίμπον. 439, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 435, 669, Δ' 449, Διγ. Ο 713, 1853, 2668, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 146¹, 424¹⁸, κ.π.α.: πόλλ', Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ 3, Ιμπ. (Legr.) 839, Κορων., Μπούας 28· πολλιά, Πιστ. βοσκ. II 5, 2· υπερθ. πολλότατα, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 1377, Μπερτολδίνος 74, 130, 139.

Από τον πληθ. ουδ. του επιθ. πολύς· η χρ. ήδη αρχ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. προφ., λαϊκ., ιδίωμ. (ΛΚΝ, Μπαμπιν., Λεξ., Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ', Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδίωμ., Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Λουκά, Γλωσσάρ., Παπαδ. Α., Λεξ., Σιδηροπούλου, Λεξιλ. Κοτυώρων).

α) Πολύ: Ακόμη δε μας ήύρασι τόσα πολλά τα γέρα, I να μηδέν κάνομε κι εμείς δυο αγώγια την ημέρα Πανώρ.² Γ' 335· αν είν' κι όλοι ήρθαμεν επά ογιά τιμή του ρήγα, I δεν πρέπει να μανίζομεν ουδέ πολλά ουδέ λίγα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 167⁰

ήτον πολλά ευεργετικός, άκουσμαν μέγαν είχεν Ιμπ. 24· Ωσά γνωρίσει ο άθρωπος κι ελπίζει να κερδέσει! κείνο το πράμα π' αγαπά κι οπού πολλά τ' αρέσει, ο νους παραλαφρώνεται, η ελπίδα του πληθαίνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 204· εφθάσαν οι εχθροί πολλά κοντά στην χώρα Ιστ. Βλάχ. 997· (σε υπερβατό): Ηφηκες τσ' έγνοιες του σπιτιού και τα νοικοκεράτα, πολλά εμπορπάτιες όμορφα, μα εδά άλλαξες τη στράτα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 806· (με προηγ. τα παρά (ως επίρρ., βλ. και παρά Γ'2), λίαν): Δε θέλω λείψει στά μπορώ να δω να του βοηθηήσω, γιατί 'μαι κρατημένη του παρά πολλά, να ζήσω Φορτούν. (Vinc.) Β' 416· ως το γράμμα είδα 'γώ λίαν πολλά εχάρην Αρσ., Κόπ. διατρ. [12]· (επιτείνει το συγκριτ. βαθμό): αν θέλει ο βασιλεύς φουσσάτα να με στείλει, άλλα πολλά πλεότερα παρού τά με εδώκεν, ελπίδας έχω εις τον Χριστόν, ..., τον τόπον όλον του Μορέως να τον έχω κερδίσει Χρον. Μορ. Ρ 4626· (πλεοναστικά): Τι δε πολλά πολυλογώ, τι δε πολλά και γράφω ...; Καλλίμ. 821· (με επίθ. υπερθ. βαθμού/σημασ., βλ. Κριαρ., Πεπρ. Β' ΔΚρΣ Δ', 1969, 269): Διήγησις πανθαύμαστος, ρίμα ωραιοτάτη, τήν έχουσιν οι φρόνιμοι πολλά ποθεινοτάτη Σταυριν. 2· θέλει έχει περισσά ετούτο το δικόν μου — είναι και ωραιότατον πολλά το ειδωλόν μου Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 90²²· συναπαντάει μου ο Πόθος, άνδρας πολλά πανεύμορφος εις πλάσιν και εις σκήμα Λίβ. Esc. 297· (επιτ. με τα πολύν, περίσσο, περίσσα): μη φοβεθείς, Αβράμ· εγώ (ενν. εγώ ο Κύριος) σκουτάρι εσέν, το μιστάρι σου πολύ πολλά Πεντ., Γεν. XV 28¹· Πολληώρα, κορασίδες μου, χορεύομε, να ζήσω! και κουρασμό στα μέλη μου γροικώ πολλά περίσσο Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 120· Χαρά γή πρίκα όντε κιανείς πολλά περίσσα πιάνει, στο στήθος του αναστεναγμοί φυσοόσι ωσά βυκάνη Ροδολ. (Αποσκ.) Β' 131· (με το ως πιθ. επιτ.): ετρόμαξεν ο Ιτσακ τρομάρα μεγάλη ως πολλά Πεντ., Γεν. XXVII 33· β³) πάρα πολύ (πβ. Κ.Δ.): είπε τους ο Ιησούς: « ... θέλουνσι τον φονεύσει (ενν. τον Υιόν του ανθρώπου), και εις την τρίτην ημέραν θέλει ανασταθεί». Και ελυπήθησαν πολλά Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. ιζ' 23· β³) υπερβολικά (πβ. περισσώς, Κ.Δ.): πολλά εδαιμονίζουμουν εις αυτούς (ενν. τους αγίους), και τους εδίωχνα έως εις τες έξω πόλες Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. κς' 11· γ) περισσότερο, πιο (με β' όρο σύγκρισης): παρακαλούμεν σε να εμπείς εις το κάστρον, ότι εκεί θέλεις είσταιν πολλά θαρρούμενα παρ' αλλού Μαχ. 526³²· δ) εντελώς: Πολλά γαρ ένι αδύνατον ανθρωπον εις τον κόσμον! την ειμαρμένην εκφυγείν και το της τύχης κλώσμα Βέλθ. 738· ε) με ένταση: επολέμησαν τους Κορυφούς πολλά και τίποτες δεν έκαμαν· μόνον έβαλαν φωτία και έκαψαν παλάτια, εργαστήρια και εκκλησίας Κώδ. Χρονογρ. 61· στ) δυνατά: Δεν εσαγίτεψε ποτέ ανθρώπινο ψυχάρι! ίτις γοργό κι ίτις πολλά του Πόθου το δοξάρι Φαλιέρ., Ιστ.² 630· ζ) πολύ καλά: ήτον ανθρωπος ... γραμματικός καλεμκιάρης, λογιότατος· την τούρκικην την γλώσσαν πολλά και υπέρκαλα την ήξευρεν Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 34· η) (με το κοιμάμαι πβ. πολυκοιμάμαι, ΑΛΝΕ· διαφορ. σημασ. στο Μπαμπιν., Υποκορ. 253-4) (εδώ) βαθιά: Μετά το φέγγος έρχομαι στον κήπον σου, κυρά μου, ευγενική μου, εξύπνησε, πολλά μηδέν κοιμάσαι Αχιλλ. L 911· θ) (πβ. πολυπιάνω, πολυψώνομαι, κλπ. με άρν., βλ. Μπαμπιν., ό.π. 253): γερόντων ζήτησον βουλήν, ανθρώπων πειρασμένων, των νέων δε τας συμβουλάς πολλά μηδέν τας πιάσεις, ότι προς το θρασύτερον ο νους τους αποβλέπει Σπαν. Ρ 195· Αλέξανδρε, μηδέν υψώνεσαι πολλά, ότι εγλήγορα θέλεις πέσει κάτω Διήγ. Αλ. G 274³¹· Μηδέ δειλιάς, μηδέ πολλά βαριέσαι, ότι ο καιρός χαρίσει θε κι

εσένα ν' αγαπιέσαι Φαλιέρ., Ιστ.² 315· υ (με το χαιρετώ) (ή ουδ. αιτιατ. πληθ.) (η χρ. και σε έγγρ. του 15.-16. αι., Μανούσ., Θησαυρ. 13, 1976, 18, 20, 26, 29): Εμείς οι ευρισκόμενοι εις την Ιερουσαλήμ πολλά χαιρετούμεν τον βασιλέα Αλέξανδρον Διήγ. Αλ. G 265⁺ ια) (με το ναυαγώ) άσχημα, βαριά: ειπέ τραγούδι...! διά να παρηγορήσομεν τούτον τον νέον τον ξένον,! οπού νανάγησεν πολλά μέσον διά πελάγου! Απολλών. (Κεχ.) 198.

Εκφρ. 1) Πολλά πολλά = (επιτ.) πάρα πολύ (και σε έγγρ. του 15. αι., Μανούσ., Θησαυρ. 13, 1976, 20· βλ. και Χατζ., Γραμμ. κυπρ. διαλ. 152): διά ολίγον τίποτες άργυρον και χρυσίον! έχομεν τον διάβολον πολλά πολλά πλησίον Ιστ. Βλάχ. 600· Οϊμένα, κορασίδα μου, πολλά πολλά βαραίνω Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 137. **2)** Νύκτα πολλά, βλ. ά. νύκτα Εκφρ.

Φρ. πολλά όσον δύναμαι = (εδώ) όσο πιο πολύ, όσο πιο γρήγορα μπορώ: Ως το είδεν και το ήκουσεν ο βασιλεύς εκείνος! το θαύμαν τό εγένετον εις όλον τον λαόν του,! φεύγει πολλά όσον δύναται εις τον εκείνου τόπον Αχιλλ. (Smith) N 636.

πολλαβουλκωμένος, μτχ. επίθ., βλ. **πολλαβουρκωμένος**.

πολλαβουρκωμένος, μτχ. επίθ.: **πολλαβουλκωμένος**.

Από το α' συνθ. πολλ(α)- και τη μτχ. παρκ. του βουρκώνω (και τ. βουλκώνω).

Που έχει θλιβεί πολύ: Ωχον, να χαίρεται η ψυχούλα μας η **πολλαβουλκωμένη** Εβρ. ελεγ. 170.

πολλαγαπημένος, μτχ. επίθ., Θησ. Γ' [80²].

Από το α' συνθ. πολλο-/πολλ(α)- και τη μτχ. παρκ. του αγαπώ· πβ. **πολυαγαπώ**, **πολυαγάπητος**.

Πολύ αγαπητός, **πολυαγαπημένος**: σκύψε (ενν. ψυχή αθάνατε) για να δεις πώς είναι **καμωμένον**! το σπίτι που 'χες κατοικιά το **πολλαγαπημένον** Τζάνε, Κατάν. 4.

πολλάκις, επίρρ., Προδρ. (Eideneier) I 35, 139, III 209-1 χφ P κριτ. υπ., IV 199, 524, 560, 614, Καλλίμ. 323, 884, 1092, 1132, Διγ. Z 184, Ερμον. X 306, Ω 175, 330, Χρον. Μορ. H 203, 2510, 2712, 6300, 6792, 6877, 8089, 9047, P 2673, 6606, 7896, 8581, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 116, 119, 202, 347, 350, 504, 508, 584, Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 143, Λίβ. P 241, Λίβ. Sc. 328, 1276, 2838, Λίβ. Esc. 484, Λίβ. (Lamb.) N 634, Αχιλλ. (Smith) N 833, 843, 899, 940, 1368, Φαλιέρ., Ιστ.² 456, Πτωχολ. α 111, 654, 664, 731, Κυπρ. ερωτ. 7^ο, κ.α.

Το αρχ. επίρρ. **πολλάκις**. Τ. **βολλάκι** (μ'), **βουλλάκι** (μ'), **βουλ(λ)άκ'** σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., λ. **πολλάκις**), Ανδρ., Σημασ. εξ. 94, Ανδρ., ΕΕΦΣΠΘ 8, 1960-63, 142, Θαβώρ., Δωδώνη 8, 1979, 352, Δουγά-Παπαδ. - Τζιτζιλής, Γλωσσ. ιδιωμ. ορ. Πιερίας). Η λ. και σήμ. λόγ.

1) Πολλές φορές: Αχιλλ. (Smith) N 105, Κορων., Μπούας 49, Προδρ. (Eideneier) IV 193. **2α)** Τυχόν, ίσως· **καμιά φορά** (συν. μετά από υποθ. σύνδ.) (βλ. και Ανδρ., Σημασ. εξ. 90, 94): Προδρ. (Eideneier) I 160, IV 136, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ. Πάνου) 189^ν, Διγ. Z 3144, Λίβ. (Lamb.) N 630· **β)** ίσως, υπάρχει (μεγάλη) πιθανότητα να: οι έξοδες, τα πλεντικά πολύ θέλουν **κουστίσει**! και άλλο **μεγαλιότερον**, **πολλάκις** και **χαθούμεν**! στα πέλαγα της θάλασσας, θέλεις εις την στερέαν Χρον. Μορ. H

602· ἐνι οἱ Τούρκοι εἰς θυμόν πολλά χολιασμένοι, ἰ κι αν τύχει να ορμήσουν και να τον πολεμήσουν, ἰ πολλάκις εἰς τον πόλεμον να τον ἔχουσιν νικήσει Χρον. Μορ. Ρ 5161· γ) (με το μη = μη τυχόν): Λίβ. Sc. 328· το κάστρο επαρακάθητον, τες στράτες εἶχεν πιάσει, ἰ πολλάκις μη ἔλθει πώποθεν κανεῖς εκ τους Ρωμαίους ἰ και σέβειν στο Ορεόκλοβον και φέρειν του μαντάτα Χρον. Μορ. Η 8368. 3) (Με ἀρν.) σε καμία περίπτωσι, ποτέ: ανδραγαθίας ἐποίησεν ἀμέτρητας, μεγάλας· (παρ. 2 στ.). Κανείς τούτον ουκ ἔτρεψεν ἢ ἐνίκησεν πολλάκις, ἰ ἀλλ' ὅσοι τον ἐγύρευσαν το ἀλίμονον ἐπῆραν Ἀχιλλ. (Smith) Ν 1647. 4) Πολύ: ἐγώ, το ἀκούσει το, ἐντὺς ἐθλίβη το μέγᾱλως, ἰ και ἦλθα ἐδῶ εἰς την τσάμπρα μου και ἐκλαψα ἰ πολλάκις Χρον. Μορ. Ρ 6068.

πολλαμαρτημένος, μτχ. ἐπίθ. — Βλ. και πολυμαρτημένος.

Ἀπό το α' συνθ. πολλο-/πολλά- και τη μτχ. παρκ. του αμαρτάνω. Τ. πολλομαρτημένος σε χφ. του 19. αι. (Παπάδ. Θ., Κυπρ. Σπ. 36, 1972, 100)· βλ. και Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ.

Που ἔχει διαπράξει πολλές αμαρτίες, πολύ αμαρτωλός: Ὁ Παναγία δέσποινα, ... ἰ βοήθησόν μου την ψυχὴν την πολλαμαρτημένην Ἀλφ. 6⁴⁸.

πολλάμορφα, ἐπίρρ.

Ἀπό το ἐπίθ. πολλάμορφος (βλ. ἁ.).

Με πολύ ωραίο τρόπο, πολύ ὁμορφα: Εστόλισε πολλάμορφα την κόρην την Αἰμίλιαν Θησ. ΙΒ' [51³].

πολλάμορφος, ἐπίθ. — Βλ. και ἐπίθ. πολυμόρφος.

Ἀπό το α' συνθ. πολλα- και το ἐπίθ. εὐμορφος.

Πολύ ὁμορφος· αξιοθαύμαστος, ἐξαιρετικός: Ὁ τρόπαιον πολλάμορφον, ὦ νίκη ἐντυχισμένη Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [559].

πολλαπλάσια, ἐπίρρ. — Βλ. και πολυπλασίως.

Το αρχ. ἐπίρρ. πολλαπλάσια (L-S, λ. πολλαπλάσιος). Η λ. και σήμ.

Κατά πολύ περισσότερο: Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 202²²⁻²³.

πολλαπλασιάζω, Rechenb. (Vog.) 20³, 22⁵, 24⁴, Rechenb. 4⁵⁻⁶, 36⁵, 45¹⁰, Metrol.² 88^{10, 13}, 89^{5, 20, 32}. — Βλ. και πολυπλασιάζω, πολυπλασιῶ.

Το μτγν. πολλαπλασιάζω το παθητ. στον Αριστοτέλη. Η λ. και σήμ.

I. (Ενεργ., μαθημ.) κάνω την αριθμητική πράξη του πολλαπλασιασμού: λαμβάνω της μιας πλευράς (ενν. του επιμήκους τετραγώνου) τα λ' και της καθέτου τας κ' (ενν. ουργιάς), πολλαπλασιάζω τας κ' μετά τας λ', και ἔστι μοδίων ζ'. Metrol.² 89¹⁰· τα ὑπὸ των γραμμῶν γ' και δ' πολλαπλασιάσας αβ' γίνονται Rechenb. 13² (με ἐπόμε. τις προθ. με, προς, ἐπὶ, εἰς): πολλαπλασιάσον δε τα β' μερτικά με το ποσόν ... Rechenb. 45⁵· πολλαπλασιάζωμεν τα δύο κάτωθεν μέρη προς ἀλληλα Rechenb. 21³· πολλαπλασιάσον τας πε' ἡμέρας ἐπὶ τα τπ' στάδια Rechenb. (Vog.) 24⁴· οφείλομεν πολλαπλασιάσαι το γ'' εἰς τα ι', ... Rechenb. (Vog.) 26⁷.

II. (Μέσ., μαθημ.) πολλαπλασιάζομαι: τα αγ' με τα ζ' πολλαπλασιαζόμενα γίνονται θα' Rechenb. 4⁴.

πολλαπλασιασμός ο, Metrol.² 88⁷. — Βλ. και πολυπλασιασμός.

Το μτγν. ουσ. **πολλαπλασιασμός**. Η λ. και σήμ.

(Μαθημ.) η αριθμητική πράξη του πολλαπλασιασμού, η αύξηση ενός αριθμού όσο ορίζει ένας άλλος: Οι δε Τούρκοι τους πολλαπλασιασμούς και τους μερισμούς με τα τσακίσματα ποιούν τους δι' ενός λογαριασμού Rechenb. 36¹. Γινωσκέτω ότι μετά τον πολλαπλασιασμόν αι ε' ουργίαι ποιούνσιν λίτραν α' Metrol.² 87³².

πολλαπλάσιος, επίθ. — Βλ. και πολυπλάσιος.

Το αρχ. επίθ. **πολλαπλάσιος**. Η λ. και σήμ.

Που είναι κατά πολλές φορές μεγαλύτερος, περισσότερος από κ. ή κάπ. άλλο: Γλυκά, Στ. 440.

πολλάτε, επίρρ., βλ. σπολλάτη.

πολλαφήγητος, επίθ. — Βλ. και πολυαφήγητος.

Από το α' συνθ. πολλα- και το αφηγούμαι.

Που απαιτεί εκτενή αφήγηση: Και πώς τον παρεξέβαλα (ενν. τον ευνουχόπουλον της κόρης) και μετά πόσων δώρων, πολλά είναι πολλαφήγητα και ουκ ημπορώ του λέγειν Λιβ. Ν 1843 (έκδ. πολαφ-).

πολλαχόθε, επίρρ., βλ. πολλαχόθεν.

πολλαχόθεν, επίρρ. πολλαχόθε.

Το αρχ. επίρρ. πολλαχόθεν. Τ. πολλαχόθι μτγν. Η λ. και σήμ. λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

Για πολλούς λόγους: επικαλήσων προς θεό σου, πολλαχόθε να μεταμελεθεί ο θεός εις εμάς και ου απολεστούμε Ιων. Ι 6.

πολλεξήγητος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολλο- και το εξηγώ. Για το α' συνθ. πολλο- βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β 403 και Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. 73-74.

Που απαιτεί εκτενή αφήγηση και αναφορά: το ποίον χαρτίν ήτον πολλά ζητήματα ... τα ποία ζητήματα εί πολλαξήγητα να γραπτούν Μαχ. 48¹¹.

πολλ(λ)ημερινός, επίθ. — Πβ. και επίθ. ολημερινός.

Από το α' συνθ. πολυ- και το το αρχ. επίθ. ημερινός αναλογ. με επίθ. καθημερινός, αμφημερινός (απ. στον Ιπποκράτη) κ.τ.ό. ή από τη συνεκφ. πολλαί ημέραι (πβ. και τ. πολύμερος του επιθ. πολυήμερος, βλ. ά.) και την κατάλ. -ινός.

(Προκ. για πυρετό) πολυήμερος, που διαρκεί πολλές μέρες, συνεχής: Διά τον παροξυσμόν πολημερινόν (έκδ. πολιμερινόν) Ιατροσ. κώδ. χπζ'.

πολληώρα, επίρρ., Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 159.

Από τη συνεκφ. πολλή ώρα βλ και Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 216 (πολυώρα). Σήμ. ιδιωμ τ. επολληώρα (Λορεντζ., Αθ. 16, 1904, 218), πουλληώρα (Χαντζιάρας, Θεσσαλ. γλωσσ.

σάρ., Ρήγας, Σκιάθ. πολιτ. Γ' 283, γρ. πουλυώρα, Λιάπης, Ιδίωμ. Πηλίου, λ. πουλιώρα). Η λ. και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ.) και κοιν. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ., Δημητράκ).

Αρκετή ώρα, (για) μεγάλο χρονικό διάστημα: Πολλήώρα, κορασίδες μου, χορεύομε, να ζήσω! και κουρασμό στα μέλη μου γροικώ πολλά περίσσο Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 119· πολλήώρα επολέμιζαν ...! τόσα σκληρά και δυνατά, ωσάν καλοί στρατιώται Θησ. Η' 76· Δεν είν' πολλήώρα οπού 'σωσα Στάθ. Γ' 286.

πολλιιά, επίρρ., βλ. πολλά.

πολλοθαύμαστος, επίθ. — Βλ. και πολυθαύμαστος.

Από το α' συνθ. πολλο- και το θαυμάζω. Για το α' συνθ. πολ(λ)ο- βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 403 και Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. 73-74. Η λ. και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Σακ., Κυπρ. Β' 748).

Που τον θαυμάζουν πολύ, που προκαλεί μεγάλο θαυμασμό: εζήτησα (ενν. οι Γενουβήσοι) να κουρσεύσουν την πολλοθαύμαστην χώραν την Βενετίαν Μαχ. 586¹¹.

πολλοθλίβομαι, βλ. πολλοτεθλιμμένος.

πολλολογώ. — Βλ. και πολυλογώ.

Από το α' συνθ. πολλο- και το -λογώ, με επίδρ. του πολυλογώ. Για το α' συνθ. πολ(λ)ο- βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 403 και Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. 73-74.

(Εδώ με σύστ. αντικ. το επίθ. πολλά, πλεοναστικά) περιγράφω, αφηγούμαι κ. με πολλά λόγια: Τι τα πολλά πολλολογώ; Εφέραν τον Σελήνιον! μαζί με Πάριν τον υιόν εις το παλάτιν μέσα Βυζ. Ιλιάδ. 294.

πολλολούρι το.

Από το α' συνθ. πολλο- και το ουσ. λουρί (βλ. λωρίον). Για το α' συνθ. πολλο- βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 403 και Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. 73-74.

? (Προκ. για είδος υφάσματος) με πολλές και πολύχρωμες ρίγες (πβ. λωρωτός): μαντήλι πολλολούρι α' Νεκρολ. φ. 212.

πολλομιλώ. — Βλ. και πολυμιλώ.

Από το α' συνθ. πολλο- και το (ο)μιλώ. Για τη λ. και το α' συνθ. πολλο- βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 403 και Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. 73-74. Τ. πολομιλώ σήμ. ιδίωμ. (Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ., λ. πολυμιλώ).

Μιλώ πολύ, φλυαρώ: όταν στέκονται εις την λειτουργίαν, κρένουν και πολλομιλούν και αντάμα τως τον νουν των δεν τον έχουν, ούτε προσεύχονται Ροδινός (Βαλ.) 69.

πολλοστημόριον το, Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 19³²⁻³³.

Η λ. στον Αριστοτέλη (L-S, λ. πολλοστημόριος) και σήμ. στον τ. πολλοστημόριο.

(Προκ. να δηλωθεί ελάχιστη ποσότητα) το πιο μικρό τμήμα, κομμάτι (ενός συνόλου): Ου γαρ πολλοστημόριον του τοιούτου ημίν κτήματος μέτεστι αυτ. 9¹³.

πολλοτεθλιμμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολλο- και την μτχ. παρκ. του θλίβομαι. Για το α' συνθ. πολλο- βλ. Χατζιδ., MNE Β' 403 και Κοντοσόπ., Γλωσσουγειωγρ. κρητ. 73-74. Λ. πολλοθλίβομαι στο Σακ., Κυπρ. Β' 748.

Που έχει υποστεί πολλές θλίψεις, συμφορές· υπερβολικά δύστυχος, ταλαίπωρος: την Κύπρον μας την πολλοτεθλιμμένην Ιστ. μακαρ. Μάρκ. 653.

πολλότης, -τητα η.

Από το αρχ. θ. πολλο- του επιθ. πολύς και την κατάλ. -ότης. Η λ. πολλότης τον 5.-6. αι. (L-S).

Μεγάλος αριθμός, πλήθος· πληθώρα: μεγάλην πολλότητα μέλισσες Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 114· διά την πολλότηταν των εννοιών οπού πολομά (ενν. η οκνιά) φέρνει μάλλωμαν αυτ. 90.

πολλοφουμισμένος, μτχ. επίθ., Άσμα Μάλτ. 58. — Βλ. και πολυφημισμένος.

Από το α' συνθ. πολλο- και τη μτχ. παρκ. του φημίζω-φουμίζω. Για το α' συνθ. βλ. Χατζιδ., MNE Β' 403 και Κοντοσόπ., Γλωσσουγειωγρ. κρητ. 73-74. Πολλοφουμίζω σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 748, Πιλαβάκης, Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ Γ', 281 (μέσ. -ομαι)· βλ. και Παπαγγέλλου, Κυπρ. ιδίωμ. (στη λ.), όπου και τ. πολλοφουμίζουμαι). Η λ. και σε άσματα (Παπαδ. Θ., Δημ. κυπρ. άσμ. Β.1, 99, Β.28, 22, 51).

Πολυφημισμένος, ονομαστός: εσύντυχέ τους δύο λόγια ο Τούρκος μεν τους πάρει: «Παίξετε την πονμπάρταν σας την πολλοφουμισμένην, τσάππες και σιδεροφκύαρα όπου 'ναι στοκκωμένη, εξήντα μόδια πούρπουρην στην Βενετιάν γραμμένην αυτ. 55.

πολλυγαμία, η, βλ. πολυγαμία.

πολλυόμματος, επίθ., βλ. πολυόμματος.

πολλύς, επίθ., βλ. πολύς.

πολλυχρονώ, βλ. πολυχρονώ.

πόλμπερη, η, βλ. πόλβερη.

'πολογούμαι, βλ. απολογούμαι.

πόλομος, ο, βλ. πόλεμος (I).

πολομώ, -άω, βλ. πολεμώ.

πόλος ο, Βίος Αλ. 654, 1852, 3668, 4177, 5437, Λέοντ., Αιν. (Brokkaar) II 13, XIII 6. Το αρχ. ουσ. πόλος. Η λ. και σήμ.

1α) Ο ουράνιος θόλος, το στερέωμα ουρανόσ: Μανασσ., Ποιήμ. ηθ. 227, Βίος Αλ. 4947, Λέοντ., Αιν. (Κηδς) 182^ς β) (ως κατοικία θεών) το ανώτερο σημείο του στερεώματος: πλουτίνιος θεός μέγας αυτός προέστη,| ος κορυφαίσιν κάθεται πόλου ταις πενταλόφοις,| ελίσσων τον ατέρμονα κόσμον αυτού δυνάμει Βίος Αλ. 1265. 2) Πολικός

αστέρας, η πούλια: πόλου μεσούντος αστέρος της ημέρας Λέοντ., Αιν. (Knös) 169¹². 3) (Πιθ.) κυκλικό όρυγμα: κι ετραφεύσασιν γαρ τότε! κατά στρόγγυλον ουκάτι! τόπον ... (παραλ. 8 στ.)· εγεγόνασιν γαρ πόλοι! του φουσσάτου γαρ το πλήθος Ερμον. Ν 188· εκ δε τούτων είς γαρ πόλος! επτακισχιλίους είχεν! και πεντακοσίους άνω Ερμον. Ν 191.

πολπέτα η.

Από το βενετ. *polpeta* (Boerio)· πβ. και ιταλ. *polpetta* (Nourney, Lat. Ital. 39, 122). Η λ. ιδιωμ. (Λάζαρης, Λευκαδ., λ. πολπέττα, Χυτήρης, Κερκυρ. γλωσσάρι.) και τ. πορπέτα σήμ. ιδιωμ. (Γιαννουλέλλης, Ιδιωμ. λ. δάν. 87-88, Ζώνη, Λεξ. Ζακ. Β', λ. πολπέτα και πορπέτα).

(Μαγειρ.) είδος κρητικού φαγητού που παρασκευάζεται από ψιλοκομμένο κρέας, το οποίο ζυμωμένο με διάφορα μπαχαρικά πλάθεται σε μικρές μπάλες και τηγανίζεται, κεφτές (Βλάσση, Ανθη Χαρίτων 68, Ζώνη, ό.π.· πβ. και Battaglia, λ. *polpetta*)· κατά Κουκ., ΕΕΚΣ, 3, 1940, 60 είδος παραγεμισμένου κρέατος: πολπέτες και τηγανιστό σκώτι και μουρταδέλες Φορτουν. (Vinc.) Β' 321.

πολτική η, βλ. πολιτική.

πολτικοπούλα η, βλ. πολιτικοπούλα.

πολτρόνες ο, βλ. πολτρόνος.

πολτρόνος ο, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 237· πολτρόνες ο, αυτ. Δ' 224.

Από το βενετ. *poltron* (Boerio)· πβ. και ιταλ. *poltrone* (Nourney, Lat. Ital. 122). Ο τ. για λόγους ομοιοκαταληξίας (Πηδώνια, Πεπερ. Ζ' ΔΚρ.Σ Β', 1995, 655). Η λ. στο Κατσαϊτ., Κλ. Α' 382.

(Υβριστ., μειωτ.) ακαμάτης, τεμπέλης, νωθρός (πβ. και Battaglia, λ. *poltrone*): Γαϊδούρακα, πολτρόνο,! κατέχω το πως δε 'φελάς παρά να τρώγεις μόνο αυτ. Γ' 781.

πόλτσα η, βλ. πόλιτσα.

πολύ, επίρρ., Λίβ. (Lamb.) Ν 1, Καραβ. 498⁴. — Βλ. και εισπολύ, επιπολύ, καταπολύ, πολλά.

Το αρχ. επίρρ. πολύ. Η λ. και σήμ.

Σε μεγάλο βαθμό: Φυσιολ. 343¹⁵· (έναρθρ., για να δηλωθεί το ανώτατο όριο): να είναι το έναν μακρύν οργίες επτά, το πολύ ως οκτώ Καραβ. 493¹⁸.

πολυαγάπητος, επίθ., Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 1292.

Το μτγν. επίθ. πολυαγάπητος (Lampe, Lex.). Η λ. και σήμ. (Κριαρ., Λεξ.).

Πολυαγαπημένος, πολύ προσφιλής: ήτον πολυαγάπητη η κόρη εις τον νέον Αχιλλ. L 941· (προσφών. αγαπημένου προσώπου): υιέ μου πολυαγάπητε Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 730.

πολυαγαπώ, Καλλιμ. 3, Βέλθ. 992, Αχιλλ. L 263, Φαλιέρ., Ιστ.² 521, Φαλιέρ., Ρίμ.

(Bakk.-v. Gem.) 10, Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 89, Παρασπ., Βάρν. C 222, Αργυρ., Βάρν. K 218, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 774, 3648, 3933, Πανώρ.² Δ' 316, Ανέκδ. ιντ. κρητ. θεάτρ. Α' 27, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 327, 484, Ιντ. κρ. θεάτρ. δ' 2, Πιστ. βοσκ. V 2, 149, Διγ. Άνδρ. 360¹⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 294⁷, 405²⁷, 511²⁴, 551¹⁴, κ.α. πολυηγαπώ, Χρον. Τόκκων 1403· μτχ. παρκ. πολυγαπημένος, Θησ. Z [49⁶], ΙΑ' [91²], ΙΒ' [21¹] (ή γρ. πολληγαπημένος).

Από το α' συνθ. πολυ- και το αγαπώ. Η λ. και σήμ.

Αγαπώ πολύ: ήρρηκε τήν πολυγαπά κρυνά και ματωμένη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 717· τη τζόγια εκείνη πιάνοντας η Αρετή στη χέρα! στολίζει τόν πολυαγαπά εκείνη την ημέρα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 2428.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. (πβ. και πολλαγαπημένος) = πολύ αγαπητός, πολύ προσφιής: τη μάνα μου την πολυαγαπημένη Ροδολ. (Αποσκ.) Δ' 539· και το παιδίν εκίνησεν, πηδά, καβαλλικεύει! τον έμορφον τον μαύρον του, τον πολυαγαπημένον Αχιλλ. Ι 53· (προσφών. αγαπημένου προσώπου): Αδέλφι μου γλυκύτατον και πολυαγαπημένον Χρον. Μορ. Ρ 2730· Τέκνο μου πολυέσπλαχνο και πολυαγαπημένο Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1330.

πολύαθλος, επίθ., Απολλών. (Κεχ.) 649, Καναν. (Pinto) 517, Lettres 1453 2², Χρον. βασιλέων 250.

Το μτγν. επίθ. πολύαθλος. Η λ. σήμ. λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Που έχει υποστεί πολλές δοκιμασίες: ο πολύαθλος ... Ιώβ Ροδινός (Βαλ.) 99.

πολυαίματος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολυαίματος. Πβ. σημερ. πολυαίμακτος (ΛΚΝ).

Που έχει πολύ/άφθονο αίμα (βλ. όμως και Ραπαγιοτίου, Ελλην. 38, 1987, 311)· (εδώ παιγνιωδώς): απόφασιν δέδωκεν (ενν. ο βασιλεύς Κυδώνιος) κατά της πολυαιμάτου Σταφυλής Πωρικ. (Winterwerb) Ι 152 κριτ. υπ.

πολυάκανθος, επίθ.

Το ουσ. πολυάκανθος, που απ. στο Θεόφραστο, ως επίθ. Η χρ. ως επίθ. ήδη τον 4.-5. αι. (Lampe, Lex., στη λ.).

Που έχει (φυτά με) πολλά αγκάθια: Χθες ήτον (ενν. το πτωχόν μας γένος) ωσάν ένας λειμώνας πολυπλούμιστος και πολύανθος και σήμερον έγινεν ωσάν ένας δρυμώνας πολυάκανθος και πολύβατος Χίκα, Μονωδ. 33.

πολυάκριβος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. ακριβός. Πβ. πολυακριβός στο ΑΛΝΕ.

Πολυαγαπημένος, πολύ προσφιής (ως προσφών. αγαπημένου προσώπου): Ακούγοντας η Δέσποινα το θάνατο του γιου τση, | δάκρυα ήχυνε πολλά, πρικιά ήκρυνε του νεαντού τση. | Είπεν του : «Κανακάρη μου και πολυάκριβέ μου ...» Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2816.

πολυαλίμονο, επιφ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επιφ. αλίμονο· πβ. σημερ. τρισαλίμονο.

Επιφ. για να εκφραστεί επιτ. μεγάλος πόνος, θλίψη: Ωφου και πολυαλίμονο, να κάτεχες τσι θρήνους! τούς έχουσι και θρήνουνται εις τους βυθούς εκείνους! Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 388.

πολυαμαρτημένος, μτχ. επίθ. πολυμαρτημένος. — Βλ. και πολλαμαρτημένος.

Από το επίρρ. πολύ και τη μτχ. παρκ. του αμαρτάνω ως επίθ.

Που έχει διαπράξει πολλές αμαρτίες, πολύ αμαρτωλός: Πανάχραντε του ουρανού, ...! σου παραδίδω την ψυχήν την πολυμαρτημένη Αλφ. 10⁶².

πολυαμάρτητος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολυαμάρτητος (TLG).

Πολύ αμαρτωλός: ο πολυαμάρτητος ημών βίος Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 207²⁰.

πολυαναρίθμητος, επίθ.: πολυαρίθμητος, Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 309²¹⁻²². — Πβ. και μυριοαναρίθμητος.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. αναρίθμητος. Ο τ. (με β' συνθ. τον τ. αριθμητός) πιθ. τον 4. αι. (Steph., Θησ.).

Αμέτρητος, αναρίθμητος: το τι συνέχει (ενν. ο λόγος της γεννήσεως) και περιέχει και διαλαμβάνει και την δνάδα και την τριάδα, τα οποία τα τρία εκείνα θεωρούμενα αποτά ποία εγεννηθήκασιν όλα εκείνα τα πολυαρίθμητα ... θες να τα εύρεις, θές να τα μάθεις Πηγά, Χρυσοπ. 256-257 (17) (προκ. για πλούτο): ο πλούτος του Δαρείου του βασιλέως ήτον πολυαρίθμητος Διήγ. Αλ. Ε (Konst.) 11³ πολυαρίθμητον χρυσάφιν Διήγ. Αλ. Ε (Konst.) 175¹⁹.

πολυανδρειωμένος, μτχ. επίθ., Διήγ. Αλ. V 56, Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 197¹⁴.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του ανδρειώνω ως επίθ.

Πολύ γενναίος (σε προσφών.): ως είδεν ο Πώρος την απώλειαν του πολέμου ... έκραξε τους αυθέντας και βασιλείς ... και είπεν τους: «Ω πολυανδρειωμένοι στρατιώτες της Ινδίας, με τους Μακεδόνας επολεμήσαμεν και εσκοτώθηκεν πολύ πλήθος απ' εμάς ...» Διήγ. Αλ. Ε (Konst.) 79¹⁵.

πολύανδρος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύανδρος. Πβ. σημερ. ιδωμ. πολυαντρού η (Παπαδ. Α., Λεξ., Andr., Lex., στη λ.). Η λ. και σήμ. βοτ. (Δημητράκ.).

(Για χώρα) που έχει μεγάλο πληθυσμό: Βίος Αλ. 2784.

πολύανθος, επίθ., Χίκα, Μονωδ. 32.

Το μτγν.(;) επίθ. πολύανθος (βλ. L-S, Montanari) το αρσ. εν. ως κύρ. όν. μτγν. (Montanari, Steph., Θησ.). Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που έχει πολλά λουλούδια: κι ήρθαμ' ομάδι τώρα! στους κήπους τους πολύανθους Εγκώμιο εις Τζάνε 22.

πολυανθρωπία η.

Η λ. στον Αριστοτέλη και σήμ. (ΛΚΝ).

Μεγάλος πληθυσμός (ανθρώπων): Οι δε της Ισπανίας οικούντες Αγαρηνοί εις πολυανθρωπίαν ελθόντες, και ην εκατοίκουν γην λυπράν και μετρίως ευδαίμονα ορώντες και διά τούτο τρέφειν αυτούς μη δυνάμενοι ... Ψευδο-Σφρ. 236³⁰.

πολυάνθρωπος, επίθ., Λίβ. Sc. 1560, 3073, Λίβ. Esc. 4232, Λίβ. N 3655, Πτωχολ. α 887, Ιστ. πολιτ. 27¹¹⁻¹², Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 254, 379.

Το αρχ. επίθ. πολυάνθρωπος. Η λ. και σήμ.

(Για χώρα, πόλη, κ.τ.ό.) που έχει μεγάλο πληθυσμό: Λίβ. Sc. 2154.

πολυαργώ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το αργώ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Κάνω κ. για πολλή ώρα: Όσους (ενν. φυλακάρους) εκεί (ενν. στην φυλακήν) ε-στέλνασι, εσυχναλλάσσασί τους, ¹ και δεν επολυαργούσασι στον τόπο να φυλάσσουν Θησ. Ε' [18⁶].

πολυαριθμητός, επίθ., βλ. πολυαναριθμητός.

πολυαρρωστημένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του αρρωστώ ως επίθ.

Αρρωστος για μεγάλο χρονικό διάστημα: Η Βερονίκα η ελενή και η πολυαρρωστημένη, ¹ δώδεκα χρόνους έτρεχε το αίμα εκ το κορμί τση ... Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2617.

πολυάρρωστος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολυάρρωστος (TLG). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ.).

Που αρρωσταίνει συχνά: (εδώ μεταφ.) ταλαιπωρημένος, πολυβασανισμένος: Την Μάρθαν την πολυάρρωστην είχε ... ιατρέψει (ενν. ο Κύριος) Σκλέντζα, Πουήμ. 1⁶⁹.

πολυαρχία η, Δούκ. 75⁶, Εκθ. χρον. 62¹⁶, Ψευδο-Σφρ. 410¹⁵, Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 30⁷, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 201, 352⁷⁰⁵.

Το αρχ. ουσ. πολυαρχία. Η λ. και σήμ.

Άσκηση εξουσίας από πολλά άτομα ταυτόχρονα: Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 352.

πολυαφήγητος, επίθ., Λίβ. Sc. 3160, Λίβ. N 3742· πολυφήγητος, Αρσ., Κόπ. διατρ. [30]. — Βλ. και πολλαφήγητος.

Από το πολυαφηγούμαι. Τ. πολυοφήγητε σήμ. ιδιωμ. με διαφορ. σημασ. (Κωστ. Λεξ. τσακων.).

α) Που απαιτεί εκτενή αφήγηση: Και πώς τον επεξέβαλα (ενν. τον ευνουχόπουλον της κόρης) και μετά πόσων δώρων, ¹ πολλά ένι πολυαφήγητα και ουκ ημπορώ τώ λέγειν Λίβ. Sc. 1022· β) που έχει εξιστορηθεί εκτενώς: την αγανάκτησιν την πολυαφήγητόν μου Λίβ. Esc. 1478.

πολυαφηγούμαι, Λίβ. Sc. 361.

Από το α' συνθ. πολυ- και το αφηγούμαι.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = που έχει εξιστορηθεί εκτενώς: την αγανάκτησιν την πολυαφηγημένην Λιβ. Ν 1327.

πολυαφρίζω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το αφρίζω.

Βγάζω πολλούς αφρούς· (εδώ προκ. για φουρτουνιασμένη θάλασσα): Σαν πολυαφρίσει κι ο γιαλός κι ωσάν πολυφουσκάσει, | σε μέρες πάλιν ησυχά τη μάχη του την τόση· | κι ωσάν ψηλώσει τση φωτιάς η φλόγα τση η μεγάλη, | και ξύλα δεν τση ρίξουνε, σβήνεται αγάλι αγάλι (παραλ. 6 στ.) Αμή του Τούρκου ο πολὺς πόλεμος δε σκολάζει | αμή σα δράκος βλαβερός 'ράσσει και με σπαράζει Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 527¹⁵.

πολυβασανίζω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το βασανίζω. Η μτχ. παρκ. και σήμ. ως επίθ. Η λ. τον 11. αι. (Ψελλού, Δεισ. 575· βλ. και LBG).

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = που έχει πολλές ταλαιπωρίες και βάσανα: Φαγών ο πρώτος άνθρωπος από του καρπού του ξύλου της παρακοής, ευθύς εξόριστος γίνεται ... και, αντί της μακαρίας ζωής εκείνης και χαριτωμένης ανάπαυσης, εις την αθλίαν και πολυβασανισμένην πέπτει, φευ μοι, ετούτην ζωήν, την θανατηφόρον Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 50²⁹.

πολύβατος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. βάτος αναλ. με το επίθ. πολυάκανθος. Ασχ. το αρχ. επίθ. πολύβατος.

Που έχει πολλούς βάτους (βλ. ά. βάτος(I)): Χθες ήτον (ενν. ο Γαβριήλ) ωσάν ένας λειμώνας πολυπλούμιστος και πολύανθος και σήμερα έγινεν ωσάν ένας δρυμώνας πολυάκανθος και πολύβατος Χίκα, Μονωδ. 33.

πολυβιάζω, Χρον. Μορ. Η 5730.

Από το α' συνθ. πολυ- και το βιάζω.

Πιέζω (κάπ.) φορτικά, επιμένω πιεστικά: Παρακαλεί (ενν. ο πρίγκιπας) και λέγει τον (ενν. τον Μελίκ) του να σταθεί μετ' αὐτον (παραλ. 1 στ.) κι εκείνος αποκρίθηκεν, υποκλιτά τον λέγει· (παραλ. 7 στ.) «Και δέομαί σε, αφέντη μου, μηδέ με το βιάσεις, | επεί όρκον έχω να στραφώ εκεί στα γονικά μου». | Ιδών ετούτο ο πρίγκηπας ουδέν τον πολυβιάζει Χρον. Μορ. Ρ 5730.

πολυβλάπτω, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 221.

Από το α' συνθ. πολυ- και το βλάπτω.

Προξενώ μεγάλη ζημιά, βλάπτω πολύ: Βαραίνουνσι (ενν. τα φασούλια) την κεφαλήν και τον στόμαχον, ... αμή όταν τα βράσεις με πιπέρι ή σινάπι ... χάνουσι την κακούνην τους και δεν πολυβλάπτουσιν αυτ. 198.

πολύβολος, επίθ., βλ. πολύβουλος.

πολύβουλος, επίθ., Συνάδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 88· πολύβουλος.

Το αρχ. επίθ. πολύβουλος. Ο τ. τον 8.-9. αι. (Fatouros, Stud. z. byz. Lexik., σ. 145). Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., ΑΛΝΕ).

Πολύ συνετός, φρόνιμος: Τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἀπέθανεν ὁ παπὰ κυρ Μαυρουδής ... ψηλός, παχύς καταπολλά και μεγάλος ... πολύγνωμος, πολύβολος, πρακτικός ... αὐτ. φ. 26^ς.

πολυβράζω, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 252.

Από το α' συνθ. πολυ- και το βράζω. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., λ. πολυ-, ΑΛΝΕ).

Βράζω κ. πολύ: Όταν την (ενν. τη φακή) βράσεις ολίγον και να την φάγεις πριχού μεγερευθεί καλά, κινά την κοιλίαν, ειδέ και την πολυβράσεις, σφίγγει πολλά αὐτ. 199.

πολυβρέχω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το βρέχω. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Βρέχω κ. πολύ: Ειδέ πάλι και πολυβραχεί (ενν. η γη), χαλάται και αυτείνη και οι καρποί της Βενετσάς, Δαμασκ. Βαβλαάμ 103²⁰.

πολύβροντος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το βροντώ. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.

Που βροντά πολύ: Εν τοσούτῳ ἡ Ἀφροδίτῃ, ἡ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέβῃ! κι εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατρὸς τῆς, ἡ τοῦ Διὸς τοῦ πολυβρόντου, ἡ ἐκλαίει και ἀδημόνει Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Ε' [435].

πολύβρυτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το βρύω.

(Προκ. για θάλασσα) αστείρευτη: αν και αυτή η πολύβρυτος θάλασσα και όλοι οι βαθύρροοι ποταμοί ήθελαν μετατρέψει την φύσιν τους εις δάκρυα, δεν ήθελαν δυνηθεί ουδέ καν εις μέρος να θρηνησουσι το σημερινόν του γένους δυστύχημα Χίκα., Μονωδ. 35⁴⁵.

πολυγαμία η, Μαλαξός, Νομοκ. 324, 326· πολλυγαμία.

Το μτγν. ουσ. πολυγαμία. Η λ. και σήμ.

1) Η ερωτική σχέση με πολλές γυναίκες ταυτόχρονα: πολυγαμία γαρ λέγεται, όταν υπηγαίνει τινάς εις πολλές γυναίκες και πορνεύει Μαλαξός, Νομοκ. 326. 2) Η σύναψη περισσότερων (συν.) από τρεις διαδοχικών γάμων: όταν ευλογηθεί (ενν. τινάς) από τας τρεις γυναίκας περισσότερας, αυτό λέγεται πολυγαμία και χειρόν από την πορνείαν κολάζεται η πολυγαμία, τουτέστιν η τετραγαμία Μαλαξός, Νομοκ. 326⁸⁶. προκ. για τον τρίτο γάμο: ο τριγαμίας νόμος ουκ έστιν ... Την πολλυγαμίαν οι άγιοι πατέρες απησιωπήσαντο και πλέον πορνείας έκριναν Κανον. Διατ. Α 762.

πολυγελία η.

Από το μτγν. επίθ. πολύγελως και την κατάλ. -ία.

Το πολύ, το υπερβολικό γέλιο: Και η πολυγελία θανατοί την καρδίαν! και αποβάλλει το φοβερόν του ανδρός Sprachlehre 159.

πολύγελως, επίθ.

Το μτγν επίθ. *πολύγελως*. Το ουδ. *πολύγελων* τον 4. αι. (LBG στη λ., TLG). Λ. *πολύγελος* στο Lampe, Lex.

Που γελά πολύ ή συχνά: *Ναι, γελάς, ἰ συ γαρ παιδίον πολύγελων ει Sprachlehre* 158.

πολυγένης, επίθ. Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 15^v, 25^v, 88^v.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και το ουσ. *γένι(ν)*. Πβ. λ. *πολυγένειος* στο LBG. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που έχει πολλά και πλούσια γένια: *Ἦτον (ενν. ο παπά Κρίτων) ως λ' χρονών άνθρωπος, πολυγένης, μακρυγένης και μαυρογένης, έμορφος αυτ. φ. 21^v.*

πολυγλυκός, επίθ.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και το επίθ. *γλυκός*.

Πολύ αγαπητός, προσφιλής (βλ. *γλυκός* σημασ. 6): *χόρτασιν ουδέν έχω να τα καταχορτάσω! τα χιλιομυριοπλούμιστα κάλλη ζουγραφισμένα! κουρτέσας της Ροδάμης μου της πολυγλυκυτάτης Λίβ. Esc. 2404.*

πολύγνωμος, επίθ., Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 26^r.

Από το αρχ. επίθ. *πολυγνώμων* (L-S). Βλ. και LBG. Η λ. και σήμ. με διαφορ. σημασ.

Πολύ συνετός, έξυπνος, γνωστικός (για τη σημασ. βλ. LBG): *απέθανεν ο Καραχμάτης, ως ο' χρονών άνθρωπος, θεωρητικός, ισχυρός ... πολύγνωμος και πολύβουλος αυτ. φ. 87^v-88^r.*

πολυγόγγυστος, επίθ.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και το γογγύζω.

Πολύ γκρινιάρης, που δυσανασχετεί και κακολογεί πολύ: *ω γογγυσμός των Φαρισαίων! ω γένος Φαρισαίων και πολυγόγγυστον, αλλά και πολυταλάνιστον! ... Τις γογγύζει τον Σωτήρα και όταν διδάσκει και όταν θαυματοποιεί; Πηγά, Χρυσοπ. 60 (19).*

πολύγονον το.

Το μτγν. ουσ. *πολύγονον*. Η λ. στο Soman. (*πολύγωνον*). Τ. *πολύγονο* το 18. αι. (Ρούσμ.-Σαβ. (Πρωτοπ.-Μπουμπ.) Δ' 96 (*πολύγωνο*)). Πβ. λ. *πολυγόνιον* στο LBG.

Είδος φαρμακευτικού φυτού (για το πράγμα βλ. Γενναδ., Λεξ. 751 και Καββάδας, Βοτ. φυτολ. Λεξ. 3219): *βράσε πολύγονον (έκδ. πολύγωνον διορθώσ.), (cioè sanguinaria), με το ξύδι και βάλε το υποκάτω εις τους πόδας να σταματήσει η κίνησις της κοιλίας σου Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 233.*

πολύγονος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *πολύγονος*. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., ΑΛΝΕ).

Πολύ γόνιμος: *Εστιν η πέρδιξ ... πολύγονος παρά πάντα τα όρνεα Φυσιολ. Β 11².*

Το ουδ. ως ουσ.= η γονιμότητα: Κράζεται ακόμη αυτή η θεά Κύπρις, διά το πολύγονον και πολύτεκνον των ανθρώπων Ροδινός (Βαλ.) 165.

πολύγραμμον το, Metrol.²⁷²⁸.

Το ουδ. του αρχ. επίθ. πολύγραμμος που απ. στον Αριστοτέλη ως ουσ. Βλ. και LBG, λ. πολύγραμμος. Το επιθ. στο ΑΛΝΕ.

Πολύγωνο: Πολύγραμμον εις τετράγωνον και τρίγωνον τέμνεσθαι οφείλον αυτ. 72¹³.

πολυγραφία η, Κρασοπ. (Eideneier) V 84, Χρον. Μορ. Η 1332, 1967, 3298, 7803, Χρον. Μορ. Ρ 137, 1332, 1967, 3298, Θησ. ΣΤ' [39³].

Από το μτγν. πολυγραφώ και την κατάλ. -ία. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., λ. πολυγράφος, Δημητράκ., ΑΛΝΕ).

Το να γράφει κάπ. πολλά ή σε μεγάλη έκταση για κ.: Το δε το πλήθος του λαού και των φλαμουραρίων, ἴ όπου ἦσασιν εις την βουλήν και εις το ταξίδι εκείνο, ἴ ουκ ημπορώ να τους ειπώ διά την πολυγραφίαν Χρον. Μορ. Η 137· Κι άλλες ιστορίες πολλές εθώριες που δεν πρέπει να τες δηγούμαι στο παρόν, για την πολυγραφίαν Θησ. ΙΑ' [61⁶].

πολυγράφω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το γράφω. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ. λ. πολύ-, ΑΛΝΕ).

Γράφω αναλυτικά: Ένα καθένα έκαστον ουδέν σε πολυγράφω Σπαν. Ο 268.

πολυγραφώ.

Το μτγν. πολυγραφέω. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., ΑΛΝΕ).

Γράφω πολλά για κ., μακρηγορώ (εδώ πλεοναστικά με σύστ. αντικ. το επίθ. πολλά): Τι τα πολλά πολυγραφώ; Μακρύνω και τον λόγον, ἴ και παρατρέχω περισσά τα άθλα τα του Πάρη Βυζ. Ιλιάδ. 453.

πολύγωνον το, βλ. πολύγονον.

πολυδαίδαλος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολυδαίδαλος. Η λ. και σήμ. με διαφορ. σημασ. Εξαιρετικά δουλεμένος, περύτεχνος: Αρσ., Κόπ. διατρ. [1003].

πολυδάκρυτος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολυδάκρυτος. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που χύνει πολλά δάκρυα: Χίκα, Μονωδ. 30.

πολυδάμαντος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. αδάμας με συγκ. του α.

Που είναι διακοσμημένος με πολλά διαμάντια: του χαρίζει ἴ στέφανον πολυδάμαντον, που λάμπει και φωτίζει Αλεξ² 2426.

πολυδάπανος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολυδάπανος. Η λ. και σήμ.

Πολύ ακριβός· (ο πληθ. ουδ. ως ουσ.) ακριβά αποκτήματα: *Ηγόρασαν δε και πολλά πολλού άξια τιμής ολίγης και κύριοι των πολυδαπάνων και ωραίων ολίγου εγένοντο* Ιστ. πολιτ. 25¹².

πολυδεδοξασμένος, μτχ. επίθ., βλ. πολυδοξασμένος.

πολυδέσποτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. δεσπότης. Η λ. στο LBG.

Που έχει πολλούς αφέντες: *γίνωσκε, θείε βασιλεύ, περί του σου Προδρόμου,| ότι ουκ εγένετο ποτέ δούλος πολλών κυρίων,| αλλ' ουδέ πολυδέσποτος, αλλ' ουδέ χορογύρης, (παρ. 4 στίχ.) μίαν αυλήν εγνώρισα και ένα αυθέντην έσχον* Προδρ., Στ. δεητ. 16.

πολυδήγητος, επίθ., βλ. πολυδιήγητος.

πολυδιήγητος, επίθ.: πολυδήγητος.

Από το α' συνθ. πολυ- και το διηγούμαι. Η λ. και σήμ. στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. πολυδήγητε) και στο ΑΛΝΕ.

Που απαιτεί εκτενή αφήγηση (πβ. και ά πολυαφήγητος): *Τ' αφέντη επά γνωρίστηκε πως είναι θυγατέρα· το πράμα πολυδήγητο είναι* Κατζ. Ε' 510.

πολυδιψασμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του διψώ ως επίθ. Η λ. στο Βλάχ. και στο ΑΛΝΕ.

Που διψάει πολύ (πβ. ά. διψοκαμένος): *εκάτεχεν ένα χρουσό λαήνι| κι εγύρεψε και βρίσκει το και πιάνει το και πίνει| μ' όρεξη μεγαλότατη, σαν πολυδιψασμένη* Ροδολ. (Αποσκ.) Δ' 369· (σε μεταφ.): *Και της καρδιάς σου το πλευρό με λόγχη ξανοιγμένοι για να βγει η βρύση της ζωής των πολυδιψασμένω! Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 376.*

πολυδόλων, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. δόλος ο.

Πονηρός, πανούργος: *και ουκ έλαθεν τον δόλον| Οδυσσεύς ο πολυδόλων* Λουκά-νη, Ομήρ. Ιλ. ΚΓ' [271].

πολυδοξασμένος, μτχ. επίθ., Θησ. Β' [36⁵]: πολυδεδοξασμένος.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του δοξάζω ως επίθ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που έχει δοξαστεί πολύ, πολύ ξακουστός (πβ. δοξάζω): *ετρέχαν όλοι τους μετά σπουδή μεγάλη| όθεν ερχέτον η ζυγή η πολυδοξασμένη* Θησ. Θ' [41⁴]· (σε προσφών. προκ. για την Παναγία): *Ω πολυύμνητε και πολυδεδοξασμένη μήτερ, συ οπού εγέννησες τον Υιόν και Λόγον του Θεού* Μετάφρ. Ακαθ. Υμν. 141²⁶.

πολυδουλεία η.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. δουλεία. Ασχ. το μτγν. ουσ. πολυδουλ(ε)ία. Λ. πολύδουλος στο Soman. και πολυδούλ'κον στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.) με διαφορ. σημασ.

Επιβολή πολυάριθμων δουλειών (Για κάποια είδη δουλείας βλ. Καραγ., Λεξ. οικον., λ. αγροικικαί δουλείαι· πβ. και αγγαρεία): ο Ιζαού, φιλόχριστος ων, μετά της βασιλίσσης ευσεβούς Αγγελίνης ... τα μητάτα κατέπαυσαν, τους δε οίκους τοις κληρονόμοις απέδωκαν, τας πολυδουλείας και αγγαρείας ... κατέπαυσαν Ιστ. Ηπειρ. XXXI⁹.

πολύδρομος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύδρομος. Η λ. και σήμ. λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Πολύ γρήγορος: ουκ είχε (ενν. ο Διγενής) κύνas μετ' αυτού ή πάρδους πολυδρόμους, | ουχ ίππου επεκάθητο, ου ξίφεσιν εχράτο Διγ. (Trapp) Gr. 3395.

πολυδύναμος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολυδύναμος. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

Που έχει πολλές και μεγάλες δυνάμεις ή ικανότητες: τις σύτος ο πνιγόμενος εις ύδωρ δράκα μίαν | και τι το πολυδύναμον ύδωρ της παροιμίας; | Υδωρ το του βαπτίσματος, πνιγόμενος ο δαίμων Γλυκά, Αναγ. 31.

πολύδωρος, επίθ.· θηλ. πολυδώρη.

Το αρχ. επίθ. πολύδωρος. Το θηλ. από μετρ. αν. Η λ. και σήμ. λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

(Προκ. για τη γη) που δίνει πολλούς καρπούς, εύφορος: τους λοιπούς κελεύει Τρώας (παραλ. 1 στ.) τα καλά όπλα να θέσουν | εις την γην την πολυδώρην Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Γ' 135.

πολυειδής, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 3232.

Το αρχ. επίθ. πολυειδής. Η λ. και σήμ. λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

α) Που εμφανίζεται με πολλές διαφορετικές μορφές, ποικίλος: Γλυκά, Στ. 143· β) (μεταφ., προκ. για άνθρωπο) που παρουσιάζει πολλά και διαφορετικά πρόσωπα ανάλογα με τις περιστάσεις· ευέλικτος: Αισχίνης γαρ προσείρηκε συγκεκραμένους λόγους (παραλ. 2 στ.), άνθρωπος ων πολυειδής πρώτος αυτός και ρήτωρ Βίος Αλ. 2669.

πολυείσοδος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. είσοδος. Η λ. τον 9. αι (TLG, LBG)· βλ. και L-S, Κων/δη, καθώς και Κουμαν., Συναγ., λ. πολυεισοδωτέρα εκκλησία.

Που δίνει πολλά έσοδα, προσοδοφόρος: λάβης δε και την προίκα σου εκ ταύτης της ημέρας, | κινητηνάρια είκοσι, νομίσματα παλαιά (παραλ. 1 στ.) και κτήματα πολυείσοδα στην εμήν θυγατέρα Διγ. Z 2080· Διαδοθείσα δε η αρετή αυτής ... ο ... βασιλεύς εγύρευσε να και λάβη μοναστήριον ... μεγαλύτερον και πολυεισοδότερον Σφρ., Χρον. (Maisano) 50⁴.

πολυέλαιος ο, Προσκυν. Λαύρ. 874 96²⁰, Προσκυν. α' 112⁴, 113²¹⁻²². — Πβ. και πολυκάνδηλον.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. έλαιον ή το αρσ. του αρχ. επιθ. πολυέλαιος ως ουσ.: για διαφορ. ετυμ. και γρ. (πολυέλεος) βλ. Ανδρ. Λεξ., Παπαδ. Α., Αθ. 40, 1928, 82, ΑΚΝ. Η λ. στον Πορφυρογέννητο, στο Meursius και σήμ.: βλ. και LBG.

Μεγάλο κρεμαστό φωτιστικό με κεριά ή καντήλες, στο κέντρο ή σε άλλα σημεία χριστιανικού ναού: άνωθεν αυτού κρέματα και το πολυκάνδηλον, ήγουν ο πολυέλαιος: άπτουν και αυτού κανδήλια δ' Προσκυν. Μεταμ. 50 111³⁰. Κρέμανται και από την στέγην της μέσης εκκλησίας από τους χορούς έως εις την μεγάλην πόρταν πολυέλαιοι πέντε Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 160.

πολυελεημονητής ο. — Βλ. και ελεημονητής.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. ελεημονητής.

(Προκ. για το Θεό) πολύ σπλαχνικός, φιλόανθρωπος: Ο Κύριος ο εύσπλαγχνος, ο ελεημονητής, ο υπομονητικός, ο πολυελεημονητής Χριστ. διδασκ. 377.

πολυέλεος, επίθ., Ιων. IV 2, Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες V 80-1, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 255, 2566, 5184, Πεντ. Αρ. XIV 18, Έξ. XXXIV 6, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1164, Βελ-λερ., Επιστ. 55⁴⁴⁻⁴⁵, Διήγ. ωραιότ. 333, 835.

Το μτγν. επίθ. πολυέλεος. Η λ. και σήμ.

(Εκκλ., ως προσων. του Θεού ή του Χριστού) πολυεύσπλαχνος: Γλυκύτατέ μου Ιησού, ο τον άσωτον σώσας, | σωτήρ μου πολυέλεε, σώσον κάμέ τον πόρνον Ντελλαπ., Λόγ. παρακλ. 52: εδόξασε (ενν. ο Αδάμ) και ύμνησέ τον ως Θεόν των απάντων και ως εύσπλαχνον και ελεήμων και ως μακρόθυμον και πολυέλεον Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. φ. 293^ε.

Το αρσ. ως ουσ. (προκ. για το Χριστό): Διατί αν αποθάνουμην αφνίδια οι καημένοι κατέχω οι περισσότερ' είμεστεν κολασμένοι. | Α αμή ο πολυέλεος να μας συμπαθήσει | και από την παράδεισον να μη μας εχωρίσει Διήγ. ωραιότ. 269: Κι ευθύς τον πολυέλεον ύψωσον σταυρωμένον | επί της ακροπόλεως άνω δεδοξασμένον | μεγαλοφώνως κράζοντες το: Σώσον τον λαόν σου Αξαγ., Κάρολ. Ε' 567.

πολυεξετάζω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το εξετάζω. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Ερευνώ, εξετάζω σχολαστικά κ.: Όλα τα κρίματα του Θεού να τα ηξεύρει τινάς είναι αδύνατον και διά τούτο καλόν είναι να μη δεν τα πολυεξετάζομεν Μαλαξός, Νομοκ. 486.

πολυέξοδος, επίθ., Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 132 κριτ. υπ., 580 κριτ. υπ.)· πολύξοδος.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. έξοδο(ν). Η λ. τον 5. αι. και σήμ.: βλ. και LBG.

Πολύ δαπανηρός, ακριβός: Τον δε άμβωνα και την σολέαν μη δυνάμενος ποιήσαι τιαυτά πολυέξοδα και πολύτιμα εποίησεν αυτά ουδαμινά Hagia Sophia α 466¹⁹. τα

ἡ γόρφοι τα χρυσά, που κρέμονται στα στήθη! πολύξοδα, πολύτιμα Γεωργηλ., Θαν. 131.

πολυέσπλαχνος, επίθ., βλ. πολνεύσπλαχνος.

πολυετής, επίθ., Φυσιολ. (Sbord.) 184² κριτ. υπ.

Το αρχ. επίθ. πολνετής. Η λ. και σήμ.

Μακροχρόνιος (εδώ) που ζει πολλά χρόνια, μακρόβιος: Έστιν ο γυνή πολνετές ζών Φυσιολ. Β 5¹.

πολυέτια η, βλ. πολνετία.

πολνετία η, Φυσιολ. (Legr.) XXXI· πολνετία.

Το μτγν. ουσ. πολνετία. Ο τ. από μετρ. αν. Η λ. και σήμ.

α) Χρονική περίοδος πολλών ετών· πάροδος πολλών ετών: έστι και μοναστήριον σφόδρα αφανισμένον, Ι από την πολνετίαν άπαν συντεθλασμένον Παϊσ., Ιστ. Σινά 302· β) μακροβιότητα: Έστι γαρ ο αετός βασιλεύς των ορνέων, αετός δε κέκληται διά την πολνετίαν αυτού Φυσιολ. (Sbord.) 191⁷.

πολνεύγενος, επίθ. — Βλ. και ευγενής.

Από το α' συνθ. πολν- και το επίθ. ευγενής.

(Προκ. για όπλα) εξαιρετικά καλοφτιαγμένος, πολύ όμορφος: χαρίζω σου και το φαρίν με την εξόμπλισίν του! και άρματα πολνεύγενα τά πρέπουν ανδρειωμένον Φλώρ. 625.

πολνευσπλαχνία η· πολνευσπλαχνιά. — Βλ. και ευσπλαχνία.

Το μτγν. ουσ. πολνευσπλαχνία (Lampe, Lex., όπου και τ. πολυσπλαχνία). Ο τ. από μετρ. αν. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., λ. πολνεύσπλαχνος).

α) (Προκ. για το Θεό) μεγάλη ευσπλαχνία, έλεος: για το τι να κλαίγομε και να κακιώνομέστα! στα τόσα τά μας έδωκεν (ενν. ο Θεός) για την πολνευσπλαχνία του Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 273· β) συμπάθεια· προσήνεια: Κολάκευε και αγάπα την (ενν. την κόρη) και την καρδιάν σου χώνε, Ι μήπως και πάρει θάρρισμα διά την πολνευσπλαχνίαν! και κάμει κι έργο σαν το ζο διατ' είν' αποτυχία Δεφ., Λόγ. 299.

πολνεύσπλαχνος, επίθ., Ρίμ. Απολλων. (Κεχ.) 1671· πολνεύσπλαχνος, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1330· πολνεύσπλαχνος, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1758, Ιστ. Βλαχ. 2293· πολύσπλαχνος, Φαλιέρ., Ιστ.² 299 κριτ. υπ.

Το μτγν. επίθ. πολνεύσπλαχνος. Ο τ. πολύσπλαχνος από το ήδη μτγν. επίθ. πολυσπλαχνος. Η λ. και σήμ.

α) (Εκκλ., ως επίθ. του Θεού), πολύ φιλεύσπλαχνος, πολνέλεος (πβ. ά.): ο Θεός είναι πολνεύσπλαχνος και θέλει κάμει έλεος εις εσένα Διον. ρήτ., Ιστ. 252· είναι πολνεύσπλαχνος ο Κύριος και οικτίρμων Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ιακ. Καθολ. Επιστ. ε' 11· β) (προκ. για άνθρωπο) πολύ σπλαχνικός, συμπονετικός: τέκνα μου πολνεύσπλαχνα και πολναγαπημένα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 774.

πολυευσπλαχνιά η, βλ. *πολυευσπλαγχνία*.

πολυεύσπλαχνος, επίθ., βλ. *πολυεύσπλαγχνος*.

πολυευχαριστώ, Σκλάβ. 245· *πολυφκαριστώ*.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και το *ευχαριστώ*. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Ευχαριστώ πολύ: Πρεσβύτεη, ... | με τα λόγια δεν είναι πρεπό να πολυφκαριστούμε, | μα με τα έργα τάσσω σου να μ' έχεις σαν παιδί σου Πανώρ.² Δ' 412.

πολυζηλεμένος, μτχ. επίθ., Εβρ. ελεγ. 170, Σκλάβ. 53. — Πβ. και *πολυζήλευτος*.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και τη μτχ. παρκ. του *ζηλεύω* ως επίθ. Η λ. και σήμ. λαϊκ.

Που τον ζηλεύουν πολύ· που τον θαυμάζουν πολύ: Ωχου, ακούστε με να διηθώ να σύρω μοιρολόι | Ωχου, για το Ιερουσαλάιμ το πολυζηλεμένο Εβρ. ελεγ. 160· Αυθέντες εκλαμπρότατοι, στον κόσμον τιμημένοι, | και δοξασμένοι πανταχού και πολυζηλεμένοι Κορων., Μπούας 9.

πολυζήλευτος, επίθ.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και το επίθ. *ζηλευτός*· πβ. αρχ. επίθ. *πολύζηλος*. Η λ. και σήμ.

Που τον θαυμάζουν ή τον ζηλεύουν πολύ: Εσ' είσαι το άστρον του ουρανού, του κάμπου το λουλούδι, | και χώρα πολυζήλευτος με το πολύν λογάριν Ερωτοπ. 568· Ω νύστη πολυζήλευτη και ζητημένοι χρόνοι Ch. ρορ. 473.

πολυζητημένος, μτχ. επίθ., Φαλιέρ., Ιστ.² 406, Πανώρ.² Β' 339.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και τη μτχ. παρκ. του *ζητώ* ως επίθ.· πβ. επίθ. *πολυζήτητος* (4.αι., TLG).

Πολύ ποθητός, πολύ επιθυμητός (πβ. μτχ. παρκ. του *ζητώ*): δώσ' μου σκias το θάνατο τον πολυζητημένο | να λείψου οι πόνοι εκ το κορμί τούτο το πρικαμένο Πανώρ.² Α' 351· (σε προσφών. με παράλ. του ουσ.): Ω πολυζητημένη μου, ω φως μου και ψυχή μου Φαλιέρ., Ιστ.² 409.

πολυζώητος, επίθ.

Από το *πολυζωέω* (L-S) και την κατάλ. -τος. Τ. *πολλοζώετος* στο κυπρ. ιδίωμα (Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ., Γιαγκουλλής, Κυπρ. διαλ.). Τ. *πολυζώετος* στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex., TLG) και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ.)· πβ. μτγν. επίθ. *πολύζωος*.

Που ζει πολλά χρόνια, μακρόβιος: Το παιδίον σου θέλει είσταιν ... πολλά φρόνιμος και γνωστικός και πολυζώητος Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ 77⁵⁻⁶.

πολυηγαπώ, βλ. *πολυαγαπώ*.

πολυημερία η· *πολυμερία*, Δεφ., Λόγ. 217.

Το μτγν. ουσ. *πολυημερία* (Lampe, Lex.)· βλ. και LBG.

(Με την πρόθ. με ως επίρρ.) για πολλές μέρες, για πολύ καιρό, συνέχεια (για τη σημασ. βλ. Bakker-v. Gemert [Φαλιέρ., Λόγ. σ. 89]): σκόπησε πώς κάμνει το μερμήκιν, ἡ οπού ξετρέχει πόθεν που ἔναι σιταροκούκκιν ἡ να το μαζώνει πρόθυμα με την πολυμερία Φαλιέρ., Λόγ. (Bakker-v. Gem.) 89.

πολυμερίζω.

Από τον αόρ. του πολυμερώ.

Περνώ πολλές μέρες (κάπου): Περί του ωφελείν ... τους πολυμερίσαντας εν ὀρεσιν και σκορπίσαντας τον νουν αυτών εκ φόβου τινός Ιατροσόφ. (Oikonomu) 95⁸.

πολύημερος, επίθ.: πολύμερος.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ.: βλ. και LBG.

Που διαρκεί πολλές μέρες: Έχομεν ουν άλλο οπού μας λυπάει πολλά την ψυχήν, την βαρύτητα του χειμώνος, την αμετρίαν της χιόνος, τον πολύμερον αποκλεισμόν Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 142¹⁹· (σε θέση επιρρ. κατηγ.): εύρομεν αυτούς πέντε ημέρας αποθαμένους, μη παθόντες τίποτε από όσα ακολουθεί να πάθει κορμί νεκρόν πολυήμερον Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 128.

πολυμερών· πολυμερώ, Χρον. Μορ. Ρ 2543.

Από το μτγν. πολυμερεύω (ή το επίθ. πολυήμερος).

Περνώ πολλές ημέρες· χάνω καιρό: ουδέν εποίκεν άργητα διά να πολυμερήσει Χρον. Μορ. Η 2543.

πολυθαυμάζω.

Από το επίρρ. πολύ και το θαυμάζω. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Απορώ, εκπλήσσομαι έντονα: μου εβουλήθηκε σε στίχον να το βάλω! τούτο το λίγο που θεωρείς ... (παραλ. 3 στ.) κι αν έσφαλα και τίποτε, μη το πολυθαυμάζεις Διακρούσ. 118⁶.

πολυθαύμαστος, επίθ., Lucar, Sermons 30, Χίκα, Μονωδ. 29. — Βλ. και πολλοθαύμαστος.

Από το επίρρ. πολύ και το επίθ. θαυμαστός. Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex.), σε σχόλ. (TLG), σε έγγρ. του 16. αι. (Λαούρδας, Κρ. Χρ. 5, 1951, 233) και στο ΑΛΝΕ· πβ. επίρρ. πολυθαυμάστως στο LBG.

Που τον θαυμάζουν πολύ, που προκαλεί μεγάλο θαυμασμό: Διήρκεσε δε ... ο άμβων ο πολυτίμητος και πολύολβος και πολυθαύμαστος ... χρόνους ιζ' Hagia Sophia a 465³.

πολυθεΐα η, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 55.

Το μτγν. ουσ. πολυθεΐα. Η λ. και σήμ.

Λατρεία πολλών θεών, πολυθεϊσμός: διά το να μην στέργει αυτός ο Μωυσής τα σεβάσματα και την πολυθεΐαν των Αιγυπτίων, ... διά τούτο edίδαξε ... ένα και μόνον Θεόν Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 39.

πολύθεος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύθεος. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Πολυθεϊστικός (η σημασ. μτγν.): εκ των εθνικών τινές νόμους έθεσαν σέβεσθαι ... κατά την πολύθεον αυτών γνώμην Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 58.

πολυθεώρητος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ-, το θεωρώ και την κατάλ. -τος. Η λ. τον 4-5. αι. (Lampe, Lex.) και στο Κουμαν., Συναγ.· βλ. και LBG.

(Εδώ προκ. για γεγονός) που τον παρατηρούν, που τον παρακολουθούν πολλοί: ην το κακόν πολυθεώρητον, μηδέ εις καρδίαν ή νουν ανθρώπινον τούτο ποτέ ανελθόν Παράφρ. Χων. (v. Dieten) III⁶⁵.

πολύθλιβος, επίθ., Προδρ. (Eideneier) II 19-1 χφ Η κριτ. υπ., Φλώρ. 1519, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 3, 236, 251, Λίβ. Ν 1756, 3448, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 321, 508, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 78, 588, Γεωργηλ., Θαν. 37, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3370, 3617, 3639, 4167.

Από το επίθ. πολυθλιβής με μεταπλ.· πβ. και πολύθλιπτος τον 4. αι. (Lampe, Lex.). Η λ. το 10. αι. και σε σχόλ. (TLG).

1) Που αισθάνεται βαθιά θλίψη, πολύ θλιμμένος: πληροφορήθησε απ' εμέν πολύθλιβε καρδιά, | πάσχω εις τά πάσχεις, μα το ναι, θλίβομαι εις τά λυπείσαι Λίβ. Sc. 2842· (μεταφ.): με χέρια πολύθλιβα, με δολερά τραγούδια Θησ. Ι' [7]. 2) Που προκαλεί μεγάλη θλίψη, πολύ λυπηρός: εσφίγγαν μέσα τους την θλίψην με οδύνη, | με λογισμούς πολύθλιβους εδιάβαζαν εκείνοι Θησ. ΙΑ' [32⁸]· αναστενάξαν κι είπασιν οκάτι καταλόγιν, | αθιβολήν πολύθλιβον κι έμοιαζεν μοιρολόγιν Απόκοπ.² 240.

πολυθρέφομαι, βλ. πολυτρέφομαι.

πολυθρήνητος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολυθρήνητος (TLG). Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

Που έχει θρηνηθεί από πολλούς· αξιοθρήνητος: πολυθρήνητον πεποίηκεν (ενν. την πόλιν) Ιστ. Ηπείρ. VI⁸.

πολυθρηνισμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του θρηνίζω ως επίθ..

Που έχει προκαλέσει πολύ θρήνο: Χαίρε συ (ενν. Παρθένε) των διαβόλων το πολυθρηνισμένον και ανιάτρευτον πλήγωμα Μετάφρ. Ακάθ. Ύμν. 135¹⁶.

πολύθροφος, επίθ., βλ. πολύτροφος.

πολυθρύλητος, επίθ., Ιστ. Ηπείρ. VI⁷, Καναν. (Pinto) 19, Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 192²²⁻²³.

Το αρχ. επίθ. πολυθρύλητος. Η λ. και σήμ.

1) Περίφημος, ξακουστός, ονομαστός: Ιστ. Ηπείρ. VI⁶, Καναν. (Pinto) 521-2. 2) Πολυλογάς, φλύαρος· (μεταφ.): Όταν εξήλθεν ο χειμών, κατέλαβε το έαρ, | και πολυθρύλητον χαράν έχουσι τα πουλία Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 803.

πολυθρυλισμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του αρχ. θρυλώ, αναλογ. με μτχ. σε -ισμένος.

Περιλάλητος: την πόλιν Ιωάννινα την πολυθρυλισμένην Ιστορ. δεσποτών Ηπειρ. 6¹⁴.

πολυκαθίζω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το καθίζω. Τ. πολιοκαθίζω στην Κρήτη (Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. 73). Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Παραμένω κάπου για πολλή ώρα: Πανώρια, πού 'σουν ως εδώ; Σε ποια γκρεμνά γυρίζεις; Το σπίτι είναι οδκαμε και δεν πολυκαθίζεις; Πανώρ.² Β' 78.

πολυκαιρία η, Μαλαξός, Νομοκ. 198, Παῖς., Ιστ. Σινά 1731, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 53 δις, 112, 220, Ροδινός (Βαλ.) 174.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. καιρός. Τ. πολλυκαιρικά σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 748). Η λ. στον Ευστάθιο. (TLG), στο Βλάχ. και σήμ.: βλ και LBG.

1α) Πολύς χρόνος: οι μαθηταί, οπου θέλουν να μάθουσιν υψηλά και θεία μαθήματα, τρία πράγματα χρειάζονται, πολυκαιρίαν, τόπον ήσυχον, και ζωήν αφρόντιστον Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 53· β) πάροδος μεγάλου χρονικού διαστήματος: κι αλλωνών παιδιά έφαγαν, κι είχαν μεγάλον πόνον, και πάλιν τους επέρασεν με την πολυκαιρίαν Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 937. 2) Παλαιότητα: ούτ' έκοψαν ούτ' έβλαψαν, κλωνάρι απ' εκείνα (ενν. τα δένδρα), μονον απε το έτος τους κι εκ την πολυκαιρία τους για θεϊκή αξιότητα, τα είχασι σιμά τους Θησ. ΙΑ' [19⁷].

πολυκαιρίζω.

Από το ουσ. πολυκαιρία και την κατάλ. -ίζω. Τ. πολυτδαιρίζον, -ζίζον στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων.). Τριτοπρ. πολλανυκαιρίζει στη Ρόδο (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ.). Τ. πολιοκαιρίζω στο κρητ. ιδίωμα (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιωμ.). Λ. πολυκαιρεύω στο Σομαν. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) Παίρνω πολύ καιρό: καθυστερώ: Αμή ανίσως και ορίσεις ότι ακόμη εις τούτο να πολυκαιρίσομεν πλέον τετοιανής λογής Χριστ. διδασκ. 455. 2) Παλιώνω με τον καιρό: όσον είναι η κοπρία πολυκαιρισμένη τόσοσν ωφέλα ολιγότερον, αμή η έγκαιρος δίδει πολύ διάφορον Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 143.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = παλιός (εδώ προκ. για καρπό) που έχει περάσει καιρός από τη συγκομιδή του: Τα δε πολυκαιρισμένα (ενν. καρύδια) εβγάνουσι λάδι περισότερον Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 216.

πολυκαιρινός, επίθ.

Από το ουσ. πολυκαιρία και την κατάλ. -ινός· πβ. ά. πολυκαίριος στο LBG. Τ. πολυκαιρ' νός σήμ. στο μυκον. ιδίωμ. (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν.). Η λ. και σήμ.

Μακροχρόνιος: Η χρόνιος γουν αντόθι τώρα διατριβή της αγάπης σου και η μέλλησις ..., η πολυκαιρινή Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 74¹³.

πολυκάμνω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το κάμνω. Λ. πολλοκάμνω στο κυпр. ιδίωμα (Λουκά, Γλωσσάρ.). Η λ. (και η μτχ.) στο ΑΛΝΕ.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = (προκ. για καρπούς) πολύ ώριμος: *μόνον τα μούρα τρώγε καμπόσον άγγουρα ...*, *ότι τα πολυκαμωμένα τρώγουν οι μύγιες ... και τα μολύνουσιν Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 211.*

πολυκάνδηλον το, Hagia Sophia α 460³, φ¹ 502²⁸, ω 531¹⁵, ν 559⁹, f 597²¹, ψ 615⁷, Προσκυν. α' 113²². — Πβ. και πολυέλαιος.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. κανδήλα. Τ. πολυκάντηλο σήμ. Η λ. τον 5. αι. (LBG) και στο Meursius (λ. πολυκάνδηλα).

(Εκκλ.) κρεμαστό φωτιστικό με πολλά καντήλια που χρησιμοποιείται κυρίως σε χριστιανικούς ναούς: *Και αυτού άνωθεν κρέμονται πολυέλαιος και πολυκάνδηλον, το οποίο έχει κανδήλας μβ' Προσκ. Μπεν. 54 156⁶ άνωθεν ... κρέματα και το πολυκάνδηλον, ήγουν ο πολυέλαιος· άπτουν και αυτού κανδήλια δ' ακοίμητα, έχει δε έως τριακόσια κανδήλια Προσκυν. Μεταμ. 50 111³⁰.*

πολύκαρπος, επίθ., Χίκα, Μονωδ. 27, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [319].

Το αρχ. επίθ. πολύκαρπος. Η λ. και σήμ.

Που έχει ή παράγει άφθονους καρπούς· εύφορος, καρπερός: Κορων., Μπούας 66, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 147· (θωπευτ. σε προσφών.): *Αφέντη μου πολύκαρπε, κοκκινομηλοφόρε, ήθέλασιν τα μάτια μου πάντοτε να σε βλέπουν Ερωτοπ. 468.*

πολύκλαυστος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύκλαυ(σ)τος. Η λ. και σήμ. λόγ.

Που για αυτόν έχουν κλάψει πολλοί, πολυθρήνητος: Ροδινός (Βαλ.) 203.

πολύκλωνος, επίθ.: θηλ. πολυκλωνούσα.

Η λ. στο Θεόφραστο και σήμ. Για το σχηματ. του θηλ. βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. -ούσα.

Που έχει πολλά κλαδιά: *τα δένδρα τα πολύκλωνα τά καταρρέουν την δρόσον Αλφ. Ξεν. Αθ. (Μαυρομ.) 112· (σε θωπευτ. προσφών.): Κόρη μου αγαπημένη μου, φως και παρηγοριά μου, ή πολυκλωνούσα ροδαρά, άσπρη τρανταφυλλιά μου Φορτούν. (Vinc.) Ε' 308.*

πολυκλωνούσα, επίθ. θηλ., βλ. πολύκλωνος.

πολυκολασμένος, μτχ. επίθ., Θησ. Πρόλ. [17].

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του κολάζω ως επίθ.

1) (Επιτ.) βασανισμένος, ταλαιπωρημένος: *Γιατί τελείωσιν ήθελε ο πικραμένος πόνος, ή που σφάζει την καρδιά μου, την πολυκολασμένη Θησ. Ε' [90⁶].* 2) Πολύ κακός, μοχθηρός, διεφθαρμένος· (εδώ μεταφ.): *εις την ασθένειαν μου την πολυκολασμένη ή ιδέ, κυρά, τους πόνους μου Θησ. Πρόλ. (Κακλ.) 17.*

πολυκόμπι το, βλ. πολυκόμπιν.

πολυκόμπιν το· πολυκόμπι, Σταφ., Ιατροσ. 8²²⁴, Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 23, 27.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. κόμπος (Ι). Ο τ. πολυκόμπι στο Meursius και σήμ. βοτ. (Χελδρ.-Μηλιαρ., Ονόμ. Φυτών² 238, Καββάδας, Βοτ. φυτολ. λεξ. 3221)· βλ. και LBG, λ. πολυκόμπιον. Τ. πουλυκόβ' σήμ. ιδίωμ. (Ζαφειρίου, Ιδίωμ. Σάμ., Λιάπης, Ιδίωμ. Πηλίου).

Το φαρμακευτικό φυτό ίππουρις (βλ. ά· για τη σημασ. βλ. και Κοραή, Ατ. Δ' 443): Βάλον σέλινον, ιππούριν, το λεγόμενον πολυκόμπιν, και άσαρ ας βράσουν με το νερόν Σταφ., Ιατροσ. 3⁷⁶· εις εκείνους οπού τρέχει αίμα έπαρε ρίζαν ιππούρεως (ήγουν πολυκομπίον) και βράσε ... και δίδε και να πίνει Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 17.

πολυκοπιιάζω, Φαλιέρ., Ιστ.² 6 κριτ. υπ.

Από το μτγν. επίθ. πολύκοπος και την κατάλ. -ιάζω. Η λ. στο Βλάχ.

Καταβάλλω μεγάλο κόπο, κουράζομαι πολύ: όταν είναι ο άνθρωπος θερμής κράσεως ή πολυκοπιιάζει και ιδρώνει ... αχαμνίζει η έμφυτος θερμη Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 186· Εγώ να έλθω σ' ως αυτού να μην πολυκοπιιάσεις, | γιατί στην δύναμιν εσύ με μένα δεν ταιριιάζεις Διγ. Ο 2813.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = που έχει καταβάλει μεγάλο σωματικό κόπο, πολύ κουρασμένος: Κύριε μου, και τα πόδια σου τα πολυκοπιασμένα! για βούθηση των ολονών κι εδώ 'ναι καρφωμένα! Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 377.

Η μτχ. παρκ. ως ουσ. = αυτός που έχει καταβάλει μεγάλο κόπο· ο ταλαίπωρος: Τρεχάτοι εκατεβαίνασι οι πολυκοπιασμένοι, | να φύγουν από το κακό, κι ήτον και πεινασμένοι Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 210¹³.

πολύκοπος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολύκοπος (TLG). Η λ. στο ΑΛΝΕ· βλ. και LBG.

Που προξενεί πολύ κόπο, πολύ κουραστικός: Αλλά τι τούτο ότι επαινώ τους χειροτεχναρίους, | προς ό θεωρώ εις τα γράμματα, την ευτυχίαν ην έχω, | την ναυτικήν πολύκοπον να 'ργάζουμουν την τέχνην Προδρ. (Eideneier) III 197-15 χφ Ρ κριτ. υπ·· Είς δε των Ρωμαίων ορών την γενομένην ζημίαν εν τοις πολυκόποις αυτού γεωργήμασιν, δραμών εδίωξε τους ίππους εκ του αγρού Δούκ. 305³.

πολυκουρασμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παθητ. παρκ. του κουράζω ως επίθ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που είναι πολύ κουρασμένος, καταπονημένος: Η μάννα η πολύθλιβη και πολυκουρασμένη! θωρώντας να την κάνουνσι απού το τέκνο (ενν. τον Ιησού) Ξένη (παραλ. 3 στ.), το τέκνο τση αναζητά, το Θιο επικαλιέται Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3370· Περίσσα διψασμένος! μα την αλήθεια βρίσκομαι και πολυκουρασμένος Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Α' 178.

πολυκουρατορεύω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το κουρατορεύω (βλ. ά., Ι' τόμ. Προσθ.).

Ασκώ καθήκοντα επιτρόπου· (εδώ) ανακατεύομαι σε περισσότερα από όσα μου

επιτρέπεται ή με αφορούν: αλλά δη να συντυχαίνει (ενν. η γυναίκα),| να δημηγορεί πολλάκις,| να δικάζεται με πάσας (ενν. τας γυναίκας)| και πολυκουρατορεύει,| όσας αρετάς αν έχει,| εκατέλυσεν και εκείνας Πτωχολ. α 666.

πολύκρηνος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. κρήνη. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ.· πβ. μτγν. ουσ. πολύκρηνον (LBG).

Που έχει πολλές πηγές: Και εκατέβησαν οι δυο τους, ο Απόλλων και η Ίρις| στην πολύκρηνον την Ίδην, και τον Δία εκεί εύρον Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. ΙΖ' [115].

πολυκτήματος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολυκτήματος·βλ. και LBG.

Που έχει μεγάλη περιουσία, πολύ πλούσιος: ουδ' ο γιγαντοδύναμος ενδέχεται καυχάσθαι,| αλλ' ουδ' ο πολυκτήματος τα των βροτών αρπάζειν Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 210.

πολύκυκλος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. κύκλος (Ι). Η λ. τον 4.-5. αι. (TLG), στον Ησύχ. (λ. πολυέλικτον) και στο ΑΛΝΕ· βλ. και LBG.

Που κάνει πολλούς κύκλους· (εδώ προκ. για το μουσουλμανικό σαρίκι): Εβγάλασι στανικώς των (ενν. οι άνδρες χριστιανοί) εκείνες τες πολύκυκλες σφαίρες, εκείνα τα βουνά τα Αιτναία, και τώρα βαστάζουνσι το μαύρον και μαρτυρούσι και με το σχήμα πως είναι χριστιανοί Πηγά, Χρυσοπ. 368 (38).

πολύλαλος, επίθ., Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 14¹⁴.

Το μτγν. επίθ. πολύλαλος. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Ομιλητικός· φλύαρος, πολυλογάς: μη γίνεσαι πολύλαλος εις το καθένα ρήμα| μηδέ θελέσεις εκδικείν εις τον καθένα λόγον Σπαν. Α 251· φοβούμενος ο Ξάνθος διά τον Αίσωπον, ότι πολύλαλος ήτον, όρισε να τον βάλουν εις την φυλακήν Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 34²⁸.

Το ουδ. ως ουσ. = πολυλογία, φλυαρία: ο Ξάνθος φοβούμενος το του Αισώπου πολύλαλον, όρισε να τον βάλουν εις την φυλακήν Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Δ' 111¹⁸.

πολυλαμπής, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το λάμπω. Η λ. το 13. αι. (LBG)· πβ. μτγν. κύρ. όν. Πολυλάμπης (TLG).

Που λάμπει πολύ, πολύ φωτεινός: Η δε Αθήνη κόρη,| με μεγάλης προθυμίας| εκ των ουρανών κατέβη,| ως πολυλαμπής αστέρας| ος τοις ναύταις εις βοήθειαν,| έρχεται εν τρικυμία Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Δ' [42].

πολύλαμπρος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. λαμπρός. Τ. πολλύλαμπρος σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου). Η λ. στο Κουμαν., Συναγ.

Πολύ ωραίος, εντυπωσιακός· πολυτελής (βλ. και ά. λαμπρός 5): Ου γαρ μόνος (ενν. ο Αχιλλεύς) αλλά δύο, | οι συντρόφοι μετά τούτου (παραλ. 1 στ.) ... έλαβαν εκ της αμάξης | τα πολύλαμπρα τα δώρα Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. ΚΔ' [397].

πολυλαρυγγίζω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το λαρυγγίζω. Η λ. στο Steph., Θησ.: βλ. και LBG.

Φωνάζω δυνατά· αγορεύω μεγαλόφωνα (βλ. και ά. λαρυγγίζω): Ως γαρ τις κακομήχανος κακεντρεχής σκορπίος, | ή φάρμακον κακόβουλον, ελλεβορώδες πόμα (παραλ. 4 στ.), ούτως απράγμων άνθρωπος, κακεντρεχής καρδιά, | καν γλώσση μέγα φθέγγηται και πολυλαρυγγίζη Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 105.

πολυλέγομαι. — Πβ. και πολυαφηγούμαι.

Από το α' συνθ. πολυ- και το λέγομαι. Η λ. στο ALNE.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = που περιγράφεται, που εξιστορείται συχνά (για τη σημασ. βλ. και ά. λέγω Π3α): χαίρε σν (ενν. Θεοτόκε) των αγγέλων το πολυφημισμένον και πολυλεγόμενον μέγα θαύμα Μετάφρ. Ακαθ. Υμν. 135¹⁵.

πολυλεξία η.

Από το α' συνθ. πολυ-, το λέγω και την κατάλ. -σία. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex.) βλ. και LBG.

Φλυαρία, πολυλογία: Αλλα δε πλείστα και πολλά και τις να τα συγγράψει; | Καταλιμπάνω γαρ αυτά διά την πολυλεξίαν, | ίνα μη φαίνωμαι βαρύς τω κράτει σου και λάλος Προδρ. (Eideneier) IV 161 χφ P κριτ. υπ.

πολυλογία η, Σπαν. (Μαυρ.) P 266, Χρον. Μορ. Η 7033, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 812, Κορων., Μπούας 4, Σοφιαν., Παιδαγ. 106, Δεφ., Λόγ. 507, Ιστ. Βλαχ. 2773, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. στ' 7, Κρασοπ. (Eideneier) I 100· πολυλογιά, Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 541.

Το αρχ. ουσ. πολυλογία. Η λ. και σήμ.

Το να λέει κανείς πολλά (συν. ανούσια ή περιττά)· φλυαρία: Θεολ., Τζιό. 359⁴, Βησσ., Επιστ. 27⁴.

Φρ. έρχομαι εις πολυλογιά = μιλάω πολύ· φλυαρώ: Ακόμη λόγους θε να πω κι όλοι γροικήσετέ μου, | κι αν έρχομαι εις πολυλογιά, μα συμπαθήσετέ μου Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 206²⁰.

πολυλογιά η, βλ. πολυλογία.

πολύλογος (Π), επίθ., Διδ. Σολ. P 113, Αργυρ., Βάρν. Κ 102, Μετάφρ. «Χαρακτ.» Θεοφρ. 122, Μετάφρ. Ακαθ. Υμν. 139¹⁸· πολυλόγος, Πτωχολ. (Κεχ.) P 12.

Το αρχ. επίθ. πολύλογος. Ο τ. ήδη μτγν. Η λ. και σήμ. (ΛΚΝ).

Πολυλογάς, φλύαρος: Παρασπ., Βάρν. C 98, Μετάφρ. Δαμασκ. Βαβλαάμ 123¹⁴, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παύλ. Τιμ. Α' ε' 13· (μεταφ.): πουλίν έναι, ό λέγουσιν κουρκουνιστήν οι πάντες (παραλ. 2 στ.), πολύλογον ως αληθώς κατά την γνώμην όντως Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 1324.

πολύλογος (Π), επίθ.

Από το επίθ. πολὺς και το β' συνθ. -λόγος (για το πράγμα βλ. Ανδρ., Λεξ., στη λ.). Η λ. στο Βλάχ., σε έγγρ. του 17. αι. (Μπρούσκαρη, Θησαυρ. 19, 1982, 188, Βαγιακ. ΕΑΙΕΔ 6, 1955, 80) και σήμ. ιδιωμ. (Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β', Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.)· άσχ. το αρχ. επίθ. πολύλογος.

α) Πολλών λογίων, ποικίλος: οι δε περισσότεροι με χορτάρια μόνον και βλαστάρια τρέφονται, αγαπώντες απλήν τράπεζαν και κατά πολλά άτεχνον ... ίνα μη σκοτίζεται ο λογισμός από τα πολύλογα και πολυποίκιλα φαγητά Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 110· εφύτευσε δε (ενν. ο άγιος Ιωάννης) και αμπέλι και δένδρα πολύλογα Σουρούμης, Ιωάνν. Ξέν. Κ 112· β) που εκδηλώνεται με ποικίλες μορφές: καθώς καθένas έλαβε χάρισμα, να το διακονείτε ένας τον άλλον, ωσάν καλοί οικονόμοι της πολυλόγου χάριτος του Θεού Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πέτρου Καθολ. Επ. Α' δ' 10.

πολυλόγος, επίθ., βλ. πολύλογος (Ι).

πολυλογώ, Καλλίμ. 341, 821, 2336, Ερμον. Ε 53, Λ 271, Φλώρ. 1235, Λίβ. Sc. 2132, 2658, Λίβ. Esc. 3645, 4107, Λίβ. Ν 3095, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1268, Φαλιέρ., Ιστ.² 591 κριτ. υπ., Διήγ. Βελ. χ 250, Παρασπ., Βάρν. C 317, Διήγ. Βελ. Ν² 270, Βυζ. Ιλιάδ. 934, Πτωχολ. α 853, Δαμασκ. Στουδ., Διάλ. 450, Κατζ. Ε' 381, Παλαμήδ., Βοηβ. Εισαγ. 47, Ιστ. Βλαχ. 2665, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 611, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ 67^v, Μαρκάδ. Πρόλ. 30, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 403¹⁵. — Βλ. και πολλολογώ.

Το μτγν. πολυλογώ (L-S). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Α' (Μτβ.) αναφέρομαι σε, περιγράφω κ. με πολλά λόγια: Αλλ' ίνα τι πολυλογώ τα περισσά του κήπου;| Τι τας τοσαύτας χάριτας κατά λεπτόν μη γράψαι; Καλλίμ. 289· Αλλά και τι πολυλογώ και τα περί την πόσιν; Καλλίμ. 405· (πλεοναστικά με αντικ. λ. όπως αφήγησις, υπόθεσις): Πλατύνω την αφήγησιν, πολλά πολυλογώ την,| αφήνω τα στιχήματα της κόρης παρά μίαν Λίβ. Sc 2935· Πλατύνω την υπόθεσιν πολλά πολυλογώ την Λίβ. Ρ 2582· (πλεοναστικά με σύστ. αντικ. το επίθ. πολλά): Τι τα πολλά πολυλογώ και λόγους περιπλέκω,| και τόσο την αφήγησιν του λόγου μου πλατύνω; Λίβ. Ν 2945.

Β' (Αμτβ.) εκφέρω πολλά και συν. περιττά λόγια, μιλάω πολύ, φλυαρώ: Τι θέλω να πολυλογώ και να πλατύνω λόγον;| Ανάγνωσε την ιστορίαν και θέλεις μάθειν όλα Ντελλαπ., Ερωτήμ. 518· Αλλά και τι πολυλογώ; Παρήλθεν η ημέρα,| ήλθεν η νύξ, επέδραμεν, επλάτυνεν το σκότος Καλλίμ. 2228· και περί μεν της παιδεύσεως, ουδέν πρέπει να χασομημερούμεν πολυλογούντες Σοφιαν., Παιδαγ. 110· (με άρν. σε τελική πρόταση, ως διαβεβαίωση του ομιλητή για σύντομο λόγο· η χρήση και σήμ.): και ίνα μη πολυλογώ, ούτως αποφασίζω Σοφιαν., Κωμωδ. Ricchi 227· Και διά να μην πολυλογώ, πάγω εις άλλην χώρα·| κι ο Ρήγας έρχεται εδεπά, που δεν περνάει ώρα Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 157· Τέλος πάντων, διά να μην πολυλογώ, εχώρισεν αυτήν νομίμως και έλαβεν άλλην γυναίκα νόμιμην Συναδ., Χρον.-Διδαχ.φ 36· (προκ. για ζώα): κι όσες παπίτσες κι όρνιθες, χηνάρια κι αν βρεθούσι,| όλα σκοτώνω, πνίγω τα, να μην πολυλογούσι Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 216· Ακούεις, λέων βασιλεύ, ακούτε μεγιστάνοι,| τα ζώα ... | πώς επολυλογήσασιν, πώς εμακρολογήσαν| και υπερεκαυχίσθησαν και πέραν του μετρίου; Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 552.

πολυλυπημένος, μτχ. επίθ. Λίβ. Esc. 1566.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του λυπώ ως επίθ.

Πολύ στενοχωρημένος, περίλυπος: τα δάκρυα παρηγορούν την άτυχον καρδίαν, | την παραπονεμένην μου, την πολυλυπημένην Σπαν. Ο 257.

πολύλυπος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. λύπη. Η λ. σε σχόλ. και στο Steph., Θησ.: βλ. και LBG.

Που έχει πολλές στενοχώριες, πολύ θλιμμένος: μη ως άνθρωπος πολύλυπος τό πεθυμείς αν ιδείς, | (παρ. 1 στ.) εστέναξες, εθρήνησες πικρά και πονεμένα | και γίνεται κατάδηλος η εύρεσις της κόρης Λίβ. Esc. 3785.

πολυμαγειρεύω πολυμαγερεύω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το μαγειρεύω.

Μαγειρεύω κ. για πολλή ώρα: Τα λάχανα, ..., όταν τα πολυμαγερεύσεις είναι στυπτικά και αν τα βράσεις ολίγον είναι κινητικά και καθαρίζουν Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 208.

πολυμαγερεύω, βλ. πολυμαγειρεύω.

πολυμάζωκτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το μαζώνω.

Συγκεντρωμένος, συναθροισμένος σε πλήθος (εδώ προκ. για κοπάδι ζώων): Ωσπερ τα γίδια της σφαγής τα διώχνουν μακελλάροι | κι ενός τα παραδώσουσιν να σφάξει και να γδάρει, | ως ένα πολυμάζωκτα μη ομοφωνούντ' αλλήλως ... Δευτ. Παρ. 223.

πολυμαθής, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολυμαθής. Η λ. και σήμ.

Που έχει μάθει πολλά, που κατέχει πολλές γνώσεις: Ιερακοσ. 513³⁵.

πολύμαθος, επίθ.: πολυμάθος. — Βλ. και πολυμαθής.

Από το αρχ. επίθ. πολυμαθής με μεταπλ. Ο τ. από μετρ. αν. Η. λ. στο ΑΛΝΕ.

Που έχει μάθει πολλά, που κατέχει πολλές γνώσεις: Μέσα σε κείνους ήτονε ο μέγας Παρμενόνες, | ο πολυμάθος Έμορφος, ο Αρθανάν και Ελένος Θησ. Ζ' [19²].

πολυμάθος, επίθ., βλ. πολύμαθος.

πολυμανισμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του μανίζω ως επίθ.

Πολύ θυμωμένος, πολύ οργισμένος (πβ. μανίζω): Στον Καίσαρη edιάβηκε (ενν. ο Πιλάτος) τον πολυμανισμένο Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.) 4592.

πολυμαρτημένος, μτχ. επίθ., βλ. πολυμαρτημένος.

πολυμβρία η, βλ. *πολυομβρία*.

πολυμεθώ.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και το *μεθώ* πβ. επίθ. *πολυμεθής* (L-S).

Περιέρχομαι σε κατάσταση έντονης μέθης: Τα πικρά (ενν. αμύγδαλα) είναι ... ωφελιμότερα και μάλιστα εις τον μέθυσον να τρώγει νηστικός έξι ή επτά δεν πολυμεθά από τον οίνον ούτε βλάπτεται Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 217.

πολυμέρεια η *πολυμερεία*.

Το μτγν. ουσ. *πολυμέρεια*. Ο τ. με καταβιβ. του τόνου βλ. και LBG (γρ. *πολυμερία*). Η λ. και σήμ.

Το να αποτελείται κ. από πολλά μέρη· φρ. κληρούμαι κ. εις *πολυμερείαν* = παίρνω το μερίδιό μου από κ. που έχει τεμαχιστεί σε πολλά μέρη: των Ιταλών εις *πολυμερείαν* (έκδ. -ίαν) την μοναρχίαν Ρωμαίων κληρωσαμένων Ψευδο-Σφρ. 244²⁸.

πολυμερεία, η, βλ. *πολυμέρεια*.

πολυμερής, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *πολυμερής*. Η λ. και σήμ.

Ποικίλος· πολύπλευρος: Γλυκά, Στ. 143.

πολυμερία η, βλ. *πολυημερία*.

πολυμέριμος, επίθ., Πηγά, Χρυσοπ. 300 (1).

Το επίθ. *πολυμέριμος* που απ. στον Αριστοτέλη (L-S, TLG). Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που έχει πολλές φροντίδες: Ο γεννηθείς νεώτερος ... φ. 151^ν.

Το ουδ. ως ουσ. = η πολλή φροντίδα, έγνοια: Εν συστήματι μοναχών βούλει την οίκησιν ποιήσαι ή παιδων επιστατείν και γράμμασιν αυτά εκπαιδεύειν; Τούτων το μεν ουκ εξήν διά το ανόμοιον, το δε επαχθές διά το πολυμέριμον και πραγμάτων μεστόν Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 9⁵⁶.

πολύμερος, επίθ., βλ. *πολυήμερος*.

πολυμερώ, βλ. *πολυημερώ*.

πολυμερώς, επίρρ., Ψευδο-Σφρ. 472¹⁷.

Το μτγν. επίρρ. *πολυμερώς*. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Από πολλούς τόπους, από πολλά μέρη (για τη σημασ. πβ. και Σφρ., Χρον. (Maisano) 140²): Λοιπόν ο Αμουράτης και της Ανδριανουπόλεως εγκρατής γενόμενος και πολυμερώς εκ της Μακεδονίας και Βουλγαρίας και Σερβίας ... αυτ. 188²⁶.

πολυμήχανος, επίθ., Εγκ. αγ. Δημ. 112²⁷².

Το αρχ. επίθ. *πολυμήχανος*. Η λ. και σήμ.

1) (Προκ. για πρόσωπο) εφευρετικός, επινοητικός: Γλυκά, Αναγ. 56. 2) (Προκ. για πράγμα) λεπτουργικός, λεπτοδουλεμένος (για τη σημασ. βλ. Διγ. (Jeffer.) 1670):

εποίησεν (ενν. ο Διγενής) πολυμήχανον και πανωραϊον τάφον Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1670.

πολυμιλώ. — Βλ. και πολλομιλώ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το (ο)μιλώ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Μιλώ πολύ, μακρολογώ: Δε θέλει να πολυμιλεί, μη λάχει και μπερδέσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 1447· (μτβ., με σύστ. αντικ.) λέω περιττά και άχρηστα λόγια: στο ρήγα δεν τυχαίνει! τα τόσα να πολυμιλεί αυτ. Γ' 936.

πολύμορφος, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 1859.

Το αρχ. επίθ. πολύμορφος (TLG). Η λ. και σήμ.

Πολυειδής, ποικιλόμορφος: αυτ. 3193·

πολύμοχθος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύμοχθος. Η λ. και σήμ. (ΛΚΝ).

α) Γεμάτος κόπους και βάσανα, κοπιαστικός: Γλυκά, Αναγ. 60· β) (προκ. για έργο) που αποκτιέται, που επιτυγχάνεται με πολύ μόχθο, επίπονος, κοπιώδης: Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 246¹⁷².

πολυμπάλωτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. μπαλωτός (βλ. ά.). Πβ. λ. πολυμπαλωμένος στο ΑΛΝΕ.

(Προκ. για ένδυμα) που έχει πολλά μπαλώματα: Η δε ενδυμασία εστίν από παλαιά ράσα τρίχινα και γούνες, όλα πεπαλαιωμένα και πολυμπάλωτα, διά να κατατρύχη την ταλαίπωρον ετούτην σάρκα Βενετσάς, Δαμασκ. Βαβλαάμ 76³.

πολυμπιστεμένος, μτχ. επίθ., Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 394.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. 'μπιστεμένος του εμπιστεύω (βλ. ά.) ως επίθ.

Πολύ πιστός, αφοσιωμένος (για τη σημασ. βλ. λ. εμπιστεύω): Μηδέ σου φανιστεί πολύ να 'μαι ανακατωμένος,! γιατί (ενν. αυτό) το δίδει ο πόθος μου ο πολυμπιστεμένος Φαλιέρ., Ιστ.² 302.

πολυμυρωδάτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. μυρωδάτος (πβ. μυριομυρωδάτος στο ΑΛΝΕ).

Πολύ ευωδιαστός, πολύ αρωματικός: χαίρε συ (ενν. Παρθένε) η πολυμυρωδάτη μυρωδιά της μυρωδιάς του Χριστού Μετάφρ. Ακαθ. Ύμν. 141¹.

πολυνήστις, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. νήστις. Η λ. (πολυνήστης) στο LBG.

Που νηστεύει πολύ: ούτος ανήρ εστιν πολυπρόσευχος! και πολυνήστις Sprachlehre 116.

πολυνοσώδης, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. νοσώδης. Πβ. και επίθ. πολύνοσος (L-S).

(Εδώ προκ. για το θάνατο) που οφείλεται στη συνύπαρξη πολλών ασθενειών: Ο θάνατος ουν του Μωράτ ουκ ην πολυνοσωδέστατος ούτ' αχθηφόρος Δούκ. 285¹.

πολυξακουσμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του εξακούω ως επίθ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Πολύ ξακουστός, πολύ φημισμένος: οι βρύσες οι πανέμνοστες και τα πολλά ποτάμια της Θήβας της πανεύγενης και πολυξακουσμένης Θησ. Δ' [14⁶].

πολυξεριά, η, βλ. πολυξευριά.

πολύξερος, επίθ., βλ. πολύξευρος.

πολυξευριά η πολυξευριά.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. ξευριά (βλ. ά.). Ο τ. και σήμ στο κυπρ. ιδίωμα (Σακ., Κυπρ. Β' 749, λ. πολλυξερκά). Η λ. στο Βλάχ.

Πλούσια γνώση, σοφία: Αμμέ απού ξεγάται καλά λόγια δεν το πολομά άλλον παρά διά ν' αρέσει πασανού και όχι διά διάφορος, το ποιον δεν είναι βίτσιον, αμμή πολυξευριά και ένι βερτού η ποια κράζεται πιατσεβουλέζα Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 108· ο άλλος (ενν. ο Οδυσσέας) την ασήκωσε (ενν. την Κεφαλονιά) με την πολυξεριά του! με την ψηλότητα του νου και με την αντρεία του Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 23.

πολύξευρος, επίθ., Λίμπον. 121· πολύξερος, Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 43^v.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ξεύρω (βλ. ά. ξέρω). Ο τ. και σήμ. Η λ. στο Meursius (πολλύξευρος).

1) Πολυμαθής, σοφός: Ο Αριστοτέλης λαλεί: Η εγκράτεια εποίκεν με καθαρόν και το στούδιον εποίκεν με πολύξευρον Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 111· Πού το εκυνήγησες ... ετούτο το κυνήγιν, ότι λάλος και πολύξερος (ενν. άνθρωπος) φαίνεται Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 69¹⁷. 2) Πολυμήχανος, πονηρός, πανούργος: Δεν ηξεύρω, αν ευρίσκεται τόπος ... ωσάν το νησί της Ιθάκης, εις το οποίον εγεννήθη και αναθράφη ο πολύξευρος εκείνος και πολύτροπος Οδυσσέας Ροδινός (Βαλ.) 159· Οντας θωρεί τ' άγριο θεριό λιοντάρι να κοιμάται, η αλουπού η πολύξερη βγαίνει και δε φοβάται Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 80· (σε μεταφ., ειρων.): Ω αλουπού πολύξερη, στα δίκτυα είσαι πιασμένη, από τους τόσους μάρτυρες είσαι αποφασισμένη Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 272.

πολύξοδος, επίθ., βλ. πολυέξοδος.

πολύξυλος, επίθ., Δούκ. 223¹.

Το μτγν. επίθ. πολύξυλος. Η λ. στο LBG.

1) Γεμάτος με ξύλα: υπέρ πυρός παφλάζοντος καμίνου πολυξύλου! βλύζει (ενν. ο διαβोλεύς άνθρωπος) την λύσσαν τον ιόν από καρδίας μέσης Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 401. 2) Γεμάτος με δέντρα: Των του Ατήν Τούρκου νιός είς Ομούρ ... εντυχών και λιμένας, οίους εγκολπίζεται η Ιωνία και δρυμώνας πολυξύλους ... κατεσκεύασεν ... τριήρεις ... Δούκ. 51¹⁴.

πολύολβος, επίθ., Κορων., Μπούας 111.

Το αρχ. επίθ. πολύολβος.

1) (Προκ. για πρόσωπο) πολύ πλούσιος: Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 719. 2) (Προκ. για πράγμα) α) άφθονος: εδώ σε μεταφ.: θησαυρόν πολύολβον επλούτισα την γνώσιν Γλυκά, Στ. 14· β) ακριβός, πολυτελής: ο άμβων ο πολυτίμητος και πολύολβος και πολυθαύμαστος Hagia Sophia α 465³.

πολυομβρία η **πολυμβρία**, Ερμον. Ε 110.

Το μτγν. ουσ. **πολυομβρία**. Τ. **πολυμπρία** και άλλοι τ. της λ. σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., στη λ., Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. **πολυομπρία**, κ.α.). Η λ. και σήμ. λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ., ΑΛΝΕ).

Πολλή βροχή: Όταν αποταμιεύηται (ενν. ο μύρμηξ) τον σίτον εις την γην και μέλλει γενέσθαι **πολυομβρία**, προγινώσκουν αυτό και εξιούσι Φυσιολ. (Sbord.) 47¹ κριτ. υπ.

πολύομβρος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. **πολύομβρος**.

Πολύ βροχερός: όταν γαρ γίνεται ο καιρός **πολύομβρος**, κορέννυται η γη υπό της υγρότητος του όμβρου Μάρκ., Βουλκ. 348²⁰.

πολυόμματος, επίθ., Ντελλαπ., Λόγ. παρακλ. 77· **πολλυόμματος**.

Το μτγν. επίθ. **πολυόμματος**. Η λ. και σήμ. λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ., ΑΛΝΕ).

1) (Προκ. για τα Σεραφείμ) που έχει πολλά μάτια: τα **πολυόμματα** Σεραφείμ και τα εξαπτέρυγα Χερουβείμ Διήγ. Αλ. F (Konst.) 156¹⁰⁻¹¹. 2) (Σε μεταφ.) που έχει μάτια ορθάνοιχτα, πλήρη συναίσθηση μιας κατάστασης (για τη σημασ. βλ. Math.-Tom., Fol. neohell. 7, 1985-6, 66): είμι **πολλυόμματος**, θωρώ εις όσον σώννω! το πως ουδέν εντέχομαι, ουδέν άξιά μου Κυργ. ερωτ. 27⁹.

πολυόμορφος, επίθ. — Βλ. και **πολλάμορφος**.

Από το α' συνθ. **πολυ-** και το επίθ. **όμορφος** (βλ. ά. **εύμορφος**).

Πάρα πολύ όμορφος, ευχάριστος: (εδώ ειρων.). εις πλάγιν μου τον συγγενήν μου επήρα! διά το πουλίν τον ερωτώ, το ερωτοτρυγόνι, και τις έναι **πολυόμορφος** η ερωτοδυναστεία Λίβ. Esc. 131 χφ.

πολυονειδισμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. **πολυ-** και τη μτχ. παρκ. του **ονειδίζω** ως επίθ.

Πολύ κακολογημένος: (εδώ συνεκδ.) πολύ ατιμωτικός (για τη σημασ. βλ. ά. **ονειδίζω**, μτχ. παρκ. 2γ): την ξενίαν αγαπάς την **πολυονειδισμένην**; Βέλθ. 151.

πολυόπλητος, επίθ.

Πιθ. από το επίθ. **πολύοπλος** (<α' συνθ. **πολύ-** και το ουσ. **όπλον**), που απ. στον Αχμέτ., Ον. 228²², αναλογ. με τα επίθ. σε -ητος ή από το α' συνθ. **πολύ-** και το αρχ. **οπλέω**.

Που έχει πολλά όπλα, ισχυρό εξοπλισμό: εις το δωδεκαμύριον στρατόπεδον εκείνον! Φραγκών το πολυόπλητον, ζημίαν τε και θρήνον! εποίησαν Αξαγ., Κάρολ. Ε' 248.

πολυόργιος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. οργιά.

Που έχει μήκος πολλές οργιές (εδώ το ουδ. ως ουσ.): το της χιλιάδος όνομα τη αμπελοφύτῳ ... επάγοιτο αν ... κατά τον μοδισμόν ... ή κατά τας μοδιζούσας την αμπελόφυτον ως επί του πολυοργίου Metrol.² 110²³ (βλ. όμως και Fisc. byz. 176³³, όπου η γρ. ως επί το πολύ ουργίας).

πολυορεκτικός, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. ορεκτικός· πβ. επίθ. πολυόρεκτος (Steph., Θησ., LBG).

Πολύ αγαπητός, πολυπόθητος: αδέλφια πολυορεκτικά και αδελφούς πλουσίους (ενν. έχει η κόρη) Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1571.

πολυόρμητος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ορμώ. Η λ. στον Ησύχ., στη Σούδα και στον Τζέτζη (LBG).

Το ουδ. ως ουσ. = μεγάλη ορμητικότητα: φρίττουν (ενν. οι Τούρκοι) και τρέμουν πάλι τότε των αφόβων την τόλμαν! και πολυόρμητον τό έχουσιν οι Ούγγροι προς τους Τούρκους Αργυρ., Βάρν. Κ 199.

πολυόφθαλμος, επίθ.· πολύφθαλμος.

Το μτγν. επίθ. πολυόφθαλμος. Ο τ. στο LBG. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που έχει πολλά μάτια: θηρία φοβερότατα ... μεγάλα, | εξόφθαλμα, πολύφθαλμα Βίος Αλ. 4296.

πολυπαθαίνω, Φαλιέρ., Ιστ.² 39.

Από το α' συνθ. πολυ- και το παθαίνω. Η λ. στο Soman. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., ΑΛΝΕ).

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = πολυπαθής, πολυβασανισμένος: ουκ ηρκέστη ο βασιλεύς εις την βουλήν εκείνην, | ην είπασιν οι γέροντες οι πολυπαθημένοι Σπαν. Α 435.

πολυπαθής, επίθ., Χρον. Μορ. Η 2742, Λίβ. Sc. 98, Λίβ. (Lamb.) Ν 26, Αχιλλ. (Smith) Ν 104, Δούκ. 395³⁴, Ch. pop. 349, Λίβ. Va 22, 28, Αγν., Ποιήμ. Α' 18, Δεφ., Λόγ. 11, Κακοπ. 7.

Το αρχ. επίθ. πολυπαθής. Η λ. και σήμ.

Που έχει υποστεί πολλές ταλαιπωρίες και δοκιμασίες, πολυβασανισμένος: διά ταύτα εγώ ο πολυπαθής, ... | τά 'μαθα με πολλήν πικριάν ... | να σε διδάξω βούλομαι Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 11· Εκεί και ο πολυπαθής Ιλτρήμ Παγιαζήτ απέθανεν Δούκ. 109²⁸⁻²⁹. (προκ. για ερωτικό πάθος, για τα βάσανα της αγάπης): πολυπαθής,

πολύπονος, ερωτοπαιδευμένος | μέλλει, Μυρτάνη δέσποινα, σήμερον αφηγείσται Λίβ. (Lamb.) N 19· διατ' ήτονε πολυπαθής (ενν. ο άγουρος) της ερωτιάς κουρσιάρης Ρμ. κόρ. 706.

πολύπαθος, επίθ., Πανώρ.² Β' 238, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 43^v.

Από το αρχ. επίθ. πολυπαθής με μεταπλ. Η λ. και σήμ.

Πολυβασανισμένος: έλαβα όμως το γράμμα και την (ενν. την ιερότητά σου) ευχαριστώ μετά Θεόν, οπού έχει ακόμη εις μνήμην και λόγον τον πολύπαθον Ευγένιον Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 26¹³.

πολυπαθώ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τον αόρ. του πάσχω.

Η μτχ. ενεστ. ως ουσ. = οι πολύπαθοι (βλ. και ν. Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 152]): τις το ξεύρει κάλλια σου μες στους πολυπαθούντας; Φαλιέρ., Ιστ.² 290.

πολύπαιδος, επίθ.

Από το μτγν. επίθ. πολύπαις -παιδος ή από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. παιδί(ον). Πβ. λ. πολυπαιδάς στο Βλάχ. λ. πολυπαιδούσα σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Ζαφειρίου, Ιδίωμ. Σάμ. (πουλυπιδούσα), Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ.).

Που έχει πολλά παιδιά, πολύτεκνος: ο πατριάρχης ο πολύπονος και πολύπαιδος Ιακώβ Πηγά, Χρυσοπ. 89 (13).

πολυπαινώ, Φαλιέρ., Ιστ.² 226, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 439.

Από το α' συνθ. πολυ- και το παινώ (βλ. ά. επαινώ). Η μτχ. παρκ. στο Βλάχ. και στο ΑΛΝΕ. Η λ. στο Σομαν. (όπου και λ. πολυπαινεμένος και πολυπαινούμαι).

Επαινώ πολύ κάπ.: Τη γιόφυρο ανέβηκα με πλήσα αφοβία (παραλ. 7 στ.) ... ο Χάρος ήσωσέ με, | στην αφοβιά μου την πολλή επολυπαίνεσέ με Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 323.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = πολύ φημισμένος, πολύ ξακουστός (για τη σημασ. βλ. ά. επαινώ): Τούτο μπορεί πάσα νησί που κατοικά σ' εμένα, | να φκαριστά στα έργα μου τα πολυπαινεμένα Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 576²².

πολύπαις, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολύπαις.

Που έχει πολλά παιδιά, πολύτεκνος: πολυχρήματος, πολύπαις, | εβασίλευσα και πλείστων | καταρχούσα γουν ανθρώπων Ερμον. Ω 32.

πολυπεινασμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του πεινώ ως επίθ.

(Εδώ ως ουσ.) πολύ φτωχός (για τη σημασ. βλ. ά. πεινώ): να καλέσει (ενν. ο Θεός) τους πτωχούς, τους πολυπεινασμένους, | οπού κακοπαθήσασιν πολλά διά τ' εκείνον, | να τους χαρίσει τον μισθόν, τον άξιον εκείνον Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 106.

πολυπειρία η, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 176, 245.

Το αρχ. ουσ. *πολυπειρία*. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., λ. *πολύπειρος*, ΑΛΝΕ).

Πολύ μεγάλη πείρα: Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 15¹³, Hagia Sophia ω 528³.

πολύπειρος, επίθ., Καλλίμ. 1066.

Το αρχ. επίθ. *πολύπειρος*. Η λ. και σήμ.

Που έχει πολλή πείρα, που ξέρει πολλά εκ πείρας: Βίος Αλ. 132.

πολυπερνών.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και το *περνών*.

Διαρκώς: Εκείνη η υποδρομή, το κούρσον όπου εγίνη, | ουδέν επολυπεέρασεν μόνον
και δύο ημέρας Χρον. Μορ. Ρ 9104.

πολυπικραίνω, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 77, 386, Θησ. Β' [38¹], Γ' [64¹], Αιτωλ., Βοηβ. 287, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 174, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 1286, 1316, 1356, 1420, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [486]: *πολυπικραίνω*, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3649, 4051, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 488, 579, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 480, 1310, Διαθ. 17. αι. 6⁷, Ροδολ. (Αποσκ.) Ε' 347, Φορτουν. (Vinc.) Β' 232, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 406¹⁹, 552¹⁸.

Από το α' συνθ. *πολυ-* και το αρχ. *πικραίνω*. Ο τ. (-ομαι) και σήμ. σε δημ. κρητ. δίστ. (Σπυριδ., Κρητικά 1, 1930, 200). Η μτχ. παρκ. σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 748). Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Στενοχωρώ πολύ: Ετούτον οπού μου 'λαχε δε με πολυπικραίνει! κι ουδέ τη χέρα μου γροικώ να 'ν' τόσο τσακισμένη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1727.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = 1) Πολύ θλιμμένος, στενοχωρημένος: ήτο το ξέστρεμμα βουβό, και μυριολυπημένος | επεριπάτον θλιβερός και πολυπικραμένος Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 655· *ζωήν του καημού μού | χαρίζει, για να κάμει την καρδιάν μου | την πολυπικραμένην | αθάνατην Πιστ. βοσκ. III 3, 450.* 2) Πολύ ταλαιπωρημένος, πολυβασανισμένος: *κακόμοιρος, δύστυχος: το είδεν η μαννίτσα του η πολυπικραμένη Περί ξεν. (Μαυρομ.) 388· (εδώ θωπευτ.): Εις μοναξιάν εκάθομουν, το πολυπικραμένο, | κι ώρες σκοπόμουν τι να ειπώ, το παρεπονεμένο Ch. ρορ. 313· (προκ. για μέρη του σώματος): είντα θωρούν τα μάτια μου τα πολυπικραμένα; Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 84· τα χείλη μου εσκολάσασι τα πολυπικραμένα Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 12· τα μέλη μου εθανάτωσες τα πολυπικραμένα Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 586.* 3) Πολύ θλιβερός: *Εις δε την τρίτην την κακήν, την πολυπικραμένην | ημέραν Διγ. Α 4387· ποια ελπίδα πλιο απομένει | στη βαρεμένη μου ζωή την πολυπικραμένη Φορτουν. (Vinc.) Γ' 400.* 4α) Πολύ οδυνηρός, επώδυνος: *Τον κόλπον της σαΐτας σου, τον πολυπικραμένον, | πόσο μπορεί για να ειπεί, είτις τον δοκιμάσει Θησ. Δ' [69³]· ποιο άλλο παρά το θάνατό μου βουητό μου πλιο τυχαίνει | 'ς τούτη να κράξω τη δουλειά την πολυπικραμένη; Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 452· β) (προκ. για την τύχη) πολύ σκληρός, κακός, αντίξοος (πβ. ά. πικρός, 4β): *πού να με βγάλει τύχη μου, η πολυπικραμένη Θησ. Γ' [76⁴].* 5) (Επιτ., προκ. για μεγάλο πόνο): *Για μέν και για τους πόνους μου, τους πολυπικραμένους | ουδέν λυπάσαι Θησ. Δ' [8³].**

Η μτχ. παρκ. ως ουσ. = ο κακόμοιρος, ο δύστηχος: ξόδια στ' αρσίλια κάνουνσι οι πολυπρικαμένοι | για λόγου μου Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 553¹⁷.

πολυπλανής, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολυπλανής.

Πολύ απατηλός, ψεύτικος, πλάνος: την εμποδίζει (ενν. την ημετέραν αγάπην) τυχόν η φροντίδα και η μέριμνα του κόσμου τούτου του ματαίου και πολυπλανούς; Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 216¹⁷.

πολυπλασιάζω, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 30¹⁶. — Βλ. και πολλαπλασιάζω, πολυπλασιώ.

Το μτγν. πολυπλασιάζω. Η λ. σε έγγρ. του 12.αι. (Act. Ivir. 52⁵⁴⁹, Caracausi 466), στο Fisc. byz. 54^{10,19}, 56^{14,18,21}, 60²⁷ κ.π.α. και στο Βλάχ.

I. Ενεργ. Α' Μτβ. 1) (Μαθημ.) κάνω την αριθμητική πράξη του πολλαπλασιασμού: πολυπλασιάζειν την δευτέραν φωνήν εξαπλά χρη πολυπλασιάζειν Rechenb. (Vog.) 39¹⁻² (με επόμ. τις προθ. προς, επί, μετά): πολυπλασιάσας ουν προς άλληλα ταύτα εύρον βγκζ' Rechenb. (Vog.) 57¹⁵ πολυπλασιάσον τα ε'' προς τα ι' Rechenb. (Vog.) 26⁹ λαβών τα ρε' ... πολυπλασιάζω επί το έτερον κεφάλαιον Rechenb. (Vog.) 57¹⁹. Πολυπλασιάσον τα ζ' μετά κδ' και γίνονται ρμδ' Metrol.² 47⁹. **2α)** Κάνω κ. πολλές φορές μεγαλύτερο, αυξάνω κ. (σε ποσότητα): Και επολυπλασίασε πολλές αμαρτίες, ήγγουν τούτος ο Κάις Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 95^ο δεν οικονόμησαν τον βιον οπου τους έδωσε ο Θεός ως καλοί οικονόμοι, αμή έχωσαν το τάλαντον εις την γην και δεν ηθέλησαν να το πολυπλασιάσουν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 349^ο. **β)** ενδυναμώνω, εντείνω: Όταν ουν ετελείωσαν οι δύο χρόνοι, επολυπλασίαζε τας ευχάς και δεόμενος μετά δακρύων έλεγε ... Αγαπ., Δαμασκ. Βαρλαάμ 226³. **γ)** κάνω κ. πιο έντονο, επιτείνω, τονίζω: Τρίχας σγουράς και νόστιμας, το χρώμα χρυσαφίεν, | τα ποία επολυπλασίαζαν την εμορφία του νέου Θησ. C' [30⁶]. **Β' Αμτβ. α)** Αποκτώ (πολλούς) απογόνους: ο Κάιν, ο Αβελ και ο Σηθ με τες αδελφάδες τους μέσον εις τούτον τον καιρόν επολυπλασίασαν με πολύ πλήθος από γενεάν εις γενεάν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 88^ο. **β)** (προκ. για χώρα) επεκτείνομαι, αυξάνω σε πληθυσμό, μεγαλώνω: Και εκείνη (ενν. η χώρα) των Σιτσιτών επολυπλασίασε και αυξήνθη Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. 109^ο.

II. Μέσ. 1) (Μαθημ.) πολλαπλασιάζομαι: ταύτα τα εξάγια επί το όλον χρυσίον πολυπλασιαζόμενα γίνονται χ' Rechenb. (Vog.) 1⁸. **2)** Αυξάνομαι, μεγαλώνω (σε αριθμό): Και εκείνες γεννώντας (ενν. οι γίδες), και (ενν. τα γίδια) πολλαπλασιαζόμενα, αυξανόμενα, εις πέντε και εις έξι χρόνους γίνονται πολλές Ζυγομ., Διήγ. Περζουέ 225.

πολυπλασιασμός ο, Metrol.² 67²⁶, 68³, 69¹⁹, 73⁹, 108^{1,20}, 113¹⁷. — Βλ. και πολλαπλασιασμός.

Το μτγν. ουσ. πολυπλασιασμός. Η λ. στο Βλάχ.

1) (Μαθημ.) η αριθμητική πράξη του πολλαπλασιασμού, η αύξηση ενός αριθμού όσο ορίζει ένας άλλος: το αναβιβασθέν ποσόν των σχοινίων εκ του συμβαινόντος

πολυπλασιασμού, διά της επερωτήσεως των σχοινίων και του μεσασμού αυτών, τον εντελή μοδισμόν αποδίδωσιν Metrol.² 73² Πρόκειται εντεύθεν ειπεῖν περί μέτρου αμπελοφύτου γης, και πώς ... τῷ μεσασμῷ του πολυπλασιασμού ... οι γεωμέτραι μοδίζουν Metrol.² 107¹⁷. 2) Ενίσχυση, ενδυνάμωση (μεταφ.) μακροσημέρευση (πβ. πολυχρονισμός): διά το ἔξειν ἡμᾶς πλείονα τον πολυπλασιασμόν του καλοκαγαθού φίλου και πνευματικού πατρός Δωροθεοῦ ... παρελάβομεν αὐτόν Ψευδο-Σφρ. 550¹⁹.

πολυπλασιαστέος, επίθ.

Από το πολυπλασιάζω (βλ. ά.). Το ουδ. πολυπλασιαστέον τον 3.-4. αι. (TLG) και στον Ευστάθιο (LBG).

(Μαθημ.) που πρέπει να πολλαπλασιαθεί: Ταῦτα τα λζ' πολυπλασιαστέον ἄχρισ ου δυνάμεθα ελθεῖν επί τον ρμδ' Rechenb. (Vog.) 65¹⁷.

πολυπλάσιος, επίθ. — Βλ. και πολλαπλάσιος.

Το μτγν. επίθ. πολυπλάσιος. Η λ. στο Βίος Αγ. Ηλία 1520, Αγαπητ., Εἰς αγ. Δέκα 33, 79-80, 88, 91, 230, 404, 609-10 και στο Βλάχ.

Που εἶναι κατά πολλές φορές μεγαλύτερος, περισσότερος από κ. ή κάπ. ἄλλο: θέλεις ιδεῖν αὐτόν τον πολύτιμον λίθον ... να φωτισθεῖς, να δώσεις καρπὸν πολυπλάσιον Αγαπ., Δαμασκ. Βαβλαάμ 120²¹⁻²²· καθαρὸν και ἄδολον φύλαξον τον θεῖον σπόρον του Ευαγγελίου, οδιὰ να φέρεις πολυπλάσιον τον καρπὸν του δεσπότη Χριστοῦ και Θεοῦ ἡμῶν Βενετσάς, Δαμασκ. Βαβλαάμ 150⁸.

πολυπλασιῶ. — Βλ. και πολυπλασιάζω, πολλαπλασιάζω.

Από το μτγν. επίθ. πολυπλάσιος· πβ. και πολυπλασιάζω.

(Αμτβ.) αυξάνομαι, μεγαλώνω, πολλαπλασιάζομαι: τους αναστεναγμούς, τους πόνους και τες θλίψεις! οπου με περικύκλωσαν και παν πολυπλασιῶντας (ἐκδ. πολλαπλασιῶντας) Θησ. Δ' [10³].

πολυπλασιῶς, επίρρ. — Βλ. και πολλαπλάσια.

Το μτγν. επίρρ. πολυπλασιῶς (TLG).

Κατά πολύ περισσότερο: την φήμην, ἣν οι προ ἡμῶν, ως εἶπομεν, ἐκέρδησαν ... αὐτὴν πολυπλασιῶς (ἐκδ. πολλαπλασιῶς) αυξήσωμεν Ψευδο-Σφρ. 412²²⁻²³.

πολυπλατύνω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το πλατύνω· πβ. επίθ. πολυπλατῆς (10. αι., LBG).

(Προκ. για αφήγηση) εκτείνω πολύ, επιμηκύνω: Ομως και τι πολυλογώ και τι πολυπλατύνω! τον λόγον εις μακρότητα; Καλλίμ. 2336.

πολυπληγώμενος, μτχ. επίθ., Πιστ. βοσκ. II 3, 55.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του πληγώνω ως επίθ.

1) Που φέρει πολλές πληγές (εδώ από βασανιστήρια): Εφώνιαξε η Δέσποινα: «Τέκνο θανατωμένο, I και πώς να πιάσω το κορμί το πολυπληγώμενο;» Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3823· (ως ουσ.): Επιάσα οι θεόργιστοι, τον Ιησού εγδύσα (παρ. 6 στ.) ... τα

όμορφα ρούχα παίρνουν, | ευρήκα παλιοψάφαλο, λινό και ξεσκισμένο, | κατάσαρκα το βάνουνσι στον πολυπληγώμενο Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3401. 2) (Μεταφ.) που έχει πληγωθεί πολύ ψυχικά· πολύ βασανισμένος: Με τέτοια σπλαχνική μιλιά κάμε να ξεύρεις, νένα, | πώς μου 'γίανες τα σωθικά τα πολυπληγώμενα Ερωφ. Β' 178· (σε μετων.): Εδώ στον Άδη τον πικρό κι απολησμονημένο | κι εις το φουσσάτο το άμετρο και πολυπληγώμενο | δένω τους με την άλυσον, καλούς κακούς ομάδι, | και καταλεί τους το πλακί καθημερνό στον Άδη Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 329.

πολυπλήγωτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το πληγώνω.

Αυτός που φέρει πολλές πληγές: Ω πόδια αξωμένα μου, πολλά κανακεμένα, | και χέρια πολυπλήγωτα, πώς είστε ματωμένα; Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3889.

πολύπλοκος, επίθ., Μιχ. ιερομ. 22, Χρον. Μορ. Η 3989, Βίος Αλ. 118.

Το αρχ. επίθ. πολύπλοκος. Η λ. και σήμ.

1) Που είναι σύνθετος στη διάταξη ή στη σύνθεση των μερών του, περίπλοκος: Καλλίμ. 360· (μεταφ.): αυτοκράτορ, | και πρόσδεξαι και λύσον μου τας πολυπλόκους θλίψεις | είθ' ούτως και την ίασιν εντέχνως αποδούναι Προδρ. (Eideneier) IV 12. 2) Πονηρός, δόλιος, πανούργος: Εκείνος προς τους αδελφούς τα πάντα καταλέγει: (παρ. 8 στ.) ... πώς πολύτροπος γυνή και δαιμονώδης γραία | μετά κλαθμών και στεναγμών και πολυπλόκων λόγων | επλάνησεν, κατέβασεν αυτόν από του τείχους Καλλίμ. 1432. 3) Ετερογενής, ανομοιογενής: Μηδέν σκιαστείτε τίποτε αν είναι πλειότεροι μας· | ότι λαός πολύπλοκος κι από διαφόρες γλώσσες | ποτέ καλήν συμβίβασιν ουκ έχουσιν αλλήλως Χρον. Μορ. Η 3841.

Ο πληθ. ουδ. ως ουσ. = περίπλοκος λόγος που έχει σκοπό να παραπλανήσει, σόφισμα: χαιρε, σύ (ενν. Θεοτόκε), οπού καταξেসκίζεις τα σοφά πολύπλοκα και συλλογισμούς των σοφών Αθηναίων Μετάφρ. Ακαθ. Ύμν. 139²⁷.

πολυπλουμισμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του πλουμίζω ως επίθ.

Καταστόλιστος (εδώ προκ. για ενδύματα) διακοσμημένος με πολλά κεντήματα: γυναικες κάμνουν τες στολές τες πολυπλουμισμένες, | μετάξια, φορεσιές χρυσές περικεκοσμημένες Προσοψάς, Δράμα γενν. τυφλού 581.

πολυπλούμιστος, επίθ. — Βλ. και πλουμιστός.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. πλουμιστός.

Που έχει πολλά στολίδια, καταστόλιστος: λειμώνας πολυπλούμιστος και πολύανθος Χίκα, Μονωδ. 32.

πολύπλουτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. πλούτος. Η λ. τον 4. αι. (TLG), στο Steph., Θησ. και στο Βλάχ· βλ. και LBG.

Πολύ πλούσιος (εδώ μεταφ.): ο πολύπονος και πολύπαιδος Ιακώβ, ο πολύμοχθος και πολύπλουτος την πράξιν και την θεωρίαν Πηγά, Χρυσοπ. 89 (13).

Πολύποδες οι.

Το αρχ. ουσ. *πολύπους* στον πληθ.

Ονομασία μυθικού λαού: *εγώ, Αλέξανδρος, ο των Μακεδόνων βασιλεύς, υπέταξα | πλήθη εθνών πολλών ... Λάκους, Πολύποδας, Πατησόφους* Διαθ. Αλ. 255²⁶.

πολυπόδι το, βλ. *πολυπόδιον* (II).

πολυποδία η *πολυποδιά*.

Η λ. στον Αριστοτέλη. Ο τ., με διαφορ. σημασ., στο Σομαν. και στο κυпр. ιδίωμα (Λουκά, Γλωσσάρ.), όπου και τ. *πολλοποδκιά* (Χατζ., Λεξ.) και *πολουπουδιά* (Σακ., Κυпр. Β' 749).

Το να έχει κάπ. ή κ. πολλά πόδια (εδώ μετων.) χταπόδι: και να ιδείς από θαλάσσης | *πολυποδιές μεγάλες* Χρησμ. IX 12.

πολυποδιά η, βλ. *πολυποδιά*.

πολυπόδιον (I) το, Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 19, 36, 46, 63, 65, 66, 75, 78, 82, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 220, 225.

Η λ. στο Θεόφραστο, στο Σομαν. και σήμ. βοτ., καθώς και στον τ. *πολυπόδι* βλ. και LBG, λ. *πολλυπόδιν*.

(Βοτ.) φυτό της οικογένειας των πολυποδιωδών με φαρμακευτικές ιδιότητες, το *πολυπόδιον* το κοινόν (*polypodium vulgare*), κοιν. *πολυπόδι* ή *δεντροφθείρι* (βλ. Καββάδας, Βοτ. φυτολ. Λεξ.): Άλλοι λαμβάνουν από τον δρυν *πολυπόδιον* καθαρισμένον καλά από κάθε ρύπον ουγγίας τέσσερις ... Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 225.

πολυπόδιον (II) το *πολυπόδι*.

Η λ. στον Αριστοτέλη. Διάφ. τ. σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., στη λ., Σακ., Κυпр. Β' 749, λ. *πολλυπόδιν*). Η λ. στο Meursius.

Ζώο που έχει πολλά πόδια (περισσότερα από τέσσερα): *παν οπού πορπατεί ιπί κοιλιά και παν οπού πορπατεί ιπί τέσσερα, ος παν πολυπόδι ... να μη τα φάτε, ότι σίχαμα αυτά* Πεντ. Λευιτ. XI 42.

πολυπόθητος, επίθ., Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 302, 1037, 1042, Χρον. Μορ. Ρ 2742, Φλώρ. 1648, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 288, Αχιλλ. L 23, Αχιλλ. (Smith) N 263, 1168, Ιμπ. 123, Θησ. Β' [95⁴], Ch. pop. 60, Μαρκάδ. 205 *πολυποθητός*, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 471, 569, Βέλθ. 833, Λίβ. Esc. 1569, 2390, 3349, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1733, 1758, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 161, 288, 308, 343, 483, 506, Αχιλλ. L 783, 987, Αχιλλ. (Smith) O 494, 533, 559, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 18¹⁷, 20²², κ.α.

Το μτγν. επίθ. *πολυπόθητος*. Η λ. και σήμ. (ΛΚΝ).

α) (Για πρόσωπα) *πολυαγαπημένος*, πολύ προσφιλής: *Τέκνον μου πολυπόθητον* Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 539· β) *πολύτιμος*, πολύ επιθυμητός: *Της δε πολυποθήτου ωνής του σίτου και κριθής και των ομοίων πληθυσμός είναι* Ωροσκ. 41².

Το αρσ. και θηλ. ως ουσ. = ο αγαπημένος/η αγαπημένη (ο/η σύζυγος ή γενικ. το ταιρι ενός ζευγαριού): *Εισμίων εσίμωσα κοντά στην πολυπόθητή μου | και άπλωσα το*

χεράκι μου στ' ωριό της το τραχήλι! κι εσίμωσα τα χείλη μου προς τα δικά της χείλη Φαλιέρ., Ενύπν.² 102· Η βάγια δε εκ την μορφήν εγνώρισε τον νέον! ότι είναι ο πολυπόθητος κόρης της Πλάτζια Φλώρας Φλώρ. 1637.

πολυποθητός, επίθ., βλ. πολυπόθητος.

πολύποθος, επίθ., Αχιλλ. (Smith) N 1140.

Από το πολυποθώ. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ. και στο ΑΛΝΕ.

Πολύ αγαπητός, πολύ προσφιλής: πού είναι τα πολύποθα, γλυκέα σου αδέλφια; Περί ξεν. (Μαυρομ.) 288 κριτ. υπ.

πολυποθώ, Φαλιέρ., Ιστ.² 39 κριτ. υπ., 522 κριτ. υπ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ποθώ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Αγαπώ πολύ: Γοργόν με στρώσετε φαρίν να πάω να δω τον πύργον,! οπού έχει τήν πολυποθώ έσωθεν κλειδωμένην Φλώρ. 1378.

πολυποίκιλα, επίρρ.

Από το επίθ. πολυποίκιλος. Η λ. και σήμ. (ΛΚΝ).

Με πολλούς και ποικίλους τρόπους: ο Θεός εις την αρχήν έκαμε μία ύλην χο- ντρή, η οποία δεν είχεν τύπωσιν μήτε στάσιν. Και έκαμé την εις τοιούτον τρόπον ότι να ημπορεί να εβγάλει και να κάμει είτι ήθελεν. Και εδιεχώρισέ την πολυποίκιλα, εις τρόπον ότι έβγαλεν απ' αυτήν άνθρωπον τυπωμένον εις τέσσαρα στοιχεία Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 17^ο.

πολυποικιλία η.

Από το επίθ. πολυποίκιλος και την κατάλ. -ία. Η λ. τον 7.-8. αι. (LBG).

1) Μεγάλη ποικιλία (εδώ προκ. για μάρμαρα): από γαρ της πολυποικιλίας του εδάφους δίκην θαλάσσης εφαίνοντο εκ της χρυσοθέου θέας των κοσμητών και λαγα- ρικών και των κεφαλοκίωνων πάντων Hagia Sophia k 486² (προκ. για τις καιρικές αλλαγές): όλα τα ζώα είναι γεννημένα εις τούτα τα τέσσαρα στοιχεία, και κατά την αυτών ομοιότητα έρχεται και περισσεύει ένα το άλλο κατά την πολυποικιλίαν του καιρού της χροάς αυτού Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 19^ο. 2) (Μεταφ. προκ. για λέξη) μεγάλη ποικιλία ονομάτων, πληθώρα συνωνύμων· βλ. και ποικιλία (για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ., λ. ποικιλία): Προδρ. (Eideneier) IV 359 χφ V κριτ. υπ.

πολυποίκιλος, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr 1838, Διήγ. σεβαστ. Θωμά 57, Κορων., Μπούας 33, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 330^ο, Hagia Sophia α 467⁴⁻⁵, k 486¹⁰, 487⁷⁻⁸, Διγ. Ανδρ. 398²⁶, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 110.

Το αρχ. επίθ. πολυποίκιλος. Η λ. και σήμ. (ΛΚΝ).

Που εμφανίζει πολύ μεγάλη ποικιλία (σε χρώματα, είδη, μορφές, κλπ): Καρ- τάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 235^ο, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 181.

πολυποικιλότης η, Αρσ., Κόπ. διατρ. [1011].

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. ποικιλότης.

Εξαιρετική πολυπλοκότητα, πολυσυνθετότητα (στην κατασκευή έργου, χειροτεχνήματος, κλπ): *εποίησε την κιβωτόν ξυλίνην. Μέγα και θαυμάσιον ἔργον μετά πολλῆς και μεγάλης σοφίας και πολυποικιλότητος. Και εἶχεν μυρίας κατασκευάς και ἀπειρα γυρίσματα Χρονογρ. (Λαμψ.) 230.*

πολύπωνα, επίθ.

Από το επίθ. πολύπονος.

Με μεγάλο (ψυχικό) πόνο: *θλιμμένα και πολύπωνα από καρδίας λυπάται (ενν. η ρήγαινα) Ιμπ. 862.*

πολυπονεμένος, μτχ.επίθ., Σπαν. Α 37, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 521.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του πονώ ως επίθ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που υποφέρει από μεγάλο (σωματικό ή ψυχικό) πόνο: *Εβγάνω απού το στήθος μου μιαν πέτσα γαριωμένη, | στην κεφαλή την έδεσα την πολυπονεμένη. | Και με το δέμα το σφικτό ο πόνος έπαψέ με Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 288· Μα τι να λέγει η μάννα σου η πολυπονεμένη! θωρώντα να 'ναι κι από σε ίτις απορριμμένη; Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 163.*

πολυπόνετος, επίθ.

Από το *πολυπονώ· πβ. πολυπονεμένος.

Πολυβασανισμένος: *Κι ως μάννα πολυπόνετη ζητώ για 'λεμοσύνη! να τονε (ενν. τον Χριστό) κατεβάσετε με την 'πιδεξιούνη Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 345.*

πολύπονος, επίθ., Γλυκά, Στ. 180, Προδρ. (Eideneier) II 19-1 χφ Η κριτ. υπ., Φλώρ. 543, Λίβ. Sc. 1438, 2621, Λίβ. (Lamb.) N 19, 520, 692, Λίβ. Esc. 634, 4031, Λίβ. N 1315, 1462, 1522, 1545, 2283, 3218, Αχιλλ. L 756, Αχιλλ. (Smith) O 426, Ιμπ. 568, Φαλιέρ., Ενύπν.² 29.

Το αρχ. επίθ. πολύπονος. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στο ΑΛΝΕ.

1) (Συν. για πρόσωπα) πολυβασανισμένος: Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 508. 2) (Προκ. για πράγματα) α) κοπιαστικός: Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 246¹⁷². β) γεμάτος πόνο: Πολύθλιβον, πολύπονον πιττάκιν του Λιβίστρου Λίβ. N 1756.

πολυποσία η, Σπαν. Α 263, 268, Σπαν. Β 263, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 275, 281, Δούκ. 77¹⁰, Κεφάλ. παραιν. 115, Μαλαξός, Νομοκ. 185, Zygomalas, Synopsis 300 Φ 14.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., ΑΛΝΕ).

Υπερβολική κατανάλωση κρασιού: *Φεύγε τα συγκαθίσματα και τας πολυποσίας· | ειδέ συμβεί και κρατηθείς παρά τινος εις δείπνον, | μη σε νικήσει το κρασίν, μη σε προλάβει η μέθη Σπαν. Β 257.*

πολυπράγμονος, επίθ. — Βλ. και πολυπράγμων.

Από το επίθ. πολυπράγμων με μεταπλ. Πβ. σημερ. πολυπράγμονας.

Πολυάσχολος (εδώ μειωτ.) που ανακατεύεται σε ξένες υποθέσεις, περίεργος: *έστοντας και η μεγαλοσύνη σου να είχε πέμψει εκείνην την σκάτολαν με απαρασάλευτον πρόσταγμα ότι να μη την ανοίξουν (ενν. οι αυθέντρες) εις κανέναν τρόπον,*

αλλά να την εγυρίσουν ωσάν τους ήτον δοσμένη, τώρα μία από την άλλην πλέον πολυπράγμονος, επιθυμώντας να ιδούν τι είναι μέσα κλεισμένον, την άνοιξαν Μπερτόλδος 41.

πολυπραγμονώ, Σπαν. A 88, Σπαν. B 86, Σπαν. V 82, Σπαν. P 30, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 92, Δούκ. 71²⁴, 175²⁹, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 52^r, 54^r, Παϊσ., Ιστ. Σινά 824, Ροδινός (Βαλ.) 192.

Το αρχ. πολυπραγμονέω. Η λ. και σήμ. λόγ.

Εξετάζω κ. σε βάθος, λεπτολογώ: Υιέ, αν θέλεις κτήσασθαι προς άνθρωπον φιλιάν, | πολυπραγμόνει, μάνθανε, ψηλάφα, κατερώτα | την γνώμην, την υπόληψιν και την προαίρεσίν του Σπαν. (Μαυρ.) P 245· (εδώ μτβ. προκ. για πρόσωπο): Ταύτα ακούσαντες οι ιερείς εκάλεσαν ελθῆναι μαστευτάς, και προσέταξαν πολυπραγμονήσαι αυτήν και μαθήναι ει αληθώς παρθένος εστίν η Μαρία Λόγος ωφέλιμος 63^v.

πολυπράγμων επίθ., Μπερτόλδος 38.

Το αρχ. επίθ. πολυπράγμων. Η λ. και σήμ. λόγ. (ΛΚΝ).

Πολυάσχολος· (εδώ μειωτ.) που ανακατεύεται σε ξένες υποθέσεις, περίεργος· δεν έκαμαν τοιούτον σφάλμα διά να παρακούσουν την Βασιλείαν σου, αλλά διά την πολυπράγμονα επιθυμία των αυτ. 41.

πολυπρικαίνω, βλ. πολυπικραίνω.

πολυπρόσευχος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. προσευχή.

Που κάνει πολλές προσευχές, ευσεβής: ανήρ ... πολυπρόσευχος Sprachlehre 115.

πολυπύρινος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. πύρινος.

Που καίει πολύ δυνατά: Έτοιμη ας είναι να λαλεί η φλόγα της αβύσσου: | «Στρέφονται όπου εξέβησαν, πάλιν σ' αυτήν να οικήσουν.» | Κι ευθύς ανεμοστρόφιλος το πλήθος να συνάξει, | κι εις της αβύσσου τον θυμόν σύντομα να πετάξει. | Και γιον την βράσιν του ψαριού εις το θερμόν τηγάνι, | ούτως η πολυπύρινος, άμαν το μπουν, να βγάνει. Δευτ. Παρουσ. 338.

πολυράβδης, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. ραβδέα.

(Σκωπτ.) που δέχεται πολλά χτυπήματα με ραβδί: όνος ο πολυράβδης Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 51.

πολύρρους, επίθ., Βίος Αλ. 3560.

Το μτγν. επίθ. πολύρρους.

(Για ποταμό) ορμητικός: προς ποταμόν ... τον μέγαν και πολύρρουν αυτ. 2124.

πολύρρυτος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύρρυτος.

Που ρέει άφθονα: ου δάκρυσιν ο δικαστής κάμπτεται πολυρρύτοις Γλυκά, Στ. 419.

πολύς, επίθ., Σπαν. (Ζώρ.) V 98, Σπαν. Ο 97, Γλυκά, Αναγ. 126, Προδρ. (Eideneier) IV 364, Ασσίζ. 406²², Διγ. (Trapp) Gr. 1031, Διγ. Z 226, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 68, Βέλθ. 331, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 1582, Ερμον. Β 171, Χρον. Μορ. Η 154 κ.π.α., Χρον. Μορ. Ρ 6 κ.π.α., Πουλολ. (Τσαβαρή)² 84, Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 58, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 307, Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 18, Λίβ. Ρ 530, Λίβ. Sc. 1102, Λίβ. Esc. 2944, Λίβ. Ν 2039, Αχιλλ. (Smith) Ν 6 κ.π.α., Αχιλλ. (Smith) Ο 13, Ιμπ. 633, Χρον. Τόκκων 478, Φαλιέρ., Ιστ.² 8, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 119, Διήγ. Βελ. χ 79, Παρασπ., Βάρν. C 233, Αργυρ., Βάρν. Κ 187, Δούκ. 69⁷, Σφρ., Χρον. (Maisano) 18⁵, Ρίμ. Βελ. ρ 73, Διήγ. Αλ. V 22, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 39, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 518 κ.π.α., Εκθ. χρον. 6⁴, Ρίμ. Απολλων. (Κεχ.) 81 κ.α., Κορων., Μπούας 43, Διήγ. Αλ. G 265, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 98^v, Σοφίαν., Παιδαγ. 113, Δεφ., Λόγ. 200, Πεντ. Γέν. XXXVI 7, Πτωχολ. α 88, Χρον. σουλτ. 67²³, Ιστ. πατρ. 125⁶, Πηγά, Χρυσοπ. 226 (51), Παϊσ., Ιστ. Σινά 253, Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 269, Πανώρ.² Α' 74 κ.α., Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 398, Διγ. Άνδρ. 347³¹, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 467, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 57, Ψευδο-Σφρ. 300²⁶, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 123, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 58^v, Πτωχολ. Α 75, Λίμπον. 155, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 52, Ροδινός (Βαλ.) 146, Λεηλ. Παροικ. 476, Πτωχολ. Β 92, Διγ. Ο 604, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. θ' 23, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 166¹, κ.π.α.² πολλύς, Απολλών. (Κεχ.) 46, 78, 118, 181, 182, κ.α., Μαχ. 4¹⁴, 6⁹, 8²⁶, 12²⁰, 34³, κ.α., Κυπρ. ερωτ. 42², 49⁷, 77¹⁰, 84⁵, 93²⁰, 94⁶⁸, 104⁵⁷, 108³, 109^{3,5}, 112¹⁶, 126⁸, 132¹². ουδ. πολύν, Καλλίμ. 1173, Ασσίζ. 434²⁷, Βέλθ. 244, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 221, Σαχλ. Ν 207, Αχιλλ. (Smith) Ν 480, 512, 1021, Παρασπ., Βάρν. C 423, Σφρ., Χρον. (Maisano) 60²², 196¹, Ρίμ. Απολλων. (Κεχ.) 138, 270, 626, 1081, 1167, 1438, Διγ. Άνδρ. 366¹⁹, 368³², Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1990· συγκρ. πολλότερος, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 136²²· υπερθ. πολλότατος, Δαρκές, Προσκυν. [24], Σκορδύλης, Λόγ. Θεοτ. 434²⁰⁸, Μπερτολδίνος 164, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 73³¹⁻³², Πρόλ. άγν. κωμ. 29, Ροδινός (Βαλ.) 146, 172, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 16, Γ' 77, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 166¹², 184²⁴, 203⁷, 213¹⁴, 383²¹, 398²², 433²², 482¹⁸, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. ια' 20.

Το αρχ. επίθ. πολύς. Ο τ. πολλύς και σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 749, Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ.² πολλδύς, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ.). Ο υπερθ. πολλότατος στο Somav. και σήμ. ιδιωμ. (Pern., Ét. linguist. III 510, Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β' 392). Η λ. και σήμ.

1) Μεγάλος α) σε αριθμό ή ποσότητα· πολυάριθμος· πολύς: Διδ. Σολ. Ρ 104, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 5843, Διήγ. Αλ. V 44, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 454¹⁵· ο γιατρός εφλογοτόμησέν τον πριν τον καιρόν του ... και έβγαλεν πολύν αίμαν Ασσίζ. 434²⁷· (συχνά σε ελλειπτ. λόγο σε θέση ουσ.): Ήκουγα ξενιτεύθησαν πολλοί εκ τα γονικά τους Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 123· Τούτα τα λόγια τα 'πασι κι άλλες πολλές, Αθούσα, Ι κι εις το 'στερο επαντρεύγουντα κι όλα τ' αλησμονούσα Πανώρ.² Γ' 527· Τι να σε λέγω τα πολλά πολλάκις να βαριέσαι; Επει κι εγώ ωσάν κι εσέν βαριώμαι να τα γράφω Χρον. Μορ. Η 1092· ήθελα έχειν πολλά να ποίσω Ασσίζ. 197⁹· β) σε ένταση ή βαθμό: Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4139, Διγ. Άνδρ. 378²⁰, Ροδινός (Βαλ.) 121,

Πτωχολ. Β 9, Φορτούν. (Vinc.) Β' 14· γ) σε αξία, δύναμη, ισχύ: Αχιλλ. (Smith) Ν 206, Ιμπ. 635· δ) (χρον.) δ¹) μακρύς σε διάρκεια: Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 75, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. ιδ' 28· δ²) προχωρημένος: Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 486· ε) σε έκταση (τοπ.): Ροδινός (Βαλ.) 183. 2) Υπερβολικός, παράξενος: πολύ ήτο οι αναστεναμοί πώς δεν την εκεντήσα, | γιατί αρτυμένοι με φωτιά και με τη λάβραν ήσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 703· Μηδέ σου φανιστεί πολύ να 'μαι ανακατωμένος, | γιατί το δίδει ο πόθος μου ο πολυμπιστεμένος Φαλιέρ., Ιστ.² 301· (εδώ επιτιμητικά): πολύν σου και το κάθισμαν στου γάμου το τραπέζιν! Πουλολ. (Τσαβαρή)² 613. 3) Σε ευχή, επευφημία, (απο)χαιρετισμό: «Ζωήν, χαράν και 'γειάν πολλή να 'χετε», λέγ' η Μοίρα, | και με το βλέμμα το γλυκύ τους δυο μας εσυντήρα Φαλιέρ., Ενύπν.² 113· Πολλή ζωή του αυθένητη μας, της Ρόδου το κεφάλι (παραλ. 1 στ.) απού 'ρισε και γίνονταν προσευχές και νηστείες Γεωργηλ., Θαν. 306· Αυτείνη την αθιβολή περίσσα τη βαριούμαι | και δε μπορώ, συμπάθησ' μου, πλιο μου να σ' αφουκρούμαι | κι αφήνω σου πολλή ζωή Πανώρ.² Γ' 251· εκφρ. πολλά τα έτη, εις πολλά έτη (η έκφρ. και σήμ., πβ. και σπολλάτη): επονόμασαν τον Αλέξανδρον βασιλέα και εφούμισάν τον όλοι: «Πολλά τα έτη του Αλεξάνδρου του βασιλέως και του κόσμου ολουνού» Διήγ. Αλ. V 28· Εις πολλά έτη, βασιλεύ Κυδώνιε, εις πολλά έτη Πωρικ. (Winterwerb) II 94, 95. 4) (Έναρθρ.) το μεγαλύτερο μέρος (ενός συνόλου), η πλειονότητα: Εκράτησεν τους δώδεκα τους χωριστούς εκείνους, | εκράτησεν και άλλους ολίγους τούς ήθελεν και ηγάπαν, | το δε φουσσάτον το πολύν όρισεν να πηγαίνει Αχιλλ. (Smith) Ν 704.

Εκφρ. 1) Μέγας και πολύς = πολύ ισχυρός και πλούσιος (η έκφρ. ήδη αρχ.): Χρον. Τόκκων 3314. 2) Πολύς και ολίγος = όλος, ολόκληρος: ήλθεν ο άνθρωπος μετά ταύτα και έχασεν την σερμαγίαν του την πολλήν και ολίγην οπού είχεν και εσέβην και εις χρέος Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 164'.

Φρ. έχω κ. περί πολλού = θεωρώ κ. σπουδαίο, θαυμάζω κ.: Δίδει (ενν. ο βασιλεύς) εξήντα χιλιάδες | αργυρίου και χρυσίου | και 'γοράζει το λιθάρι | και περί πολλού το έχει Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 158.

Το ουδ. εν. ως ουσ. = η υπερβολή: δεν θέλω λείψει από την συμμετρίαν του λόγου, δεν θέλω εγώ μηδέ τινά παντελή στέρησιν να μας φέρει βλάβην, μηδέ το πολύ του λόγου να σας δώσει βάρος Πηγά, Χρυσοσπ. 174 (7).

Το αρσ. στον πληθ. ως ουσ. = (εδώ) οι απαίδευτοι παρεξεβάλομεν αυτήν διήγησιν του Αχιλλέως | και μετεβάλομεν αυτήν εις σαφεστέραν ρήσιν, | όπως γνωρίζουν οι πολλοί, οι μη μαθόντες λόγους, | την γέννησιν, ανατροφήν, ανδρεία του Αχιλλέως Αχιλλ. (Smith) Ν 1909.

πολυσαρκία η.

Το αρχ. ουσ. πολυσαρκία. Η λ. και σήμ. λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

Μεγάλος όγκος σάρκας· παχυσαρκία: Ιερακοσ. 447¹⁵· (εδώ ως ένδειξη ευρωστίας και ικανότητας): Συ τοίνυν ... εκείνους μεν (ενν. τους σκούμπρους) τη τιμή προβιβάζων, ... τέσσαρας ... ή πέντε εν δηναρίω παρέχεις, ημών δε (ενν. των τζιρών) συνασπισμόν ένα αρραγή ... ουδέ οβολού τινος άξιον κέκρικας. Νομίζομεν δε σε ου δι' άλλο τι τούτο ποιείν ... ειμή διά την πολυσαρκίαν εκείνων και την ημών προς ταύτην εναντιότητα Θεολ., Τζιρ. 355²¹⁻²².

πολυσήμαντος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολυσήμαντος. Η λ. και σήμ.

Πολύσημος· πολύ σημαντικός, βαρυσήμαντος· (εδώ στον πληθ. ως ουσ.): αλλ' ἐν τι και την αρετήν των πολυσημάντων ο σοφός καθ' ημάς οίδε λόγος Ευγ. Γιαννού-λη, Επιστ. 9^ο.

πολυσιμώνω, Στάθ. (Martini) Β' 277.

Από το α' συνθ. πολυ- και το σιμώνω. Η λ. στο Βλάχ. (πολυσημώνω) και σήμ. (Κριαρ., Λεξ.).

α) Έρχομαι πολύ κοντά, πλησιάζω πολύ: εγύρευγέ τονε ανοικτό, για να τονε λαβώσει (ενν. ο Χαρίδημος το Σπιθόλιοντα),¹ και πάντα ομπρός στα μάτια του με το σπαθί ξαμώνει,¹ για να τονε κρατεί μακριά, να μην πολυσιμώνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1088· β) έρχομαι, πλησιάζω συχνά: Αλλήλως συμβουλευόγουσι (ενν. η Αρετούσα κι ο Ρωτόκριτος) να μην πολυσιμώνει¹ του παλατιού ο Ρωτόκριτος και τα κουρφά να χώνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 671.

πολυσκουριάζω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το σκουριάζω. Η μτχ. παρκ. στο Δημητράκ. και το ΑΛΝΕ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = πολύ οξειδωμένος, πολύ σκουριασμένος: κι εκίνησε ο Δρακόκαρδος και 'σάζει τ' άρματά του¹ κι εσκέπασε τα μάγουλα τα κιτρινοβαμμένα¹ με σίδερα βαρά βαρά και πολυσκουριασμένα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1448.

πολυσουσαμάτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. σουσαμάτος (<μτγν. σησαμάτος, TLG).

Πασπαλισμένος με πολύ σουσάμι: Εγώ απ' όσα βρίσκονται στα σπίτια των ανθρώπων¹ απ' όλα τρώγω θαρρετά, χωρίς κανέναν κόπον.¹ Δεν με λανθάνει το ψωμί το καλοζυμωμένο (παραλ. 1 στ.), ουδέ καλές αβγόπιτες οι πολυσουσαμάτες Ζήνου, Βατραχ. 65.

πολυσπαταλώ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το σπαταλώ.

Κάνω πολλές σπατάλες: είναι τινές πλούσιοι ένδοξοι και πολυσπαταλούν και ρίχνουν το ειδικό τους εις κακήν στράταν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 359^ο.

πολυσπλαγχοσύνη η· πολυσπλαχνοσύνη.

Από το μτγν. επίθ. πολύσπλαγχνος και την κατάλ. -σύνη.

Μεγάλη συμπάθεια, στοργή: Χαρτί πολλά πονετικό, ...¹ άμε, γλυκοχαιρέτησε την ηγαπώ από εμένα (παραλ. 11 στ.), ιδέ και αν αλησμόνησε την πολυσπλαχνοσύνη,¹ του πόθου την γλυκότητα και την εμπιστοσύνη Ch. pop. 344.

πολύσπλαχνος, επίθ., βλ. πολυεύσπλαγχνος.

πολυσπλαχνοσύνη η, βλ. πολυσπλαγχοσύνη.

πολύσπορος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύσπορος. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

Που παράγει πολλούς καρπούς, γόνιμος: Ανάλ. Αθ. 56· (σε μεταφ.): Αυτή η συμβουλή του όφεως, η πανσπερμία είναι πάντων των κακών, όλης είναι της κακίας η ρίζα η πολύσπορος Πηγά, Χρυσοπ. 179 (21).

πολυσταύρι το, βλ. πολυσταύρι(ον).

πολυσταύρι(ον) το, Σεβήρ., Τελ. Σημειωμ. 6γ πολυσταύρι.

Το ουδ. του επιθ. πολυσταύριος ως ουσ. Ο πληθ. πολυσταύριμα ιδιωμ. (Andr., Lex.). Η λ. (πολυσταύριον) το 12. αι., στο Steph., Θησ. και στο Meursius· βλ. και LBG.

Φαιλόνιο λευκού χρώματος, διακοσμημένο με πολλούς σταυρούς, το οποίο φορούσαν πατριάρχες και επίσκοποι (Για το πράγμα βλ. και ODB, λ. *polystaurion, rhei-lonion*): Αφήνω το πολυσταύρι μου το χρυσό εις τον Άγιον Γεώργιον Σεβήρ., Διαθ. 191⁴⁻⁵.

πολυσταύριος, επίθ., Ιστ. πατρ. 202⁵.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. σταυρός· πβ. επίθ. πολύσταυρος (8.-9. αι., LBG).

(Προκ. για ιερατικά άμφια) διακοσμημένος με πολλούς σταυρούς: Τα δε φαιλόνια εισί μέρος μεν πολυσταύρια, | μέρος δε χρυσοῦφαντα με τα χρυσά κλωνάρια Παῖσ., Ιστ. Σινά 671.

πολυστέκομαι.

Από το α' συνθ. πολυ- και το στέκομαι. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Παραμένω πολύ χρόνο κάπου: Μην τους αφήσετε λοιπόν (ενν. τους Τούρκους) στην Πόλιν να σταθούσιν, | μηδέ ριζώσουσιν εκεί ή να πολυσταθούσιν Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 323.

πολυστέναγμα το.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. στέναγμα.

(Περιληπτ.) πολλοί, συνεχείς αναστεναγμοί· (εδώ στον πληθ. ως έκφραση λύπης): ανέλυσέ μ' η φλόγωσις των πολυστεναγμάτων | και γάλι γάλι χάνομαι, λύομαι, υπαγαίνω Σπαν. Α 26.

πολυστένακτος, επίθ., Μιχ. ιερομ. 26.

Το μτγν. επίθ. πολυστένακτος. Η λ. σε έγγρ. του 17. αι. (Μαλτέζου, ΕΕΒΣ 39/40, 1972/3, 524) και στο ΑΛΝΕ· βλ. και LBG, καθώς και Μπαμπιν., Λεξ. σ. 1443.

α) Που προκαλεί πολλούς στεναγμούς: η πρώτη αμαρτία | είναι η πολυστένακτος αυτή περηφάνια, | και απ' αυτήν εξέπεσε Σατάν ο Εωσφόρος Ιστ. Βλαχ. 1602· (μεταφ.): πολυστένακτος και χαλεπός καιρός Πηγά, Χρυσοπ. 310 (2)· β) που αναστενάζει πολύ· (εδώ μετων.): έχω ψυχήν πολύπονον, πολύθλιβον καρδίαν, | ομμάτια πολυστένακτα και σπλάγχνα φλογισμένα Προδρ. (Eideneier) II 19-2 χφ Η κριτ. υπ.

πολυσύγιστος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το συγύζομαι (τ. του συγχύζομαι βλ. Τ. Karanastassis [Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. σ. 393]).

Που ενδιαφέρεται πολύ για κάποιο πράγμα, που νοιάζεται πολύ για κ.: εβάλαμε τους προεστούς μας και εμάζωναν τα άσπρα και αυτοί με το να είναι πολυσύγιστοι εις τα υπάρχοντά τους ... τα τόσα δεν εγίνηκαν μουκαέτες και κατασκορπίστηκαν τα άσπρα ένθεν κάκειθεν Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 72^{rv}.

πολυσύλλαβος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολυσύλλαβος. Η λ. και σήμ.

Που αποτελείται από πολλές συλλαβές: (εδώ) που χρειάζεται πολλές λέξεις για να εξηγηθεί, αναλυτικός: Τα πράγματα ... οπού υποπίπτουσιν εις την αίσθησιν είναι φανερά και εις όλους τους ανθρώπους γνώριμα ... και δεν χρειάζονται ερμηνείαν πολλήν και εξήγησιν πολυσύλλαβον Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 149¹⁰.

πολυσύμφορος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. συμφορά. Η λ. τον 11.-12. αι. (LBG) και στο Κουμαν., Συναγ. v. λέξ.

Που τον έχουν βρει πολλές συμφορές: ε, ε, ψυχή πολύπνε, πολυσυμφοροτάτη, | πώς απαντάς, παράδοξον, πώς ουκ ερράγης, ξένον Γλυκά, Στ. 180.

πολυσυναγμένος, μτχ. επίθ. — Βλ. και πολυσύνακτος.

Η μτχ. παρκ. του *πολυσυνάγω (<α' συνθ. πολυ- και το συνάγω) ως επίθ.

Που προέρχεται από πολλά διαφορετικά μέρη, που τον έχουν συγκεντρώσει από πολλά διαφορετικά μέρη (βλ. Lex. Chron. Mor.): Εκείνοι που έρχονται εδώ του να μας πολεμήσουν, | όλοι είναι πολυσύναχτοι από διάφορες γλώσσες: και θέλω να το ξεύρετε, τινάς μη το απιστήσιν, | και ο λαός πολύπλοκος και πολυσυναγμένος, | ποτέ καλήν συμβίβασιν ουκ έχουσιν αλλήλως Χρον. Mor. P 3989.

πολυσύνακτος, επίθ.: πολυσύναχτος. — Πβ. και πολυσώρευτος.

Από το *πολυσυνάγω (<α' συνθ. πολυ- και το συνάγω). Ουδ.(:) πολυσύνακτον στο Κουμαν., Συναγ. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex.) βλ. και LBG.

Που προέρχεται από πολλά διαφορετικά μέρη, που τον έχουν συγκεντρώσει από πολλά διαφορετικά μέρη (βλ. και Lex. Chron. Mor., λ. πολυσυναγμένος): Εκείνοι που έρχονται εδώ του να μας πολεμήσουν, | όλοι είναι πολυσύναχτοι από διάφορες γλώσσες Χρον. Mor. P 3987.

πολυσύναχτος, επίθ., βλ. πολυσύνακτος.

πολυσυχνάζω πολυσυχνιάζω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το συχνάζω.

Κάνω κ. πολύ συχνά: Κρουφά τον αναντράνιζε (ενν. η Αρετούσα το Ρωτόκριτο) κι ουδέ πολυσυχνιάζει, | ακάτεχη σ' έτοια δουλειά και δίχως πόθο μοιάζει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 2097.

πολυσυχνιάζω, βλ. **πολυσυχνάζω**.

πολυσφαγής, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το σφάττω. Η λ. στον Ψευδο-Καλλισθένη (L-S) και στο Κουμαν., Συναγ.

Που σφάζει, που σκοτώνει πολλούς· (εδώ σε σχ. υπαλλαγής): *Των Μακεδόνων χεῖρες οὖν ἀπέκαμον ἐκ κόπου, ἵ ἐμβάψασαι τὸν σίδηρον πολυσφαγεί τῷ λύθρῳ* Βίος Αλ. 2251.

πολυσχεδής, επίθ., βλ. **πολυσχιδής**.

πολυσχιδής, επίθ.: **πολυσχεδής**.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. λόγ. Ο τ. τον 4. αι. (TLG), στο Lampe, Lex. και στο LBG.

Που εκτείνεται σε πολλά πεδία, πολύπλευρος: Ο δε (ενν. ο Νεκτεναβώ) προς ταύτην (ενν. την βασίλισσαν) ἔφησε κακῶς και μετ' ἀπάτης· ἰ «τῶν ζητουμένων εὐρεσις σκέψεως πολλῆς δέεται, ἵ ὥς ἐνεστι πολυσχεδής· εἰσὶ γὰρ ὠροσκόποι, ἵ σημειολύται πάμπολλοι σὺν ονειροπολύταις ...» Βίος Αλ. 186· *Τα μὲν γὰρ ἅπαντα γεγεννημένα τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως πολλοῖς τε και πολλάκις ἐξιστορήθη ... Και πρὸς ἀλλήλους οἱ πλείους οὐ συνεφώνησαν ... Πολυσχιδῶν γὰρ τούτων ἰ τελούντων και μηδέ παρ' αὐτῶν ἰσῶς τῶν ἐνεργούντων γινωσκομένων, σχολή γε ἂν τοῖς ἐξιστοροῦσι τοῦ ἀληθοῦς παντάπασι γενήσεται ἡ ἐπίτευξις* Ψευδο-Σφρ. 150².

πολυσωρεμένος, μτχ. επίθ. — Βλ. και **πολυσώρευτος**.

Η μτχ. παρκ. του *πολυσωρεύω (<α' συνθ. πολυ- και το σωρεύω) ως επίθ.

Που τον έχουν συγκεντρώσει από πολλά διαφορετικά μέρη (βλ. Lex. Chron. Mor.): *θέλω να το ἐξεύρετε, τινάς μὴ το ἀπιστήσῃ, ἵ ὅτι ὁ λαός πολὺπλοκος και πολυσωρεμένος, ἵ ποτέ καλὴν συμβίβασιν οὐκ ἔχουσιν ἀλλήλως* Χρον. Μορ. Η 3989.

πολυσώρευτος, επίθ. — Πβ. και **πολυσύνακτος**.

Από το *πολυσωρεύω (<α' συνθ. πολυ- και το σωρεύω). Η λ. στο LBG με διαφορ. σημασ.

Που τον έχουν συγκεντρώσει από πολλά διαφορετικά μέρη (βλ. Lex. Chron. Mor., λ. πολυσωρεμένος): *Εκείνοι ὅπου ἐρχονται ἐδῶ του να μας πολεμήσουν ἵ ὅλοι εἶναι πολυσώρευτοι ἀπὸ διαφόρες γλώσσες* Χρον. Μορ. Η 3987.

πολυταλάνιστος, επίθ.

Από το *πολυταλανίζω (<α' συνθ. πολυ- και το ταλανίζω).

Πολύ αξιοκατάκριτος: *Ὁ γένος φαρισαίων, και πολυγόγγυστον, ἀλλὰ και πολυταλάνιστον!* Πηγά, Χρυσοπ. 60 (19).

πολυτάπητας, επίθ. αρσ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το αρχ. ουσ. τάπης. Τ. πολυτάπητος στο L-S Κων/δη βλ. και LBG.

Που έχει πολλά χαλιά· (εδώ ως ένδειξη πλούτου): ο πάσι πύλας τας αυτού πένη-
σιν υπανοίξας (ενν. ο Ιωβ) (παραλ. 2 στ.), αϊφνης ωράθη δύστηνος, γυμνότερος υπέ-
ρου, | γυμνός ο πολυτάπητας, ο πεπλομαργαρόστρους Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 39.

πολυτάραχος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολυτάραχος. Η λ. και σήμ.

Που χαρακτηρίζεται από πολλή ταραχή, πολύ θόρυβο: Δέομαί σου, ω Αθηνά, ... |
να μου ειπείς να δηγηθώ ... | μάχην την πολυτάραχον του θαυμαστού Μιχάλη Παλα-
μήδ., Βοηβ. 3.

πολυτεκνία η, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 120⁸.

Η λ. στον Αριστοτέλη και σήμ. Τ. πολυτεκνία στο Βλάχ.

Το να αποκτά, να έχει κανείς πολλά παιδιά: Περιστερά καμάρωνε διά πολυτε-
κνία, | πως κάμνει τέκνα περισσά και έχουν ευμορφία αυτ. 120¹.

πολύτεκνος, επίθ., Φυσιολ. (Legr.) 683, Φυσιολ. 353³¹-354¹. — Πβ. και πολύγο-
νος.

Το αρχ. επίθ. πολύτεκνος. Η λ. και σήμ.

Που έχει πολλά παιδιά: Εστι γαρ η πέρδιξ πολύτεκνον όρνεον παρά πάντα τα
πετεινά Φυσιολ. (Sbord.) 207⁶ (μεταφ.): αυτή (ενν. η εκκλησία) είν' πολύτεκνος Θεού
η κολυμβήθρα Φυσιολ. (Legr.) 710.

Το ουδ. ως ουσ. = πολυτεκνία (βλ. ά.): Κράζεται ... η θεά Κύπρις, διά το πολύγο-
νον και πολύτεκνον των ανθρώπων Ροδινός (Βαλ.) 165.

πολυτέλεια η.

Το αρχ. ουσ. πολυτέλεια. Η λ. και σήμ.

Υπερβολική δαπάνη· χλιδή· (εδώ προκ. να τονιστεί ο πλούτος της κατασκευής):
Βλέπω παντός από χρυσού το κάστρον με μαργάρων | και λίθων πολυτέλειαν πολλών
συσκευασμένον Καλλίμ. 217.

πολυτελής, επίθ., Φλώρ. 308.

Το αρχ. επίθ. πολυτελής. Η λ. και σήμ.

α) Πολυέξοδος, πολυδάπανος: Γλυκά, Στ. 406, Καλλίμ. 358· (προκ. για τόπο):
Και τότε ήτον να ιδεί τινάς την προθυμίαν των γιανιτσάρων και τον κόπον οπού έκα-
ναν ... να σέβουσιν εις τόπον ... τον οποίον είχασι πάντοτε διά φήμης ως πλούσιον και
πολυτελή Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 381· β) πλούσιος, μεγαλοπρεπής· (εδώ πλεοναστι-
κά): Εκείνος προς τους αδελφούς τα πάντα καταλέγει: | πώς εις το δρακοντόκαστρον
εσέβην μόνος τότε, | πώς εύρεν τας πολυτελείς λαμπρότητας εκείνας Καλλίμ. 1424·
γ) έκφρ. λίθοι πολυτελείς (η χρ. ήδη μτγν.) = πολύτιμες πέτρες: η γαρ παώνα διά
χρυσού και αργύρου και σμαράγδου την χρώαν έχει των πτερύγων, ο δε φοίνιξ υακίν-
θου και σμαράγδου και λίθων πολυτελών Φυσιολ. Β 2⁵.

Ο πληθ. του ουδ. ως ουσ. = πράγματα που έχουν μεγάλο κόστος, πολύ ακριβά:
Αλλ' αν στολαί, παραταγαί και πλήθος του φουσσάτου | και τ' άλλα τα πολυτελή και

των χρημάτων βάρη| αναδραμείν ου δύνανται την δυσκολοτοπίαν (παραλ. 2 στ.) ... σήμερον ας έχουν καταστόλιν Καλλίμ. 130.

πολυτεχνογάζωτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ-, το ουσ. τέχνη και το γαζώνω (βλ. ά.) ή από το επίθ. πολυτεχνής και το γαζώνω.

Που είναι κεντημένος με πολλή τέχνη: Το πολυτεχνογάζωτο ρούχο το φημισμένο,| τσ' αράχνης, που ως κι εις τσ' ουρανούς είναι ονοματισμένο Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 37.

πολύτητα η.

Από το επίθ. πολύς και την κατάλ. -ύτητα.

Μεγάλος αριθμός· αριθμητική υπεροχή: περίσσια εσκληρευόντανε η καρδιά τους (ενν. των αρχόντων) εις αυτούς διά την πολύτητα του λαού και οι άρχοντες ήσαν ολίγοι Σουμμ., Ρεμπελ. 166.

πολυτιμημένος, μτχ. επίθ., Διήγ. σεβαστ. Θωμά 398, Φαλιέρ., Ιστ.² 226 ΝΥ κριτ. υπ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του τιμώ ως επίθ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

α) Που απολαμβάνει μεγάλης τιμής και σεβασμού: Δεν έν' αυτός με των νηπίων το στόμα ο δοξασμένος (ενν. ο Μεσσίας)| κι από της γης σας το λαόν ο πολυτιμημένος; Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 150· β) (προκ. για πράγμα) που έχει μεγάλη αξία, πολύτιμος: Ο βασιλεύς ... με χείρα του την δεξιάν εκράτιε το σκήπτρον,| εκείνο το εξαίσιον, το πολυτιμημένον,| σπού 'χε λίθους εκλεκτούς, εύμορφα καμωμένον| τοπάζια, μπαλάσια και εύμορφα ρομπίνια,| αδάμαντους παμμέγιστους και έκλαμπρα ζαφείρια Αρσ., Κόπ. διατρ. [190].

πολυτίμητος, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 868, Διγ. Α 2262, Διγ. Ζ 2195, 2522, Ερμον. Τ 375, Βίος Αλ. 4128, Ιμπ. 296 κριτ. υπ., Διήγ. Βελ. χ 86, Θρ. Κων/π. διάλ. 2, Αργυρ., Βάρν. Κ 2, Hagia Sophia α 465², Διήγ. Βελ. Ν² 92, Διήγ. Αλ. V 58, Αλεξ.² 505, Παράφρ. Χων. (v. Dieten) I 86, Κορων., Μπούας 132, Διήγ. Αλ. G 271¹⁰, Διήγ. Αλ. F (Konst.) 58¹⁴, Διήγ. Αλ. E (Lolos) 201¹⁶, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 110⁵, Πτωχολ. α 300, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 224, Αρσ., Κόπ. διατρ. [1417], Πηγά, Χρυσοπ. 203 (34), Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ 163¹⁴, Ιστ. Βλαχ. 2797, Καλόανδρ. (Κεχ.) 406, Μπερτόλδος 85, Ροδινός (Βαλ.) 126, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 86⁵, κ.α.

Το αρχ. επίθ. πολυτίμητος. Η λ. και σήμ.

1) Που του έχουν αποδοθεί ή του αποδίδονται μεγάλες τιμές: Σκλάβ. 29, Χρησμ. (Brokkaar) Ν 128, Προσκυν. Εθν. Βιβλ. 2043 456. 2) Που έχει μεγάλη αξία, πολύτιμος, βαρύτιμος: Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 344⁹, Διήγ. Αλ. G 277²⁷, Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. ΙΑ' [331], Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ιω. ιβ' 3· (μεταφ.): Τι αξιοπρεπέστατον και θαυμαστόν και μέγα,| τι άγαν πολυτίμητον έπαινος να συγγράψω; Παρασπ., Βάρν. C 2· Αυτή είναι μία ερμηνεία θαυμάσιος και κατά αλήθειαν πολυτίμητος, την οποίαν μας ερμήνευσεν ένας γνωστικός και πολυμαθής άνθρωπος από τα μέρη της Μοσχοβίας Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 163.

πολυτίμιος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολυτίμιος (L-S Suppl., TLG)· βλ. και LBG.

Πανάκριβος, πολύτιμος: *μανδίν όλον κατάστικτον από λίθων και μαργαρίτων πολυτιμίων Hist. imp. (Rochow) 196⁸⁹.*

πολύτιμος, επίθ., Καλλίμ. 203, Διγ. (Trapp) Gr. 1667, 1774, 1866, 1870, 1872, Διγ. A 2559, Διγ. Z 1149, 1172, 2086, 3640, Ερμον. Φ 347, Θησ. IB' [49⁴], Έκθ. χρον. 67³, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσχογλου) 135¹, Ιστ. πατρ. 142²², 169²², 201³, Δωρ. Μον. XXV, Hagia Sophia α 454¹², 458¹³, 465¹¹, κ 486¹⁰, φ¹ 500³¹, ω 527¹⁴, f 594³¹, 596²⁴ κ.α., Ιστ. Βλαχ. 1510, Διγ. Ανδρ. 318⁷⁻⁸, 338³³, 339¹⁰, 364²⁸, 368³⁵, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 348⁸.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ.

1) Που έχει μεγάλη αξία (συν. υλική)· ακριβός: *επτά μαργάρους εύρομεν ένδον οστράκοις τούτου (ενν. του καρκίνου), Ι καλούς και πάνυ θαυμαστούς και λίαν πολυτίμους Βίος Αλ. 4352· εχάρισέ του φόρεμα και χαρίσματα βασιλικά του εχάρισε και άλογα πολύτιμα Χρον. σουлт. 131²⁰· Ο δε λέγει: «Ναι, άρεσάν με (ενν. οι δούλοι)· αμή είναι νόμος να μην αγοράζομεν άνδρα πολύτιμον» Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 9²¹· τα χαρίσματα τυφλώνουν αφεντάδες, Ι τα δώρα τα πολύτιμα πολλούς κυβερνητάδες Ιστ. Βλαχ. 1488· (με τα ουσ. λιθάρι(ον), λίθος, πέτρα): Εποίησεν (ενν. ο βασιλεύς) και σταυρούς πέντε, καλλωπίσας αυτούς διά χρυσού καθαρού και με πολύτιμα λιθάρια Hagia Sophia ω 532¹⁰· εφόριεν δε (ενν. ο Αχιλλεύς) και στέφανον εκ λίθου πολυτίμου Αχιλλ. (Smith) Ο 66· σταυρούς ... με όλες τις πολύτιμες πέτρες εγκοσμημένους Hagia Sophia f 597³⁰. 2) Που τιμάται πολύ· πολύ σεβαστός: είδα μαννάδες και παιδιά να βρουνσιν πλακωμένα, Ι ανδρόγυννα πολύτιμα κακοθανατισμένα Σκλάβ. 28.*

πολυτρέφομαι· πολυθρέφομαι.

Από το α' συνθ. πολυ- και το τρέφομαι (βλ. ά. τρέφω).

Καταναλώνω άφθονη τροφή· (σε παροιμ. φρ.): *τόσα πολλά εψηλώσε, καίσαρ, π' α δε λογιασεις, Ι κι οι δυο εχαλαστήκαμε α δε τονε χαλάσεις· Ι δέντρο που πολυθρέφεται και μοναχό ψηλώνει, Ι το χέρι το βασιλικό θε να το χαμηλώνει Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 267.*

πολυτρεχάτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. τρεχάτος. Λ. πολυτρέχατος στο Somav. Η λ. στο Βλάχ.

(Για ποτάμι) που κυλά γρήγορα, ορμητικά· (εδώ σε μεταφ.): *χαίρε συ οπού αναβρύζεις ποταμόν πολυτρεχάτον Μετάφρ. Ακαθ. Υμν. 140³³.*

πολυτρίχι, πολυτρίχιν το, βλ. πολυτρίχιον.

πολυτρίχιον το, Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 19· *πολυτρίχι*, Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 22, 24, 63· *πολυτρίχιν*. — Βλ. και πολύτρίχον.

Απο το ουσ. πολύτρίχον και την υποκ. κατάλ. -ιον (Ανδρ., Λεξ., λ. πολυτρίχι). Ο τ. πολυτρίχι και σήμ· βλ. και LBG.

Φυτό με φαρμακευτικές ιδιότητες, το αδιάντον το κοινόν (Για το πράγμα βλ.

Καββάδας, Βοτ. φυτολ. λεξ. 103, λ. αδιαντον): Περί να μηδέν πέσουν τρίχες κεφαλίου ποτέ. Πολυτρίχιν βράσον με το κρασίν και πλύνον την κεφαλήν καλά Σταφ., Ιατροσ. 15⁴⁰⁻¹ να τον ποτίσεις (ενν. τον πάσχοντα) με νερόν, οπού να το βράσεις με αδιαντον (ήγουν πολυτρίχιον) ή κρασί στυφόν Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 17.

πολύτριχον το, Ιερακοσ. 442¹⁶. — Βλ. και πολυτρίχιον.

Το μτγν. ουσ. πολύτριχον. Πληθ. πολύτριχα σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ. Η λ. στον Κοραή, Ατ. Ε' 310 και το ΑΛΝΕ.

Φυτό με φαρμακευτικές ιδιότητες, το αδιαντον το κοινόν (για το πράγμα βλ. Καββάδας, Βοτ. φυτολ. λεξ. 103, λ. αδιαντον): εις τον αυτόν ζωμόν συμμίξας αργαλικόν, υοσκύαμον, πολύτριχον ..., εξ αυτών αυτώ (ενν. τω ιέρακι) δώσεις οφάς Ορνεοσ. αγρ. 540⁸.

πολύτριχος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύτριχος. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

Τριχωτός, δασύτριχος: Είθ' ούτως έφανεन ημίν περί δεκάτην ώραν| ανήρ δασύς πολύτριχος, παρόμοιος ως χοίρος Βίος Αλ. 4237.

Εκφρ. πολύτριχος βοτάνη = φυτό με φαρμακευτικές ιδιότητες, το αδιαντον το κοινόν (βλ. και ά. πολυτρίχιον, πολύτριχον): βοτάνην πολύτριχον, ήτις γεννάται εις τας πηγάς και τους αγωγούς λαβών, καθάρισον αυτήν και λάβε εξ αυτής όσον κέρ. β' Ορνεοσ. αγρ. 519²⁵. Όταν ιδής τον ιέρακα ρέγχοντα εκ του στήθους, λαβών βοτάνην την λεγομένην πολύτριχον ... πρόσθεσ τω ιέρακι Ορνεοσ. αγρ. 520¹¹.

πολυτρομάσσω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το τρομάσσω. Λ. πολυτρομάζω στο ΑΛΝΕ.

Αισθάνομαι μεγάλο φόβο· χάνω το θάρρος μου από μεγάλο φόβο: απέκει και τους δύο τους στην φούρκα να κρεμάσουν,| να βλέπουνσιν γοι επίλοιποι και να πολυτρομάσσουν Μαρκάδ. 520.

πολύτροπος, επίθ., Καλλίμ. 1516, 1788, Ερμον. Χ 141, Ζυγομ., Διήγ. Περχζουέ² 224, Ψευδο-Σφρ. 456²⁴⁻²⁵.

Το αρχ. επίθ. πολύτροπος. Η λ. και σήμ.

1α) Πολυμήχανος, εφευρετικός: Ερμον. Χ 107, Ροδινός (Βαλ.) 159· β) (με αρνητ. σημασ.) πονηρός, πανούργος: Καλλίμ. 1431, Ψευδο-Σφρ. 434⁷. **2α)** Πολύπλοκος: όργανα πολύτροπα έτερα ποιήσας (ενν. ο αμιράς) και μηχανάς ... κατεβίβασεν αυτάς (ενν. τας διήρεις και τριήρεις) ένδον του λιμένος Ψευδο-Σφρ. 394²⁸. β) (μεταφ.) δύσκολος: μάθε το, πολύτροπος ετούτη η στράτα (ενν. της σωτηρίας) υπάρχει,| αμέ οπού θέλει από καρδίας εύκολα την κοντεύγει Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2319. **3)** Αστατος, ασταθής: παρακαλούμεν ... εμμείναντες εις την παλαιάν και ατάραχον τάξιν και κυβέρνησιν του καλού πνευματικού κυρ Αββακούμ, μάλιστα διά να μην αλλοτριωθεί το μοναστήριον ..., υποκείμενον εις πολύτροπες γνώμες Βλαστού, Επιστ. 177²⁷.

πολύτροφος, επίθ.: πολύθροφος.

Η λ. στο Θεόφραστο.

Που τρώει πολύ: όσοι είναι παχείς εις την σάρκα και πολύθροφοι τους βλάπτει χειρότερα (ενν. ο περισσός ύπνος) Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 177.

πολυτρώγω, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 190.

Από το α' συνθ. πολυ- και το τρώγω. Τ. πολιοτρώω, (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιωμ., λ. πολιο-) και πουλιουτρώω (Δημητρίου, Λεξ. Σάμ.) σήμ. ιδιωμ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 552· βλ. και Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. 73), καθώς και στο ΑΛΝΕ.

Τρώω πολύ (με αναφορά κυρίως στην ποσότητα ή/και τη συχνότητα): όποιος τα πολυτρώγει (ενν. τα κάστανα) πονεί η κεφαλή τους και σφίγγει το κουφάρι του, διατί είναι αργοχώνευτα αυτ. 218· (προκ. για υγρό που τρώγεται με στερεά τροφή): όστις το πολυτρώγει (ενν. το ξίδι), γερά ογλήγορα αυτ. 186.

πολυύμνητος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολυύμνητος. Η λ. και σήμ.

Που έχει υμνηθεί (και υμνείται) πολύ (εδώ προκ. για θαύμα· βλ. και Lampe, Lex., στη λ. 3): Τούτο το πολυύμνητον και πολυθρύλητον και εξαίσιον και εξαίρετον και θαυμάσιον και θαύματος άξιον θαύμα της Παναγίας αληθώς και αναμφιβόλως υπήρχεν Καναν. (Pinto) 521· (για το Θεό (βλ. και Lampe, Lex., στη λ. 2) και την Παναγία): δος, πολυύμνητε Βασιλεύ, εις ημάς οπού σε γνωρίζομεν και σε πιστεύομεν, να θαυμάζομεν και την κραταιάν δύναμίν σου Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 137· αυτή η πολυύμνητος (ενν. η Παναγία) των άνω υπερτέρα, των ουρανίων στρατειών, πάντων αγιωτέρα Διακρούς. 116²⁵.

πολυφαγία η, Ορνεοσ. 579¹⁰, Κρασοπ. (Eideneier) ΑΟ 55, L 22, Μαλαξός, Νομοκ. 185, Zygomalas, Synopsis 300 Φ 14, Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 167²⁴⁶, Αγαπ., Δαμασκ. Βαβλαάμ 146²⁷, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 178· πολυφαΐα, Κρασοπ. (Eideneier) V 52.

Η λ. στον Ιπποκράτη (TLG). Ο τ. και σήμ. στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. πολυφαγία). Η λ. και σήμ.

α) Η ιδιότητα του πολυφάγου, το να τρώει κανείς πάρα πολύ, η αδηφαγία: Από την πολυφαγίαν επόθαναν πολλοί άωρον θάνατον, διατί, όταν φάγεις από το αρκετόν σου περισσότερο, είναι μεγάλη ζημία Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 178· αντίς την εγκράτειαν ημείς έχομεν την πολυφαγίαν και την μέθην Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 342^ν β) η κατανάλωση υπερβολικά μεγάλης ποσότητας τροφής: είδέ από πολυφαγίας ή μέθης ή ραθυμίας ο θάνατος του παιδίου γέγονεν, του εκουσίου φόνου έναι όμοιον Μαλαξός, Νομοκ. 444· οι πτωχοί είναι γυμνοί, είναι και πεινασμένοι, και σεις χορτάτοι περισσά και παραμεθυσμένοι, και σκάζει η κοιλία σας εκ την πολυφαγίαν Ιστ. Βλαχ. 2801· γ) άσεμνο γλέντι, φαγοπότι (πβ. Κ.Δ., Πέτρ. Α' δ' 3): φθάνει μας ο απερασμένος καιρός της ζωής να εκάμαμεν το θέλημα των εθνών, περιπατώντες εις ασελγείες, επιθυμίες, μέθες, πολυφαγίες, ποτά Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ. Επιστ. Πέτρ. Α' δ' 3.

πολυφάγος, επίθ.

Η λ. στον Ιπποκράτη (για πιθ. πρωιμότερη μνεία βλ. TLG). Η λ. και σήμ. (Κριαρ., Λεξ., Μπαμπιν., Λεξ. (λόγ.)).

Που τρώει πολύ λαίμαργος, φαγάς: η αίγα και το πρόβατον, ο πολυφάγος χοίρος Διήγ. παιδ. (Tsioupi) 53.

πολυφαΐα η, βλ. πολυφαγία.

πολύφεγγος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πολύφεγγος (TLG) βλ. και L-S. Για το αρσ. ως τοπων. βλ. Δραγούμης, Αθ. 25, 1913, 198, σήμ. 1. Η λ. στο ΑΛΝΕ· πβ. και ρ. πολυφέγγω στο Κριαρ., Λεξ.

Πολύ λαμπερός, αστραφτερός: Ελαμπεν (ενν. η λυγερή) πάντα το βράδυ, ωσάν πολύφεγγον πετράδι Διγ. Α 262.

πολυφήγητος, επίθ., βλ. πολυαφήγητος.

πολυφήμητος, επίθ.

Από το αρχ. επίθ. πολύφημος κατά τα επίθ. σε -ητος. Η λ. σε επιγρ. (L-S Suppl.) και σήμ. λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Φημισμένος, ξακουστός: εμερολόγουν ταύτα: «Συ μεν, ω πατρίς, εκάης | παντελώς και ερημάσθης, | πολυφήμητος ω Τροία ...» Λουκάνη, Αλ. Τροίας [863].

πολυφημισμένος, μτχ. επίθ., Κορων., Μπούας 15, 49, 71, 88, 115, 116, 129, Μαρκάδ. 667· πολυφουμισμένος, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 333, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. Ι 1387. — Βλ. και πολλοφουμισμένος.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του φημίζω. Ο τ. (και τα πολυφουμίζω-ομαι) στο Soman· το πολυφουμίζω και σήμ. ιδιωμ. (Pern., Ét. linguist. III 510). Η λ. και σήμ. (Κριαρ., Λεξ., Μπαμπιν., Λεξ.).

Πολυφημισμένος, ονομαστός: Θαυμαστέ Μερκούριε, ..., κι ανδρειωμένε, | στον κόσμον πάντα ξακουστέ και πολυφημισμένε Κορων., Μπούας 95· πολλά εχάσαμεν οι άθλιοι Ρωμαίοι | αυτήν την πόλιν χάνοντες, την πολυφημισμένην Θρ. Κων/π. Β 11· (προκ. για την Παναγία): χαίρε συ των αγγέλων το πολυφημισμένον και πολυλεγόμενον μέγα θαύμα Μετάφρ. Ακαθ. Ύμν. 135¹⁵.

πολύφθαλμος, επίθ., βλ. πολυόφθαλμος.

πολυφθάνω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το φθάνω.

Παραωριμάζω: Όταν αρχίζουν να ξανθίζουν, τότε θέριζε τα γεννήματα και μάλιστα τα κριθάρια και όσπρια τα οποία, εάν τα αφήσεις να πολυφθάσουν, γίνονται άνοστα και κακόβραστα και πίπτουν και πολλά εις το χωράφιον και χάνεις τα Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 140.

πολύφθονος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. φθόνος. Η λ. τον 9. αι. (TLG): βλ. και LBG.

Που τον φθονούν πολύ: η ρούγα η πολύφθονος, η πολυζηλεμένη, | με την ροπήν και χαλασμόν ευρέθη χαλασμένη Σκλάβ. 53.

πολυφιλόχρεος, επίθ.

Από το πολυ-, το φιλο- και το -χρεος (πβ. σύνθ. σε -χρεως και με μεταπλ. σε -ος).

Αγν. σημασ.: παρευθύς εξύγιανεν, εγένετο ως λέων, | όμορφος, πολυφιλόχρεος, λαμπρός και χιονάτος Χρον. Τόκκων 3459.

πολυφκαριστώ, βλ. πολυευχαριστώ.

πολύφοβος, επίθ., Λίβ P 132, Λίβ. Esc. 131.

Από το α' συνθ. πολυ-, το ουσ. φόβος(ος) και την κατάλ. επιθ. -ος. Η λ. πιθ. τον 7. αι. (LBG), σε σχόλ. (L-S) και σήμ. λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Φοβερός, δεινός: διά το πουλίν τον ερωτώ, το ερωτικόν τρυγόνιν, | τις είναι η πολύφοβος ερωτοδυναστεία Λίβ. (Lamb.) N 150.

πολυφονεύς ο.

Από το α' συνθ. πολυ- και το αρχ. ουσ. φονεύς πβ. αρχ. επίθ. πολύφονος (TLG, Montanari).

(Ως επίθ.) που έχει σκοτώσει πολλούς: τούτον ... τον λυσσητήρα | ου γαρ δύναμαι τοξεύσαι | τον πολυφονέαν Εκτωρ Ερμον. N 61.

πολυφουμισμένος, μτχ. επίθ., βλ. πολυφημισμένος.

πολυφουσκώνω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το φουσκώνω.

(Για θάλασσα) φουρτουνιάζω, σηκώνω πολύ μεγάλα κύματα: Σαν πολυαφρίσει κι ο γιαλός κι ωσάν πολυφουσκώσει, | σε μέρες πάλιν ησυχά τη μάχη του την τόση Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 527¹⁵.

πολυφρόντιδος, επίθ.

Από το μτγν. επίθ. πολύφροντις με μεταπλ.

Γεμάτος φροντίδες: Γεννάται παιδί και τρέπεται όλη η μέριμνα των γονέων εις εκείνο. Επαναπαύεται η πολυφρόντιδος έγνοια του πατρός Πηγά, Χρυσοπ. 198 (24).

πολυφτερίς, επίρρ.

Από το επίθ. πολυφτερός (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 552, λ. πολυφτέριος) και την κατάλ. -ίς.

Γενναιόδωρα: ΣΥΛΒΙΟΣ: Έχε τηνε λοιπό, χαρίζω σου τη (ενν. την αγάπη) (παρ. 2 στ.). ΝΤΟΡΙΝΤΑ: Αν έξευρες τι 'ξάζει | τούτος ο θησαυρός οπού μου τάσσεις | τόσα πολυφτερίς, κι αν η καρδιά σου | έμοιασε με τα λόγια τα δικά σου ... Πιστ. βοσκ. II 2, 149.

πολύφυλλος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύφυλλος. Η λ. και σήμ.

Που έχει πολλά φύλλα· πυκνόφυλλος: αναπαύθηκαν ολίγον αποκάτω εις τον ήσκιον σε έναν δρυν παλαιόν και πολύφυλλον Μπερτολδίνος 113.

πολυφωνία η.

Το μτγν. ουσ. πολυφωνία. Η λ. και σήμ.

1) Η ύπαρξη και χρήση διαφορετικών γλωσσών, πολυγλωσσία: η πυργοποιία συνέστη και από μιας της παλαιάς διαλέκτου, πολυφωνία γέγονεν. Και η καθ' έκαστον έθνος των γλωσσών διαφορά, ως φησίν η θεία Γραφή Μαλαξός, Νομοκ. 547. 2) (Εδώ) το να ψάλλει κανείς πολύ δυνατά (βλ. και Δημητράκ. 3): Εις τον χορόν μη ψάλλοντα πληττόμενον πολλάκις, ἐπόνησα τον γούργουρον εκ της πολυφωνίας Προδρ. (Eideneier) IV 625.

πολύφωτος, επιθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. φως. Το ουδ. ως ουσ. (πληθ.) το 10. αι. (LBG, λ. πολύφωτα), στο Du Cange (πολύφωτον) και σήμ. (-ο)· βλ. και Θαβώρ., Ουσιαστ. 117. Η λ. τον 4. αι. (TLG) και σήμ.

1) Πολύ λαμπρός, φωτεινότετος: Η βασιλεία τ' αυθεντός μεγάλου Σουλαϊμάνη! έστιν ως ο πολύφωτος ήλιος εις τον κόσμον Σοφίαν., Κωμωδ. Ricchi 143. 2) (Προκ. για λυχνία, είδος πολυελαίου σε ναό) που αποτελείται από πολλές μικρότερες λυχνίες, που περιέχει πολλά φώτα: κρεμάσασα (ενν. η βασίλισσα) τας πολυφώτους αργυράς λυχνίας ενεκαίνισε και ενεθρονίασε τον ναόν Hagia Sophia 636⁷. 3) (Σε μεταφ. προκ. για την Παναγία, βλ. και Lampe, Lex., στη λ. 2, λ. λυχνία 4, TLG): τούτη η φωτοδόχος λαμπάδα και πολύφωτος λυχνία δεν χρειάζεται έλαιον κοσμικόν, μα έχει το έλαιον της αγαλλιάσεως του Αγίου Πνεύματος Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 447.

Το ουδ. πολύφωτον ως ουσ. = είδος πολυελαίου (με κεριά ή καντήλες), πβ. πολυκάνδηλον (βλ. και Du Cange, λ. πολύφωτον): υπεράνωθεν ... είναι κεχυρωμένη! η ζωηφόρος Σταύρωσις ...! και άντικρυς κανδήλιον ακοίμητον τυγχάνει, και άνωθεν πολύφωτον με τα κηριά θεμένον Παῖς., Ιστ. Σινά 460· πέντε δε πολύφωτα κρέμανται εις το μέσο! του θαυμαστού αυτού ναού Παῖς., Ιστ. Σινά 419.

πολυχαίρομαι.

Από το α' συνθ. πολυ- και το χαίρομαι.

Χαίρομαι πολύ κ., απολαμβάνω: Εγώ είμαι απού το έπαινος του κόσμου ενίκησά το! και τον καιρόν τόν έζησα επολυχάρηκά το Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 429.

πολυχάριτος, επίθ., Χούμνου Κοσμογ. 1597.

Από το α' συνθ. πολυ- και το ουσ. χάρις. Άσχ. το επίθ. πολύχαρις που απ. σε επιγρ. (L-S Suppl.).

Που έχει πολλές χάρες: Ω κόσμε πολυχάριτε, και τις να σε τηρήσει, | τες πράξεις σου τες άχαρες και τη σφαλτή σου φύση Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v.Cem.) 227 κριτ. υπ.

πολυχειρία η, Χρονογρ. (Λαμπ.) 250, Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. (Στεφ.-Παπατρ.) 54²⁹.

Το αρχ. ουσ. **πολυχειρία**. Τ. **πολυδερία** σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Andr., Lex., στη λ.).

πολυχείριο(ν) το.

Από το ουσ. **πολυχειρία** με αλλαγή γένους.

(Στον πληθ.) πολλά χέρια· πλήθος από εργάτες ή βοηθούς: *Ιλιγγιάσας γαρ περιδεύσαι την Πελοπόννησον ... πολυχείρια κτησάμενος ... κατά το ξηρόν διαβιβάζει τας νήας* Ψευδο-Σφρ. 242²⁶.

πολυχεύμων, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το αρχ. ουσ. **χεύμα**. Η λ. τον 4. αι. και στο Steph., Θησ., όπου και λ. **πολυχεύματος**· βλ. και LBG.

(Προκ. για πηγή) που ρέει ορμητικά· (εδώ σε μεταφ.): *της σης με πολυχεύμονος πηγής καταρδευούσης! και της απείρου χύσεως της πλουτοδοτιδος σου Γλυκά, Στ. Β' 91.*

πολυχορταίνω.

Από το α' συνθ. πολυ- και το χορταίνω. Λ. **πολλοχορταίνω** στο ιδίωμα της Ρόδου (Πηδώνια Κ., Πετρ. Ζ ΔΚρ.Σ 2, 1955, 654). Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Χορταίνω πολύ, νιώθω κορεσμό· (εδώ σε μεταφ.): *πάντα ας μισεύγουν απ' αυτή κι ας μην πολυχορταίνουν,! γιατί ανοστίζει το πολύ φιλί και δε γιαγέρνουν* Κατζ. Β' 349.

πολύχους, επίθ.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

(Προκ. για φυτό) που δίνει πολύ καρπό: *Αν βλακίσεις την πυράν, δρέψει πολύχουν στάχυν,! αν δε τοις βίβλοις εντρυφάς, ευρήσεις μαργαρίτην* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 634.

πολυχρήματος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. **πολυχρήματος**. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Βαθύπλουτος: **πολυχρήματος πολύπαις**,! *εβασίλευσα και πλείστων! καταρχούσα γονν ανθρώπων* Ερμον. Ω 32.

πολυχρονία η, Ερμον. Χ 349. — Πβ. και **πολυετία**.

Η λ. στον Αριστοτέλη. Τ. -ιά στο Βλάχ. Η λ. σε έγγρ. του 16.-17. αι. (Ισπαν. έγγρ. (Χασιώτης) 55) και στο Somav.· βλ. και LBG.

Μακρό χρονικό διάστημα, πολὺς χρόνος· (εδώ) η παρέλευση πολλών ετών: *ου πολυχρονία χρόνων! αμαυρώνει τους ερώντας αυτ.* Ψ 17.

πολυχρορίζω, Νεκρολ. φ. 69⁹, 115⁹, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2437, Χρον. Τόκκων 1559, 1565, Χειλά, Χρον. 349, Αιτωλ., Ρίμ. Μ. Καντ. 63, Αρσ., Βασ. Ρωσών 298, Αγαπ., Καλοκ. 343, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 147, Διακρούσ., Αφ. 103.

Το μτγν. πολυχρονίζω. Η λ. και σήμ.

α) Εύχομαι σε κάπ. να ζήσει πολλά χρόνια: πάντα μου ευχαρίστου σου κι επο-
λυχρόνιζά σε, | γιατί τα μάτια μ' άνοιξες Κατζ. Β' 360· β) (προκ. για το Θεό, σε ευχή)
χαρίζω μακροζωΐα: Παρακαλώ τον Κύριον να σας πολυχρονίσει | ως 'πιθυμείτε και οι
δυο, αυτός να σας χαρίσει υγείαν και μακρόβιον Διακρούς. 119¹¹.

πολυχρόνιον το, Διγ. Α 2235, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1060.

Το ουδ. του επίθ. πολυχρόνιος ως ους. Η λ. στον Πορφυρογέννητο, στο Meursius
και σήμ. (εκκλ.).

Ευχή για μακροσημέρευση: την κόρην εκάθισαν επί ωραίου ίππου (παρ. 1
στιχ.), στέφανον πολυτίμητον αυτή περιβαλόντες | και ο λαός επήρχετο μετά πολυ-
χρονίων | και μετά πάσης ταραχής και μετά οψικίου Διγ. Ζ 2196.

πολυχρόνιος, επίθ., Αναγν., Ημιάμβ. 82, Σφρ., Χρον. (Maisano) 104¹⁷, Αιτωλ.,
Ρίμ. Α. Καντ. 16, Αρσ., Κόπ., διατρ. [670], [1087], [1561] κ.α., Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ.
216²⁴, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 318. — Βλ. και πολύχρονος.

Το αρχ. επίθ. πολυχρόνιος. Η λ. και σήμ. λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

α) Που διαρκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, μακροχρόνιος: Ευγ. Γιαννούλη,
Επιστ. 200¹¹, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 104, Ροδινός (Βαλ.) 203· β) που ζει πολλά χρόνια,
πολύχρονος: Τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα ... διά ... να γένεις πολυχρόνιος
απάνου εις την γην Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παύλ. Εφεσ. ζ' 3· (σε ευχή): βασιλί-
σαν ευχήθηκα και μέγαν βασιλέα | να είναι πολυχρόνιοι να 'χουν πολλήν υγείαν Αρσ.,
Κόπ. διατρ. [1167].

Το θηλ. ως ους. = μεγάλη ηλικία: υπήγεν (ενν. ο πατριάρχης) εις τον σουλτάνον
και άρτζι ταύτα όλα του έκαμε, και το γήρας και την πολυχρόνιον των μαρτύρων είπε
Ιστ. πατρ. 168¹⁷.

Ως κύρ. όν: Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 198⁹.

πολυχρονισμός ο. — Βλ. και πολυχρόνιον.

Από το πολυχρονίζω και την κατάλ. -ισμός. Λ. πολυχρόνισμα στο Meursius (λ.
πολυχρόνιον) και σήμ. Η λ. στο LBG και σήμ. εκκλ.

Απαγγελία εκκλησιαστικής δέησης για μακροσημέρευση (συν. βασιλιάδων): δι-
καίως ημείς οι παραβάται τούτων οι αρχιερείς ... είμεστεν άξιοι να μας κλαίουν και να
μας μοιρολογούσιν ως αθλίους και ταλαιπώρους, και όχι να μας επαινούσι και να μας
μακαρίζουν ή να μας μνημονεύουν με τους πολυχρονισμούς Δαμασκ. Στουδ., Διάλ.
457.

πολύχρονος, επίθ., Αχιλλ. (Smith) Ο 634, Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 125¹⁹, Αγαπ. Γεω-
πον. (Κωστούλα) 174. — Βλ. και πολυχρόνιος.

Το πιθ. μτγν. επίθ. πολύχρονος. Η λ. και σήμ.

α) Που διαρκεί πολύ, μακροχρόνιος: υγιαίνει μάλιστα, εάν είναι μικρόν παιδί ή
εάν δεν είναι πολύχρονος η ασθένεια Αγαπ. Γεωπον. (Κωστούλα) 265· β) που ζει
πολύ, μακρόβιος: σας ερμηνεύω ... τα βρώσιμα ... διά να ηξεύρει πας ένας να φυλάγε-

ται άβλαβος και να γένει πολύχρονος Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 129⁺ (σε ευχή): Τέκνα μου, ... ! παρακαλώ γαρ τόν θεόν ... (παραλ. 2 στ.) να γίνεστε πολύχρονοι, μέχρι μακρά του γήρους Αχιλλ. (Smith) Ο 635.

πολυχρονώ, Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες VI 30, Αρσ., Κόπ. διατρ. [976], Μετάφρ. Δαμασκ. Βαβλαάμ 135¹¹, Πανώρ.² Ε' 328, Μανολ., Επιστ. 173²⁵, Σεβήρ., Τελ. Σημειωμ. 12, Επιστ. Ηγουμε. 175⁶¹, Βίος Αισωπ. (Παπαθωμ.) Γ' 83^{1.11.17}, Διήγ. Αλ. Σεμύρ. Β 757, Διγ. Άνδρ. 361¹⁻², Διαθ. 17. αι. 3^{99.163}, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 33⁺, Λίμπον. 302, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 153, 394, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 150, Μπερτολδίνος 105, Hagia Sophia v 544⁴, 545¹¹, 557²⁻³, Κονταράτος, Στίχ. πολιτ. 1115⁺ πολλυχρονώ, Μαχ. 446⁵, 644¹³.

Το μτγν. πολυχρονέω. Μτχ. πολυχρονεμένος στο Soman. και σήμ. Η λ. σε έγγρ. του 18. αι. (Καδάς Σ., Αφ. Κριαρ. 199) και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, λ. πολλυχρονίντζω).

Α' (Αμτβ.) αποκτώ μακροζωία (εδώ ως ανταμοιβή μιας ηθικής ζωής): υιέ μου, αγάπα τους μικρούς, προσκύνα τους μεγάλους, ! και τίμα και τους γέροντας και να πολυχρονήσης Σπαν. Ο 72.

Β' Μτβ. **α)** Εύχομαι μακροζωία: Τζελέπηδες το χάρηκαν μικροί τε και μεγάλοι (παραλ. 2 στ.). Τα χέρια του καταφιλούν και τον πολυχρονούσιν (ενν. τον κυρ Ιωάννην) Στ. Βοεβ. 38⁺ **β)** (προκ. για το Θεό, σε ευχή) χαρίζω μακροζωία: Ο θιός να σας πολυχρονά και να σας χαρύνει ! και των τεσσάρω τη ζωή περίσσα να μακρύνει ! Πανώρ.² Ε' 379.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = που του εύχονται να ζήσει πολλά χρόνια: ο βασιλεύς κύρης Ιωάννης ο Παλαιολόγος ... απέστειλεν ... γραφή λέγοντας ούτως. Πολυχρονεμένη σουλτάν Μουράτη, ... χαιρετώ σε ως φίλον Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 20⁺ ζωήν καλήν, ειρηνικήν, να ζήσεις να περάσεις, (παραλ. 1 στ.) μαζί με τον αφέντη μας τον πολυχρονημένον Ιστ. Βλαχ. 8.

πολύχρους, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύχρους. Λ. πολύχροος λογοτ. στο ΑΛΝΕ.

Ποικιλόχρωμος: Γλυκά, Αναγ. 179.

πολύχρυσος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πολύχρυσος. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., ΑΛΝΕ).

Πλούσιος σε χρυσάφι: Βίος Αλ. 2784.

πολυχρυσωμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του χρυσώνω ως επίθ.

Πλούσιος σε χρυσάφι, στολισμένος με χρυσάφι: την Βενετιάν την πολυχρυσωμένην Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 181.

πολύχρωμος, επίθ., Φυσιολ. (Kaim.) 100a⁸, 100b⁸.

Το μτγν. επίθ. πολύχρωμος (TLG). Η λ. και σήμ.

Που έχει πολλά χρώματα: πολλά γένη περιστερών και πολύχρωμά εισιν· ο ψαρός, ο μελανοειδής, ο χρυσόμορφος, ο ολόλευκος, ο πυρροειδής Φυσιολ. (Sbord.) 112¹².

πολυχυμία η.

Από το μτγν. επίθ. πολύχυμος (TLG) και την κατάλ. -ία. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.

(Ιατρ.) η παρουσία χυμών στον οργανισμό σε ποσότητα μεγαλύτερη από το φυσιολογικό: Στηθοκόρυζα γίνεται τω ιέρακι εκ πολυχυμίας Ιερακοσ. 427¹⁹.

πολυψαλιδάτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ-, το ουσ. ψαλίδι(ο)(ν) και την κατάλ. -άτος. Πβ. σημερ. ψαλιδόγλωσσος (ΛΚΝ).

(Σκωπτ. προκ. για τη γλώσσα) κοφτερός σαν ψαλίδι (μεταφ.) φλύαρος: πώς άνοιξες τα χείλη σου ...! και έφησεν η γλώσσα σου η πολυψαλιδάτη,! ληρήματα και λόγια και ψεματολογίας; Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 585.

πολυψημένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και τη μτχ. παρκ. του ψήνω ως επίθ. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Μαγειρεμένος περισσότερη ώρα απ' όση χρειάζεται (εδώ) παραβρασμένος: Τα πολυψημένα (ενν. αβγά) είναι στυπτικά και περίσσα κακοχώνευτα Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 196.

πολυψυχikάρης, επίθ.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. ψυχikάρης (<ουσ. ψυχικό(ν) και κατάλ. -άρης απ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., Κριαρ., Λεξ., Λαϊκ.)).

Πολυεύσπλαχνος: Ο Θεός ο πολυέλεος και ο πολυψυχikάρης Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 255.

πολύω, βλ. απολύω.

πολυώραιο, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 3303.

Από το α' συνθ. πολυ- και το επίθ. ωραίος.

Πολύ όμορφος (εδώ το θηλ. ως ουσ. προκ. για πολύ ωραία γυναίκα): την πολυώραιαν λαβών εν ταις αγκάλαις! πόρρωθεν εκαθέσθημεν υποκάτω εις δένδρον αυτ. 2641.

πολώνικος, επίθ., βλ. πολωνικός.

πολωνικός, επίθ.: πολώνικος.

Από το τοπων. Πολωνία (τ. Πολώνια στο Μηλ., Οδοιπ., ό.π. πβ. και λ. Polonia στο Soman., It.-gr.) και την κατάλ. -ικός. Η λ. και σήμ.

(Ως εθν.) Πολωνός: Γερμανοί λουτ'ράνοι και Πολώνικοι παπίστες Μηλ., Οδοιπ. 639.

?πολωπός, επίθ., Πεντ. Γέν. XXX 35, 40, XXXI 8 δις, 10, 12.

(Πιθ.) από το επίθ. πολιός (βλ. ά.) και την κατάλ. -ωπός. Για διαφορ. σημασ. και

ετυμ. (πιθ. σχέση με το αρχ. επίθ. πολυωπός) βλ. Hesselting [Πεντ. σ. XXII, σ. 437].

(Πιθ.) ασπριδερός· γκριζόλευκος· εγέννησαν το ποίμνιο πολωπά, κουκκωτά και παρδαλά αυτ. XXX 39.

πόμα το, Προδρ. (Eideneier) IV 227, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 154, Παῖς., Ιστ. Σινά 1168, 1951. — Βλ. και πύμα.

Το αρχ. ουσ. πόμα (διαφορ. γρ. του ουσ. πώμα, βλ. L-S, λ. πώμα (B), Montanari, λ. πώμα). Η λ. λογοτ. στο ΑΛΝΕ.

Καθετί που πίνεται: Γεωργηλ., Θαν. 612· (προκ. για τη Θεία Ευχαριστία): τα άχραντα μυστήρια, το αίμα και το σώμα! αυτός (ενν. ο ιερέυς) σε εκοινώνησε το ζωηφόρον πόμα Ιστ. Βλαχ. 1706.

΄πομακρέας, επίρρ., βλ. απομακρία.

΄πομάνικον το, βλ. υπομάνικον.

ποματίζω, βλ. πωματίζω.

΄πομένω (I), βλ. απομένω.

΄πομένω (II), βλ. υπομένω.

΄πομές, επίρρ., βλ. απομέσα.

΄πομετέχω, βλ. απομετέχω.

΄πομονετικός, επίθ., βλ. υπομονετικός.

΄πομονή η, βλ. υπομονή.

΄πομονούμαι, βλ. απομονούμαι.

πόμπα η, Κυпр. χφ. 161.

Από το ιταλ. *rompa*. Η λ. στο Somav., σε έγγρ. του 19. αι (Τωμ.-Παπαδάκη Α., Κρητ. έγγρ. Α' 111) και σήμ. ιδιωμ. (Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. 588, Λάζαρης, Λευκαδ., Pern., Ét. linguist. III 510, Χυτήρης, Κερκυρ. γλωσσάρ.).

1) Επίδειξη, ματαιοδοξία: χωρίς καμιάν κοσμικήν πόμπα θέλεις περπατεί την στράταν σου Χριστ. διδασκ. 386. 2) Επίσημη πορεία πολλών ατόμων σε τελετή, πομπή (εδώ σε κηδεία): θέλω και, οπότε ο μεγαλοδύναμος Θεός θέλει να με κράξει σιμά του, το κορμί μου να είναι θαμμένο εις το μοναστήρι του Σαν Φραντζέσκο, με διχώς καμιάς λογής πόμπα, παρά με δυο καπίτολα, εκείνο του Σαν Τίτο και του Σαν Φραντζέσκο Διαθ. 17. αι. 1³⁰.

πομπάρδα η, βλ. μπομπάρδα.

πομπεύγω, βλ. πομπεύω.

πομπεύω, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1599, Σπανός (Eideneier) D 200, Χρον. Μορ. P 5657, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 498, Σαχλ., Αφήγ. 905, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 267, Δούκ. 61⁶, 109³², 235¹⁷, Συναξ. γυν. 743, 1208, Συναξ. γυν. (Spadaro) 399, 400, Διήγ. Αλ. Ε (Lolos)

289^α, Λαυρ., Οπτασία Λ. 378, Πτωχολ. α 113, Μαλαξός, Νομοκ. 329, Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 78, Βίος Δημ. Μοσχ. 676, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παύλ. Κολ. β' 15, Εβρ. ζ' 6, Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 69^ν, 70^ν, Νομοκριτ. 73· μπομπεύω· πομπεύγω, Σαχλ., Αφήγ. 904, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 506^α· ποπεύω, Συναξ. γυν. 684· μτχ. παρκ. πομπιωμένος, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1136], Μαρκάδ. Πρόλ. 20· πομπωμένος, Σαχλ., Αφήγ. 102.

Το αρχ. πομπεύω. Ο τ. μπομπεύω και σήμ. ιδιωμ. (Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β', Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν.) και στο ΑΛΝΕ. Ο τ. πομπεύγω στο Σομαν. και σήμ. ιδιωμ. (Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ., λ. πομπές, Πολ. Ν., Λαογρ. 4, 1912-1913, 646, όπου και τ. πουμπεύγου και πομπεύκομαι). Ο τ. ποπεύω και σήμ. ιδιωμ. (Πολ. Ν., ό.π., 647). Η μτχ. πομπιωμένος στο Βλάχ. (πομπιομένος) και σήμ. ιδιωμ. (Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. 409, λ. πομπή, Χυτήρ., Κερκυρ. γλωσσάρ., όπου και λ. μπομπιωμένη, Ζώνη, ό.π. (πομπιομένος, καθώς και λ. μπομπιομένο θηλυκό)· βλ. και Κουσαθανάς, ό.π., λ. μπομπιομένος, Παπαδ. Α., Λεξ., στη λ.) και στο ΑΛΝΕ λογοτ. (και μπομπιωμένος). Η λ. και σήμ. λαϊκ.

I. Ενεργ. 1α) Κοροϊδεύω, χλευάζω: Χούμνου, Κοσμογ. 546· β) ντροπιάζω: ας φλυαρούσιν οι εχθροί, του λόγου τους πομπεύουν, | όλοι γινώσκουσι το πώς κακήν οδόν οδεύουν Ιστ. Βλαχ. 2691· γ) δυσφημώ: Δε φέρνω περισσότερον, ογιά να μην πομπεύγω | το ρίτο το ρωμαϊκό, γιαύτος το λόγο φεύγω Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 261¹⁷. 2) Επιδεικνύω, προβάλλω: Εκείνος είναι φαρισαίος ... οπού σπουνδάζει, αν κάμει και τίποτας καλοσύνην, να την μπομπεύσει και να την θεατρίσει εις τον κόσμον Πηγά, Χρυσοπ. 281 (15). 3) Υποβάλλω κάπ. σε δημόσια διαπόμπευση (για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Γ' 184 κε.): μία γυναίκα πόρνην, την οποία είδα μίαν φοράν εις το παζάρι οπού την επόμπευαν και την είχαν και εκάθετον απάνω εις ένα γαϊδάρων και εκράτιεν και ένα παιδίον οπού έκαμε παστάρδικον και το πρόσωπόν της το είχαν αλειμμένον με κοπρίαν Λαυρ., Οπτασία Σ. 109· δείρε τον, μουρτζούφλωσέ τον, κάτσε τον εις το γομάρι και πόμπεψέ τον· είτα εξόρισέ τον από την πατρίδα του Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1562 ιγ' 22. 4) (Με υποκ. αρσ.) α) βιάζω: Ετρέχανε (ενν. οι Τούρκοι) στ' αρχοντικά να βρούσινε να κλέψου, | και τες γυναίκες που 'ταν κει να έμπου να πομπέψου Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 563²⁰. β) έρχομαι σε σαρκική επαφή με γυναίκα, που θεωρείται ότι την ατιμάζει: όταν έλθει ο κακομοίρης, | ο κρουσμένος νοικοκύρης, | έξω απέ το σπίτι να έβγει, | και αυτή διά καύχον πέμπει. | Και εδεκείσε την πομπεύει | και εις τον κώλον της την τρίβει Συναξ. γυν. 809.

II. Μέσ. 1) Επιδεικνύομαι: Δε σε θέλει, άνθρωπε, ο Θεός υποκριτήν, να μην είσαι δίκαιος και να φιλονικάς να φαίνεσαι δίκαιος ... Δεν θέλει απειθήs να είσαι κιόλα να πομπεύεσαι και να θεατρίζεσαι πως είσαι Πηγά, Χρυσοπ. 288 (30). 2) Ντροπιάζομαι, εκτίθεμαι: άφηκεν τον τόπον του κι εμέν, όπου είμαι θείος του, (παραλ. 1 στ.) κι εδιάβη να πομπεύεται εις το ρηγάτο Πούλιας Χρον. Μορ. Η 5657. 3) (Με υποκ. θηλ.) έρχομαι σε σαρκική επαφή με άντρα, που θεωρείται ατιμωτική: εντροπήν ουδέν ψηφούν (ενν. οι παντρεμένες), | να ποπεύονται κρυφά Συναξ. γυν. 794.

Η μτχ. παρκ. (ιδ. στο θηλ. γένος) ως επίθ. = (υβριστ.) πρόστυχος, ξεφτιλισμένος· θεωρείτε τα καμώματα, τά 'χουν οι πομπεμένες, | τά κάμνουν οι πολιτικές, οι παλαιοκουρασμένες Σαχλ., Αφήγ. 624· Εμένα, σκρόφα, λέγεις τα, γαϊδάρα πομπιωμένη! Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1245]· (μετων.) 'Πίβουλη ψεύτρα κι άπιστη, Κορίσκη εντροπια-

ομένη, | για βλάβη εμένα μοναχού είς' ως εδώ φερμένη | από του Άργους τες μεριές, τους πομπιωμένους τόπους, | οπού λυσσάγρα της πορνείας είναι σ' όλους τσ' ανθρώπους Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1227].

πομπή η, Σπανός (Eideneier) A 41, 50, 67, 70, D 189, 323, 725, 1069, 1085, 1138, 1183, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 475 κριτ. υπ., AZ 28, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 775, Ερωτοπ. 347, Μαχ. 408²⁵, Σφρ., Χρον. (Maisano) 130⁴, Συναξ. γυν. 653, Χρον. σημ. του 1514 85-86, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 9⁶, 97¹¹, 104¹⁶, 144⁵, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1158], Γέν. Ρωμ. 20, Διγ. Ο 2654· **μπομπή**, Σπανός (Eideneier) A 377, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 475 κριτ. υπ.

Το αρχ. ουσ. πομπή. Ο τ. και η λ. και σήμ. λαϊκ.

1) Δημόσια διαπόμπευση (για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Γ' 184 κε.): Μπρε ουδε-τιποτένιε ... Εσύ είσαι διά τεπελέτισμα και πομπή Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 61^ε. 2) Ντροπή, όνειδος, διασυρμός: σφάζουσι (ενν. οι Τούρκοι) τους χριστιανούς και τσ' αποκεφαλίσαι και με μεγάλη τους πομπήν οι ζωντανόι γυρίσα Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 246¹⁴ την εδιώξαν (ενν. την κουρούναν) κι έπαθε τότε πομπές μεγάλες Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 100¹⁶. 3) (Στον πληθ.) επαίσχυντες πράξεις: φανήκαν όλες οι πομπές και τα καμώματά του Ιστ. μακαρ. Μαρκ. 516. 4α) Ως υβριστ. χαρακτηρισμός προσώπου (ή ζώου): είσαι (ενν. γάδαρε) κάθαρμα, πομπή και γέλιον των ζώων Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 681· Όταν στραφώ και να σε ιδώ, ορτύκι, εις τον γάμον (παραλ. 1 στ.) να είσαι όλον της πομπής και μιτσοποδαράτον ... Πουλολ. (Τσαβαρή)² 475 κριτ. υπ.· ω κακομούσουρε και αγριοθώρετε, κακή πομπή Σπανός (Eideneier) A 17· β) σε ύβρεις ή κατάρεις: Ω σπανέ και παράσημε, (παραλ. 3 στ.) ... πομπή εις τα γένια σου, | σκατά στα μoustάκια σου Σπανός (Eideneier) D 154· σπανέ ... (παραλ. 1 στ.) ω κακομούσουδελ και αγριομούστακε, | κακήν πομπήν | να 'χεις εις τα μάγουλα Σπανός (Eideneier) D 71.

Έκφρ. εις/με την πομπή(ν) + γεν. προσωπ. αντων. = για καταισχύνη κάπ.: κάλλια ν' αποθάνομεν σήμερον στην τιμήν μας, | παρά να μας ορίσουνιν Βλάχοι εις την πομπήν μας Σταυριν. 622· Και συ, Κωνσταντινούπολις, πώς εκαταφρονέθης (παραλ. 1 στ.) εχάθηκεν η δόξα σου, εχάθη κι η τιμή σου | και σε ορίζουν βάρβαροι τώρα με την πομπή σου Ιστ. Βλαχ. 2378· πβ. Γέν. Ρωμ. 20.

πομπιάζω, Μαρκάδ. 184.

Από το ουσ. πομπή και την κατάλ. -ιάζω. Τ. πουμπιάζου (Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπείρου Α' 314), μπομπιασμένος (Πολ. Ν., Λαογρ. 4, 1912-1913, 647) σήμ. ιδιωμ. Η λ. στο Du Cange (λ. πομπή· βλ. και Meursius, λ. πομπίαζειν), σήμ. ιδιωμ. (Πολ. Ν., ό.π.), στο Δημητράκ. και στο ΑΛΝΕ.

Ντροπιάζω: θέλει να τον εντροπιάζει (ενν. η γυναίκα τον άνδρα της), | φανερά να τον πομπιάζει Συναξ. γυν. 1139.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = εξευτελισμένος, ατιμασμένος: οι Τούρκοι δεν εστάθησαν διά να πολεμήσουν, | μόν' έδωκαν εις το φευγιόν, και τρέχαν να γλυτώσουν. | Καμήλες, βίον, άρματα τ' άφηκαν πομπιασμένοι, | και φεύγαν σαν δεν ήθελαν γυμνοί κι εντροπιασμένοι Σταυριν. 453.

πομπισμένος, μτχ. επίθ., Διήγ. Αλ. F (Lolos) 288⁶.

Από τη μτχ. παρκ. πομπιασμένος (βλ. πομπιάζω) κατά τις μτχ. των ρ. σε -ίζω. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδιωμ.). Πβ. όμως και ρ. πομπίζω με διαφορ. σημασ. (LBG, Steph., Θησ.).

Ντροπιασμένος· (κατ' επέκταση) δυστυχής (βλ. και Πολ. Ν., Λαογρ. 4, <1912-1913> 1914, 649): Ο Δάρειος ο της Περσίας ο άτυχος και πομπισμένος γράφω και προσκυνώ της βασιλείας σου Διήγ. Αλ. G 279⁵.

πομπιωμένος, μτχ., βλ. πομπεύω.

πομπογάδαρος ο.

Από τα ουσ. πομπή και γάδαρος. Πβ. διάφ. λ. με το ίδιο α' συνθ. σήμ. ιδιωμ. (πομποτόμαρο, Λάζαρης, Λευκαδ., πομπογύναικο, πομποδουλειά, πομπολογάω, Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. 409, λ. πομπή).

(Υβριστ.) βρομογάιδαρος· (βλ. και Πολ. Ν., Λαογρ. 4, 1912-1913, 628 κε., καθώς και Κουκ., ΒΒΠ Γ' 196 κε., Ε' Παράρτ. 8 κε.): κάμνεις νοικοκύρην σου και σκα 'πό το κακόν του! και δούδεις σου και ραβδακιές, καίνε και αποδαγκάνεις. Ακόμη, πομπογάδαρε, να σε ειπώ και άλλον, τό ήκουσ' απ' τους γέροντας και τους προπάτοράς μου ... Διήγ. παιδ. (Τσιουπνί) 689.

πομπωμένος, μτχ., βλ. πομπεύω.

πομφόλυξ η και ο, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 239, Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 7.

Το αρχ. ουσ. πομφόλυξ. Η λ. στον τ. πομφόλυγα και σήμ. (ΛΚΝ).

1) Φυσαλίδα αέρα, φουσκάλα: Κυνοσ. 596¹⁸. 2) Το οξειδίο του ψευδαργύρου, σκουριά· εδώ μέταλλο με φαρμακευτικές ιδιότητες (για τη σημασ. βλ. Mihăescu, Infl. grec. 41 και Κωστούλα [Αγαπ., Γεωπον. σ. 315]): Διά τα λευκώματα των ματιών ... Ακόμη και η πομφόλυξ (τούτη είναι μέταλλον) κεκαυμένη και εσβεσμένη ... τρεις ή τέσσαρες φορές Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 6.

πομώ· πομά στραβά Αρσίζ. 454¹², εσφαλμ. γρ. αντί πολεμά ή πολομά· διορθώσ. — Βλ. πολεμώ -άω.

'ποναματίζω, βλ. αποναματίζω.

Πονδανδίτης ο, βλ. Ποδανδίτης.

πονδικός ο, βλ. ποντικός (I).

πόνεμα το, Βέλθ. 828, Ιμπ. 44, 301, 775, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 538.

Από το πονώ και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ., Ανδρ., Λεξ.).

1) (Κυρίως) ψυχικός πόνος, στενοχώρια, θλίψη: Ο δε Αχιλλεύς ο φοβερός, ο μέγας και δυνάστης, (παρ. 1 στ.), είχε κρυφά πονέματα, είχε μεγάλην θλίψιν Αχιλλ. (Smith) N 756· (προκ. για σωματικό πόνο): Κόκκια διδόμενα εις την μαλαφρά-

ντζαν και εις πονέματα νεύρων και άρθρων Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 50. 2) Εξάνθημα, όγκος: αν έχει πληγήν τινά ή πόνεμα η μήτρα της, πλύνε την πρώτον με κρασί Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 267.

ΠΟΝΕΜΕΝΑ, επίρρ.

Από τη μτχ. παρκ. *πονεμένος* του πονώ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Με πόνο, λυπημένα, πικραμένα: εστέναξες, εθρήνησες πικρά και πονεμένα Λίβ. Esc. 3787.

ΠΟΝΕΝΤΕ το. — Βλ. και *ΠΟΝΝΕΝΤΕΣ*.

Από το ιταλ. *ponente*. Τ. *ΠΟΝΝΕΝΤΕ* στο Soman.

(Ακλ.) η δύση, το σημείο του ορίζοντα όπου δύει ο ήλιος: *απού το πονέντε, απού ανοίγει η πόρτα του άνωθεν σπιτιού και καταλυμάτου ... Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 2⁹⁻¹⁰.*

ΠΟΝΕΝΤΕΣ ο, βλ. *ΠΟΝΝΕΝΤΕΣ*.

ΠΟΝΕΝΤΙΝΑ η.

Από το ιταλ. *ponentino*.

Η δυτική αρμάδα· (εδώ) προκ. για τον ισπανικό στόλο (για τη σημασ. βλ. Τζε-δάκης [Αλ. Κύπρ. σ. 167, σημ. 49]): *έμαθε (ενν. ο Πιαλές) 'τι 'ναι μοναχή (ενν. η αρμάτα), δίχως την Πονεντίνα, και μόνον τα βενέτικα κάτεργα απομείναν Αλ. Κύπρ. 1534.*

ΠΟΝΕΝΤΙΝΙΚΟΣ, επίθ., Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 324¹², 344⁵, 373¹⁵, 523²³.

Από το επίθ. *Πονεντίνος* και την κατάλ. -ικός. Η λ. και σήμ. λογोट. (ΑΛΝΕ).

Δυτικός: *Κάτεργα Πονεντίνικα, μαλτέζικα εμπήκα, ρομάνα, φιορεντίνικα, για πόλεμον εβγήκα αυτ. 519⁵.*

Το ουδ. πληθ. ως ουσ. = τα μαλτέζικα καράβια: *Εις λίγες μέρες ύστερα εμπήκα-νε κι εφύγα μέσα στα Πονεντίνικα, κι επήραν τσι κι επήγα στη Φράντσα αυτ. 525²⁰.*

ΠΟΝΕΝΤΙΝΟΣ ο, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 335¹⁰, 524¹⁹.

Από το ιταλ. *ponentino* (βλ. Battaglia και Zingarelli, λ. *ponentino*). Η λ. και σήμ. λογोट. (ΑΛΝΕ).

Δυτικοευρωπαίος· (εδώ) προκ. για τους Μαλτέζους: *Ολ' η αρμάτα ήτον εκεί κι ήρθαν κι οι Πονεντίνιοι κι εκάμασι πολλές χαρές την άλλη μέρα κείνοι αυτ. 321⁵.*

ΠΟΝΕΣΗ η.

Από το πονώ και την κατάλ. -ση. Η λ. και σήμ. λαϊκ. με διαφορ. σημασ.

(Σωματικός) πόνος: *οι αμαρτωλοί εξ ανάγκης των να κλαιν, να αναστενάζουν, και ως από βίας και πόνεσης τον Κύριον ν' ατιμάζουν Δευτ. Παρουσ. 228.*

ΠΟΝΕΤΙΚΟΣ, επίθ., Περί ξεν. (Μαυρομ.) 359, 361, 377, 410, Ch. ρορ. 331.

Από τον αόρ. του πονώ και την κατάλ. -τικός. Η λ. στο Soman. και σήμ.

1) Συμπονετικός, πονόψυχος: *το τρυγόνιν το πουλίν λέγουσιν να το πάρει (ενν.*

το πιττάκιν),¹ γιατί 'ναι γληγορότερον, πονετικόν πουλάκιν Περί ξεν. (Μαυρομ.) 382. 2) Που πονάει: γροίκα! να σου πω την τόση πρίκα! Όντα 'χεις αγαπητικόν! και δου-
λευτή πονετικόν! και ξεύρεις πάντα 'τι πονεί (παρ. 1 στ.) κι εσύ ποτέ δεν του
μιλάς Αγν., Ποιήμ. Γ' 16. 3) (Προκ. για επιστολή) που μεταφέρει τον πόνο κάπ.: Φί-
λε, το σπλάχνος το πολύ τό έχομε με βιάζει! να γράψω προς εσέν γραφή πονετική να
μοιάζει Φαλιέρ., Ενύπν.² 2.

πόνημα το, Ερμον. Α 161.

Το αρχ. ουσ. πόνημα. Η λ. και σήμ. (λόγ.).

Συγγραφικό έργο, σύγγραμμα: πόσα πονήματα και βιβλία άπερ πεποιήκασιν οι
αρχαιότεροι σοφοί ... τα μεν αγνοούσιν υπό της απειρίας ... Μάρκ., Βουλκ. 341²⁴.

πονηρά, επίρρ., Χρον. Μορ. Ρ 4905, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1468.

Από το επίθ. πονηρός. Η λ. στο Soman. και σήμ.

Με πονηριά, με πανουργία: η Φροσύνη πονηρά εκεί που της μιλούσι! οι φλακα-
τόροι, εμάθαινε με φρόνεψη και γνώση,¹ όπου κι αν είσαι δεν μπορεί ποτέ να τη νιώσει
Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 824. Ακούσασα η αλωπού τας ύβριτας του σκύλου (παρ. 1
στ.) ... πονηρά και τροπικά εφθέγγετο τοιαύτα: ... Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 198.

πονηράδα η, Χριστ. διδασκ. 41, 342.

Από το επίθ. πονηρός και την κατάλ. -άδα. Η λ. και σήμ.

Πονηριά: Μα πες μου τάχ' εγνώρισε ετούτ' η ανεράιδα! το κόμπωμα, που τσ' έ-
καμες με τόσην πονηράδα; Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [332].

πονηρεύω, βλ. πονηρεύω -ομαι.

πονηρεύω -ομαι, Σπαν. (Ζώρ.) V 485, Αλεξ.² 1945, Έκθ. χρον. 75²¹, 76⁶, Διήγ.
Αλ. Ε (Konst.) 149¹⁷, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 27², 136³, Zygomalas, Synopsis 124 Α
19, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1736, Ιστ. Βλαχ. 1267, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 26² πονηρεύ-
γω, Μαχ. 180⁶ μτχ. παρκ. επονηρευμένος, Σπαν. (Ζώρ.) V 419.

Το μτγν. πονηρεύω (Lampe, Lex.). Το μέσ. ήδη αρχ. (L-S, λ. πονηρεύομαι). Ο τ.
στο Soman. (λ. πονηρεύω) και σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 750, Κωστ., Λεξ. τσακων.).
Τ. πονηρεύκω σήμ. ιδιωμ. (Σακ., ό.π.). Η λ. και σήμ.

I. (Ενεργ.) εξαπατώ, ξεγελώ κάπ.: Περί προικός, ότι ο άνδρας ούτε πουλεί την
προίκα ούτε σημάδι την βάνει και εάν η γυναίκα πονηρεύσει τον αγοράζοντα, έως να
την αγοράσει, και ύστερον πάλιν αυτή να την γυρεύει Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1327 ξγ'
2.

II. (Μέσ., μτβ.) 1) Σοφίζομαι, μηχανεύομαι: Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 72³. 2)
Γίνομαι καχύποπτος, υποψιάζομαι: Ο δε ξένος ... εσυλλογίσθη με τον εαυτόν του και
έλεγεν ότι «από αυτούς όλους εμένα δίδει αρχήν να πλώ, και επειδή αυτούς έτσι τους
φαίνεται να πλώ εγώ πρώτον, τι ανάγκη να τους πονηρεύομαι εγώ;» Βίος Αισώπ. (Πα-
παθωμ.) Α' 25⁷. 3) Επεξεργάζομαι κ.: εδώρισέν του (ενν. η Κανταρκία του Αλεξάν-
δρου) δακτυλίδιν από τέσσαρα λιθαρόπουλα πονηρεμένα με το μαγνίκιν κολλισμένα
Διήγ. Αλ. F (Konst.) 148²⁰.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = πονηρός: Ξεύρομεν πως τα θηλυκά στον πόθον πλια νικούνται (παραλ. 1 στ.). Αμή κατέχουσι πολλά, και πλια πονηρεμένα, | ξεύρουσι πάντα να κρατούν τα πάθη τους κρυμμένα Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [401].

Το αρσ. της μτχ. του μέσ. ενεστ. ως ουσ. = αμαρτωλός (για τη σημασ. βλ. Bauer, Wört., λ. πονηρεύομαι): Εν οίκω του Κυρίου σου κρείσσον παραρριπτείσθαι | ή συνοικείν αμαρτωλοίς και πονηρευομένοις Γλυκά, Στ. 535.

πονήρια η, βλ. πονηρία.

πονηρία η, Ασσίζ. 101⁶, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 114, Χρον. Μορ. Η 730, 1049, 1078 κ.α., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 278, Λίβ. Ρ 1052, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 749, 1002, 1094 κ.α., Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 90, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 666, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 395 κ.α., Έκθ. χρον. 11¹⁸, Βεντράμ., Γυν. τίτλ. μετά στ. 40, 57 κ.α., Διήγ. Αλ. G 278¹⁴, Διήγ. Αλ. F (Konst.) 56⁴, Ζήνου, Βατραχ. 208, 247, Πτωχολ. α 838, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσολου) 62⁴, Ιστ. Βλαχ. 953, 2622, Διακρούσ. 108²⁷, κ.α. πονήρια, Ιστ. μακαρ. Μαρκ. 58· πονηριά, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1471, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 172, 302, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1080, 4588, Βεντράμ., Γυν. 49, Δεφ., Λόγ. 208, Πεντ. Γέν. XXVII 35, XXXIV 13, Έξ. XXI 14, Κυπρ. ερωτ. 133¹⁶, 141¹⁹, Πανώρ.² Πρόλ. 31, Πιστ. βοσκ. III 3, 90, IV 4, 10, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1996, 2083, Β' 62, 661, Γ' 421, Δ' 362, Ε' 641 κ.α., Ροδολ. (Αποσκ.) χορ. δ' 16, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [154], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 253, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 100, Λεηλ. Παροικ. 269, κ.α.

Το αρχ. ουσ. πονηρία. Ο τ. πονηριά στο Βλάχ. (πονηργιά) και σήμ. Τ. πονηρικά σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 750). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. και Κωστ., Λεξ. τσακων. στη λ.) και λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ., λ. πονηριά).

1) (Ως ηθ. έννοια) πονηριά, πανουργία, κακία, μοχθηρία: Χρον. Μορ. Η 4907, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 940, 1426· τα προσερινά αγαθά και πονηριές του κόσμου | η σάρκα μου τα δειλίασε και μέσα ο λογισμός μου, | διότις ουδέναν εφελεί, όλα 'ν' καπνός και πάσι, | και όποιος προσερινά ποθεί, τ' αιώνια θέλει χάσει Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 305· επήγχε κι ηύρε ο πονηρός και ζο πονηρευμένο, | τον όφην ... | κι εμπήκεν εις το κούφος του και πονηριά του βάνει Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 454. 2α) Δόλια πράξη, απάτη: Χρον. Μορ. Η 736, Ρ 5266, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 533· β) (στον πληθ.) πονηρά τεχνάσματα, μηχανορραφίες: Χρον. Μορ. Η 6909· Βλέπε μη μας κομπώσουνσι, και ό,τι δεν εμπορέσα | να κάμου οι δύναμές τωνε, σαν έμπει ετούτο (ενν. το άλογο) μέσα | μας κάμουσι με τσι κλεψές και με τσι πονηριές τως Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ' 135· ω πονηριές και τέχνες | τσ' αγάπης και του πόθου Πιστ. βοσκ. IV 4, 31· ο ρήγας με τη ρήγισσα πολλή χαράν επάιρνα, | να του γροικού να τραγουδεί κι έτσι γλυκιά να λέγει | του Ερωτα τσι πονηριές, τσι πράξεις του να ψέγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 422· Ω, τσ' αλουπούς τες πονηριές! Δεν είδα πλια μεγάλες! Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 92. 3) Επιδεξιότητα, επιτηδειότητα: Οι Βενετίκοι, ως φρόνιμοι τεχνίτες της θαλάσσου, | με πονηριάν και φρόνεσιν, μετά μεγάλης τέχνης, | γεοφύρια εποίησασιν απάνω εις τα καράβια Χρον. Μορ. Η 541· Εις την φισκίαν γύροθεν ιστέκοντο ζωδία (παραλ. 7 στ.), άλλος εκ μηχανήματος να παίζει το καλάμιν, | άλλος επάνω να πατεί το χείλος της φισκίνας (παραλ. 1 στ.)· και εις αυτά να είδες φοβερού τεχνίτου πονηριάν | ό,τι να

είπες ησθάνετον του καθενός η πλάσις| και χρώμαν οίον ελάχαινεν ήτον εις το καθέ-
να Λίβ. Sc. 1353.

Εκφρ. κατά πονηρίας = με πονηριά: ως ήκουσαν οι Μακιδόνες ότι έρχεται πολύ
πλήθος φουσσάτα, και εσκιάσθησαν και ήθελαν να ποιήσουν μία βουλήν κατά πονηρί-
ας, να εξεδώσουν τον Αλέξανδρον και αυτοί να εγλύσουν με την ζωήν τους να υπαγαί-
νουν εις την Μακιδοσίαν Διήγ. Αλ. G 283¹⁸.

πονηριά η, βλ. πονηρία.

πονηροπράτης ο.

Λ. πλαστή πιθ. από το επίθ. πονηρός και το -πράτης (<πιπράσκω, Eideneier
[Σπανός σ. 317, 266-7], βλ. και Trapp, JÖB 28, 1979, 317)· για ετυμ. του β' συνθ. από το
πράττω πβ. LBG, λ. πονηροπραξία, Κουμαν., Συναγ., λ. πονηροπραξία και Eideneier,
ό.π., 244, 266-7.

(Σκωπτ.) (πιθ.) αυτός που κάνει ή «πουλάει» πονηριές: Σπανόν τον κακογέννην,
σπανόν πονηροπράτην| πάντες υβρίσετέ τον Σπανός (Eideneier) D 1491.

πονηρός, επίθ., Σπαν. Α 164, Γλυκά, Στ. 70, Ασσίζ. 171²⁶, Διγ. Z 434, Σπανός
(Eideneier) Α 52, 54, Χρον. Μορ. Η 3740, Χρον. Μορ. Ρ 1488, 3712 κ.α., Βίος Αλ. 4180,
Λίβ. Esc. 2493, Λίβ. (Lamb.) Ν 339, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 670, 830, Χρον. Τόκκων 3302,
Θησ. Γ' [49⁶] κ.α., Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 93, 171, Διήγ. Αλ. V 21, Π. Ν. Διαθ.(Παναγ.)²
1423, 1468, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 115, Έκθ. χρον. 61²²⁻²³, Ρίμ. θαν. 120, Αι-
τωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 107¹⁴, Χρον. σουлт. 80¹³, Ιστ. Βλαχ. 234, 256, Διγ. Ανδρ.
396²⁰, Ερωτόκρ. (Αλεξ.Στ.)² Β' 1325, κ.α.

Το αρχ. επίθ. πονηρός. Η λ. και σήμ.

1) Επώδυνος, δυσάρεστος, επίπονος: Απαρν. 2. 2α) (Με ηθ. σημασ. προκ. για
πρόσ.) κακός, πανούργος, δόλιος: Κομν., Διδασκ. Δ 210, Σπανός (Eideneier) Α 46, D
431, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 948, 953· β) (προκ. για πράγμα) ιδιοτελής, φαύλος, κακός:
Ηκουσες, ξένε, την κακήν και πονηρήν αγάπην,| τήν ενεργούν οι δολεροί και πονηροί
δεσπότες Ντελλαπ., Ερωτήμ. 833· εκούρευσεν (ενν. άνθρωπος υπόκριτος) την κεφα-
λήν και μοναχός εγίνην (παραλ. 1 στ.) πλην ήτον πάντα ενεργητής των πονηρών
πραγμάτων Ντελλαπ., Ερωτήμ. 979· (εδώ προκ. για ζώο): Η δε αλώπηξ, πονηρά ούσα
και μηχανούργος,| ουκ έλαθεν ποσώς αυτήν και του γαδάρου λόγοι Συναξ. γαδ. (Βα-
σιλ.) 44· και το φίδι ήτον πονηρό από παν αγρίμι του χωραφίου Πεντ. Γέν. ΙΙΙ 1. 3) Επι-
τήδειος, ικανός, επιδέξιος, ευφυής: Εις όλον το φουσσάτον τους εκείνο των Ελλήνων|
τρεις καλλιότερους, θαρρώ, ουκ οίδα απ' εκείνον,| πλέον φρόνιμους, πλέον άνδρει-
ους, απόκοτης καρδίας,| πλέον πονηρούς, 'πιδέξιους να ποίσουν έναν πράγμα Πόλ.
Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 2915· πονηρός δε και επιτήδειος ων περί τα μηχανικά πάσαν
μηχανήν κατά της πόλεως του Δυρραχίου εκίνησε Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 283· Ως
φρόνιμος και πονηρός όπου ήτον εις τα πάντα,| όρισε εις όλα τα χωρία και ήλθαν οι
χωριάτες Χρον. Μορ. Η 3712. 4α) (Προκ. για πρόσωπο) ανήθικος, ασεβής, αμαρτω-
λός: Στες χώρες τούτες ήλθαμεν και τόπον οργισμένον,| σ' αυτόν τον πονηρόν λαόν
και τον κριματισμένον Χούμνου, Κοσμογ. 1116· οι γέροντες οι πονηροί στους νέους
ελιξέψαν,| και με μεγάλην ξεδρομήν στοχάζονται πού γνέψαν Χούμνου, Κοσμογ.

1095· β) (προκ. για πράξη ή σκέψη) αισχρός, ανήθικος: Ως δε ταύτην ουκ έβλεπε το ευγενές παιδίον, | ηνιάτο κατά πολύ, εταράττετο σφόδρα, | λογισμοί έκοπτον αυτού πονηροί την καρδίαν Διγ. (Trapp) Gr. 1364· αφόντις ετελειώθη το πονηρόν έργον της αμαρτίας, εγύρισα εγώ και είπα την τάχα ως διά να την παρηγορήσω Διγ. Ανδρ. 396²⁰· θεωρώντες την μεγάλην σύχυσιν και πολλήν λύπην του μοναστηρίου του Κερατιδιώτη διά την εναλλαγήν οπού κινδυνεύει να γένει εις τον πνευματικόν και εφημέριον του αυτού μοναστηρίου, χωρίς τινός ευλόγου αιτίας, ούτε καν τινος υποψίας πονηράς ... Βλαστού, Επιστ. 177¹¹⁻¹². 5) (Προκ. για το πνεύμα του κακού, το Διάβολο): φεύγε απ' εμού και έξελεθε, πονηρόν και ακάθαρτον πνεύμα, πρόδρομε του αντιχρίστου Σπανός (Eideneier) A 214· μη αφήσεις την έχινα, το πνεύμα το πονηρόν, αναβήναι επί την καρδίαν σου Φυσιολ. (Zur.) XXVIII 1^a· Θεωρώντας ο πονηρός και ο μισόκαλος δαίμων την αγάπην, ην είχεν ο ποτέ Νικόλα Φουλέ Μαυρομιχάλης με τον Κωσταντή Μελισσηνόν, ευθέως ήβαλεν τας αυτού παγίδας εν μέσω αυτών και εποίησεν φόνον Ολόκαλος 197². 6) Φοβερός, τρομερός, φρικτός· (εδώ προκ. για την ημέρα της Κρίσεως, βλ. Lampe, Lex. στη λ., σημασ. 2): Μακάριος ο συνιών επί πτωχόν και πένητα· εν ημέρα πονηρά ρύσεται αυτόν ο Κύριος Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 349^r.

Το αρσ. στον εν. ως ουσ. = το πνεύμα του κακού, ο διάβολος: Μη συν εγκαταλιμπανέτω τις, ου μόνον παρθένος, αλλά και πας χριστιανός, την επισυναγωγήν του Θεού, ίνα μη άρπαγμα του πονηρού γίνηται Φυσιολ. 363¹⁹· Η φαμελιά σου την νεκρήν σάρκαν εξεφορτώθη! και από του κόσμου την σκλαβιά εβγήκεν κι εγλυτώθη, | της σάρκας και του πονηρού εγλύτωκεν τα πλάνη Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 145· Μη με εάσεις, Δέσποινα, επίχαρμα γενέσθαι! του πονηρού Εις Θεοτ. 91.

Το αρσ. στον πληθ. ως ουσ. = οι αμαρτωλοί: Ελάτε καθαρόκαρδοι και σπλαχνικά παιδιά, | στέκετε εσείς οι πονηροί γεμάτοι κακουλία Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4859· αι ψυχαί και τα σώματα των καλώς πολιτευομένων απελεύσονται εις τον παράδεισον, των δε αμετανοήτων πονηρών και απίστων εις την κόλασιν. Και ο μεν παράδεισος των αγίων και η απόλαυσις εστίν εν τω ουρανώ, η δε κόλασις των πονηρών εν τη γη Ιστ. πατρ. 91^{4,6}.

Το ουδ. στον πληθ. ως ουσ. = α) οι αισχρές και ανήθικες πράξεις: η διάνοια ... των νέων έγκειται προς τα πονηρά Αναγν., Στ. πολιτ. 18· η μέθη είναι ολουνών των πονηρών μητέρα Ιστ. Βλαχ. 2079· β) τα πονηρά πνεύματα: Τα πονηρά εφύγασι κι ήδιωξε (ενν. ο Χριστός) τους διαβόλους, | έβγαλε ρήγα το Δαβίδ και τους προφήτες όλους Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3722.

πονιανός· την άρκλαν την πονιανή Διαθ. 17. αι. 7²⁴· εσφαλμ. γρ. αντί μπονιανή διορθώσ. -Βλ. μπονιανός (ΙΔ' Προσθ.).

πονιζάμενος, μτχ. επίθ., Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 91, 118.

Μτχ. παθητ. ενεστ. του ρ. πονώ, αναλογ. σχηματ. κατά τις μτχ. σε -άμενος (Συμewν., Ιστ. κυπρ. διαλ. 236). Βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 275. Τ. πονέζω σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., λ. πονέζω, Χατζιδ., ό.π. 298). Η λ. και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Φαρμακ., Γλωσσάρ. 204).

α) Λυπημένος, δυστυχισμένος: Πονιζάμενος οπού δεν έχει και περίτου πονιζά-

μενος οπού κάποτε είχεν και τώρα δεν έχει Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 90 δις: Διά τριά πράματα ένι πονιζάμενη η καρδιά μου και το τέταρτον ξυπάζει το πρόσωπόν μου Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 125· β) οδυνηρός: Θέλεις να 'χεις καλήν ζωήν εις τούτον τον κόσμον; Κουβενιάζει να έβγεις απού πονιζάμενες εννοίες και να στέκει με χαρούμενην ψυχήν Ξόμπλιν φ. 122^ε.

πονοαμεριμνημένα, επίρρ.

Από το α' συνθ. πονο- και τη μτχ. παρκ. του αμεριμνώ· πβ. πονοαμεριμνημένος (βλ. ά.).

Χωρίς την έγνοια του πόνου: Πάλιν πληροφορήθητε εσείς οπού εντυχείτε! πόσα καλά παθάνετε από της ευτυχίας (παρ. 1 στ.), πώς περπατείτε ανώδυνα, πονοαμεριμνημένα,! πώς ου φροντίζετε στεναγμόν, πώς ου φοβείσθε λύπην Λόγ. παρηγ. Ο 742.

πονοαμεριμνημένος, μτχ. επίθ. Λίβ. Va 2159.

Από το α' συνθ. πονο- και τη μτχ. παρκ. του αμεριμνώ ως επίθ.: πβ. πονομεριμνημένος (βλ. ά.).

Που δεν έχει την έγνοια του πόνου, απαλλαγμένος από πόνους: χάρησε, ζήσε, σκίρτησε, την τύχην ευχαρίστει,! άθλιβος, ασκανδάλιστος, πονοαμεριμνημένος Λίβ. Sc. 1225.

πονοαμετρησία η, Λίβ. Esc. 730.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. αμετρησία (< στερ. α + μετρησία που απ. τον 8. αι.; (LBG)· τ. μετρεσία σήμ. ιδιωμ. (Γιαπαδ. Α., Λεξ.)).

Αμέτρητο πλήθος πόνων (βλ. και Αγαπητός [Λίβ. διασκευή α σ. 489]): είχα μετά εμέν, φίλε μου, εκατόν τέτοιους όλους! ότι, μα της καρδιάς μου την πονοαμετρησίαν,! μόνον με τα κοντάρια τους να εδείρασιν χιλίους Λίβ. (Lamb.) N 605.

πονοανακουφιστής ο.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. ανακουφιστής (σε σχόλ. (LBG) και στο Δημητράκ.).

Αυτός που ανακουφίζει τον πόνο κάπ.: φίλε, ψυχής μου σύστασις, πονοανακουφιστά μου Λίβ. Sc. 2584.

πονοανασασμός ο.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. ανασασμός.

Ξεκούραση, ανάπαυλα από τον πόνο (βλ. και Αγαπητός [Λίβ. διασκευή α σ. 489]): τα δάκρυα του είχεν ποταμούς, βροντάς τους στεναγμούς του,! καπνόν επάνω εις τα βουνά τον πονοανασασμόν του Λίβ. Sc. 2638.

πονοαντιπίττακον το.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. αντιπίττακον.

Γεμάτη πόνο, πονεμένη απαντητική επιστολή: Θλίψεως πονοαντιπίττακον Λιβίστρου προς την κόρην Λίβ. N 1581.

πονοδάκρυ(ον) το.

Από το α' συνθ. *πονο-* και το ουσ. *δάκρυ(ον)*.

Δάκρυ πόνου: *πάλιν η ξενοδόχισσα μετά πονοδακρύων (παραλ. 1 στ.) έρχεται, στήκεται εις εμέν, εξυπνεί με και λέγει ... Λιβ. Ρ 2387.*

πονοθλίβω.

Από το α' συνθ. *πονο-* και το *θλίβω*.

(Μέσ.) στενοχωριέμαι, θλίβομαι πολύ: *Όλοι θρηνούσαν κι έκλαιγαν, όλοι πονο-θλιβόνταν! έκτυπος γαρ εγίνετον και θόρυβος μέγας Θησ. ΙΑ' [53^ς].*

πονοθλιψία η, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 12442 κριτ. υπ.

Από το ουσ. *πονοθλίψις* (βλ. *ά.*) κατά τα ουσ. σε *-ία*.

Μεγάλη θλίψη, έντονη στενοχώρια: *ως καθώς ήσαν αρχής όλοι εις περιχαρείαν! τότε οι πάντες ήτανε εισέ πονοθλιψίαν Θησ. ΙΑ' [8^ς].*

πονοθλίψις η. — Βλ. και πονοθλιψία.

Από το α' συνθ. *πονο-* και το ουσ. *θλίψις*.

Μεγάλη στενοχώρια: *ου θέλω, εγνώριζε, χωρίς αντιλογίας! να ζήσω πλέον εξό-πισθεν εις τέτοιαν πονοθλίψιν Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 12442.*

πονοκαημός ο' πονοκαμός, Λιβ. Sc. 1299, Λιβ. Ν 2136.

Από το α' συνθ. *πονο-* και το ουσ. *καημός*. Ο τ. με β' συνθ. τον τ. *καμός* (βλ. *ά. καημός*).

Καημός εξαιτίας των πόνων, των συμφορών (βλ. και Αγαπητός [Λιβ. διασκευή α, σ. 489]): *α μάθεις τας κακώσεις μου τας έπαθα εις τον κόσμον,! αν είσαι πέτρα, εγνώριζε, μα τον πονοκαημόν (έκδ. μπονοκαιμόν διορθώσ.) μου,! ..., α φθάσεις να το μάθεις,! εις εκατόν γαρ να ραγείς και να γενείς ως χούμα Λιβ. Esc. 3129.*

πονοκαμός ο, βλ. πονοκαημός.

πονοκαταλυσία η.

Από το α' συνθ. *πονο-* και το ουσ. *κατάλυσις* κατά τα ουσ. σε *-ία*.

Ανακούφιση από τον πόνο, καταπράυνση του πόνου: *τήν έχω ομμάτια και ψυ-χήν, αναπνοήν, καρδίαν,! σύστασιν, παρηγόρημα, πονοκαταλυσίαν,! των οδυνών μου κουφισμόν, ...! ..., πώς να την εξεπλέξω; Επιθαλ. Ανδρ. Β' 555.*

πονοκατούνα η.

Από τα ουσ. *πόνος* και *κατούνα*.

Τόπος όπου κατοικεί ο πόνος: *φίλε μου, κάθισεν μετ' εμέν, πονοπαρήγορέ μου, (παραλ. 1 στ.) οπού εξαρχής συνέπαθες μετ' έμεν τας οδύνας,! και σύντροφοι εγενό-μεθα εις μίαν πονοκατούναν! οπού μας εκατέμαθαν οι πικρασμοί του κόσμον Λιβ. Sc. 2605.*

πονοκράτωρ ο.

Από τα ουσ. *πόνος* και το β' συνθ. *-κράτωρ*.

(Μεταφ.) κυβερνήτης του πόνου: Χάρος επαίρνει ληστρικώς την κόρην Μελανθίαν (παραλ. 1 στίχ.), Άδης κερδαίνει την εμήν αδίκως γλυκοτέρψιν. | Μόνος εγώ της συμφοράς δούλος απεκατέστην | και της δυστύχου τύχης μου συμφέρω πονοκράτωρ Λίβ. Sc. 3228 (βλ. όμως και Λίβ. διασκευή α 4567).

πονόλαιμος ο.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. λαιμός. Η λ. και σήμ.

Πόνος που προκαλείται από φλεγμονή του λαιμού (εδώ πιθ.) διφθερίτιδα ή αμυγδαλίτιδα (βλ. και Πιτυκ., Ιδιώμ. Αν. Κρ., στη λ.): Ευρίσκοντάς με αρρωστημένη, εγώ Ντιάνα Κορναροπούλα ... αφού τον πονόλαιμο και φοβούμαι τον θάνατον, ήκραξα εσένα ... νοτάριον πούμπλικον Ιάκωβον Κουρτεζά Διαθ. 17. αι 7¹⁰.

πονόματος ο, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 136 (έκδ. -μμ-).

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. μάτι(ν) (βλ. ά. ομμάτιον). Διάφ. τ. σήμ. ιδιωμ. (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ., λ. πονάματος, Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β', Pern., Ét. linguist. III, Δράκου, Ιδιώμ. Κάλυμν., λ. πονέματος, Δουγά-Παπαδ.-Τζιτζιλής, Γλωσσ. ιδιώμ. ορ. Πιερίας, λ. ποννόματος, Κοντονάσιου, Διάλεκτ. Δήμν., Δημητρίου, Λέξ. Σάμ., Χαντζιάρας, Θεσσαλ. γλωσσάρ., λ. ποννόματους). Η λ. και σήμ.

Πόνος που προκαλείται από φλεγμονή του ματιού (εδώ πιθ.) επιπεφυκίτιδα: Εις πονόματον ... όταν είναι τα ομμάτια κόκκινα και πρησμένα ή πονούσιν αυτ. 229.

πονομεριμνημένος, μτχ. επίθ. — Πβ. και πονομεριμνησία.

Από το α' συνθ. πονο- και τη μτχ. παρκ. του μεριμνώ ως επίθ.

Αυτός που έχει έγνοιες που του προκαλούν πόνο: Και από την έννοιαν έπεσα πονομεριμνημένος, | λέγω σου, εις το κρεβάτι μου, στην φυλακήν απέσω, | να μεριμνώ το τι να ειπώ Ντελλαπ., Ερωτήμ. 270.

πονομεριμνησία η.

Από το α' συνθ. πονο-, το μεριμνώ και την κατάλ. -σία.

Έγνοια που προκαλεί πόνο: είχον μετ' εμού εκατόν φίλους τοιούτους όλους, | ότι μα την πονομεριμνησίαν της καρδιάς μου | φθάναν με τα κοντάρια τους να εδένασι χιλίους Λίβ. Ρ 476.

πονόματος ο, βλ. πονόματος.

πονοπαρήγορος ο, Λίβ. Ρ 2421, 2430, Λίβ. Sc. 2602, Λίβ. Esc. 3749, Λίβ. Ν 3187.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. παρήγορος (βλ. ά.).

Αυτός που παρηγορεί κάπ. στον πόνο του, παρηγορητής: Φίλε Κλιτοβάν, συμποθοπονετά μου, | φίλε, καλέ μου φίλε μου, πονοπαρήγορέ μου, | φίλε, ψυχής μου σύστασις, πονοανακουφιστά μου Λίβ. Sc. 2583.

πονοπικραίνω.

Από το α' συνθ. πονο- και το πικραίνω.

Προκαλώ θλίψη, στενοχώρια: βασανίζω, ταλαιπωρώ: οκάποιος τώρα δυστυχής

χρονοθλιμμένος πάλαι| γέμει η ψυχή του πικρασμούς χίλιους απ' εσένα (ενν. Δυστυχία)| και από τά ηγανάκτησεν πολλά πονοπικράνθη Λόγ. παρηγ. Ο 477.

πονοπικραμός ο, βλ. πονοπικρασμός.

πονοπικρασμός ο πονοπικραμός, Λίβ. Sc. 3252.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. πικρασμός.

Θλίψη, στενοχώρια που προκαλεί πόνο· βάσανο: εμούς δε πόνους τις ειπεί τούς έπαθα εις τον κόσμον,| τις άλλος αφηγήσεται τους πονοπικρασμούς μου (παραλ. 1 στ.), τις κατά μέρος τας εμάς αφηγηθεί πικρίας; Λίβ. N 3834.

πονοπίττακον το, Λίβ. Sc. 714, Λίβ. N 1614.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. πιττάκιν.

Ερωτική επιστολή που εκφράζει πόνο (πβ. ά. πιττάκιν β): Πώς εις τό γράφει το χαρτίν να μη πονεί καρδιά;| Πώς να μη πάσχω εις τό λαλεί το πονοπίττακόν σου;| Και γνώριζε α συνέπαθον εις τούτο το πιττάκιν.| Εθλίβην εις τό μ' έγγραψες, εσυνεπόνεσά σε Λίβ. P 1588.

πόνος ο, Γλυκά, Στ. 212, Λόγ. παρηγ. L 7, 403, 457, Προδρ. (Eideneier) IV 563, Καλλίμ. 449, Διγ. (Trapp) Gr. 2682, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 3, 1022, 1179, Ερμον. X 177, Ωροσκ. 41²¹, Φλώρ. 538, 1013, Ερωτοπ. 163, 519, Λίβ. P 1033, 2510, Λίβ. Sc. 2170, 2356, Λίβ. Esc. 1648, 3958, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 232, Μαχ. 484²⁸, Γεωργηλ., Θαν. 629, Συναξ. γυν. 114, Απόκοπ.² 136, 393, Αχέλ. 1120, 1301, 1505, Χρον. σουлт. 131²³, Πανώρ.² Α' 29, 86, Β' 150, Δ' 258, Χορτάτσης, Ελευθ. Ιερουσ. Α' 19, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 103, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 2441, Γ' 821, Δ' 353, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 173, 367, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 302, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 180⁵, 280⁸, 375²⁰, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. πόνος. Η λ. και σήμ.

1α) Κόπος, μόχθος: Λόγ. παρηγ. L 255, Λίβ. Va 658· **β)** (συν. στον πληθ.) τάλαιπωρία, δοκιμασία, βάσανο: Σαχλ., Αφήγ. 431, Λίβ. P 1232. **2α)** Το να υποφέρει κανείς ψυχικά· στενοχώρια, θλίψη, καημός: Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 7312, Λίβ. Sc. 1339, Φορτουν. (Vinc.) Α' 330· (με γεν. της αιτίας): απλώνω κι ουχ ευρίσκω σε, μιλώ σε, ου μιλείς με.| Και παρενθύς οι πόνοι σου κεντούσιν την ψυχήν μου| και κατακόπτουσιν αυτήν Σπαν. B 24· ο δε θανών, ο δε ταφείς και καταβάς εις Άδην (παραλ. 1 στ.) εκείνος ούτως έγνώκε και πόνον του θανάτου Γλυκά, Στ. 469· (προσωποπ.): και εκεί εις το καμποήδονον λιβάδιν τό σε λέγω| θέλεις ιδείς παράξενον κάστρον της Δυστυχίας,| τό έκτισεν η Συμφορά κι εφύρωσεν ο Πόνος| και πυργοεθεμελίωσαν αι οδύνες των ανθρώπων Λόγ. παρηγ. L 141· (σε μεταφ.): εις πόσου πόνου πέλαγος έπεςεν η ψυχή μου,| και ουκ ημπορώ να το ειπώ Λίβ. Esc. 2947· πόνοι σφικτοί με ζώνουσιν, καρδιοδιχοτομούμαι Παρασπ., Βάρν. C 145· (σε παρομοίωση): Και τότες ειπε (ενν. ο Συμεών) της Κεράς: «Ξεύρε, Κερά αγιασμένη,| πόνος μαχαίρι στην καρδιά σ' έχει ξεπερασμένη» Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2253· φρ. με κόπτει ο πόνος, λαμβάνω/παίρνω πόνον = θλίβομαι, στενοχωριέμαι για κ.: και να τον παραπέσομεν (ενν. τον Ακρίτη) άγνωστα και την νύκταν| και να τονε παιδεύσομεν και ου μη μας κόπτει ο πόνος Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1356· Μεγάλον πόνον έλαβεν (ενν. ο Μέγας Μάστορας) απέσω στην

καρδία, | αλλ' έδειχνεν ως φρόνιμος όλα τα εναντία, | στους εδικούς του τίποτε δειλίαν μη γεννήσει Αχέλ. 1120· πολλά κεφάλια οι Χριστιανοί εκόψασιν, μόνοι κι οι Τούρκοι από τη χαρά ουδέν επήραν πόνο Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 237¹⁸. 3) (Ειδικότ.) α) θλίψη που προκαλείται από έντονη ερωτική επιθυμία, πόνος ερωτικός: Ταύτην ιδών ο Διγενής ο θαυμαστός Ακρίτης! ευθύς ετρώθη τη ψυχή, επλήγη τη καρδία! και πόνον είχεν άπειρον, αδημονών ειστήκει Διγ. Z 1748· Αγαπώ σε αμμέ μουλλώννω! τον αμέτρητόν μου πόνον! ξεύρει το η γιαγάπη μόνον! το μαρτύριον που χώννω Κυπρ. ερωτ. 120² (ως σύστ. αντικ.): Παρακαλώ σε, ορωτική, ... (παραλ. 2 στ.) ... συγκλίθητι μικρόν, πόνεσε πόθου πόνον! και την καρδίαν μου δρόσισον Αχιλλ. (Smith) N 938· (με τη γεν. των ουσ. αγάπη, καρδία/καρδιά): Ταύτα και άλλα πλείονα τοις συν αυτώ ελάλει! ο αμιράς εν τη οδώ μετά πόνου καρδιάς! ούτως γαρ φλέγει τους αυτώ υπηκόους ο έρωσ Διγ. (Trapp) Gr. 688· έχω ξίφος μέσα στην καρδίαν και πόνους της αγάπης, | και τρώγεται η καρδία μου διά πόθον κορασίου Αχιλλ. L 214· β) στενοχώρια που προκαλείται από φόβο ή αγωνία: Ωσπερ τα λάφια έδραμαν (ενν. οι Τούρκοι) εκ τρόμου τους και πόνον, | όταν περίσσοι κυνηγοί με σκύλους τα ζυγώνου Αχέλ. 2518· Απείς λοιπόν το μάθασιν όλοι του οι γειτόνοι, | Τούρκοι, Μπογδάνοι, Λέχοι τε, έπιασάν τους οι πόνοι, | γιατί μετρούσαν κι έλεγαν όλοι μέσα στον νουν τως! «αν ήτον με την μιαν Βλαχιάν τόσα φοβερός τούτος, | τώρα που πήρεν αυθεντιάν τόσα πολλά μεγάλη! όλους, μεγάλους και μικρούς άνω κάτω μας βάλλει ...» Παλαμήδ., Βοηβ. 654. 4α) Στοργή, αγάπη· έγνοια: εξεύρεις πόσσην προσοχήν και πόσον πόνον είχες! εισέ εμέν τον δόλιον, τον πολυπνεμένον, | αν λόγους παραινετικούς ήκουσες απ' εμένα Σπαν. A 36· Κολάκεμα ... κατά τον Ανδρόνικον ένι γλυκοσύνη των λόγων με πόνον και με φούμος διά να σύρει το ψάριν στο δόλος Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 107· β) συμπάθεια, συμπόνια: όσο τον κριτηριάσετε τον κλέφτη δίχως πόνο (παραλ. 1 στ.) ετόσο πλια 'χετε μιστό εσείς εκ το Θεό σας Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3124· (με τη γεν. του ουσ. καρδιά): Τον πόλεμο καταλεπτώς ποιος ημπορεί να βάνει; (παραλ. 1 στίχ.) Μονάχας σε κοντολογία λίγο σας φανερώνω, | για να τους συμπονέσετε με της καρδιάς τον πόνο Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 296²⁰. 5α) Οδυνηρή αίσθηση στο σώμα που συν. προκαλείται από ασθένεια ή τραυματισμό: πλανώντας μ' ο Φιλόπαππος ήλθεν από πλαγίου! και στο μερί ελάβωσεν το άλογόν μου εκείνος, | το άλογον επόνεσεν, εσφίχθην εκ του πόνου Διγ. Z 3393· πόνοι στομαχικοί Ωροσκ. 41²⁶· Διανυκτού τον έδωκεν πόνος εις τα νεφράν του, | τίτοιος μέγας, δυνατός· εκόπην, εκρατήθην Χρον. Τόκκων 1532· β) (συνεκδ.) β¹) τμήμα του σώματος που πονάει: Όταν οι δάκτυλοι κατασχισθώσιν ... Σκύλαν, ήτοι σκυλοκρέμνυδον, βράσον με το έλαιον ... και τρίψον και χήνειον αζούγγιν, και σμίξε τα, και άλειφε τους πόνους, ό ένι κατασχισμένον Σταφ., Ιατροσ. 6¹⁵³· β²) ήχος ενός ανθρώπου που πονάει, βογγητό: Ανακαράδες, βουκινα, ταούλια και παν άλλον! στα δύο μέρη έδωσε ταραχισμόν μεγάλον, | φωνές εβγήκαν παρευθύς και κλάηματα και πόνοι! σ' εκείνους όπου έπεφταν και τους αρπούσαν φόνοι Αχέλ. 2050· β³) βασανιστήριο: Λοιπό τους πόνους τους πολλούς, τσι κρίσεις τσι περισσες! τες έχω η δόλια (ενν. η Έλενα), τήρηξε να μάθεις ...! Πουρνόν εμπαινώ εις την ιστιά έως το μεσημέρι (παραλ. 1 στ.) εκ την ιστιά μ' εβγάνουσι, στα κρύα νερά με βάνου, | ως το βραδύ με κρίνουνσι, τότε αποκεί μ' εβγάνου! κι εις τα πηλά τα σκοτεινά τά βλέπεις με βουτούσι Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 520· γ) (στον πληθ.) οι

ωδίνες του τοκετού: εκεί εκ τον φόβον τον πολλύν επιάσαν την (ενν. την κόρη) οι πόνοι, | γεννά κοράσιον παρευθύς, και εκείνη αποθάνεν Απολλών. (Κεχ.) 388.

πονοστεναγμός ο.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. στεναγμός.

Στεναγμός από ψυχικό πόνο ή γεμάτος πόνο: πάλιν η ξενοδόχισσα μετά πολλών δακρύων | και μετά θλίψεως πολλής και πονοστεναγμού της, | ήλθεν, εστάθην προς εμέν, εξύπνησέ με, λέγει Λίβ. Esc. 3693. Ως δ' είδαν (ενν. οι συγγενάδες του Βερδερίχου) το αμετάθετον των πονοστεναγμών μου, | επλήρωσαν τα δάκρυα, την θλίψιν μου άλλην τόσην Λίβ. N 2981.

πονοστριγγίζω.

Από το α' συνθ. πονο- και το στριγγίζω.

Στριγκλίζω, φωνάζω δυνατά από πόνο: Και ως ήκουσα τον Λίβιστρον ότι εμοιρολογάτον | και πονοεστρίγγιζεν εκείνος εις τους κάμπους, | και μέναν ήλθεν λογισμός της κόρης τής Μορτάνης Λίβ. Esc. 3810.

πονόφλογος, επίθ.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. φλόγα.

Που φλέγεται από πόνο (εδώ μεταφ.): Και ταύτα ειπών εθρήνησεν και έκλαυσεν θαρσέως, | και πιάνει με τας χείρας του χαρτίν και καλαμάριν | και προς την κόρην έγραψεν πονόφλογον πιττάκιν Αχιλλ. (Smith) N 923.

πονοχάρτιν το, Λίβ. Esc. 1974, Λίβ. Va 1829.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. χαρτίν.

Επιστολή γεμάτη πόνο: Δέξου απ' αναισθητον ψυχήν αισθήσεως πονοχάρτιν, | και από καρδιάν ολόνεκρον γραφήν εμψυχωμένην Λίβ. Sc. 892.

πονοψυχώ.

Από το α' συνθ. πονο- και το ουσ. ψυχή.

Υποφέρω ψυχικά (η μτχ. παρκ. ως ουσ.): είτις καλός νεούτσικος να τ' αναγνώθει ταύτα, | νάχει καρδιάν ολόπονον, μυριοτυραννημένην, | να συμπονεί τους πάσχοντας και τους πονοψυχούντας Λίβ. N 3841.

πόντε το, Κυπρ. χφ. 161· πούντε, Χρον. σουлт. 81¹⁹.

Από το ιταλ. *ronte* (<λατ. *rons*)· πβ. και λ. πόντης ο (Du Cange, LBG) και πόντες ο (Λάζαρης, Λευκαδ., Ζώνη, Λεξ. Ζακ.², λ. πόντες). Η λ. στο Soman. και σήμ. ιδιωμ. (Pern., Ét. linguist. III 510, Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδιωμ.· πβ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 94).

Γέφυρα πάνω από νερό: ... διατί από κάτω του αυτού πόντε (ενν. ο σουλτάν Μεχεμέτης) έβαλε πολλά βουτσία άδεια και την εκράτιε (ενν. τη γέφυρα) απάνω Χρον. σουлт. 81²⁰. έστειλνε (ενν. ο σουλτάν Μεχεμέτης) τα πλεούμενα και ηφέρνανε φουσάτα από την Ανατολή και από τη Δύση, τόσο ότι απερνούσανε (ενν. τα φουσάτα) από το πούντε Χρον. σουлт. 81²¹.

ποντιάζω Τα παραθύρι' εκλείσθησαν κι οι πόρτες εκτιστήκαν, | κι οι λυγρές
εχάθησαν κι οι νέοι εποντιαστήκαν Γεωργηλ., Θαν. 67, εσφαλμ. γρ. αντί εποντιστή-
καν· διορθώσ.: βλ. και Παπαχριστ., Μνήμ. Αμ. 81. — Βλ. και ποντίζω.

ποντίζω, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 422, Ασσίζ. 34³¹, 79¹¹, 138²¹, 163²³, 283¹⁵, 410²⁷, 415¹¹,
434⁶, 483²³, Λίβ. Ρ 1403, 2070, Λίβ. Sc. 290, 970, 1826, Λίβ. Esc. 1414, 2046, 3007, Λίβ. Ν
1298, 2669, 2689, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 780, Μαχ. 142²⁷, 232¹⁶, Γεωργηλ., Θαν. 67 (έκδ.
εποντιαστήκαν· διορθώσ.), Συναξ. γυν. 42, 202, Δευτ. Παρουσ. 98, Ανθ. χαρ. (Κακου-
λίδη-Πηδώνια) 145, Βεντράμ., Φιλ. 238, Διακρούσ. 87¹² αόρ. εμπόντισεν, Ασσίζ.
159¹⁴.

Το αρχ. ποντίζω. Η λ. και σήμ.

I. Ενεργ. Α' Μτβ. 1α) Καταποντίζω, πνίγω: Απέρριψεν αυτόν εις τα βάθη του Αι-
δου, και ποταμός επόντισέ τον Σπανός (Eideneier) Α 141· (μεταφ.): βλέπω, τώρα η
δυστυχία πάσχει να με ποντίσει | και να με βάλει εις τον βυθόν της κάτω απελπισίας
Ντελλαπ., Ερωτήμ. 16· **β)** υποβάλλω κάπ. στο βασανιστήριο του πνιγμού βυθίζο-
ντάς τον σε νερό: εάν γίνεται ότι εις άνθρωπος ποιεί στοίχημαν με έτερον άνθρω-
πον ..., διά ... κακήν δουλείαν ... και πολομά το κατά το αυτό στοίχημαν τό εποίκεν, και
επιάστην εις την αυτήν κακοπραξία ... ού να το εμολόγησεν εις την αυλήν με το θέλη-
μάν του, ού διατί τον επόντισαν, ού εποίησάν του έτερον κριτήριον ... εκείνον οπού
εποίησεν να το ποιήσουν Ασσίζ. 336⁶. **2)** Καταβρέχω, μουσκεύω: τες κεφαλάδες του
Πιερ τε Καρπίε ... και άλλους γ' όπου ήτον εις την συντροφιάν τους, απάνω στο δώμαν
του ψουπουλείου ..., και έτρεξεν το αίμαν στο ψουμίν απού την χολέτραν και επόντι-
ζεν το ψουμίν κάτω Μαχ. 602²¹. **3)** (Μεταφ.) **α)** καταστρέφω, συντριβώ, αφανίζω κάπ.
ή κ.: Όταν σοι επέλθει χαρωπόν, μηδέν κενοδοξήσεις, | και όταν σοι επέλθει λυπηρόν,
μη σε ποντίσει η λύπη Σπαν. (Λάμπρ.) Va 313· και εις τον νουν μου επαρέτρεχεν φό-
βος πολός και τρόμος, | μήπως εκ του φόβου της εσκεύασεν η γραία | δόλον εκ τέχνης
μαγικής, προς το να μας ποντίσει Λίβ. Ρ 2056· Χριστέ μου, παύσε την οργήν τούτην
σου την δικαίαν, | και πόντισέ την εξ ημών, ρίψε την εις μερέαν Γεωργηλ., Θαν. 301· **β)**
(ειδικότ., προκ. για περουσιακά στοιχεία) ξοδεύω, (κατα)σπαταλώ: εάν γένηται ότι
εις άνθρωπος οπού έχει γυναικάν και αρχεύει να παίζει το ζάριν, και να τρω και να
πίνει άμετρα και να ποντίζει πάντα όσα έχει ... το δίκαιον ορίζει ότι η γυναικα ημπο-
ρεί καλά να ζητήσει το δουέριν της Ασσίζ. 122⁸· σπίτια απού τα ζάρια ποτέ δεν θέλει
κτίσει (ενν. ο ζαριστής), | άμμε αν έχει τίποτες πράγμα να το πουλήσει, | το σπίτιν
του, το έχειν του όλον να το ποντίσει Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ 217. **Β' Αμτβ. 1α)** Βυθίζο-
μαι, βουλιάζω: Εις μιο καράβια πνίγησαν κι ηπραματεία echάθη, | 'φνίδια το βίος επό-
ντισε, κι επήγε εις τα βάθη Βεντράμ., Φιλ. 256· **β)** μουσκεύω: Εάν γίνεται ότι εις άν-
θρωπος επήρεν γυναικάν και ορμαστήκην της, και εκείνη μετά ταύτα ... κατουρει
κάθα νύχτα εις τα ρούχα της και ποντίζουν όλα τους τα ρούχα, το κείμενον κελεύει
ότι ... η εκκλησία πρέπει να τους χωρίσει Ασσίζ. 375²⁵. **2)** (Μεταφ.) προκαλώ ζημία,
καταστροφή: μετά ταύτα πάγει κατά πρόσωπα τους όρκους του, πολομά άδικον α-
παρχής, έπειτα αρνάται τον θεόν και ποντίζει, τουτέστιν φασιάζει εις τό όμοσεν Ασ-
σίζ. 37⁵.

II. Μέσ., αμτβ. 1α) Βουλιάζω, βυθίζομαι: Και ολίγον λίγον έλειψε όλα να τσακι-

στούνε (ενν. τα κάτεργα) | κι εκ τον πολύ τον άνεμον όλα να ποντιστούνε Αλ. Κύπρ. 1543· β) πνίγομαι: Ως δε και πάλιν έβλεψεν (ενν. ο Αλέξανδρος) αυτούς μη βουλομένους | διαπεράν τον ποταμόν, κατάρρουν τούτον όντα, | μήπως, λυθέντων των κνημών, άπαντες ποντισθώσιν, | ατρόμως ούτος πρώτιστος επάνω των ψαλίδων | επέβη συν υπασπισταίς και πέραθεν ορμήθη Βίος Αλ. 3075· οι μεν Ισραηλίται αβρόχως επέρασαν, οι δε εναντίοι άπαντες εποντίσθησαν και δεν εγλύτωσε τινάς εξ αυτών Αγαπ., Δαμασκ. Βαβλαάμ 126²³. (σε μεταφ.): μη σε φλογίσει πρόσεχε του πόθου το καμίνιν, | βλέπε καλά μη ποντισθείς εις θάλασσαν του πόθου Λίβ. Sc. 331. 2) Πλημμυρίζω: αν γίνεται ότι ο κύρης του εφύτου πολομά μέσα εις τον καιρόν οπού ενομεύτη καμμία έξοδον περί της ποίας δεν ημπορεί να βαστάζει, ώσπερ αν εσκεπάσεν την οικίαν ότι εποντίζετον όλον εκείνον διότι ήτον ασκέπαστον ... ού αν ήτον να κάμει το περιβόλιν οπού εποντίζετον ... και μετά ταύτα αν θέλει να περλάβει (ενν. ο πακτωνάρης) την οικίαν ού τον κήπον ... το δίκαιον κελεύει ότι ένι κρατημένος να πλερώσει όλους τους εξόδους τούς εξοδίασεν ο αφέντης του εφύτου Ασσίζ. 328^{26.28}. 3) Γίνομαι βρόμικος, λερώνομαι: το παιδίν ... ήλθεν εις του Πιαλέκη, κι εκεί είχαν τρύπαν με μίαν χολέτραν ξυλένην και 'πήγαινανεν το νερόν στον Τράχανον, και 'διάβην απουμέσα και 'ποντίστην με τα βόρβορα, και επήγεν εις τον Αράν και εγδύθην και επλύνναν τον Μαχ. 496²⁴. Το λοιπόν εκείνον (ενν. το κτηνόν αρμελίνος) ... αντάν βρέχει δεν εβγαίνει ποττέ απού μέσα απού την τρύπαν του διά να μηδέν ποντιστεί με τον πληόν, και τούτον πολομά το απού την ζιντιλέτσαν του Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 151. 4) (Μεταφ.) α) καταστρέφομαι, αφανίζομαι: Ο Πτολομαίος για να μη δει το βίος του πώς 'ποντίστη, | στην κάμερά του έμπηκε, ατός του εφουρκίστη Βεντράμ., Φιλ. 126· Η ακριβειά ... δεν είναι άλλον παρά ... θέλημα, τουτέστιν επιθυμία να έχει και να κερδέσει και να κρατήσει διά δίκιον και άδικον και ν' αφήσει να ποντιστούν τα πράματα παρά να δώσει άλλου Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 104· β) αχρηστεύομαι: ομοίως εάν εκείνος ο σκλάβος μου αν είχαν την πληγήν ... εις τον ποντικόν του χεριού, ού εις έτερον τόπον του κιντύνου, και εκείνος ο γιατρός εποίκεν μίαν ημέραν, ού δύο, και ουδέν τον άλλαξεν και έβαλεν ετεσαύτα πράματα θερμά απέ των ποίων ο ποντικός του χεριού, ού του μερίου του σκλάβο εποντίστην, και εβρόμισεν η πληγή ..., και επέθανεν διά τούτον, το δίκαιον κρίνει και κελεύει ότι ... Ασσίζ. 431². γ) (προκ. για υπόθεση) ναυαγώ, αποτυγχάνω: Ο αυτός Δημήτρης παίρνοντα το αυτόν χαρτίν, εννοιάστην πας και ψηλαφήσουν τον εις την πόρταν και ποντιστεί η δουλειά Μαχ. 408³⁰. Ε, καλέ τουρκοπουλιέρη, διά έναν κουτζούλλην, τον φραγκοπάπαδον, να ποντίζεται η δουλειά σου! Μαχ. 566³⁰. δ) (προκ. για ενέχυρο) χάνω σε αξία, υποτιμώμαι: Περί εκείνου οπού ένι κρατούμενος άλλον εις καιρόν 'νοματισμένον, και δίδει του αμάχια και ποντίζονται μετά ταύτα, επάνω τίνος ένι το χεροτέρισμαν Ασσίζ. 265²¹.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = α) κατεστραμμένος, χαλασμένος: και ούτοι οι ζ' (ενν. κριτάδες) ένι κρατημένοι να κρίνουν πάντα τα εγκλήματα οπού να έλθουν εμπρός του εμπαλή, ώσπερ χρεού αμάχια οπού ένι χαμένα, ού ποντισμένα, ού ώσπερ ενοίκια εσπιτιών Ασσίζ. 233²⁰. εάν ο κύρης του πραγμάτου εμπορεί να δείξει με β' μάρτυρες ... ότι διά το φταίσμαν του καμηλάρη έπεσεν το καμήλιν, ού διά την κακήν του βλέψησιν, ο καμηλάρης ένι κρατημένος να πλερώσει όλην εκείνην την ζημίαν με δίκαιον εκείνου οπού ήτον το πράγμαν το χαμένον, ού ποντισμένον, ού τσακισμένον Ασσίζ. 325²². Και

ορδινίασεν ο ρήγας μίαν μεγάλην πουμπάρδαν, και επολόμαν την ένας σαρακηνός, και διά εκείνην την πουμπάρδαν έκοψεν φ' ελίες εις το Καζαπιφάνι και άλλα περισσά δεντρά, και εξέβην ποντισμένη Βουστρ. (Κεχ.) 84¹⁶⁻¹⁷. β) (προκ. για πρόσωπο) χαμένος, χαντακωμένος: Και ουκ είχα το παράξενον, εάν αιχμαλωτιζόμεν, | ει μη ιστανέο σου γίνεται, και εγώ ειμί ποντισμένος. | Αλλά διά την αγάπην σου τόσα δεινά πανθάνω Λίβ. Ρ 1375.

Φρ. ποντίζω την κοπέλαν/την παίδαιναν/την παρθενίαν = διακορεύω ατιμάζω: εκείνος ο άνθρωπος ... πρέπει να ομόσει εις τα άγια ότι ουδέν εποίκεν εκείνον το παράπτωμαν, τουτέστι να ποντίσει την παίδαιναν, και μετά τούτο εντέχεται να ένι κίτες Ασσίζ. 98¹⁴. Εάν γίνεται ότι εις άνθρωπος λαμβάνει μίαν παρθένον δυναστικόν τρόπον και ποντίζει της την παρθενίαν της, ... το δίκαιον ορίζει ότι ... ημπορεί να την πάρει διά γεναίκα Ασσίζ. 346³¹. εκείνος ... να ομόσει εις τα άγια, ότι εκείνος ουδέν εποίκεν τούτον το παράπτωμαν, τουτέστιν να την ποντίσει την κοπέλαν, και μετά τούτον να ένι ελεύθερος και συχωρημένος, κίτες Ασσίζ. 348¹³.

πόντικας ο.

Από το ουσ. ποντίκι και τη μεγεθ. κατάλ. -ας (Μηνάς, Μορφολ. μεγεθ. 146-7, 149). Η λ. και σήμ.

Το μεγάλο ποντίκι: Και εκάλεσεν ο πόντικας τον βάθρακα να τον φιλεύσει Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 49³¹. περί των εσθιόντων πόντικα ή ακανθόχοιρον Νομοκ. Αγ. Γεωργ. 131.

ποντίκι το, βλ. ποντίκιν.

ποντίκιν το, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 175, Χρησμ. (Λάμπρ.) 122, Χρησμ. VI 27, VII 1,3,6, VIII 4, Χρησμ. (Βέης) 13^{1,24}. μποντίκι· ποντίκι, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 108¹¹.

Από το ουσ. ποντίκιον (<επίθ. ποντικός και την υποκορ. κατάλ. -ιον· απ. στο Meursius· βλ. και Θαβώρ., Ουσιαστ. 23-24). Ο τ. μποντίκι πιθ. από επίδρ. του μποντικός (βλ. λ ποντικός (I)). Ο τ. ποντίκι στο Βλάχ. και σήμ. Η λ. στο Meursius.

1) Το ποντίκι: Και να ιδεις τους αγριοκάτους, (παρ. 1 στ.) και το μιaron ποντίκιν! από κομματιού το δράξουν Χρησμ. VII 13· Ο δε αγιότατος Ιωάννης ο Κίτρονς λέγει· εάν εις αγγείον κρασίον, ή λαδίον ή μέλιτος, σπού να είναι γεμάτο και πέσει μποντίκι, ... το αγγείον να αγιασθεί και πάλιν να είναι εις υπηρεσίαν του έχοντος αυτό Μαλαξός, Νομοκ. 454· Έφα το μιaron ποντίκιν! το βαστάγιν της κανδήλας· | ετζακίσθην η κανδήλα! και εσβέσθη η φωτία Χρησμ. VI 1. 2) Η νυχτερίδα· (για το πράγμα βλ. Τσαβαρή [Πουλολ.² σσ. 145-146]): Να σε εγκαλέσω εις τον αετόν, τον μέγαν βασιλέαν (παρ. 1 στ.) ποντίκιν κακορίζικον, από την κακοτύχην Πουλολ. (Τσαβαρή)² 213· Εκείνα ουκ εσίγησαν την όχλησιν τήν είχαν! και το ποντίκιν ήρξατο υβρίζειν το περδίκιν Πουλολ. (Τσαβαρή)² 165.

Έκφρ. σαν γάτες με ποντίκι, βλ. ά. γάτα.

ποντικό το. — Βλ. και ποντικός (II).

Το μτγν ουσ. ποντικόν (TLG· από το επίθ. ποντικός, με παρ. του ουσ. κάρνον)· πβ. σημερ. φουντούκι.

Το φουντούκι: Το ποντικό το πικρό δος το άλλους·! εμένα δος εσύ εγλυκύ μήλο Divān 885⁹.

ποντικομούστακος, επίθ.

Παιγνιώδης σχηματ. από τα ουσ. ποντικός και μουστάκι.

Που έχει μουστάκι σαν του ποντικού: Τον εκ κοιλίας μητρός παράσημον,| τον μέγαν εν κακοίς και τρισάθλιον,| ποντικομούστακον,| δεύτε τας χείρας απλώσομεν| κι εις του σπανού τα μάτια| σφάκελα δώσομεν Σπανός (Eideneier) D 466.

πόντικός ο, βλ. ποντικός (I).

ποντικός (I) ο, Ασσίζ. 430³⁰, Ορνεοσ. αγρ. 559²⁶, Σπανός (Eideneier) B 205, D 113, Ωροσκ. 42⁷, Χρον. Μορ. H 2932, P 1661, 2932, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 382, 572, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 34, 58, Χρησμ. I 110, Rechenb. 77¹, 77³, Ιατροσόφ. (Οικονομυ) 64⁶, Απόκοπ.² 49, Πορτολ. A 73⁴, 225²⁵, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 73², Διγ. O 1795· **μποντικός**, Χρον. Μορ. P 1674, Κάτης (Χόλτον) 1, 74· **πονδικός**, Χρον. Μορ. H 1661, 1674, 1677, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 572 κριτ. υπ., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 58 κριτ. υπ.· **πόντικός**, Πεντ. Λευιτ. XI 29.

Το αρχ. επίθ. ποντικός στην αρχ. έκφρ. ποντικός μυς (= ένα είδος νυφίτσας) με αποσιώπηση του ουσ. και ουσιαστικοπ. του επιθ. (ΛΚΝ· πβ. Θαβώρ., Ουσιαστ. 78). Ο τ. **μποντικός** (από ηχηροποίηση του αρχικού συμφώνου λόγω συμπροφοράς με το άρθρο στην αιτιατ., βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 89) και σήμ. ιδιωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Χατζιδ., ό.π.). Ο τ. **πονδικός**, από υπερδιόρθωση του συμπλέγματος -ντ- (Κουκ., ΕΕΒΣ 19, 1949, 79), ως κύρ. όν. σε έγγρ. του 13. αι. (Caracausi, λ. Πονδικός). Ο τ. **πόντικός** με αναβιβ. του τόνου πιθ. από επίδρ. του **πόντικας** (βλ. λ.). Η λ. στο Meursius (λ. ποντίκιν) και σήμ.

1) Το ποντίκι: «Ω Δελφοί, ... μυς», ήγουν ποντικός, «έκαμε φιλίαν με βάτραχον» Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 49³⁰· όντεν ο σκύλος κι ο λαγός ποίσουν αδελφούνη! κι η κάτα με τον ποντικόν ποίσουν συντεκνοσύνη Ριμ. κόρ. 589· Πιάσαντές με συν ... έβαλόν με εις τον κουλάν εις οσπίτιον σκοτεινόν έχον μύρμηκας και σιταρόψειρας και ποντικούς διά το είναι εν αυτώ προ του σιτάριον Σφρ., Χρον. (Maisano) 46¹⁶. 2) Μυς του ανθρώπινου σώματος, κυρίως των άκρων, ο μυώνας (για το πράγμα βλ. Ανδρ., Σημ. εξ. 74): εάν εκείνος μου ο σκλάβος είχεν την πληγήν εις την κεφαλήν, ή εις τον ποντικόν του χεριού, ή εις έτερον τόπον οπού είχεν κίνδυνον ... Ασσίζ. 178¹⁴· εάν ... εκείνος ο ιατρός ... έβαλεν εποσαύτα πράγματα θερμά απέ τα ποία ο ποντικός του χεριού του (ενν. του σκλάβου) ή του ποδιού του τού μερίου εσάπην ... και εκείνος ετελεύτησεν απ' αυτόν ... ο ιατρός ένι κρατημένος να μου τον ικανώσει ετεσαύτα εις όσα έχρηζεν εκείνος μου ο σκλάβος Ασσίζ. 178¹⁷. 3) (Ως ζώδιο) η πρώτη από τις δώδεκα υποδιαφέσεις του δωδεκαετούς ζωδιακού κύκλου στο κινεζο-τουρκικό ωροσκόπιο (για το πράγμα βλ. Mercier, Almanac 150, 155 σημ. 8): Περί του πρώτου στοίχου των Τατάρων, του ποντικού Ωροσκ. 42¹· Εν τούτῳ τῷ χρόνῳ έστι χρονοκράτωρ της αυθεντίας των Τατάρων ο ποντικός, και δηλοί (ενν. τούτο, το έτος) είναι ειρηνικόν και καλόν Ωροσκ. 42².

Η λ. ως τοπων.: Πορτολ. Α 234³¹^{δς}, Σφρ., Χρον. (Maisano) 150²⁷, Χρον. Μορ. Ρ 1677.

ποντικός (II), επίθ. — Βλ. και ποντικό, πόντιος.

Το αρχ. επίθ. ποντικός.

Στην έκφρ. ποντικόν κάρυσον = φουντούκι: Έπεμπον γαρ εις αυτούς βολίδας μολυβδίνας, όσον καρύου ποντικού το μέγεθος, από κατασκευής χαλκής Δούκ. 265¹.

πόντιος, επίθ. — Βλ. και ποντικός (II).

Το αρχ. επίθ. πόντιος. Η λ. και σήμ. με διαφορ. σημασ.

Στην έκφρ. αψίνθιον πόντιον = το φυτό αψίνθιον το θαμνώδες (πβ. στο Γαληνό αψίνθιον ποντικόν, TLG· για το πράγμα βλ. και Γενναδ., Λεξ. 151): σπέρμα ραφάνης, αψίνθιον πόντιον τρίψας και τον κονιορτόν αυτών μετά καλάμης του ιέρακος εμφυσήσεις ταις ρισί, και (ενν. ο ιέραξ) ιάται Ορνεοσ. αγρ. 544¹⁸.

πόντισμαν το, Ασσίζ. 373²⁶.

Το αρχ. ουσ. πόντισμα βλ. λ. πόντισμα και σήμ. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Χατζ., Λεξ., λ. ποντίζω).

Καταστροφή (εδώ) ξόδεμα, κατασπατάληση: εάν γένηται ότι εις άνθρωπος οποι έχει γυναίκαν και αρχεύει να παίζει το ζάριν, και να τρω και να πίνει άμετρα και να ποντίζει πάντα όσα έχει, και διά το πόντισμάν του αρχεύει να πτωχύνει, το δίκαιον ορίζει ότι η γυναίκα ημπορεί καλά να ζητήσει το δυνέριν της αυτ. 122⁹.

ποντισμός ο, Λίβ. Esc. 1984.

Από τον αόρ. του ποντίζω και την κατάλ. -μός. Η λ. τον 7.-8. αι. (Lampe, Lex· βλ. και TLG) και στο ΑΛΝΕ.

Η καταβύθιση (εδώ σε μεταφ.): διατί εις τοσούτον ποντισμόν εσέβην της οργής σου, (παραλ. 1 στ.) και εις τόσον πόνου πέλαγος αποστροφής εσέβην, και πνίγομαι εις το βάθος του και κράτησιν ουκ έχω Λίβ. Sc. 901.

ποντόπνιγμα το.

Από το α' συνθ. ποντο-, το θ. του πνίγω και την κατάλ. -μα.

Το πνίξιμο κάπ. στη θάλασσα (εδώ σε μεταφ.): το θανατικόν ... εσταμάτιζεν με του Θεού την χέραν (παραλ. 3 στ.) και ο χειμώνας έφυγεν κι ήλθεν η πριμαβέρα, και εδιαβήκαν τα πικρά, φουρτούνα και οι ζάλες, και κύματα, ποντοπνίγματα, πνευματωσιές μεγάλες Γεωργηλ., Θαν. 377.

πόντος (I) ο.

Το αρχ. ουσ. πόντος. Η λ. και σήμ. λόγ.

Μεγάλη ανοιχτή θάλασσα, πέλαγος: Μιχ. ιερομ. II 11 κριτ. υπ., Αξαγ., Κάρολ. Ε' 960, Σπανός (Eideneier) Α 68· (σε αντιδιαστολή με τη στεριά): Αξαγ., Κάρολ. Ε' 553· (σε μεταφ.): πόσον κρημνόν με εγκρέμνισαν τα νουθετήματά σου, και εις πόντον ποίον με έσυρες απέσω της αγάπης! Λίβ. Sc. 565.

πόντος (II) ο, Καραβ. 495^{22, 23}, πούντος, Καραβ. 496¹⁸.

Από το βενετ. *ponfo* (Boerio). Ο τ. από το ιταλ. *punto* (Battaglia: πβ. Λορεντζ., Αθ., 16, 1904, 201), σε κείμεν. του 18. αι. (Κοδρικά, Εφημερ. 244) και σήμ. ιδιωμ. (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 95, Λορεντζ., ό.π.). Η λ. σε έγγρ. του 16. (Κρ. συμβόλ. 39, 40 σημ. 3, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ. 466 δις, 485, Γρηγορόπ., Έγγρ. 137⁴ κωδίκ., 151²⁴, Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 144⁶, 253², Β' 272⁶) και του 17. αι. (Κρ. συμβόλ. 88, 89 σημ. και 278), καθώς και σήμ.

1α) Σημείο, λεπτομέρεια: Δυο πόντους της σκριμίδας! θα σ' αρμηνέσω Κατζ. Β' 69⁺ (σε μεταφ.) πόντοι του στόματος (ενν. του λιμανιού) = οι δύο άκρες, τα ακραία σημεία του ανοίγματος ενός λιμανιού: ερχομένου σου από τον πέλαγον θέλεις ιδεί απάνω της έναν βουνίν μέγαν οπού το λέγουσι Μουσκιανήν. Και όταν σιμώσεις προς την γην, βλέπεις τους δύο πόντους του στόματος προς έναν καστέλλι Πορτολ. Β 28²⁷ έκφρ. (ενν. απάνω) στον πούντον = στο ακριβές σημείο (βλ. Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ 6, 1955-56, 305): Ανέβην εις το πόδωμαν ο λύκος και εκάτσεν, | καλά τον εκατέστησεν (ενν. ο γάδαρος τον λύκον) στον πούντον, όπου πρέπει Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) 308⁺ β) απόσπασμα, εδάφιο κειμένου: Εδεκεί, έστοντας και να ήσανε διαφορές ανάμεσα εις τον ευλαβέστατον παπα κυρ Μιχελή Βαρούχα και εις τον κυρ Θωμά Βαρούχα Παχή και έστοντας και να είχεν σεντεντσιάδα αφέντε, ως λέσι, το πόντο του τεσταμέντου του ποτέ κυρ Μιχελή Βαρούχα Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 658³. 2) Μονάδα μέτρησης χρόνου, υποδιαίρεση της ώρας: Πόσοι πούντοι είναι η ώρα; Είναι πούντοι ,α. η'. Rechenb. 82^{14, 15}. Τώρα θέλομεν να ευρούμεν και εις πόσας ώρας και εις πόσους πούντους (ενν. ήθελεν εσμίξει η γάτα με τον ποντικόν εις τον πύργον) Rechenb. 89⁷. Ερωτώ σε, εάν τους ανοίξει και τους τρεις (ενν. πύρους) μίαν φοράν, διά πόσες ώρες ήθελεν αδειάσει (ενν. το βουτσι); Και λέγει ο τεχνίτης, ήθελεν αδειάσει διά ώρες β' και διά πούντους ςςζ' και αζ.βζε' του πούντου, ήγουν να κάμει τον πούντον σζε' μερτικά Rechenb. 82⁶ τρις έκφρ. τσάκισμα του πούντου = κλάσμα, ποσοστό του ενός π.: Και εις τόσες ώρες και τόσους πούντους και τσάκισμα του πούντου (ενν. το βουτσι ήθελεν αδειάσει) Rechenb. 82¹⁷. 3) Μονάδα μέτρησης μήκους, υποδιαίρεση του μέτρου: και αβαντζάρουσιν πόντους τόσους όσο είναι το άρμενον εις τ' αντενάλε Καραβ. 495¹⁹. Οτεν είσαι να εβγάλεις τούτους τους πόντους, θέλεις (έκδ. θέλει διορθώσ.) έχει κομμένες φέρσες λη' και αποκεί άγομε με τούτον το τάιον ώστε να πας εις το στέλο Καραβ. 495²⁰. απέκει να μοιράσεις το πανίν και τους πόντους δέκα έξι Καραβ. 495²⁷.

πόντος (III): έθηκα διά τον όνειρον εις πόντος τον εμαυτόν μου Λιβ. Sc. 358, εσφαλμ. γρ. αντί πόθον διορθώσ. πβ. Λιβ. Ρ 1418 τον πόθον και Λιβ. Ν 1324 του πόθου. — Βλ. πόθος.

πονώ, Σταφ., Ιατροσ. 18²⁴, Προδρ. Στ. δεητ. 11, Προδρ. (Eideneier) I 160, Καλλιμ. 620, Διγ. Ζ 3393, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 325, Χρον. Μορ. Ρ 3858, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 200, Φλώρ. 1073, 1520, Σαχλ., Αφήγ. 20, Λιβ. Ρ 1185, Λιβ. Esc. 1455, Λιβ. Va 1219, 3708, Λιβ. Sc. 504, Λιβ. Ν 1357, Αχιλλ. (Smith) Ν 290, 938, Αχιλλ. (Smith) Ο 427, Φαλιέρ., Ιστ.² 72, 266, Φαλιέρ, Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 60, 165, Θησ. Β' [12⁵], Αλεξ.² 1023, Απόκοπ.² 268, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) 155⁺, 324⁺, Απόκοπ. Επίλ. I 555, Πεντ. Γέν. XXXIV 25, Κυπρ. ερωτ. 151¹⁰, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 535, Γ' 22, Δ' 415, Πιστ. βοσκ. II 2,

113, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 130, 1291, Δ' 1578, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 869, Στάθ. (Martini) Γ' 58, Ροδολ. (Αποσκ.) Ε' 487, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 422²⁸, 565³, κ.π.α.: γ' εν. παρ. επόνεν, Μαχ. 346³² αόρ. επόνησα, Μαχ. 458²⁷.

Το αρχ. πονέω. Η λ. και σήμ.

Ι. Ενεργ. Α' Αμτβ. 1) Κοπιάζω, μοχθών (εδώ σε μεταφ.): αν ουκ εμπέσεις εις τον ζυγόν του πόθου να πονέσεις, | να παιδευθείς τα ερωτικά, ως έχει να τα μάθεις, | πληροφορήθηκε απ' εμέν, ότι τίποτε ουκ είσαι Λίβ. Ρ 2679. 2α) Αισθάνομαι σωματικό πόνο, υποφέρω σωματικά: Θησ. Η' [84⁵]: (με αιτιατ. της αναφοράς η χρ. ήδη αρχ.): Ιερακοσ. 463¹¹, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσολγου) 20¹. (με υποκ. το μέλος του σώματος που πονάει): Γύρισε επά, στράφον εδεκεί, ο νους μου επεριορίστη, | η κεφαλή μου επόνεσε, εφάνηκε κι εσκίστη Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 286· β) ασθενώ: δηλοποιώ σου ότι εγώ είμαι πονεμένος και έχω πολλές πληγές και κακές Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 329^ε. 3) (Προκ. για στρατό) βρίσκομαι σε δύσκολη θέση, πιέζομαι: Κορων., Μπούας 79, 134. 4α) Αισθάνομαι ψυχικό πόνο, υποφέρω ψυχικά: στενοχωριέμαι, θλίβομαι: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 610· αφόντις δε εξύπνησαν οι άνωθεν πραγματευτάδες και ηύρηκαν τα σακκία τους ολοξέσκιστα και την πραγμάτειαν τους φαγωμένην ... έμειναν πολλά πονεμένοι Μπερτολδίνος 114· Η δε (ενν. η Χρυσορρόη) τον λέγει κλαύσασα, πονήσασα τω λόγω ... Καλλίμ. 628· (ως τριτοπρόσ. με γεν. προσωπ.): και τόσον δε μου στοιχεί πως μου είπες πως χαλώ ... την ζωήν μου ... όσον μου πονεί πως μου λέγεις πως μισούμαι από την υπεραγίαν Θεοτόκον ... Ετούτο πολλά μου πονεί Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 450 δις· Κι α σου πονεί ν' απαρνηθείς τον πόθο και βαραίνεις, | λόγιασε τα καλύτερα, κερά μου, οπού κερδαίνεις: | διώχνεις τη στράτα την κακή, δρόμο καθαρίο πιάνεις Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1115· β) (ειδικ.) υποφέρω από έρωτα: Μια προς την άλλην έλεγεν: «Βλέπεις τον αγουρίτην; | Διά πόθον πάσχει και πονεί, δι' αγάπην τυραννείται» Φλώρ. 820. 5α) Αισθάνομαι ενδιαφέρον, νοιάζομαι: όρκον τους εζήτησεν (ενν. Αχιλλεύς) ίνα τον θέλουν δώσει (ενν. οι στρατιώται), | να είναι όλοι ομόψυχοι και να πονούν δι' εκείνον Αχιλλ. (Smith) Ν 290· αφού εσύ πονείς διά τον αφέντη σου τόσο και έβαλες το κεφάλι να κοπεί, ωσάν ένας από τους Μακιδόνας εποίησες Διήγ. Αλ. G 273· (ως τριτοπρόσ. με γεν. προσωπ.): ο δεσπότης | άκαρδα εκατέλυε τα αμπέλια της Άρτας. | Πάντα ο νους του εσκόπα το τ' ότι την θέλει επάρει, | και πάντοτε επόνειν του ωσάν εις εδικά του Χρον. Τόκκων 2571· β) ανησυχώ, φοβάμαι (για κάπ.): η γυνή του Λωτ ηκούγοντας τες βροντές και την βοήν οπού εγίνονταν, επόνεσε διά τους εδικούς της και έσκυψε να ιδεί την χώραν αποκάτω από τα σκέλια της, και παρευθύς έγινε στήλη αλός Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) 131^ε. 6) Αισθάνομαι οίκτο, συμπόνια: αυτός και οι συντρόφοι του ανδρείως τους τρυγούσαν, | όταν εμπρός των έρχοντο, κι ουδόλως επονούσαν Κορων., Μπούας 144· (τριτοπρόσ., σε ιδιάζ. σύντ.: βλ. και Κακουλίδη-Πάνου [Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. σ. 542]): ηκούγοντας τούτο ο Φαραώ ορίζει εις όλην την Αίγυπτον τες μάμμες, ότι όσα παιδια αρσενικά γεννηθούν από των Εβραίων όλα να τα σκοτώνουν ... Και οι μάμμες τους επόνεσε να τα σκοτώνουν και ο βασιλεύς το έμαθε Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 154^ε. Και είναι τινές πλούσιοι ... και δεν τους πονεί, και ηβλέπουν τον φυλακωμένον οπού πεινά και διψά και δεν τον ελεούν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) 359^ν. Β' Μτβ. 1) Κοπιάζω, ταλαιπωρούμαι (εδώ με σύστ. αντικ.): Λίβ. Sc. 2617. 2α) Αισθάνομαι ψυχικό πόνο, λυπάμαι

στενοχωριέμαι για κάπ. ή κ.: Λίμπον. 468· (με σύστ. αντικ.): Αδέλφι, γνώθω τά πο-
νείς και προς την φέλεσή σου! κρίνω κι εγίνηκες εχθρός και χάρος στο κορμί σου
Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 71· β) υποφέρω από έρωτα· (εδώ με είδος σύστ. αντικ.):
Αρκεί σε ο αναστεναγμός, το δάκρυνον ακανεί σε, | ο τόσος πόνος τόν πονείς, μάθε, ουκ
ωφελεί σε Λίβ. Va 3070· γ) αισθάνομαι αγωνία, ανησυχώ, φοβάμαι: ο νους μου να
έχει μέριμναν διά την αποτυχίαν, | της ειμαρμένης το άστατον να το πονεί η ψυχή
μου, | μην κλώσει η τύχη κατ' εμού και νικηθώ εις την μάχην Λίβ. Sc. 1195· χώνει την
πρίκα ο βασιλιάς, ογιά να μη δειλιάσει | ο λαβωμένος, μα πονεί πως θε να τονε χάσει
Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 46. 3) Αισθάνομαι συμπάθεια για κάπ., συμπονώ: πόνει
τούς θλίβει ο κρεμασμός, λυπού τούς φλέγει ο πόθος, | συμπόνει τούς επίκρανεν η
αγάπη από θυμού της Λίβ. Sc. 394· Πατέρα μου, το σπέρμα σου πόνεσε και λυπήσου, |
έβγαλε τέτοιο λογισμό από την όρεξή σου Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 813· (με σύστ. αντικ.):
Αθούσα μου, να ζήσεις, | να 'ρθω κι εγώ μη βαρεθείς τώρα στη συντροφιά σου· | κι α
δεν πονείς τους πόνους μου, ας είν' με την υγείά σου Πανώρ. Γ' 636· (με εμπρόθ. α-
ντικ.): Ηύρα καιρόν οκάποτε και είπα την τά πάσχω, | τον πόθον και τον έρωτα τόν
έχω προς εκείνην. | Συνεκατέβην η ερωτική, επόνεσεν σ' εμένα, | υπέκυψεν εις έρω-
ταν και αυτή τον εδικό μου Λίβ. Va 3206. 4α) Αισθάνομαι στοργή, αγάπη για κάπ.:
νοιάζομαι: και εις από τους άρχοντες, εκ τους Παλαιολόγους, | τον βασιλέα δικάζεται
μετά πολλού του θάρσους | και τάχατε ως συγγενής πονεί τον βασιλέα Διήγ. Βελ. Ν²
45· β) νοιάζομαι, ενδιαφέρομαι για κ.: Λοιπόν της αυθεντίας σας ζητεί τώρα βοήθειαν
(ενν. ο βασιλιάς) | και την ειρήνην μετά σας πονεί κατά αλήθειαν Κορων., Μπούας
128. 5) Προκαλώ σωματικό πόνο· τραυματίζω: οι μεν ελέγαν να απελθούν στο σπίτι
του ο καθένας, | να αναπαύουσιν καν ποσώς διατί ήσαν κοπιασμένοι· | οι δε, οι φρονιμό-
τεροι, κι όπου ήσαν πονεμένοι, | ισιάστησαν του να απελθούν στην Λακοδαιμονίαν, |
διατό ήτον χώρα εύκολη διά ανάπαψιν φουσσάτου Χρον. Μορ. Η 5591· κρούει την έ-
χιδναν στην ρίναν και πονεί την Φυσιολ. (Legr.) 434· (με είδος σύστ. αντικ.): λέγουν
του (ενν. οι γ' παιδίοι): «Ω Γεώργιε!» Και είπεν τους: «Ορίσετε!» Και είπαν του: «Είντα
πονείς;» Και είπεν τους: «Πιασμένος είμαι, διατί εσκότωσα έναν θηρίον.» Μαχ. 650⁹.

II. (Μέσ.) υποφέρω, βασανίζομαι: τώρα πονείται το γένος, | ήγουν τοίνυν τα
κουρβούλια· | τότε εξερριζωθώσιν | τα παιδιά και οι μαννάδες, | αι γυναίκες εκ τους
άνδρας, | ως οι ρώγαι εκ τον βότρυν Λέοντ., Αίν. I 289.

Φρ.

1) Πονώ (την) καρδίαν = αισθάνομαι ψυχικό πόνο, λυπάμαι, στεναχωριέμαι: καν
προς μικρόν εθλίβης κι ελυπήθης | κι επόνεσες, ως άνθρωπος, την σην καρδίαν προς
ώραν, | παραύτα να μεταστραφείς και να έλθεις εις μετάνοιαν Αναγν., Στ. πολιτ. 8·
Ακρίτα, μη το λυπηθείς, μηδέ καρδίαν πονέσεις Διγ. Z 3000· Ακούσας ταύτα ο βασι-
λεύς μετά της βασιλίσσης | θρηνούν, κλαίουν, οδύρονται, πονούσιν την καρδίαν Φλώρ.
1050. 2) Πονεί μου (σου, του ...) εις την/την καρδιά (καρδιά), πονεί η καρδιά/ψυχή μου
(σου, του ...) = α) αισθάνομαι ψυχικό πόνο, θλίβομαι, στενοχωριέμαι: έγραφεν έτσι η
γραφή (ενν. του Δαρείου): «Ολπίζεις να νικήσεις; | Γιατί έπιασες την μάνα μου, λέγεις
να μ' αφανισεις; | Κι εγώ δεν το 'χω τίποτε, μόν' να 'ναι η κεφαλή μου | καλά ... (πα-
ραλ. 4 στ.)». Ως τ' άκουσεν Αλέξανδρος, επόνεσ' η καρδιά του, | είπε· «Γραφή για να
γενεί να 'λέγξω τη λωλιά του» Αλεξ.² 1013· Τον παραστάτην ήπιασα, σκύφτω την

κεφαλή μου, | αναντρανίζω και θωρώ ὥφου, πονεί η ψυχή μου! Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 347· Ρωτόκριτε, παιδί μου, | θωρώ σε πως απόδωκες και στην καρδιά πονεί μου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 732· πως είναι η Ήρα, ξεύρετε, γυναίκα και αδερφή μου, | και να τση δώσω τ' άδικον εις την καρδιά πονεί μου Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 152· β) αισθάνομαι οίκτο, συμπόνια: να συμπονείς τούς έφλεξεν η φλόγα της αγάπης (παρ. 2 στ.), να τους θεωρούν τα ομμάτια σου και να πονεί η ψυχή σου Λίβ. Sc. 338· ενός πτωχού τα βόδια μαζί με το αμάξι | εκείτονταν εις το νερόν και μέσα εις την λάσπην, | και δεν μπορούσαν να εβγούν και πόνεσε καρδιά μου, | έβαλα και το έβγαλαν εδώ με τ' άλογά μου Ιστ. Βλαχ. 2243. 3) Με (σε, τον) πονεί η καρδιά = δεν τολμώ να κάνω κ., διστάζω (από φόβο): και ο αυτός σιρ Πατής επόνεν τον η καρδιά του να μπει εις το καράβιν, μήπως και 'δουν τον από μακρά και έλθουν και πάρουν τον Μαχ. 346³². 4) Πονούν τα σωθικά (μου, σου, του ...) = αισθάνομαι έντονη συγκίνηση (από χαρά ή λύπη): ας πηαίνομε, πονού τα σωθικά μου, | θωρώντας τους να κρίνονται χάνω τα λοϊκά μου Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 650· Γροικώντας τσι επονέσασι μέσα τα σωθικά μου, | τα δάκρυά μου τρέχουσι, κλαίγω απού τη χαρά μου Φορτουν. (Vinc.) Ε' 119.

Η μτχ. ενεστ. ως επίθ. = (προκ. για μέλος σώματος) που πονά, πονεμένος: Α-ξούγγιν ορνιθίου και έλαιον ρόδιον ... εις χύτραν καινήν εψήσεις και τους πονούντας τόπους αλείψεις και ιαθήσεται Ορνεοσόφ. αγρ. 564²⁹.

Η μτχ. ενεστ. ως ουσ. = αυτός που νιώθει ψυχικό πόνο· ο δυστυχισμένος: οι σταλαγμοί αν ερρίζωναν ..., | τα δάκρυα αν εσυνάγοντο τά χύνουν οι πονούντες, | να είδες δενδρά τους στεναγμούς, ωραία, τους ιδικούς μου Λίβ. Sc. 2960.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = 1) Γεμάτος (ψυχικό) πόνο· λυπημένος, δυστυχισμένος: και νυν εμέ χωρίζουσιν εκ τον εμόν τον πόθον, | ζωήν να ζω επώδυνον, πάντοτε πονεμένην, | νύκτες να κλαίω, να θλίβομαι, ημέρες να λυπούμαι Φλώρ. 1011. 2) Που προκαλεί πόνο, επώδυνος: δίχως νερό (ενν. οι αυτόχειρες ή οι φονιάδες) να σβήσουν την γλώσσαν την καημένην | απόχει φλόγα άμετρην με λάβρα πονεμένην Τζάνε, Κατάν. 452.

Η μτχ. παρκ. ως ουσ. = 1) Αυτός που έχει πόνους στο σώμα του (από αρρώστια ή τραύμα)· άρρωστος, τραυματίας: οι πονεμένοι εγιαίνασιν και οι γεροί απιστούσαν, | διατί 'τον άπιστος λαός, σκύλοι μαγαρισμένοι Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. 138· Ο ρήγας θέλει το ζιμιό να μάθει κάθε πράμα | και πώς επήγεν η μαλιά τη νύκτα κι είντα εκάμα. | Δυο επήγαν κι είπασί του το από τσι πονεμένους | κι εθώριε τους ο βασιλιός άσκημα λαβωμένους Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 601. 2) Αυτός που έχει πένθος: ειπέ τους πονεμένους: | Τούς εις τον Άδην έχετε από καιρόν θαμμένους, | τον ουρανό στερεύουνται, τον ήλιον ου θωρούσιν Απόκοπ.² 487· Το πράμαν είναι σύνωρο κι ακόμη οι πονεμένοι | είναι θλιμμένοι, σκοτεινοί και μαυροφορεμένοι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 45.

Το απαρέμφ. ενεστ. ως ουσ. = ο πόνος: από την αγανάκτησιν ανάγκη έν' να συντύχω, | να φανερώσω ο ταπεινός τον πόνον της καρδιάς· | οπού φυλάσσει το πονείν γίνεται εις κίνδυνόν του Ντελλαπ., Ερωτήμ. 656.

ποξαμάτιν το, βλ. παξιμάδιν.

'ποξεχνώ, βλ. αποξεχνώ.

‘ποπάνω, επίρρ., βλ. αποπάνω.

‘ποπανωθιό, επίρρ., βλ. αποπανωθιό.

πόπερος επίθ., βλ. πόβερρος.

ποπεύω, βλ. πομπεύω.

‘ποπίσω, επίρρ., βλ. αποπίσω.

ποπλάνος ο, βλ. ποπολάνος.

ποπολάνος ο ποβολάνος, Byz. Kleinchron. Α' 510²⁹· ποπλάνος.

Από το ιταλ. *popolano*· πβ. και παλαιότ. *populano* (Battaglia, λ. *popolano*) και πληθ. (ουσ.) *populani*, Du Cange, Lat. Ο τ. ποβολάνος σήμ. ιδιωμ. (Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² πβ. και λ. *ròvolo* (<*ròpolo*, Battaglia, *ròpolo*¹), *rouolare* (<*ropolare*, Battaglia, *ropolare*¹). Η λ. στον Κατσαϊτ., Κλ. Β' 892 και σήμ. ιδιωμ. (Κασιμάτης, Βενετ. γλωσσ. στοιχ. Κυθήρ., Κόμης, Κυθήρ. Λεξ. (ποπολάνοι)).

Κοινός άνθρωπος, του λαού: από το κοινόν του λαού, τουτέστιν ποπλάνους, (ενν. εσκοτώσαν) τον σιρ Τεμές τον μακτασίπην, το Νικόλαν τον Πριμικύρην τον μυροψίον, τον Τζορτζούν τον τσαγκάρην, τον μάστρε Πραχίμηνπραματεντής ... Μαχ. 666³.

ποπολάρος ο, Σουμμ., Ρεμπελ. 169, 170, 179, 180, 183, 184.

Από το ιταλ. *popolare* (ήδη από το 13. αι., Battisti-Alessio, Diz. etim., λ. *popolare*¹, Battaglia, λ. *popolare*¹)· παλαιότ. *popolaro* (Battaglia, ό.π.). Πβ. επίθ. ποπουλάριος τον 11. αι. (LBG). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Χυτήρης, Κερκυρ. γλωσσάρ., Ζώνη, Λεξ. Ζακ.², Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., Κασιμάτης., Βενετ. γλωσσ. στοιχ. Κυθήρ. (επίθ.), Κόμης, Κυθήρ. Λεξ. (ποπολάροι, λ. ποπολάνοι), κ.α.· βλ. και Μπαμπιν., Λεξ.) και κοιν. λαϊκ., λογοτ. (ΛΚΝ).

Άνθρωπος του λαού (ως αντίθ. του άρχοντα): οχτρευτήκανε οι ποπολάροι με τους άρχοντας αυτ. 169· εις τον καιρόν εκείνον, ήθελε συνέβη και κανένας άρχοντας ήθελε έλθει εις σύγχυσιν με κανέναν ποπολάρον, ως συμβαίνει περίσσιες φορές εις το πλήθος του λαού, εσυμμαζωνόντανε τριακόσιοι εις ενάντιον του αρχόντου και τον αποκλειούσαν εις το σπίτι του αυτ. 182.

πόπολον το, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 177, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 157, 476· πόβολον, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 27· πόπουλον, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 149 κριτ. υπ.· πόπολο, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3464· πόπουλο(ν), Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 531 (γεν. ποπούλου)· πούπολον, Βέλθ. 1327· πούπουλον, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 149· υπόπολον, Διακρούσ. 92²⁴. — Βλ. και μέπλε (Προσθ. ΙΔ').

Από το ιταλ. *ròpolo* - *ròpulo* (<λατ. *populus*) (Battisti-Alessio, Diz. etim, λ. *ròpolo*¹, Battaglia, λ. *ròpolo*¹· βλ. και Kahane, Sprache 565-6). Για τους τ. ποβ- πβ. *ròvolo*, βενετ. *μιόνολο*, κ.ά. τ. (Battisti-Alessio, ό.π., Battaglia, ό.π.· βλ. και Bakker-v. Gemert [Φαλιέρ., Λόγ. σ. 53]). Για την ετυμ. του τ. πόπουλον βλ. και Kahane, DOP 36, 1982, 151, Τριαντ.,

Απ. 1, 327, 439· για τον τ. πόπουλο και σήμ. βλ. Kahane, *Sprache* 583· για (πιθ.) αρσ. πόπουλος (15. αι., LBG, βλ. και TLG· πόπουλους μτγν., Sophocl.-ποπούλους, TLG) βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 51, Meyer, *Rom. im Kypr.* 132, Bakker-v. Gemert [Γεωργηλ., Βελ. σ. 383]· βλ. και Du Cange, στη λ. Ο τ. πούπολον πιθ. <πόπουλον με μετάθεση φωνηέντων (Kahane, ό.π., 566)· πβ. και ιταλ. *puòbolo*, *puòbolo*, βενετ. *puòuolo* (Battisti-Alessio, ό.π., Battaglia, ό.π.). Για τον τ. υπόπολον βλ. Τωμ., Κρητολ. 3, 1976, 14. Ο τ. πόπολο σε έγγρ. του 17. αι. (Μαυροειδή, Δωδώνη 7, 1978, 145, 147, 148, 150, Ψαράς, Ελλην. 38, 1987, 77) και σήμ. ιδίωμ. (Χυτήρης, Κερκυρ. γλωσσάρ., Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β', Λάζαρης, Λευκαδ., Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., λ. πόπολο, κ.α· βλ. και Kahane, ό.π., 583, Μπαμπιν., Λεξ.) και κοιν. λαϊκ., λογοτ. (ΛΚΝ). Η λ. στο Du Cange.

Ο λαός, το πλήθος: απολογήθην ο ρήγας έμπροσθεν τους αυθέντες και του πόπουλου Μαχ. 48³⁴. Ο βασιλεύς ως ήκουσε το πόπολον, το πλήθος, | το πώς ζητούν και θέλουσιν Αβελισάριών τε ... Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 176· (εδώ προκ. για το λαό του Ισραήλ, τις δώδεκα φυλές): το πόβολον του Ισραήλ, δώδεκα σκήπτρα ομάδι εδιάβησαν την θάλασσαν Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 27.

ποππύζω.

Το αρχ. ποππύζω.

Παράγω χαρακτηριστικό ήχο με πλαταγισμό των χειλιών ή είδος σφυρίγματος με σκοπό την πράυνση του ζώου (εδώ του εκπαιδευόμενου γερακιού): βαστάσας (ενν. τον ιέρακα) τη χειρί πλησιάσεις τη φωτία, ..., και ποππύσεις και καταψήσεις, ίνα σοι συνήθης γένηται και ευχείρωτος και αγαπηθής παρ' αυτού Ιερακος. 502¹¹. πλησιάσαι σπεύσον τω θηρατή, και αταράχως εγγίσας και κολακεύσας χρω τη συνήθει φωνή ώι ώι ώι· και ποππύζων περικάθισον, τη μεν χειρί των κοντών επιλαβόμενος του ιέρακος, τη ετέρα δε αυτού το ουραιόν εξομαλίζων αυτ. 504²⁰.

πόππυσμα το.

Από το ποππύζω η λ. τον 4. αι· λατ. *porpysma* μτγν. (L-S).

Χαρακτηριστικός ήχος που παράγεται με πλαταγισμό των χειλιών ή είδος σφυρίγματος με σκοπό την πράυνση, την εξημέρωση του ζώου (εδώ του εκπαιδευόμενου γερακιού): ποππύσεις και καταψήσεις (ενν. τον ιέρακα), ίνα σοι συνήθης γένηται και ευχείρωτος και αγαπηθής παρ' αυτού· ημέρωσιν γαρ προξενεί το επί χειρός βαστάζεσθαι και μεταδιδόναι κολακείας και ποππυσμάτων Ιερακος. 502¹⁴⁻¹⁵.

΄ποπτεύω, βλ. υποπτεύω.

πορδάκιν το.

Από το ουσ. πορδή και την κατάλ. -άκιν. Πβ. τ. πορδαλάκι σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 556).

Μικρή πορδή: η Μαργαρίτα 'πέσωσε, το πολιτικάδάκιν (παρ. 1 στ.) κι όταν εμπήκε να σταθεί, επόλυκε πορδάκιν Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 511.

πορδαλίστρια η.

Από τον αόρ. του πορδαλίζω (Δημητράκ., Πασπ., Γλωσσ.) και την κατάλ. -τρια·

πβ. σημ. ιδιωμ. πορδαλιστής με διαφορ. σημασ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Τ. πορδαλίστρα στο Du Cange με διαφορ. σημασ.

Ο δακτύλιος του πρωκτού: *Ιδών δε ο τράγος και ελεήσας αυτόν* (ενν. τον κακόν σπανόν) *εἶπεν· ελθέ, ἀδελφέ, και σύρε τον πάγωνά σου εις την ... πορδαλίστρια του κώλου μου και θέλεις λάβει γένειον εις τιμήν του προσώπου σου ολίγον Σπανός* (Eideneier) A 222.

πορδέα η.

Από το ουσ. πορδή και την κατάλ. -έα. Τ. πορδιά στο Sotman. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Χατζιδ., MNE Β' 237, 243, όπου και τ. πορδέ).

Πορδή· (εδώ σκωπτ. παραφθορά του ονόμ. *dal Borea* (Πηδώνια, Πετρ. Ζ' ΔΚρ.Σ Β', 652· βλ. και Πολίτης Λ. [Κατζ. σ. 124]): ΔΑΣΚΑΛΟΣ: ... *non lustrò, come far dee| la gloria vostra, ... | dum, mentre Iddio risplenderà in Tauro| dal Borea all' Austro ...* (παραλ. 1 στ.) ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ: *Μόν' την πορδέα ήκουσα και το σαλούστρο απ' όλα*, (παραλ. 1 στ.) ... *μα τ' άλλα δε γροικώ, μηδέ μπορώ να τά βρω Κατζ. Δ' 372.*

πορδή η, Σπανός (Eideneier) A 62, 187, 447, 448, 471, 498, 516, B 134, 135, D 301, 570, 1704, 1723, 1750, 1751.

Το αρχ. ουσ. πορδή. Η λ. και σήμ.

Πορδή: Στάθ. (Martini) Β' 247.

πόρδημα το.

Λ. πλαστή, από το ουσ. πόδημα με επίδρ. του ουσ. πορδή (Eideneier [Σπανός σ. 317]).

Υβριστ. παραφθορά της λ. ποδήματα (βλ. Eideneier [Σπανός σ. 317]): *Και δίδω αυτόν* (ενν. τον γαμπρόν μου) *χάριν προικός: ... πορδήματα κρεμισένια και έτερα ξυλοποδήματα, να χέζεται στεκούμενος ωσάν 'λέφας Σπανός* (Eideneier) A 434.

πορδοκόπος ο.

Από το πορδοκοπώ. Η λ. και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 557).

(Μειωτ.) αυτός που πέρδεται συχνά· (μεταφ., υβριστ.) αυτός που εξαπατά, παρασύρει με λόγια, κολακειές· πονηρός, δόλιος (Παπαθωμόπουλος Μ.-Jeffreys E.M. [Πόλ. Τρωάδ. σ. 749]· πβ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. πορδαλάς 4, καθώς και Nicholas-Baloglou, Quadr. 338-339: *Πού να εύρισκε άπιστον τινάς ή μέγαν πορδοκόπον| εύκαιρα λόγια και πολλά να εξεύρει ώσπερ εσέναν Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 4673.*

πορδοκοπώ.

Από το ουσ. πορδή και το β' συνθ. -κοπώ. Η λ. στο Meursius (πορδοκοπάν) και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ.).

(Επιτ.) πέρδομαι πολύ ή/και επανειλημμένα: *Ως ήκουσεν ο γάδαρος βοός την καυχησίαν*, (παραλ. 2 στ.) *πορδοκοπών εισέδραμεν, εστάθη εις το μέσον,| εμπρός τ' απτία του έστησεν και προς τον βουν ελάλει Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 647.*

πορδόπουλον το.

Από το ουσ. πορδή και την υποκορ. κατάλ. -πουλον.

Μικρή πορδή: έκλασε (ενν. ο γαμπρός) ... έν μικρόν πορδόπουλον ησύχως φερόμενον Σπανός (Eideneier) D 1789.

πορδοτσιλώ.

Από το πορδώ [απ. σε Γλωσσάρ. (L-S) και στο Somav.] και το τσιλώ βλ. και Πηδώνια, Πεπρ. Ζ' ΔΚρ.Σ Β2 651.

Πέρδομαι και γεμίζω υδαρή κόπρανα (εδώ σκωπτ. για να δηλωθεί μεγάλος φόβος): στη μέση των εχθρώ αν ήθελε σταλάρει (ενν. τούτο τ' αντρειωμένο κορμί), στο 'ναν του χέρι το σπαθί και στ' άλλο το σκουτάρι να 'χει δειν ήθελες γιαμιά τσι Τούρκους να γλακούσι, να χέζου τσι καζάκες τως, να τσι πορδοτσιλούσι Φορτουν. (Vinc.) Γ' 36.

πορδού η, Φορτουν. (Vinc.) Α' 323.

Από το ουσ. πορδή και την κατάλ. -ού. Η λ. και σήμ. λαϊκ. (ΛΚΝ, λ. πορδαλάς).

(Υβριστ., για γυναίκα) αυτή που πέρδετα συχνά (πβ. κλανού) : ΑΓΟΥΣΤΙΝΑ: Μέσα σε τόσες σας χαρές κι εμένα την καημένη, κερά μου, είντα μου δίδετε; ΜΠΟΖΙΚΗΣ: Μωρή συ, δε σωπαίνεις; Είντα θε να σου δώσουνσι, πορδού, κλανού, μπουφούνα; Ελα κι εσύ στο μαγερειό να φας τη μακαρούνα αυτ. Ε' 357.

πορεία η, Ερμον. Ψ 122, Βίος Αλ. 3835, Θεολ., Τζιρ. 354¹⁴, Δούκ. 39¹⁹.

Το αρχ. ουσ. πορεία. Η λ. και σήμ.

Μετακίνηση προς κάπ. προορισμό, από ξηρά ή θάλασσα (εδώ προκ. για μετακίνηση στρατιωτικών δυνάμεων): Βίος Αλ. 4473.

πορεμός ο.

Από το πορεύω αναλογ. με ουσ. σε -μός. Η λ. στο Somav. (λ. πόρεμα) με διαφορ. σημασ.

Αναχώρηση, φυγή (εδώ ως σύστ. αντικ.): Και τώρα πορεμό επορεύτης ότι πεθυμημό απεθύμησες το σπίτι του πατρός σου Πεντ. Γέν. XXXI 30.

πορεύγω, βλ. πορεύω.

πορευτικός, επίθ.

Η λ. στον Αριστοτέλη και στο ΑΛΝΕ.

Που σχετίζεται με πορεία: οδός πορευτική Λεξ. II 89.

πορεύω, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 143, Ασσίζ. 84⁴, Διγ. Ζ 652, Βέλθ. 145, Ερμον. Η 132, Χρον. Μορ. Η 2469, Βίος Αλ. 3156, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 572, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 48, Φυσιολ. (Zur.) XVIII 2c¹, Μαρκ., Βουλκ. 342¹⁰, Απόκοπ.² 128, Γεωργηλ., Θαν. 481, Δευτ. Παρουσ. 159, Εκθ. χρον. 46⁶, 65¹⁴, Κορων., Μπούας 48, 79, Πένθ. θαν.² 420, Βεντράμ., Φιλ. 28, Βίος Φιλαρ. 238, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 506, Ιστ. πολιτ. 25², Μηλ., Οδοιπ. 634, Αρσ., Κόπ. διατρ. [1390], Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ 139⁴, Αλ. Κυπρ. 919, Μπερτολδίνος 94, Σεβήρ., Ενθύμ. 28¹⁵, Σταυριν. 41, Σουμμ., Ρεμπελ. 171, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 2193, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [814], Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 21²⁶, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Λουκ. ις' 8, κ.π.α.: πορεύγω, Ιων. Ι 2, 11, ΙΙ 2, 3, Μαχ. 8³⁹, 114²²,

354¹⁰⁻¹¹, 568¹⁸, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 72, 1255, 1256, 2755, Πεντ. Γέν. V 24, Έξ. IX 23, Λευϊτ. XXVI 12, 13, Δευτ. XXIII 15, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1074, Γ' 1000, Δ' 584, Ε' 517, 1321, 1505, Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 409, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 174¹, 385².

Το αρχ. πορεύω. Ο τ. πορεύω -ομαι στο Soman. και σήμ. ιδίωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδίωμ., πορέβζω, Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. πορέγγου, Δράκου, Ιδίωμ. Κάλυμν., πορεύομαι, Μιχαλαριά-Βογιατζή, Λεξ. Σύμης, πορεύομαι, Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ., πορεύομαι (λ. πόρεψη)). Η λ. και σήμ., συν. μέσ.: το ενεργ. απ. σπανιότ. λαϊκ.

I. Ενεργ. 1) Οδηγώ κάπ.: Πεντ. Δευτ. XXIX 4. 2) Παραδίδω: αν δεν ακούσεις εις τη φωνή του Κυρίου του Θεού σου ... να έρθουν απάνου σου όλες οι κατάρεις ετούτες ... Να πορέψει ο Κύριος εσέν και τον βασιλεά σου ... προς έθνος ος δεν ηξέρεις εσύ και οι γονεοί σου, και να δουλέψεις εκεί είδωλα άλλα Πεντ. Δευτ. XXVIII 36. 3) (Εδώ προκ. για τα νερά της Ερυθράς Θάλασσας) μετακινώ: και έκλινεν ο Μωσέ το χέρι του ιπί την θάλασσα και επόρεψεν ο Κύριος τη θάλασσα με άνεμο ανατολικό δυνατό όλη τη νύχτα, και έβαλεν την θάλασσα εις στέγνη και εσκίστηκαν τα νερά Πεντ. Έξ. XIV 21. 4) Πηγαίνω (να κάνω κ.): και συ, ω άνθρωπε, ότε πορεύεις πιείν εκ της πηγής της αληθινής, του σώματος του Χριστού, και αίματος, μη επιφέρεις την κακίαν εν τη καρδιά σου Φυσιολ. (Zug.) XVIII 2c⁴.

II. Μέσ. Α' Μτβ. 1) Διασχίζω, διαβαίνω: Έκθ. χρον. 50¹⁵. 2) Αναχωρώ, φεύγω (εδώ με σύστ. αντικ.): και τώρα πορεμό επορεύτης ότι πεθυμημό απεθύμησες το σπίτι του πατρός σου Πεντ. Γέν. XXXI 30. Β' Αμτβ. 1α) Πηγαίνω κάπου/σε κάπ./να κάνω κ.: Έκθ. χρον. 55¹², Βίος Φιλαρ. 240, Ερμον. Υ 284, Κορων., Μπούας 54⁺ (για μετακίνηση κάπ. σε θάλασσα ή ποταμό με πλωτό μέσο: πβ. πλέω): Μηλ., Οδοιπ. 637, 639⁺ (εδώ για μετακίνηση του ίδιου του μέσου): Και αντρειώθηκαν τα νερά και επλήθυναν πολλά ιπί την ηγή και επορεύτην το κιβωτό ιπί πρόσωπα των νερών Πεντ. Γέν. VII 18⁺ β) αναχωρώ, φεύγω: Πορευόμαστε από την νήσο Κρήτη, και πρώτο μεν ευρίσκομε την νήσο Διάκυνθο Μηλ., Οδοιπ. 638⁺ γ) περπατώ, βαδίζω: Πεντ. Γέν. III 8⁺, Λευϊτ. XI 21⁺ δ) (εδώ προκ. για τα νερά της θάλασσας σε φουρτούνα) μετακινούμαι, αναταράζομαι: Κι έλαμναν οι άντρες το στρέψει προς την ξερά και ου εδινάστησαν, ότι η θάλασσα πορευγόμενον και λαιλαπίζον ιπί αυτούς Ιων. I 13. 2) Εκστρατεύω, επιτίθεμαι: επορεύθησαν ... εις την Ρώμην, ι ην και λεηλατήσαντες ... Αξαγ., Κάρολ. Ε' 280⁺ Εν δε τοις καιροίς εκείνοις επορεύθη ο αυθέντης εν τη Περσία Ιστ. πολιτ. 43¹. 3) Πηγάζω, εκπορεύομαι: Πάσα αγαθή διδασκαλία κι αρχή καλού πραγμάτων! πορεύεται από Πατρός, Υιού κι Αγιού Πνευμάτου Δεφ., Λόγ. 2. 4) Συμπεριφέρομαι, ενεργώ, διαβιώνω: Διγ. Άνδρ. 370²⁰, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1238, Πένθ. θαν.² 191, Πεντ. Γέν. V 22. 5) Γίνομαι: μη πορευτείς μαντατούρης εις το λαό σου Πεντ. Λευϊτ. XIX 16. 6α) Εξοικονομώ τα προς το ζην: Με τον αυτόν τρόπον λοιπόν ημπορεί πασένας οπού έχει πολλήν φαμελίαν να πορευθεί με ολίγην έξοδον Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 163⁺ β) τα καταφέρνω, τα βγάζω πέρα: ως ημπορεί και δύνεται ας πορευθεί στην χρείαν Αχέλ. 558. 7) (Σε προστ. με προτρεπτική σημασία) εμπρός ας...: Πορεύεστε, κινήσατε μετά πολλών χρημάτων! και τ' άλλα όσα θέλετε τα προς υπηρεσίαν. Ι Οστις πολλήν ενδείξεται στρατηγικην ανδρείαν! και δύναμιν και σύνεσιν και φρόνησιν αξίαν (παρ. 2 στ.) εκείνον δώσω την αρχήν της αυτοκρατορίας Καλλίμ. 60⁺ Και είπαν ανήρ προς

εταίρον αυτού: «πορευτείτε και ρίξομε σκραφνία κι εννοήσομε τίνος η κακοσύνη η ταύτη εις εμάς» Ιων. 17.

πόρεψις -ψη η.

Το αρχ. ουσ. *πόρευσις*. Η λ. στο Soman και στον τ. *πόρεψις* (με διαφορ. σημασ.) και στον τ. *πόρεψη* (με την ίδια σημασ.). Η λ. στον τ. *πόρεψις* και σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 751) στον τ. *πόρεψη* και σήμ. ιδιωμ. με την ίδια σημασ. (Πασχ., Ανδρ. γλωσσ., Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ., Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *πόρευση*), καθώς και λαϊκ. με διαφορ. σημασ. (Κριαρ., Λεξ.).

Αποχωρητήριο: Δεν εγροικάτε ότι κάθε πράγμα οπού εμπαινει μέσα εις το στόμα πάγει εις την κοιλίαν και εβγαίνει εις την *πόρεψιν*; Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. ιε' 17.

πορθίζω. — Βλ. και πορθώ.

Από το πορθώ με μεταπλ. Το μέσ. πιθ. τον 8. αι. (LBG, λ. *πορθίζομαι*).

Λεηλατώ: Γνώμη παντοία του ρηγός (ενν. της Φραγκίας) επόρθιζον εκείσε! οι ασεβείς τα εαυτού και γυναιξί μιγήσαι Αξαγ., Κάρολ. Ε' 681.

πορθμός ο.

Το αρχ. ουσ. *πορθμός*. Η λ. και σήμ. με διαφορ. σημασ.

Σωληνάκι: (εδώ προκ. για διοχέτευση φαρμάκου): Εάν έχει (ενν. ο ιέραξ) κόρνιζαν τη κεφαλή ... λαβών ... πέπεριν ... σκορδολάζαρον ..., κρόκον ..., σταφίδας αγρί-ας ..., ιστόν αράχνης ..., ενώσας αυτά τρίψον και σήσον, και τίθει αυτά εν τοις μυκτήρσιν αυτού διά πορθμού πτερίνου, και άλειφε τον ουρανίσκον αυτού Ορνεοσ. αγρ. 551²⁵.

πορθώ, Ερμον. Ε 361, Βίος Αλ. 2526, Κορων., Μπούας 52, 85, 100, 108, 109, Λου-κάνη, Ομήρ. Ιλ. Θ' [354], Λουκάνη, Αλ. Τροίας [687], Αξαγ., Κάρολ. Ε' 333. — Βλ. και πορθίζω.

Το αρχ. πορθέω. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

I. (Ενεργ.) κυριεύω, κατακτώ: Φύγωμεν, λοιπόν, ω φίλοι, | συν των πλοίων εις πατρίδας | την Τροιάν γαρ ου πορθούμεν Ερμον. Ν 274.

II. (Μέσ., μτβ.) αιχμαλωτίζω: επορθήσαντο γυναίκας και παιδιά Αξαγ., Κάρολ. Ε' 965.

ποριατικόν το, Ψευδο-Σφρ. 542⁹.

Το ουδ. του επιθ. *ποριατικός (από το ουσ. πόρος και την κατάλ. -ιατικός) ως ουσ. Η λ. το 12. αι. (LBG).

Φόρος για τη διακίνηση (πιθ. εξαγωγή) εμπορευμάτων: οφείλωσι διατηρείσθαι ανενόχλητοι ... παντελώς από τε της απαιτήσεως του κομμερκίου, του διαβατικού και του ποριατικού παρά τε των κατά καιρούς ευρισκομένων εις κεφαλήν των ... κάστρων αυτ. 542².

ποριζόμενος, μτχ., βλ. ημπορώ.

ποριμότης -τητα η.

Από το αρχ. επίθ. πόριμος και την κατάλ. -ότης/-ότητα. Η λ. ποριμότης τον 11. αι. (LBG).

(Προκ. για τον πλούτο) ικανότητα προσπορισμού: *Αν δυστυχείς κατά ψυχήν, σναί της δυστυχίας! Αν δ' εις την ποριμότητα του πλούτου, μη ραθύμει Μανασσ.,* Ποίημ. ηθ. 681.

πορνέας ο.

Από το ουσ. πόρνη και την κατάλ. -έας.

Ακόλαστος άντρας: *Και ανέναι και πανδρέψετε καμία σας θυγατέρα, διαλέγετέ τον τον γαβρόν νύκτα και την ημέρα, (παραλ. 2 στ.) παιγνιώτης να μηδέν βρεθεί, μη κλέπτης, μη πορνέας, ή μεθυστής ή μαλωτής, και γίνεται φονέας Βεντράμ.,* Γυν. 275.

πορνεία η, Σπαν. Ο 53, Ελλην. νόμ. 540⁹, 565¹², 568³, 569⁶, Ασσίζ. 170⁶, Ωροσκ. 45²², Χρον. Μορ. Ρ 8052, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. Ι 127, Σκορδύλης, Λόγ. Θεοτ. 429^{63,69}, Συναξ. γυν. 1204, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 373, 1414, Σκλάβ. 247, Βεντράμ., Γυν. 194, 203, Χρον. σουλτ. 121²⁹, Zygomalas, Synopsis 173 Ε 5, Δαρκές, Προσκυν. 221, Πηγά, Χρυσοπ. 125 (53), 138 (38), 367 (36), Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1398 ρο' 12, Τζάνε, Κατάν. 473· *πορνεία*, Σπαν. (Ζώρ.) V 345, 349, 417, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 80, 109, 120, Γεωργηλ., Θαν. 491, Βεντράμ., Γυν. 190, 197, 199, Δεφ., Λόγ. 208, 248, Δεφ., Σωσ. 136, 305, Πεντ. Λευιτ. ΧΙΧ 29.

Το αρχ. ουσ. πορνεία. Η λ. και σήμ.

1) Λαγνεία: *με το να έχει (ενν. ο Παπασκαρλάτος) την λύσσαν της πορνείας αφήσεν την παπαδιά του και επήρεν την μοιχαλίδα Συναδ.,* Χρον.-Δίδαχ. φ. 26^ν. 2) Σαρική επαφή εκτός γάμου ή, γενικ., που θεωρείται ανεπίτρεπτη ή παράνομη: *αλλέως γαρ επιτιμάται ο έχων γυναίκα και πορνεύων εις κόρην και εις πολλάς, και αλλέως σπού πέσει εις μίαν ή δύο φορές εις πορνείαν ή εις μοιχείαν και απέκει το παραιτηθεί* Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1402 ρογ' 33· *Οι άνθρωποι όλοι ... ή από νόμιμον γάμον γεννώνται ή από πορνείας* Zygomalas, Synopsis 121 Α 4.

πορνείον το, Απολλών. (Κεχ.) 554, 734, 763, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 384^ε.

Το αρχ. ουσ. πορνείον. Η λ. και σήμ. στον τ. πορνείο.

Οίκος ανοχής, πορνείο: Απολλών. (Κεχ.) 591.

πόρνεμα το, βλ. πόρνευμα.

πορνεύγω, βλ. πορνεύω.

πόρνευμα το, Γεωργηλ., Θαν. 546· *πόρνεμα*, Γεωργηλ., Θαν. 550.

Από το πορνεύω και την κατάλ. -μα. Ο τ. στο Soman. Η λ. τον 4. αι. (L-S).

Λαγνεία: *Η γούλα και το πόρνεμα το ένα σύρνει τ' άλλο, ή και ποιο ένα χειρότερον δεν ξεύρω ν' αθιβάλω* Δεφ., Λόγ. 237.

πορνεύω, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1574, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 222, 526, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2541, 2542, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 134, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 5074, Προσκυν. Ιβ. 535 1103, Διήγ. Αλ. Ε (Konst.) 29¹⁵, Διήγ. Αλ. F (Konst.) 28¹⁵⁻¹⁶, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 132², 316², 366², 376², Μαλαξός, Νομοκ. 307, 308, Zygomalas, Synopsis 156 Γ 18, 184 Ε 51, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 48²², Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 450, Κανον. διατ. Α 812, 1546, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαβλαάμ 106²⁸⁻²⁹, 109³¹, Διήγ. ωραιότ. 840, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 402 πγ' 1, 706 ρμγ' 2, 1111 ξδ' 33, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 417, Προσοψάς, Δράμα γενν. τυφλού 790· **πορνεύγω**, Πεντ. Έξ. XXXIV 15, 16, Λευιτ. XVII 7, XX 5, 10, Αρ. XXV 1, Δευτ. XXII 21.

Το αρχ. πορνεύω. Ο τ. στο Σομαν. και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Κονδυλάκης, Κρ. Λεξιλ.). Η λ. και σήμ.

I. Ενεργ. Α' Μτβ. α) Έρχομαι με κάπ. σε σαρκική επαφή, η οποία θεωρείται επίμεμπτη ή παράνομη: Οι νόμοι ορίζουν ότι, εάν προ του να ευλογηθεί τινάς την γυναίκα του ... πορνεύσει την μάνα της ή την αδελφήν της ή την εξαδέλφην της μέχρι δευτέρας ή θείαν της ... ο γάμος δεν γίνεται Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 403 πγ' 4· (ειδικ. προκ. για μοιχεία): τούτος ο ίδιος νόμος, οπου προστάσσει, | τ' ανδρός της πασαμιά γυνή την πίστιν να φυλάσσει, | αυτός ορίζει, όταν καμιά τον άνδρα της θέλει εύρει, | άλλη γυναίκα ν' αγαπά και μ' αυτήν να πορνεύει, | ευθύς να μένει ελεύθερη ... Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [768]· **β)** (γενικ.) έρχομαι σε σαρκική επαφή με κάπ.: πρόσεχε ακριβά να είναι παστρικός όποιος τα φθιάσει (ενν. τα χαλούμια) ... Ειδέ και είναι αρσενικός, να μην ενυπνιάσθη την νύκτα πως επόρνευε με γυναίκα ούτε και έξυπνος να το έκαμεν, ότι εάν εμολύνθη χαλούσι τα χαλούμια και βρομέζουσιν Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 251· **γ)** βιάζω κάπ.: Εκραζάν τον (ενν. τον Τουμούτμπεη) δε κρυφά και από μέσα από το Μισίρι να έλθει εκείνοι, των οποίων οι Τούρκοι εδιάρπαξαν τα οσπίτιά τως, και τας γυναίκας και τα παιδιά τως επόρνευσαν Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 419. **Β' Αμτβ. 1)** Εκδηλώνω σεξουαλική συμπεριφορά που θεωρείται επίμεμπτη: Οπου έχει γυναίκα και πορνεύει, διά δώδεκα ... δαρμών σωφρονίζέσθω. Αν δε ουκ έχει, διά εξ. Zygomalas, Synopsis 267 Π 54· οι δε ανόητοι άνθρωποι και άφρονες ακολουθούσι τας ορέξεις της σαρκός, τρώγοντες, πίνοντες, σπαταλώντες, ορχούμενοι, χορεύοντες, πορνεύοντες Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες III 50· (ειδικ. προκ. για μοιχεία): μη φονέψεις και μη πορνέψεις και μη κλέψεις και μην απιλογηθείς εις το σύντροφό σου μάρτυρας ψεματένιους Πεντ. Δευτ. V 17. **2)** (Μεταφ.) ασκώ ειδωλολατρεία/μαγεία: και να σηκωθεί ο λαός ετούτος και να πορνέψει καταπόδου είδωλα ξένα της ηγής ός αυτός έρχεται εκεί Πεντ. Δευτ. XXXI 16· και η ψυχή ος να γνέψει προς τα οβοθ και προς τα ιδονιμ να πορνέψει καταπόδου τους, και να δώσω τα πρόσωπά μου εις την ψυχή εκείνη και να γλοθρέψω αυτόν από μεσοθιό τον λαό του Πεντ. Λευιτ. XX 6.

II. (Μέσ.) εκδηλώνω σεξουαλική συμπεριφορά που θεωρείται επίμεμπτη: εις τας ημέρας του πρώην πατριάρχου, κυρού Γενναδίου του Σχολαρίου, ήτον μία παπαδιά χήρα πολλά εύμορφη, και είχεν οσπίτιον έξωθεν του πατριαρχείου, και εκαθέζετο και επορνεύετο φανερώς Ιστ. πατρ. 119^ο.

πόρνη η, Σπαν. Α 656, Διδ. Σολ. Ρ 132, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 168, 187, 223, 506, 582, Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ 66, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 149, Πένθ. θαν.² 417,

Βεντράμ., Γυν. 180, 210, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 356^ν, Zygomalas, Synopsis 205 K 13, 291 T 42.

Το αρχ. ουσ. πόρνη. Η λ. και σήμ.

α) Γυναίκα που εκδίδεται έναντι αμοιβής· πόρνη: Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 359^ν. β) ακόλαστη γυναίκα: Της γυναίκας της πόρνης βάρ' της βλεπατόρους, ελλίγον θέλει σε αφελέσει Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 149^ν. γ) ως υβριστ. χαρακτηρισμός ανήθικης ή οποιασδήποτε γυναίκας· εδώ προκ. για προσωποποιημένο θηλυκό πουλί: χαλκωματά βρομιάρη, | κατηραμένε κόρακα, διάβολε εις το χρώμαν, | στέκεις και καταλέγεις με και πόρνην ονομάζεις; Πουλολ. (Τσαβαρή)² 590.

πορνικός, επίθ., Καλλίμ. 2243, Ελλην. νόμ. 540²³, 541⁹, 566⁸, Ασσίζ. 377²⁴, Αλ. Κων/π. (Matzukis) 316, Μαχ. 522^{6,9}, 536¹⁵, 624³³, 680¹³, Βουστρ. (Κεχ.) 51¹². πορνικός, Βουστρ. (Κεχ.) Α 50¹², Β 51¹².

Το αρχ. επίθ. πορνικός. Η λ. και σήμ.

1) Που ταιριάζει σε πόρνη (κατ' επέκταση) άσεμνος: πόρνη γυνή των αναιδών ελθούσα συν Λατίνοις | προς τον ναόν τον μέγιστον της του Θεού Σοφίας, | ανόμως δ' εισπηδήσασα προς τοις αδύτοις έσω, | ατρόμως επεκάθισεν επάνω του συνθρόνου | άδουσα μέλος πορνικόν, ωδάς αυτάς δαιμόνων | και τοις ποσίν ορχίσματα παίζουσα παμβεβήλως Αλ. Κων/π. (Matzukis) 312. 2) Νόθος, εξώγαμος: Περί των τέκνων των πορνικών, ποταπόν δίκαιον εντέχεται να έχουν εις τας κλήρας τας πατρικάς τους Ασσίζ. 261²⁷. 3) (Για ζώο) που προέρχεται από διασταύρωση διαφορετικών ειδών: ο πάρδος προπετώς ... προς τον λεοντόπαρδον τοιούτους λόγους λέγει: | «Εσύ ουκ είσαι φυσικόν, αλλά εξ ημισείας, | έχεις από τον λέοντα, έχεις και από μένα. | Και είσαι ζών πορνικόν, κοπελοαναθρεμμένον, | καθώς δηλοί το όνομα το του λεοντοπάρδου ...» Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 867.

Το αρσ. και θηλ. ως ουσ. = νόθος γιος ή κόρη: ο ποίος καβαλλάρης είχεν ... μίαν κόρην ονόματι Μαρία ... και μίαν πορνικήν ονόματι Λόζε Μαχ. 242⁴ και τον Τζανότ τε Λουζουνιαν, τον πορνικόν του πρίντζη ..., εποίκεν τον (ενν. ο ρήγας) καβαλλάρην Μαχ. 606¹⁸.

Το ουδ. εν. ως ουσ. = ακολασία: Και γράφουσι (ενν. οι τρεις ευνούχοι) τω βασιλεί το πορνικόν της κόρης (παραλ. 1 στ.) του μισθαργού την ένωσιν και τα κρυπτά του κήπου Καλλίμ. 2246.

πόρνισσα η.

Από το ουσ. πόρνη και την κατάλ. -ισσα. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Κωστ., Λεξ. τσακών., λ. πόρνε)· πβ. και σημερ. ιδιωμ. πόρνεσσα (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. πόρνος).

Μοιχαλίδα: ανήρ ος να πορνέψει με γεναίκα αντρός ος να πορνέψει με γεναίκα του σύντροφού του, θανατωμό να θανατωθεί ο πόρνος και η πόρνισσα Πεντ. Λευιτ. XX 10.

πορνοβοσκός ο, Φυσιολ. (Legr.) 197, Φυσιολ. 372³⁶, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1402 ροε' 1, 1403 ροε' 3, 9.

Το αρχ. ουσ. πορνοβοσκός. Η λ. και σήμ. λόγ.

α) Μαστροπός: Κανον. διατ. Α 759· **β) (μεταφ.)** ο σύζυγος που δεν αντιδρά, μολονότι γνωρίζει ότι η σύζυγός του μοιχεύει ή εκπορνεύεται: Πορνοβοσκός ... είναι, όστις εύρει την γυναίκα αυτού οπού αμαρτάνει με άλλον, και δεν την χωρίζει Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1403 ροε' 17· Ο ειδώς πορνεύεσθαι την εαυτού γυναίκα και σιωπών πορνοβοσκός εστιν Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1403 ροε' 17.

πορνογενής, επίθ.

Από το ουσ. πόρνη και το β' συνθ. -γενής. Η λ. σε Γλωσσάρι. (L-S)· βλ. και LBG.

Νόθος, εξώγαμος: ο φυσικός ... πατήρ ου λαμβάνει την πορνογενήν αυτού θυγά-
τέρα, το φύσει γαρ δίκαιον και το ευπρεπές εν τοις γάμοις σκοπούμεν, διά το του αι-
ματος συγγενές Ελλην. νόμ. 568¹².

πορνοκαπηλείο(ν) το.

Από τα ουσ. πόρνη και καπηλείο(ν). Η λ. το 10. αι. (LBG) και στο Du Cange (λ. πορνοκαπήλιον).

Καπηλείο (βλ. λ.) όπου προσφέρονται και πορνικές υπηρεσίες (για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β² 130): Υιέ, τό έχεις πρόσεχε πώς να το εξοδιάζεις (παραλ. 1 στ.) μη δώσεις πράγμ' ανώφελον εις πορνοκαπηλεία Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 347.

πορνομοιχεία η.

Από τα ουσ. πορνεία και μοιχεία. Πβ. επίθ. πορνομοιχής τον 4.-5.αι. (TLG.).

Πορνεία και μοιχεία: Την δόμνα σου αγάπα την και μην εβλέπεις άλλην (παραλ. 2 στ.) και πρόσεχε μην ανεβείς εις αλλουνού κρεβάτι. Ή Φύλαγε το κρεβάτι σου ότ' είναι ευλογημένον, ή αμή αν πάγεις σ' αλλουνού, είναι καταραμένον ή και πάντα να προσέχεσαι εκ την πορνομοιχεία, ή ότι μαιίνεις την ψυχήν, χάνεις και την Βλαχία Ιστ. Βλαχ. 1967.

πόρνος ο, Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ 60, Μαχ. 8⁴¹, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. Ι 593, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 394, 4854, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 141, 149, Λαυρ. Οπτασία Σ. 109, Εκθ. χρον. 4³, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 315^v, 342^v, Πτω-
χολ. (Κεχ.) Ρ 9, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 28^v, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 649 λη' 1, 1399 ροα' 1, ροβ' 1, 1401 ρογ' τίτλ., Ροδινός (Βαλ.) 71, 107· πληθ. πόρνηδες, Κατζ. Ε' 354.

Το αρχ. ουσ. πόρνος. Η λ. και σήμ.

1) Ακόλαστος άντρας: να χωρίσωμεν από τον φυλάργυρον, ο οποίος δοξάζει τον πλούτον του και λέγει: τι όμορφο πράγμα να είναι κανείς πλούσιος. Ο πόρνος πάλιν δοξάζει όχι τον Κύριον, μόνον την ψεύστικην όμορφάδα Ροδινός (Βαλ.) 72. 2) Μοιχός: ανήρ ος να πορνέψει με γεναίκα αντρός ος να πορνέψει με γεναίκα του σύντροφου του, θανατωμό να θανατωθεί ο πόρνος και η πόρνισσα Πεντ. Λευϊτ. XX 10.

Ως επίθ. = φιλήδονος, λάγνος: Λέγεται πως εις τα μέρη της Ιταλίας ήτονε κά-
ποιος άρχων πλουσιότατος, ο οποίος ήτονε πολλά περίσσα πόρνος Μορεζίν., Κλίνη
Σολομ. 449.

πορνοστάσιον το, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1402 ροε' 1· πορνοστάσι, Ροδινός (Βαλ.) 167.

Από το ουσ. *πόρνη* και το β' συνθ. -στάσιον. Η λ. το 16. αι. (TLG), στο Du Cange και σήμ. λόγ. (Κριαρ., Λεξ.).

Πορνείο: το πορνοστάσιον, όπου είναι γυναίκες των πάντων Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1403 ροε' 13.

πόρος (Ι) ο, Διγ. Z 3280, 3454, Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 385, Λίβ. P 2103, 2464, 2476, Λίβ. N 2728, Λίβ. Sc. 2724, 2743, 2744, Φαλιέρ., Ιστ². 279, Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 32, Κορων., Μπούας 76, Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. ΚΑ' [2], Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 91¹³, 308²¹, 776⁵, Διγ. Άνδρ. 389²⁷, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 167, 244, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [482], Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 158², 309¹⁴, 318³, 325⁹, 361¹¹, 365¹, 371²⁰, 395⁹, 409¹⁰, 422¹⁴.

Το αρχ. ουσ. *πόρος*. Η λ. και σήμ.

1) Το μέρος από όπου μπορεί κάπ. να περάσει στην απέναντι όχθη ποταμού, διάβαση: Διγ. Z 3435, Δούκ. 223²⁶⁻²⁷, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 922, Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 285²⁰. (εδώ προκ. για θαλάσσιο πέρασμα): *στράταν περιεπατήσαμεν ημέραν ακεραίαν, | να έχομεν συντυχίας μας, τους λόγους μας, μέριμνάς μας, | της γραίας το κατενόδωμα, τον πόρον της θαλάσσης* Λίβ. Sc. 1894. 2) (Στενή) θαλάσσια διάβαση πορθμός: Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 378, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 397¹². 3α) Πέρασμα, διάβαση, δρόμος: Παϊσ., Ιστ. Σινά 1754· β) (ειδικ.) το μέρος από όπου μπαίνει ή βγαίνει κάπ. σε ένα χώρο, είσοδος ή έξοδος: στο σπήλιον έδραμα, στον σκοτεινόν τον τόπο (παραλ. 2 στ.) και θε να στρέψω, πάραντα κι ο δράκος έν' στον πόρο! Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 59· *Τότες αποσώνου δύο κάτες ανδρισμένοι | τον πόρον τως εφράξαι και ο κάτης μέσα μπαίνει Κάτης (Χόλτον) 110· τον πόρον θα σφαλίξω | του σπήλιου Πιστ. βοσκ. ΙΙΙ 9, 27· (προκ. για λιμάνι): παρευθύς επιάσασιν τους πόρους του λιμένα, | με τα δοξάρια τα έμορφα, όπου βαστούσαν όλες Θησ. (Foll.) Ι 49. γ) στενό πέρασμα σε είσοδο μάνδρας όπου στέκουν και αρμέγονται τα γίδοπρόβατα (για τη σημασ. βλ. Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ., λ. πόρο, Λαογρ. 16, 1956, 33-34, Χατζ., Λαογρ. 11, 1934-37, 104)· εκφρ. πρόβατα/αίγες του πόρου = πρόβατα και κατσίκες που χρησιμοποιούνται για παραγωγή γάλακτος (για το πράγμα βλ. Bakker-van Gemert [Βαρούχ. σ. 842], Μαυρομάτης, Θησαυρ. 20, 1990, 497· κατά Δετοράκη, Θησαυρ. 19, 1982, 159 σημ. 45: «πρόβατα της νέας γενιάς που βγαίνουν στη βοσκή μετά τον απογαλακτισμό»): πρόβατα μεγάλα ενενήντα του πόρου και κριγίους μουνούχους τέσσερις ... και αίγες μεγάλες του πόρου πενήντα Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 159· *να του δίδει πρόβατα μεγάλα του πόρου πέντε Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 91¹⁷*. 4) (Ιατρ.) οπή, κοιλότητα ή αγωγός του σώματος (από όπου περνούν υγρά, εκκρίσεις ή αέρας)· (προκ. για το δέρμα): Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 176· (προκ. για το ορθόν ή απευθυσμένο έντερο· η σημασ. στον Αριστοτέλη)· φρ. *ανοίγω τους πόρους* = προκαλώ, διευκολύνω την κένωση του εντερικού σωλήνα: *Αύτη η αντίδοτος ... εις ψυχρόν στόμαχον των γερόντων ανοίγει τους πόρους* Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 53· (προκ. για το γυναικείο αιδόιο): *Περί εχιδνών ... Ουκ έχει πόρον η γυνή (ενν. έχιδνα) να δέχεται τον γόνον* Φυσιολ. (Legt.) 410· φρ. *ποιώ πόρον*, βλ. *ποιώ φρ. 80*. 5α) Στόμιο: *κρέμασε μέσα εις το βουτσι (ενν. ένα κίτρον ή γλυκονέρατζον), ... και φράξε καλά τον πόρον να μην εβγαίνει η ευωδιά* Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 164· *εις τον πόρον του βουτσού* Αγαπ., Γεωπον.*

(Κωστούλα) 165· β) οπή, τρύπα: μικρολέκανον ... μη έχον πόρον, ἢ και τινά κατατροπήν εις τον νερόν εκσπάζειν Βέλθ. 310· γ) σωλήνας (υδραγωγείου): κτίσαι την πόλιν ... υδραγωγούς ποιήσαι τε, οχετηγούς και πόρους Βίος Αλ. 1361. 6) Τρόπος, μέσο για την επιτέλεση ἢ την επίτευξη κάπ. πράγματος: Ιερακοσ. 482'. 7) (Στον πληθ.) εισοδήματα, πρόσοδοι: Προδρ. (Eideneier) II 79.

Η λ. ως τοπων. (όν. ποταμού): Πορτολ. Β 46^{30, 31}.

πόρος (II)· του πόρου Κορων., Μπούας 20, εσφαλμ. γρ. αντί τ' απόρου· διόρθ. Κόλιας, Αθ. 45, 1934, 248.

πορπατέ η, βλ. περπατησιά.

πορπάτημα το, βλ. περιπάτημα.

πορπατηξιά, πορπατηξιά, η, βλ. περπατησιά.

πορπατησία, πορπατησιά η, βλ. περπατησιά.

πορπατώ, βλ. περιπατώ.

πόρπορα η.

Αντιδ. από το ιταλ. *porpora* (<αρχ. ουσ. πορφύρα).

Πολύτιμο ύφασμα πορφυρού χρώματος (πβ. και ά. πορφύρα 2): Οποια την πόρπορα με τέχνη τηνε 'φάνει, ἢ απού 'ναι δύσφαντο πανί, τες άλλες να μαθάνει, ἢ αυτείνη να προσέχομε όλες οι έτερές μας, ἢ βασίλισσα να κράζουσι οι απομοναρές μας Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1792.

πόρρω, επίρρ.

Το αρχ. επίρρ. πόρρω (L-S, λ. πρόσω). Η λ. και σήμ λόγ. (στη φρ. πόρρω απέχει).

Πολύ μακριά, σε μεγάλη απόσταση: Ψευδο-Σφρ. 294³⁴ (έκδ. πορρωμακρύνη, εσφαλμ. γρ. αντί πόρρω μακρύνη διορθώσ.).

πόρρωθεν, επίρρ., Διγ. (Trapp) Gr. 164, Διγ. Z 4047.

Το αρχ. επίρρ. πόρρωθεν (L-S, λ. πρόσωθεν, TLG). Η λ. και σήμ. λόγ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

α) Από πολύ μακριά· από πολύ μεγάλη απόσταση: Διγ. Z 3990· (με προηγ. την πρόθ. εκ πλεοναστικά): Προς επίγνωσιν οξέως ἢ των ερώντων γαρ η όψις (παραλ. 2 στ.) καν εκ πόρρωθεν φανέντα Ερμον. Χ 308· β) σε μεγάλη απόσταση, πολύ μακριά: πόρρωθεν ρίπτει το σπαθί Διγ. Z 356· λαβών την ποθετήν εκ της χειρός αυτίκα ἢ πόρρωθεν εκαθέσθημεν εις δένδρον υποκάτω Διγ. Z 3163.

πόρτα η, Λόγ. παρηγ. L 150, 422, 441, 557, Προδρ. (Eideneier) IV 139, Ιατροσ. 20⁸⁷, Χρον. Μορ. Η 617, Ερωτοπ. 426, Αχιλλ. L 302, Αχιλλ. (Smith) N 435, 640, 1005, Αχιλλ. (Smith) O 208, 294, 307, Μαχ. 202²⁵, 372³⁶, 496^{12, 20} κ.α., Θησ. Γ' [27²], C' [49²], Z' [39⁴], Βουστρ. (Κεχ.) 70¹, 80¹¹, 88¹¹ κ.α., Απόκοπ.² 72, Κορων. Μπούας 49, 100, 130, Πεντ. Γέν. XVIII 1, Έξ. XXXVIII 8, Λευιτ. VIII 33, Αρ. IV 25, Δευτ. III 5 κ.α., Κυπρ. ερωτ. 137¹⁰,

Πανώρ.² Δ' μετά 350, 409, Διγ. Ανδρ. 314²², 398²⁸, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1128, Στάθ. (Martini) Β' 60, Γ' 259, 261, 499, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 277, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 176⁶, 203², 239¹¹, κ.π.α.: γεν. εν. πόρτης, Byz. Kleinchron. Α' 67¹⁷, Ιστ. πολιτ. 12²². — Βλ. και πύλη.

Από το λατ. *porta* (Meyer, NS III 54, Τριαντ., Απ. 1, 25, 402, 405, 425, Kahane, Graeca et Romanica II 92). Η γεν. πόρτης τον 6. αι. (TLG), σε έγγρ. του 10.-11. και 12. αι. (Caracausi, στη λ.). Η λ. τον 4. αι. (TLG· βλ. και Lampe, Lex.), σε παπυρ. (Preisigke-Kiessling), στον Ησύχ. (TLG), στο Meursius και σήμ.

1α) Κινητή κατασκευή από ξύλο, μέταλλο ή άλλο υλικό που κλείνει το άνοιγμα εισόδου/εξόδου (σε είσοδο κατοικίας) θυρόφυλλο (για το πράγμα βλ. Κουκ. ΒΒΠ Δ' 2, 281-282): τα παραθύρια εκάρφωσε, τσι πόρτες μανταλώνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1747· Ποιος ... κτυπά της πόρτας το κερκέλλι; Στάθ. (Martini) Α' 161· κλει την πόρταν με σπουδήν, τον μάνταλον αμπώνει Δεφ., Ξωσ. 102· (μεταφ.): να 'χα πόρταν εις πλευρόν και ν' άνοιξης και να δεσ| ... την καρδιά μου Ερωτοπ. 477· Ω άγιες μούσες έμνοστες ... (παραλ. 6 στ.) του κονδυλίου και του νου ανοίξετε τες πόρτες Θησ. ΙΒ' [52⁸]. **β)** φύλλα προθήκης ή κορνίζας που ανοίγουν και κλείνουν (εδώ για προστασία εικόνας): δυο κλιζιόλες σκλέτες με τες πόρτες Διαθ. Ακοτ. 148³⁹. **2α)** Είσοδος οικίας, ο χώρος γύρω από την είσοδο του σπιτιού· σπίτι: Τζελέπηδες ... στην πόρταν του ξεμέρωσαν, χαράν μεγάλην 'ποίκαν Στ. Βοεβ. 36· ήλθεν κι εις την πόρταν σας και απέκει εδιώξετέ τον Ρίμ. θαν. 116· (συνήθως με τα ρ. περνώ, διαβαίνω): όταν διαβώ εκ την πόρτα σου, τα ρούχα μου ξεσκίζεις Ερωτοπ. 524· όποιος νέος αγαπά κόρην ευμορφότατην, κι αν περνά από την πόρταν της και τα κάλλη της να μην βλέπει, ποτέ η καρδιά του δεν χαίρεται Διγ. Ανδρ. 350²⁰. φρ. (1) έχω τες πόρτες ανοιχτές διά κάπ. = δέχομαι, φιλοξενώ πρόθυμα κάπ. στην κατοικία μου: καθημερινώς είχε τε πόρτες ανοιχτές διά τους πτωχούς και τους απόρους Χίκα, Μονωδ. 68· (2) κλείνω την πόρτα μου = αγνοώ σκόπιμα: όστις κλείσει την πόρταν αυτού, διά να μην ακούσει και παραγγελθεί, και ούτος βίαν κάμνει Zygomalas, Synopsis 151 Β 51· (3) υπάγω από τας πόρτας = (για επαιτεία) επισκέπτομαι σπίτια το ένα μετά το άλλο, για να ζητήσω κ.: ούδε να 'σαι διακονιάρης (παραλ. 1 στ.) όπο υπάγει από τας πόρτας| και γυρεύει τας κουλούρας Συναξ. γυν. 943· **β)** (συνεκδ.) το κάτω μέρος του ανοίγματος της πόρτας, κατώφλι: γράψον ... τον άνωθεν ψαλμόν και χάσε τον εις πόρταν λουτρού Ιατροσ. 21⁸. **3α)** (Γενικ.) το σημείο εισόδου και εξόδου (με ή χωρίς θυρόφυλλο) ενός χώρου: και έβαλεν τους δύο του υιούς εις την φυλακήν, και εις την πόρταν έμεινεν ο ρήγας και πολλά ελυπείτον Μαχ. 76³². (μεταφ.): Εμπείτε από την στενήν την πόρταν· ότι πλατεία είναι η πόρτα και μεγάλη η στράτα όπου φέρνει εις την απώλειαν Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. ζ' 13· (εδώ υπαίθριου περιφραγμένου χώρου): μας εδέχθηκεν στην πόρταν της αυλής μας Αποκοπ.² 252· το περιβόλι εκείνο είχεν πόρτες πολλές Rechenb. 58¹. Ήτον ο τείχος του (ενν. του περιβολίου) υψηλός, ...| είχεν και πόρτας σιδηράς Αχιλλ. (Smith) Ν 766· (προκ. για πυλώνα μοναστηριού): Ορίζει και σφαλίζουνσιν μοναστηριού την πόρταν Ιμπ. 845· (προκ. για την είσοδο της Σκηνης του Μαρτυρίου): να φέρει το δαμάλι προς πόρτα τέντα του τάρωμα ομπροστά στον Κύριο Πεντ. Λευιτ. IV 4· **β)** προκ. για την πύλη του Κάτω Κόσμου: Ήτον η πόρτα σιδερή, είχε χοντρούς μαντάλους,| μαύρη και κατασκότεινη, με σιδερένιους πάλους Π. Ν.

Διαθ. (Παναγ.)² 135· (συχν. στον πληθ.): κι οι πόρτες του Άδου ας χαλαστούν και ας πέσουν οι κατήνες Αποκοπ.² 111· οι πόρτες είναι ανοικτές του Άδη Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 131· γ) προκ. για την πύλη του Παραδείσου: οι πόρτες τ' ουρανού θ' ανοίξουν να μπούσι (ενν. οι δίκαιοι),¹ να δουν την δόξαν του Θεού, περίσσα να χαρούσι Τζάνε, Κατάν. 277. 4) Πύλη μνημειακού χαρακτήρα (παλατιού, ανακτόρου, ναού κλπ.), συν. περίτεχνα διακοσμημένη: οι βασιλείς στην πόρταν τους απάνου τα νόματα τους γράφουσι ... κι έχουν το εις γραντέσα Ευγέν. (Vitti-Spadaro) Πρόλ. 45· πόρταν ... εξ αδαμάντου λίθου Βέλθ. 256· Ο ναός της Αφροδίτης ...¹ του οποίου η πόρτα θέλει είσται πλήσα όμορφη Πανώρ.² Δ' μετά στ. 276· Τα τεσσέρα άλογα έφριξα της Πόλης καμωμένα (παρ. 1 στ.) πώς στέκονται απανωθεός στην πόρταν φορτωμένα Βεν. 19. 5) Οχυρωματική (στρατιωτικού χαρακτήρα), αμυντική κατασκευή εισόδου και εξόδου σε φρούριο, οχυρό, κάστρο: Όστις ... εξέρχεται και εισέρχεται διά των τειχών και όχι από την πόρταν του κάστρου κεφαλικάς τιμωρείται Zygomalas, Synopsis 199 Θ 1· έχω γαρ κάστρον δυνατόν και κατασφαλισμένον,¹ έχω γαρ πόρτας σιδηράς και κατασφαλισμένας Αχιλλ. L 646· (μεταφ.): τση 'ντήρησής μου¹ τσι πόρτες εκατέσπασε (ενν. ο πόθος) κι έρριξε της ντροπής μου Πανώρ.² Γ' 408. 6α) Πύλη, οχυρωματικού και συν. μνημειακού χαρακτήρα, σε τείχος που οδηγεί στο εσωτερικό πόλης και χρησιμοποιείται για την είσοδο και έξοδο ανθρώπων, ζώων, προϊόντων αλλά και για αμυντικούς σκοπούς: εκατούννευε (ενν. ο Βαϊμόντος) κατά την ανατολικήν πόρταν του Δυρραχίου, ης επάνωθεν ίσταται και καβαλλάριος χαλκούς Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 320· Σε μια πόρτα της Πόλεως, που κράζεται Φανάρι Μαρκάδ. 1· αφήκαν τες πόρτες της χώρας σφαλισμένες Βουστρ. (Κεχ.) 68¹⁹· ήνοιξαν την πόρταν και εισήλθεν το φοσσάτον και ο βασιλεύς Byz. Kleinchron. Α' 78¹⁹· (προκ. για τιμητική αψίδα για την υποδοχή των νικητών μάχης): Ποιούσιν πόρταν θαυμαστήν να φέρωσιν τον ρήγαν¹ αντάμα με τους άρχοντας, λέγω, της Εγγλιτέρας Δηγ. Βελ. Ν² 313· (προκ. για οικοδόμημα εισόδου σε ισραηλιτική πόλη, βλ. Π. Δ. (ΕΒΕ), γλωσσάρ. λ. πύλη): ήρταν ιδού αγγέλοι εις τη Σεδόμ το βράδν¹ και ο Λωτ κάθεται εις τη πόρτα της Σεδόμ Πεντ. Γέν. ΧΙΧ 1· έκφρ. εις την πόρταν = έναντι του φόρου εισαγωγής και εξαγωγής προϊόντων σε πύλη πόλης (Κεχαγιώγλου [Βουστρ. σ. 484]): έδωκεν η ρήγαινα του Κουδουνά του Στεφάνου, εις την πόρταν, να έχει ονομίσματα α' τον χρόνο και σιτάριν μόδια ρ' και κρασίν μέτρα ρ' Βουστρ. (Κεχ.) Β 229¹⁰. β) (με τοπωνυμική χρήση, σε ονομασία συγκεκριμένης πύλης πόλης): εβγήκεν (ενν. ο βισκούντης) της Απάνω Πόρτας και επήγεν εις την Κερυνείαν Βουστρ. (Κεχ.) 80¹³ (Β 80¹² Απάνω Πόρτας): ετσάκισαν την Πόρταν του Πορφυρογεννήτου Byz. Kleinchron. Α' 81³⁵· κάτωθεν γαρ της Πόρτας του Αγίου Ρωμανού Byz. Kleinchron. Α' 78¹⁹· (εδώ η πύλη του τείχους που οδηγεί προς τη θάλασσα): αν δεν είχεν εφτάσειν ο Πέτρο τ' Αβίλας να 'χεν σφαλίσειν την Πόρταν του Γιαλού, εγινίσκετον μέγαν κακόν Βουστρ. (Κεχ.) 178²· έκφρ. Χρυσέα/Χρυσή Πόρτα, της Χρυσείας η Πόρτα = επίσημη πύλη τείχους πόλης από όπου έμπαιναν θριαμβευτές οι αυτοκράτορες (βλ. Bakker-van Gemert [Βελ. σ. 39-40]): Εκεί ευρίσκουν τον (ενν. τον Βελισάριον) τυφλόν εις της Χρυσείας την Πόρταν Γεωργηλ., Βελ. Λ 482· Τούτους λαβών ο ευνούχος εξήλθεν εκ της Χρυσής Πόρτης Hagia Sophia α 449¹⁹⁻²⁰· εσέβην ο βασιλεύς ο Καντακουζηνός εις την Πόλιν από την Χρυσέαν Πόρταν Byz. Kleinchron. Α' 84^{46b}· γ¹) πύλη οχυρωματικού τείχους σε λιμάνι

οι χριστιανοί εκάψαν τες πόρτες της χώρας και edώκαν έσσω, και τα κάτεργα από την πορταν του λιμνιώνος του παλαιού, και με την χάριν του Θεού επήραν την Αλεξάνδραν Μαχ. 152^{9.10}. γ²) (συνεκδ.) λιμάνι: όσες πόρτες και σκάλες είναι απού τ' Αγιάσιν και απάνω όλα (ενν. τα ξύλα) να έρχονται εις την Κερυνίαν Μαχ. 604²¹. 7) Δίοδος, πέρασμα που οδηγεί σε κάποιον τόπο: εκεί τον εκατέφθασεν εις της Συρίας την πόρταν Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 97. 8) (Μεταφ.) α) προκ. να δηλωθεί η είσοδος, μετάβαση σε μια νέα, συν. ευχάριστη, κατάσταση· φρ. (1) η τύχη μου καλήν πόρταν μου ανοίγει = μου παρουσιάζεται ευκαιρία (για κοινωνική και επαγγελματική άνοδο): Εφάνη μου ότι η τύχη μου καλήν πόρταν μου ανοίγει, | να πάρω 'φίτσιον να κρατώ Σαχλ., Αφήγ. 265· (2) ανοίγει/ανοιγοσφαλίζει κ. τσι πόρτες τση παράδεισος = προκαλεί κ. μεγάλη χαρά, ευτυχία: Τσι πόρτες τση παράδεισος τα λόγια τση μου ανοίξα Φορτούν. (Vinc.) Γ' 513· το φιλίν οπού ανοιγοσφαλίζει | τσι πόρτες τση παράδεισος και τσι καρδιές δροσίζει Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 358· β) (ως χαρακτηρισμός της Παναγίας· πβ. θύρα 1β): Χαίρε, σκάλα του ουρανού, πόρτα της Παραδείσου Ύμν. Παναγ. 5. 9) (Μεταφ.) το χρονικό σημείο από το οποίο αρχίζει κ., πρόθυρα: έως τας πόρτας έφθασε του γηρατειού εκείνος Διγ. Α 1573. 10) Ονομασία που δήλωνε στην οθωμανική αυτοκρατορία το χώρο του παλατιού, όπου οι ανώτεροι αξιωματούχοι ασκούσαν τα διοικητικά και διπλωματικά τους καθήκοντα (μεταφραστικό δάνειο <τουρκ. *kapi*, βλ. Battaglia, λ. *porta* 24, Mor., Byzantinot. 256)· α) η κατοικία, το παλάτι ανώτατου τούρκου αξιωματούχου στην Κωνσταντινούπολη: αφέντης ο Αλέξανδρος παρέτοιμος ευρέθη | εις την Κωνσταντινούπολην, στην Πόρταν του βεζίρη, | κι εκείνος τον εδέχθηκεν | σαν το λαμπρόν ζαφείρι Ιστ. Βλαχ. 777· (συνεκδ.) η πρωτεύουσα του οθωμανικού κράτους: να ταξιδέψω βούλομαι εις την μεγάλην χώρα, | εις την Κωνσταντινούπολιν, στην Πόρτα την μεγάλην Ιστ. Βλαχ. 813· β) η οθωμανική αυλή (Meursius, λ. πόρτα): Ο δε αυθέντης ίστατο άντικρυ μετά των γενιτσάρων και της Πόρτας αυτού Έκθ. χρον. 74¹⁰. εξήλθεν της πόλεως μετά των περί αυτόν, ους λέγουσι Πόρταν, και μετά του ευρεθέντος στρατεύματος Ιστ. πολ. 63¹⁷. γ) στρατιωτική ακολουθία αξιωματούχου του οθωμανικού κράτους: Οι δε Τούρκοι συν τω αρχηγώ Παγιαζητ, οίτινες Πόρτα καλείται, οίον θύρα του παλατίου της αυλής, όντες αργυρώνητοι πάντες και εκ διαφόρων γενών ... κατά των Φράγκων και των Ούγγρων ορμήσαντες ... Δουκ. 81¹¹. Ο αμιράς ... είχεν εις την Πόρταν του γιανιτσάρους τρεις χιλιάδες Ταξ. Πόρτ. 3 (έκδ. μπόρταν)· δ) η τουρκική κυβέρνηση, η Ύψηλή Πύλη: και δίδονται (ενν. φλωρία χιλιάδες τέσσαρες και εκατόν) καθέν χρόνον του μεγάλου Γεωργίου εις την υψηλοτάτην Πόρτα του σουλτάνου Ιστ. πατρ. 171³. έκαμαν επανάσταση όλοι οι γιανιτσάροι και οι σπαχήδες και όλη η Πόρτα κατά τον σουλτάν Οσμάνη Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ 24· οι εν τέλει της Πόρτας βεζίρηδες και αγάδες Έκθ. χρον. 55¹¹.

Η λ. στον πληθ. ως τοπων. (βλ. Κριαρ., Αθ. 48, 1938, 153): Λεηλ. Παροικ. 268.

πορταγιάλλα η.

Από το ιταλ *portogallo*· πβ. και διαλεκτ. ιταλ. *portogalla* (Battaglia, λ. *portogallo*). Λ. πορτογαλιά σήμ. ιδωμ. (Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., Δημητράκ., λ. πορτοκαλιά), καθώς και λ. πορτογάλι (Λάζαρης, Λευκαδ.) και πορτακάλι (Κοντοσόπ., Γλωσσογεωγρ. κρητ. 63 σήμ. 2)· βλ. και LBG, λ. πόρταγιαλλα.

Πορτοκαλιά: εγένετο άνεμος μέγας ... και εχάλασεν ... μίαν πορταγιάλλαν (έκδ. πόρταγιαλλαν) και εξηρίζωσε και μίαν καρύαν εις το αυτόν περιβόλι ... και εχάλασε και εις την αυτήν μονήν εις τον άγιον Εντύχιον μίαν πορταγιάλλαν (έκδ. πόρταγιαλλαν) Νεκρολ. φ. 35 δις.

πορτάντος, επίθ.· πόρταντος, Βουστρ. (Κεχ.) Β 193¹³· πόρτατος, Βουστρ. (Κεχ.) Μ 41¹².

Από το ιταλ. *portante* (Meyer, NS IV 73, λ. πορτάντο). Η λ. και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Χατζ., Λεξ.), όπου και ουδ. πορτάντον (Λουκά, Γλωσσάρ.).

(Προκ. για άλογο) που έχει εκπαιδευθεί να βαδίζει με συγκεκριμένο βηματισμό που εξασφαλίζει άνετη ιππασία στον αναβάτη του (για το πράγμα βλ. Φαρμακ., Γλωσσάρ., λ. πορτάντα, Μενάρδ., Αθ. 12, 1900, 376· πβ. και Battaglia, λ. *portante* 7): Και γροικώντα ο μισσέρ Έχτωρ, είχεν έναν άλογον μαύρον, πορτάντον, και εχάρισέν του τον (ενν. του αποστολέ) Βουστρ. (Κεχ.) 40¹²· (σε θέση ουσ.): Και εφέραν τον πορτάντον του, και εκαβαλλίκευσεν ο μισσέρ Αντριάς Βουστρ. (Κεχ.) 192¹⁴.

πορτάρης ο, βλ. πορτάριος.

πορτάριος ο, Ιστ. πολιτ. 77¹³⁻¹⁴· πορτάρης, Λίβ. Ρ 2708, Λίβ. Esc. 242, Διηγ. Αλ. V 76, Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 96, 107, Διηγ. Αλ. G 277²⁹, Χρον. Μορ. Η 8308, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 35¹³, Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ 91²⁸, 121⁴, Ευγέν. (Vitti-Spadao) 862, Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ 34^ν, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 203, Χριστ. διδασκ. 129, Προσκυν. α' 112²⁰· ονομ. πληθ., πορταραίοι, Διηγ. Αλ. V 77, Διηγ. Αλ. (Lolos) 285¹⁴, Διηγ. Αλ. G 278¹⁰· πορτάρροι, Τάξ. Πόρτ. 16· πορταροί, Ιστ. Βλαχ. 749, Διηγ. Αλ. Σεμίρ. Β 123, Διηγ. Αλ. Σεμίρ. S 70, 154, 158, 212, 606· αιτ. πληθ. πορταραίους, Διηγ. Αλ. Σεμίρ. S 1124· πορταρίους, Διηγ. Αλ. Σεμίρ. Β 152· πορτάρους, Λουκά-νη, Ομήρ. Ιλ. Εξήγ. Θ· πορταρούς, Διηγ. Αλ. Σεμίρ. Β 122, Διηγ. Αλ. Σεμίρ. S 153, 155, μετά στ. 188, 605· γεν. πληθ. πορταρών, Διηγ. Αλ. Σεμίρ. S μετά στ. 159.

Από το λατ. *portarius*. Ο τ. πορτάρης τον 7. αι (αιτ. πορτάριν, LBG, λ. πορτάρης), σε κείμεν. του 12. (γεν. Πορτάρη Caracausi, λ. Πορτάρης) και 14. αι. (Darrouzès, Textes byzantins XIII 28, 34, 61), στο Meursius, λ. πορτάριος, και σήμ. εκκλ. (Κριαρ., Λεξ.)· πολλ. ιδίωμ. (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδίωμ., Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 562, λ. πορτάρης, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Παπαδ. Α., Λεξ., κ.α.). Η αιτ. πληθ. πορτάρους σε ποντ. δημ. άσμα (Παπαδ. Α., ό.π.)· πβ. και αιτ. πληθ. πορτιάρους σε δημ. άσμα (Μηνάς, Λεξ. ιδίωμ. Καρπάθου, λ. πορτιάρος). Ο πληθ. πορταραίοι, για το σχηματ. του οποίου πβ. Χατζιδ., MNE Β' 20-21, σε κείμεν. του 18. αι (Τραπεζούντιος, Νομοκ. 425, 529, 468), όπου και ονομ. πληθ. πορτάρροι (αυτ. 450). Λ. πορτάρος (<βεν. *portaro*) ως επών. (Βαγιακ., Βίος επών. 143). Η λ. τον 5.-6. αι (TLG· βλ. και Lampe., Lex.) και στο Meursius.

1α) Αξιωματούχος της βασιλικής αυλής, συν. ευνούχος, υπεύθυνος για τη φρούρηση της πύλης του παλατιού και επιφορτισμένος με το καθήκον της αναγγελίας και παρουσίασης επισκεπτών (Πλακογιαννάκης, Τίτλ. αξιόμ. 71-2· πβ. και οστιάριος): έσωσεν ο Αλέξανδρος Σεμίραμης την πόρταν. Τους πορταρούς εχαιρέτησεν μετά τιμής μεγάλης Διηγ. Αλ. Σεμίρ. Μ 122· ο βασιλεύς απεκριθήκεν, τους πορταρίους λέγει (παραλ. 1 στ.) «Ακούσατε, οι άρχοντες, βασίλισσας μεγάλης, και πα-

νένδοξοι θυρωροί της νέας Αφροδίτης ...» (παραλ. 23 στ.) Οι θυρωροί ως είδασιν την λύπην Αλεξάνδρου! επήγαν ...! και επροσκύνησαν αυτήν την κόρην οι ευνούχοι Διήγ. Αλ. Σεμίρ. Β 152· Και ο πορτάρης τού είπεν (ενν. του Βαρλαάμ) «Δεν είναι δυνατόν να σεβεί αυτού τινάς άνθρωπος χωρίς το θέλημα του αυθεντός μου βασιλέως Αβενήρ ...» Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ 91³⁰ β) μέλος μονάδας φρουρών της σουλτανικής αυλής (πβ. και καπιτζής): καπιτζήδες, ήγουν πορτάρη της αυθεντικής πόρτας Τάξ. Πόρτ. 16· πέμψας (ενν. ο σουλτάν Μουράτης) νεωστί τον μέγαν πορτάριον αυτού έπνιξε τον Καντακουζηνόν Ιστ. πολιτ. 77¹³⁻¹⁴. 2) (Εκκλ.) α) διακόνημα που περιελάμβανε την επίβλεψη της πύλης μοναστηριού, τον έλεγχο εισόδου και εξόδου μοναχών, καθώς και την αναγγελία επισκεπτών στον ηγουμένο της μονής, θυρωρός μονής, πυλεωνάριος (Κουκ., Ευστ. Λαογρ Α' 365, ΒΒΠ C' 77, 93): αι πύλαι! αι σιδηραί ... του μοναστηρίου! αίτινες ασφαλίζονται υπό του πορταρίου Παϊσ., Ιστ. Σινά 1256· Ερχόμενος γουν γύρωθεν εμβλέπεις μίαν πόρτα! της μάνδρας αύτη πέφυκε· τον δε πορτάρη ρώτα Παϊσ., Ιστ. Σινά 350· τα κελλία των δύο πορταρίων Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 161· β) υπεύθυνος για θέματα τάξης, ασφάλειας και εισόδου σε ναό (Πλακογιαννάκης, ό.π. 72) (εδώ προκ. για φύλακα του Αγίου Τάφου): Ερχεται λοιπόν ο πορτάρης του Αγίου Τάφου και σβένει όλα τα κανδήλια ... Έπειτα κλείει την πόρτα του κουβουκλίου και απέρχεται Προσκυν. Μπεν. 54 155¹³. Το λοιπόν το Μεγάλο Σάββατο το μεσημέριον έρχεται ο Τούρκος ο πορτάρης και σβένει όλα τα κανδήλια του Αγίου Τάφου Προσκυν. Κουτλ. 390 128¹⁴. 3) (Γενικ.) α) φρουρός πύλης (κάστρου): και τον πορτάρη πιάσετε και ρίψετε τον έξω,! και τα κλειδιά επάρετε και κλείσετε την πόρταν Χρον. Μορ. Ρ 8308· πορτάρην εις την πόρταν του (ενν. του κάστρου του δράκοντος) κανείς ουδέν εθέκεν Καλλιμ. 1149· ήύρε τον πορτάρην εις την θύραν του κάστρου Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 283¹¹· (εδώ προκ. για τη φύλαξη των πυλών του Κάτω Κόσμου): ομπρός την πόρταν ήτονε, εις το μπασεβγασίδι,! όφης ...! κι ωσάν πορτάρης έβλεπε πόρτες κι αυλές ομάδι,! μήπως και λάθει τον τινά κι έβγει έξω από τον Άδη Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 84· β) φύλακας οικίας (Κουκ. ΒΒΠ Δ' 280-81), περιβολιού, μάντρας· επιστάτης: Ωσάν ένας άνθρωπος οπού ξενιτεύεται αφήνοντας το σπίτι του ... και τον πορτάρην του παραγγέλνει να αργυρνά Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Μάρκ. ιγ' 34· Περί το πώς εκάλεσεν ο Ξάνθος φιλοσόφους και ρήτορας και έβαλεν τον Αίσωπον πορτάρην ... να σταθεί έσωθεν της πόρτας και να μηδέν αφήσει τινάν μηδέ να ανοίξει αλλονού τινός μόνον φιλοσόφου Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 78²⁷· εκείνος οπού δεν εμπαίνει από την πόρταν εις την αυλήν των προβάτων ... είναι κλέπτης και ληστής ... εκείνος οπού εμπαίνει από την πόρταν, εκείνος είναι βοσκός των προβάτων. Ετούτον ο πορτάρης τον ανοίγει Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ιω. ι' 3· (εδώ σκωπτ.): ο αλέκτορας ανέβη εις δένδρον και ο σκύλος εστάθη εις την ρίζαν του δέντρου ... μια αλουπού ... έτρεξεν εκεί ... ο αλέκτορας της λέγει «Αν θέλεις να κατεβώ, εξύπνησε τον πορτάρη όστις είναι εις την ρίζαν του δέντρου» Νούκ., Μύθ. (Παράσογλου) 32.

πορτάρισσα η, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 267', Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ιω. ιη' 17.

Από το ουσ. πορτάρης και την κατάλ. -ισσα. Τ. πουρτάρ'σσα σήμ. ιδιωμ. (Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπείρου Α' 316). Η λ. και σήμ. εκκλ. (Κριαρ., Λεξ., λ. πορτάρης)· βλ. και ΑΛΝΕ.

α) Γυναίκα θυρωρός: *αμή ο Πέτρος εστέκουντον έξω εις την πόρταν* (ενν. εις την αυλήν του Αρχιερέως). Εβγήκε λοιπόν ο μαθητής ο άλλος ... και είπε την πορτάρισσα και τον έβαλε μέσα Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ιω. ιη' 16· β) (εκκλ.) μοναχή υπεύθυνη για τις θύρες της μονής, τον έλεγχο εισόδου και εξόδου σε αυτήν, καθώς και την αναγγελία επισκεπτών στην ηγουμένη (Κουκ., ΒΒΠ Β² 217, C' 93· πβ. Μαργαρού, Τίτλ. επαγγελμ. ονόμ. γυν. 178-79, λ. θυρωρός): *ελθών εις το μοναστήριον φωνάζει την πορτάρισσαν και λέγει ... Γεωργίου ρήτορος, Αρχιληστ. 62.*

πόρτατος, επίθ., βλ. πορτάντος.

πόρτεγο το, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 88^{3, 5, 6, 12, 15}, 733^{12, 13}, Διαθ. 17. αι. 5⁷⁵, 6³⁴· **πόρτεγον, Διαθ. Ακοτ. 148.**

Από το βεν. *portego* (Boerio). Τ. *πόρτεο* σήμ. ιδίωμ. (Pern., Ét. linguist. III 511, στη λ., Μουσούρης, Γλωσσάρ. Ιθάκ. 21, Δομένικος, Κεφ. διήγ. 122), όπως και τ. *πόρτιγο* (Χυτήρης, Κερκυρ. Γλωσσάρ., Λάζαρης, Λευκαδ., λ. *πόρτι(γ)ο*). Ο τ. σε έγγρ. του 16. αι. (Δετοράκης, Μνήμ. Καλοκαιρινού 152, Μέρτζιος, Κρ. Χρ. 15-16 Β', 1961, 250, Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 26⁷, 65⁵, Γ' 37², 104³², κ.π.α.). Η λ. σε έγγρ. του 16. (Μέρτζιος, ό.π., 280, Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 98, Μαράς, ό.π. Α' 192¹², Γ' 201⁷), 17. αι. (Κωνσταντουδάκη Μ., Θησαυρ. 12, 1975, 65, 123) και σήμ. ιδίωμ. (Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β, Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Τσιτσέλη, Γλωσσάρ. Κεφ. 411, Pern., ό.π.).

1α) Το κύριο και επίσημο δωμάτιο ενός σπιτιού, η σάλα (βλ. Δετοράκης, ΕΕΦΣΠΚ 5, 1989, 371-2): *τα πανιά τα σκαρλάτα απού εστολίζαμε το πόρτεγο Διαθ. 17. αι. 5⁷⁶· β)* (κατ' επέκταση) σπίτι, κατοικία (για τη σημασ. βλ. και Battaglia, λ. *portico* 1): *αφήνει τση* (ενν. *τση θυγατέρας του*) *το πόρτεγο οπου τση έχει δοσμένο και κάθεται μέσα Βαρούχ.* (Bakk.-v. Gem.) 60¹⁵. **2)** ?Προθάλαμος κατοικίας· διάδρομος (πβ. Χυτήρης, ό.π. Λάζαρης, ό.π., Pern., ό.π.: κατά Martini [Στάθης σ. 199] «στοά»· βλ. όμως και Δετοράκης, ό.π.): *στο πόρτεγό μου τ' άρματα τα μάτια σου να δούσι! να κρέμουνται Στάθ.* (Martini) Α' 98.

πορτέλα η, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 88¹².

Από το βεν. *portela* (Spadaro, Byz. 38, 1968, 450 σημ. 4)· πβ. και ιταλ. *portella*. Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ., Βογιατζ., Γλώσσα Ανδρ. 204, λ. *πορτέλλα*, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 562, Ε' 576, λ. *πορτέλλα*, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., λ. *πορτέλλα*).

α) Μικρή πόρτα, πορτούλα: *εστιμάραν το ανώγι των καταγωγών, το οποίον έχει ... τρεις πορτέλες Βαρούχ.* (Bakk.-v. Gem.) 83¹⁶. **β)** μεγάλη πόρτα, εξώπορτα (για το πράγμα βλ. και Πιτυκ., ό.π.): *ανοίγει ... του παλατιού η πορτέλα! ε πόρχεται κι η Ρήγισσα με μία της κοπέλα Ευγέν.* (Vitti-Spadaro) 865.

πορτέλο το.

Από το βενετ. *portelo* (Spadaro, Sic. Gymn. 22, 1968, 277 σημ. 74)· πβ. και ιταλ. *portello*. Η λ. στο Somav. (πορτέλλο), σήμ. πολλ. ιδίωμ. (Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ., Καραποτόσογλου, Γλωσσάρ. Παπαδιαμ., Χυτήρης, Κερκυρ. Γλωσσάρ., Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β', λ. *πορτέλλο*, Λάζαρης, Λευκαδ., λ. *πορτέλλο*, κ.α.) και στο Κριαρ., Λεξ.

1) Μικρή πόρτα· (εδώ) η μικρή πύλη του κάστρου της Φορτέτσας (βλ. και Αλεξίου Στ.-Αποσκήτη Μ. [Κρ. πόλ. σ. 604]): ήρθασι κάτω στο γιαλό και το πορτέλο πιάσα Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 212². 2) (Ναυτ.) α) θυρίδα πλοίου (βλ. Κοτσοβίλλη, Εξαρτ. πλοίων 138): Ο πρεβεδόρος να θωρεί τόσο πολύ φουσσάτο, | ένα πορτέλο άνοιξε και μόνος πάει κάτω αυτ. 400¹⁵. β) (στον πληθ.) κανονιοθυρίδες (για το πράγμα βλ. και Battaglia, λ. *portello* 4): τ' άρμενα σφαλίζουνσι και τα πορτέλα ανοίγουν, | κι αρχίζουνσινε λουμπαρδιές αυτ. 338² ήτον μπεργαντιά μέσα 'δεκεί 'ραμένα, | και τα πορτέλα είχανε τρίγυρα σφαλισμένα αυτ. 400¹³.

πορτιόν η, βλ. πορτσιόν.

πορτίτσα η.

Από το ουσ. πόρτα και την υποκορ. κατάλ. -ίτσα. Η λ. τον 11. αι. (LBG, λ. πορτίτσα) και σήμ.

Μικρή πόρτα: είναι μία πορτίτσα εις τον θρόνον της Αλεξανδρείας και απαντού αναβαίνεις σκαλούνια κ' και αυτού απάνω είναι ο άμβωνας Προσκυν. Κουτλ. 390 130²⁶.

πόρτο (I) το, Θησ. ΣΤ' [47³], Θησ. (Foll.) I Υπόθ. 11, 50, 117, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 242^ν δις, 326^ς, Πορτολ. Α 187¹⁴, 190^{20, 21}, 192^{3, 5} κ.α., Αλ. Κύπρ. 1541, Λεηλ., Παροικ. 1, 208, 223, 314, 611 κ.α., Διακρούσ. 100²⁰, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 159^{12, 15}, 562²³. πόρτον, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 816, 901, 2929, 2983, 3157, Byz. Kleinchron Α' 523¹⁹, Κυπρ. χφ. 161, Διακρούσ. 92¹³. - Βλ. και πόρτος (I) ο και πόρτος (II) το.

Από το ιταλ. *porto* (Τριαντ., Απ. Α' 443). Ο τ. πόρτον σε έγγρ. (Σφυρ., Πληρώμ. 107) και κείμ. του 18.αι. (Στεφανόπ., Β:βλ. Στεφανοπ. 89) και σήμ. ιδιώμ. (Μηνάς, Ιδιώμ. Καρπάθου). Η λ. πόρτο σε έγγρ. του 17.αι. (Κουρσάρ. 9⁶, Κωνσταντουδάκη, Θησαυρ. 12, 1975, 116⁷), 18. αι. (Έγγρ. Σαντορ. 38¹⁸), στο Du Cange (λ. πόρτος) και σήμ. ναυτ.

1) (Ναυτ.) α) φυσική διαμόρφωση ακτής που προστατεύει από ανέμους και κύματα: εις την μερέα της τρεμουντάνας του νησίον του μεγάλου έχει πόρτα πολλά Πορτολ. Α 194²³. έναί ένα νησόπουλο και σου φαίνεται ότι έναί κολλητό με τον κάβο, και εκείνο κάνει πόρτο Πορτολ. Α 357³¹. εις την μερέα της όστριας έναί ένα νησί και εκείνο το κάνει πόρτο Πορτολ. Α 193²⁴. (εδώ προκ. για όχθη ποταμού): ηθέλησε να τα φυλάξει (ενν. τα παιδιά) και υπήγε και έβαλέ τα εις ένα πόρτο του ποταμού σιμά εις ένα σπήλαιον Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 143⁶. β) λιμάνι: κάτεργα και καράβια έφθασαν εις το πόρτον Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 2265⁷ κι είδα ένα ξύλο κι ήρχεντο με τ' άρμενα γεμάτο! στο πόρτο, και βενέτικο να 'ναι εσουσουμίασά το Στάθ. (Martini) Β' 326⁶ επήγανε τα κάτεργα και μες στο πόρτο 'ράζουν Αλ. Κύπρ. 1289⁷. Πλεούμενα αμέτρητα, σαν περιστέρια άσπρα, | κι όλο το πόρτο γέμωσε ως ουρανός με άστρα Διακρούσ. 77²⁰. φρ. πιάνω πόρτο(ν) = βλ. πιάνω Φρ. 23⁷ γ) εμπορική πόλη με λιμάνι: Η Κορώνη έναί χώρα και πόρτο με μόλο Πορτολ. Α 214²¹. Η Μοθώνη έναί ... πόρτο μολωμένο Πορτολ. Α 214¹. δ) το τμήμα της πόλης που περιλαμβάνει το λιμάνι, η περιοχή του λιμανιού: Για τούτο πήγαινε κι εσύ λοιπό στο πόρτο κάτω, | και σ' ανιμένω ογλήγορα να φέρεις το μαντάτο Στάθ. (Martini) Β' 333. 2) (Μεταφ.) ασφαλές

καταφύγιο: χαίρε συ, οπού το πόρτο το γαληνότατον των ψυχών μας ετοιμάζεις Μετάφρ. Ακαθ. Υμν 136².

Η λ. ως τοπων.: Πορτολ. Α 190¹², 190¹².

πόρτο (ΙΙ) το.

Εσφαλμ. απόδοση από το συγγραφέα της λ. *parto* του ιταλ. προτύπου· βλ. Κακουλίδη-Πάνου [Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. σ. 199 κριτ. υπ. σ. 182].

Τοκετός, γέννα: εκείνοι οπού άρχισαν να βασιλεύουν ήσαν δύο αδελφοί, ο Ρώμος και ο Ρήμος, και εγεννήθησαν οι δύο ομού εις ένα πόρτο αναμέσον τούτων των δύο επαρχιών Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 106².

πορτολάνος ο, Πορτολ. Β 11¹⁵ πορτουλάνος, αυτ. Β 10²⁹.

Από το βεν. *portolan* (Kahane, DOP 36, 1982, 145, Spadaro, Sic. Gymn. 21, 1968, 277)· πβ. και ιταλ. *portolano*· βλ. και Kahane-Tietze, *Lingua Franca* 356-57. Ο τ. από παλαιστ. ιταλ. *portulano* (Battaglia, λ. *portolano*· πβ. και ισπαν. *portulano* και γαλλ. *portulan*, Kahane-Tietze, ό.π. 357) και στο Κριαρ., Λεξ. Για λ. πορτολάνα ή και πορτολάνο το βλ. Kahane, BNJ 15, 1939, 124. Η λ. στο Du Cange (λ. πόρτος) και σήμ.

(Ναυτ.) βιβλίο που περιέχει οδηγίες για ασφαλή πλεύση σε διάφορες περιοχές με λεπτομερείς περιγραφές ακτών, λιμανιών κλπ.: αρχή... του πορτολάνου περιέχων τα πόρτα και τους λιμένας πάντας πού είναι χρεία να 'ράξεις και πού να πιάσεις πλωρήσι και πόσες οργιές νερόν έχει και εις ποίον άνεμον ανοίγει η μπούκα του λιμένος αυτ. Α 2 κριτ. υπ.

πορτόμημα το, βλ. περιτόμημαν.

πορτομώ, βλ. περιτομώ.

πορτοπαράθυρα τα.

Από το ουσ. πόρτα (> πόρτο-) και παράθυρο(ν) στον πληθ. Η λ. και σήμ.

Οι πόρτες και τα παράθυρα ενός κτιρίου: ο Σουλτάν Σελήμ με ένα λόγον και μόνο τα έριξε (ενν. τα παλάτια) κάτω, διά να πάρει εις την Κωνσταντινούπολιν τα πολλά εκείνα πορτοπαράθυρα και είτι άλλο τον ήρεσεν απ' εκείνα Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 431.

πορτοπούλα η.

Από το ουσ. πόρτα και την κατάλ. -πούλα· πβ. λ. πορτόπουλον σε σχόλ. (TLG, LBG) και τ. πορτόπ'λλον σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. πορτόπουλλον). Τ. πουρτουπούλα σήμ. ιδιωμ. (Παπαϊωάννου, Γλωσσάρ. Γρεβ. 106, Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ., λ. πουρτουπούλλα). Η λ. στο Βλάχ. (λ. πορταράκι), σε έγγρ. του 16. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 250^{18, 19}, Β' 25⁶, 57⁹, 238⁹, 311¹¹, Κασιμ., Έγγρ. 132 (221)) και σήμ. ιδιωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Λουκόπ., Αιτωλ. 143, Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Λουκάτ., Κεφαλλ. Χρον. 1, 1975, 185, Λάζαρης, Λευκαδ., Παπαδ. Α., Λεξ., λ. πορτοπούλλα).

Μικρή πόρτα: μια πορτοπούλα απόχωστην εξάνοιξεν η κόρη| κι ένα κλειδίν ε-
κρέμουντο μ' ένα χρυσό βαστάγι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1418.

πόρτος (I) ο. — Βλ. και πόρτος το και πόρτο (I) το.

Το μτγν. ουσ. πόρτος (< λατ. *portus*: βλ. TLG και Lampe, Lex.). Η λ. στο Meursius (ως προσηγορικό για το λιμάνι της Ρώμης) και ως τοπων. τον 5. αι. (LBG, λ. Πόρτος). Η λ. και σήμ. λογ. (ΑΛΝΕ).

Λιμάνι: Τα χωράφια εκράτησαν (ενν. οι Έλληνες) συν των σπερμάτων όλων| τους πόρτους μετά των περαμάτων| οπού την ζωήν εφέρνασι και τα καλά εις την Τροίαν Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 5493.

πόρτος (II) το. — Βλ. και πόρτος ο και πόρτο (I) το.

Από το ουσ. πόρτος ο με αλλαγή γένους: πβ. και λ. πόρτο. Η λ. σε έγγρ. του 18. αι. (Κουρσάρ. 22² 11).

Λιμάνι: εκεί εκρατούσαν ετέρους δέκα δώδεκα άνδρες και έτερα τέσσερα άλογα σιμά τους, ο οποίος τόπος και κάβος κλείει δαμάκι το πόρτος της χώρας Σουμμ., Ρε-μπελ. 159.

Πορτουγέζος ο, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 256 δις, 257, 421, 427, 428 τρις. — Πβ. και Πουρτουαλέζης.

Από το παλαιότ. ιταλ. *Portughese* (Battaglia, λ. *Portoghese*): πβ. και παλαιότ. γαλλ. *portugaise* (Godefroy, Lex. de l' anc. franç.). Η λ. και σήμ.

Ο κάτοικος της Πορτογαλίας: Περί των Πορτουγέζων, πώς εκατοίκησαν εις τα μέρη της Αιθιοπίας αυτ. 256· Οι δε Πορτουγέζοι, μη δυνάμενοι να περάσουν εις την γην της Ευδαίμονος Αραβίας ... εστράφησαν εις τα παραθαλάσσια της Αιθιοπίας και-ρόν πολύν αυτ. 428.

πορτουλάνος ο, βλ. πορτολάνος.

πορτοφυλάκισσα η, Λόγ. παρηγ. L 153, Λόγ. παρηγ. O 577, 677. — Βλ. και πορτάρισσα.

Από τα ουσ. πόρτα, φύλακας και την κατάλ. -ισσα. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Γυναίκα θυρωρός (πβ. πορτάρισσα) (εδώ προκ. για θυρωρό πύλης κάστρου): ε-κείνος (ενν. ο άνθρωπος) εκατέμαθεν, είδεν τας ιστορίας,| τότε εις την πόρταν έδω-κεν εκείνης της εισόδου| και την πορτοφυλάκισσα φωνάζει να την ίδει Λόγ. παρηγ. L 558· και την πορτοφυλάκισσαν λάλησε παραντίκα.| Και εκείνη θέλει σε ειπεί τό μέλ-λεις να ποιήσεις Λόγ. παρηγ. O 151.

πορτσιόν η, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 846²⁵· πορτιόν, Διαθ. 17. αι. 10¹⁹.

Από το βενετ. *porzion* - ιταλ. *porzione*. Τ. πορτσιό το 16. αι. (Μαυρομάτης, Θη-σαυρ. 16, 1979, 215).

Τμήμα, μερίδιο· (ειδικ.) περιουσιακό μερίδιο (πβ. πάρτη 1δ): οι λεγόμενοι αδελφοί δίδουν και κοτσενδέρου του άνωθεν κυρ Νικόλα ό,τι πάρτεν και πορτσιόν έχου απού τα χωράφια, κρασμένα τση Καμινής Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 708⁷.

πορφύρα η, Προδρ. (Eideneier) III 274, Διγ. A 3716.

Το αρχ. ουσ. πορφύρα. Η λ. και σήμ.

1) Είδος γαστερόποδου μαλάκιου, που εκκρίνει χρωστική ουσία βαθυκόκκινου χρώματος, την οποία χρησιμοποιούσαν στην αρχαιότητα για τη βαφή υφασμάτων (συνεκδ.) α) πολύτιμο ύφασμα βαθυκόκκινου χρώματος (για το πράγμα βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Β² 38-40): Διγ. Z 3824 (σε παρομοίωση): οφρύν είχε κατάμαυρον, άκρατον δε το μέλαν, | ως χιόνα το πρόσωπον, μέσον δε βεβαμμένον, | οία πορφύρα εκλεκτή, ην βασιλείς τιμώνσι Διγ. (Trapp) Gr. 1307· β) (ειδικ.) πορφυρό επίσημο ένδυμα βασιλέων και αυτοκρατόρων (πβ. και ά. αλουργίδα, τόμ. Γ' Προσθ., βλαττίν): (σε μεταφ.): Χαίρου (ενν. Λογγίνε), γιατί στα χέρια σου το σκήπτρο τώρα πιάνεις. | Το σίδερο, οχ τες φλέγες μου το αίμα μου όντας χύσει, | την κόκκινη της βασιλείας πορφύρα θα σε ντύσει Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 291· φρ. βάπτω πορφύραν τινί = κάνω βασιλικό προξενιό, παντρεύω κάπ. με βασιλικό γόνο: Συγκατανευσούσης ... και της δεσποίνης Ανης, ως ότι και εξ Αλαμανών ην και προθύμως είχε πάλιν εκ των αυτών αιμάτων πορφύραν βάψαι τω βασιλεί και παιδί, παροράται Καντακουζηνός Δούκ. 43²· γ) αυτοκρατορική εξουσία: φιλόχριστε δέσποτα, δέσποτά μου, | αστήρ του κόσμου φαεινέ, λαμπτήρ κοινέ Ρωμαίων, | κάλλος του διαδήματος, αγλάισμα του στέφους | και της πορφύρας καύχημα και δόξα βασιλείας Προδρ., Στ. δεητ. 4. 2) Πορφύρα = το δωμάτιο στο οποίο γεννιόνταν τα παιδιά των αυτοκρατόρων, οι πορφυρογέννητοι (για τη σημασ. Κουκ., ό.π. Δ' 38· βλ. και ά. πορφυρογέννητος): Το της πορφύρας βλάστημα, παντάναξ, τροπαιούχει | και τείχος απροσμάχητον τήσδε της Βυζαντίδος (ενν. ο Μανουήλ Κομνηνός, ο Πορφυρογέννητος) Προδρ. (Eideneier) IV 637.

πορφυρανθής, επίθ.

Το μτγν. επίθ. πορφυρανθής· βλ. και LBG.

(Προκ. για φυτό) που βγάζει πορφυρά άνθη (εδώ μεταφ. προκ. για άνθρωπο) που έχει ευγενική καταγωγή: Μετά δε τούτους έπεμψεν (ενν. ο βασιλεύς) πάσας του συγγενίδας | μέχρι των εβδομήκοντα και επέκεινα, νομίζω, | να είναι καισαρών άπασαι και σεβαστοκρατόρων, | στεφηφορούντων δεσποτών, πορφυρανθών παιδιά Επιθαλ. Ανδρ. Β' 550.

πορφυράνθητος, επίθ.

Από το *πορφυρανθώ (<επίθ. πορφυρανθής)· βλ. και LBG.

(Προκ. για φυτό) που βγάζει πορφυρά άνθη (μεταφ.) πορφυρογέννητος (βλ. ά.): τον σον μεγαλουργόν δεσπότην και πατέρα, | τον αυτοκράτορα της γης, τον μέγαν Ιωάννην, | τον πορφυράνθητον βλαστόν έσχον δεσπότην μόνον Προδρ., Στ. δεητ. 28.

πορφυρέινος, επίθ., Βίος Αλ. 2479· πορφυρένιος· πορφυρένος.

Από το ουσ. πορφύρα και την κατάλ. -είνος. Ο τ. πορφυρένιος στο Βλάχ. και σήμ. Η λ. στο LBG.

α) Που έχει πορφυρό, βαθυκόκκινο χρώμα: έβαλαν σιδηρούς λοστούς κάτω από τας πορφυρένιας κολόνας διά να ρίξουν την εκκλησία και να πάρουν τα μάλαμα Ιστ. Βατοπ. 39 (σε μεταφ.): Το στόμα μόνον το φιλί αντιμέβει, | κι εις αυτό η μια ψυχή κι η άλλη | τρέχουν, και το φιλί μια τσ' άλλης πέβει. | Με πνεύμα ζωντανό πεθυμισμένον!

τ' ὁμορφου θησαυροῦ ζωὴ χαρίζουν! των πορφυρένων ρουπινιών των φιλημένων Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. β' [63]· β) βασιλικός: ἐπεψεν η ρήγαινα ... δια να πάρει το κιβούριν το πορφυρένον από την Αγίαν Σοφίαν, δια να βάλει τον ρήγα μέσα Βουστρ. (Κεχ.) 156⁷.

πορφυρίζω, Θησ. (Foll.) I 57, Hagia Sophia ω 529¹⁵.

Η λ. στον Αριστοτέλη και σήμ.

α) Έχω ή αποκτώ πορφυρό χρώμα· (προκ. για πρόσωπο) ροδοκοκκινίζω: Λαμπρόν, χιονοκρυστάλλινον ήτον το πρόσωπόν της, | ολίγον εκοκκίνιζεν, όσον να πορφυρίζει Διγ. Ζ 131· β) βάφω κ. κόκκινος· (προκ. για αίμα) ρέω άφθονα (για τη σημασ. βλ. και Παπαδ. Α., Λεξ., στη λ.): Το αίμα που πορφύριζε, εκ τα κορμιά που 'χύθη, | και των αλόγων το αυτό, εγέμισε τον κάμπον Θησ. Η' [87¹].

πορφύριος επίθ.

Το αρχ. επίθ. πορφύριος. Η λ. και σήμ. ως όν. μοναχών.

Που έχει πορφυρό χρώμα: Παϊσ., Ιστ. Σινά 526.

πορφυρίτης ο.

Το μτγν. ουσ. πορφυρίτης. Η λ. και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

Έκφρ. πορφυρίτης λίθος = πολύ σκληρό εκρηξιγενές πέτρωμα πορφυρού χρώματος που χρησιμοποιήθηκε στην αρχιτεκτονική και γλυπτική: Οι δ' ανδριάντες άπαντες χάλκεοι πολύ πλήθος | παρήσαν, ώσπερ άρματα πλείστα δρεπανηφόρα | εκ λίθου πορφυρίτου τε πάντα τετορνευμένα, | ώστε δοκείν Αλέξανδρον αυτά προσεπιτρέχειν Βίος ΑΛ. 5246.

πορφυρίτις η.

Το μτγν. ουσ. πορφυρίτις.

(Πιθ.) έκφρ. πορφυρίτις (πέτρα) = ιερή πέτρα από πορφυρίτη αφιερωμένη στο θεό Ήλιο (πβ. ά. πορφυρίτης): Εύρε δ' επί τοις υψηλοίς Αλέξανδρος λοφοίσιν | την πορφυρίτιν ηλίου (έκδ. ήλιον) Ελλιώνός τε στύλους | και συν αυτοίς ηρώιον Βίος ΑΛ. 1394 κριτ. υπ.

πορφυροβαφέω.

Από το μτγν. επίθ. πορφυροβαφής. Η λ. τον 7.-8. αι (Lampe, Lex.)· βλ. και LBG.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = βαμμένος με πορφύρα· ροδοκόκκινος, βαθυκόκκινος (πβ. και πορφυρόβαφος)· (σε μεταφ.): ούτε καρδιαν επόνεσεν, ούτε ψυχήν εθλίβη, | οίος ουδέν εγεύσατο πικρία της ξενιτείας, | ως μήλον δροσερούτσικον, να 'ν' πορφυροβαμμένον | και εντός να γέμει συμφορές, και αλί τινά αν εγγίσουν Αλφ. ξεν. Αθ. (Μαυρομ.) 30· Τα μάγουλά σου τα λαμπρά, τα πορφυροβαμμένα, | τα χέρια σου τα δυνατά τα τεχνοκοπιασμένα Τζάνε, Κατάν. 31.

πορφυρόβαφος, επίθ.

Από το μτγν. επίθ. πορφυροβαφής· πβ. και αρχ. επίθ. πορφυρόβαπτος. Η λ. στο LBG και στο ΑΛΝΕ.

Που είναι βαμμένος με πορφύρα που έχει βαθύ κόκκινο χρώμα: ο λειμών φαιδρός έθαλλε των δένδρων υποκάτω! ποικίλλην έχων την χροάν τοις άνθεσιν αστράπτων, (παραλ. 1 στ.) τα ρόδα γης ετύγχανον πορφυρόβαφος κόσμος Διγ. (Trapp) Gr. 3164.

πορφυρόβλαστος, επίθ., Γλυκά, Στ. Β' 109, Βέλθ. 147, 1310.

Από το ουσ. πορφύρα και το βλαστάνω. Η λ. τον 11. αι (TLG), στο L-S Κων/ίδη και στο Steph., Θησ. βλ. και LBG.

Πορφυρογέννητος (βλ. ά.): θυγατέρες ...! πορφυροβλάστων δυναστών, μεγάλων βασιλέων Επιθαλ. Ανδρ. Β' 551· Κόρην την πορφυρόβλαστον στολήν την γυναικείαν! ενένδυσεν ο Βέλθανδρος με τας ιδίας του χείρας Βέλθ. 1299.

πορφυρογέννητος, επίθ., Βέλθ. 388, 423, Αχιλλ. L 45, Αχιλλ. (Smith) N 126, 927, Αχιλλ. (Smith) O 73, Ιμπ. 363, 400, Χρον. Τόκων 3840, 3866, Σφρ., Χρον. (Maisano) 6¹⁴, 72¹², 100¹⁴, 102^{10, 13}, 144¹¹, Byz. Kleinchron. Α' 55¹, 55³, Ιμπ. (Legr.) 392.

Από το ουσ. πορφύρα και το γεννώ. Η λ. τον 9. αι. (TLG), στο Steph., Θησ. και σήμ. βλ. και LBG.

Που γεννήθηκε στο δωμάτιο της πορφύρας (βλ. ά. 2)· τίτλος που απονεμόταν σε παιδιά αυτοκρατόρων γεννημένα τον καιρό που ο πατέρας τους κυβερνούσε: θέλω σας αφηγήσασθαι λόγους ωραιστάτους (παραλ. 3 στ.)· όταν γαρ εβασίλευσε Ροδόφιλος οκάτις! μετά των δύο των υιών αυτού Φιλάρμου και Βελθάνδρου,! των θαυμαστών και των λαμπρών και πορφυρογεννήτων Βέλθ. 8· ότε δη και εβασίλευσεν (ενν. ο Ιωάννης), ετελεύτησε, εάσας βασιλέα Ρωμαίων και αυτοκράτορα τον αγαπητόν υιόν αυτού και πορφυρογέννητον κύριν Μανουήλ Byz. Kleinchron. Α' 58².

Το αρσ. και θηλ. ως ουσ. = πορφυρογέννητος γιος ή κόρη: Δευτέρα γραφή της πορφυρογέννητης προς τον μέγαν Αχιλλέαν Αχιλλ. (Smith) N 981· έπαυσαν ... άπερ... οι αυτού σφετεριζόμενοι ενεργούσαν, ίνα βασιλεύση τον ουχί και δεσπότην και πορφυρογέννητον παρά των Κωνσταντινοπολιτών άξιων όντα κρίνεσθαι, ζώντος του πρώτου και τοιούτου αδελφού του Σφρ., Χρον. (Maisano) 100¹⁴.

πορφυροκυανίζων, μτχ. επίθ.

Από το επίθ. πορφυρός και τη μτχ. ενεστ. του κυανίζω. Λ. πορφυροκύανος στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.

Που το χρώμα του βρίσκεται μεταξύ πορφυρού και κυανού: μέλλεις κατιδείν φυτών ποικιλοχρόων! βλαστήματα βλαστάνοντα εκ του βυθού αθρόον (παραλ. 6 στ.). Κοκκινοπρασινόχροα, κιτρινοβυσσινάτα,! πορφυροκυανίζοντα πέλουν κι ασπροχιονάτα Παϊσ., Ιστ. Σινά 1854.

πόρφυρον το.

Από το ουδ. του επίθ. πορφυρός με αναβιβ. του τόνου. Η λ. στο Βλάχ.

Πορφυρίτης (βλ. ά.): Ομπρός ήσαν οι μυρωδιές, και από 'κει 'σαν οι βρύσες! και μάρμαρα και πόρφυρα και σερπεντίνες πλήρες Δεφ., Σωσ. 50.

πορφυροπράσινος, επίθ.

Από τα επίθ. πορφυρός και πράσινος.

Που έχει χρώμα πορφυρό και πράσινο: *Συν μαργαριτόριζαις έστι (ενν. το σύνθρονον) καλλωπισμένον| και με πορφυροπράσινα μάρμαρ' ωραϊσμένον Παῖσ., Ιστ. Σινά 546.*

πορφυρός, επίθ., Gesprächb. 93², Χούμνου, Κοσμογ. 330, Έκθ. χρον. 67³, Χρησμ. (Brokkaar) 33, 121, Hagia Sophia ω 510¹⁷, Προσκυν. Μπεν. 54 165³², θηλ. πορφύρα.

Από το αρχ. επίθ. πορφύρεος-πορφυρούς. Ο τ. του θηλ. πορφύρα από μετρ. αν. Η λ. και σήμ.

α) Που έχει το χρώμα της πορφύρας, βαθυκόκκινος: Αμπασ. Μοσχ. 17, Διακρούς. 98¹² (σε μεταφ.: για το πράγμα βλ. Ξανθουδ., ΕΕΒΣ 3, 1926, 340): *Λάδιν το πορφυρότατον, τό λεν ελεημοσύνην,| εις τον ερχόμενον καιρόν με ταπεινοφροσύνην| εις εξ ημών θέλει φανεί, Εκείνον θέλει πέψει,| διά σε να λάβει θάνατον και να σε ξεμιστέψει Χούμνου, Κοσμογ. 109· β) (συνεκδ.) βασιλικός, αυτοκρατορικός: Τέκνον (ενν. ο Ιησούς), ... (παραλ. 1 στ.) πώς υπομένεις εμπτυσμούς, τους ήλους και την λόγην,| το στέφος το ακάνθινον και την πορφύραν χλαίναν ...; Θρ. Θεοτ. 10.*

πορφυρόστρωτος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πορφυρόστρωτος. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που είναι στρωμένος με πορφύρα (βλ. ά. 1α): Παῖσ., Ιστ. Σινά 589.

πορφυρόχειλος, επίθ.

Από το επίθ. πορφυρός και το ουσ. χείλος.

Που έχει πορφυρά χείλη (εδώ σε μεταφ.): *Εσύ, ξανθή, υπέρξανθη και 'σχυρομηλιγγάτη,| ασπρομαρμαροτράχηλη και κρουσταλλοχιονάτη,| ποτήριν πορφυρόχειλον, γεμάτον την αγάπην Ερωτοπ. 338.*

πορφυροχρυσομάρμαρος, επίθ., βλ. πορφυροχρυσομάρμαρος.**πορφυροχρυσιομάρμαρος, επίθ.**

Από τα επίθ. πορφυρός, χρύσιος και το ουσ. μάρμαρον.

Που είναι κατασκευασμένος από μάρμαρο πορφυρού και χρυσού χρώματος ή από μάρμαρο πορφυρού χρώματος και χρυσό: *Εξαπορεί μου ο λογισμός, αι χείρες και η γλώσσα| ποία αφήγησιν από του λοετρού να γράψω. | Πορφυροχρυσιομάρμαρον εποίησεν την τρούλαν| μετά σαφείρων και σαρδίου και σμάραγδων ωραίων Αχιλλ. (Smith) N 837.*

πορφυροχρυσομάρμαρος, επίθ.: πορφυροχρυσομάρμαρος. — Βλ. και πορφυροχρυσιομάρμαρος.

Από το επίθ. πορφυρόχρυσος (LBG) και το ουσ. μάρμαρον.

Που είναι κατασκευασμένος από μάρμαρο πορφυρού και χρυσού χρώματος ή από μάρμαρο πορφυρού χρώματος και χρυσό: *πορφυροχρυσομάρμαρον έκαμεν στην τρούλην| μετά σαμφείρου και σαρδού και έμορφους ασμαράγδους Αχιλλ. L 519.*

πορφυρώνω, Διακρούσ. 81¹².

Το παλαιότ. πορφυρόω, που απ. τον 5. αι. (TLG). Η λ. στο Βλάχ. και το ΑΛΝΕ· βλ. και LBG (λ. πορφυρόω).

Βάφω κ. πορφυρό· (εδώ προκ. για τη γη που βάφεται από το αίμα): ευθύς εκ τα ρουθούνια του έρρευσαν τα μυαλά του! κι η γης επορφυρώθηκε από τα αίματά του Ζήνου, Βατραχ. 378.

πορώ, βλ. ημπορώ.

πόσα, επίρρ., Αχιλλ. (Smith) N 15, Φαλιέρ., Ιστ.² 36, Φαλιέρ., Ενύπν.² 122, Κυπρ. ερωτ. 87¹⁴, Πανώρ.² Α' 452, Στάθ. (Martini) Ιντ. α' 27.

Ο πληθ. ουδ. της αντων. πόσος ως επίρρ.· η χρ. ήδη αρχ. (L-S, λ. πόσος). Η λ. και σε δημώδες κυπρ. άσμα (Σακ., Κυπρ. Β' 55).

Πόσο: Ω πόσα φέγγει το κερι και λάμπει το καντήλι! έστοντα με καλό παχύ και με χοντρό φιτίλι! Φαλιέρ., Ιστ.² 157· Ω πόσα πλήσια χαίρομαι! Κατζ. Ε' 513· ειπέ με, πόσα με αγαπάς, τόσα να σε αγαπήσω, μη σε αγαπήσω πλεότερον κι εσύ κενοδοξήσεις Ερωτοπ. 34 (βλ. και Σακ., ό.π.).

Έκφρ. πόσα τόσα = (επιτ.) πόσο πολύ (βλ. και v. Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 164]): Ω πόσα τόσα ετύχαινεν αυτά σου τα ματάκια! να με κρατούν, ψυχούλα μου, με σπλαχνικά κανάκια Φαλιέρ., Ιστ.² 627.

ποσά, επίρρ.

Από το επίρρ. ποσώς κατά τα επιρρ. σε -ά.

Ποσώς, καθόλου: επτά θανάτους έλαβες στα τέκνα τα δικά σου, όταν εθανατώνουνταν αυτά τα έκγονά σου. Όμως ποσά δεν έκλινεν αυτόν λογισμόν σου! τα μητρικά τα σπλάχνα σου μαρτύρω των υιών σου Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 1425.

?ποσαύτα, επίρρ.· επεσαύτα, Ασσίζ. 61¹, 71⁹, 97¹⁸, 136⁶, 182²², 183²⁰, 206¹⁷, 226¹⁰, 236²⁷, 387⁸, 458¹².

Από την αντων. ποσαύτος· πβ. και τ. ετεσαύτα στις Ασσίζ.

1) Τόσο (πολύ): εις εκείνον το βοτάνιν είχεν επεσαύτην σικαμωνίαν, ότι ήτον επεσαύτα δυνατόν, ότι εκείνος ετελεύτησεν παραντύς ως γίον το έπιεν αυτ. 184¹· εχάμνισεν επεσαύτα ότι εχάσεν την οπνάν και απέθανεν αυτ. 183²². 2) Στον ίδιο βαθμό, τόσο πολύ (όσο ...): εαν οι κριτάδες θωρούσιν και αγνωρίζουν ότι επεσαύτον δίκαιον έχει ο εις ώσπερ τον άλλον, τουτέστιν ότι επεσαύτα εγγίζει του ενού ώσπερ του άλλου, ... ορίζει το δίκαιον ότι ... αυτ. 164¹⁶· επεσαύτα πρέπει να αξιάζει η μαρτυρία των δύο λίζιων, ως γιον των β' κριτάδων εις τοιούτην υπόθεσιν αυτ. 206¹¹. 3) Σε κάθε περίπτωσι, ούτως ή άλλως: ουδέν αξιάζει ... η δόσις, διατί το πράγμαν ένι επεσαύτα εδικόν της, ώσπερ να μηδέν το είχεν δώσει αυτ. 123⁵. 4) Έτσι, κατά τον ακόλουθο τρόπο, σύμφωνα με όσα ακολουθούν: επεσαύτα ορίζει (ενν. το δίκαιον) ότι ... αυτ. 236¹⁶· (σε θέση επιθ., βλ. ά. ποσαύτος σημασ. δ): εκείνους οπού έχει το πράγμαν χαμένον εντέχεται να έχει επεσαύτα δίκαιον, ότι ημπορεί να αναλάβει το πράγμαν του διά επεσαύτα όσα ημπορεί να δείξει (ενν. ο πραγματευτής), ..., ότι εγόρασέν το αυτ. 426⁴. 5) Για

τόσο (ενν. χρον. διάστημα): η αυλή εντέχεται να ιατρέψει εκείνον, ή εκείνην οπού έδερεν ο σκλάβος, ή τον ελάβωσαν, και να του δώσει την ζωήν του επεσαύτα ώσπου να μηδέν ημπορήσει να εργαστεί αυτ. 236²⁷. 6) Έπειτα, στο εξής, «μετά ταύτα» (βλ. και Σακ., Κυπρ. Β' 543, Coureas, ό.π. 191): εάν ένι ότι ο σιρ Μαρκ ... να του φέρει μαρτυρίαν ότι εκείνος το του επούλησεν εκείνον το άλογον, ο Ρομπέρτ ένι αμέριμνος επεσαύτα απού αυτήν την κλειψίαν, με το κείμενον αυτ. 193³¹.

?ποσαύτος, αντων.: επεσαύτος, Ασσίζ. 39², 66²⁷, 123³⁰, 134³¹, 137¹⁴, 142^{13, 25}, 151²⁴, 163¹⁸, 173^{22, 29-30}, 181¹⁰, 184¹, 202²⁶, 210², 211²⁵, 288², 289²⁸, 394², 400¹, 402²⁴, 404¹⁶, 409²¹, 415⁶, 452⁶, 453²⁵⁻²⁶, κ.α.: εποσαύτος, αυτ. 178¹⁷: οπεσαύτος, αυτ. 436² πεσαύτος, αυτ. 124². —Βλ. και τοσούτος.

(?) Αμάρι. τ. ως παράλλ. της αντων. τοσούτος και του τ. ετεσαύτος (πβ. και οτοσαύτα) που απ. στις Ασσίζ. (Γιαγκουλλής, Ασίζες, Σακ., Κυπρ. Β' 545): πβ. συνεκφ. επί τοσαύτα (βλ. Γιαγκουλλής, ό.π., λ. επεσαύτα, Σακ., ό.π. 543).

α) Τόσος: έδωκέν τον το βοτάνιν ..., και εις αυτό το βοτάνιν είχεν οπεσαύτην σκαμωνίαν ... ότι αυτός ετελεύτην παρεντύς όταν το επήρεν αυτ. 436²: ο καλλικός ένι κρατημένος να δώσει έτερον άλογον, καθώς ήτον το κτηνόν του τό εψόφησεν ή τό ελάβωσεν ή επεσαύτα καρτσιά ως γιον έξαζεν αυτ. 181³. Περί εκείνου οπού ένι λαβωμένος με πολλούς κόρπους, πώς ημπορεί να αγκαλέσει επεσαύτους ανθρώπους όσους κόρπους έχει αυτ. 268²³. β) έκφρ. (διά) επεσαύτα (εις) όσα ... = για τόσα (όσα ...): Εάν κανείς άνθρωπος ... πακτώνει μία ... γην διά να οικονομήσει οικίαν, ..., και γίνεται ... ότι ουδέν ... πλερώνει καθόλου το έφυτον ... και εάν ο αφέντης της γης ... θέλει εις πούλησιν να γένει επεσαύτα να δώσει ως κανένα άλλον, το δίκαιον κρίνει ότι εντέχεται να το έχει επεσαύτα όσα κανείς άλλος να δώσει ότι ούτως ένι δίκαιον αυτ. 453²⁷. Περί εκείνου του βίου τό εκλέψα ... ορίζει το δίκαιον ότι ... ημπορεί να αναλάβει το πράγμαν του διά επεσαύτα όσα ημπορεί να δείξει, ..., ότι εγόρασέν το αυτ. 426⁵: εντέχεται να το έχει (ενν. το πράγμαν) διά επεσαύτα εις όσα εκούστεψεν τον πραγματευτή αυτ. 424¹³. γ) τόσος, το ίδιο μεγάλος: να τους παιδεύσουν ωσάν πρέπει κατά το κακόν οπού εποίκαν οι δύο ανταμών να λάβουν και την τιμωρίαν, διά το επεσαύτην ανομίαν είχεν εκείνος οπού τον εποίκεν να το ποίσουν, ωσάν εκείνον οπού το εποίκεν αυτ. 86¹⁸: οι κριτάδες θωρούσιν και αγνωρίζουν ότι επεσαύτον δίκαιον έχει ο εις ώσπερ τον άλλον αυτ. 164¹⁵. δ) το ακόλουθο, το εξής (βλ. και Coureas, ό.π. 178): ορίζει το δίκαιον ότι εκείνος οπού έχει το κτηνόν ή το πράγμαν χαμένον, πρέπει να έχει επεσαύτον δίκαιον, ότι ημπορεί το πράγμαν του να το περιλάβει με ετεσαύτον εις όσον ημπορεί εκείνος να δείξει ... ότι εγόρασέν το αυτ. 173¹⁸.

Εκφρ. 1) Δι' επεσαύτα = γι' αυτό (βλ. Ασσίζ. 458, Assises 636-7, Coureas, ό.π. 366: διαφορετικά Coureas, ό.π., 198): Περί της μαρτυρίας δύο ανθρώπων λίζιων οπού πιάνουν κανέναν άνθρωπον επάνω εις κανέναν φόνον ποιούντα ... αν τους έγγιζεν τους λίζιους (ενν. ο πεθαμένος ή η αποθαμένη), το δίκαιον κρινίσκει ότι εκείνος ουδέν εντέχεται να τον κρεμάσουν δι' επεσαύτα, αν ουδέν το αγνωρίσει αυτ. 206¹⁶. **2)** Εις επεσαύτα = τόσο, μέχρι το ύψος του ποσού (που ...) (πβ. έκφρ. εις επαντά, βλ. επαντός): ένι κρατημένος (ενν. ο αυθέντης) να τον ικανώσει την ζημίαν εις επεσαύτα όσον αξιάζει εκείνον τό εκράτησεν απέ τον κλέπτην αυτ. 191²². **3)** Εις επεσαύτον (βλ. και πο-

σαύτα 6) = έπειτα, στο εξής (Coureas, ό.π. 198, βλ. όμως και Assises 640): εντέχεται να τον εβγάλουν απέ την φυλακήν και πρέπει να ένι εις επεσαύτον αμέριμνος απ' εκείνον τον φόνον, χωρίς να απολογηθεί πλείον τίποτες τινός οπού να τον ήθελεν κράξειν αυτ. 206²⁸.

Το ουδ. εν. επεσαύτον ως επίρρ. = 1) Τόσο: ανίσως ότι εκείνος οπού το έκλεψεν ημπορεί να πιαστεί, εντέχεται να ένι με δίκαιον εις επιτίμησιν εις το κορμίν του επεσαύτον όσον χρήζει το πράγμαν τό έκλεψεν αυτ. 72²⁰. 2) ?Γι' αυτό (το λόγο) (βλ. και Ασσίζ. 418²⁶, Coureas, ό.π. 341, Assises 444): καλά ήκουσα τό είπεν, αμμέ ήτον φίλος μου ..., και διατούτο ότι ουδέν επάντεχα να αποθάνει γλήγορα, και όχι επεσαύτον διά το μούλλωμάν μου ουδέν θέλω να χάσω το εδικόν μου, τα κ' πέρπυρα αυτ. 167⁸. 3) Για τόσο (χρον. διάστημα) (βλ. και Ασσίζ. 319, 320, Coureas, ό.π. 114): το δίκαιον ορίζει ότι ο κύριος ... έχει καλά οσοσαύτην εξουσίαν, ότι, αν θέλει, ημπορεί να τον απολογιάσει, ..., τον σεργέντην ..., ένι κρατούμενος με τοιούτον, να τον πλερώνει επεσαύτον όσον εδούλεψεν αυτ. 71¹. 4) Τόσο πολύ: ήτον επεσαύτον μου φίλος και εφοβούμουν να τον αγκρίσω και διατούτον ουδέν ηθέλησα να του ζητήσω τίποτες αυτ. 418²³⁻⁴.

ποσαχώς, επίρρ.

Η λ. στον Αριστοτέλη.

Με πολλούς τρόπους (πβ. Ησύχ., Steph., Θησ.): Ουσίαν ζητεί (ενν. ο νεώτερος). Λέγει της ουσίας την παραγωγήν, και ότι καταχρηστικώς και ο πλούτος ουσία και ποσαχώς η ουσία εκ της πρώτης κατηγορίας. ... Επειδή ζητεί ουσίαν παρά του πατρός, ο δε πατήρ εστιν ο Θεός, την Εαυτού ουσίαν ου δίδωσι· ουδέ γαρ δύναιτο βουλόμενος αληθής γαρ ουσία του Θεού· ... Ο δίδωσιν ο πατήρ βίος εστι παρ' αυτώ, ουσία δε παρά τω νιώ Lucar, Sermons 95.

ποσεδέρνω, ποσεδέρω, βλ. ποσεντέρω.

ποσενδερίζω, βλ. ποσεντερίζω.

ποσενδέρω, βλ. ποσεντέρω.

ποσεντερίζω ποσενδερίζω. — Βλ. και ποσεντέρω.

Από το ποσεντέρω κατά τα ρ. σε -ίζω. Τ. ποσεδερίζω σε έγγρ. του 16. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 52¹⁹⁻²⁰, Μαράς, Κατάστιχο 149 Γ' 48⁸) και 18. αι. (Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 8, 1958, 174, Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, λ. ποσεδερίζω). Η λ. σε έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ. ΕΕΚυκλ. Μ 7, 1968 έγγρ. 17. αι. Νάξου 60³, 61²⁶⁻³⁸). Για τη λ. βλ. και Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν.

Κατέχω, έχω στην εξουσία μου: ο κυρ Νικολός ... δίδει και πουλεί του άνωθεν αφέντη Γιάκουμου τη πάρτεν του όλη τα δενδρά οπού έχει, ..., ό,τι είχεν και εποσενδέριζεν, το αδερφομοίριν του όλο Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 459³.

ποσεντέρω ποσεδέρνω, Μορεζίν., Διαθ. 482· ποσεδέρω, Διαθ. Πασχαλίγ. 78, Μορεζίν., Διαθ. 483, Διαθ. 17. αι. 3⁸⁷, 4²¹, 5³⁰, 9⁶⁵· ποσενδέρω, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 32¹⁵, 35^{16, 22-23}, 41²⁸⁻²⁹, Διαθ. 17. αι. 5⁹⁷. — Πβ. ποσεντερίζω.

Από το ιταλ. *possedere*. Ο τ. ποσεδέρω σε έγγρ. του 15. (MB C' 668²⁸), 16. (Γρηγο-

ρόπ., Έγγρ. 52¹⁴, 59²⁸, 91¹⁵, 99¹⁸, Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 9⁷, 12¹⁶, 13⁷, 14⁷, 15⁶, 64⁸, 109⁷, Β' 27⁹, 116¹⁴ (να ποσεδέρειν), 132⁶, 196⁹, 272¹⁶⁻¹⁷, Γ' 6⁸, 57¹⁰, 268⁹, Μέρτζιος, Κρ. Χρ. 15-16, 1961-2, Β' 251, 279, 280, Μαυρομάτης, Θησαυρ. 16, 1979, 214, κ.α.), 17. (Κατσουρ. ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968 έγγρ. 17. αι. Νάξου 33²⁵, 66^{36, 56}, 67⁶, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 23, 1980, 501, 502, ΔΙΕΕΕ 24, 1981, 503, 531, ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 452, 492, 505, ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 376, Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 5, 1954, 52, 86, Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 7, 1957, 73)· πβ. και ποσσεσέρω σε έγγρ. του 17. αι., Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 7, 1957, 137), 18. αι. (Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 6, 1955, 36, 39, Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 8, 1958, 174, Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, λ. ποσεδερίζω, κ.α.) και σήμ. ιδιωμ. (Ζώνη, Λεξ. Ζακ.², Λάζαρης, Λευκαδ. (ποσσεδέρω)· βλ. και Πανταζ., Κεφαλ-θιακ., λ. ποσέσιο). Ο τ. ποσενδέρω σε έγγρ. του 16. (Κακουλίδη, Κρ. Χρ. 22, 1970, 478) και 17. αι. (Δετοράκης, Κρητολ. 16-19, 1983-4, 136, Κρ. συμβόλ. 49). Τ. ποσινδέρω (Συμβόλ. Αρετ. 29, όπου και λ. ποσινδάρω) και ποσιντέρω σε έγγρ. του 17. αι. (Αμάλθ. 8, 1977, 363, Κωνσταντουδάκη, Θησαυρ. 12, 1975, 73)· τ. ποσιδέρω (για τη χρ. του οποίου σε έγγρ. βλ. Ντόκος-Μελέντη, Εώα και εσπέρια 3, 1996-7, 127· βλ. και Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, λ. ποσεδερίζω) σήμ. ιδιωμ. (Χυτήρης, Κερκυρ. γλωσσάρ., Λάζαρης, Λευκαδ. (ποσσιδέρω), Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδιώμ. (ποσσιδέρω)). Τ. ποσονδέρω σε έγγρ. του 17. αι. (Ζερβογιάννης, Αμάλθ. 3, 1972, 284). Η λ. σε έγγρ. του 16. (Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 4, 1951, 9, 10, 12, 19, 20, 21, 24, 26, 28, 30, 40, 49, 75, Ναξ. έγγρ. 11¹⁰, Κασιμ., Έγγρ. 30 (109), 53 (133), 219 (312), κ.α.), 17. (Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 109, Vinc., Θησαυρ. 4, 1967, 64, Κατσουρ., ό.π. 22⁴, 25²³, 29¹³, 35^{16, 24}, 36¹², 50⁶, 53²⁰, 54^{11, 19, 33}, 55³⁴, 60¹⁷, 62^{5, 18}, 73⁹, Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 9, 1971, 163, Μαυρομάτης, Θησαυρ. 16, 1979, 233), 18. αι. (Κατσουρός, Νησιωτ. Επετ. 1, 1918, 155, Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 8, 1958, 153) και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.).

(Κατ)έχω, έχω στην εξουσία, στην κυριότητά μου: ρενουντσιάρει το του άνωθεν παπακυρ-Ανδρέου το χωράφι, να το 'χει και να τα ποσεντέρει αφού την σήμεραν και ομπρός ως πράμα ίδιον edikón του, ... εις πάσαν του εξουσίαν και κυριότηταν Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 6¹⁵· (προκ. για «τα γράμματα», τη γλωσσική μόρφωση): Ξεύρε πως είμαι δάσκαλος *di gran virtù e dotrina*,¹ και ποσεντέρω γράμματα *volgare* και λατίνα,¹ ρωμαίικα και φράγκικα, σπανιόλα και φραντσόζα Φορτουν. (Vinc.) Δ' 260.

ποσεσαρισμένος, μτχ. επίθ.

Η μτχ. παρκ. του ποσεσάρω (Ντόκος-Μελέντη, Εώα και εσπέρια 3, 1996-7, 127, Λορεντζ., Αθ. 16, 1904, 203 σημ. 1, Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου (στη Σύρο το 18. αι.), λ. ποσεδερίζω, Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., λ. ποσέσιο).

Κάτοχος, που έχει την κυριότητα (Bakker-v. Gemert [Βαρούχ. σ. 842]): είναι ως εδά ποσεσαρισμένος Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 748¹⁰.

ποσέσιο το, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 74¹⁰· ποσέσιον. — Βλ. και ποσέσο.

Από το ιταλ. *possesso* αναλογ. με ουσ. σε -ι(ν)· πβ. λατ. *possessio*. Ο τ. σε έγγρ. του 16. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 26^{20, 32}, Β' 175^{17-18, 30}, 280²⁷, 297^{30, 31}, Γ' 240^{36, 41}), 17. (Ναξ. έγγρ. 73²¹, 74³³, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 364), 18. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 436 δις) και 19. αι. (Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, λ. ποσέσιον και ποσέσο). Η λ. σε έγγρ. του 16. αι. (Κατσουρ., ΕΜΑ 5, 1955, 74) και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Χυτήρης, Κερκυρ. γλωσσάρ., Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., στη λ.).

Κυριότητα, κατοχή: του δίδει το ποσέσιον του άνωθεν μούστου να τονε σκοδάρει απόυ την σήμεραν και ομπρός και να τον έχει της εξουσίας του ωσά πράμα ειδικόν του αυτ. 105⁹.

ποσέσο το, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 109¹⁹, Κυπρ. χφ. 161, Διαθ. 17. αι. 10⁷⁷. πο-
σέσον, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 88¹⁵, 89⁹, Βουστρ. (Κεχ.) Α 178¹⁵. — Βλ. και ποσέσιο.

Από το ιταλ. - βενετ. *possesso* κατά Χατζ., Ξεν. στοιχ. 94 από το προβηγκ. *possesso*. Ο τ. ποσέσον σε έγγρ. του 16. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Β' 88⁵), 17. αι. (Δετορά-
κης, Κρητολ. 12-13, 1981, 109, Κρητολ. 16-19, 1983-4, 136, Ναξ. έγγρ. 50²⁷, 56²³, 57²⁶, 85³⁶,
91¹⁶, 92⁸, Παπαδάκη, Θησαυρ. 19, 1982, 145, Αμάλθ. 8, 1977, 371, Κώδ. Παναγ. Σπη-
λιώτ., ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 521)· πληθ. ποσέσα στον Αρμεν., Εξάβ. Α' 11⁶ σχόλ., σε έγγρ.
του 16. (Κασιμ., Έγγρ. 137 (225)) και 18.-19. αι. (Βιοβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 92) και ?πο-
σέσαν σε έγγρ. του 17. αι. (Ναξ. έγγρ. 88⁷, 90¹⁶). Τ. ποσσέσσο σήμ. ιδιωμ. (Παντ., Φω-
νητ. Κύπρ. 30). Η λ. σε έγγρ. του 16. (Κατσουρ., ΕΜΑ 5, 1955, 76, 78, 83, Βιοβίζ.,
ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 102), 17. αι. (Δετοράκης, Κρ. Εστ. περ. 4, 1, 1987, 128, Βαρζελιώτη,
Θησαυρ. 30, 2000, 334, Αμάλθ. 10, 1979, 251, Αμάλθ. 12, 1981, 68, Αμάλθ. 14, 1983, 97,
Κρ. συμβόλ. 236, Ναξ. έγγρ. 16²⁶, 28, 18¹⁴, 19¹³, 21¹², 25²⁵, 26¹⁵, 27²⁶, 28²⁰, 34¹², 35²⁹, 37¹⁶, 38³⁰,
51²³, 52³⁷, 55²³, 60³⁰, Vincent, Θησαυρ. 4, 1967, 64, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 26,
1983, 463, 496, 497, 521, ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 363, 364, 375, Μαυρομάτης, Θησαυρ. 20, 1990,
474, κ.α.) και 18. αι. (Αλιπράντης, Λέξ. Πάρου) και σήμ. ιδιωμ. (Αλιπράντης, ό.π.,
Πασχ., Ανδρ. γλωσσ., Κουσαθανάς, Λέξ. Μυκόν., λ. *ποσεντερίζω· βλ. και Βαγιακ.,
ΛΔ 11, 1966-7, 104 (ποσσέσο), Κοντομίχης, Λέξ. λευκ. ιδιωμ. (ποσσέσο), Λάζαρης,
Λευκαδ. (ποσσέσο), Ζώη, Λέξ. Ζακ.² Β' (ποσσέσο)).

α) Κυριότητα, κατοχή: γιαγέρνει θεληματικώς την λεγόμενη μουνρέαν του άνω-
θεν κυρ Μάρκο. Και ίτσι του δίδει απόυ την σήμεραν και ομπρός το ποσέσο, να τη κά-
μει ως θέλει και ως βούλεται Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 133⁹. β) περιουσία· κατοχή,
νομή ιδιοκτησίας (βλ. Κεχαγιόγλου [Βουστρ. σ. 484]): ήρτεν έναν χαρτίν ... ότι: «Να
παν εις το σπίτιν του κούντη τε Τζαφ και να βουλλώσουν το δικόν του και τα σπιτία
του ...» ... Και θωρώντα η γυναίκα του ... επήγεν εις την Αμμόχουστον. Και θωρώντα
την η ρήγαινα, αφήκεν την εις το ποσέσον της Βουστρ. (Κεχ.) 178¹⁵.

Φρ. μπαίνω στο ποσ(σ)έσο(ν) (και σε έγγρ. του 16. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Α',
133¹⁴, Β' 96¹⁸, 40, 149 Γ' 204¹⁹, Μέριτζιος, Κρ. Χρ. 15-16, 1961-2 τ. β' 250, 280, Μαυρομάτης,
Θησαυρ. 16, 1979, 214), 17. (Κρ. συμβόλ. 79, 158, Αμάλθ. 14, 1983, 97) και 18. αι. (Μπό-
μπου-Σταμάτη, Πρακτ. Ε' Παν. Σ. 478) = (α) αποκτώ την κυριότητα (περιουσίας): να
'πομένει το αυτό μετόχι ειδικόν τως, να μπαίνουνσι στο ποσέσον δίχως καμιά ντιφι-
κουλά με δικήν τως εξουσίαν Διαθ. 17. αι. 5¹⁰⁶. (β) αποκτώ την εξουσία (βλ. και
Dawkins [Μαχ. II σ. 263]: ο ρήγας ήλθεν εις την ετάν χρονών ιε' και εθέλησεν να ζη-
τήσει το ρηγάτον του, να μπει εις ποσέσον του ρηγάτου Μαχ. 304²⁶).

πόση η, βλ. πόσις.

πόσιμον το. — Βλ. και πότιμος.

Το ουδ. του επιθ. πόσιμος (απ. σε παπύρ. του 4. αι. (L-S) και σήμ.). Η λ. τον 11. αι.
(Κεκ., Στρατ. 36⁴), σε έγγρ. του 13. αι. (Act. Lavr. IV 72³⁶) και σήμ. στο ΑΛΝΕ.

Καθετί που πίνεται (εδώ σε συνεκφ. με τη λέξη βρώσιμο που σημαίνει στερεή τροφή): «Μέσην» το λέγομεν ημείς, «δοχειάριον» οι άλλοι, | δοχειαρίτης επειδή εκεί τα σκεύη βάλλει· | και βρώσιμα και πόσιμα εκεί πάντα τυγχάνουν, | εξ ων οι μοναχοί ομού και Αραβες λαμβάνουν Παιῖς., Ιστ. Σινά 997.

ποσιμοπότηρο το.

Από το επίθ. πόσιμος και το ουσ. ποτήρι.

Ποτήρι για πόση: επαράλαβα ... το ποσιμοπότηρο, υπέρπυρα στ' Ολόκαλος 13²⁷.

ποσίμπλε, επίθ. (άκλ.)· μποςίπλε, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 82 κριτ. υπ.· ποσίπλε, Μαχ. 428¹⁹ χφ Ο (βλ. Dawkins [Μαχ. II σ. 263]).

Από το γαλλ. *possible* (Dawkins [Μαχ. II σ. 263])· πβ. ιταλ. *possibile*.

(Σε απρόσ. έκφρ. με το είναι) είναι δυνατό: ο Ούγος ... είπεν και η αγάπη δεν είναι άλλον παρού ή συνάλλαγμα του πραμάτου του αγαπημένου και ομοιώσις και τύπωσις διά να ζήσει με βερτού, με θέλημα, με κουστούμια εις όσον είναι ποσίμπλε κατά την κουντετσιούν του Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 82· εις την ζωήν των αγίων πατέρων διαβάζουσιν ότι ίτσου ως γιον δεν είναι ποσίμπλε να κρατήσει τινάς την γλώσσαν του λαμπρού εστόντα προσαμμένον εις το άχερον, ίτσου ένι εμποσίμπλε να χαλινώσει τινάς το αψόν θέλημαν της πορνείας αντάν το κορμίν ένι πολλά γεμάτον Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 146.

ποσιμπλίτα η ποσιπλίτα.

Από το γαλλ. *possibilité* (πβ. και παλαιότ. γαλλ. *possibleté*, Godefroy, Lex. de l'anc. franç.)· πβ. (για την κατάλ.) ιταλ. *possibilità* (βλ. Dawkins [Μαχ. II σ. 263]).

Δυνατότητα· (εδώ) αυτό που μπορεί να δώσει κάπ.: έβαλε ούλους τους καβαλλάρηδες και ψουμάτους να πλερώννει πασαείς κατά τες ρέντες του· και είτις είχεν ονομίσματα ,α τον χρόνον, έβιασέν τον να πλερώσει ονομίσματα ,α ... Και ούτως εποίκεν πασανού κατά την ποσιπλίταν του Μαχ. 608³ χφ Ο (βλ. Dawkins [Μαχ. II σ. 263]).

ποσίπλε, επίθ. (άκλ.), βλ. ποσίμπλε.

ποσιπλίτα η, βλ. ποσιμπλίτα.

πόσις η, Προδρ. (Eideneier) II 26-15 χφ Η κριτ. υπ., Καλλίμ. 405, 550, Δευτ. Παρουσ. 137· πόση.

Το αρχ. ουσ. πόσις. Ο τ. πόση και σήμ.

1) Πόση: δεν δύνομαι να σας παινώ και του κρασίου το κάλλος· | εκείνην την εξαίρετον λέγω την μυρωδιάν, | την νοστιμάδα την γλυκύν, την ηδονήν της πόσης Κρασοπ. (Eideneier) I 55· Διγ. Z 3778. 2) Αυτό που πίνει κανείς, ποτό (εδώ ως αντώνυμο της τροφής): Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 175· προκ. για το αίμα του Χριστού στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας (πβ. Κ.Δ., Ιω. 6, 55, Bauer, Wört., λ. πόσις 2): τα άχραντα μυστήρια, το αίμα και το σώμα, | αυτός σε εκοινωνήσε το ζωηφόρον πόμα· | αυτός σε καταχόρτασε την ζωηφόρον βρώσιν, | εκείνην την αληθινήν ομοίως και την πόσιν Ιστ. Βλαχ. 1708. 3) Η τάση για υπερβολική κατανάλωση ποτών, πολυποσία: ο δούκας

επαίνεσε τον Μερκουρίου την γνώσιν, | και εκαταίσχυνε πολλά την βρώσιν και την πόσιν. | Διού οι πλείστοι άνθρωποι έναί πολλά δοσμένοι | εις φαγητά και εις ποτά κι εις αμέλειαν δοσμένοι Κορων., Μπούας 41. 4) (Εδώ) καταβρόχθιση: είδα μυστήριον φοβερόν στον δράκοντα 'ποκάτω, | πώς εν τω άμα βρέθηκαν οι από πάνου κάτω. | Επέφταν κατακέφαλα στου δράκοντος την πόση, | κι εκείνος δεν εχόρταινεν, αν ήσαν κι άλλοι τόσοι Τζαμπλάκ. (Λαμπ.) 65.

ποσιτζιόν η.

Από το γαλλ. *position* - ιταλ. *posizione* (<λατ. *positio*). Πιθ. γρ. ποζιτσιόν;

(Εδώ μαθημ.) είδος προβλήματος (βλ. Hunger-Vogel [Rechenb. σ. 19, σημ. 97, 100]): Υποθήκη και ποσιτζιόν λέγεται τουρκιστί μεθέλ. Υποθήκη τε αύτη εστίν' θετέ-ον αυθέντης θέλει να ποιήσει οσπίτιον ένα ... Rechenb. 6¹.

ποσκάδα η, βλ. μποςκάδα.

πόσο, επίρρ., βλ. πόσον.

ποσό το, βλ. ποσόν.

πόσον, επίρρ., Λίβ. Sc. 1787 (βλ. όμως και Αγαπητός [Λίβ. διασκευή α 3076]), Λίβ. Va 1845, Πτωχολ. α 337 κριτ. υπ., Κυπρ. ερωτ. 86²², 140²· **πόσο, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2108, 4168, Πανώρ.² Α' 372.**

Το αρχ. επίρρ. **πόσον.** Ο τ. **πόσο** και **σήμ.** Η λ. **σήμ.** στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. **πόσος**).

1) (Ερωτ., εισάγει ευθείες ή πλάγιες ερωτήσεις) σε ποιο αριθμό, μέγεθος, ποσότητα, αξία, χρόνο, απόσταση, κλπ.: Πτωχολ. α 225, Κυπρ. ερωτ. 83⁴ (εμπρόθ., προκ. για ακριβή καθορισμό): Αυτού λέγει το δίκαιον περί εκείνου οπού μέλλει να ξημερωθεί και ουδέν έρχεται εις την ημέραν του, και εις πόσον έπεσεν να δώσει εις την αυλήν Ασσίζ. 337¹⁷. Αλλά προς το μεσάνυκτον εκείνης της εσπέρας | ακούομεν όχλησιν πολλήν έξω του καλυβίου (παραλ. 1 στ.)· να πεις εις πόσον έπεσεν περιστάσιν ο νους μας | και φόβον οπού είχαμεν διά τας φωνάς εκείνας, | ουκ ημπορώ να σε το ειπώ Λίβ. Va 2724 (πβ. όμως και Αγαπητός [Λίβ. διασκευή α 3076])· (προκ. για απόσταση εδώ μεταφ.): ο υιός μου πόσον μου έστιν βαθμός; Εγώ εγέννησα τον υιόν μου, έναν βαθμόν απετέλεσεν, ήγουν πρώτου βαθμού Ελλην. νόμ. 565²⁵· εάν θέλεις, άνθρωπε, να ιδείς την διαφοράν τήν έχεις | από την γυναίκαν πλεότερον και πόσον την απέχεις, | σπούδαξε, ιδέ τη την γραφήν, την παλαιάν του κόσμου Συναξ. γυν. 83· έκφρ. πόσον μάλλον (ήδη μτγν.) = ακόμη περισσότερο, πολύ περισσότερο: Να ήτον φονίσκου, κύρης μου, ληστού να είχεν φύσιν, (παραλ. 1 στ.), ποσώς να εσυνεπόνεσεν τά είχεν η γραφή σου. | Πόσον δε μάλλον άνθρωπος να έχει ορθάς αιστήσεις Λίβ. Va 1680. 2) (Επιφ.) πάρα πολύ: ω, πόσο έν' τω ζωντανώ ο τόπος βλοημένος | παρά τον Αδη τον πρικύ και τον καταραμένο! Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 915.

ποσόν το, Χρον. Μορ. P 6451, Rechenb. 3^{3,4}, 15^{1,2}, 60^{3,4} κ.α., Πτωχολ. α 337· ποσό.

Το αρχ. ουσ. **ποσόν.** Ο τ. **ποσό** και **σήμ.**

α) Ποσότητα (εδώ προκ. για αριθμό): Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 777· β) (εμπρόθ. με την πρόθ. εις) β¹) (και γεν.) σε ποιο σημείο, σε ποιο βαθμό: και άρξασιν να λέγουσιν (ενν. οι αποκρισάροι) ...! το πώς απήλθαν στον Μορέαν ...! με του ρηγός τον ορισμόν διά την συμπεθερίαν, | κι εις τι αποκατάστησαν κι εις τι ποσόν ηφέραν | το πράγμα Χρον. Μορ. Η 6451· β²) (και αιτιατ.) σε κανονική ποσότητα: Στρέφομαι ομπρός μου και θωρώ ποτάμι βουρκωμένο, | όχι να πεις πολλά βαθύ ουδέ ξεχειλισμένο· | εις το ποσόν του επήγαινε, σιγόν σιγόν ελάλει Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 161.

Ως επίρρ. = α) συνολικά: ήτον ούτος ο πτωχός μου | εν λιμώ και δίψη, λέγω, | τριάκοντα ποσόν ημέρας | τυραννούμενος ο γέρων Πτωχολ. α 294· β) (με άρν.) καθόλου: εβλέπου, όνταν είσαι εις την πούντα οπού θέλεις ν' απογυρίσεις να έλθεις εις την Πρέβεζα, μηδέν την κοστάρεις ... ότι έχει νερά φτενά και μηδέν κοστάρεις ποσό ζερβά Πορτολ. Α 205¹⁸.

πόσος, αντων., Διγ. Ζ 910, 3223 κριτ. υπ., Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 255 δις, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 4403, Λίβ. Esc. 2564, Αχιλλ. (Smith) Ν 15, 1716, Αχιλλ. (Smith) Ο 563, Φαλιέρ., Ιστ.² 36, Δευτ. Παρουσ. 332, Θησ. Πρόλ. (Κακλ.) 24, 78, Λίβ. Va 1143, 1144, 3346 δις κ.α., Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 113, 1614, 2414, 3930, 4398 δις, 4533, 4678, Διήγ. Αλ. G 268¹⁹, Πτωχολ. Ρ 108, 124, Κυπρ. ερωτ. 96¹⁸, 104²¹, Πανώρ.² Α' 348, Β' 67 κ.α., Πτωχολ. Β 86, 87, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 168⁶, 210⁶, 326²⁰.

Η αρχ. αντων. πόσος. Η λ. και σήμ.

α) (Ερωτ. επιθετ., εισάγει ευθείες ή πλάγιες ερωτήσεις) ποιος (σε αριθμό, μέγεθος, ποσότητα, αξία, χρόνο, απόσταση, κλπ.): Ασσίζ. 15¹⁵, Λίβ. Esc. 1288, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 183, Κυπρ. ερωτ. 99⁴ (ως σύστ. αντικ.): Περί των ορμασιών πόσα κελεύει ο νόμος και η ασσίζα, ποίον καιρόν ημπορεί άνθρωπος να παντρευτεί Ασσίζ. 262¹. Γνώθεις καλά γι' αγάπην της πόσα 'χω παθημένα; Φαλιέρ., Ιστ.² 91¹ (περιληπτ.): Μα τις μπορεί να δηγηθεί την μάχην οπού εστάθη | και πόσος Τούρκος και Χστιανός έπεσε εκεί κι εχάθη! Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 315⁴ (επιφ.): Ω, πόσα δάκρυα εχύθησα, πόσες φωνές εβγαίνα | θωρώντας το λακταρισμό τόν είχε η Παρθένα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4046 δις· β) με παράλ. του ουσ. (για έμφαση με την αντων. τόσος): Ω πόσα τόσα ετύχαινεν αυτά σου τα ματάκια | να με κρατούν, ψυχούλα μου, με σπλαχνικά κανάκια Φαλιέρ., Ιστ.² 627¹. Και πόσες τόσες είναι αυτές (ενν. οι γυναίκες) τα σπίτια τους ρημάξαν, | γονέους, φίλους και δικούς εκάμασι και σφάξαν Δεφ., Λόγ. 699¹ (εμπρόθ.): και μέχρι τίνος εν κρυπτώ τας ηδονάς τρυγώμεν; | Και μέχρι πόσου μισθαργός μετά δεσποίνης μένει ...; Καλλίμ. 2103¹ εις πόσα εγόρασές το; (ενν. το καλαμάριν) Sprachlehre 92-3.

ποσός (Ι) ο' πόσος. — Βλ. και ποσόν το.

Από το ουσ. ποσό(ν) το με μεταπλ. ή το αρσ. της αρχ. αντων. ποσός ως ουσ.

Ποσότητα (προκ. για χρηματικό ποσό): πολλαπλασιάσας ον τα ζ' με τα βδ' και μερίσας με τα ας', ει τι έβγη εις τον μερισμόν, εκείνος ο ποσός έστιν του κεφαλαίου Rechenb. 33⁶. Ανθρωποι δύο ηθέλησαν ωνήσασθαι ναυν, ης η τιμή νομισμάτων ρ' των δε μηδείς έχων τον τοσούτον ποσόν, ήτησεν ο πρώτος του δευτέρου τα γ'' Rechenb. (Vog.) 7² (προκ. για αριθμητικό μέγεθος): Είτις έχει απλαζίρι ν' αγροικήσει τον πό-

σον των Γενουβήσων οπού επεθάναν εις το ρηγάτον της Κύπρου απέ την αρμάδα των ... Μαχ. 466²⁷· φρ. στένω κάπ. στον ποσόν του = ?ορθώνω (κάπ. στο κανονικό ύψος του): Τότες εσύρνα τα σκοινιά και ανασηκώσασιν τον (ενν. τον σταυρωμένο Ιησού),¹ και πάλι τ' αχαμνίζασι, στη γη ερρίξασιν τον (παραλ. 2 στ.). Πούρι με την τυράννιση στένουν τον στον ποσόν του Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3602.

ποσός (Π), αντων., Πτωχολ. α 952.

Η αρχ. αντων. ποσός.

Που έχει κάποια ποσότητα ή μέγεθος (εδώ με το επίθ. πολύς) κάμποσος, πολύς: Και ποσών πολλών το μέτρος| γυναικών γαρ των ωραίων| υπερείχε γαρ εκείνη (ενν. η Ελένη)| τον κατά καιρόν εκείνον Ερμον. Β 171.

ποσότης -τητα η, Ελλην. νόμ. 546¹⁹, Δούκ. 207²⁵, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 113²⁸.

Η λ. στον Αριστοτέλη (ποσότης) και σήμ. (ποσότητα).

Μέγεθος που μπορεί να μετρηθεί και να αυξομειωθεί: Περί προικός τάξιμον υπό μητρός και δεν είπε την ποσότητα, και πατρός, και δεν είπε την ποσότητα, ποιόν των δύο γίνεται Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 152^{27, 98}· (προκ. για χρηματικό ποσό): Ο βασιλεύς των Ρωμαίων την των κατ' έτος ασπρών τριακοσίων χιλιάδων ποσότητα ου καταδέχεται Δούκ. 293¹²· (προκ. για χρον. διάρκεια): Το δε μέτρος του ύπνου δεν δίδομεν εις όλους μίαν ποσότητα Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 178.

ποσώω, Ασσίζ. 6²¹.

Η λ. στο Θεόφραστο. Τ. ποσώνω (Χατζ., Λεξ.) και μτχ. παρκ. ποσσούμενος σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 754).

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = α) που ανέρχεται συνολικά σε ένα ορισμένο όριο, συμποσούμενος: προβάλλομαι και λέγω κατά του κυρ δείνα ... ως ότι προλαβών όρμασα αυτόν μετ' εκείνης της ημετέρας θυγατρός κυράς δείνα μετά προικιμαίων πραγμάτων, αξία η προίξ και ποσούμενη περπύρατα τόσα Ελλην. νόμ. 572⁸· Αυτά δε τα στρατεύματα πάντα καταμετρήσας| εύρε καλώς ποσσούμενα δώδεκα μυριάδας Βίος Αλ. 3578· β) ορισμένος· συμφωνημένος: Περί εκείνου οπού πουλεί α' άλογον ετέρου ανθρώπου εις καιρόν ποσσούμενον εις το να σάσουν να έχει το πλέρωμάν του και έρχοντα ο καιρός δεν έχει να πλερώσει Ασσίζ. 44¹²· Εάν γέννηται ότι εις άνθρωπος δίδει την οικίαν του ή τον κήπον του εις έφνυτον έως καιρόν ποσσούμενον ... Ασσίζ. 78¹⁴.

πόστα η, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 62.

Από το ιταλ. *posta*. Η λ. στο Somav., It. -gr. λ. *posta* και σήμ. με διαφορ. σημασ.

1α) Θέση· σειρά: Ηβλέπεις εκείνο οπού μας έμεινεν από το φαγητό μας, φάγε και εσύ εις την πόστα σου Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 185^ν· β) (προκ. για έγ-γεια ιδιοκτησία) η θέση όπου καταχωρείται η περιουσία κάπ., μερίδα: ο ευγενής άρχων αφέντης Τζανής Μανολέσος ... δίδει και κοντσεδέρει εις αλλαξίαν παντοτινήν του αφέντη του Τζανή Βαρούχα ... και αφέντη Τζώρτζη, του υιού του ... τα χωράφια του, οπού έχει την σήμερον ...· οι οποίοι να 'χουν αουτοριτάν απού την σήμερον και ομπρός να τα βγάνου απού την πόσταν του άνωθεν άρχο, να τα βάνου σε πόστα εδική τωνε Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 311¹³ δις. 2) (Στρατ.) α) θέση του στρατού, στρατόπεδο:

υπήγαινε (ενν. ο Γολιάθ) το γύρο εκεί όπου ήσαν οι πόστες των ανθρώπων και εγύρενε ότι να έβγει τινάς να πολεμήσει μετ' αυτόν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 189^ο β) στρατιωτικό σώμα· (εδώ στον πληθ.) οι τάξεις του στρατού: Και ο Σαούλ ήλθε καταπάνω τους με το πλήθος του εις εκείνον τον τόπον και είχε μετ' αυτόν εις τες πόστες τρεις από τους υιούς του Ιεσσαί Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 189^ο γ) φρ. είμαι στην πόσταν = παραμονεύω, ενεδρεύω: Εις μίαν μεριάν εστάθησαν και ήτον εις την πόσταν, | με τέχνην την εκάμασιν οι χριστιανοί την χώστραν Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 777. 3) Ταχυδρομείο: Αν ορίσεις ... να σε φέρω απόκριση από την Κωνσταντινόπολη, στείλε μέ την πόστα στο Βάρσιοβο, στο γαρδινάλη όπου έστειλες λεγάτον, και εξ αυτόν θέλω πάρει τη γραφή Επιστ. 16. αι. 16¹⁴⁵.

Η λ. ως τοπων.: Πορτολ. Α 221¹.

΄ποσταμένος, μτχ., βλ. αποσταίνω.

΄ποστατικό(ν) το, βλ. υποστατικό(ν).

ποστέλνικος ο.

Από το ρουμ. *postelnic*. Η λ. σε επιστ. του 19. αι. (Παπαδόπουλος Στ., Μακεδ. 10, 1970, 156).

Τίτλος ανώτατου αξιωματούχου στις παραδουνάβιες ηγεμονίες (για το πράγμα βλ. Παπαδόπουλος Στ., ό.π., σημ. 1): Δεν σου βοηθά ο βόρνικος, μηδ' ο ποστέλνικός σου, | μηδέ ο μπάνος ο τρανός όπου 'ναι πενθερός σου Ιστ. Βλαχ. 2788.

πόστερος ο.

Από το ιταλ. *postero*.

Απόγονος: εξορτάρω και προτεστάρω όλους μου τσι πόστερους τσι ασιρνικούς να μην αφήσουνιν ποτέ να περάσει η πρόβα τση αρχοντιάς τως Διαθ. 17. αι. 3¹⁷⁰.

ποστίτσος, επίθ.

Από το ιταλ. *posticcio*.

(Προκ. για σύζυγο) που συζεί με κάπ. χωρίς νόμιμο (θρησκευτικό) γάμο (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *posticcio* 9): Θέλω τη (ενν. την Αλεξάνδρα), μα ποστίτσα μου, και λόγο έτσι ας δώσει, | γιατί έχω παρατήρημα παπάς να μου σιμώσει Στάθ. (Martini) Γ' 543.

πόστο το.

Από το ιταλ. *posto*. Η λ. και σήμ. με διαφορ. σημασ.

Είδος (για τη σημασ. βλ. Bakker-v. Gemert [Βαρούχ. σ. 842]): πρεζέντε και κοντέντος ο άνωθεν Μανόλης, ο γαμπρός, και παραλαμβάνει όλα τα άνωθεν ... οδιά το προυκίον όπου του έταξεν ο άνωθέν του πενθερός και ίτσι του κάμνει την παρών σιγουριτάν εις όλα τα άνωθεν πόστα όπου επαράλαβεν Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 740⁹.

΄ποστρέφω, βλ. αποστρέφω.

ποσχάδα η, βλ. μποσκάδα.

᾽πόσχομαι, βλ. υπόσχομαι.

᾽ποσώννω, βλ. αποσώννω.

ποσώς, επίρρ., Σπαν. Α 478, Σπαν. Β 395, Προδρ. (Eideneier) I 13, IV 16, 145, 502, Καλλίμ. 308, 344, 559, κ.α., Ασσίζ. 486⁹, Διγ. (Trapp) Gr. 1817, Διγ. Z 1702, 3427, 3515, 3999, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 85, Βέλθ. 101, 390, Χρον. Μορ. Η 114, 592, κ.α., Χρον. Μορ. Ρ 108, 114, 1429 κ.α., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 388, 390, 954, Φλώρ. 697, 1367, Ερωτοπ. 195, 287, Λίβ. Sc. 874, 2780, Λίβ. Esc. 3933, Λίβ. (Lamb.) N 235, Λίβ. N 2844, Αχιλλ. (Smith) N 11, 150, 185, κ.α. Ιμπ. 54, 160, 184, 207, κ.α. Χρον. Τόκκων 660, 1715, Λίβ. Va 418, Ιμπ. (Legr.) 129, 895, Αχέλ. 552, 1106, 1750, Χρον. σουλτ. 86, 109, Πανώρ.² Α' 367, Β' 504, Γ' 99 κ.α., Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 70, Ε' 248, 617, Κατζ. Γ' 543, Δ' 119, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1579, Β' 1394, Δ' 900, Ε' 705, Στάθ. (Martini) Πρόλ. 11, Α' 268, Ιντ. Β' 77, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 1009, Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 43, Γ' 406, 766, Δ' 334, Διγ. Ο 114, 322, 593, 1926, κ.π.α. ᾽μποςώς, Χρον. Μορ. Ρ 1898, 2016 ᾽πόσως, Ασσίζ. 92²⁰, Τριβ., Ρε 163. — Βλ. και μηδεποσώς, ουδεποσώς.

Το μτγν. επίρρ. ποσώς. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex.) και κοιν. συν. λόγ.-λαϊκ.

1) (Με άρν.) καθόλου, διόλου (η σημασ. στο Soman. και σήμ. βλ. και Κουμαν., Συναγ. v. λέξ.): Από του πλήθους του λαού, του δυνατού πολέμου, | τινάς ουκ ισχυσεν ποσώς να φύγει από την Πόλιν Χρον. Μορ. Η 870· Το σίδερο όνταν είν' πυρό, ο μάστορας το κάνει, | μα ᾽στερα δε μαλάσσεται ποσώς, ωσάν κρυγιάνει Πανώρ.² Δ' 68· οληνυκτίς εδέρνετον, ποσώς δεν εκοιμήθη Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 292· ομορφιά ανεστόλιστη, ... | ... σαν πέτρα είναι δεμένη | μέσα εις μολύβι, απού ποσώς δε λάμπει Ροδολ. (Αποσκ.) Β' 255· Άφες τα δικασίματα, ποσώς μηδέν τα θέλεις Σπαν. Ο 109· (επιτ., πλεοναστικά): φροντίδα δε και μέριμναν ποσώς την περί τούτου | εσείς μηδόλως έχετε Καλλίμ. 2318· ουκ ήξευρεν ποσώς, καθόλου το μανδάτον Χρον. Τόκκων 1088. 2) (Επιτ.) κατά κανένα τρόπο, σε καμία περίπτωση: ουδέν επέρασεν ποσώς κανέναν μήνας, δύο (παραλ. 1 στ.), το κοιλιακόν τούς ήύρηκεν Χρον. Μορ. Η 7204· ουδέν εδιέβησαν ποσώς εις μήνας ή και δύο, | από αμαρτίας εγίνετον κι απόθανεν ο κόντος Χρον. Μορ. Ρ 150. 3) (Σε καταφ. προτάσεις) κάπως, κατ' ελάχιστον, λίγο, έστω και λίγο: Μή τις ποσώς ηνάγκασεν, κατεδυνάστευσέν σε, | ... κάκ της αιτίας ταύτης | εποίκες όσον εποίκες ...; Καλλίμ. 2582· αδελφι μας Καλλίμαχε, πόθεν ανάγκην έχεις (παραλ. 1 στ.); Και τις ποσώς ετόλμησεν και επολέμησέ σε; Καλλίμ. 1363· να δείξει (ενν. η βασίλισσα εκείνη η Ευδοκία) πρόσωπον καλόν και αγάπην εις την χώραν, | να γλυκαθούν οι άνθρωποι ποσώς να ανασάνουν Χρον. Τόκκων 1270· Τα τυχερά τις δύναται ποσώς να τα μετρήσει; | Ανόλπιστα γαρ πράγματα έρχονται εις τον κόσμον Χρον. Τόκκων 573.

Εκφρ. καν ποσώς, βλ. ά. καν Εκφρ., Προσθ. σ. 407, Επιτομή, ά. καν Εκφρ. 10.

᾽ποταγή η, βλ. υποταγή.

᾽ποτάζω, βλ. αποτάσσω (II).

ποταμηδόν, επίρρ., Σπαν. (Λάμπρ.) Va 26, Ερμον. Χ 282, Ψ 232, Ταμυρλ. 82, Ψευδο-Σφρ. 428¹⁸⁻¹⁹ κριτ. υπ., Διακρούσ. 105¹⁷.

Το μτγν. επίρρ. ποταμηδόν. Η λ. και σήμ. λόγ.

(Προκ. για άφθονη ροή) σαν ποτάμι: *Ραβδέαν τούτον έπληξα μέσον των δύο ώμων, | αφ' ων αίμα ποταμηδόν έρρεε παραχρήμα* Διγ. (Trapp) Gr. 2593· *Τότες από τον πολύν του φόβον εξύπνησεν όλος έντρομος. Οι δε οφθαλμοί αυτού έρραινον ποταμηδόν δάκρυα* Αγαπ., Δαμασκ. Βαβλαάμ 190¹¹.

ποταμηδώς, επίρρ. — Βλ. και ποταμηδόν, ποταμοειδώς.

Από το επίρρ. ποταμηδόν αναλογ. με επιρρ. σε -ώς· βλ. και LBG.

(Προκ. για άφθονη ροή) σαν ποτάμι: πολλούς των πολεμίων απέσφαξε και το αίμα ποταμηδώς εκ των ποδών και των χειρών αυτού έρρεε Ψευδο-Σφρ. 428¹⁸⁻¹⁹.

ποτάμι το, βλ. ποτάμιον.

ποταμία η, Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 89, 155· *ποταμιά*.

Το μτγν. ουσ. ποταμία (TLG). Ο τ. και σήμ. Η λ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Το ποτάμι και η παραποτάμια περιοχή, ποταμιά (για τη σημασι. βλ. και Δεινάκις, Αφ. Χατζιδ. 138)· (εδώ) ποτάμι: *τίνα να τα ειπώ τά επάσχισα και ποίον να τα εγκαλέσω; (παραλ. 1 στ.) την γην, τα δένδρη, τα βουνά, τας ποταμίας, τας βρύσεις; Λίβ. Sc. 2812· Ημοίασεν ο Ρωτόκριτος κεινού του στρατολάτη | που 'λαχε εις ποταμιά θολή κι είναι νερό γεμάτη | κι ως τηνε δει φοβάται τη, δειλιά να την περάσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 2124· εκφρ. άνω/κάτω ποταμιά = ο άνω/κάτω ρους ποταμού: όλη μέρα τους έκοπτεν την άνω ποταμίαν Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 88· όλη νύκτα μας έκοπτεν την κάτω ποταμίαν Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 156.*

ποταμιαίος, επίθ.

Από το ουσ. ποτάμιον και την κατάλ. -αίος. Η λ. τον 4. αι. (TLG) και σε έγγρ. του 14. αι. (Act. Vat. I 45²¹⁻²², Act. Xer. 17²⁵)· βλ. και LBG.

Ποτάμιος· (εδώ προκ. για καλλιεργήσιμη γη) παραποτάμιος: *της ουν ... ποταμιαίας (ενν. γης) και πυρογαίου, μαυρογαίου τε και βαθυγαίου ταύτης οφείλεις εν ίσω μέτρω μετράν και πιπράσκειν ... μοδίου ενός Metrol.*² 49⁵.

ποταμίδα η, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 351^{3, 8, 13}, 828¹⁰, 853³¹.

Από το ουσ. ποταμός και την κατάλ. -ίδα. Η λ. στο Du Cange, σε έγγρ. του 16. αι. (Βιοβίζ., ΕΑΙΕΔ 4, 1951, 163) και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ.).

1) Το κοινό όνομα του ωδικού πτηνού υπολαΐδα ή συλβία, που ανήκει στην ίδια οικογένεια με το αηδόνη (βλ. Κοραή, Ατ. Δ' 450, Καφαλέκας, Αγρίμια και πουλιά, 131) ή το πραγματικό αηδόνη στην Κρήτη (Δετοράκης, Κρητολ. 1, 1975, 154, Πλατάκης, Κρητολ. 10-11, 1980, 99, Απαλοδήμου, Λεξ. πουλιών, 279): *Τση ποταμίδας γροίκησε το πώς παραπονάται | και με γλυκύ κιλαδισμό τσι πόνους τση δηγάται. | Από κλαδί ως κλαδί πετά κι όπου κι αν κάτσει κλαίγει Πανώρ.*² Γ' 93. 2) Παραποτάμιο χωράφι που αρδεύεται για το οποίον αμπέλι και ποταμίδα ήρθασιν θεληματικώς ο άνωθεν πουλητής με τσι αγοραστάδες και εβάλασιν τον κυρ Γεωργηλά Βαρούχα ... και εστιμάρισέν το Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 351⁶.

ποταμίζω.

Από το ουσ. ποταμός και την κατάλ. -ίζω. Η λ. στο Soman. και σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex., Παπαδ. Α., Λεξ., Φαρμακ., Γλωσσάρ. 424)· βλ. και LBG.

Ρίχνω στο ποτάμι· πνίγω: οι αμιράδες βούλονται εμέ να ποταμίσουν (έκδ. αποταμίσουν· για το πράγμα βλ. και ά. αποτομώ -μίζω τόμ. Γ' Προσθ.)· τα τέκνα σου να σφάξωσιν ως πατρός αποστάτου Διγ. (Trapp) Gr. 393 κριτ. υπ.

ποτάμιν το, βλ. ποτάμιον.

ποταμίνη η, Φλώρ. 1525, Ιμπ. 252. — Βλ. και ποταμία.

Από το ουσ. ποταμός και την κατάλ. -ίνα. Πβ. λ. ποταμινιά η σήμ. στο κυпр. ιδίωμα (Ανδρ., Αθ. 51, 1940, 28, Μυριανθεύς, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 199, Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ.).

Ποταμιά: Ολην την νύκταν περπατούν λιβάδια, ποταμίνες· και την ημέραν άπασαν λαγκάδια και βουνίτσια Ιμπ. 511.

ποτάμιον το· Βέλθ. 327, Ερμον. Υ 97· ποτάμι, Κομν., Διδασκ. Δ 31, Εβρ. ελεγ. 166, Λίβ. Esc. 3065, Λίβ. Va 2848, Λίβ. N 3586, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. (Wagn.) 714, Κορων., Μπούας 37, 71, 83, 84, 95, 97, 108, 122, 123, 125, Διήγ. Αλ. G 283⁹, 285²⁷, 286^{3, 14}, 289²⁹, Πεντ. Γέν. II 10, Λευιτ. XI 10, Αρ. XXI 15, XXIV 6, Δευτ. VIII 7, Πορτολ. Α 198²⁶, 227³⁰, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 87³, 111¹⁰, Δευτ. Παρουσ. 389, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 159, 163, 1352, 3915, 4101, Δωρ. Μον. XXXV, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Αφ. 41, Σταυριν. 1121, Ιστ. Βλαχ. 2395 [= Γέν. Ρωμ. 37], Σουμμ., Ρεμπελ. 159, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1095, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 799, Διακρούσ. 89¹⁶, 114³, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 153²⁴, 157², 428⁴, 530⁷· ποτάμι(ν), Ιων. Π⁴, Αχέλ. 1482, Παλαμήδ., Βοηβ. 798, 801, 807, 813· ποτάμιν, Σπαν. Α 23, Διγ. Z 3476, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1720, Βέλθ. 1101, Φλώρ. 817, 994, Σαχλ. Β' (Wagn.) P 184, Ερωτοπ. 583, Λίβ. P 39, 2112, Λίβ. Sc. 1906, Λίβ. Esc. 2424, 3608, Λίβ. Va 67, 92, 2880, Λίβ. N 2126, Αχιλλ. (Smith) N 1024, 1754, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 714, Χούμνου, Κοσμογ. 339, 340, 341, Απόκοπ.² 276, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 617, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 809· ποτάμι(ον), Ιμπ. 523, Παρασπ., Βάρν. C 136, 270, Αργυρ., Βάρν. K 129, 169, Hagia Sophia k 487¹⁰, f 598¹⁸.

Το αρχ. ουσ. ποτάμιον. Ο τ. ποτάμι στο Βλάχ. (λ. ποταμός) και σήμ. Ο τ. ποτάμιν σε έγγρ. του 11. αι. (Act. Kastam. 1¹⁸, Caracausi, στη λ.) και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.). Για τη λ. βλ. και LBG.

1) Ποταμός: Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 428· Μέρος δε εξ άύτους σκότωσεν εγγύς εις το ποτάμι Κορων., Μπούας 37· τα άλογα των Μακιδόνων ούδε ποτάμια τα κρατούν ούδε βουνά μεγάλα Διήγ. Αλ. G 285²⁹· Οπου περάσω άθρωπος ποτέ του δεν προβαίνει· γιατί, τα μάτια μου ως τους δου βρίσκουνται αποθαμένοι· τα δένδρη όλα ξεραίνονται, φυρούσι τα ποτάμια Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 233· (προκ. για τους μυθικούς ποταμούς του Κάτω Κόσμου): Ω τέρατα σκληρότατα, πού είμαι; Εις το ποτάμι της Στύγε κι εις την Κόλαση πάμενε πούρι αντάμι; Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 279· Στο περιγιάλι του Ερεβου, στης Αθήης το ποτάμι· όπου φυσούν οι ακάθαρτοι άνέμοι θέλεις δράμει Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 367. 2) (Μεταφ., προκ. για υγρά) α) μεγάλη ποσότητα: Τα μάτια τση από τη χαρά ποτάμια εκατεβάζα· και με τα δάκρυα, που

βγανε την πρώτη, δεν εμοιάζα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 1103· Ποτάμι δάκρυα να κινού, να λένε μοιρολόγια! εις κάθε σπίτι χαμηλό κι εισέ ψηλά ανώγεια Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 156²⁷· (σε παρομοίωση): Όταν δε πάλιν, δέσποτα, γεύματος ώρα φθάσει (παραλ. 6 στ.) ανάθεμά με ...! αν ου κινούν τα σάλια μου και τρέχουν ως ποτάμιν Προδρ. (Eideneier) III 132-1 χφφ GM κριτ. υπ.: Ίδετε τα βασίλεια ...! ... πολεμιστάς συνάζουν,! και χύνονται τα αίματά σαν βρύση, σαν ποτάμι Ιστ. Βλαχ. 1437· Η γη τότε' εκοκκίνησεν από τα αίματά τους,! και σαν ποτάμι έτρεχε τότε 'πού τα κορμιά τους Διακρούσ. 103¹⁶· β) (ως επίρρ.: πβ. ά. ποταμηδόν): τότε τα δάκρυα ποταμούς εκένωνα καθ' ώραν Λίβ. Sc. 2989· ποτάμια εκ τα μάτια τους τα δάκρυα να τρέχουν Σταυριν. 1121. 3) Σε παρομοίωση α) προκ. να δηλωθεί η καθαρότητα, η διαύγεια των ματιών κάπ.: υγρά (ενν. τα ομμάτια της κόρης) και εις την υγρότητα εθεώρεις τον εαυτόν σου! ως εις καθρέπτην άψογον και άθολον ποτάμιν Λίβ. Sc. 1289· β) προκ. να δηλωθεί η ορμή και η ταχύτητα με την οποία κινείται κ.: δεν εστάθησαν να πολεμούσιν, αλλά έδραμαν ωσάν ένα γρήγορον ποτάμι Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 388· (εδώ προκ. για το πέραςμα του χρόνου): Λοιπόν τον χρόνον βλέπομεν τι τρέχει ωσάν ποτάμι,! και ουδέν καταλαμβάνομεν το τι μας θέλει κάμει Πένθ. θαν.² 507.

ποτάμιος, επίθ., Ιερακοσ. 467¹², Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 181⁷. — Βλ. και ποταμίσιος.

Το αρχ. επίθ. ποτάμιος. Η λ. και σήμ.

Που σχετίζεται με ποταμό, που προέρχεται από ή ζει σε ποταμό, ποταμίσιος: Ιατροσ. 3⁶¹, Ιερακοσ. 467¹⁸, Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 232¹³.

ποταμίσιος, επίθ., Ιατροσόφ. (Οικοπομυ) 88¹⁵. — Βλ. και ποτάμιος.

Από το ουσ. ποταμός και την κατάλ. -ίσιος. Η λ. το 10. αι (TLG), στο Steph., Θησ., στο Du Cange (λ. ποτάμιος) και σήμ.: βλ. και LBG.

Που σχετίζεται με ποταμό, που προέρχεται από ή ζει σε ποταμό: καβούρους ποταμισίους Ιατροσόφ. (Οικοπομυ) 84¹³· Από τα ποταμίσια (ενν. οψάρια) πάλιν είναι καλύτερα όσα κατοικούσιν εισέ τόπους πετρώδεις Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 222· Είναι το νερόν τούτου του ποταμού ... υγιέστατον· όπου γε όλα τα άλλα ποταμίσια νερά είναι βλαβερά, τούτο δε μόνον είναι υγιέστατον Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 263.

ποταμογείτων ο.

Το μτγν. ουσ. ποταμογείτων. λ. ποταμο(γ)είτης, ποταμο(γ)είτονας και ποταμοείτονον το σήμ. στο κυпр. ιδίωμα (Σακ., Κυпр. Β' 755, λ. ποταμοείτης, Γλωσσ. πραγμ. Κύпр. 242, λ. ποταμο(γ)είτης, Λουκά, Γλωσσάρ., λ. ποταμο(γ)είτονας).

Υδροχαρές φυτό (βλ. Καββάδας, Βοτ. φυτολ. λεξ.: πβ. και ά. καλαμίνθιν): Ποταμογείτονα, ήτοι καλαμίνθιν, πότισον τον ζωμόν του Σταφ., Ιατροσ. 2³⁹.

ποταμοειδώς, επίρρ.

Από το επίθ. ποταμοειδής (Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.).

Με τον τρόπο που ρέει (άφθονα και ορμητικά) το ποτάμι (βλ. και ά. ποταμηδόν): πολλάκις πλήθος των Αγαρηνών εθανατώσατε, και το αίμα αυτών ποταμοειδώς εκ των χειρών υμών έρρευσε Ψευδο-Σφρ. 420¹⁸⁻¹⁹.

ποταμός ο, Λόγ. παρηγ. Ο 126, Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 380, Καλλίμ. 446, Διγ. (Trapp) Gr. 1790, 2511, 3146 κριτ. υπ., Διγ. Z 901, 2960, 3477, 3478, 4089, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1620, 1622, 1627, 1634, Βέλθ. 1105, 1123, 1139, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 284, Ερωτοπ. 555, Λίβ. Esc. 3804, Λίβ. Sc. 2963, Λίβ. Va 2754, 3500, 3796, Λίβ. N 2525, 2736, Αχιλλ. L 1283, Αχιλλ. (Smith) N 618, Αλφ. ξεν. Αθ. (Μαυρομ.) 22, Μαχ. 10⁹, 160², 270⁵, 274¹², Hagia Sophia α 462^{12, 13}, Απόκοπ.² 88, Κορων., Μπούας 60, Πεντ. Γέν. XV 18 δις, XXVI 17, 19, XXXI 21, XLI 1, Έξ. I 22, II 3, VII 24, Αρ. XXXII 9, XXXIV 5, Δευτ. I 24, II 36, 37, III 16, IV 48, Πορτολ. Α 171⁷, 198²⁶, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 87^{1, 2, 11}, Χρον. σουлт. 81⁴, Ιστ. πατρ. 81^{8, 9}, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 172, 922, 1448, 1514, 2281, 2423, 2424, 2426, 2435, 3647, 4613, Χρησμ. (Brokkaar) N 94, Λαυρ., Οπτασία Σ. 112, Κυπρ. ερωτ. 97¹³, 154¹⁴, Πανώρ.² Πρόλ. 55, Β' 472, Γ' 57, 209, 571, 599, 626, Δ' 119, 127, 133, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 410, Γ' 341, Διγ. Ανδρ. 389⁵, 390⁸, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1251, 1484, Δ' 57, 60, 105, 133, 214, Ε' 976, Διαθ. Νίκωνος 56, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1545 α' 3, 1546 α' 25, 28, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [695], [699], Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 24, Γέν. Ρωμ. 69, Διγ. Ο 1373, Διακρούσ. 99⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 202⁴, 482¹⁴, 510²⁰, 520¹⁸, 552¹, Hagia Sophia φ' 503^{17-18, 20}, ω 510²⁷, f 598²⁰, ψ 616²⁴. **πόταμος**, Πεντ. Δευτ. II 36.

Το αρχ. ουσ. **ποταμός**. Ο τ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., στη λ.). Η λ. και σήμ.

1α Ποταμός: Διγ. (Trapp) Gr. 3053, Διγ. Z 2203, Λίβ. (Lamb.) N 169, Μαχ. 198²⁶ (μεταφ., προκ. για το θάνατο): Γεφύριν έν' και ποταμός (ενν. ο πρώτος θάνατος) γοργοπεραματάρης Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 61· (σε παρομοίωση): Οι Τούρκοι τότε με βοήν και όχλον επληθαίναν (παραλ. 1 στ.): τόσα φουσσάτα μπήκασιν, τόσα φουσσάτα μπήκαν, (παραλ. 1 στ.). Ποτέ με τέτοιαν ταραχήν στους κάμπους δεν εβγαίνειι τις αφρισμένους ποταμός, όταν πολλά πληθαίνειι κι αρπά χαράκια και δενδρά Αχέλ. 1083· Ως ποταμός χειμωνικός θολός όντα φουσκώσειι κι εις το καυκή ντου δε χωρεί κι όξω 'ς τσι κάμπους δώσει (παραλ. 4 στ.), τέτοιας λογής την σήμερα τον πόθο φουσκωμένο! βαστώ στη δόλια μου καρδιά Πανώρ.² Γ' 399· (σε προσφών.): τα πάντα θλιβερά να κλαύσουν να θρηνήσουν, | περβόλια, βρύσες, ποταμοί και δρόμοι σφαιλισθήτε, | κάμποι, λαγκάδια, πετρωτά, όλα σας λυπηθήτε! και γοερώς θρηνήσατε Διακρούσ. 111¹⁸· (σε προσωποπ.): Θαρρώ το να 'κλαψες κι εσύ πολλές φορές για μένα, | καθώς με κλαίσι τα θεριά, τα δάση, τα χαράκια, | οι κάμποι κι όλοι οι ποταμοί, τα δέντρη και τα ρυάκια Πανώρ.² Β' 292· (προκ. για μυθικό ποταμό του Κάτω Κόσμου): Εκεί στον τόπον βρίσκεται ο ποταμός της Λήθης, | και όστις πάγει πίνει τον και λησμονεί τον κόσμον Διγ. Α 4508· β) (με τα ουσ. καυκή, πλάτη και χείλος, προκ. να δηλωθούν αντίστοιχα η κοίτη, η επιφάνεια και η όχθη του ποταμού· βλ. και ά. καυκή(ν) 2, πλάτη 2α): χαρούμενοι εκατήρχοντο του ποταμού το χείλος Διγ. Z 3453· Κι απήτις επεράσαμε του ποταμού την πλάτη, | θωρώ κι εχώρισε εις τρία στράτα και μονοπάτι Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 173· και εούντυχεν ο Φαρών προς τον Ιωσήφ· εις το όνειρό μου ιδού εγώ στέκω ιπί το χείλος του ποταμού Πεντ. Γέν. XLI 17· τσ' εφάνη σι' όνειρό τση (ενν. της Αρετούσας) | και σκοτεινιάζει ο ουρανός ... | και κλαίγοντας παρακαλεί, κοιμώντας, να γλυτώσει, | όντες θωρεί πως ήλαψε στον ποταμού την πλάτη! μια λαμπυρότατη φωτιά κι άνθρωπος την εκράτει· | φωνιάζει της «μη φοβηθείς» Ερω-

τόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 65· εις το κανκί του ποταμού του Αλφειού σε μίαν| ... όμορφην μυρωδικήν μερτίαν,| καταλαχού πρωτύτερα το βρήκα (ενν. το παιδί) Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [679]. 2) Μεταφ. α) (προκ. για υγρά) μεγάλη ποσότητα: να εύρεις δάκρυα ποταμούς, βουνά τρανά τας θλίψεις Λόγ. παρηγ. L 130· εγώ τη σβήνω (ενν. την καμένη καρδιά), λυγερή, κι εσύ την άφτεις πλέον,| και α δεν την βρέχεις, λυγερή, με τα δικά σου χέρια,| τον ποταμόν και αν έβαλα, ποσώς δεν την δροσίζω Ερωτοπ. 287· τα δάκρυνά του είχε ποταμούς, βροντάς τους στεναγμούς του Λιβ. Sc. 2637· επλήθυνεν ο ποταμός της αιματοχυσίας,| και πάλιν εκατέκοπτεν και χορτασιάν ουκ είχεν Αχιλλ. L 455· (σε σχ. έλξης): Η δε, στενάξασα πικρώς ως από σπλάχνων μέσων,| εκίνησαν εξ οφθαλμών, φευ, ποταμός δακρύων Καλλιμ. 603· (σε παρομοίωση): ως ποταμός εγγήγορος τα δάκρυνά τους ετρέχαν Αχιλλ. L 1283· Κι ως ποταμός το αίμα των έτρεχεν Κορων., Μπούας 57· οι μπάλες πλήσες να 'ρχονται απάνω τως, να τρέχουν| τα αίματα σαν ποταμός Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 520¹⁸· (ως επίρρ.· πβ. ά. ποταμηδόν): τα μάτια ετρέχαν ποταμός Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1028· να χύσου δάκρυα ποταμόν πως αιχμαλωτιστήκα| από το γένος των Τουρκών Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 146⁵· β) (προκ. να δηλωθεί αφθονία): Βοστρύχους είχεν ποταμούς, ερωτικούς πλοκάμους Καλλιμ. 811· πηγή (ενν. το κάστρο) χρημάτων, ποταμός των όλων πλουσιμάτων Καλλιμ. 1460· γ) (προκ. να δηλωθεί ψυχικός, πνευματικός και πολιτιστικός πλούτος): η βασιλεία σου, ... της δικαιοσύνης| συνήγορος και ποταμός της ελεημοσύνης Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1276· κάμωμα πολλά ακριβό σ' έτοιους καιρούς εγίνη| εις την Αθήνα που ήτονε τση μάθησης η βρώσις| και το θρονί της αφεντιάς κι ο ποταμός της γνώσης Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 26· Θάλασσαι, ποταμοί, πενθήσατε τον μέγαν ετούτον ποταμόν της διδασκαλίας Χίκα, Μονωδ. 146· στη Δύσιν έπεψες (ενν. Ρέθεμνος) όλη σου τη σοφία| κι εγέμισεν η Ανατολή, Άρκτος και Μεσημβρία,| κινώντας τ' αργυρότρεχα νερά του ποταμού σου| σ' όλο τον κόσμο ζάχαρη Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 230⁹. 3) (Σε παρομοίωση, προκ. να δηλωθεί η ορμή και η ταχύτητα με την οποία κινείται κ.): να είναι γοργόν ως ποταμόν (ενν. το άλογον) και ώσπερ την σαγίταν Λιβ. Ρ 1955· (εδώ προκ. για το πέραςμα του χρόνου): Ελάφιν τόσα γλήγορα στην στραταν| δεν τρέχει 'δ' άλλον ζον μέσα στο δάσος,| 'δέ ποταμός βιασμένος 'πού ψιχάδιν,| 'δέ νέφος όνταφ φεύγει ομπρό στ' ανέμιν (παραλ. 1 στ.) γιόν φεύγουν τούτης της ζωής οι χρόνοι Κυπρ. ερωτ. 107³. 4) (Μεταφ.) α) αναστάτωση, ταραχή: Εφθασεν άλλος ποταμός με πόσην τρικυμίαν,| με πόσην, να είπες, μέριμναν, με ποταπήν φροντίδαν (παραλ. 6 στ.)· αρμάτων ήτον έξαψις και δοκιμή φαρίων| και πάντες είχασιν απλώς την περί τούτου ζάλην Καλλιμ. 1013· β) (στον πληθ.) συμφορές, παθήματα: Ημέρας τρεις ο Ιωνάς κατείχετο τω κήτει| και φέρειν μη δυνάμενος, εφώναζε βαρέως (παραλ. 1 στ.) «Εκύκλωσάν με ποταμοί, παύθητι της οργής σου (ενν. δέσποτα)| ... χαώνεις τον Ιωνάν σου» Γλυκά, Στ. 235. 5) (Εκκλ., στον πληθ.) διακοσμητικά στοιχεία ιερατικών αμφίων (για το πράγμα βλ. Βεργωτής, Λεξ. λειτουργ., λ. ποταμός): επί του ιερού κριτηρίου καθίσας ως κοινός δεσπότης όλης της οικουμένης, φοράν το ιερόν μανδύον μετά των ποταμών Ιστ. πατρ. 194¹⁵⁻¹⁶· Οι δε ποταμοί, οπού είναι εις το μανδύον άσπροι και κόκκινοι, το άσπρο δηλοί την ανθρωπότητα, το δε κόκκινον εικονίζει την θεότητα Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1545 α' 22.

Εκφρ. πύρινος ποταμός/ποταμός του πυρός = (α) (εκκλ.) ο ποταμός της κόλασης:

Οι αμαρτωλοί δε τρέμοντα δικαίους να θωρούσιν, | με τας φωνάς να κράζουσιν βοήθειαν να ζητούσιν: | «Άγγελοι, λυπηθήτε μας, ψυχοπονέσετέ μας, με τα σπαθιά σας τα λαμπρά δέτε, απαντήξετέ μας» | Ως λέοντες θέλουσι πηδάν, ως δράκοντες κινήσαν, | τον ποταμόν τον πύρινον στο πέραν τως δεθήσαν Ρίμ. θαν. 132· είδε (ενν. η Παναγία) την λίμνη και τον ποταμόν του πυρός, οπού 'ναι όλο φωτιά ... Και είναι εκεί πλήθος άντρες και γυναίκες. Και θωρώντα τους η Παναγία εδάκρυσε και είπεν: «Τι είναι το αμάρτημάν τους;» Αποκ. Θεοτ. I 201· (προκ. για τους κατακτητές Τούρκους): Γίνωσκε, αγιώτατε, και κορυφή της Ρώμης, | ο ποταμός ο πύρινος εσέβην εις την πόλιν, | την Δύσιν περιπλέκεται με παρακλάδια έξι Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 619· διά τα κρίματα ημών την επήραν (ενν. την Κωνσταντινούπολιν) οι Τούρκοι. | Οι τέχνες των Χριστιανών και τα καμώματά των (παραλ. 1 στ.) τον ποταμόν τον πύρινον έβαλαν εις την Πόλιν, | ... και επυρπόλησέν την Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 667· (β) (σε κατάρα) «το πυρ εξ ουρανού» (για το πράγμα πβ. και Κουκ., ΒΒΠ Γ' 332-3): να μου εποίησεν ο Θεός ετουτηνάν την χάριν, | να 'βρεξεν πύρινον ποταμόν, και να 'καψεν τους ξένους Περί ξεν. (Μαυρομ.) 238.

ποταμοφορίζω, Κρασοπ. (Eideneier) ΑΟ 29, L 11, I 83. — Βλ. και ποταμοφορώ.

Από τον αόρ. του ποταμοφορώ.

Κυλώ σαν ποτάμι, ρέω: ο βούτσος να εβρόνταγε, να ραγισθεί εις δύο, | και να ποταμοφόριζεν ο άδολος ο κράσος, | και να 'ρχουνταν στο στόμα μου η άβυσσος εκείνη αυτ. S 100.

ποταμοφορώ.

Από το ουσ. ποταμός και το φέρω πβ. μτγν. επίθ. ποταμοφόρητος (L-S).

Κυλώ σαν ποτάμι, ρέω: ο βούτσος να εβρόντησεν, να έστραπτεν η κούπα, | και το κρασί το άδολον να εποταμοφόρει, | να ήλθεν εις το στόμα μου η άβυσσος εκείνη Κρασοπ. (Eideneier) V 25.

πόταν, σύνδ., βλ. σπόταν.

ποτάνα η, βλ. πουτάνα.

ποτανίτσα η, βλ. πουτανίτσα.

ποταπά, επίρρ., Λίβ. Esc. 3248.

Από το επίθ. ποταπός.

Με ποιο τρόπο: ήκουσεν ότι ο Λίβιστρος άνδρας μου ανεφημίσθην (παραλ. 1 στ.), από εντροπής του μαίνεται μανίαν αλλά μεγάλην, | θυμώνεται, αλλά ποταπά και μετά δόλου ποίου! μετά και μηχανήματος ποτάπου, ουκ εξεύρω! Λίβ. Sc. 2073.

ποταποίος, αντων., Διήγ. Αλ. F (Konst.) 124*, Πηγά, Χρυσοπ. 59 (20), 61 (20), 72 (14), 122 (43), 175 (9), 191 (5), 227 (55), 316 (6), 322 (3), 337 (12)· ποτάποιος, Λίβ. Esc. 3758, Λίβ. N 1875, Φαλιέρ., Ιστ.² 12, 77, Πηγά, Χρυσοπ. 160 (31) δις, 161 (34), 300 (3). — Πβ. και ποταπός.

Από το συμφ. των αντων. ποταπός και ποίος.

1) Ερωτ. (σε ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις) α) (προκ. για προέλ.) από ποια χώρα, από πού: Και με του αφηγήματος το τέλος έλαθέ με, | και το όνομα ελάλησα και χώρας ποταποίας Λιβ. Esc. 3637· β) τι είδος, τι λογής· ποιος: Και μετ' αυτήν ώσπερ τυφλό σύρνοντα από τη χέρα | επάινρει με και βγάνει με στο νυκτικόν αέρα | και ο νους μου διαλογίζετο το τέλος να 'ν' ποτάποιο Φαλιέρ., Ιστ. 175· Αλλά ποταποίαν πίστιν; ... «Πίστιν διά αγάπης ενεργουμένην, η γαρ πίστις χωρίς έργων νεκρά» Πηγά, Χρυσοπ. 246 (40). 2) (Δεικτ.) τέτοιος (που), τόσοσ: Εσέβην εις την τέντα μου, πέφτω και απεκοιμούμαι, | ύπνον ποτάποιον, φίλε μου, μυριομεριμνισμένον, | πότε να έβγη της αυγής το ερωτικόν το αστρίκιν Λιβ. Esc. 2128· (επιτ., για να δηλωθεί το μέγεθος, η αξία): ο χρόνος παρ' ελπίδα | φίλον μου σε απέδειξεν - και ποταποίον φίλον! Λιβ. Esc. 3756.

ποταπός (II), αντων., Σπαν. A 91, Σπαν. P 33, Σπαν. (Μαυρ.) P 248, Λόγ. παρηγ. L 92, 127, Λόγ. παρηγ. O 34, 123, Καλλίμ. 1014, Ασσίζ. 3¹⁰, 25²⁸, 91¹⁴, 392¹, 411¹⁶, Επιθαλ. Ανδρ. B' 553, Βέλθ. 390, Χρον. Μορ. H 2115, Φλώρ. 1786, Gesprächb. 65¹⁸, 84³⁰, Λιβ. P 1204, Λιβ. Esc. 3136, Λιβ. Va 3338, Λιβ. Sc. 2452, Λιβ. N 2798, Ιμπ. 763, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 430, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 207^v, Σοφίαν., Παιδαγ. 101, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 173, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 49¹⁷⁰, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 56, 358, κ.α. ποδαπός, Δευτ. Παρουσ. 297· πόταπος, Μαχ. 280⁴, 534²⁴· ποτάπος, Ασσίζ. 57⁴, 116², 218²⁵, Φλώρ. 619, Λιβ. Esc. 3249, Λιβ. Va 1965, 3804, Λιβ. Sc. 2590, 2974, Λιβ. N 3734, Μαχ. 522²³.

Η αρχ. αντων. ποταπός (TLG). Ο τ. ποδαπός ήδη αρχ. Διάφ. τ. σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., στη λ.). Η λ. και σήμ. με διαφορ. σημασ.

I. Ως αντων.

Α' Ερωτ. (σε ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις) 1) (Προκ. για προέλ.) από ποια χώρα, από πού· (πλεοναστικά με την αντων. ποίος): αναρωτά τον, λέγει τον: «Τις είσαι; Πόθεν έρχει; | Και χώρας ποίας και ποταπής; Και τι γενεάς υπάρχεις; Φλώρ. 1408· (σε σχ. ασύνδετο): να μου ειπείς ... | και πόθεν εγεννήθηκες και που 'ν' τα γονικά σου, | και χώρας ποίας ποταπής είν' τα συγγενικά σου Ιμπ. (Legr.) 868. 2α) Τι είδους, τι λογής· ποιος: Τις γουν ποτέ και ποταπή γλώσσα την χάριν είπη; | Ουδείς τοσαύτας χάριτας απარიθμήσει λέγων Καλλίμ. 790· Αυτού λέγει το δίκαιον ποταπόν άνθρωπον πρέπει να ποιήσουν εμπάλην εις τον φούντικαν Ασσίζ. 483¹· επαρακάλεσέν τον ν' ανοίξει το χαρτί της αστρονομίας να της δείξει διά το παιδί, ποταπός θέλει γένει Διήγ. Αλ. V 27· Ιδέτε, αδελφοί, ποταπήν εξουσίαν έλαβαν οι άνθρωποι εις την γην να έχουν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) 386^v· (πλεοναστικά με την αντων. ποίος): Ηλθεν εις τέτοιαν μέριμνα να κοσμοψηλαφήσει, | μη να πετύχει πούποτες της Δυστυχίας το κάστρον, | να την ευρεί, να την ιδεί ποταπή ένα και ποία | και έχει τοσούτην δύναμιν να θανατώνει ανθρώπους Λόγ. παρηγ. L 34· (προκ. για καταγωγή): πρώτον συ αφηγήσου με, πόθεν εδώ ευρέθης, | γένους εγένου ποταπού και χώρας από ποίας; Λιβ. P 2155· β) πόσος: Μάθε λοιπόν το ψήλωμαν ποτάπον ένι του πύργου | και πώς το εσυνήργησεν εκείνος ο τεχνίτης Φλώρ. 1340· Ο αυτός καβαλλάρης αν ήτο να σας είπουν ποτάπος αντρειωμένος ήτον, και εις τζούστες και πάσα άρματον ήτον πολλά βαλέντε αντρειωμένος Μαχ. 238²⁰.

Β' (Δεικτ.) τέτοιος (που)· τόσοσ: Φαρίν τον δίδει και άρματα και την εξόμπλισιν του·¹ φαρίν ποτάπον σύντομον να διώκει τους αέρας Φλώρ. 526· (επιτ., προκ. να δηλωθεί το μέγεθος, η αξία): Πόθον εγενόμην δουλευτής και δούλος της αγάπης¹ και εις την καρδιά μου εσέβασα πόθον αλλά ποτάπον,¹ πόθον να φλέγει ολοτελής όλην μου την καρδιάν Ερωτοπ. 507.

II. Ως επίθ. **α)** Ανάξιος λόγου· ασήμαντος: Τότε ηπόρησε το μοναστήριον τούτο, το οποίον και ποταπόν Χειλά, Χρον. 346· **β)** ανεπαρκής, λειψός: ένας εκ τους στρατιώτας, Μουσίλιος ονόματι, ήτον πτωχός καταπολύ και δεν είχε τίποτα, παρά μόνο ένα άλογον ποταπόν και καταπολλά επτωχό Βίος Φιλαρ. 241· **γ)** κακής ποιότητας, ευτελής: και παλαμίδες ποταπές, σαχνές και βρομισμένες,¹ όμως ετρώγαμεν αυτές πεινώνντες καθ' εκάστην Προδρ. (Eideneier) IV 248-12 χφφ ΡΚ κριτ. υπ.: Πολλά καλά εζώιζεν (ενν. ο παπακυρ-Ιωάννης Πολίτης), ποταπό φαγί δεν έτρωγεν, δεν τον έμελλεν ούτε διά φορεσία ούτε διά τα γέρατά του, μόνον διά την γούλαν Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 47· **δ)** (προκ. για άνθρωπο) τιποτένιος, πρόστυχος: η βυζάστρια να μηδέν είναι ποταπή· αλλά μάλιστα, όσον είναι δυνατόν, να είναι φρόνιμη και προκομμένη Σοφίαν., Παιδαγ. 100· Ίδε ποταπόν ανθρωπάριον με εμπόδισε και δεν με άφηνε να δουλώσω τόσοσ μεγάλον νησίον Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Δ' 113³¹.

ποταπός (II)· μετά θυμού και ποταπού, Λίβ. (Lamb.) N 206, εσφαλμ. γρ. αντί επέτοντο· διορθώσ. (πβ. Λίβ. P 2626, καθώς και Λίβ. διασκευή α 220).

ποταπώς, επίρρ., Ριμ. κόρ. 583.

Από το επίθ. ποταπός. Η λ. τον 8.-9. αι. (TLG).

Με ποιο τρόπο, πώς· (προκ. για ιδιότητες προσώπου): Περί κριτού και ποταπώς πρέπει να είναι ο κριτής Βακτ. αρχιερ. 156· (πλεοναστικά με το επίρρ. πώς): είπα την πώς και ποταπώς εξέβηκεν (ενν. ο Λίβιστρος) αργά εις το κυνήγιον Λίβ. Sc. 2431.

'ποτάσσω (I), βλ. αποτάσσω (II).

'ποτάσσω (II), βλ. υποτάσσω.

ποταχτικός, επίθ., βλ. υποτακτικός.

πότε, επίρρ., Διγ. Z 673, Βέλθ. 745, Χρον. Μορ. H 2923, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 28 δις, Ερωτοπ. 144, 147, Λίβ. Esc. 493, 1401, Λίβ. Va 516, Αχιλλ. (Smith) N 1773 τρις, 1774, 1776, Ανακάλ. 5, Θησ. Πρόλ. 64, Θησ. (Foll.) I 75, 133, Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 235 δις, 236, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4362, 5012, Απόκοπ.² 401, Προσκυν. Ιβ. 535 139, Αλ. Κύπρ. 554, Κυπρ. ερωτ. 112¹³, 141¹⁴, 151⁸, Πανώρ.² Α' 230, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 548, Διήγ. ωραιότ. 941, Γέν. Ρωμ. 147· **πότες, Απόκοπ.² 280, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3176, Προσκυν. Ιβ. 535 140, Πανώρ.² Β' 88, Γ' 328, 411, 603 δις, Σταυριν. 465, Στάθ. (Martini) Α' 287, 288, Β' 266, Γ' 285, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 629, Γ' 527, Διήγ. πανωφ. 57.**

Το αρχ. επίρρ. πότε. Ο τ. αναλογ. με τα επιρρ. σε -ς. Η λ. και σήμ.

1) (Ερωτ. χρον., εισάγει ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις) ποια χρονική στιγμή (ώρα, μέρα, κλπ.), πότε: Διγ. (Trapp) Gr. 429, Απόκοπ.² 389· Περί εκείνου οπου ουδέν εντέχεται να εγκλητέψει περί των δικαιωμάτων της συμβίας του άνευ της, και πότες

ἐνι κρατούμενῃ ἡ αὐλή νὰ δώσει σαζίνα Ασσίζ. 416¹⁹. Μὰ πότες ἤρθες κι αφορμὴ στὴν Κρήτη ποια σε σέρνει; Στάθ. (Martini) Γ' 285· (σε ἐπανάληψη γιὰ ἐμφαση): Πότε καὶ πάλιν νὰ σε ἰδῶ, πότε νὰ σε συντύχω, ἰ καὶ πότε νὰ σε 'φήγηθῶ τὰ 'γὼ 'παθα διὰ σένα Ερωτοπ. 140, 141· (μετὰ τὴν πρόθ. ὡς): ὡς πότε νὰ σε καρτερεῖ ὁ κύρης κι ἡ μητέρα, ἰ ποῖαν εβδομάδα, ποῖον καιρὸ, ποῖο μῆνα, ποῖαν ἡμέρα; Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 349. 2) (Αοριστολ.) πότε ... καὶ ..., πότε ... πότε ... = ἄλλοτε ... καὶ ἄλλοτε ..., μὴ ... καὶ μὴ ...: Ω φίλε μου γλυκότε, τὰ πράματα τοῦ κόσμου ἰ ὡς ὅσον πλιο τὰ μελετῶ, ξενίζομαι αὐτὸς μου ἰ καὶ πότε κλαίγω καὶ γελῶ, μανίζω καὶ 'ρηνεύω ἰ καὶ μ' ὅτι τρόπον ἡμπορῶ πάσχω νὰ τὰ γιαιτρεύω Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 161· Ὁ πατέρας μου ... ἐπιθυμῶντας νὰ κλείσει μίαν στράταν, ἔβαλεν ἀκάνθια· ὥστε ἐκεῖνοι οὐδὲ εἶχαν συνήθειαν νὰ ἀπερνοῦν ἀπὸ τὴν ἀνωθεν στράταν, ἀπερνούντες πότε ἀπ' ἐδῶ πότε ἀπ' ἐκεῖ ἀπὸ τὰ ἀνωθεν ἀκάνθια, εἰς τόσον ὅτι ἐκεῖ οὐδὲ ἦτον μίαν στράταν, ἐγένησαν δύο Μπερτόλδος 32.

Εκφρ. 1) Αργὰ καὶ πότε, πότε καὶ λίγο, πότε καὶ πον = μερικὲς φορές, κάπου-κάπου: ἤρχισα τὸν διδάσκαλον νὰ τὸν ἀποχωρίζω ἰ καὶ τὰ στενὰ τοῦ κάστρου μας τριγύρου νὰ γυρίζω. ἰ Αργὰ καὶ πότε τὸ χαρτὶν ἐπιάνω νὰ διαβάζω, ἰ ἀμὴ ἤθελα νὰ περπατῶ διὰ νὰ περιδιαβάζω Σαχλ., Αφήγ. 43· εἰς κείνο τὸ κατῶγι δὲν εκοιμάτο ἡ Αρετὴ μὴδὲ σ' ἐκεῖνο τρώγει ἰ πότε καὶ λίγο μοναχὰς ἐπήγαινε Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 403· ἐγροικούντα καὶ σεισμοὶ πότε καὶ πού καὶ ολίγον καὶ ελαφροὶ Διήγ. πανωφ. 60. 2) Γιὰ πότε(ς) = πόσο γρήγορα: Γιὰ δέτε τὴν κερα Πετρού, τὴ γρά ρουφιάνω κείνη, ἰ γιὰ πότες εχαχάλιασεν ἓνα χρουσό τσικίνι! Φορτουν. (Vinc.) Γ' 524.

Ἐναρθρ. ὡς οὐς. = (προκ. νὰ ὀριστεῖ ἀκριβῆς χρον. στιγμὴ) τὸ πότε: Τοῦ ἰδεῖν τὸν ὁ ροὶ Μαφρές ἐπροσηκώθηκέν τον, ἰ ἀπὲ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ, σιμά του τὸν καθίζει, ἰ ἄρξετον νὰ τὸν ἐρωτᾷ τὸ πότε ἦλθεν ἐνταῦτα Χρον. Μορ. Η 5789· οὐδεκιανεῖς ἐξώθη-κε νὰ μάθει τὴν ἡμέρα, ἰ οὐδὲ τὸ πότες γίνεται ἡ Παρουσία Δευτέρα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4717.

'πότε, σύνδ., βλ. ὁπότε.

ποτέ, ἐπίρρ., Σπαν. Α 43, Σπαν. V 191, Σπαν. Ο 96, Καλλίμ. 542, Ασσίζ. 193²³, 305¹⁸, 476²⁴, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 684, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffer.) 4424, Χρον. Μορ. Η 3783, Χρον. Μορ. Ρ 1114, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 237, 255, Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) 5, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 125, Λίβ. Esc. 466, Λίβ. Va 970, Αχιλλ. L 303, Αχιλλ. (Smith) N 33, Φαλιέρ., Ενύπν.² 5, Ανακάλ. 113, Σφρ., Χρον. (Maisano) 78²⁴, Ch. pop. 397, Χούμνου, Κοσμογ. 135, Θησ. Πρόλ. (Κακλ.) 59, 243, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 294, 1397, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 22², 239², Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 140²⁸, Κυπρ. ερωτ. 111⁷, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 432, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 58, Επιστ. Ηγουμε. 175³⁸, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1306, Στάθ. (Martini) Γ' 375, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 24r, Ροδολ. (Αποσκ.) Πρόλ. Μελλ. 73, κ.π.α.: ποτές, Ασσίζ. 409¹⁵⁻⁶, Ιστ. Βλαχ. 534, 854, Πρόλ. εἰς ἐπαινον Κεφαλλην. 75· ποττέ, Μαχ. 10⁵, 42¹⁸, 44², 48²⁵, 184², Δαμασκ., Λόγ. κεκομ. (μετάφρ.)² 18, 644, 646, Θρ. Κύπρ. M 16, 484, Κανον. διατ. Α 193· ποντές, Διήγ. Αλ. V 84.

Τὸ ἀρχ. ἐπίρρ. ποτέ. Ὁ τ. ποτές καὶ σήμ. λαϊκ. Ὁ τ. ποττέ καὶ σήμ. στὸ κυπρ. ἰδιῶμα (Σακ. Κυπρ. Β' 757, Λουκά, Γλωσσάρ.). Ὁ τ. ποντές σήμ. ἰδιωμ. (Ζαφειρίου, Ἰδιῶμα)

ωμ. Σάμ., Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ., λ. ποντέ, Χριστοδούλου, Κουζιαν.). Η λ. και σήμ.

1) (Αοριστολ.) κάποια στιγμή, κάποτε: Καλλίμ. 1180, Λίβ. Va 1759, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 319^ρ, Σεβήρ., Ενθύμ. 28²⁸ εκφρ. (1) ποτέ καιρού = πριν από καιρό, παλιά: ποτέ καιρού εχασμήσετον οκάτις κατά τύχην! και τώρα εποίκεν τον σταυρόν και τώρα απεσφραγίσθη Γλυκά, Στ. 61· (2) ποτέ τω καιρώ = ποτέ πια (βλ. και καιρός Εκφρ. 5): έστερξε την αγάπη με τοιούτο, ότι να χαλάσουνε τον τοίχο του Εξαμιλίου ... και ποτέ τω καιρώ να μην είναι εχθροί του Μουράτη Χρον. σουлт. 261¹⁵· ποτέ παιδιά διά γενιτσάρους να μη δεν τους επάρω, ούτε εγώ ούτε οι διάδοχοι της βασιλείας μου ποτέ τω καιρώ Ιστ. πατρ. 167²⁴· (3) ποτέ μεν ... ποτέ δε ... = (προκ. για εναλλάξ επανάληψη ενεργειών) άλλοτε ... άλλοτε ..., μια ... (και) μια ...: Ιερακοσ. 400³, Ψευδο-Σφρ. 390^{18, 19}. 2) (Με άρν.) ουδέποτε, σε καμιά χρονική στιγμή: Σπαν. Α 126, Ερμον. Η 343· η εκκλησία τους ήτον πολλά μακριά από την χώραν και ποτές δεν επήγαιναν έως εκεί με το να είναι μακριά Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 50^ρ (επιτ., με τη γεν. της προσωπ. αντων. μου, σου, του ...): εάν έλειπαν οι σαγιττές που εσφάξαν τα φαρία, ποτέ του ουδέν εκέρδαιναν τον πόλεμον εκείνον Χρον. Μορ. Η 4921· Πλέον ποτέ σου ου βλέπεις με, τήν ήθελες και ηγάπας! η γαρ ψυχή μου εσπάραξεν και παίρνει την ο Χάρος Αχιλλ. (Smith) Ν 1802· Οϊμένα, να 'βρω δε μπορώ ποιαν αφορμή ποτέ μου! σου 'δωκα στην αγάπη μου φόβο, Πανάρετέ μου Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 159.

Φρ. α) δεν έν' ποτέ = δε γίνεται, δεν μπορεί να είναι αλήθεια (βλ. και ν. Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 163]): αυτό τό λες δεν έν' ποτέ Φαλιέρ., Ιστ.² 589· **β)** να 'ναι ποτέ; = είναι άραγε δυνατό; μπορεί να είναι αλήθεια; (βλ. και ν. Gemert [ό.π. σ. 159]): Να 'ναι ποτέ να μ' αγαπάς ίσα κι εμπιστεμένα! εσύ που δείχνεις και ψοφάς και 'λιγωράς για μένα; Φαλιέρ., Ιστ.² 463.

Έναρθρ. ως ουσ. = μακαρίτης, συχωρεμένος: εμέ, του Αντζολου Σουμμάκη, του ποτέ σινιόρ Τζώρτζη Σουμμ., Ρεμπελ. 157· του Μπερτολδίνου, υιού του ποτέ Μπερτόλδου Μπερτολδίνος 91.

πότες, επίρρ., βλ. πότε.

ποτές, επίρρ., βλ. ποτέ.

ποτεστιάτης ο. — Βλ. και ποδεστιάτος.

Από το παλαιόιτ. ιταλ. *poiestate* (Battaglia, λ. *podestà*¹⁾· πβ. τ. ποτεστιάτος στο Meursius, σε κείμε. και έγγρ. του 13. αι. (LBG). Η λ. το 13. αι. (LBG).

Ο διοικητής στις γενουατικές κτήσεις της Ρωμανίας· (πιθ.) πρόξενος: είδαμεν και τον βασιλέα κυρ Ιωάννην τον Παλαιολόγον ... και αυτόν δη τον καπετάνον και ποτεστιάτην των εν τω Γαλατά Γενουιτών Λεονάρδο Τεμουντάτο Πανάρ. 74³¹.

?ποτζάμε το.

Από το ιταλ. *roggia* (Boerio και Battaglia) πιθ. αναλογ. προς περιληπτ. ουσ. της ιταλ. σε -me. Λ. πότζα σήμ. ιδιωμ. (επίρρ., Λάζαρης, Λευκαδ., Κονόμ., Ζακυθ. Λεξιλ.) και λογοτ. (ΑΛΝΕ).

(Ναυτ.) σχοινί δεμένο στη χαμηλότερη άκρη της αντένας που βρίσκεται στη δεξιά πλευρά του πλοίου, το οποίο εξυπηρετεί στη μετακίνηση του ιστίου προς την

υπήνεμη πλευρά (για τη σημασ. βλ. Kahane, GR I, 693 και Battisti-Alessio, Diz. etim., λ. *roggia*)· εδώ η χρ. του περιληπτ.: *ετούτον το καναβάτσον θέλεις να το μοιράσεις εις επτά μερτικά και τες τέσσαρες αμπατάρισε διά τες πόντες και το τρίτο διά το ποτζάμε Καραβ. 495¹⁶.*

πότζος ο μπόντζος.

Πιθ. από το βενετ. *pozzo* (Boerio και Κριαρ. [Κατά Ζουράρη σ. 377]) ή από το ρ. *ronzer* (Σπανάκης, Κρ. Χρ. 23, 1971, 188). Η λ. σε έγγρ. του 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 453) με ανάλογη σημασ.

Κάτι στο οποίο στηρίζεται κανείς, στήριγμα· (εδώ μεταφ.) καμάρι, υπερηφάνεια (για τη σημασ. βλ. Κριαρ. [Κατά Ζουράρη σ. 377] και Σπανάκης, Κρ. Χρ. 23, 1971, 188): *η θυγατέρα του η Αννέζα η παπαδιά είπε και λέγει ομπροστάς του ενορίτη του χωρίου Αγιο Σίλα απάνω εις τον μπόντζο τση ότι πως έχει τόλορα και τσικίνια ο κύρης τση να τα μετρά με το σταρομούζουρο και δεν έχει χρεία κανένα Κατά Ζουράρη 129.*

ποτηρά η, βλ. *ποτηριά*.

ποτήρι το, βλ. *ποτήριο*.

ποτηριά η· *ποτηρά*.

Από το ουσ. *ποτήρι* και την κατάλ. -ιά· πβ. αρχ. ουσ. *ποτηρία* (L-S Suppl.) που απ. και σήμ. στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων.). Η λ. και σήμ. (Κριαρ., Λεξ., Μπαμπιν., Λεξ.).

Το περιεχόμενο ενός ποτηριού: *Ήσυρα και δυο ποτηρές, μα αφού την τόση σκάση! την είχα, εις τσι φτέρνες μου εγροίκησα να πάσι Φορτουν. (Vinc.) Ε' 57.*

ποτήριο το, Ασσίζ. 43²⁹, 241⁵, 492^{5bc}, Ιερακοσ. 465²²⁻²³, Ερμον. Υ 335, Χρον. Μορ. Ρ 7760, Τζαμπλάκ. (Λαμπ.) 22, Φυσιολ. 343⁹, Γεωργηλ., Θαν. 341, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 398^r, Αρσ., Κόπ. διατρ. [662], Πηγά, Χρυσοπ. 106 (46) (πολλάκις), Παϊσ., Ιστ. Σινά 684· *ποτήρι*, Σταφ., Ιατροσ. 16⁴⁵³, Διγ. Α 4519, Τζαμπλάκ. (Λαμπ.) 16, Πεντ. Γέν. ΧΙ 13, Μαλαξός, Νομοκ. 188, Αρσ., Κόπ. διατρ. [696], Φαλλίδ. (Παναγ.) 55, 247, Ιστ. Βλαχ. 1659, 1672, 2122, Στάθ. (Martini) Γ' 431, Φορτουν. (Vinc.) Α' 107, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Αποκάλ. Ιω. ιε' 7· *ποτήριν*, Προδρ. (Eideneier) II 57-1 χφ Η κριτ. υπ., Ιατροσ. 23¹⁵⁸, Ερωτοπ. 338, Ιατροσόφ. (Oikonomu) 42^{3,4}, 88²¹, 92¹⁶, Πηγά, Χρυσοπ. 145 (54)· *ποτήριο*, Πηγά, Χρυσοπ. 106 (46), Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2969· *ποτήρι(ον)*, Διήγ. Αλ. G 272¹⁴, 288³⁴, Διγ. Ο 2402, Hagia Sophia φ¹ 502²³, ψ 614²⁵, f 597¹⁵, v 559³².

Το αρχ. ουσ. *ποτήριο*. Ο τ. *ποτήριν* στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *ποτήριν*). Ο τ. *ποτήρι* στο Meursius και σήμ.

1) Δοχείο ή κύπελλο (χωρίς λαβή) που το χρησιμοποιούμε για να πίνουμε νερό ή άλλα ποτά: Ορνεοσ. αγρ. 529⁶, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2908· φρ. *σηκώνω το ποτήρι* = κάνω πρόποση: *κείνοι οι χοντρότατοι σηκώνουν το ποτήρι, και διά όνομ' αυτουνών γίνονται σαν οι χοίροι* Ιστ. Βλαχ. 2127. 2) (Συνεκδ.) το περιεχόμενο ενός ποτηριού: *Μοιράζουσιν (ενν. οι Άραβες) και άλευρον από μισόν ποτήρι* (διακονίαν καθενός) από

το παραθύρι Παῖς., Ιστ. Σινά 1307· Δυο πέρπυρα ποτέ σωστά του διπλοκακομοίρη! δε μου 'δωκε ποτέ του εμέ, να πιω ένα ποτήρι! κρασί, κι εδά ξετρούμισεν ωσάν παιδί στην κούνια Φορτούν. (Vinc.) Γ' 350 (μεταφ.) προκ. για αφηρημένη έννοια (δηλωτικό της έννοιας): όσοι γεννώνται γεύονται ποτήριον του θανάτου Χρον. Μορ. Ρ 7758· εκείνο είναι ποτήριο πάθους και βάπτισμα θανάτου, αλλά πάθους σωτηρίου και θανάτου ζωοποιού Πηγά, Χρυσοπ. 106 (46)· ας συγχωρήσει ο Θεός και πάλε ανταμωθούμεν! θαρρώ καθολικής χαράς ποτήριον να πιούμεν Κυπρ. ερωτ. 133¹². 3) Το Ποτήριο της Θείας Ευχαριστίας: Εάν γίνεται ότι εις άνθρωπος κοσμικός, ού μία γυναίκα ιδεί ότι αγοράζει παρά κάτινος ανθρώπου, ού από καμμίας γυναίκας κανένα πράγμαν της εκκλησίας αφιερολογημένον, ού μονής, ώσπερ Ποτήριον, ού σταυρόν, μαντήλια ... ο νόμος ορίζει και η ασσίζα ότι όλον πρωτύτερα εντέχεται τα τοιαύτα πράγματα να στραφούν εις την αγίαν εκκλησίαν Ασσίζ. 291²⁶· είτι άλλον δύνασαι κάμε στας εκκλησίας,! καλά φαιλονοστίχαρα διά τας λειτουργίας,! δίσκους χρυσούς και αργυρούς και ιερά Ποτήρια Ιστ. Βλαχ. 1659· έτσι χύνει (ενν. ο ιερέυς) εις το Ποτήριον αίμα και ύδωρ, ώσπερ έρρευσεν και από την πλευράν του Χριστού Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ-Πάνου) φ. 398⁸. 4) Αγγείο ή πίθος που προορίζεται για οστά νεκρού: εις χρυσόν ένα ποτήρι,! ώσπου και εγώ να υπάγω! εκεί κάτω εις τον άδην,! τα οστά μου εκεί τότε! να τα βάλετε ομάδι Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. ΚΓ' [97].

Έκφρ. πικρότατον ποτήρι = μεγάλη πικρία, δοκιμασία (πβ. πίνω Φρ. 3): Οϊμέ, Νικανδρε, τούτο 'ναι στενότατο γιοφύρι,! τούτο 'ναι οϊμένανε, πικρότατον ποτήρι Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [794]. **Φρ.** Στρέφω το ποτήριον (πβ. φρ. απελθέτω (ή παρελθέτω) απ' εμού το ποτήριον τούτο (από την Κ.Δ.) σήμ., ΛΚΝ, στη λ., Μπαμπιν., Λεξ., λ. ποτήρι) = απαλλάσσω από δοκιμασίες: Τρίτο εξαναγιάγειρε (ενν. ο Ιησούς) στην προσευκήν του πάλι,! να στρέψει το ποτήριω το Θιον επαρακάλει Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2969.

ποτηροδίσκομα το.

Πιθ. από συμφ. των ουσ. ποτηροκάλυμμα και δισκοκάλυμμα.

(Πιθ.) κάλυμμα δισκοπότηρου: Ενδυτάς των ιερέων σωληνωτάς χρυσάς διακοσσίας (ενν. έκαμεν ο βασιλεύς), ποτηροδισκόματα και καλύμματα και αέρας χρυσοϋφάντους διά λίθων και μαργάρων χιλιάδες τρεις Hagia Sophia ω 531¹⁰.

ποτηροθήκη η.

Από τα ουσ. ποτήρι(ον) και θήκη η λ. σε Γλωσσάρ. (L-S· βλ. και LBG) και στο Βλάχ.

Χώρος όπου φυλάσσονται τα ποτήρια, ερμάρι ή τραπέζι: Θρόνος εκεί προσέκειτο χρύσεος μετά λίθων,! άδουσα λύρα θαυμαστή το μέλος αυτομάτως·! κύκλω ποτηροθήκη δε πήχεις εξ δέκα σχούσα·! αναβαθμούς είχεν οκτώ, και τούτων υπεράνω! ίστατο μέγας αετός Βίος Αλ. 5700.

ποτηροκάλυμμα το, Κώδ. Πάτμου I 21^{32,33}, Hagia Sophia α 459²¹, φ¹ 502²⁵, f 597¹⁷⁻¹⁸.

Από τα ουσ. ποτήρι(ον) και κάλυμμα. Η λ. το 10. αι. (L-S Κων/νίδη βλ. και TLG).

στο Du Cange (λ. ποτήρι), σε έγγρ. του 17. αι. (Μαυρομάτης, Θησαυρ. 20, 1990, 477, 486, 487) και στο ΑΛΝΕ.

Κάλυμμα του Αγίου Ποτηρίου: Ποτηροκαλύμματα και αέρας χρυσοῦφάντους (ενν. έκαμε ο βασιλεύς) διά λίθων και μαργάρων χιλιάδας τρεις Hagia Sophia ψ 615¹.

ποτηρόπουλον το.

Από το ουσ. ποτήρι(ον) και την υποκορ. κατάλ. -πουλον.

Μικρό ποτήρι: καν ας με εγέμιζαν το έν το ποτηρόπουλόν μου, | αμή λαλώ, και λέγουν με «περιπάτει εις το πηγάδιν» Προδρ. (Eideneier) IV 300 χφ C κριτ. υπ.

ποτίζω, Σταφ., Ιατροσ. 2²⁸ κ.α., Καλλίμ. 1619, 1961, 1962, Χρον. Μορ. Η 8301, Ρ 8301, Ερωτοπ. 109, Λίβ. Ρ 4, Λίβ. Sc. 2256, Λίβ. (Lamb.) Ν 30, Αχιλλ. L 491 κ.α., Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 880, Αλεξ.² 2056, Καρτιάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 43⁷, Πεντ. Γέν. II 6, Έξ. II 17, Αρ. V 24 κ.α., Πανώρ.² Δ' 410, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 374, Β' 323, Γ' 232 κ.α., Παλαμήδ., Βοηβ. 430, Ιστ. Βλαχ. 2262 κ.α., Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 2080, Γ' 1418, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 6, Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 341, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 12^{bc} κ.α., Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [220] κ.α., Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 6, 248, Ε' 206, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 135⁵, 195¹⁷ κ.α., Χρον. βασιλέων 1097, κ.π.α.

Το αρχ. ποτίζω. Η λ. και σήμ.

I. Ενεργ. 1α) Δίνω σε κάπ. (κ.) να πιει (κυρίως νερό): Καναν. (Pinto) 480⁷ εκατέβασεν το λαγήνι της ιπί το χέρι της και επότισέ τον Πεντ. Γέν. XXIV 18⁷ (προκ. για κρασί) μεθώ κάπ.: επότισαν το πατέρα τους κρασί τη νύχτα εκείνη, και ήρτεν η πρωτόκοκη και επλάγιασεν με το πατέρα της και δεν ένωσεν εις το πλάγιασμά της και εις το σήκωμά της Πεντ. Γέν. XIX 33⁷ β) (προκ. για ζώα) δίνω νερό, ποτίζω: ο γαΐδαρος μικρόν απιλογείται: (παραλ. 2 στ.) «Ούτως γαρ έχουν και εμέν ως έχουν και εσένα, | ταγίζουν και ποτίζουν με, βάνουν με εις τον στάβλον» Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 744. 2) (Προκ. για φυτά και τη γη) ποτίζω: Γλυκά, Στ. 225, Κορων., Μπούας 113, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 14³¹, Γ' 69³³, Δ' 101³ (μεταφ.): Εφάνη με εις παράξενον εσέβην περιβόλιν, | εις μυριοδενδροφύτευτον, εις άλλον εξανθισμένο, | τό εκόσμησεν ο Έρωσ βασιλεύς, τό ελάμπρυνεν ο Πόθος, | τό η Αγάπη επότισεν με τας γλυκότητάς της Λίβ. Esc. 620. 3α) Εμποτιζώ, διαβρέχω: ο πόλεμος ο φλογερός τη χώρα ν' αφανίζει | και με το αίμα το πολύ το χώμα να ποτίζει Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 535²² β) (ειδικά για οικοδόμημα, κατασκευή) εμποτιζώ, ενισχύω (για τη σημασ. βλ. Παπαγεωργίου, Μνήμη Π. Δικαίου 212 και Ιωαννίδου-Μπαρμπαρίγου, Λαογρ. ΙΔ', 1952, 138): ταύτα πράξας ούτως, | κατέφραξα την είσοδον ποτίσας πάντας λίθους | κασσίτερον προς τω χαλκώ Βίος Αλ. 5778⁷ Λοιπόν με μέγαν πρόθυμον αυτός ο Λωτ αρχίζει, | τρεις μήνες επειράζετο τα ξύλα να ποτίζει Χούμνου, Κοσμογ. 1184. 4) (Μεταφ.) α) διαποτιζώ, γεμίζω: την έχθραν τους επότισεν (ενν. ο διάβολος), την ακαταστασίαν | κι εγύρισε η γνώμη τως κι ήλθον σ' αποστασίαν Παλαμήδ., Βοηβ. 437⁷ Εγροίκησα μιαν ομορφίαν μέσα μου κι εκαρφώθη, | τα μέλη μ' όλα επότισε κι εις την καρδιάν ριζώθη Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [96]⁷ εκ του οίνου του θυμού της πορνείας της επότισεν (ενν. η Βαβυλών) όλα τα έθνη και οι βασιλείς της γης μαζί μετ' αυτήν επόρνευσαν Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Αποκάλ. Ιω. ιη' 3⁷ β) (με αντικ. ουσ. όπως θλίψη κ.τ.ό.) πικραίνω κάπ.: Λοι-

πόν οκάτι σήμερον η τύχη μου σκευάζει! και πάλιν άλλο βούλεται πικρόν να με ποτίσει Καλλίμ. 1796· Ροδόφιλος μ' επότιζε θλίψεις απειροτάτας, | χολάς πολλές απλήρωτας, τοιαύτας και τοσαύτας Βέλθ. 508· πάντας ο θάνατος επαίρνει τους στον Άδην, | και εκεί κάτω ποτίζει τους της πλάκας το φαρμάκι Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 484. 5) (Προκ. για δίκη) υποβάλλω κάπ. σε ειδικό βασανιστήριο (πβ. ά. ποντίζω 1β): κατακρινίσκει το δίκαιον, ότι εκείνον να τον ποτίσουν επεσαύτα ώσπερ να αγνωρίσουν την αλήθειαν Ασσίζ. 206¹⁷· αν το εμολόγησεν έμπροσθεν της αυλής με το θέλημάν του ή διατί τον επότισεν ή εκρεμάσαν τον και εσύραν τον ... εντέχεται να τον φουρκίσουν εκείνον οπου εποίκεν τον φόνον Ασσίζ. 86⁸.

II. (Μέσ.) πίνω (νερό για να ξεδιψάσω): Οι βρύσες ας φυράξουνσι κι όλες ας ξεραθούσι, | να μην ευρούσινε ποτέ νερό να ποτιστούσι (ενν. οι Τούρκοι)! Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 228¹²· (σε μεταφ.): στες βρύσες τες μουσαϊκές του νέου Ελικώνος, | ω κλάδοι της ποιητικής, δεύτε να ποτισθείτε, | υιοί του Τζάνε, ποιηταί γνήσιοι να γενείτε Εγκώμιο εις Τζάνε 5.

πότιμος, επίθ., Γλυκά, Στ. Β' 84.

Το αρχ. επίθ. πότιμος. Η λ. σε έγγρ. της Κάτω Ιταλίας του 13. αι. (Caracausi) και σήμ. στο κυпр. ιδίωμα (Φαρμακ., Γλωσσάρ., Andr., Lex.): πβ. λ. ποτιμάτ', ποτιγμάτ' στο ποντ. ιδίωμα (Andr., Lex., λ. πότιμος, Παπαδ. Α., Λεξ., λ. ποτιγμάτων).

Πόσιμος: Παῖσ., Ιστ. Σινά 1283· (προκ. για το Χριστό πβ. Lampe, Lex., στη λ. και λ. ύδωρ Η)): με την ταπείνωσήν της εκατέβη (ενν. η μακαρία Παρθένος) τόσον χαμηλά και τόσον βαθιά, οπου έβγαλε νερόν γλυκύ και πότιμον, τουτέστιν έγινε αξία να γεννήσει τον Υιόν του Θεού, ο οποίος είναι πηγή ύδατος ζώντος Ροδινός (Βαλ.) 116.

Το ουδ. ως ουσ. = υγρή τροφή: ως ένθους γενομένη εκάθητο ..., μήτε τι προσλαμβάνουσα τροφίμου ή ποτίμου, μήτε ομιλούσα το τυχόν Σφρ., Χρον. (Maisano) 52²².

πότιο το, Χρον. σουлт. 121^{19.20}, 140⁴.

Από το λατ. *potio*. Η λ. τον 9. αι. (LBG, λ. πότιον (Α)).

(Εδώ) φάρμακο σε υγρή μορφή: Εκραξε (ενν. ο Σελίμης) τον Ουσταράπη, τον πρώτον γιατρόν ..., και έταξέ του να τον δώσει δέκα χιλιάδες φλωρία ..., μόνε να μην κάμει αλλέως, περί να δώσει του γέροντα να τον φαρμακέψει, ως τον είχε μαθημένο να του δίδει πότια θεραπείας αυτ. 139³⁶· προκ. για δηλητήριο: έστερξε ο ελεεινός γιατρός και του edιάβη εις την τέντα του γέροντα και είχε ετοιμασμένο το πότιο αυτ. 140¹.

πότισις η.

Από το ποτίζω και την κατάλ. -σις. Η λ. σε Γλωσσάρ. (Steph., Θησ.) (βλ. και LBG), το Βλάχ. (πότησις) και το Somav.

Πότισμα· (εδώ προκ. για ζώα): Κείται δε (ενν. το φρέαρ) ως οχύρωμα πετρώδες εκτισμένον· | εις πότισιν των καμηλών έστιν αφορισμένον Παῖσ., Ιστ. Σινά 2076.

πότισμα το.

Το μτγν. ουσ. πότισμα. Η λ. και σήμ.

α) Πότισμα φυτών ή ζώων: *Τες βέργες εις το πότισμα βάν'* (ενν. ο Ιακώβ) *εις πάσα δεκάδα Χούμνου, Κοσμογ. 1481· Δίδομε δε προς αυτόν (ενν. τον σπανόν) επάνω της προικός και άλλα χαρίσματα, άτινα εισίν ταύτα' ... καματεμένον περιβόλιν να έχει απέσω αναχούχνιον και ελλέβορον, αρνήθιν, κλανήθιν ..., ορφανής μύγιας δάκρυον διά πότισμα Σπανός (Eideneier) B 136· β)* (εβραϊσμός) *ποτισμένος: εσήκωσεν ο Λωτ τα μάτια του και είδιεν όλο το κάμπο του Ιαρδέν, ότι όλη της πότισμα Πεντ. Γέν. XIII 10.*

ποτιστηράκιν το.

Από το ουσ. ποτιστήρι(ο)ν και την υποκορ. κατάλ. -άκιν. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Μικρή ποτίστρα ζώων: *Επήγεν κι εποκούμπισεν (ενν. ο Μωυσής) εις κάποιον γιοφυράκιν| απού 'χασιν τα πρόβατα κοινόν ποτιστηράκιν Χούμνου, Κοσμογ. 2122.*

ποτιστήριον το, Ιερακοσ. 368⁷· *ποτιστήρι, Χούμνου, Κοσμογ. 1479, 1486, 2123, Αλεξ.²950· ποτιστήριν, Χούμνου, Κοσμογ. 1298.*

Το μτγν. ουσ. ποτιστήριον. Ο τ. ποτιστήρι στο Soman. και σήμ. Ο τ. ποτιστήριν σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου).

Ποτίστρα ζώων: *Τα ποτιστήρια γέμωσεν (ενν. η Σεπφωρά), τα ζα της να ποτίσει,| κι άλλος οπού 'χεν πρόβατα θε να την εμποδίσει Χούμνου, Κοσμογ. 2125.*

ποτιστικός, επίθ., Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 303^{3,4}, 310¹³, 540¹⁸, 584⁴.

Από τον αόρ. του ποτίζω και την κατάλ. -τικός. Το ουδ. ως ουσ. σε έγγρ. του 12. (Caracausi, Kahane, H. και R., BZ 66, 1973, 7), 13. (LBG) και 17. αι. (Αλιπράντης, Αθ. 75, 1974-75, 113) και σήμ. (Κριαρ., Λεξ., στη λ.)· πβ. πληθ. ποτιστικά τα στο Soman. (λ. ποτιστής) και σήμ. (ΛΚΝ, στη λ.). Η λ. τον 7. αι. και σε έγγρ. του 12. αι. (LBG), στο Soman. και σήμ.

Που ποτίζεται, αρδεύεται (κυρίως για χωράφια): *δίδει του (ενν. ο Αντώνης Καρδάμης) και εις λιβέλον παντοτινόν αιώνιον κοτσενδέρει κάθα του λογής δενδρό και αδελφομοίρι οπού έχει στο χωριό Καρδαμιανά, ίτσι χωράφια ποτιστικά, ωσάν και άνυδρα αυτ. 642⁷.*

Το ουδ. ως ουσ. = κήπος ή χωράφι που ποτίζεται: *τάσσει του και του Γαβριλόπουλου το Σώχωρον, όλον το ποτιστικό αυτ. 721²³.*

ποτίστρα η ποτίστρια, Πεντ. Γέν. XXIV 20.

Το μτγν. ουσ. ποτίστρα. Ο τ. το 12. αι. (LBG), στο Soman. (λ. ποτίστρα) και σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου). Η λ. και σήμ.

Μέρος όπου πίνουν ή ποτίζονται τα ζώα, γούρνα ή σκάφη ποτισμού (βλ. και ά. γούρνα): *έστησεν τα ραβδιά ος εξεφλούδισεν εις τις γούρνες, εις τις ποτίστρες του νερού ος να έρτουν το ποίμινιο να πιουν, αναγναντίς το ποίμινιο, και εγγαστρώνουνταν όνταν έρχονταν να πιουν αυτ. XXX 38.*

πότιστρον το, Ιερακοσ. 367^{29,30}, 368⁵. — Βλ. και ποτίστρα.

Από τον αόρ. του ποτίζω και την κατάλ. -τρον· πβ. ποτίστρα. Η λ. το 12. αι. (LBG).

Ποτίστρα (εδώ για πτηνό): καθημέραν δε αλλασσέσθω το ύδωρ και πλυνέσθω το πότιστρον επιμελώς αυτ. 368⁶.

ποτόν το, Ορνεοσ. αγρ. 561²⁰, 563¹⁴, 571³, Διήγ. Βελ. χ 80, Διήγ. Βελ. Ν² 86, Ρίμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 131, Zygomalas, Synopsis 202 I 10, Διγ. Άνδρ. 318⁸, Ψευδο-Σφρ. 376²⁹, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 40· πιστό, Διήγ. Αλ. F (Konst.) 42⁵, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 173α^ν, Πηγά, Χρυσοπ. 104 (42), 106 (46), Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 234, Βοσκοπ.² 218, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1752 χφ Χ κριτ. υπ., Δ' 736, Ροδολ. (Αποσκ.) Δ' 383, Διήγ. ωραιότ. 344, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 165· πιστόν, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 98^ν, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1752, Ροδολ. (Αποσκ.) Δ' 476, Χριστ. διδασκ., 104, 152, 202, 368, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ. Ιω. στ' 55, Παύλ. Κολ. β' 16, Μπερτολδίνος 99· ποτό, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 240 κριτ. υπ.· ποτό(ν), Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 120, Κορων., Μπούας 41.

Το αρχ. ουσ. ποτόν. Ο τ. πιστό(ν) με επίδρ. του (να) πιω (Άνδρ.· πβ. και Παπαδ. Α., Λεξ.). Ο τ. πιστόν στο Meursius και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στη Ρόδο (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ.). Η λ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.), στην Κάρπαθο (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου) και στους τ. ποτό και πιστό, πιστί κοιν.

1) Καθετί που πίνεται (συχν. σε συνεκφ. με λ. που σημαίνουν «(στέρεη) τροφή, φαγητό»): Πένθ. θαν.² 536, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 163· Πολλά πιστά και φαγήτά επήρασιν μαζί τους (ενν. οι αρχόντισσες)! εις τα περιδιαβάσματα να 'χουν για τη ζωή τους Διγ. Ο 135· προκ. για το νερό: Κυπρ. ερωτ. 150², Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 40. 2) Οινοπνευματώδες ποτό: Σπαν. Ο 83· προκ. για το κρασί: Πιστά βασιλικά γεννά (ενν. ο τόπος μας) ογιά να τους ποτίζει (ενν. τους πρέντζιπους)! που άλλα ομορφύτερα ο κόσμος δε γνωρίζει Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλ. 79. 3) Κατανάλωση ενός ποτού, η πράξη του πίνω: Κι ουδέν εγκαταλείπετε ποτέ τον στρατηγόν σας, για φαγητόν ή για ποτόν, μα κάμετε το χρειός σας Κορων., Μπούας 71· Ποίησον κόντιτον (έκδ. κόντινον) και δος αυτώ (ενν. τω ιέρακι) ποτόν Ορνεοσ. αγρ. 567²⁸· προκ. για την οινοποισία: «φάγομεν, λέγει, πίομεν, αύριον γαρ αποθανούμεθα». Ακούεις τι ακολουθεί του λόγου εκείνου του φαγίου και του πιστού; Το αύριον αποθαίνομεν Πηγά, Χρυσοπ. 173 (3)· Αμή αυτός ο Μουσουλμάνος δεν ήκουε τα λόγια τους, μόνε ήτονε εις τα φαγία και εις τα πιστά και εις τα ξεφαντώματα και εις το κοιμητίο της μέθης Χρον. σουлт. 45²· Του Μερκουρίου δε ο νους δεν ήτον στο τραπέζι, ούτ' εις φαγίν, ούτ' εις ποτόν να κάθεται να παίζει. Μα μέσα εις το κούφος του επήδαν η ψυχή του, να πάγει εις τον πόλεμον ν' αυξήσει την τιμήν του Κορων., Μπούας 15. 4) Πόσιμο φαρμακευτικό παρασκευάσμα: Και α δε σε σώνει στά πονείς, ετούτο το βοτάνι, έπαρ' και τούτο το ποτόν και α λάχει να σε γιάνει Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 240· όσες επίνασιν ποτόν, να μην κάμουν παιδιά (παρ. 9 στ.) εκείνες πρόσωπον Θεού ουδόλως θέλουν ιδειν Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 149· εδώ, προκ. για δηλητήριο: Γιατί δε μ' έκραζες κι εμέν', οϊμέ, να μοιραστούμε! τ' άπονο εκείνο το πιστόν, αμάδι να το πιούμε Ροδολ. (Αποσκ.) Δ' 476· εκιαρίρισά τονε και γω, όντε μου 'λεγε πως εφαρμακεύτηκε, να του πάρω πιστό· λέγω του, ανέ θέλει κι άλλο φαρμάκι, εγώ να σου πάρω να φάεις όσο θέλεις Τσιφίγ., Επιστ. 169¹².

πότος ο, Βίος Αλ. 3470, 5963, Δούκ. 123³³, 261³, Έκθ. χρον. 8¹⁰ ποτός, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 22²⁸ κριτ. υπ., 29²⁸ κριτ. υπ.

Το αρχ. ουσ. πότος. Ο τ. με καταβιβ. του τόνου αναλογ. προς το ουσ. πιστό <ποτόν (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 564)· κατά Χατζ., Λεξ. από το αρχ. επίθ. ποτός· βλ. και Χατζιδ., Αθ. 43, 1931, 186, Μενάρδ., Αθ. 41, 1929, 53. Ο τ. τον 4. αι. (TLG, βλ. όμως και LBG), στον Πορφυρογέννητο, στο Σομάν. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., Παγκ., ό.π., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., Φαρμακ., Γλωσσάρ. κ.α.). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., Σακ., Κυπρ. Β' 756, Κουκ. ΒΒΠ Ε' 446,) και στο ΑΛΝΕ.

1) (Συχνά στον πληθ.) οίνοποσία, συμπόσιο, φαγοπότι, ευωχία: Διγ. Ζ 984, Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 137, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 22²⁸, Δούκ. 123²⁰. 2) Μεθύσι: Βίος Αλ. 3473. 3) Κατανάλωση ενός υγρού, πόση, πίοσιμο: είχαν ετοιμασμένα πάντα όσα έκαμναν χρείαν διά τον πότον της θαλάσσης Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 29²⁸. 4) Αυτό που προορίζεται για πόση, καθετί που πίνεται εις τ' αμάξια έθετο οψώνια και πότους Διγ. Ζ 263· Ο Αχιλλεύς εκ της πικρίας ημέρας δέκα εποικεν! άρτον μηδέν γευόμενος μηδέ πότου καν όλως, | αλλ' άρτον είχεν δάκρυα και πότον μοιρολόγια Αχιλλ. (Smith) Ν 1840, 1841. 5) Φάρμακο σε μορφή υγρού διαλύματος που λαμβάνεται από το στόμα: Ποτός Αράπη ιατρού Ιατροσ. κώδ. χλζ'.

ποττέ, επίρρ., βλ. ποτέ.

πού, επίρρ., Σπαν. Ρ 72, Γλυκά, Στ. 185, Λόγ. παρηγ. L 608, Ασσίζ. 164⁴, 266⁶, Διγ. Ζ 3339, 4252, Χρον. Μορ. Η 9141, Χρον. Μορ. Ρ 258, 2360, 3639, Βίος Αλ. 2152, Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 205, 431, Φλώρ. 1289, Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 314, Λίβ. Ρ 1273, 2368, Αχιλλ. L 852, Αχιλλ. (Smith) Ο 331, Μαχ. 170³², Δούκ. 75⁵, 205⁴, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3579, Απόκοπ.² 77, 420, Πεντ. Γέν. XXII 7, Δευτ. I 28, Κυπρ. ερωτ. 25¹, Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Β' 9, 105, Χίκα, Μονωδ. 178, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 820, Στάθ. (Martini) Β' 89 δις, Διήγ. πανωφ. 60, Πτωχολ. Α 295, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 88, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 239 δις, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 207¹⁹, κ.α.

Το αρχ. επίρρ. πού. Η λ. και σήμ.

Α' Επίρρ. 1) Ερωτ.· εισάγει ευθείες και πλάγιες ερωτ. προτάσεις α) σε ποιο τόπο, σε ποιο μέρος: Λίβ. Esc. 3656 δις, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 63, Ε' 163· (έναρθρ.): επίασα στράταν και κοπόν, το πού πάγω ου ξεύρω Λίβ. Va 2356· (εμπρόθ. με την πρόθ. από σε θέση επιθ.): εσύ αφηγήσου με το πώς ευρέθης ώδε, | γένος πατρίδος από πού και χώρας από ποίας Λίβ. Va 2903· β) προς ποια κατεύθυνση, προς ποιο μέρος: Κι όσον επαδιάβασεν (ενν. ο Καμπανέσης) τα μέρη Καλομάτας | κι ανάπαψεν τα άλογα, ομοίως και τον λαόν του, | βουλήν απήρεν πού να υπάει, πού να καβαλλικέψει Χρον. Μορ. Η 1750 δις. 2) (Τροπ.) πώς, με ποιο τρόπο: Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 525, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2601, Θρ. Θεοτ. 51 δις.

Β' Ως μόρ., σε επιφων. προτάσεις ή ρητορικές ερωτήσεις, προκ. να δηλωθεί α) έντονη απορία, έκπληξη: Πάλιν Αθήνα κόπτεται, πάλιν Αθήνα κλαίει: | «Ω Σωπολιάτες μου καλοί, πού να σας καταστήσουν· | ω γεωργοί παμφούμιστοι εις άπαντα τον κόσμον, (παραλ. 3 στ.) τώρα σκλάβοι εκλήθησαν και εις Περσίαν πάγουν!» Ανάλ. Αθ. 43· Ερω μου, πού 'ν' τα τόξα σου τά έδωκες εμένα; | Ερω μου, πού 'ν' η δύναμις τήν έδειξες εμένα; Αχιλλ. (Smith) Ν 1015, 1016· Οίμοι, τι πράξωμεν; Πού φύγωμεν; Ταύτα

και έτερα οι δυστυχείς κλαίοντες την αυτών ζωήν εταλάνιζον Δούκ. 299³⁰. β) έντονη άρνηση: Να λέσι (ενν. οι μανάδες), πού το ήλπιζαν γυναίκες τιμημένες, «οι άνδρες να μασε θωρούν έτσ' ανεψηφισμένες!» Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 278⁷.

Εκφρ. 1) Πότε και πού, πού και πού = ενίστε, μερικές φορές· αραιά και πού: καλόν ένι στον άνθρωπον να ξεύρει και την ώρα (ενν. της μίξεως).! Κι εις τετοιανάν ερώτησιν εις σοφός απεκρίθη·! νέος αν ένι ο άνθρωπος πού και πού ευλογήθη·! τους γέροντας ουδέ ποσώς, διατί πολλά τους βλάπτει Γεωργηλ., Θαν. 505· δεν ελείπαν κι οι σεισμοί, πότε και πού κτυπούσι,! άλλοι δεν τις ενιώθασι ή άλλοι τις γροικούσι Διήγ. ωραιότ. 941. **2)** Πόθεν πού = οπουδήποτε: σκόπησε πώς κάμνει το μερμούγκι,! οπου ξετρέχει πούθεν πού είναι σιτάρι κούκκι Δεφ., Λόγ. 216.

Φρ. πηγαίνω πού και κομμάτι = διασκορπίζομαι ηύρηκε το Χαρίδημο μ' όχθηρητα και με μάχη,! και το κοντάρι εσκορπίσε κι επήε πού και κομμάτι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1883.

που, επίφρ., βλ. όπου (I).

πούβετας, πούβετις, επίφρ., βλ. πώποτε.

πουγγάκι το, Αιτωλ., Ρίμ. Μ. Καντ. 11, Προσοψάς, Δράμα γενν. τυφλού 952· μπουγγάκι, Μπερτόλδος 82· πουγγάκιν, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 608.

Από το ουσ. πουγγί(ον) και την υποκορ. κατάλ. -άκι. Η λ. στο Du Cange (λ. πούγγη) και στο ΑΛΝΕ (γρ. πουγκάκι).

Μικρό πουγγί (βλ. και ά. πουγγί(ον) 1β): Αρχοντες, α δε σας έρεσα αυτά που εγενήκαν,! διέτεν αφ' τα πουγγάκια σας πόσα άσπρα ξοδιαστήκαν Κονταράτος, Στίχ. πολιτ. 1109.

πουγγί(ον) το, Μαρκάδ. 481, 525· μπουκί, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 462· μπουκί(ν), Διήγ. ωραιότ. 678· μπουκίν, Λίβ. Sc. 1417 πογγί· πούγγι, Πεντ. Δευτ. XXV 13· πουγγί, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 104 κριτ. υπ., Rechenb. 11², Πηγά, Χρυσοπ. 161 (35), Μετάφρ. «Χαρακτ.» Θεοφρ. 132, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 52^ν, Ροδινός (Βαλ.) 71, Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ανάστ. 288, Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 1591, 1594, 1599, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Λουκ. ι' 4, κβ' 35, Ιω. ιβ' 6· πουγγί(ν), Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2600, Παλαμήδ., Βοηβ. 1145· πουγγίν, Σπανός (Eideneier) Α 499, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 352, Λίβ. Ν 2258, Γεωργηλ., Θαν. 568, Ιατροσόφ. (Οικονομου) 75²², Εόμπλιν φ. 129^ι, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 67¹¹· πουκίν, Εόμπλιν φ. 129^ν.

Από το ουσ. πούγγα (Andr., Lex· βλ. όμως και Kahane, Sprache 387-8, 453, Meyer-Lübke, Rom. Etym. Wört., λ. *punga*, καθώς και Battaglia, λ. *punga*²) και την υποκορ. κατάλ. -ιον. Τ. μπουγγί σε έγγρ. του 18. αι. (Κουρσάρ. 21³⁹) και στο Στεφανόπ., Βιβλ. Στεφανοπ. 17. Για το σχηματ. του τ. μπουκί(ν) βλ. Georgac., Β-NJ 14, 1938, 147. Ο τ. πουγγίν σε έγγρ. του 18. αι. (Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 1, 1948, 125, 141) και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. πουγγί(ν), Λουκά, Γλωσσάρ., λ. πούγγα). Η λ. τον 6.-10. αι. (TLG), στο Meursius και σήμ· βλ. και LBG.

1α) Σακούλι, συν. από ύφασμα ή δέρμα: όταν εμπάσεις το κρασίν εις το πιθάριν

από τον ληνόν, έμπασον εις πουγγίν σινάπιν ή χάλδαλον φούκταν μίαν και πλέον και έμπασον αυτό εις το πιθάριν Ιατροσόφ. (Οικονομu) 75²⁰. Εμέτρησαν τας πενήντα χιλιάδες τα φλωρία και τες έβαλαν εισέν πουγγία (έκδ. εις έν πουγγία· διορθώσ.) και τα εβούλωσαν Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 19· β) (ειδικ.) σακουλάκι για τη φύλαξη μικρών αντικειμένων και χρημάτων· πορτοφόλι: απλώνω εις το περσίκιν μου, γυρεύω το πουγγίν μου, | διά στάμενον το ψηλαφώ, και αυτό γέμει χαρτία Προδρ. (Eideneier) III 101· πιάνουσιν το χέριν μου (ενν. οι ψυχές), βλέπουν το δακτυλίδιν. | Βγάνουν τάχα να το δούν και ευθύς ανεψυχώθην. | Το δακτυλίδιν δε ζητώ, βάνω το εις το πουγγίν μου | και πάλι εις αναζήτησιν εξέβηκα της κόρης Λίβ. Ρ 1110· Μπαίνει ο γενεραλίσσιμος στο κάστρο και ξανοίγει | τρίγυρα τόσες κεφαλές, και το πουγγί του ανοίγει | και των σολντάδων έδωκε διπλά και τους πληρώνει Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 328²⁰. (μεταφ.): αυτήν την Πάτραν την πτωχήν είχες παρηγοριάν σου, | πουγγίν σου και σακούλιν σου εις όλες τες δουλειές σου Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 89· (σε παρομ.): Οποιος παίρνει γυναίκα διά το πράγμα, το πουγγί πάγει στον άνδρα Μπερτόλδος 79. 2) (Συνεκδ.) νομισματική μονάδα διαφορετικής αξίας από εποχή σε εποχή (για το πράγμα βλ. Δημητριάδη, Εβλ. Τσελ. 78): ιερομόναχοι και μητροπολιτάδες (παραλ. 1 στ.) ... τον γέροντα κοιτάζουν (παραλ. 1 στ.)· ήύραν πολλά εγκλήματα, είπαν να τον καθήρουν, | ύστερα συμβουλευθήσαν με άσπρα να τον δείρουν· | δέκα χιλιάδες ασλανιά είπαν τον να τους δώσει (παραλ. 1 στ.). | Τρέχει και πάγει στο Γιωργήν για να τον αγιδιάσει, | να μπει μεσίτης λέγει του, να τα παρκατεβάσει. | Αυτός μεσίτης έγινε κι επαρκατεβάσέν τα, | επτά πουγγία τα 'καμεν και τ' άλλα χάρισέν τα Ιστ. μακαρ. Μαρκ. 446· Έτσι του ομιλήσασιν (ενν. οι καλαράσηδες και πεζέταιροι του Αλέξανδρου βοεβόδα), έπειτα προσκυνούσιν, | ένα πουγγί τους έριξε να διαμοιρασθούσιν Ιστ. Βλαχ. 1030. 3) Χρηματικό απόθεμα· περιουσία: Και εγώ επήγα εις τον βοϊβότα και έδωσα από το πογγί μου ένα πρόβατον Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 42· φρ. κάνω πουγγί = μαζεύω χρήματα, κάνω περιουσία (πβ. νεοελλ. φρ.: κάνω κομπόδεμα): Ετρέχανε (ενν. οι Τούρκοι) στ' αρχοντικά να βρούσινε να κλέψου, | και τες γυναίκες που 'ταν κει να έμπου να πομπέψου, | κι ήύραν τον τόπον εύκαιρον οπού δεν το θαρρούσα, | το πως δεν κάνουνσι πουγγί ετρώγοντα κι εσκούσα Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 563²².

πουγγόπουλον το· πουκόπουλον. — Βλ. και πουγκάκι.

Απο το ουσ. πουγγί(ν) και την υποκορ. κατάλ. -πουλον. Η λ. στο LBG (γρ. πουγκόπουλον).

Μικρό πουγγί: Εις γυναίκειον ρουν ποίησε τα λεγόμενα περίαπτα. Εις την λίγωσιν της σελήνης έπαρον αυγόν νωπόν και βάλε το εις βλαττί πουκόπουλον, και ας το κρεμάσει εις τον τράχηλόν της η γυναίκα Σταφ., Ιατροσ. 8²¹².

πουγιουρουλτί(ν) το, βλ. μπουγιουρουλντί.

πouγνάζω.

Από το ιταλ. *pugnare*.

Πολεμώ, μάχομαι: Ανίσως κι εις κοντόν τωρά πουγνάζω, | πριχού να ξηψυχήσω | και θάρρος να βιγλίσω, | τα μέλη μου να σώσουνσιν διστάζω Κυπρ. ερωτ. 91³⁵.

πουργούνα η, βλ. πιγούνα.

πούγουνας ο.

Από το ουσ. πουργούνι και την κατάλ. -ας· βλ. όμως για διαφορ. προέλ. Georgac., Glotta 31, 1951, 209.

α) Γένι (σκωπτ.): στον πούγουνά σου θέσομεν καμπόσον βρόμαν και κόπριον και αί αλίμονον, παραμύσερε Σπανός (Eideneier) A 84· β) πιγούνι: ο πούγουνάς της τερνευτός, τα δόντια μαργαριτάριν Διήγ. Αλ. Σεμίου. S 8.

πουργουνάτος, επίθ., βλ. πιγουνάτος.

πουργούνι, πουργούνιν το, βλ. πιγούνι.

πούδρα η· μπούτρα, Ασσίζ. 436¹⁶.

Από το γαλλ. *roudre*. Τ. πούτρα η και πούτρα τα στο κυπρ. ιδίωμα (Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ., λ. πούτρα, Γιαγκουλλής, Κυπρ. διαλ., λ. πούτρα) και τ. πλούντρα στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. πούντρα). Η λ. και σήμ., καθώς και λαϊκ. πούντρα.

Σκόνη, πούδρα (εδώ προκ. για φαρμακευτική χρήση): Ομοίως εάν είς ειδικός μου σκλάβος ασθενει ... είς ιατρός ... διδοί του καμμίαν πούδραν ή χόρτον δυνατόν να πγει αυτ. 184¹³.

πούθε, επίρρ., βλ. πόθεν.

πουθεμπού, επίρρ., βλ. ποθεμπού.

πούθεν, επίρρ., βλ. πόθεν.

πουθέν, επίρρ., βλ. ποθέν.

πουκάμισον το, βλ. υποκάμισον.

?πουκάνος· και ο πουκάνος ήρξατο υβρίζειν την ωτίδα Πουλολ. (Τσαβαρή)² 31 κριτ. υπ., εσφαλμ. γρ. αντί καπουκάνος· διορθώσ· πβ. αυτ. 41 (βλ. και Krawczynski [Πουλολ. σ. 35]). — Βλ. καπουκάνος.

’πουκάτω, επίρρ., βλ. αποκάτω.

πουκίν το, βλ. πουγγί(ον).

πούκλα η, βλ. μπούκλα.

πουκλάμι το.

Από το ουσ. πούκλα (βλ. ά. μπούκλα). Η λ. στο LBG, λ. πουκλάμι(ον).

Είδος κοσμήματος· ?πόρπη (πβ. ά. μπούκλα· βλ. και LBG, ό.π.): εκοιμήθη η δούλη του Θεού Μαρία ... και έδωκε διά την ψυχήν της στο μοναστήρι πουκλάμια και δακτυλίδια β’ Νεκρολ. φ. 233.

πουκλέριν το, βλ. μπουκλέριν.

πουκόπουλον το, βλ. πουγγόπουλον.

πουλάδα η, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 67.

Από το ουσ. πουλί και την κατάλ. -άδα. Η λ. σε έγγρ. του 14. αι. με διαφορ. σημασ. (Caracausi, Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 313· βλ. επίσης Kahane, Graeca et Romanica I 331· πβ. λ. πωλάδιον στο L-S Suppl.), στο Soman. και σήμ.

Νεαρή κότα: δίδομεν του αρρώστου το καλοκαίρι πουλάδα, οπού δεν έχει τόσην θερμότητα ως το πετεινόπουλον Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 191.

πουλάκι το, Φαλιέρ., Ιστ.² 668 κριτ. υπ., Περί ξεν. (Μαυρομ.) 394, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2148, 2301, 2332, 5248, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσηλου) 108¹, Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ 115²¹, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 673, 2138, Ε' 837, 844, Διγ. Ο 1953, Διακρούσ. 69⁵³, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 332¹⁵· πουλάκι(ν), Θησ. Δ' [75¹], Αχέλ. 702, Ροδινός (Βαλ.) 129· πουλάκιν, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 511, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 359, 361, 364, 382, 390, 392, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2100, 2103, 2674, Αχιλλ. L 383, 976, 978· πουλάκιον, Μπερτόλδος 36· πουλλάκιν, Κυπρ. ερωτ. 75²⁷.

Από το ουσ. πουλί και την υποκορ. κατάλ. -άκι. Τ. πουλλδάκι (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. πούλλα) και πουδάκι (Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ.) και σήμ. ιδιωμ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1α) Μικρό πουλί: Μέσα στα δέντρη κείνα τ' ανθισμένα, | που βόσκαν τα λαφάκια τα καημένα, | στη γη τη δροσερή, στα χορταράκια, | που γλυκοκιλαδούσαν τα πουλάκια ... Βοσκοπ.² 8· (σε προσωποπ.): πουλλάκιμ μου, τα δάκρυα σου βιγλώντα | μαθαίνεις με παντές ν' απομεινίσκω Κυπρ. ερωτ. 75²⁹· πουλάκια μου γλυκόλαλα ... (παραλ. 1 στ.) ... το λυτρωμό είδετε τση καρδιάς μου Πανώρ.² Ε' 386· (σε παρομοίωση): Κοιλέντερα να χύνονται έξω 'πό τα κουφάρια | να κείτονται στα αίματα, στην στράτα την καθάρια, | ήρχοντο τα κομμάτια τους ωσάν μικρά πουλάκια | άλλα στον κάμπον κι έπεφταν και άλλα στα χαράκια Διακρούσ. 84⁹· β) (μεταφ., προκ. να δηλωθούν αισθήματα τρυφερότητας αγάπης και θαυμασμού για κάπ.): και τις μου το επέρπαξε το ωραιόν μου το πουλάκιν | ωραιόν, πουπουλοτράχηλον, το φύλλον της καρδιάς μου; Ερωτοπ. 381· Θωρώντας τότες οι ιερείς τέτοιας λογής παιδάκι, | ελέγασι του Ιωακείμ ... (παραλ. 1 στ.) «αγάπησέ σε ο Θεός και έτσι όλοι το γροικούμε, | να σασε δώσει χάρισμα σ' αυτόνο το παιδάκι, | εις ομορφιά και εις φρόνεψη ζγουραφιστό πουλάκι» Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1675· (σε προσφών.): Ω πανέμορφη κουρτέσα, | παγκαλόμορφον περδίκι | και ωριά, πανώρια κόρη (παραλ. 6 στ.) ω τρυγονάκι μου γλυκύ και σπλαχνικόν πουλάκι, | αυτά τα μάτια γύρισε και προς εμέν δαμάκι Ch. pop. 196· (εδώ προκ. για την Παναγία): Χαίρε, πύργος εις την τιμήν, πουλάκιν της σπλαχνιότης Υμν. Παναγ. 3. 2) (Θωπευτ.) το ανδρικό γεννητικό όργανο· φρ. τρώω το πουλάκι = συνευρίσκομαι ερωτικά με κάπ.: πρέπει πασαμιά να στέκει με τη γνώση | και να προσέχει όσον μπορεί κανείς σ' αυτήν μη απλώσει. | Και συ όπου στέκεις και γροικάς, μικρή μου ταπεινούλα, | πρόσεχε όσον ημπορείς να είσαι μοναχούλα. | Μη θέλεις σκ τον γλυκασμόν να φάγεις το πουλάκι, | διατί στο πρώτο έν' νόστιμον κι ύστερα το φαρμάκι Δεφ., Λόγ. 475.

πουλακίδα η.

Από το ουσ. πουλάκι και την κατάλ. -ίδα. Η λ. και σήμ.

Νεαρή κότα, πουλάδα (για πιθ. σημασ. μικρός κόκκορας, νεαρό κοτόπουλο βλ. Croce, σ. 54): η αλουπού ... πλάθεται να είναι άρρωστη, διά να παγιδεύσει τες πουλακίδες Μπερτόλδος 51.

πουλαράκι το.

Από το ουσ. πουλάρι και την υποκορ. κατάλ. -άκι. Η λ. και σήμ.

Μικρό πουλάρι: πουλαράκι είχε μείνει! ορφανόν από μητέρα,! βουβαλάρη το ε-
δώκαν! κι έφαγε βουβάλας γάλα Πτωχολ. Β 170.

πουλάρης σ' πουλλάρης, Ασσίζ. 201⁷.

Από το ουσ. πουλί(ν) και κατάλ. -άρης.

Κυνηγός πουλιών: το αυτόν όρνιον πέφτει εις τα νήματα κανενού πουλλάρη και
πιάνει το αυτ. 200²⁰.

πουλάρι, πουλάρι(ν) το, βλ. πωλάριον.

πουλαρίνα η, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2782.

Από το ουσ. πουλάρι και την κατάλ. -ίνα. Η λ. σε έγγρ. του 16. αι. (Μαράς, Κα-
τάστιχο 149 Γ' 113^{3,7}) και σήμ. ιδίωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Καραν., Λαογρ. 14, 1952,
229, Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδίωμ.).

Θηλυκό πουλάρι: εις το χωρίον ετούτο φόρισι πεντακόσια εξακόσα οζά, έτσι
πρόβατα, αιγίδια, αρνιά, χοίρους, ...γαϊδάρους, πουλάρια, πουλαρίνες Κατά Ζουράρη
156.

πούλαρος ο.

Από το ουσ. πουλάρι και την κατάλ. -αρος. Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Παγκ., Ιδίωμ.
Κρ.² Δ' 565, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδίωμ., λ. πουλάρι(ν), Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ.,
Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδίωμ.).

Μεγάλο πουλάρι: Φιλονικιάν εκάμασιν αυτούνοι οι Γεραρίτες! ογιά το πότισμα
των ζων μ' αυτούς τους Αβραμίτες.! Κι από τα ζα σκοτώνουσι καμήλια και πουλάρους
Χούμνου, Κοσμογ. 907· (εδώ υβριστ.): Για γαϊδαρο, για πούλαρο, για χοίρο πάντα σ'
έχω,! τη βιβλογενεσία σου καλά τηνε κατέχω Κατζ. Ε' 339.

πούλβερη η, βλ. πόλβερη.

**πούλημα το, Πεντ. Λευιτ. XXV 33, Δευτ. XVIII 8, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 10^{111,114},
173⁶¹, 385 νδ' 1, νε' 1· πούλημαν· πώλημα, Πεντ. Λευιτ. XXV 29· πώλημαν, Ασ-
σίζ. 313²²⁻³· γεν. πουλημάτου, Πεντ. Λευιτ. XXV 27.**

Από το αρχ. (:) ουσ. πώλημα (και σε επιγρ., L-S)· πβ. πωλώ>πουλώ (βλ. ΛΚΝ). Ο
τ. πούλημαν και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Σακ., Κυπρ. Β' 757). Η γεν. πουλημάτου και
σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. πούλημα). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) Η πώληση: εντέχεται γ' ημέρας να διαλαλέται εις την χώραν, και την γ' ημέ-

ραν να το αποβγάλει, ήγουν να το λεβριάσει πούλημα τελειωμένον Ασσίζ. 63²⁵. Περί σημαδίου πούλημα, ότι δεν πουλείται χωρίς θέλημα του έχοντος Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 174⁷⁰. 2α) Αυτό που έχει πουληθεί: να φτωχύνει αδερφός σου και να πουλήσει από τη διακράτηξή του, και να έρτει ο ΄ξαγοραστής του ... και να ΄ξαγοράσει το πούλημα του αδερφού σου Πεντ. Λευιτ. XXV 25· β) (ως σύστ. αντικ.): ότι να πουλήσετε πούλημα του σύντροφού σου, για να αγοράσεις από το χέρι του σύντροφού σου, μη παραπονέσετε ανήρ τον αδερφό του Πεντ. Λευιτ. XXV 14.

πουλημός ο.

Από τον αόρ. του πουλώ και την κατάλ. -μός. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

(Ως σύστ. αντικ.) πώληση: να είναι αν δεν ορεχτείς εις αυτήν (ενν. τη γεναίκα) και να την απεστείλεις του θελήματός της (θελημάτου της ?, βλ. λ. θέλημα(ν)) και πουλημό μη την πουλήσεις, με ασήμι μη καταδουλώσεις εις αυτήν Πεντ. Δευτ. XXI 14.

πουλησιά η, βλ. πουλησία.

πουλησία η, Φλώρ. 1041, Ολόκαλος 90⁶, 135^{6,7}, Χρον. σουлт. 37³, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 26²⁰, Ιερόθ. Αββ. 336· πουλησιά, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 803, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 170¹¹· πουλησιά, Φλώρ. 915, 918, 989, 1023.

Από το πουλώ και την κατάλ. -σία. Ο τ. πουλησιά (με απουράνωση του συριστικού, Bakk., Cret. St. 1, 1988, 20, Αναγνωστ., Αθ. 38, 1926, 155) στο Βλάχ. και σε έγγρ. του 16. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 86⁵⁷, 118¹¹, Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 13²³⁻⁴, 14²³, 15²⁴, 56³⁰, 174⁷, Β' 36⁶, 100¹⁸, 156²⁸, 165⁴, 309³¹) και 17. αι. (Αμάλθ. 10, 1979, 252) και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Αναγνωστ., ό.π.). Ο τ. πουλησιά σε έγγρ. του 18. αι. (Μπόμπου-Σταμάτη, Πρακτ. Ε' Παν. Σ. 472, 474). Τ. πωλησία (<πωλώ+-σία) στο Χρυσόβ. του 1364 σ. 31. Η λ. στο LBG, σε έγγρ. του 16. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 23, 1980, 469, Γρηγορόπ., Έγγρ. 52²¹², Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 4, 1951, 10, 11, 12, 18, 21, 24, 26, 29, 30, 32, 39, 44, 48, 55, 64, 71, 78, 80, 84, 87, 91, κ.α.), 17. (Σκοπετέας, ΕΑΙΕΔ 3, 1950, 71, 72, Έγγρ. Σαντορ. 9³, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 24, 1981, 496, ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 449, Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 9, 1971, 163, Μανούσ., Θησαυρ. 2, 1963, 76, Γκίνης, ΕΕΒΣ 39-40, 1972-73, 216), 18. αι. (Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 5, 1954, 92) και σήμ. στο ιδίωμα της Χιμάρας (Βαγιακ., Πρακτ. Β' Συμπ. Γλωσσολ. Βορειοελλ. χώρου 17).

1) Η πώληση: οι κουμμερκιάροι, ως έμαθαν την πουλησιάν, ήλθαν και εξέταξαν ποίος επούλησε και τις αγόρασεν Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Δ' 99⁹· στη χώρα την εβγά-νου (ενν. την Τάρσια),| όπου 'τον το παζάρι των, εις πουλησιάν τη βάνου Ριμ. Απολ-λών. (Κεχ.) 1294· έκφρ. ινστρουμέντο (της) πουλησιάς = η απόδειξη, το συμβόλαιο της πώλησης (και σε έγγρ. του 16. αι. (Μέρτζιος, Κρ. Χρ. 15-16, 1961-2 β', 283, Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 23¹⁴, 152²², Β' 61¹⁴, 107¹², 156⁸, 227⁵, 252⁵, Γ' 6²¹⁻², 126¹¹· ι(ν)στρουμέντο της πουλησιάς σε έγγρ. του 17. αι. (Δικαιοπρ. έγγρ. (Σερ.) 133, βλ. και 134) και 18. αι. (Βουρδουμπάκις, Χρ. Κρ. 1, 1912, 486)· ιστρουμέντο τση πουλησιάς σε έγγρ. του 18. αι. (Βουρδουμπάκις, ό.π., 492)): ο μισσέρ Τζονάνες Βαρούχας ..., έστοντας και να έχει κάποια χωράφια και αμπέλι ... πουλημένα ..., καθώς ... φαίνονται με τα ινστρουμέντα τω πουλησών ... Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 170⁴. 2) Το αντικείμενο της πώλησης: έδωκέν του αμάχι να κρατεί ... καμιζότο ένα ... , ώστε να του δώσει τα άνωθεν υπέρπυρα σπ',

οπού 'ναι το ρέστος ... όξω από κείνα τα πρώτα, οπού φαίνεται ... κι έχει παραλαμπα-
σμένα ή τσι πουλησές Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 170¹⁰.

πούλησις η, βλ. πώλησις.

πουληστής ο. — Βλ. και πουλητής.

Από τον αόρ. του πουλώ και την κατάλ. -τής (πβ. πουλητής). Πβ. λ. πουληστικό
σε ποντ. άσμα (Παρχαρίδης, Λαογρ. 9, 1926-8, 136).

Πωλητής: ήτον τόσον το πλήθος εκεινών οπού ήτον ολοτρόγυρα, οπού εκινδύνε
να πνιγούν από το πλήθος οι πουληστάδες Μπερτολδίνος 115.

πουλητής ο, Ασσίζ. 37^{16, 30}, 42³¹, 43^{1, 5-6, 15}, 45^{13, 23}, 196²⁴. — Βλ. και πουληστής.

Από το αρχ. ουσ. πωλητής· πβ. πωλώ>πουλώ. Πληθ. πωλητάδες σε έγγρ. του 16.
αι. (Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 4, 1951, 87). Η λ. στο Βλάχ., σε έγγρ. του 16. (Βισβίζ., ό.π., 9, 19, 27,
30, 39, 44, 49, 52, 71, 73, 74, 78, 79, 81, 87, Κασιμ., Έγγρ. 182 (273), 188 (279), Μαράς,
Κατάστιχο 149 Α' 189, 340, Β' 38, 185, 186, Γ' 55, 146, 176, 197, 261), 17. (Αμάλθ. 10,
1979, 164, 165, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 487), 18. αι. (Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 1,
1948, 129) και σήμ.

Πωλητής: Δύο άνθρωποι, ο πουλητής και ο αγοραστής 'σάζονται μέσον τους οι
δύο τους να ποίσουν μίαν πραγματείαν, και ο πουλητής πουλεί το εδικόν του και λαμ-
βάνει απέ τον αγοραστήν έναν μέρος απέ το εδικόν του ..., ο πουλητής ουδέν ημπορεί
πλέον να μετανώσει απέ την πούλησιν, ..., αμέ ένι κρατήμενος με το δίκαιον και με την
ασσίζαν ο πουλητής ν' αποβγάλει εκείνον το πράγμαν τό επούλησεν αυτ. 38^{1, 2-3, 5, 8}
(εδώ προκ. για τελάλη που διαλαλεί τηνπραμάτεια του): Εάν γένηται ... ότι κανέναν
πράγμαν εκλέψαν, και εκείνον το πράγμαν εδόθην να το πουλήσουν ενού διαλαλητή
της χώρας, και το πράγμαν επεριορίσαν το ..., και ο βισκούντης αρωτά τον διαλαλητήν
«απόθεν επήρες τούτον το πράγμαν ...;» και ο πουλητής απολογάται ... αυτ. 196²⁹.

πουλητιός ο, Ασσίζ. 52^{2, 24}, 43¹⁷, 197²⁵, 250²¹, 251¹⁸, 286¹⁰, 448^{8, 10, 16, 18, 20, 28, 31}, 449^{1, 2}. —
Βλ. και πουλητής.

Από το ουσ. πουλητής και την κατάλ. -ιός (πβ. αγορασιός, εγκαλετιός κλπ.)
βλ. και Hadjioannou, Beginning of Cyp. Dial. 300.

Πωλητής: Περί του πουλητιού και του αγοραστού οπού λαμβάνει ένα μέρος πλέ-
ρωμαν απ' εκείνον τό επούλησεν εκείνου του αγοραστού ... Εάν ... άνδρες, ο πουλητιός
και ο αγοραστής, συμπαύουσι μέσον τους να ποίσουν πραγματείαν, και ο πουλητιός
πουλεί το εδικόν του και επερίλαβεν απέ τον αγοραστήν ένα πράμαν απέ την υπόθεση
της πούλησης, ού ένα μόνον τραχί διά πλέρωμαν, ο πουλητιός ουδέν εμπορεί να μετα-
νώσει απ' εκείνην την πραγματείαν τήν εποίκεν ..., αμμέ ένι κρατημένος με δίκαιον ...
ο πουλητιός να δώσει εκείνον το πράγμαν του αγοραστού αυτ. 286^{18, 22, 23, 26, 29}.

πουλητίτσης ο πουλητισίτσης· πωλητίτίτσης, Προδρ. (Eideneier) IV 552 χφ
V κριτ. υπ. — Πβ. πουλητσάτσης.

Από το ουσ. πουλητής και την κατάλ. -ίτσης.

Πωλητής (υποκορ.) (βλ. και Eideneier [Προδρ. σ. 259]): ο πουλητσίτης ο πτωχός, ο λερωμενοστόλης αυτ. IV 552 χφ P κριτ. υπ.

πουλητσαάκης ο, Προδρ. (Eideneier) IV 552 χφ C κριτ. υπ.: πουλητσαάτης. — Πβ. πουλητίτης.

Πιθ. από το ουσ. πουλητσίτης (βλ. πουλητίτης, πβ. πουληστής· βλ. και Eideneier [Προδρ. σ. 259]). Ο τ. στο LBG.

Πωλητής (υποκορ.) (βλ. και Eideneier, ό.π.): ο πουλητσαάτης ο χονδρός, ο λερωμενοστόχος αυτ. IV 552.

πουλητσαάτης ο, βλ. πουλητσαάκης.

πουλητσίτης ο, βλ. πουλητίτης.

πουλί το, Rechenb. 53¹, Φαλιέρ., Ιστ.² 270, 299, Θησ. Η' [63²], Ch. pop. 311, 355, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1019, 1425, Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 361, Πεντ. Γέν. III 24, VI 20, XV 10, Λευιτ. I 14, Δευτ. IV 17, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 3⁸, 91¹⁶, Δωρ. Μον. (Βαλ.) 42, Πανώρ.² Α' 267, Ε' 298, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 489, Ιστ. Βλαχ. 212, 2345, Θρ. Κων./π. Βαρβ. 35, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1619, Β' 554, Δ' 1180, Διήγ. πανωφ. 58, Λίμπον. 198, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 107, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 201, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 422²⁵, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. ι' 29, κ.α.· πλι, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 888· *πουλί(ν)*, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 455, Σαχλ. Β' (Wagn.) P 26, Σαχλ., Αφήγ. 693, Αχιλλ. (Smith) Ο 554, Απόκοπ.² 89, Αχέλ. 8, 1088· *πουλίν*, Σταφ., Ιατροσ. 11²⁹³, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 18, 364, 587, 654, Περί ξεν. (Μαυρομ.) 359, 381, Ερωτοπ. 374, 699, Λίβ. P 778, Λίβ. Sc. 85, Λίβ. (Lamb.) N 138, 145, 149, Λίβ. Esc. 144, Λίβ. N 1063, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2101, Αχιλλ. (Smith) N 367, 786, 814, 1142, Φυσιολ. (Legr.) 176, 223, Φαλιέρ., Ιστ.² 63, Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 170, Απόκοπ.² 217, Κορων., Μπούας 32, κ.α.· *πουλί(ο)ν*, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 803, Διήγ. παιδ. (Τσιουπ.) 189, 259, Αχιλλ. L 253, 500, 502, 798, Παρασπ., Βάρν. C 194, 421, 426, Αργυρ., Βάρν. K 184, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 96^v, 98^r, 361^r, Πτωχολ. α 808, 812, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 43⁸, 51¹¹, Δ' 115⁴⁴· *πουλίον*, Zygomalas, Synopsis 264 Π 35, Αρσ., Κόπ. διατρ. [631], [1177], [1180], Διγ. Άνδρ. 314¹⁶, 375²¹, 384⁹, 391²⁸, Μπερτόλδος 38, 39, 40, 41, 78· *πουλλίν*, Φυσιολ. 372²⁵, Θρ. Κύπρ. M 543, Κυπρ. ερωτ. 24⁹, 75¹, 77², 95³¹ κ.α.· *πωλίν*, Προδρ. (Eideneier) I 100· *πωλί(ο)ν*, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 688 κριτ. υπ.), Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. ΙΗ' [339], [342].

Από το ουσ. *πουλίον*, υποκορ. του ουσ. *πούλος* (βλ. ά.) (βλ. και Χατζιδ., MNE Α' 636 κε.). Ο τ. πλι και σήμ. ιδιωμ. [Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπείρου Α' 311 (πλ'ι), Δουγά-Παπαδ.-Τζιτζιλής, Γλωσσ. ιδίωμ. ορ. Πιερίας 481 (π'λι), Δημητρίου, Λεξ. Σάμ. (π'λι)]. Ο τ. *πουλίν* τον 9. αι. (TLG). Ο τ. *πουλίον* σε πάπυρ. του 7. αι. (L-S Suppl. γρ. *πουλλίον*· για πιθ. πρωιμότερη εμφάνιση βλ. Sophocle., λ. *πουλλίον*, καθώς και Χατζιδ., ό.π., σ. 647) και σε κείμε. του 18. αι. (Τραπεζούντιος, Νομοκ. 592). Ο τ. *πουλλίν* και σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 758, Λουκά, Γλωσσάρ. Παπαδ. Α., Λεξ., *πουλλί(ν)*, Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου)· βλ. και σημερ. ιδιωμ. *πουλλδί(ν)* (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ.). Τ. *πωλίον* σε σχόλ. (L-S Suppl.) και στο Du Cange, App. Ο πληθ. *πουλία* στο Meursius. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1α) Πουλί, πτηνό: Πουλίν αν βάλεις εις κλουβίν και ποιήσει τρεις ημέρας! ... ου δύναται πετάσειν Γλυκά, Στ. 226· Τότε άνοιξε ο Κιβωτός και τα πουλιά επετάσα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1484· Εγώ κρατώ το οσπίτιν σου και την υποταγήν σου, | δουλεύω τα παιδιά σου παρά βαβάν καλλίστην, | οικονομώ τα κατά σε, τρέχω, μοχθώ, διώκω, | και κάμνω λινοβάμβακον ιμάτιν και φορώ το (παρ. 6 στ.) και συ καθέξεσαι ως πωλίν χασμένον εις το βρώμα, | και καθημέραν προσδοκάς τι να σε παραβάλω Προδρ. (Eideneier) I 100 (βλ. Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Α' 339 σημ. 1· για διαφορ. ερμηνεία και προέλ. βλ. Eideneier [Προδρ. σ. 260])· (εδώ προκ. για κυνηγετικό πουλί): με μπαρούνηδες, με αφέντες ή με καβαλλάρηδες (ενν. να συντύχεις) ... για άλογα, για πουλιά, για σκύλλους και πάσα άλλον πράμαν του διλιτιασμάτου Ξόμπλιν φ. 130· (εδώ συνεκδ. προκ. για κρέας πουλιού): τα ... φαγητά οπού έτρωγαν (ενν. ο Διγενής και η κόρη) ήσαν ελάφια, πουλιά, αίγες, χοίροι άγριοι και πάσα κυνήγιον άλλον Διγ. Ανδρ. 363· (σε προσωποπ.): Βλέπω τα κι εσυνάχθησαν εντάμα τα πουλιά, | κάθονται, συμβουλευονται και συχνοψιθυρίζουν Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 374· πουλιά, ..., κλαύσατε μετ' εμένα Διακρούσ. 113²⁶· (σε παρομοίωση): Και δε μιλώ για ... την δόλια μάννα, | που λακταρίζει ωσάν πουλί ακούγοντας το θάμα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3421· το νου τση εγροίκα (ενν. η Αρετή) σαν πουλί να φύγει, να πετάξει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 982· Ρίξε μ' αυτό το σίδερο εκείνο οπού σε ρίχτει, | οπού δεμένο σε κρατεί σαν το πουλί στο δίχτυ Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 140· πέταν (ενν. ο καβαλάρης) ωσάν το πουλί Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 186²⁰· Φεύγει ο καιρός σαν το πουλί, τα πράματα γερούσι | όλα του κόσμου πάντοτες τα χόρτα δεν αθιούσι Πανώρ. Γ' 135· β) (συνεκδ.) καλλιτέχνημα (πβ. πουλίτισιν α) ή διακοσμητικό μοτίβο με μορφή πουλιού: Τριγύρου εκατασκεύασεν (ενν. ο βασιλεύς) εκείνου του κολύμβου | αργυροκατασκεύαστα παγώνια και περδίκια | και γερανούς και ψιττακούς και κύκνους και τρυγόνας· | ανέβαινεν και το νερόν εκ μηχανής εκείνου, | καθένα δ' από τα πουλιά κιλάδει την λαλιάν του. | Εις μέρος πάλιν τα έμψυχα πουλιά εκιλαδούσαν | κι εκείνα τα μηχανικά κι αναισθητα πουλιά | εσυνερίζοντο λοιπόν τα αισθητά και ζώντα Διγ. Ζ 102, 104· άσπρον βλαττίν εφόρεσεν (ενν. ο Αχιλλεύς) με τα χρυσά πουλιά | και απανωφόριν κόκκινον μετά λιθομαργάρων Αχιλλ. (Smith) Ν 1187· γ) (μεταφ., προκ. να δηλωθούν αισθήματα τρυφερότητας και στοργής για κάπ.): σγυρεύει (ενν. η κόρη) και καταρωτά ... δι' εμένα: | «Τι κάμνει το αδόνι μου, τι κάμνει το πουλί μου;...» Ερωτοπ. 373· από τ' αδόνια τά λαλούν έναν πουλίν εσ' είσαι (ενν. κυρά μου) Ερωτοπ. 572· (σε προσφών.): Πώς να βαστάζω τον καιρόν, πώς να τον υπομείνω, | σαν λείψω εκ το πλάγι σου, πουλί μου ηγαπημένο; Ch. ρορ. 306· Πλια γλήγορα ήθελε βγει η καρδιά μου | σήμερα απού το στήθος μου η καταπληγωμένη, | και η ψυχή μου να διαβεί στον Άδη η πρικαμένη, | παρά να απαρνηθώ ποτέ τον πόθο σου, πουλί μου Φορτουν. (Vinc.) Γ' 445. 2) Μικρό πουλί, νεοσσός: Πιάσον χελιδόνας πουλίν και τύφλωσον αυτό με το βελόνι Ιατροσόφ. (Οικονομu) 41¹⁸· καθώς μαζώνει η όρνιθα τα πουλιά της αποκάτω εις τες πτερούγες της Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. κγ' 37. 3) Έντομο: Εις παραθύρι κρέμετον ένα πουλί τριτζόνι Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 77¹. 4) Άγγελος που φρουρεί ιερούς τόπους· χερουβείμ: εσκήνωσεν (ενν. ο Θεός) από ανατολικά του περιβολιού της παράδεισος τα πουλιά κι εγλαμπράδα του σπαθιού οπού γυρίζεται να φυλάξει τη στράτα δέντρου της ζωής Πεντ. Γέν. ΙΙΙ 24· (εδώ συνεκδ. ως καλλιτέχνημα ή διακοσμητικό

μοτίβο): να κάμεις δυό πουλιά (ενν. στο σεντούκι = στην Κιβωτό της Διαθήκης) μαλαματένια Πεντ. Έξ. XXV 18· να κάμεις κουρτίνα ... κάωμα λογαριαστή· να κάμει αυτήν πουλιά Πεντ. Έξ. XXVI 31. 5) Κεντητό ύφασμα με παράσταση δικέφαλου αετού, επάνω στο οποίο στέκεται ο νεοεκλεγμένος αρχιερέας (εδώ πατριάρχης) και εκφωνεί το Σύμβολο της Πίστεως (για το πράγμα βλ. και Βεργωτής, Λεξ. λειτουργ., λ. αετός): Και μετά ταύτα έκβαλαν δικέφαλον πουλίον, ισιμά εις το βημόθυρον εκείνο το ωραίον (παραλ. 6 στ.). Και πήγε (ενν. ο μητροπολίτης Ιώβ) και εστάθηκεν απάνω στο πουλίον, | και πάντας επροσκύνησεν απέκ' εκ το πουλίον. | Και έπειτα τον έδωκαν το μέγα το βιβλίον, | να είπει εις τους άπαντας το Σύμβολον το θείον Αρσ., Κόπ. διατρ. [472], [480], [481].

Φρ. απέταξέ (μου/σου κ.ο.κ.) το πουλί = χάθηκε η ευκαιρία: Κι έχασαν (ενν. οι Ρωμαίοι) το βασίλειον εκ της απροσεξίας (παραλ. 2 στ.). Κύριος οίδε το λοιπόν αν το μεταϊδούμεν. | Απέταξέ μας το πουλί, υπάγει εις άλλα μέρη (παραλ. 3 στ.). Εμείς ουν απομείναμεν εις εύκαιρες ελπίδες **Φρ.** Κων/π. Βαρβ. 27· αν είχετε γνώσιν εις το κεφάλι, | δεν σας απέτα το πουλί να σας το πάρουν άλλοι Ιστ. Βλαχ. 2350.

Πούλια η· Πιλιά· Πουλιά, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 177¹.

Από το αρχ. πλειάς με αποβολή του -ς για εξομάλυνση της κλίσης κατά τα άλλα θηλ., ανάπτυξη του ου και αναβιβ. του τόνου κατά το πούλλια η (= κλώσσα) ή πούλλα η (= κόττα) (ΛΚΝ, Γεωργακ., ΛΔ 1, 1939, 76, Χατζιδ. ΜΝΕ Β' 294) ή από το πλειάς> πλειάδα με αποβολή της συλλαβής -δα και ανάπτυξη του ου (Γεωργακ., ό.π., 74, 75, Χατζιδ., ό.π.)· για διαφορ. ετυμ. της λ. βλ. Γεωργακ., ό.π., 74-75, Ανδρ., Λεξ., στη λ. Ο τ. Πουλιά στο Σομαν. και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (πουλειά, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., λ. πούλεια). Ο τ. Πιλιά και σήμ. ιδιωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., λ. πηλειά, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 565, πιλειά, λ. πούλεια, Μέγας, ΕΜΑ 3-4, 1941-42, 148, πιλειά· βλ. και Θαβώρ., Προσδ. ημερον. 43). Η λ. και σήμ.

Η Πούλια, ο αστερισμός των Πλειάδων: Κλαίτε με, τ' άστρα τ' ουρανού, τα νέφη, το φεγγάρι, | όλ' οι πλανήτες, κι η Πιλιά πρίκα για μένα ας πάρει! αυτ. 552⁶.

Πουλιά η, βλ. Πούλια.

πουλιολόγος ο, βλ. πουολόγος.

πουλίτσα η, βλ. πόλιτσα.

πουλίτσιν, Σταφ., Ιατροσ. 2⁴⁵, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 924, 1693, Πουολ. (Τσαβαρή)² 197, 388 κριτ. υπ., 397, Ερωτοπ. 475, Αχιλλ. (Smith) Ν 540, 816, Ημερολ. 55· πουλίτσι(ν), Αχιλλ. (Smith) Ο 258, Διήγ. Αλ. F (Konst.) 38⁸· πληθ. πουλίτσα, Λίβ. Va 148, 935, 2296.

Από το ουσ. πουλί και την υποκορ. κατάλ. -ίτσιν. Λ. πουλίτσιν στο Du Cange (πουλήτζιον, λ. πουλί). Ο τ. πουλίτσι και σήμ. ιδιωμ. (Georgac., The -ιτο- Suffixes 233).

α) Μικρό πουλί, πουλάκι: εκιλαδούσαν τα πουλίτσια επί τα δένδρη Διήγ. Αλ. Ε (Konst.) 39³· (σε παρομοίωση): όσα πουλίτσια πέτονται εις τους αλλότριους κάμπους, | τόσα φουσσάτα έσυρνεν και πεζικούς επήρεν **Φρ.** Κων/π. διάλ. 81· (σε προσωποπ.): κι

εσείς, πουλίτσια ταπεινά, κλαύσετε και θρηνείτε! την αξιοπρεπέστατην την Κωνσταντίνου πόλιν Θρ. Κων/π. (Mich.) 56· (εδώ προκ. για διακοσμητικό κατασκευάσμα με μορφή πουλιού, πβ. πουλί 1β): Γύροθεν δε του στόματος εκείνης της φλισκίνας! πουλίτσια εκάθηντο, γένη χρυσά παντοία, και το καθένα εξ αυτών ως έθος εκελάδει (παραλ. 1 στ.) Και ώσπερ ζώντα ίσταντο εκείνα τα πουλίτσια, τα άνω και τα κάτωθεν και όσα τα τριγύρου Βέλθ. 468, 471· β) (μεταφ., προκ. να δηλωθούν αισθήματα τρυφερότητας αγάπης και θαυμασμού για κάπ.): το στόμαν της (ενν. της αρχόντισσας) μικρούτσικον και ο λόγος της ωραίος, όντε μιλεί, να σου φανεί ότι πουλίτσιν έναι Ντελλαπ., Ερωτήμ. 291· Πουλίτσιν ηύρα εις το κλουβίν αγνώριστον του πόθου, απείραστον, αδούλωτον του έρωτος, της αγάπης Αχιλλ. (Smith) N 1377.

Η λ. ως τοπων.: Προδρ. (Eideneier) IV 120.

πουλλάκιν το, βλ. πουλάκι.

πουλλάρης ο, βλ. πουλάρης.

πουλλάρι(ν) το, βλ. πωλάριον.

πουλλέττα η, βλ. μπολέτα.

πουλλίν το, βλ. πουλί.

πουλολόγος ο, Νούκ., Μύθ. (Παράσσογλου) 11 δις· πουλιολόγος, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 40⁹.

Από το ουσ. πουλί και το β' συνθ. -λόγος. Τ. πουλολόος (Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιωμ., στη λ., Τσικής, Γλωσσ. Χίου), πουλολό'ος (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν.), πουλολόος (Ανδρ., Ελλην. 29, 1976, 34), πουλλολόος (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου) σήμ. ιδιωμ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (Κριαρ., Λεξ.).

Κυνηγός πουλιών: οι πουλολόγοι βγαίνασι, πουλάκια να σκοτώνου Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 332¹⁵.

πουλολογώ.

Από το ουσ. πουλί και το β' συνθ. -λογώ. Τ. πουλολοώ (Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιωμ., στη λ.) και πουλολο'ώ (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., λ. πουλολό'ος) σήμ. ιδιωμ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. (Μάνεσης, ό.π.), καθώς και λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Κυνηγώ πουλιά: Ρωμαίοι πλείσοι βγαίνασιν σπ' επουλολογούσα Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 275¹⁵.

πουλοπιάστης ο, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 865 ιη' 1, 4, Νομοκ. Αγ. Γεωργ. 147.

Από τον αόρ. του πουλοπιάνω (ουσ. πουλί και ρ. πιάνω απ. στο Soman.) και την κατάλ. -της. Η λ. στο Soman., σε παροιμ. (Κοραή, Ατ. Δ' 453, Κουκ., ΒΒΠ Ε' 446, Πολ. Ν., Παροιμ. Α' 27) και σήμ. ιδιωμ. (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., λ. πουλολό'ος) καθώς και στο ΑΛΝΕ.

Κυνηγός πουλιών, πουλολόγος: έκραξεν ο Αίσωπος όλους τους πουλοπιάστας και όρισέν τους ότι να του πιάσουν τέσσαρα πουλιά των αετών Βίος Αισώπ. (Παπα-

θωμ.) Δ' 115⁴⁰ (σε παρομοίωση): υφαίνουσιν δίχτυα διά να τους πιάσουν, ωσάν οι πουλοπιάστες τους οξούς Μπερτολδίνος 165.

πουλόπουλον το, Μπερτολδίνος 156.

Από το ουσ. πουλί και την κατάλ. -πουλον. Τ. πουλλόπ'λλον σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. στο LBG.

Μικρό πουλί, νεοσσός· (εδώ) κλωσσόπουλο: ο Μπερτολδίνος έπιασεν όλα τα ... πουλόπουλα και έδεσέν τα καθένα από ένα ποδάρι αυτ. 156.

πούλος ο.

Από το λατ. *pullus* (βλ. Χατζιδ., MNE Α' 636-652, Kahane, Graeca et Romanica II 82, 95, Οικονομ., ΑΠ 8, 1938, 59 κε.)· κατά Κοραή, Ατ. Α' 172 και Jannaris, Hist. Gramm. 294 από το αρχ. ουσ. πώλος. Τ. πούλλος σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 758). Η λ. σε πάπυρ. του 6. αι. (L-S Suppl.· γρ. πούλλος), στο Du Cange (ο πληθ. ήδη στο Meursius (γρ. πούλλοι, λ. πουλία)) και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.· γρ. πούλλος), καθώς και στο ΑΛΝΕ· βλ. και Μπαμπιν., Λεξ., λ. πουλί και πούλος.

Μικρό πουλί, νεοσσός: Διάχρισμα προφυλακτικόν πούλων ιεράκων Ιερακοσ. 390²⁸.

πουλουστρένα η, βλ. μπονεστρένα.

πουλώ, βλ. πωλώ.

πούμα το, βλ. πώμα.

'πουμακρά, επίρρ., βλ. απόμακρα.

'πουμακριά, επίρρ., βλ. απομακριά.

'πουμές, **'πουμέσα**, επίρρ., βλ. απομέσα.

πουμπάρδα, η, βλ. μπομπάρδα.

πουμπαρδιέρης ο, βλ. μπομπαρδιέρης.

πουμπαρδοχαλασμένος, μτχ. επίθ., βλ. μπομπαρδοχαλασμένος.

πουμπάρτα η, βλ. μπομπάρτα.

πούμπλικα, επίρρ.

Από το επίθ. πούμπλικος.

Δημόσια· (κατ' επέκταση) καθαρά, ανοιχτά: ο θεορρήμων Χρυσόστομος ... πούμπλικα και φανερά διδάσκει και φωνάζει ... ανίσως και απού ζώντα σου δεν έφτασες να κατορθώσεις όλα της ψυχής σου, ... εις το τέλος της ζωής σου όρισε τους δικούς σου αποθανόντα σου ... να σου βοηθήσωσιν με καλά έργα, ελεημοσύνες λέγω και λειτουργίες, καν εις τον εκείθεν κόσμον να 'μερώσεις τον λυτρωτήν σου Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 486.

πουμεπλικάρω *πουμεπλικάρω*, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 84¹⁸.

Από το ιταλ. *pubblicare*. Ο τ. σε έγγρ. του 17. αι. (Αμάλθ. 10, 1979, 163, Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 5, 1954, 68) και 18. αι. (Μπόμπου-Σταμάτη, Πρακτ. Ε' Παν. Σ. 452). Η λ. σε έγγρ. του 17. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 468, 473, Βαγιακ., ό.π. 84, 87, 88) και σήμ. ιδιωμ. (Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β').

Δημοσιοποιώ, γνωστοποιώ: Οι ... στιμαδόροι επουμεπλικάρα την άνωθεν στίμα ομπρός του μαστρο Κωσταντή Βενέρη και του κυρ Χριστόδουλου Καλομενόπουλου Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 83²⁰. (προκ. για τη δημόσια ανάγνωση διαθήκης μετά το θάνατο του συντάκτη της): Στας 9 του Γενοναρίου 1621 επέρασε από ετούτη εις καλύτερη ζωή η άνωθε τεσταδόρισσα, και επουμεπλικαρίστη και το παρόν τεσταμέντο αποπανωθιό εις το λείψανό τση Διαθ. 17. αι. 1¹⁰⁹⁻¹¹⁰.

πούμπλικος, επίθ., Διαθ. 17. αι. 2^{12, 47}, 3^{10, 328}, 4⁹⁹, 5¹⁸⁸, 7²¹⁶, 8^{9, 49}, 9^{12, 202}, 11¹². πού-πλικος, Διαθ. 17. αι. 1¹⁰⁵.

Από το ιταλ. *pubblico*. Πβ. Meursius, λ. *πούβλικον*, και Lampe, Lex., λ. *πouβλικός*, *πουμεπλικός*. Ο τ. σε έγγρ. των 13.-14. αι. (LBG, λ. *πούβλικος*, Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 329, λ. *πούμπλικος*) και 16.-17. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Γ' 222¹⁷, 328⁵, Μπουμπ., ΕΑΙΕΔ 8, 1958, 115, Έγγρ. Σαντορ. 16⁵³, Ζερβογιάννης, Αμάλθ. 14, 1983, 97) καθώς και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.). Η λ. σε έγγρ. του 17. αι. (Βαρναλίδης, Μακεδ. 19, 1979, 154, Μαυρομάτης, Μνήμ. Καλοκαιρινού 165, Αμάλθ. 12, 1981, 68) και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, ό.π.), καθώς και λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Δημόσιος: τους έβαλαν (ενν. τους Αποστόλους) εις φύλαξιν του δημοσίου, ήγουν εις την φυλακήν την πούμπλικαν Σανκταμαύρας, Πράξ. Αποστόλ. (Κακ.-Πάνου) φ. 56^ν. (προκ. για συμβολαιογράφο, του οποίου το αξίωμα θεωρούνταν δημόσιο για το πράγμα βλ. και Μπουμπ., ΕΑΙΕΔ 8, 1956, 112 κε., Βαγιακ., ΕΜΑ 3, 1950, 146 σημ. 21): ήκραξα εσένα τον παρών νοτάριον πούμπλικον Ιάκωβον Κουρτεζά ... οδιά να γράψεις και να τελειώσεις το παρόν μου τεσταμέντο Διαθ. 17. αι. 7¹¹.

πούμπουρα, επίρρ., βλ. *πίμουρα*.

πουναλλία η, βλ. *πουνιαλιά*.

πουναλλίος, **πουνάλλος** ο, βλ. *πουνιάλο*.

πουνέντες ο, Πορτολ. Α 2², 2 κριτ. υπ., 5¹⁷, 6¹³, 7⁴, 9^{2, 14}, 10^{3, 10}, 14¹ κ.α., Μαρτολόγιον (1540) 106 δις, 107, Κυπρ. χφ 161^ν *πονέντες*, Διήγ. εκρ. Θήρ. 111⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 526¹² *πονέντης*, Πορτολ. Α 191⁶, 192²⁰ κ.α. — Βλ. και *πονέντε*.

Από το ιταλ. *ponente* (βλ. Battaglia, λ. *ponente*, ΛΚΝ, λ. *πουνέντες*). Ο τ. *πονέντες* σε έγγρ. του 16. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 23, 1980, 502 και ΔΙΕΕΕ 24, 1981, 524) και σήμ. Ο τ. *πουνέντης* (από μεταπλ.) και σήμ. Η λ. σε έγγρ. του 16. και 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 23, 1980, 475 και 503, Καδάς, Βυζαντ. 14, 1988, 357) και σήμ. ναυτ.

1α (Ως κύρ. όν.) η Δύση: τότες ήλθαν και οι Φράγκοι εις την Κωνσταντινούπολιν από τον Πουνέντην και επέρασαν εις την Ανατολήν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-

Πάνου) φ. 321^ν β) (επιφρ., συν. με τη λ. λεβάντε) από ή προς τα δυτικοανατολικά (για τη σημασ. πβ. Battaglia, ό.π.): από το Τζερόρ ως το Σετεγράδι, πουνέντη λεβάντη, είναι μίλια η' Πορτολ. Α 192^ν έκφρ. περ πονέντε = προς τα δυτικά: εσύ την στράταν έσφαλες κι επήγες περ πονέντε, | κι εγκρέμνισάν μας τα νερά ως μίλια δεκαπέντε Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 163. 2) Οι χώρες της Δύσης, της Δυτικής Ευρώπης: από τούτον εβγήκαν δέκα βασιλείς και άλλοι αυθέντες ... και άλλοι πολλοί του πουνέντη οι αφέντες όλοι Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 113^ν. 3) (Ναυτ.) ο δυτικός άνεμος, ο ζέφυρος: η Ορά είναι καλό πόρτο διά πάσα άνεμον πουνέντη γαρμπή Πορτολ. Α 358²⁷.

πουνέντης ο, βλ. πουνέντες.

πούνια η.

Από το ιταλ. *rugna*. Τ. μπούνια σήμ. ιδίωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ.)· πβ. και σημερ. ιδίωμ. μπούνιο (Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. 344).

Αγώνας, φιλονικία· (εδώ) κόπος, προσπάθεια (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *rugna*1 σημασ. 12): Εκεί να δεις τους άνομους, επά κι εκεί γουγιάζον, | για να τονε σταυρώσουσι (ενν. το Χριστό), κι ένας τον άλλο βιάζον. | Ο γείς εγλάκα στα καρφία κι άλλος εις τα λαντζούνια, | φαγί δεν εγυρέψασι απού την τόσην πούνια Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3487.

?**πουνιά·** Χαράτσι όταν δεν έχουνσι να πληρώσουν, | τα πουνιά παιδιά τους θέλουν να δώσουν, | κι ωσάν τ' αρνιά τα σέρνουν, κι άλλ' ακλουθούσιν, | κι έρχονται στο παζάρι και τα πωλούσιν Τζάνε Εμμ., Μοιρολ. 140², πιθ. εσφαλμ. γρ. για προτεινόμενες διορθώσεις βλ. Ξανθ., Μελετ. 248.

πουνιαλιά η, Βεντράμ., Φιλ. 364, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1872· πουναλλία, Βουστρ. (Κεχ.) 186³.

Από το ουσ. πουνιάλο και την κατάλ. -ιά. Ο τ. από το ουσ. πουναλλίος ο (βλ. ά. πουνιάλο το).

Χτύπημα με πουνιάλο: ήρην (ενν. ο Σαρακηνός) τον ρήγαν κάτω στον γιαλόν και πάγει κοντά του και ακτυπά του μίαν πουναλλίαν του ρηγός εις τον λαιμόν Βουστρ. (Κεχ.) 138⁶.

πουνιάλο το, Βεντράμ., Φιλ. 218, 223· μπουνιάλο το, Φορτουν. (Vinc.) Β' 11· μπουνιάλο(ν) το, Γεωργηλ., Θαν. 60· πουνιάλο(ν) το, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1837· μπουνιάλος ο, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 13· πουναλλίος ο, Βουστρ. (Κεχ.) 310³, Βουστρ. (Κεχ.) Α 310³· πουνάλλος ο, Βουστρ. (Κεχ.) Β 311³· πουνίαλλος ο, Βουστρ. (Κεχ.) Α 308¹⁹, Βουστρ. (Κεχ.) Β 147⁹· πουνιάλλος ο, Βουστρ. (Κεχ.) 146^{8,9}, 308¹⁹, Βουστρ. (Κεχ.) Α 146^{8,9}, Βουστρ. (Κεχ.) Β 147⁸, 309¹⁹· πουνιάλο το ή πουνιάλος ο, Κατζ. Δ' 327, Στάθ. (Martini) Γ' 71, 203· πουνιάλον το ή πουνιάλος ο, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 247.

Από το ιταλ. *rugnale*. Τ. μπουνιάλον στο Du Cange, όπου και ο τ. πουνιάλον (λ. πουνιάλω). Πβ. σημερ. ιδίωμ. πουνέαλος ο (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. στο Meursius (λ. πουνιάλω) και λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Εγχειρίδιο: Και, ωσάν εσίμωσε κοντά (ενν. ο Σέρβος), έβγαλε το πουνιάλο του, οπού το είχε κρυμμένο, και εβάρησε του σουλτάν Μουράτη και τον εσκότωσε Χρον. σουлт. 27³⁰. Τόσα άρματα είναι τα 'θελες; 'Νους 'παινετού στρατάρχη! σπαθί, μουνιάλο και καρδιά μόνο του πρέπει να 'χει Φορτούν. (Vinc.) Γ' 18.

πουνιάλλος, πουνιάλλος ο, βλ. πουνιάλο.

πούντα η, Πορτολ. Α 186²², 187^{18, 19}, 191⁸, 202⁴, 224⁷, 225^{8, 20} κ.α.· πόντα, Πορτολ. Β 23¹⁴.

Από το ιταλ. ουσ. *punta* (Battaglia, λ. *punta*¹, ΔΚΝ, στη λ.). Ο τ. από το βενετ. ουσ. *ponta* (Boerio, ΔΚΝ, λ. πόντα), στο Du Cange, σε έγγρ. του 17. αι. (ΔΑΕ Κερκ. 12, 1975, 32) και σήμ. (Κριαρ., Λεξ., λ. πούντα). Η λ. στο Somav., σε έγγρ. του 17. (ΔΑΕ Κερκ. 12, 1975, 20) και του 19. αι. (ως τοπων., Μακεδ. Θ', 1969, 303) και σήμ.

1) Αιχμή, μύτη σπαθιού: Εις τούτο (ενν. το σημείο) βγαίνουν οι μορεσκάντοι αρματωμένοι και πάσι ομπρός του και τονε φοβερίζουν με τις πόντες των σπαθιών Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' μετά στ. 60' (εδώ, συνεκδ. το σπαθί): Στάσον σα με θωρείς εμέ, έχ' έτσι το σπαθί σου, | κράτει ψηλά την πόντα σου, σύγκλινε το κορμί σου Κατζ. Β' 78. 2) Χτύπημα από σπαθί (στον πληθ.) προκ. για τις ιδιαίτερες κινήσεις στην ξιφομαχία (για τη σημασ. βλ. Martini [Στάθ. σ. 179, σημ. 34]): κι αποδεκεί τών ήσυρνα συχνιά κατά τα νάτα | πόντες, μαντρέτα, στρογγυλά, ροβέρσα, σγαλεμπράτα Στάθ. (Martini) Γ' 34. 3) Βελόνα ζυγαριάς (συνεκδ.) η ζυγαριά (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *punta*¹ σημασ. 3): εν τη εσχάτη αναπνοή σαν έναν ζύγιν αι πράξεις των ανθρώπων ζυγιάζονται και δοκιμάζονται. Και ανέν και η δεξιά παλάμη ράξει την άλλην εις το κατήγισμαν, φανερόν είναι πως πάγει εις ανάπασιν στην δεξιάν μεριάν με τους αγγέλους. Ειδέ τύχει και οι δύο ίσα εις την πούνταν, νικά εις πάσα λογήν η φιλανθρωπία του Θεού Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 571. 4) Η άκρη, η γωνία του τετράγωνου ιστίου καραβιού (για τη σημασ. βλ. Battaglia, ό.π. σημασ. 5, Κανελλόπ., Ονοματολ. 113): ετούτο το καναβάτσον θέλεις να το μοιράσεις εις επτά μερτικά και τες τέσσαρες αμπατάρισε διά τες πόντες Καραβ. 495¹⁶. Θέλεις να αρχίσεις να κόψεις ετούτον το άρμενον εις τρίτον πανίν και θέλει είσταιν όλον το πανίν ετούτον το άρμενον πόντες δεκαοκτώ και δύο τρίτα του πανίου Καραβ. 495¹⁸. 5) Κάβος, ακρωτήριο (πβ. ά. κατά-πουντα): Το Τράστο έναί καλό πόρτο διά τον πουνέντη ... και έχει μία ξέρα κοντά εις την μπούκα του πόρτου· και κράτει πάντα ζερβά και τίμησε την πούντα Πορτολ. Α 201¹³. και οπρός από το άσπρο νησίν έναί μία πούντα και φαίνεται ότι εκεί έναί ο λιμνιώνας· και ανοίγεις την και έναί βάλλε Πορτολ. Α 116⁶. Από τη Ροδοστό ως την πούντα της Σηλυβρίας έναί μίλια λ' Πορτολ. Α 229²⁹. 6) Βαρύ κρυολόγημα, πλευρίτιδα: Εις πόνταν, ήγουν πλευρίτην (ενν. ιατρεία). Κεφ. ρμθ Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 137. Ιατρεία εις τον πλευρίτην ή πόντα Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 236.

Η λ. ως τοπων. (πβ. Vayacacos, Balkan Studies 16, 1975, 189, Kahane, Sprache 587): Σουμμ., Ρεμπελ. 159.

πούντε το, βλ. πόντε.

πουντέλι το.

Από το ιταλ. *puntello* (Battaglia, λ. *puntello*). Η λ. στο Somav., (βλ. και LBG, λ. πουν-

ντέλειον) και σήμ. (Κριαρ., Λεξ.).

(Εδώ) ξύλινος στύλος υποστήριξης, αντηρίδα: εις βάθος πολύ εκατέβησαν (ενν. οι Τούρκοι), ως ίνα ... είτα πυρ εις τα ξύλα των πουντελίων ανάψωσιν, όπως την ξυλίνη κατασκευήν την κρατούσαν το κάστρον καταφλέξωσιν, και άφνω πεσούνται τα τείχη της πόλεως Καναν. (Pinto) 144.

πουντελιάζω.

Από το ιταλ. *puntellare* (Battaglia). Τ. πουντελειάω στο Du Cange (λ. πόντης)· (βλ. και LBG, γρ. πουντελειάζω). Η λ. και σήμ. λογ. (ΑΛΝΕ). Πβ. λ. πουντελιάρω στο Κριαρ., Λεξ.

Υποστηρίζω μια κατασκευή με πουντέλια (βλ. ά.), υποστυλώνω: εις βάθος πολύ εκατέβησαν (ενν. οι Τούρκοι), ως ίνα ... φθάσωσιν εις τα τείχη του κάστρον της πόλεως, και κόψωσι τούτο λαθραίως πάντων, και πουντελιάσωσιν κατά το έθος των πολεμούντων, είτα πυρ εις τα ξύλα των πουντελίων ανάψωσιν, όπως την ξυλίνη κατασκευήν την κρατούσαν το κάστρον καταφλέξωσιν Καναν. (Pinto) 143· ομοίως κι εις το σκάψιμον αντάμα μετ' εκείνες! ατός του μπήκε κι έδειξε για να το μαρτυρήσουν, πως τα τειχιά τους ήσασι όλα πουντελιασμένα, έτοιμα για να πέσουσι χάμω στη γη απλωμένα Θησ. (Foll.) I 113.

πουντιλλιέρης ο, βλ. μπουντελλιέρης.

πούντος (I) ο, Μαχ. 452³⁴, 460^{27, 28, 31, 32}, Πορτολ. Α 191²¹, 206²⁸, 330¹⁵.

Από το παλαιότ. γαλλ. *punt* (Kahane, Sprache 544· πβ. Robert, Dictionnaire Historique, λ. *ront*). Κατά Meyer, Γλωσσ. Πραγμ. Κύπρ. 139, από ιταλ. *ronte* με τροπή του ιταλ. -ο- σε κυπρ. -ου- λόγω επίδρ. του ερρίνου που ακολουθεί. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Δράκου, Ιδίωμ. Κάλυμν.)

α) Γέφυρα: Και μοναύτα ανοίξαν την πόρταν και ερίψαν τον πούντον του κάστρου Μαχ. 460²⁴. Η Λευκάδα είναι νησί 'μπιτάδο και έχει και μίαν χώρα και λέγουν την Αγία Μαύρα· και είναι εις την θάλασσα και έχει πούντον και περνά (ενν. κάποιος) εις την στερέα Πορτολ. Α 206²⁷. το Τραού είναι χώρα και καλό πόρτο δε καδένα. Εις την χώρα είναι ένας πούντος και περνά (ενν. κάποιος) εις το νησί του Μπούα Πορτολ. 197· έκφρ. πούντος λεβαδίτσος, βλ. ά. λεβαδίτσος· β) αποβάθρα, προβλήτα (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *ronte* σημασ. 19): Εχρονίας ατξη' Χριστού ένας Γενουβήσος επήγεν εις τον πούντον της Αμμοχούστου να εμπεί εις το καράβιν του, και δεν ήρυν βάρκαν γενουβήσικην Μαχ. 228¹⁷.

πούντος (II) ο, βλ. πόντος (II).

πουντουλ(λ)ιέρης ο, βλ. μπουντελλιέρης.

'πουπάνω, επίρρ., βλ. αποπάνω.

'πουπανωθιό, επίρρ., βλ. αποπανωθιό.

πουπάρδα η, βλ. μπομπάρδα.

?πουπάς ο.

Αβέβ. ετυμ.· πιθ. σχετ. με το τουρκ. *babā* (βλ. και Σακ., Κυπρ. Β' 879). Πβ. σημερ. ιδιωμ. *βουβάς* (Δημητρίου, Λαογραφικά της Σάμου, τόμ. 1, σ. 56).

?(Θωπευτ.) πατερούλης: Ο Τούρκος σαν εκάθετουν στην Πόλιν στο σκαμνίν του| της Μάλτας εθυμήθηκε για να την πολεμήσει| και να της δώσει πόλεμον όσον κι αν ημπορήσει! 'βκαίννει και πα στον κύρην του ευκήν να του χαρίσει! «Πουπά, και χάρις' μου ευκήν την Μάλταν να πατήσω| και να της δώσω πόλεμον όσο κι αν ημπορήσω» Άσμα Μάλτ. 5.

πούπετε, πούπετες, πούπετις, επίρρ., βλ. πώποτε.

πούπης, επίθ.

Αγν. ετυμ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. (Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ. και Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, πούππης ο)· πβ. σημερ. κυπρ. πόπης ο (Φαρμακ., Γλωσσάρ. 338, Λουκά, Γλωσσάρ.).

Καμπούρης: γρια ... πούπα και ζαρωμένη Πανώρ.² Β' 26 κριτ. υπ.

πουπίζω.

Από το επίθ. πούπης και την κατάλ. -ίζω.

Καμπουριάζω: Εις ολίγες ημέρες πάλι εξερχόμενος έξω (ενν. ο του βασιλέως υιός) απαντήχνει ένα γέροντα, ο οποίος ήταν πεπαλαιωμένος πολλών ημερών ... και επούπιζεν ... και εβάσταζε μίαν ράβδον και εκούμβιζε Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 46⁵.

πουπλικάρω, βλ. πουμπλικάρω.

πούπλικος, επίθ., βλ. πούμπλικος.

πούπολον, το, βλ. πόπολον.

πούποτε, επίρρ., βλ. πώποτε.

πούπουλον το, βλ. πόπολον.

πουπουλοτράχηλος, επίθ.

Από τα ουσ. πούπουλο(ν) (βλ. Somav., πούπολα τα, αλλά και Ανδρ. Λεξ.) και τράχηλος.

Που έχει πούπουλα στο λαιμό· (εδώ ως χαρακτηρισμός δηλωτικός ομορφιάς) που έχει απαλό και όμορφο λαιμό: τις μου το επέρπαξε το ωραιόν μου το πουλάκιν,| ωραιόν, πουπουλοτράχηλον, το φύλλον της καρδιάς μου; Ερωτοπ. 382.

πούπουτε, επίρρ., βλ. πώποτε.

πουρ, μόρ., βλ. πούρι.

πουργάρω.

Από το ιταλ. *purgare* – βενετ. *purgar*, μέσ. *purgarsi* (βλ. και Kahane H.-R., Fest-

schrift Heger, ό.π.). Τ. ποργάρω σήμ. ιδιώμ. (Λάζαρης, Λευκαδ., λ. πο(ν)ργάρω). Η λ. στο Κατσαϊτ., Ιφ. Ε' 845, 846 και σήμ. ιδιώμ. (Παγκ. Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 569, Χυτήσης, Κερκυρ. γλωσσάρ., Κονόμος, Ζακυθ. λεξιλ., Ζών, Λεξ. Ζακ.² Β', Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδιώμ., Λάζαρης, ό.π., Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ.: βλ. και Κόμης, Κυθηρ., Λεξ. (μέσ. πουργάρομαι)).

Ενεργούμαι με τη βοήθεια καθαρτικού φαρμάκου (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *purgare* σημασ. 4: βλ. και Kahane H.-R., Festschrift Heger 331, 332): *ελλέβορον ρίξε μέσα, ήγουν σκάρφην, η οποία τον καθαρίζει (ενν. τον οίνον) ... και όστις πίνει από το κρασίν εκείνο πουργάρει, ήγουν σκορπά την χολήν ο ελλέβορος Αγαπ., Γεωπον. (Κω-στούλα) 169.*

πουργατόριο το, βλ. *πουργατόριον*.

πουργατόριον το *βουλγατόριον*, Σαχλ., Αφήγ. 461: *περκατόριον*, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 244 κριτ. υπ.: *πουργατόριο*.

Από το ιταλ. *purgatorio* (<υστλατ. *purgatorium*). Ουσ. *πουργατήριον* και επίθ. *πουργατόριον* (και *ποργατόριον*) (πυρ), όπως και τ. *πουργατούριον*, το 13. αι. (LBG, λ. *πουργατήριος*). Επίθ. *περκατόριον* (πυρ) το 15. αι. (LBG, ό.π.). Ο τ. *πουργατόριο* στο Somav. και σήμ. ιδιώμ. (Kahane, Sprache 584). Τ. *πουργκατόριο* σήμ. Η λ. πιθ. ήδη τον 11. αι. (LBG, ό.π.) και στο Du Cange (*πουργατώριον*).

α) **Καθαρήριο** (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *purgatorio*²): *Παρακαλώντας όλους μου τσι εδικούς ... οπού είναι γραμμένοι στα δύο αδελφάτα, ήγουν στο αγιότατον όνομα του Ζέζους και εις εκείνον του αγιότατου Ροζάριου, ... να πούσι ... μια κορόνα και να παρακαλέσου τον αφέντη μας το Θεό να λευτερώσει τη ψυχή μου απού το πουργατόριο και να τηνε βάλει σε τόπο φωτεινό Διαθ. 17. αι. 3²⁴. β) (κατ' επέκταση) κόλαση (βλ. και v. Gem., Θησαυρ. 17, 1980, 40): *την φυλακήν μου φαίνεται πάλιν να σουσουμιάσω| ωσάν το πουργατόριον εκεί στον κάτω κόσμον| ωσάν κολάζονται ψυχές εκεί στον κάτω κόσμον,| έτσι κολάζει η φυλακή τους ζωντανούς ανθρώπους Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 244.**

πουργέζης ο, βλ. *μπουργέζης*.

πουργεζία, πουργεσία η, βλ. *μπουργεζία*.

πουργός ο, βλ. *υπουργός*.

πουργώ, βλ. *υπουργώ*.

πουρδέλι(ν) το, βλ. *μπουρδέλι(ν)*.

πούρε, μόρ., βλ. *πούρι*.

πουρέζι το, Πορτολ. Β 40²⁸: *μπουρέζι*. — Βλ. και *πλωρήσι*.

Πιθ. από το παλαιότ. ιταλ. *proese* <ελλην. *πρωρήσιον* (Kahane, Sprache 419-420, Battaglia, λ. *proese*).

(Ναυτ.) 1) Σκοινί της πλώρης με το οποίο δένεται το πλοίο στη στεριά (βλ. Kahane-Bremner, Gloss. portol., λ. *provese, prodese*, Battaglia, λ. *prodese* σημασ. 1): θέλεις να 'κοσταρίσεις την γην και να κρατείς τα μπουρέζια σου εις τα Νησία εις τους πάλους και θέλουν είσθαι τα σίδερά σου εις οργίες ιγ' έως ιδ' αυτ. 38¹⁴. 2) Μονάδα μήκους για τη μέτρηση θαλάσσιων αποστάσεων (βλ. Kahane-Bremner, ό.π., Battaglia, ό.π., σημασ. 2): έχει μία ξέρα αλάργου πουρέζια β' αυτ. 38²²· είναι καλόν φούντος καθαρίον σιμά εις την γην πουρέζια β' έως ε' αυτ. 40³.

πουρζέλης ο, βλ. μπουργέλης.

πούρι, μόρ., Φαλιέρ., Ιστ.² 65, 546, 659, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 356, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 131, 627, 1938, 3128, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) Α 1496, Κορων., Μπούας 8, Σκορδύλης, Λόγ. Θεοτ. 434¹⁹⁵, 460¹⁰¹⁸, Ολόκαλος 151⁴, 173¹¹, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 399, 408, 461, Πανώρ.² Α' 281, Β' 367, Γ' 394, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Αφ. 47, Δ' 93, Ε' 85, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 179, Β' 113, Δ' 175, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 1²¹, 99¹², Πιστ. βοσκ. Ι 4, 299, ΙΙ 3, 77, ΙV 7, 98, Τσιρίγ., Επιστ. 168⁸, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 61⁵, 96¹⁴, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 199, 795, Β' 1439, 2277, Γ' 1001, 1456, Δ' 305, Ε' 898, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 87, 671, 893, Στάθ. (Martini) Α' 29, 267, Β' 33, 168, Γ' 362, 538, Διαθ. 17. αι. 11¹⁰⁶, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1119], Ε' [427], [1402], Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 17, Α' 144, Β' 178, Γ' 289, 478, Δ' 328, 517, Ε' 338, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 181, Γ' 59, Ε' 280, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 318¹⁴, 415⁵, 533¹², κ.π.α· *πουρ*, Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 328· *πούρε*, Κυπρ. ερωτ. 132¹¹, Μπερτολδίνος 154· *πούρου*, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 80, 81, 83, 103, Κυπρ. ερωτ. 153³, Μπερτόλδος 61, 62, 63, 65, 72, 83, Μπερτολδίνος 98, 101, 102 δις, 108, 135, 155, 162.

Από το ιταλ. *pure*. Ο τ. *πουρ* (<ιδιωμ. ιταλ. *pur*· βλ. και Meyer-Lübke, Rom. Etym. Wörtl., λ. *pure*) σε έγγρ. του 18. αι. (Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 6, 1955, 30). Η λ. στο Du Cange, σε έγγρ. του 18. αι. (Κουρσάρ. 20⁴⁰), και σήμ. ιδιωμ. (Kahane, Sprache 571, 586, Παγκ., Ιδιωμ. Κρ.² Δ' 569, λ. *πούρι* ΙΙ, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ.).

Α' (Ως μόρ. ερωτ.) άραγε: είπε μου: «Πούρι ο σταλαγμός του πόθου βάρει βάρει! να τρύπησε το μάρμαρο, να 'λυσε το λιθάρι; Φαλιέρ., Ιστ.² 25· τη βοσκοπούλα ελόγιαζε πως φίλαινά του εγίνη! κι εβάλθη με την πονηριά να δει και να γνωρίσει! αν είναι πούρι απαρθινό γή να το λησμονήσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 662.

Β' (Ως επίρρ. βεβαιωτικό) βέβαια, αλήθεια, πράγματι: Το δέντρον όπου μ' έσκεπε πούρου τσακκίστη! κι η φωτεινή λαμπάδα μου μοναύτα σβήστην Κυπρ. ερωτ. 146⁷· πούρι έφταξες 'ς τσι τόπους σου, πούρι έσωσες, Κερά μας,! παρηγοριά των αμματιώ και δρόσος τση καρδιά μας Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Α' 123· (εδώ πλεοναστικά με το επίρρ. βέβαια): Είδετε πούρι βέβαια η μάχη μου πώς φέρνει! την κάθε ώρα θάνατο και τους σολντάδους παίρνει! Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 458²³.

Γ' Ως σύνδ. 1) (Συμπερασμ· δηλώνει συμπέρασμα που προκύπτει από μία κατάσταση πραγμάτων ή από ένα συλλογισμό) άρα, επομένως, λοιπόν: βάλε πούρι το σπαθί τούτο εις το φηκάρι,! γιατί σου τάσσω ανάπαψη ο πόνος σου να πάρει Πανώρ.² Β' 581· Να στέκεις πλιον δεν είναι! καιρός στον τόπον τούτον! μάκρυνε πούρι, μάκρυνε καμπόσο Πιστ. βοσκ. ΙV 4, 38· Και στέκε (ενν. αφέντη) πούρι 'ς τούτο ξεγνοια-

σμένος! και ο άνδρας μου δεν είναι μισεμένος Λεηλ. Παροικ. 389· (με προστ., για ενίσχυση της προτροπής): Φύγετε πούρι, ανήμποροι, στο φόβο γεννημένοι, που τ' άρματα να μάχεστε δεν είστε μαθημένοι! Ιντ. κρ. θεάτρ. δ' 85. 2) (Αντιθ.) αλλά, όμως, εντούτοις, άλλωστε: Δε χρήζω να μ' οργίζονται, πούρι να με φοβούνται! όλοι της επαρχίας μου Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 245· όλοι φωνιάζουν, όλοι μιλού και λέσιν εδά πέφτει, πούρι στη σέλα εστάθηκε κι ως λιόντας αντρειεύτη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1492· Τι ώρα και δεν ανοίγουνε του παλατιού την πόρτα; Για σύρε, μισσέρ Κλάουδιε, και τον πορτάρη ρώτα. Πούρου μια ώρα της ημερούς είναι απερασμένη, να μην επάθαν τίβει και είναι πικραμένοι; Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 863· (επιτ. με το σύνδ. και): λέγει τους: «Αφέντες μου, τι έχετε μετά μένα, και πούρι τόσα κρίματα δεν έχω καμωμένα ...» Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 354· Και πούρε μεν το πάθος μου με πάθος το συντρίβω! και με το κλάμαν το πολλύν απού το κλάμα λείβω Κυπρ. ερωτ. 132¹¹. 3) (Με τον διαζευκτικό σύνδ. ή/γ ή επιδοτικά) ή (και): Κύριε, και πότε σέ 'δαμε γδυμνό γή πεινασμένο, γή πούρι μέσα στη φλακή, γή πάλι αρρωστημένο; Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 5013· Γυναίκες, είντα βλέπομε; Ποιο θάμασμα θωρούμε; δεν ξεύρω αν είμαι ξυπνητή γή πούρι ανέν κοιμούμαι Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 126· Και όποιος εκείνος θάνατον έδωκε του κορμιού του! ή πούρι του συντέκνου του μαζί και του παιδιού του! οι δαίμονες να τους θωρούν, να χαίρουνται μεγάλα Τζάνε, Κατάν. 442. 4) (Σε θέση υποθ. συνδ., εκφέρει προϋπόθεση για να γίνει κ.) υπό τον όρο, φτάνει να: έτις σκεπάζει και πασαέναν, πούρι να πιστεύει το μυστήριόν της και να την κράζει εξ όλης του της καρδιάς Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 409· Ο ρήγας βάνει λογισμό να πάψουν οι πολέμοι (παραλ. 1 στ.) και να γενεί μια σύβαση, πούρι και να θελήσει! των Αθηναίων ο βασιλιός Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1267.

Πουρίμ το.

Το μτγν. ουσ. πουρίμ (<εβρ. πουρ = κλήρος· Π.Δ. (ΕΒΕ), γλωσσάρ. σ. 47). Η λ. και σήμ. ως όν. εβρ. γιορτής.

Εβραϊκή γιορτή που γιορτάζεται στις 14 του εβραϊκού μήνα Αντάρ (Φεβρουάριος-Μάρτιος), σε ανάμνηση της σωτηρίας των Ιουδαίων της Περσίας από τους διωγμούς των στρατευμάτων του Αμάν (βλ. Π.Δ., Εσθήρ 3,7): Ωχου, και η γης πρέπει να χαίρεται, πρέπει να καμαρώνει! Ωχου, την πασκαλιά και το Πουρίμ και τη μεγάλη μέρα Εβρ. ελεγ. 164.

πουρίνα η, βλ. μπορίνα.

πούρνα η.

Από το ουσ. πούρνός (Meursius, Du Cange) με αλλαγή γένους ή το ουσ. πουρνό(ν) (βλ. ά. πρωινό(ν)) με αναβιβ. τόνου.

Πρωινό: μετά χαράς εσθίαζεν (ενν. ο Πρίαμος) ούτος ταχύ την πούρναν! και τους καλούς καθαλαρίους αγάπα τους και ετίμα Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 2175.

πουρνή, επίθ. θηλ., βλ. πρωινός.

πουρνό, πουρνόν το, βλ. πρωινό.

πούρος, επίθ.

Από το ιταλ. *piro*. Η λ. τον 9.-13. αι. (TLG) και σήμ.

Καθαρός· γνήσιος, καθαρόαιμος: Εἰς κοντολογίαν ἐδῶ θέλετε ἀκούσει τὴν ζωὴν ἐνός ἀπλοῦ, εἰπές πούρου μπαλόρδου Μπερτολδίνος 91.

πούρου, μόρ., βλ. πούρι.

πουρουλτίν το, βλ. μπουγιουρουλντί.

πούρπουρη, πουρπούρη η, βλ. πόλβερη.

Πουρτουαλέζης ο, Βουστρ. (Κεχ.) 294¹⁹-296¹. — Πβ. και Πορτουγέζος.

Από παλαιότ. ιταλ. *portugalése* (Battaglia, λ. *Portogallése*)· πβ. τοπων. Πουρτουάλ (Βουστρ. (Κεχ.) 2⁵) και μεσν. λατ. *Portugalensis* (Du Cange, Lat.). Τ. Πορτουγαλέντζης τον 15. αι. (LBG). Λ. Πορτογαλέζος σήμ.

Αυτός που κατάγεται από την Πορτογαλία ή κατοικεί εκεί: οι αφέντες οι κάτωθεν: ... ο Φέπους τε Λουζουνίας ..., ο τουμ Πέτρος Παλμάς, Πουρτουαλέζης αυτ. 86⁸ (εδώ σε θέση επιθ.): είχεν (ενν. ο Αντώνη τε λ' Όρσας) έναν δουλευτήν πουρτουαλέζην, ονόματι Τζανίκον αυτ. 202¹⁴.

πους ο, Προδρ. (Eideneier) IV 75 κριτ. υπ., Metrol.² 97^{26, 27}, Rechenb. (Vog.) 117³, Διγ. (Trapp) Gr. 1841, Διγ. A 4119, Διγ. Z 1420, 4256, Ερμον. Υ 271, Ω 220, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 67, Βίος Αλ. 3417, Λέοντ., Αιν. (Brokkaar) Ο Ι⁸, Χρησμ. (Brokkaar) Ν 25, 69, Μαχ. 6⁵, Σφρ., Χρον. (Maisano) 112¹¹, Πτωχολ. α 141, 932 Ιστ. πολιτ. 50⁴, Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 340, Ιστ. Βλαχ. 155, 2054, Διγ. Ανδρ. 345², 372³, Πτωχολ. Α 22, Πτωχολ. Β 22, 33· αιτιατ. τον πουν, Ερμον. Μ 107, Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 242. — Βλ. και ποδάριο, πόδας, πόδι(ον).

Το αρχ. ουσ. πους. Η λ. και σήμ. σε αρχαϊστ. εκφρ. (Κριαρ., Λεξ., Μπαμπιν., Λεξ., στη λ.).

1α) Το ακραίο τμήμα του σκέλους των ανθρώπων ή των σπονδυλωτών ζώων: Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 589, Ανακάλ. 48, Διγ. (Trapp) Gr. 1090· (εδώ σε σχ. συνεκδ. αντί για πρόσωπο): η βασιλεία σου μετ' εξαισίον στόλου, | του παναγίου Πνεύματος χάριτι, επανήλθε, | κι επάτησεν ο πους αυτού εις την Ελλάδα' εκείθεν Α-ξαγ., Κάρολ. Ε' 1038· β) ολόκληρο το καθένα από τα κάτω άκρα του ανθρώπου ή από τα σκέλη των ζώων και των πτηνών: Ερμον. Β 278, Πτωχολ. Α 31, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 169· (εδώ μεταφ.) βάζω πόδι κάπου: Ιστ. Ηπειρ. 37⁶. 2) Μονάδα μέτρησης μήκους που ισοδυναμεί με 16 δακτύλους ή 31,23 εκατοστά του μέτρου (για το πράγμα βλ. Schilb., Byz. Metrol. 13 κε., 20): Metrol.² 44²¹, 45¹⁴, Rechenb. (Vog.) 117¹ ^{νός}· έκφρ. στερεός πους = ο κυβικός πόδας: Εμβατή εστιν έχουσα μήκος ποδών ν', το πλάτος ποδών κ', το βάθος ποδών η'· δέον ευρείν πόσα μέτρα δύναται χωρείν. Ποίησον ούτως· το μήκος επί το πλάτος γίνονται πόδες α' και έτι επί το βάθος γίνονται η'· τοσαύτα μέτρα χωρήσει η εμβατή. Τσοούτων γαρ και ποδών εστι στερεών Rechenb. (Vog.) 117⁴. 3) (Μετρική) σύνθεση δύο ή περισσότερων συλλαβών που αποτελούν μια ρυθμική μονάδα: Προδρ. (Eideneier) III 133. 4) (Μεταφ.) καθετί με το οποίο στηρίζεται, πατάει

ένα έπιπλο, ένα σκεύος: Αχιλλ. (Smith) N 828. 5) (Μεταφ., μαθημ.) η βάση, η κάτω πλευρά ενός σχήματος, μιας επιφάνειας (για το πράγμα βλ. Schilb., Byz. Metrol. 245): Το παρόν τόπιον ευρέθη έχον προς μεν την κεφαλὴν σχοινίον α', προς δε τον πόδα σχοινίον έν, ομού σχοινία β', το ήμισυ τούτων Metrol.² 53⁸. εἴθ' οὕτως ερώτησον τα β' σχοινία των δύο πλαγίων (ενν. πλευρών) μετά του ενός σχοινίου της κεφαλῆς και του ποδός ειπών Metrol.² 53¹⁴. Του παρόντος τόπου ευρέθη η κεφαλὴ έχουσα σχοινία δ' και ο πους σχοινία δ', ομού σχοινία η' Metrol.² 53¹⁸.

Έκφρ. κατά πόδας (η έκφρ. ήδη αρχ.· πβ. και καταπόδιν) = (α) ακολουθώντας στα βήματα κάπ. και πολύ κοντά του: Ιστ. Βλαχ. 762· (β) ευθύς αμέσως: Ιστ. πολιτ. 36¹⁰.

Φρ. 1) Έρχομαι εις τους πόδας κάπ. = ικετεύω, εκλιπαρώ κάπ.: κυρά μου Δυστυχία μου, οπόθλιψες τον ξένον! ήλθε νυν εις τους πόδας σου, μυριοπααρακαλεί σε! να ποίσεις τίποτε εις αυτόν να μη πονεί τοσαύτα Λόγ. παρηγ. Ο 509· Και έπεσεν εις τους πόδας μου και εφίλει τους και επαρακάλει μοι και έλεγεν ... Διγ. Ανδρ. 372³. **2)** Έχω κάπ. εις τους πόδας μου = δεν έχω σε καμιά υπόληψη, περιφρονώ κάπ.: Φευ μοι πώς κατερείπομαι υπέρ τον κόσμον όλον, και γέγονα παγγέλαστος όλων των γειτονιών μου, τάς είχα εις τους πόδας μου, τώρα εις το κεφάλιν Ανάλ. Αθ. 37. **3)** Βάνω/υποτάσσω κάπ. υπό τους πόδας μου = κατατροπώνω, υποδουλώνω κάπ.: εχθρούς υπό τους πόδας του να βάλει, να νικήσει, τροπαιοφόρος να γενεί, με δόξαν να γυρίσει Διακρούς. 75¹⁵ και να γεράσεις στο σκαμνί, της αφεντιάς την τάξη, εχθρούς υπό τους πόδας σου πάντας να υποτάξει (ενν. ο Θεός) Ιστ. Βλαχ. 1846. **4)** Βάνω τον πόδα εμπρός = (πιθ.) τρέπομαι σε φυγή, «το βάζω στα πόδια»: Ιασού, όταν τον κριόν ιδείς, εμπρός πόδα μη βάλεις! Θυσίαν ποίσε σύντομα τους θεούς να ευφράνεις, να μηδέν χολιάσωσι και καταλύσωσί σε, αλλά με την θυσίαν σου τους θέλεις ημερώσει Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 555. **5)** Πίπτω εις τους πόδας κάπ., βλ. ά. πέφτω 4α φρ.

πούσουλας ο, βλ. μπούσουλας.

πούσουλος ο, βλ. μπούσουλος.

πουσουνίζω, βλ. οψωνίζω.

πουσουνίν το, βλ. οψώνι(ο)ν.

πουτάνα η, Σπαν. (Ζώρ.) V 626, Σαχλ. Α' PM 364, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 509, Συναξ. γυν. 928, 1010, 1012, Ανθ. χαρ. 301²², Δεφ., Λόγ. 652, Αιτωλ., Βοηβ. 117, Κατζ. Β' 243, Δ' 402, Ε' 395, Μπερτόλδος 8, Μπερτολδίνος 112, Πτωχολ. Α 215, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1136], Δ' [1158], Πτωχολ. Β 269, 283, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) 58¹. ποτάνα, Πτωχολ. Α 231. — Πβ. και κούρβα, πολιτική, πόρνη.

Από το βενετ. *putana* - ιταλ. *puttana*. Η λ. στο Meusius και σήμ.

α) Πόρνη: Στέκοντας έτσι ο Σολομών εις την βασιλείαν του, έρχονται μίαν ημέραν ομπρός του δύο πουτάνες Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) 205· το σκολειόν ερνήθηκες και μόνο τσι ρουφιάνες! ολημερνίς ξετρέχοντας πάγεις και τσι πουτάνες Φορτούν. (Vinc.) Α' 44· (σε παροιμ. φρ.): Πουτάνα δίχως πονηριά, δίχως ονύχια η γάτα, ρουφιάνα δίχως ψόματα, κακά τωνε μαντάτα! Κατζ. Α' 219· β) υβριστ., προκ. για

ανήθικη γυναίκα ή γενικ. για γυναίκα: έδε κείνες τας πουτάνες,| όπου εκρυφογαμηθήκαν,| και όταν θέλουν να παντρευτούσι,| πάσχουν τάχα να κρυπτούσι Συναξ. γυν. 660· η πρώτη σου η γυναίκα ήτον πουτάνα, αμή σπού επαίρνεις τώρα ένι πολλά φρόνιμη Διήγ. Αλ. Ε (Lolos) 127²⁵· Δεν έχω δίκιο, πολιτική, όξω να με σφαλίσεις,| και τσ' ατσαλιές σου απάνω μου, πουτάνα, να μου χύσεις; Κατζ. Ε' 492· γ) (μειωτ.) μη νόμιμη σύζυγος, παλλακίδα: Μετά δε ολίγον καιρόν, του Αίνου εις την πουτάναν του Αισώπου αμαρτήσαντος, ο Αίσωπος ως το εγροίκησεν, εβούλετο να τον διώξει Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) 114²⁹.

πουτανίτσα η ποτανίτσα.

Από το ουσ. πουτάνα και την υποκορ. κατάλ. -ίτσα. Η λ. και σήμ. (ΛΚΝ, Μπαμπιν., Λεξ., λ. πουτάνα).

(Υποκορ.) πουτάνα: τότε εκείνη η ποτανίτσα! λέγει· Τώρα 'μαι κυράτσα Συναξ. γυν. 1057.

πουτές, επίρρ., βλ. ποτέ.

πουτουάλια η, βλ. βιτουάρια.

πουτσιδόρον το, βλ. μπουτσιντόρον.

πουττί το.

Από το ιταλ. *putta*. Τ. πουττίν στο κυπρ. ιδίωμα (Σακ., Κυπρ. Β' 759, Φαρμακ., Γλωσσάρ. 92). Η λ. σήμ. στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων., γρ. πουτί).

Το γυναικείο αιδόιο: Ήλθεν ύστερα και η θεία σου ... σπού έχει κοσκινόγυρον πουττί και τεταρτάρην κώλον Σπανός (Eideneier) Β 187.

πούττος ο.

Από το ουσ. πουττί και τη μεγεθ. κατάλ. -ος. Η λ. σήμ. στην Εύβοια και την Κύπρο (Μηνάς, Μορφολ. μεγεθ. 52, Χατζ., Λεξ.).

(Μεγεθ.) το γυναικείο αιδόιο (εδώ υβριστ.): της θείας σου πούττος πάππους μου, γαμώ τον τον σκατόγερον Σπανός (Eideneier) Β 145.

'ποφουσκώννω, βλ. αποφουσκώνω.

πόχερος, επίθ., βλ. υπόχειρος.

'ποχτυπώ, βλ. αποκτυπώ.

'ποχωρεμένος, μτχ., βλ. αποχωρώ (Ι).

'ποχωρισμός ο, βλ. αποχωρισμός.

'πόψε, επίρρ., βλ. απόψε.

'ποψία η, βλ. υποψία.

'ποψιάζομαι, 'ποψιάζομαι, βλ. υποψιάζομαι.

ππηδῶ, βλ. πηδῶ.

πράγμα το, Σπαν. Α 617, Σπαν. (Ζώρ.) V 231, Σπαν. Ο 218, Λόγ. παρηγ. L 623, Ελλην. νόμ. 528², Ασσίζ. 47²⁴, Διγ. Z 476, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 601, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 359, Χρον. Μορ. Η 198, 1634, 3876, Χρον. Μορ. Ρ 3420, 6100, 7503, Φλώρ. 103, Σαχλ. Ν 375, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 338, Σαχλ., Αφήγ. 560, Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 59, Λίβ. Ρ 1207, Λίβ. Sc. 804, Λίβ. Esc. 1614, Λίβ. Ν 479, Ιμπ. 211, Χρον. Τόκκων 288, 1470, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 204, Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες Ι 35, Βασιλ. Κεφάλ. παραιν. 120, Λίβ. Va 2048, Κορων., Μπούας 14, 121, Πένθ. θαν.² 54, Διήγ. Αλ. G 281²³, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 332^r, Δεφ., Λόγ. 122, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 12, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 2³⁸, Ιστ. πατρ. 137⁸, Μορεζίν., Λόγ. 469, Ιστ. Βλαχ. 2307, Σουμμ., Ρεμπελ. 169, Διγ. Άνδρ. 357²⁹, Μπερτόλδος 13, Πτωχολ. Α 122, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [574], Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 250, Μαρκάδ. 512, Λεηλ. Παροικ. 127, Πτωχολ. Β 176, Διακρούσ. 73², κ.π.α.· *πράγμαν*, Διδ. Σολ. Ρ 90, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 302, Λόγ. παρηγ. L 188, Λόγ. παρηγ. Ο 304, Καλλίμ. 1173, 2536, Ασσίζ. 5¹⁰, 109⁹, 127²³, 251²¹, Χρον. Μορ. Η 1828, Χρον. Μορ. Ρ 6115, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 550, Φλώρ. 425, Gesprächb. 22⁵, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 181, Λίβ. Sc. 209, Λίβ. Ν 1182, Ιμπ. 147, 509, Μαχ. 240⁵, 592¹⁵, Λίβ. Va 3163, Χούμνου, Κοσμογ. 1057, Ολόκαλος 142⁹, Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 121, Θρ. Κύπρ. Μ 219, Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 171, Κανον. διατ. Α 1017, Hagia Sophia v 556²⁴, κ.π.α.· *πράμα*, Χρον. Μορ. Ρ 2180, Αχιλλ. (Smith) Ο 504, Φαλιέρ., Ιστ.² 61, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 186, Θησ. Γ' [20⁸], Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 111, Συναξ. γυν. 69, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2589, Εκλάβ. 117, Ολόκαλος 15¹⁰, Πεντ. Γέν. XVIII 25, Έξ. Ι 18, Δευτ. Ι 17, Αχέλ. 880, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 142², Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 425, Πανώρ.² Α' 90, Β' 252, Γ' 638, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 170, Β' 428, Γ' 134, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 103⁹, 155¹¹, Σταυριν. 43, Ιστ. Βλαχ. 874, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 42, Β' 600, Γ' 489, Δ' 127, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 9, 228, Στάθ. (Martini) Α' 50, Β' 271, Διαθ. 17. αι. 1⁶⁹, 2²², 6⁷, Ροδολ. (Αποσκ.) Β' 38, Φορτουν. (Vinc.) Α' 8, Β' 143, Γ' 52, Λεηλ. Παροικ. 530, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 175²⁸, 385⁴, 463¹⁵, 573⁶, κ.π.α.· *πράμαν*, Ασσίζ. 262²⁴, Φαλιέρ., Ιστ.² 538, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 93, Μαχ. 32²⁵, 186², 378⁹, 482³, Βουστρ. (Κεχ.) 92⁵, 182⁵, 234¹⁵, Συναξ. γυν. 694, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 5161, Ολόκαλος 80¹², Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 30, 104, 333, 425, 541, Κυπρ. ερωτ. 7¹³, 45⁸, Πανώρ.² Γ' 384, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 312, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 117⁹, Κανον. διατ. Α 1317, Κατά ζουράρη 50, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 823, Γ' 933, Διαθ. 17. αι. 6¹¹², Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 36, Αποκ. Θεοτ. Ι 82, Φορτουν. (Vinc.) Α' 68, Δ' 296, Ιντ. δ' 5, κ.π.α.· *γεν. εν. πραγμάτων*, Ασσίζ. 19⁸, 43⁸, 69⁴, 172²⁶, 191¹⁰, 327²⁹, 407^{4, 5-6}, 428²⁴, 440²⁸, 464¹⁷, 483²⁴, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 1, Θησ. Γ' [21³], [34²], Δεφ., Λόγ. 1, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 411, Ανάλ. Αθ. 46, Λεηλ. Παροικ. 282· *πραμάτων*, Ασσίζ. 256⁹, 283²⁸, Μορεζίν., Διαθ. 484, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 272, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 717, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 23.

Το αρχ. ουσ. *πράγμα*. Ο τ. *πράμα* (τ. *πράμμα* απ. σε παπυρ. του 4.-5. αι., βλ. LBG, λ. *πράγμαν*) σε παπυρ. του 6. αι. (LBG, ό.π.), στο Meursius και σήμ. λαϊκ. (Κριαρ., Λεξ.) η γεν. εν. *πραμάτων* και σήμ. ιδιωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., λ. *πράμα*, Σακ., Κυπρ. Β' 762, λ. *πράμαν*). Ο τ. *πράμαν* και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ, *πράμα(ν)*, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., *πράμα(ν)*, Σακ., ό.π.). Η λ. και σήμ.

1) Πράξη, έργο: Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 211, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 448, Χρον. Μορ. Ρ 1828· εστείλανε (ενν. οι πασάδες) γραφή του Μουσά ότι: «Ο αδελφός σου ο Μουσουλμάνος κάμει πράματα οπού δεν πρέπει να τα κάνει τινάς βασιλέας, και εσύ, αν θέλεις, έλα και σε θέλομε» Χρον. σουλτ. 45⁸· εμετάνιωσα το πράμα απού 'ποίκα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1496· Και γροικώντα οι καβαλλάρηδες και όσοι ήσαν εις την Κερύνεια, εκάτσαν εις την βουλήν είντα πράμαν να ποίσουν Βουστρ. (Κεχ.) 92¹⁰. 2) Υπόθεση, ζήτημα: Κορων., Μπούας 23, Λίβ. Sc. 1872· Αφέντη, είσαι πολλά θυμωμένος, και εσκοτίσθησαν οι οφθαλμοί σου και δεν θωρείς το πράμαν πώς πάγει ... Μαχ. 250²¹· δεν έχω τινάν αγκαρδιακόν εις τα πράματά μου, παρά εσέναν Βουστρ. (Κεχ.) 48¹⁰· (προκ. για δικαστική υπόθεση): και έκρεναν (ενν. οι αθρώποι φουσσάτου) τον λαό πάσα ώρα' το πράμα το σκληρό έφερναν προς τον Μωσέ και όλο το πράμα το μικρό έκρεναν αυτοί Πεντ. Έξ. ΧVΙΙΙ 26. 3) (Στον πληθ.) δημόσια εξουσία: Byz. Kleinchron. Α' 81³². 4) Γεγονός, συμβάν: Σεβήρ., Ενθύμ. 28²⁹, Διαθ. 17. αι. 3⁵· πολλά πεθυμούν όλοι να γροικήσουν ... τας παλαιάς ιστορίας, ότι μανθάνουσιν τα πράματα τά εδιάβησαν Μαχ. 21⁵· τόσον μεγάλον και φρικτόν πράμα, ως της κρίσεως της μελλούσης Πηγά, Χρυσοπ. 127 (4). 5) Μάχη: Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Δ' [334]. 6) Προκ. για κ. που δεν προσδιορίζεται ακριβώς α) (υλικό αντικείμενο ή αφηρημένη έννοια): Αν προς τινα υποσχεθείς πράγμα να τον χαρίσεις, | σύντομα του το χάριζε κι είναι η χάρις χάρις Κομν., Διδασκ. Δ 356· Οστις φάγει πράγμαν αφορισμένον, ... να ποιήσει ημέρας μ' νηστείαν και μετανοίας μ' καθεκάστην Κανον. διατ. Α 1028· η εκκλησία της Υπεραγίας Θεοτόκου, την οποία άρχισε να κτίσει ο Ηλίας ο πατριάρχης, χρειάζεται ακόμη πολλά πράγματα να τελειωθεί, και μάλιστα ιερά σκεύη Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 144· Τι πράμα 'ν', εις την πίστη σου, τούτ' η γιαγάπη πε μου, | γιατί δεν τη δικίμασα ουδεποσώς ποτέ μου Πανώρ.² Β' 347· β) (με άρν.) τίποτε: Εγώ ουδέν τους έβλαψα εισέ κανένα πράμα Ζήνου, Βατραχ. 257· Δεν ξεύρω πράμα Στάθ. (Martini) Γ' 107. 7) Ον, ύπαρξη: Όλα τα πράματα της γης ετότες εχαθήκα, | πουλιά και αθρώποι και ζωά, όλα εθανατωθήκα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1462· Εγώ 'μαι (ενν. ο Απόλλωνας) απού τα πράματα θρέφω τη γης κι ουδένα | γίνεται δίχως μου ποτέ, μηδ' εκ τα γενομένα | μπορεί να στέκει διχωστάς τη χάρη τη δική μου Πανώρ.² Πρόλ. Απόλλων. 13. 8) Περιουσία, περιουσιακό στοιχείο· πλούτος: Ασσίζ. 148¹², Σπαν. (Ζώρ.) V 222· αφήνει (ενν. ο Νικολός Καλοσυνάς) το πράμαν του όλο τω παιδιών του, ίτσι στάμπιλε, όσον και μόμπιλε Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 117¹⁵· δίδει τως (ενν. ο στρατηγός) τρεις ώρες τέρμενον να μισέψουν όλοι από την χώραν ολόγυμνοι, να μην πάρουσι τίποτας απού το πράγμαν τως ουδέ καν ποκάμισον Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 401· λέγει (ενν. η κοπελιά) ... πως είσαι γέρος και άνοστος, λωλός και ξεπεσμένος, | και με όλα σου τα πράματα, με τα μεγάλα πλούτη, | δε θέλει να 'χει μια ζωή ποτέ τη ωσάν ετούτη, | να σε θωρεί ωσάν κούτσουρο να κάθεται σιμά τη, | ν' αναστενάζει, να πονεί, να καίγεται η καρδιά τη Φορτούν. (Vinc.) Δ' 357. 9) Εμπόρευμα/εμπορεύματα: Εβγαίνουν οι πραγματευταί έξω τα πράματά τους Ιμπ. 667· Εις δε την Δαμασκόν (ενν. ήτον) μεγάλη ευθηνία και παζάρια πολλά με πολλά τροφίματα, οπού τα έφερναν πανταχόθεν' και τινάς πείραξιν δεν είχεν από το φουσσάτον, αλλά ως καθώς ήθελε καθένας επώλει το πράγμα του Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 392. 10) Λόγια, κουβέντα: Την κεφαλή μου δίδω σας, το αίμα μου χαρείτε, | μα τέτοιο πράμα εγώ να πω, δε θέλετε το δείτε Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 367.

Εκφρ. 1) Μέγα πράγμα, βλ. μέγας Έκφρ. 14. **2)** Ξένον προνοίας (πράγμα), βλ. Επιτομή λ. ξένος 11 έκφρ. **3)** Περιφρονήσεως πράγματα, βλ. περιφρόνησις έκφρ. **4)** Τα πράγματα του κόσμου = τα εγκόσμια: μάθετε πώς παρέρχονται τα πράγματα του κόσμου. | Κάλλος τινάν ουκ ωφελεί, ου πλούτος, ουδέ ανδρεία, | πάντα μαραίνει ο θάνατος, πάντα το τέλος πλέκει Αχιλλ. (Smith) N 1915· είν' πτώσιμα και ρέοντα τα πράγματα του κόσμου Λίμπον. 321.

Φρ. 1) Δεν πιάνει πράμα τινά, βλ. πιάνω Φρ. 44. **2)** Πιάνω βαρύ το πράμα, βλ. βαρύς (Ι) 13 Φρ. **3)** Πορπατεί η δουλειά/ το πράμα ή τα πράματα, βλ. περιπατώ Α'1κη Φρ.

πράγμαν το, βλ. πράγμα.

πραγματάκι το, πραματάκι.

Από το ουσ. πράγμα (γεν. πραγματ-) και την υποκορ. κατάλ. -άκι. Ο τ. στο Βλάχ. (πραμματάκι) και σήμ. Η λ. στο Somav. και σήμ.

(Περίληπτ.) ολιγάριθμα υπάρχοντα, λίγα (εδώ κινητά) περιουσιακά στοιχεία: παίρνω το σακάκι | και βάνω το 'ς τσι νώμους μου με λίγο πραματάκι Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 226¹².

πραγματεία η, βλ. πραγματεία.

πραγματεία η, Σπαν. (Ζώρ.) V 330, Rechenb. (Vog.) 55¹, Ασσίζ. 47⁵, 286²³, 478²⁶, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 451, Φυσιολ. 342⁴, Rechenb. 61¹, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 304, Σφρ., Χρον. (Maisano) 74¹⁰, Λίβ. Va 3019, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 112², 339⁹, Σοφίαν., Παιδαγ. 101, Πτωχολ. α 201, Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 339, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 41¹¹, Ιστ. πολιτ. 51⁴⁻⁵, Ιστ. πατρ. 174²⁰, Πτωχολ. (Κεχ.) P 99, Δωρ. Μον. XXIV, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 65²³, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. κβ' 5, Μπερτόλδος 40, Μπερτολδίνος 112, Ιστ. Βλαχ. 1118, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 30¹², Ψευδο-Σφρ. 396³³, Ευγ. Γιαννούλη, Επιστ. 62¹⁷, 162⁷, Λίμπον. 128, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 105, κ.π.α.· **πραγματεία**, Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 231, Πτωχολ. α 354· **πραγματεία**, Ασσίζ. 7¹, Φλώρ. 942, 946, Αλφ. 14¹⁹, Μαχ. 580²⁶, Ναθαναήλ Μπέρτου Στιχοπλ. I 376, Χούμνου, Κοσμογ. 1658, Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 229, 232, 240, Εκλάβ. 60, Τριβ., Ρε 52, Κονταράτος, Στίχ. πολιτ. 959, Λίμπον. 139, 149, Ροδινός (Βαλ.) 93, 124 δις, 172· **πραματεία**, Ασσίζ. 238⁹, 295¹⁹, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1296, Μαχ. 152²⁸, 156¹³, 166³³ κ.α., Αλεξ.² 1432, Βεντράμ., Φιλ. 255, 361, Χρον. σουлт. 101¹⁻², Πηγά, Χρυσοπ. 333 (2)· **πραματεία**, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 607, Μαχ. 580²⁶, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 78, Βεντράμ., Φιλ. 333, Αχέλ. 72, Κανον. διατ. Α 1528, Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 165, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 310²⁶, 375²², 379⁵, 425⁸, 438^{5,7}, 462⁵.

Το αρχ. ουσ. **πραγματεία**. Ο τ. **πραγματεία** στο Somav. Ο τ. **πραματεία** στο Meursius και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Κωστ., Λεξ. τσακων.). Ο τ. **πραματεία** στο Βλάχ. (πραμματεία) και σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κύπρ. Β' 762, Μηνάς., Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου). Η λ. και σήμ.

1) Ασχολία, υπόθεση: Μπερτόλδος 18. 2) Μελέτη, συγγραφή (εδώ προκ. για επιμέρους κεφάλαιο συγράμματος): Λοιπόν επί τα προκείμενα της γραφής τω λόγω

πορευσόμεθα προς την ζήτησιν ημών, εκάστης πραγματείας οικείαν αρμοδίως επιγραφὴν ποιησάμενοι Μάρκ., Βουλκ. 342¹¹. 3) Εμπορική συναλλαγή· εμπόριο: Έκαμε (ενν. ο Μέλεκ Ντάχαρ) να είναι τα παζάρια πάντοτε ανοικτά ... και να γίνεται πραγματεία ίσα την νύκτα ωσάν και την ημέραν Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 190· Ένας πραγματευτής έστειλεν τον άνθρωπόν του να τον κάμει πραγματεία, να αγοράσει και να πουλήσει είτε θέλει και έδωκέν τον φλουριά περισσά Rechenb. 72¹. 4) Εμπόρευμα: Αρώτα και μάθε πως τα μακζενία είναι γεμάτα πραγματείες και δεν ευρίσκεται τινάς ν' αγοράσει Μαχ. 208²⁴. Εις δε τα της θαλάσσης, όταν και το καράβιον κινδυνεύσει, ... όσοι είναι μέσα ... επιβάται χωρίς πραγματείας, τίποτε δεν ζημιώνονται, ούτε δι' όσα έχουν που πραγματείες δεν είναι· ρούχα τους, χρειώδη και φαητά τους Zygomalas, Synopsis 252 N 48· (μεταφ.): Κι αυτή (ενν. η Κορίσκη) που είναι της τιμής όχθρισσα μπορεμένη! στον νιον ετούτον σήμερον θέλ' είσται πουλημένη. Και τώρα μέσα στην σπηλιάν, σαν έχει την συνήθεια, την ντροπιασμένη πραγματειάν του δίδει στην αλήθεια Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [1358]. 5) Περιουσιακό στοιχείο, πρόσδοδος: Ο μάστορας ο ζαριστής θέλει να προφητεύει, βούδια να παίρνει ουδέν κρατεί, αμπέλια ουδέν φυτεύει, τες εσοδείες και πραγματείες, όσες και αν έχει, τρω τες, και τα παιδιά του πιάνουσιν των χριστιανών τες πόρτες Σαχλ. N 159.

πραγματεία η, βλ. *πραγματεία*.

πραγματεύομαι, βλ. *πραγματεύομαι*.

πραγματευθής ο, βλ. *πραγματευτής*.

πραγματεύομαι, Γλυκά, Στ. 346, Χρον. Μορ. Η 2241, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 142, Λίβ. Ρ 1983, Λίβ. Sc. 1394, Λίβ. N 2227, Rechenb. 10³, Δούκ. 145¹⁴, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. II 225, Βασιλ. Κεφάλ. παραιν. 119, Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 161, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 386⁶, Τριβ., Ρε 145, Πτωχολ. α 304, Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 176, Μαλαξός, Νομοκ. 221, Zygomalas, Synopsis 123 A 16, 182 E 42, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 448, Κανον. διατ. Β 927, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 74¹⁸, Μπερτολδίνος 112, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πέτρου Καθ. Επ. Β' β' 3, Λούκαρ., Διάλογ. 227²⁸, Διήγ. ωραιότ. 826, Νομοκ. αγ. Γεωργ. 127, Ροδινός (Βαλ.) 124, κ.α.: *πραγματεύομαι*, Λίβ. Esc. 2532, 2854, 3269· *πραματεύομαι*, Μαχ. 80¹⁸, 86²⁴, 142¹⁹, 166³⁰, 514³⁷· *πραματεύ(γ)ομαι*, Πεντ. Γέν. XXXIV 10, 21, XLII 34· *πραματεύομαι*, Κανον. διατ. Β 852· ενεργ. *πραγματεύγω*, Ιμπ. (Legt.) 926.

Το αρχ. *πραγματεύομαι*. Ο τ. *πραγματεύομαι* στο Βλάχ. Ο τ. *πραματεύομαι* στο Βλάχ. (*πραματεύομαι*) και σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, *πραματεύομαι*· πβ. και σημερ. ιδιωμ. *πραματεύκομαι* (Σακ., Κυπρ. Β' 762)). Ο τ. *πραματεύομαι* στο Σομαν. και σε κείμεν. του 18. αι. (Δαβίδ. 263)· για παλαιότ. μνεία ήδη τον 2. αι. βλ. TLG. Το ενεργ. *πραγματεύγω* στο Σομαν. Ενεργ. *πραγματεύω* ήδη μτγν. (TLG) και στο Βλάχ. σημερ. ιδιωμ. *πραματεύω* (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.) και *πραματέγγου* (Κωστ., Λεξ. τσακων.). Η λ. και σήμ.

I. Μέσ. Α' Μτβ. 1) Προσπαθώ να εξασφαλίσω κ., επιδιώκω να πετύχω κ.: Δούκ. 373²⁸, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 456. 2α) Εμπορεύομαι κ., κάνω εμπόριο: κάποια γυναι-

Λίβ. P 1074, 1959, Λίβ. Sc. 75, Λίβ. Esc. 2526, Λίβ. N 1051, 2898, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 449, Ιμπ. 674, Χρον. Τόκκων 650, Rechenb. 14¹, Επιστ. Μωάμ. 67²³, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 303, Λίβ. Va 2323, Χούμνου, Κοσμογ. 1575, Έκθ. χρον. 82¹⁰, Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 155, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 110^v, Πτωχολ. α 298, Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 41³, Κώδ. Χρονογρ. 51³, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 374, Ιστ. πατρ. 175¹, Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ 119³⁷, Ιστ. Βλαχ. 395, Σουμμ., Ρεμπελ. 191, Μπερτόλδος 8, Πτωχολ. Α 147, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 6, 379, Ροδινός (Βαλ.) 129, Λεηλ. Παροικ. 142, Διγ. Ο 1413, Διακρούσ., Αφ. 53, Τζάνε, Φιλον. 585¹³, κ.π.α.· *πραγματευθής*, Λίβ. Esc. 1202, 2851, 3268, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 458, 1214· *πραματευτής*, Σπαν. Ο 143, Ασσίζ. 243²⁶, 478²⁵, Απολλών. (Κεχ.) 437, Μαχ. 178¹³, 208⁷⁻⁸, 274¹⁸, 580²⁴, 584³¹, 638²⁴, 666⁶, Βουστρ. (Κεχ.) 138⁸, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 595, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 47, Πεντ. Γέν. XXIII 16, Βυζ. Ιλιάδ. 851, Αχέλ. 109, Θρ. Κύπρ. Μ 331, Χρον. σουλτ. 26²², Μηλ., Οδοιπ. 641, Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 141, Στάθ. (Martini) Β' 78, 332, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 62^v, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 16, Ροδινός (Βαλ.) 89, 103, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 425⁸, κ.α.· *πληθ. πραγματεύται*, Καναν. (Pinto) 169.

Το μτγν. ουσ. *πραγματευτής*. Ο τ. *πραγματευθής* πιθ. από υπερδιόρθωση. Ο τ. *πραματευτής* στο Meursius και σήμ. λαϊκ. Η λ. σε κείμε. του 18. αι. (Χρύσανθος Νοταράς, Οδοιπορ. 172, 251).

Έμπορος: *έρχονται όλοι οι πραγματευτάδες ... να πουλήσουν και να αγοράσουν Ασσίζ. 483¹⁵*. Οι πραγματευτάδες έχουνσι χρέος διά τας πραγματείας που κάμνουσιν εις βαρβάρους και ξένους τόπους, χρυσίον να μην δίδουν, αλλά με άλλα είδη να αλλάσσουν και να πραγματεύονται Zygomalas, Synopsis 273 Π 88· *έκλαιον από τες στράτες Τούρκοι, Ρωμαίοι, Αρμένιοι, Εβραίοι και πάσα άλλη φυλή, κλαίγοντες και βοώντες μεγάλη τη φωνή: «Το πιτ παζάρι καίεται και το πεζεστένι»*. Έτρεχαν οι ελεεινοί πραγματευταί εις τα εργαστήρια αυτών, να γλυτώσουν από τα ρούχα της πραγματείας αυτών Ιστ. πατρ. 174¹⁹. (μειωτ. σε μεταφ.): *εκείνους έχε αληθινούς φίλους, όσοι ουδέν σε αγαπούσι διά κέρδος, αλλά δι' αγάπην. Εκείνος ... οπού φιλεί διά κέρδος, πραγματευτής είναι, ουδέν είναι φίλος Βασιλ. Κεφάλ. παραιν. 115*.

πραγματικός, επίθ., Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 63⁵⁴, 740 κζ' 1, 3, 4.

Το αρχ. επίθ. *πραγματικός* (TLG). Η λ. και σήμ.

(Νομ.) που αναφέρεται σε (περιουσιακό) αντικείμενο· εμπράγματος: *Αγωγών ... δύο γένη είναι· πραγματικά ή προσωπικά. Και αι μεν έχουσαι απαίτησιν και ζήτησιν πράγματος ιδίου καλούνται και ονομάζονται πραγματικά Zygomalas, Synopsis 135 Α 84*.

πραγματικώς, επίρρ.

Το αρχ. επίρρ. *πραγματικώς* (TLG). Η λ. και σήμ.

Με πράξεις, ζωντανά· (εδώ προκ. για θεατρική παράσταση): *Ιλεως ημίν έσο, Κύριε ημών Ιησού Χριστέ ... και μη οργισθείς ημίν τοις βουλομένοις πραγματικώς επιδείξασθαι τα ζωηρά σου παθήματα Μυστ. 49*.

πραγματοαλλάζω, Λόγ. παρηγ. Ο 104.

Από το ουσ. *πράγμα* (γεν. *πραγματ-*) και το *αλλάζω*.

Αλλάζω την κατάσταση στην οποία βρίσκεται κάπ.: εις κόσμον με (ενν. τον Χρόνον) προσέταξεν του να υπάγω η Τύχη! του να ποιήσω εναλλαγήν, γνώριζε, των πραγμάτων (παραλ. 1 στ.) τους αχαρίστους ευτυχείς να πραγματοαλλάξω! και άλλους να στήσω ... εις το σκαλίν εκείνων Λόγ. παρηγ. L 112.

πράγος, πραέος, πραεός, επίθ., βλ. πράος.

πραίδα η, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 676, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 812 ι' 15, 813 ι' 30.

Το μτγν. ουσ. *πραίδα* (<λατ. *praeda*, TLG). Τ. *πραία* σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, γρ. *πρέα*). Λ. *πραιδία* στο LBG. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 572, Τσιτσέλη, Κεφαλ. Σύμμ. 414, γρ. *πρέδα*, Κόλια Αγγ., Αθ. 45, 1934, 284).

1) Λεηλασία (βλ. και *πρέζα* 1): Ηβούλετο γαρ ο σκυλεύσας εις τόπον άγειν και παρακαταθέμενος εν ασφαλεία, στραφήναι και δευτέραν *πραίδα* ποιήσαι και τρίτην Δούκ. 367¹³. (σε θέση κατηγορουμένου): ο Τζινιήτ στρατεύει εις Εφεσον ... και την πόλιν πάσαν τοις αυτού στρατιώταις *πραίδα* ποιείται και πλην των ανθρώπων ... το παν ... εσκύλευσαν Δούκ. 117¹³. 2α) Αγροζημία που προκαλείται από οικοσίτο ζωό: Εάν γεωργός εύρει ξένον βόδι εις το αμπέλι του, οπού του έκαμε *πραίδα*, και δεν μηνύσει του αφεντός του τού βοός, αλλά να το διώξει ... αυτός ζημιώνεται Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 813 ι' 33· β) (συνεκδ.) αποζημίωση για την αγροζημία: Εάν τινάς, από μίαν ή δευτέρην καταβολήν *πραίδα*s, φονεύσει το ζώνον και δεν παραδώσει το ζώνον του αφεντός του, διά να πάρει την *πραίδα* του, ας δώσει αυτό οπού εφόνενυσε Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 813 ι' 31.

πραιδεύω, Δούκ. 347³.

Το μτγν. *πραιδεύω*. Διάφ. τ. σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, γρ. *πρεεύγω*, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. *πραιδέβγω* και *προδέβγω*, Αμ., Χιακ. Χρον. 6, 1925, 56, *προεύγω*). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 573, Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιωμ., Pern., Ét. linguist. III 512, Αμ., ό.π., 56, Πιλαβάκης, Κυπρ. Σπ. 32, 1968, 134, λ. *πραιάρης*)· πβ. και λ. *πραιδόω* και *πραιδοποιώ* στο LBG.

1) Λεηλατώ: Κάστρα πολλά εκούρσενυσε, χώρας του Ηρακλέος,! Χαρσιανήν ε-πραιδενυσε και την Καππαδοκίαν Διγ. (Trapp) Gr 993. 2) Προκαλώ αγροζημία (πβ. *πραίδα* 2): Εάν τινάς εύρει χοίρον ή πρόβατον ή σκύλα, οπού τον *πραιδεύουν*, και εν πρώτοις το παραδώσει του αφεντός, οπού το ορίζει ... Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 812 ι' 19.

πραιπόζιτος ο, βλ. *πραιπόσιτος*.

πραιπόσιτος ο, Hagia Sophia α 467⁶, Χρονογρ. (Λαμψ.) 248. *πραιπόζιτος*.

Το πιθ. μτγν. ουσ. *πραιπόσιτος* (TLG). Η λ. σε παπυρ. του 4. αι. (L-S), σε επιγρ. (L-S Suppl., PHI 7) και στο Meursius· βλ. και LBG.

α) Ανώτερος αξιωματούχος της βυζαντινής αυλής με ποικίλες αρμοδιότητες, συν. ευνούχος (για το πράγμα βλ. και ODB, λ. *praepositus sacri cubiculi*): μη δυνάμενος ευρείν πολυποικίλους λίθους απέστειλε (ενν. ο βασιλεύς) Ναρσήν τον *πραιπόσιτον* εν Προικοννήσῳ και έκοψαν μάρμαρα όμοια της γης Hagia Sophia k 487⁸. β) (εκκλ.) κανονικός *πραιπόσιτος* = ο επικεφαλής της ημι-μοναχικής κοινότητας των κανονικών

κληρικών στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία (για το πράγμα βλ. Πηλίλης, Αξιώματα 282-3): Επειδή λοιπόν ο πανευλαβέστατος ... κανονικός πραιπόζιτος ταύτης της περιφήμου μητροπόλεως Κρήτης του Αποστόλου Τίτου κύριος Φραγκίσκος Ζένος ανεφάνη αξιότατος ... Διά τούτο ημείς οι κατωγεγραμμένοι του των Γραικών κλήρου προϊστάμενοι ... ως άνδρα άξιον του πληρώματος του Χριστού ομολογούμεν Επιγράμμ. ιερών 391.

πραιτωρ ο, Οψαρ. 362³², Byz. Kleinchron. Α' 620¹.

Το μτγν. ουσ. **πραιτωρ**. Η λ. και σήμ. στον τ. **πραιτωρας** (διαφορ. γρ. **πραιτορας**).

α) Ο ανώτερος διοικητικά δικαστής ενός θέματος στο Βυζάντιο, ο οποίος έχει και νομοθετική εξουσία (για το πράγμα βλ. Ahrweiler, Études VIII 75-6, καθώς και Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8¹⁶ σχόλ.): Εκ δε του πραιτωρος η διαθήκη (ενν. βαστάται), ωσάν γένει ενώπιον των μαρτύρων εις ένα γράμμα, και ωσάν είναι εκείνου οπού ποιήσει την διαθήκην και των μαρτύρων τα ονόματα μεταγεγραμμένα εις την διαθήκην Νομοκριτ. 100· **β)** **πραιτωρ** του δήμου = αξιωματούχος στην Κωνσταντινούπολη επιφορτισμένος με αστυνομικά καθήκοντα, ιδιαίτερα τη νύχτα, ο επονομαζόμενος και νυκτέπαρχος (για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β' 143, Γ' 215, Σ' 149): Τα οφφίκια του παλατίου. α' ο βασιλεύς. β' ο σεβαστοκράτωρ ... μα' ο πραιτωρ του δήμου Μαλαξός, Νομοκ. 516.

πραιτωρικός, επίθ. — Βλ. και **πραιτώριος**.

Από το ουσ. **πραιτωρ** και την κατάλ. -ικός. Η λ. τον 9.-13. αι. (TLG) και σήμ· βλ. και LBG.

(Νομ., προκ. για αγωγή) που εμπίπτει στο πραιτωρικό δίκαιο: Περί εγκαλεσμάτων πολιτικών και πραιτωρικών ... Πάσαι δε αγωγαί, ήγουν τα εγκαλέσματα, ή πολιτικά είναι ή πραιτώρια Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 740 κη' 1.

πραιτώριον το, Ντελλαπ., Στ. Θρηνητ. 257, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 263^ο δις, Προσκυν. Κουτλ. 156 80^{ος}, Zygomalas, Synopsis 212 K 41.

Το μτγν. ουσ. **πραιτώριον**. Η λ. και σήμ. στον τ. **πραιτώριο**.

1α) Η κατοικία του πραιτωρα: Το ακούσειν το, εφοβήθηκεν πάραντα ο Πιλάτος· ήλθεν εις το πραιτώριον και τον Χριστόν ελάλειν Ντελλαπ., Στ. Θρηνητ. 223· **β)** πολυτελής κατοικία, παλάτι: Επει δε το Ερωτόκαστρον απέξω ήτον κτισμένον· εκ σαρδωνύχου λαξευτού, απείκασε το απέσω,· εις όσον κατασκεύασμα των πραιτωρίων εκείνων Βέλθ. 324· από γαρ του βορειοτέρου μέρους, ένθα το πραιτώριον του δουκός είναι επί τόπου γης υψηλής κείμενον ... ορύσσειν από γης ήρξαντο Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 329· **2α)** Το κτήριο όπου διεξάγονται οι δίκες και όπου έχει την έδρα της η δικαστική αρχή, δικαστήριο: το κείμενον ορίζει ... εκείνον τον κριτήν να τον διώξουν απέ την συντροφίαν των άλλων κριτάδων και να χάσει εις το πραιτώριον απόκρισι, ήγουν εις την αυλήν Ασσίζ. 278³¹· **β)** (γενικ.) δημόσιο κτήριο (πανδοχείο, καπηλειό, κλπ.): Πραιτώρια τους δημοσίους έλεγον οίκους ... και εκ τούτου και τα πανδοχεία και καπηλεία καλούσι πραιτώρια Zygomalas, Synopsis 213 K 42.

πραιτώριος, επίθ., Zygomalas, Synopsis 212 K 41, 213 K 42 δις, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 740 κη' 4. — Βλ. και πραιτωρικός.

Απο το λατ. *praetorius*. Η λ. τον 4. αι. (TLG), σε επιγρ. (L-S Suppl.) και στο Meursius· βλ. και LBG.

(Νομ.) που επιπίπτει στο πραιτωρικό δίκαιο (για το πράγμα βλ. Αρμεν., Εξάβ. Α' 323 σχόλ., Γ' 5⁵⁷ σχόλ., Ε' 8¹⁶ σχόλ.): Πάσαι δε αι κρίσεις ή πολιτικάί είναι ή πραιτώριαι ή ποινάλλαι ... Και πραιτώριαι είναι αι παλατιαναί και βασιλικάι Zygomalas, Synopsis 135 A 84 δις· έκφρ. πραιτωρία αγωγή = αγωγή σε βάρος ξενοδόχου ή κάπελα σε περίπτωση κλοπής μέσα στον επαγγελματικό χώρο τους (για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β' 194, Αρμεν., ό.π., σχ. II, καθώς και ά. πραιτώριον 2β): Όταν κλαπεί τίποτε πράγμα εν πανδοχείω, ήγουν καπηλείον, ει μεν τον κάπηλον ζητεί, ονομάζεται πραιτωρία αγωγή Zygomalas, Synopsis 212 K 41.

πρακάτω, επίρρ., βλ. παρακάτω.

πρακνάδα η, βλ. περκνάδα.

πρακτέος, επίθ., Αχιλλ. (Smith) N 731.

Το αρχ. επίθ. πρακτέος. Το ουδ. ως ουσ. και σήμ. λόγ. (ΛΚΝ). Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Επιδέξιος, ικανός: Ω Βενετσιάνοι φρόνιμοι, πρακτέοι και 'πιδέξοι, ήλθε καιρός, εσίμωσε, να δείξετε την γνώσιν (παραλ. 2 στ.) και το τολμηροκάρδιον Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 875.

Το ουδ. ως ουσ. (συν. στον πληθ.) = 1) Αυτό που πρέπει να γίνει: Ελλην. νόμ. 514¹⁷. 2) Αυτό που έχει κάνει κάπ., η πράξη: κατεκρίθησαν (ενν. οι αμαρτωλοί) πάσχειν εις τους αιώνας, ή ευρόντες ανταπόδοσιν αξίαν των πρακτέων Γλυκά, Στ. 489.

πρακτής ο.

Από τον αόρ. του πράσσω και την κατάλ. -της. Η λ. στον Ησύχ. (λ. θετήρ) και στη Σούδα (λ. ρέκτη ανδρί), τον 11. και 14. αι. (TLG, LBG)· βλ. και σημερ. ιδιωμ. πράχτης (Σακ., Κυπρ. Β' 762, Χατζ., Λεξ., λ. πράσσω).

Μεσίτης (εδώ) μαστροπός (βλ. Αλεξίου Στ. [Απόκοπ. σ. 232])· (Για πιθ. διαφορ. σημασ. «πελάτης» βλ. Vejleskon [Απόκοπ. σ. 289, 377] και Λασιθιωτάκης, Cret. St. 6, 1998, 208-210): Φίλον ... γοργόν τον εξοδιάζει (ενν. η γυναίκα) ή και παίρνει φόλαν για σολδίν, καλά και δεν το 'ξάζει. ή Και από την φόλ' ασημαδάν, απ' αυτόν αγκινάριν ή και αν εύρει πράκτες και καιρόν, περνά το κινητηνάριν Απόκοπ.² 272.

πρακτικά, επίρρ., Διήγ. Βελ. χ 189, Διήγ. Βελ. Ν² 192.

Από το επίθ. πρακτικός. Η λ. και σήμ. με διαφορ. σημασ.

Ενεργητικά, δραστήρια: να πολεμείτε εύτολμα ως άνδρες, τιμημένα, ή ανδρειωμένα, πρακτικά, σπουδαία, οχυρωμένα Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 290.

πρακτικόν το πραχτικό(ν), Χρον. Μορ. Η 7683.

Το ουδ. του επιθ. πρακτικός ως ουσ. Ο τ. πραχτικόν σε έγγρ. του 11. αι. (Act. Ivir. II 35⁴⁶) και στο ΑΛΝΕ (πραχτικό). Ο πληθ. πρακτικά στο Du Cange. Η λ. (σε παπυρ.

καθώς και μτγν. με διαφορ. σημασ., βλ. L-S και Lampe, Lex., λ. *πρακτικός*), τον 9. αι. (LBG, TLG), σε έγγρ. των 11.-15. αι. (Act. Χέρ. 7¹⁶, Act. Lavr. 60³¹, Act. Χέρ. 10⁴¹, Act. Pantocr. 7²², Act. Saint-Pantél. 16⁸, κ.α.) και σήμ. στον τ. *πρακτικό*.

α) Κατάλογος απογραφής της κινητής και ακίνητης περιουσίας ενός προσώπου, εκκλησίας ή μονής (εδώ επισκοπής) (για το πράγμα βλ. ά. βρέβιον καθώς και ODB, λ. *praktikon*): Ο δε Νικήτας διά χρυσοβούλλων γραμμάτων του αυτού βασιλέως έλαβε το *πρακτικόν* της αγιοτάτης επισκοπής Ναυπλίου Byz. Kleinchron. Α' 228⁴ β) (στον πληθ.) επίσημη έκθεση στην οποία καταγράφονται όσα λέγονται ή γίνονται σε συνεδριάσεις οργανωμένων σωμάτων (εδώ της αυλής των βαρόνων): τα *πρακτικά*: κι ας έλθουσιν οι γέροντες της *μπαρουνίας* Ακόβου! κι ας φέρουσιν τα *πραχτικά* όπου έχουσιν μετ' αυτούς Χρον. Μορ. Ρ 7683.

πρακτικός, επίθ., Καλλίμ. 3, Χρον. Τόκκων 184, 507, 1372, Μαχ. 370¹⁰, Δούκ. 153³⁰, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1⁹³, Γεωργηλ., Βελ. Α (Bakk.-v. Gem.) 35, 175, 640, Κορων., Μπούας 138, Σοφίαν., Παιδαγ. 110 δις, Δεφ., Σωσ. 37, Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. Γ' [324], Κώδ. Χρονογρ. 54²⁵, Χρον. βασιλέων 1114, Δωρ. Μον. XLI, Lucar., Sermons 34, Ψευδο-Σφρ. 254⁸, 530¹, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 128, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 26⁷, 87^ν, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 216, Ροδινός (Βαλ.) 182, κ.α.: *πραχτικός*, Χρον. σουлт. 120³, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [749].

Το αρχ. επίθ. *πρακτικός*. Ο τ. σε έγγρ. του 17. (Μηνάς, Ηπειρ. Χρον. 23, 1981, 394), 18. αι. (Μπόμπου-Σταμάτη, Πρακτ. Ε' Παν. Σ. 480, 485) με διαφορ. σημασ. και σήμ. λαϊκ. Η λ. και σήμ.

1) Σχετικός με τη δράση: Σοφίαν., Παιδαγωγ. 110· εκφρ. (1) *πρακτική αιτία* = η αιτία η οποία γεννά μια πράξη, μια ενέργεια: Ούτως και περί τούτων εν Αγίω αποφαινόμεθα Πνεύματι, ου αιτία *πρακτική* αμέσως η προσκυνητή του πατρός υπάρχει υπόστασις Ιστ. πατρ. 147¹¹. (2) *πρακτική αμαρτία* = (σε διάκριση από την προπατορική) η αμαρτία που διαπράττεται στις καθημερινές μας πράξεις: Διχής η αμαρτία· *πρακτική*, και *προπατορική*. Εκ της *προπατορικής* (ενν. ηλευθέρωσεν ημάς Χριστός) τω αγιασμώ, τω βαπτίσματι ... Εκ της *πρακτικής* τη δυνάμει των μυστηρίων, κοινωνίας, εξομολογήσεως... Lucar., Sermons 34· (3) *πρακτική σοφία* = η σοφία που αποκτά κάποιος βιώνοντας σκληρά την καθημερινή βιοπάλη: ότι ο μεν Αβραάμ ήτον *κανών* και τύπος της διδακτής σοφίας ... ο δε Ισαάκ της φυσικής σοφίας ... ο δε Ιακώβ της *πρακτικής* και *ασκητικής* σοφίας ήτον διδάσκαλος, επειδή έδωσε του λόγου του εις κόπους και ιδρώτας ημέρας και νυκτός Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 16. 2) Έμπειρος, πεπειραμένος: το τι μένει να ποίσωσιν εις τούτο ερωτά τους (ενν. τους *μπαρούνους*),¹ ως γέροντας και *πρακτικούς* και φίλους πιστοτάτους Κορων., Μπούας 52· Ο κράλης δε ήτον νέος και την βουλήν του *πρακτικοτάτου* Ιάγγου δεν άκουσεν Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 27· (με προσδ. της αναφοράς): Ο γαρ Χαλίλ *πρακτικός* υπάρχων περί τα της αρχής *μεθοδεύματα* και ότι ο νέος (ενν. ηγεμών) ουκ ευτυχήσει ποτέ, άγεται πάλιν παρ' αυτού ο Μουράτ εν τω παλατίω της Αδριανού και ευφημίζεται ως ηγεμών Δούκ. 277¹⁸. 3) Δραστήριος, ενεργητικός: ανθρώπους *πρακτικούς* βάνει στην Εγγλιτέραν (ενν. ο Βελισάριος) (παρ. 1 στ.) να προμηθεύονται καλώς την σύστασιν του τόπου! και να κρατούν το δίκαιον του καθενός ανθρώπου Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.)

421· Τούτο το χορτάριον (ενν. το τραχόν) δεν ήτον τον παλαιόν καιρόν ... αμή τώρα ολίγους χρόνους ευρέθηκε τεχνηέντως από ένα κηπουρόν πολλά πρακτικόν εις την τέχνην ταύτην και έμπειρον Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 202· Τότε ο καπετάνιος Πιτιλιανός καλέσας, τον τε σινιόρ Μπαρτολαιόν και στρατηγούς ετέρους, ανδρείους τε και πρακτικούς και τους τιμιωτέρους Κορων., Μπούας 83. 4α) (Για πρόσωπο) επαρκής, ικανός: Ζητείς μου πράγμα οπού δεν είμαι τόσοσν πρακτικός οπού να μπορώ να κάμω, τουτέστι να σε διδάξω τι να τους ειπείς Λούκαρ., Διάλογ. 226· κελεύει γαρ ο βασιλεύς έναν εκ τους οικείους, μυστηριακόν και φρόνιμον και πρακτικόν εις πάντα, να φέρει τον Σελήνιον εις το παλάτιν μέσα Βυζ. Ιλιάδ. 290· Εκεί δε μέσα ηυρέθηκεν ατή της η δουκέσσα, και έναι τίτοια φοβερή και θαυμαστή εις γνώσιν, και πρακτική και τολμηρή διά να συστήσει τόπον Χρον. Τόκκων 1848· β) (για πράγμα) αποτελεσματικός: Ορισε γουν ο βασιλεύς όλους τους μεγιστάνους (παραλ. 2 στ.) να 'ποδεχθούν τους άρχοντας, τους αποκρισαρίους, να δώσουν (ενν. οι μεγιστάνοι) λόγους πρακτικούς και αντιλογίας να πάρουν Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 656. 5) Που έχει ορθή αίσθηση της πραγματικότητας, συνετός, φρόνιμος: Οπου διαβείς, μ' όλους πραῦς και πρακτικός ας είσαι, και μην οχλίζεσαι ποτέ και μην χολομανείσαι Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 67· Αυτός υπάρχεις εις των φρονίμων αρχόντων και πρακτικόν της αυλής εκείνης, και γινώσκεις κρείττον περί τούτων ... Ψευδο-Σφρ. 356¹⁷· (ειρων.): Εκατόρθωσαν δε ουδέν άλλο οι φρόνιμοι και πρακτικοί και γενναίοι άρχοντες ή μόνον ότι απήραν κατ' αυτών Θεόν τον του παντός ποιητήν Σφρ., Χρον. (Maisano) 152²⁰.

πράκτορας, πράκτορος ο, βλ. **πράκτωρ**.

πράκτωρ ο **πράκτορας**, Μαχ. 558³⁶, 680¹⁶· **πράκτορος**, Μαχ. 670²⁵⁻²⁶· **πράχτορας**, Μαχ. 78^{25-26, 27-28}· **πράχτορος**, Μαχ. 430³.

Το αρχ. ουσ. **πράκτωρ**. Ο τ. **πράκτορας** σε έγγρ. των 12. και 13. αι. (LBG) και σήμ. Ο τ. **πράκτορος** και και σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β 762). Ο τ. **πράχτορας** και σήμ. λαϊκ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

1) Αυτός που ενεργεί, ο δράστης: Έκθ. χρον. 31¹², Πηγά, Χρυσοπ. 308 (11). 2α) Κρατικός αξιωματούχος επιφορτισμένος με την είσπραξη φόρων (για το πράγμα. βλ. ODB, λ. *praktor* και *Winterwerb* [Πωρικ. σ. 78]): Ω δέσποτα βασιλεύ Κυδώνιε, γνωστόν έστω τη βασιλεία σου ότι ο πρωτοσέβαστος Πιπέριος και μετά Κυμίνου τον κόμητος, ... Κρανίου του πράκτορος ... των σων προσταγμάτων καταφρονούσιν και κατά της βασιλείας σου άτοπα επιβουλεύουσιν Πωρικ. (*Winterwerb*) I 26· β) διοικητής: Του δε δεσπότη (ενν. κυρ Θωμά) ... πανοικί ελθόντος εις Κέρκυραν προσήλθον αυτώ και γράμματα από τον πράκτορος του Αγγελοκάστρου διαλαμβάνοντα ούτως, ότι τω αμिरά όρεξις ην προσελθείν αυτώ τις των του δεσπότη αρχόντων και γενήσεται συμβίβασις και αγάπη αμφοτέροις και δοθή παρ' αυτού τόπος μετά τινων συμφωνιών τω δεσπότη προς το ζην Ψευδο-Σφρ. 548¹⁴.

πράμα, πράμαν το, βλ. **πράγμα**.

πραματάκι το, βλ. **πραγματάκι**.

πραματεία, πραματειά η, βλ. πραγματεία.

πραματεύ(γ)ομαι, βλ. πραγματεύομαι.

πραματευντάρικος, επίθ., βλ. πραγματευντάρικος.

πραματευτής ο, βλ. πραγματευτής.

πρανής, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πρανής. Η λ. και σήμ. λόγ.

Το ουδ. ως ουσ. = η κατηφόρα: Φυσιολ. (Zur.) LVIII³.

πρανόν το.

Από το επίθ. πρανής με μεταπλ. Η λ. στον Ησύχ· βλ. και Steph., Θησ. και LBG, λ. πρανός.

Η κατηφόρα· εδώ στη φρ. τρέχω επί το πρανόν προκ. να δηλωθεί η γρήγορη πορεία προς την ηθική κατάπτωση: *Ει μὲν γὰρ ἰδὴ (ενν. ο δαίμων) τὸν ἄνθρωπον τρέχοντα ἐπὶ τὸ πρανόν καὶ φρονούντα τὰ γήινα καὶ τὰ πρόσκαιρα τοῦ βίου τούτου, τότε πλησιάζει αὐτῷ διὰ τῶν αἰσχυρῶν λογισμῶν Φυσιολ. (Zur.) LVIII³.*

πράντος ο ή πράντο το, βλ. μπράντος (II) ή μπράντο.

πραξαπόστολος ο, Ολόκαλος 31^{11, 93}, 173²¹.

Από τα ουσ. πράξις και απόστολος. Η λ. σε κείμε. των 10.-15. αι. (NE 7, 1910, 40, Darroutzès, Textes byzantins XX 35, Μητροπολίτης Αθηναγόρας, EEBΣ 10, 1933, 267, 274 και EEBΣ 12, 1936, 285, Caracausi, στη λ. βλ. και LBG), στο Meursius και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

(Εκκλ.) Λειτουργικό βιβλίο της ορθόδοξης λατρείας, με τις περικοπές από τις Πράξεις και τις Επιστολές των Αποστόλων που διαβάζονται στην κυριακάτικη θεία λειτουργία· ο απόστολος (βλ. και ά. απόστολος): *βιβλίον ο κατά Κυριακήν αναγινωσκόμενος πραξαπόστολος, έχον εις το έν μέρος καρφία ια', ... και εις το άλλο μέρος κόμπους αργυρούς ζ' και ... θηλύκια αργυρά δ' Κώδ. Πάτμου I 66.*

πράξη η, βλ. πράξις.

πράξις η, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 359, 360, 361, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 121, 675, Διγ. (Trapp) Gr. 2289, Φλώρ. 1075, 1176, 1364, 1366, Ιστ. Ηπειρ. XV⁵, XXII², Δούκ. 127²⁶, 161¹¹, 235⁹, 255⁴, Σφρ., Χρον. (Maisano) 156¹⁰, Έκθ. χρον. 50¹¹, Μπερτόλδος 51, Γεωργίου ρήτορος, Στίχ. α' 85· πράξη, Ασσιζ. 86³, Ερμον. Η 362, Χρον. Μορ. Η 200, 376, Χρον. Μορ. Ρ 379, 385, Χρον. Τόκκων 1645, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 273, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 228, Sprachlehre 84, Μαχ. 616²⁴, Θησ. Β' [24⁷], Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 804, Συναξ. γυν. 466, Ρίμ. κόρ. Α 135, Ρίμ. Απολλων. (Κεχ.) 23, Σκλάβ. 59, Δεφ., Λόγ. 525, Τριβ., Ρε 12, Ιστ. πατρ. 136⁹, Λαυρ., Οπτασία Σ. 115, Αλ. Κύπρ. 1709, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 142, Πιστ. βοσκ. II 4, 54, Παλαμήδ., Βοηβ. Εισαγ. 7, 13, Σουμμ., Ρεμπελ. 173, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 132, 964, Στάθ. (Martini) Α' 127, Ροδολ. (Αποσκ.) Α'

310, Λίμπον. 140, Φορτουν. (Vinc.) Α' 57, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 120, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 46, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 134¹⁵, κ.π.α.: πράξεις -η, Σπαν. Ρ 4, Καλλίμ. 64, Διγ. Ζ 1343, Ιμπ. 686, Γεωργηλ., Θαν. 600, Βίος Αισώπ. (Παπα-θωμ.) Β' 56⁴, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 11, Κορων., Μπούας 8, Πένθ. θαν.² 359, Πτωχολ. α 386, Κώδ. Χρονογρ. 60, Δωρ. Μον. XXXV, Ιστ. Βλαχ. 222, Διγ. Ανδρ. 331⁶, Αγαπ. Γεωπον. (Κωστούλα) 148, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1041], Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 322, Διγ. Ο 15, Διακρούσ. 113²⁴, Σοφιαν., Γραμμ. 85, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. πράξις. Ο τ. πράξη σε έγγρ. των 14. (Caracausi, λ. πράξη, Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 314), 17. αι. (Κρ. συμβόλ. 213, 247, Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 1, 1948, 98, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 23, 1980, 516) και σήμ.

1) Εμπορική συναλλαγή: Μαχ. 630⁷, Ωροσκ. 40²⁷. 2) Δράση, πρακτική εφαρμογή α) σε συσχετισμό με αφηρημένες έννοιες, όπως λόγος, όνομα, γνώμη, κ.τ.ό.: Σπαν. (Λάμπρ.) Va 59, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 125, 199, Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 172· β) σε σχέση με τη θεωρία: Τότ' είς εκ πάντων άριστος εις θεωρίαν και πράξιν (παραλ. 1 στ.) ανίστατο δε ταπεινώς κι αφόβως τούτο λέγει Κορων., Μπούας 53· πράξιν τε και θεωρία Ζήνου, Πρόλ. Πένθ. θαν.² 3· (ειδικ. ως θεολ.): Η ρομφαία η δίστομος, πράξεις και θεωρία, | σκουτάρι τα βαγγέλια και η θεολογία Γεωργίου ρήτορος, Στίχ. α' 143· Ω συ, οπού ευρίσκεσαι στο τάγμα των αφρόνων, | επιθυμίας σαρκικής δούλος όλον τον χρόνον (παραλ. 2 στ.) Δεν έχεις συ απάνω σου πράξιν ου θεωρίαν· | ωσάν το φύλλο βρίσκεσαι σ' άνέμου φνυσημίαν Γεωργίου ρήτορος, Στίχ. β' 7. 3α) Έργο, ενέργεια: Α-ξαγ., Κάρολ. Ε' 1014, Διγ. (Trapp) Gr. 2289· κάμνοντας έργα ευγενικά και τιμημένες πράξεις Λίμπον. Αφ. 30· (συχν. με γεν. αφηρημένου ουσ. με ηθ. περιεχόμενο): ανά-θεμα το λογισμό και της ζηλειάς την πράξη! Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 710· πράξη λύ-πησης κρατείς τάχα να με σκοτώσεις; Ροδολ. (Αποσκ.) Ε' 416· β) σχέδιο/τρόπος δρά-σης: εζήτησε ο μισσίρ Ντζεφρές βουλήν των κεφαλάδων, | ωσαύτως και των αρχιερέ-ων, εκείνων των επισκόπων, | το πώς να καταστήσουσιν και πώς να κατορθώσουν | την πράξιν και την αφορμήν, το πώς ... (παραλ. 1 στ.) ... τον τόπον να φυλάττουν Χρον. Μορ. Η 1972· Ομού γαρ εσυντύχαιναν και έπαιρναν βουλήν τους, | την πράξιν όπου ήθελαν να ποίσουν διά την μάχην Χρον. Μορ. Ρ 8903· γ) (συν. στον πληθ.) κατορθώ-ματα: Διγ. Ζ 605, Κι αν αγαπάς διά να ακούς πράξεις καλών στρατιώτων, ... Χρον. Μορ. Ρ 1349· δ) δόλος, πανουργία: ουκ επιστάμην άτυχος την συσκευήν και πράξιν, | τρόπον τον κακομήχανον της γυναικός ο τάλας Προδρ. (Eideneier) III 273-42 χφ Ρ κριτ. υπ.: Ην γαρ πανούργος (ενν. ο Θεολόγος Κόρακας) ως ουδείς των άλλων τω τότε καιρώ και εις τας των Τούρκων πράξεις και διαβολάς πονηρότατος Δούκ. 229¹⁹· ο ρήγας με τη ρήγισσα πολλή χαράν επαίρνα, | να του γροικού να τραγουδεί κι έτσι γλυκιά να λέγει | του Ερωτα τσι πονηριές, τσι πράξεις του να ψέγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 422· ε) (προκ. για τα μέλη του σώματος) λειτουργία: Καθώς εις ένα κορμί έχομεν πολλά μέλη, και όλα τα μέλη δεν έχουσιν την αυτήν πράξιν, έτσι οι πολλοί είμαστεν ένα κορμί εις τον Χριστόν, και καθένας είμαστε μέλη, ένας του άλλου Χριστ. διδασκ. 116· στ) συμπεριφορά, συνήθειες: επήγα εις χώρες όμορφες κι εθώρουν άλ-λες διάξεις, | άλλους ανθρώπους και μιλιές πολλώ λογίω και πράξεις Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 110· ζ) (συνεκδ., προκ. για το βιβλίο της Κ.Δ. που περιέχει τις Πράξεις των Απο-στόλων): ώσπερ το λέγει και ο άγιος Λουκάς εις τες Πράξεις εις κεφάλαιον δεύτερον

Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 303^ν. Δι' αυτήν (ενν. την Αγία Μαρία) γράφει ο άγιος Λουκάς εις τες Πράξεις των Αποστόλων κεφ. ιβ' και εις τες πράξεις του αγίου Βαρνάβα, γραμμένες από κάποιον Αλέξανδρον Μοναχόν Ροδινός (Βαλ.) 191. 4) Κατάσταση, θέση: Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 262. 5) Γνώση, πείρα, ικανότητα αποκτημένη από την εμπειρία: είτις έχει πράξη του τόπου εκείνου, εμπαίνει από την μπούκα του πουνέντη Πορτολ. Α 310¹². Τότε συμβούλιον έκαμαν (ενν. οι βεζίρηδες) και απέστειλαν ... ταχυδρόμον, εις τον σουλτάν Μουράτη, οπου ήτο εις την Μαγνησίαν και έγραφαν προς αυτόν ότι ο υιός σου είναι νέος και πράξιν πολέμου δεν έχει Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 26· εις μικρόν σημείον της ευλαβείας, οπου έχω προς την σην λογιότητα, ηθέλησα να της αφιερώσω ετούτο το μικρόν βιβλίον παρακαλώντας την να το ερευνήσκει ως έμπειρος και πρακτικότατος, να το διορθώσει, εάν έχει τίποτε σφάλμα, και να αναπληρώσει με την πολλήν πράξιν οπου έχει εις την ιατρικήν, όσα εγώ αφήκα άγραφα διά την ολίγην μου μάθησιν Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 128· Και τις ηξεύρει να μας πει όλες τες τεχνοσύνες, Ι τά κάμναν τα χεράκια των (ενν. των Ροδιτισσών) και τες ευμορφοσύνες; Ι Πλουμάκια και πλατύφυλλα με τέχνην και με πράξιν Γεωργηλ., Θαν. 172. 6) Διδασκαλία: λέγει και ο Δαμασκηνός εις την δικήν του πράξη Ι ότι: «όπου βούλεται Θεός, νικάται φύσεως τάξη» Σκλάβ. 219· Ως και ζγουράφος ήμαθε (ενν. ο Ρωτόκριτος) δίχως δασκάλου πράξη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1351. 7) Ενότητα θεατρικού έργου (βλ. και ά. άττο(ν) Ι), άττος): Πράξη πρώτη Πανώρ.² Α' τίτλ. Τέλος της εγλογής και του άττου, Ι ήγου τση πράξης πέμπτης Πανώρ.² Ε' μετά στ. 422.

Έκφρ. πράξη και ορμή, βλ. ορμή 5 έκφρ.

Φρ. 1) Βάνω πράξη = χρησιμοποιώ: Γνωρίζω το καθώς το λες· μα βάλε τώρα πράξη Ι της 'πείκασής σου τ' άρματα, η λύπη πριν σε σφάξει. Ι Ο άντρας εις τον πόλεμον στέκεται σαν λεντάρι Ι κι εις την αγάπη ο άνθρωπος βαστά τ' αρνιού τη χάρη Φαλιέρ., Ιστ.² 307. 2) Βάνω κ. εις πράξιν = πραγματοποιώ: αφόντις ελογίασεν (ενν. ο Μπερτόλδος) μίαν όμορφην πανουργίαν, επήγεν να κοιμηθεί ακαρτερώντας την ημέραν διά να την εβάλει εις πράξιν Μπερτόλδος 16. 3) Έχω πράξη = ξέρω να κάνω: εις το παλάτι εφτάσασι όλοι κατά την τάξη, Ι και πασαένas έπραξεν εκείνον τό 'χε πράξη Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1782. 4) Κάνω πράξιν και ορμήν, βλ. ορμή 5 φρ.

πράος, επίθ., Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 128, Διγ. (Trapp) Gr. 3221· πράγος· πραέος, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffer.) 13004· πραεός, Φυσιολ. (Zur.) XXI 3¹¹.

Το αρχ. επίθ. πράος. Ο τ. πράγος με ανάπτυξη του -γ-. Ο τ. πραέος πιθ. από τη γεν. εν. του επιθ. πραῦς (βλ. ά· σχετ. με τα πράος-πραῦς βλ. Νικολαΐδης Α., Ελλην. 32, 1980, 365-6). Η λ. και σήμ.

α) (Προκ. για πρόσωπα ή πράγματα) ήπιος, ήρεμος, μειλίχιος: Σπαν. Α 238· Εκεί 'λαχε ο βασιλεύς, ο κύρης Κωνσταντίνος, Ι ο φρένιμος, ο δυνατός, ο περισσά ανδρειωμένος, Ι ο πράγος, ο καλόλογος, η φήμη των Ρωμαίων; Ανακάλ. 19· Πτωχολ. α 660· (ο υπερθ. βαθμός ως τιμητική προσηγορία): Τα γαρ εντός απιστίας έγεμον, τα εκτός εταράσσοντο ... και ταύτα του βασιλέως πραστάτου και φιλανθρωποτάτου όντος και τα πράγματα εις το αγαθόν οικονομούντος Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 203· **β)** ταπεινός: Κι αν είν' και εξ αγάπης σου θεν να μ' ευκαριστήσεις, Ι κάμε με τους πραότερους πάντα να με ψηφίσεις Κυπρ. ερωτ. 150²⁰.

Το ουδ. ως ουσ. = (προκ. για χαρακτήρα προσώπου) πραότητα: το πράον του, το ιλαρόν, το αγαθόν της γνώμης Χρον. Τόκκων 3055.

Το ουδ. ως επίρρ. = ήπια, ήρεμα· (εδώ προκ. για ημερωμένο ζώο): Ο δ' ίππος πάλιν της φωνής ακούσας Αλεξάνδρου! δεύτερον εχρεμέτισεν ου φοβερόν, ως πάλαι, | αλλ' ήμερον και λιγυρόν και ταπεινόν και πράον Βίος ΑΛ. 750.

πραοσύνη η. — Βλ. και πραότης -τητα.

Από το επίθ. πράος και την κατάλ. -σύνη.

Ηπιότητα, μειλιχιότητα· ευγένεια: κάθε πληγωμένος! βοήθειαν παίρν' από σε και μένει γιατρεμένος! κι άλλους γιατρεύεις ψυχικά, κι άλλους μ' ελεημοσύνην, | κι άλλους με γλυκομίλητα λόγια και πραοσύνην Τζάνε Εμμ., Αφ. 141³⁰.

πραότης -τητα η, Διδ. Σολ. Ρ 55· αιτιατ. εν. πραότη(ν), Σπαν. (Ζώρ.) V 153, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 445.

Το αρχ. ουσ. πραότης. Η αιτιατ. εν. από συγκ. Η λ. πραότητα στο Βλάχ. και σήμ.

(Προκ. για χαρακτήρα προσώπου) ηπιότητα, μειλιχιότητα· ευγένεια: Γλυκά, Στ. Β' 66, Χρον. Μορ. Η 2392· Είχε πολλή ταπείνωση, πραότη στο κορμί του (ενν. ο Παναγιωτάκης) Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 466⁷.

πράσα η. — Βλ. και πράσον.

Από το ουσ. πράσο με αλλαγή γένους ή από τον πληθ. του ουσ. πράσον. Η λ. και σήμ. ιδιωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. πράσον, Σιδηροπούλου, Λεξιλ. Κοτυώρων, Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. 414).

Πράσο: μου έδωσεν (ενν. ο μπάρμπα Σαμβούκος) ... ένα δεμάτι πράσες (έκδ. πράσες) τα αποταχιά, διά να κάμω καλόν στομάχι και να τροχίσω την όρεξίν μου Μπερτόλδος 82.

πρασία η, βλ. πρασιά.

πρασιά η, Ιστ. πολιτ. 40¹⁸· πρασία.

Το αρχ. ουσ. πρασιά. Ο τ. πρασία στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων.). Η λ. και σήμ.

Βραγιά, παρτέρι: οι δε πρασίαι των φυτών των υπό δένδρων κάτω! πεφύκασί τε στοιχηδόν Διγ. Ζ 3792· φρ. γίγνομαι πρασιαι πρασιαι (η έκφρ. πρασιαι πρασιαι ήδη μτγν· για το πράγμα βλ. και Κοραή, Ατ. Δ' 456) = συγκεντρώνομαι κατά ομάδες· (εδώ) χωρίζομαι σε αντίπαλες παρατάξεις: Γεγόνασι γαρ οι της Πόλεως λαϊκοί τε και ιερείς πρασιαι πρασιαι, οι μεν θέλοντες τω ενί, οι δε τω ετέρω Έκθ. χρον. 29²⁰.

πρασίζω.

Το μτγν. πρασίζω. Λ. πρασιάζω στο LBG.

Έχω πρασινωπό χρώμα: Εάν έχη ο ιέραξ χολήν, εμέττει φλέγματα πρασίζοντα Ορνεοσ. αγρ. 528⁴.

πρασινάδα η, Πεντ. Έξ. Χ 15, Μετάφρ. Δαμασκ. Βαβλαάμ 87¹¹, Πανώρ.² Β' 518, Πιστ. βοσκ. V 2, 227, Παλαμήδ., Βοηβ. 996, Χριστ. διδασκ. 202.

Από το επίθ. πράσινος και την κατάλ. -άδα. Η λ. τον 11. αι. (TLG) και σήμ. βλ. και LBG.

α) Το φύλλωμα φυτών και δέντρων· χορτάρι, γρασίδι: η αρετή απού την αγάπην ... συγγενεύει και πρατικιάζει πάντοτε εις πάσα καρδιάν ευγενικήν, ίτσου ως γιον πολομούν τα πουλλιά εις τες πρασινάδες των δάσων Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 75· και τες (ενν. τες ακρίδες) εκλήθη να μη βλάψοσι τα χορτάρια της γης ουδέ καμίαν πρασινάδα ... παρά μονάχα τους ανθρώπους Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ. Αποκάλ. Ιω. θ' 4· Βλέπομεν από μακράν ένα τόπον ίσον με πρασινάδα και εκεί έκριναν ... να κονέψουσιν Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 122· (σε μεταφ.): ο εχθρός της ανθρωπίνης γενεάς ... ως γιον όφεις πεθυμά πάντα να κυλίεται εις την πρασινάδαν της ορθοδοξίας Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 51· έκφρ. κήπος της πρασινάδας = λαχανόκηπος (πβ. Septuaginta Δευτ. 11, 10): ηγής ος εσύ έρχεσαι εκεί να την κλερονομήσεις όχι σαν την ηγή την Αίγυπτο ος εβγήκετε από εκεί ος να σπείρεις το σπόρο σου και να ποτίσεις με το ποδάρι σου σαν κήπο της πρασινάδας Πεντ. Δευτ. ΧΙ 10· β) (διακοσμητικό) φυτό που δεν ανθίζει: σέσκουλα και βασιλικά και άλλες πρασινάδες Προσκυν. Ιβ. 535 808· γ) το πράσινο χρώμα· (περιληπτ.) φυτά και δέντρα: Ποτέ εκ το παρεπόταμο δεν λείπει πρασινάδα, | μηδέ, κυρά, εκ τα χείλη σου δεν λείπει κοκκινάδα Ch. pop. 555· (σε ιδιάζ. σύντ.): είπεν ο Θεός· ιδού έδωσα ... εις παν αγρίμι της ηγής και εις παν πετούμενο του ουρανού ... την παν πρασινάδα χορταριού να φαν Πεντ. Γέν. Ι 30.

πρασινάδη η.

Από το ουσ. πρασινάδα κατά τα ουσ. σε -η.

Βλάστηση, πρασινάδα: Το κάσσαρο Ρομάλ έχει ξέρες και καλούς τόπους ... Και αν θέλεις να εγνωρίσεις, έχει κάσσαρους β' τον έναν εις την θάλασσαν και τον άλλον εις την στερέα ...· και εκεί θέλεις ιδεί μία πρασινάδη και έχει και νερό γλυκύ Πορτολ. Α 351⁶.

πρασινανθισμένος, μτχ. επίθ., βλ. πρασινοανθισμένος.

πρασινίζω, Λίβ. Esc. 4046, Λίβ. Ν 3464, Κυπρ. ερωτ. 125¹.

Το μτγν. πρασινίζω. Η λ. και σήμ.

α) Αποκτώ πράσινο χρώμα, γίνομαι πράσινος: ο ιός του λέβητος επάνω πρασινίζει Προδρ. (Eideneier) IV 387· Γύρου τριγύρου το νησί κοκκινομελανίζει, | ώρες μαύρο εφάινοντον και ώρες πρασινίζει Διήγ. ωραιώτ. 930· β) (προκ. για φυτά ή τη γη) καλύπτομαι από φύλλα ή από χλόη: ηύραμεν αναλίβαδον να ανθεί, να πρασινίζει, | να γέμει δένδρα ερωτικά και βρύσεις χιονισμένας Λίβ. Sc. 2858· Ητον ο τόπος έμορφος κι από δενδρά γεμάτος, | και όλος επρασινίζε εκ των δενδρών τα φύλλα Θησ. Δ' [65²]· γ) (προκ. για φυτά) βγάζω νέο φύλλωμα· θάλλω: Όσπου στην δάφνη φύλλον πρασινίζει | πάντα θέλει μ' αθάφτειν το λαμπρόν μου Κυπρ. ερωτ. 105¹· Για σένα (ενν. Ερωτα) πάσα φύτρο πρασινίζει | πάσα δεντρό πληθαίνει και ξαπλώνει Ερωφ. (Αλεξ. Στ. Αποσκ.) Α' 609· (μεταφ.): Στο γεροντίστικον κορμί ετούτο οπ' ασπρίζει | παρά ποτέ η πεθυμιά του πόθου πρασινίζει Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1367].

πρασινοανθισμένος, μτχ. επίθ.: πρασινανθισμένος, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [482].

Από το α' συνθ. πρασινο- και τη μτχ. του ανθίζω ως επίθ.

Που έχει πράσινα φύλλα και είναι γεμάτος άνθη: εις τούτονε καιρόν τον στολισμένον| της άνοιξης τον όμορφον τον πρασινανθισμένον Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [162].

πρασινοαραβίτικος, επίθ.

Από το α' συνθ. πρασινο- και το επίθ. αραβίτικος (βλ. ά. αραβιτικός).

Που έχει χρώμα πράσινο και κατασκευάστηκε στην Αραβία: κοντάριν εμαλάκιζε μετά την δεξιάν του| πρασινοαραβίτικον μετά χρυσού διβέλλον Διγ. (Trapp) Gr. 1202.

πρασινοβούλλιν, επίθ. ουδ.

Από το α' συνθ. πρασινο- και το ουσ. βούλλα.

(Προκ. για ύφασμα) που έχει πράσινες βούλες: η μέση του κράβατου θεμένη οξύν μετάξιν| και κείται σαρακήνικον μεταξωτόν το πεύχιν| και απάνω κείται πιλωτόν, οξύν πρασινοβούλλιν Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1684.

πρασινοκόκκινος, επίθ.

Από το α' συνθ. πρασινο- και το επίθ. κόκκινος. Η λ. στο LBG.

Που έχει χρώμα μεταξύ πράσινου και κόκκινου: κακά πολλά εδιέβασεν πρασινοκόκκινα κίτρινα Σπανός (Eideneier) A 351-2.

πρασινομαυρισμένος, μτχ. επίθ.

Από το α' συνθ. πρασινο- και τη μτχ. του μαυρίζω ως επίθ.

Που έχει χρώμα μεταξύ πράσινου και μαύρου: Η γνώση μας επέρασεν και ο νους μας εξορίστη,| αφήτις από το κορμί ψυχή μας εχωρίστη (παραλ. 4 στ.) τα πρόσωπά μας γίνονται πρασινομαυρισμένα Πένθ. θαν.² 51.

πρασινόμορφος, επίθ.

Από το α' συνθ. πρασινο- και το ουσ. μορφή. Η λ. στο LBG.

Που είναι πράσινος στην όψη: εκεί και αστέρας βλέπουνσι (ενν. οι πένητες), τροχούς πρασινομόρφους,| και ομοιάζουν, το χειρότερον, ότι είναι μεθυσμένοι Προδρ. (Eideneier) II 92.

πρασινοπορφυρόστρωτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πρασινο- και το επίθ. πορφυρόστρωτος.

Που είναι στρωμένος με πράσινο και πορφυρό ύφασμα: τα μάρμαρα δε κάτωθεν ...| πρασινοπορφυρόστρωτα, κόκκιν' ασπροχιονάτα Παῖς., Ιστ. Σινά 422.

πρασινορόδινος, επίθ., Διγ. Z 308, 1523, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 15, Διγ. Ανδρ. 319¹¹, 347¹⁵.

Από το α' συνθ. πρασινο- και το επίθ. ρόδινος. Η λ. στον Πορφυρογέννητο, το Κουμαν., Συναγ. (λ. πρασινορ(ρ)όδινοι) και το ΑΛΝΕ.

Που έχει χρώμα πράσινο και ρόδινο: πρασινορόδινον βλαττίν είχεν (ενν. ο ίππος) εις το καπούλιν| και την σέλαν εσκέπαζε, να μη κονιορτούνται Διγ. (Trapp) Gr. 1188.

πράσινος, επίθ., Ορνεοσ. αγρ. 527²⁴, Διγ. (Trapp) Gr. 1872, Διγ. Z 1536, 3446, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 434, 1463, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 274, Λίβ. P 2729, Λίβ. Esc. 252, Λίβ. Va 297, 2266, Λίβ. Sc. 1323, Λίβ. N 2160, Θησ. Ζ' [57⁴], Θ' [5²], Διήγ. Αλ. V 58, Πορτολ. A 35⁶, Θρ. Κύπρ. M 401, Νικ. ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 33¹⁹, Πανώρ.² Β' 208, Γ' 228, Ε' 397, Σταυριν. 910, Διγ. Άνδρ. 347²⁵, 390³, Στάθ. (Martini) Β' 204, Διήγ. πανωφ. 58, 60, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 433, Διγ. Ο 2783· *πράσνιος*, Ch. pop. 360.

Η λ. στον Αριστοτέλη και σήμ. Ο τ. πράσνιος με μετάθεση του ι.

α) Που έχει το χρώμα του χορταριού ή των φύλλων των φυτών: Η δε αγία δέσποινα ορίζει και φέρουσί με χαμουχάν καλόν πράσινον Σφρ., Χρον. (Maisano) 28²². Εφερε δε και κίονας και τάβλας εκ μαρμάρων πρασίνων και πορφυρών Έκθ. χρον. 67² εκφρ. (1) λιθάρι πράσινον = σμαράγδι: εκεί ευρίσκεται ο άνθραξ και το λιθάρι το πράσινον, ήγουν το σμαράγδι Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 66⁺ (2) μέρος πράσινον = ο δήμος των Πρασίνων στην Κωνσταντινούπολη: Έγινε δε ... φιλονικία από έναν πατρίκιον ... και από έναν υπάτιον ... και άλλου ακόμη δημάρχου μέρους πράσινου ... Και εσκοτώθησαν χιλιάδες λε' Hagia Sophia ω 510⁶ β) που είναι σκεπασμένος με βλάστηση: Η γης, οπού 'τον πράσινη, με χόρτα στολισμένη,| εγίνην ολοκόκκινη, τα αίματα βαμμένη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1101· γ) θαλερός: Ω δάση καλορίζικα, τα δέντρη γεμισμένα,| με τα κλαδιά τα πράσινα και τ' άθη φορτωμένα Πανώρ.² Ε' 384· δ) (εδώ) χορταριασμένος: και απεκεί μίλια ς' είναι η Παλαία Λεμεσός, κάστρον χαλασμένον πράσινον Πορτολ. A 123⁵· ε) Πράσινοι = η μία από τις δύο φατρίες του βυζαντινού ιπποδρόμου, που είχαν ενεργό ρόλο στην πολιτική ζωή ως εκφραστές της λαϊκής θέλησης: Έγινε δε ανάμεσον αυτών φιλονικία από έναν πατρίκιον, ήγουν πασά και από έναν υπάτιον, ήγουν γιανιτσάραγαν και άλλου ακόμη δημάρχου μέρους πράσινου και Διαλεύκων και Πρασίνων. Και εσκοτώθησαν χιλιάδες λε' Hagia Sophia ω 510⁷.

Το ουδ. ως ουσ. = είδος φαρμακευτικού φυτού (βλ. και Καββάδας, Βοτ. φυτολ. λεξ., λ. βρωμόχορτο): Έπαρε ... θύμον, αλόην, ξυλοκασίαν ..., πράσινον, (ήγουν βρωμοχόρταρον) από δύο γράμματα Νικ. ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 65²⁰.

Το ουδ. σε τοπων.: Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 256.

πρασινοσκουταράτος, επίθ.

Από το α' συνθ. πρασινο- και το επίθ. σκουταράτος.

Που έχει πράσινη ασπίδα: Οψές εξεδιαλέχθημεν καν εκατόν χιλιάδες,| όλοι καλοί και εκλεκτοί, πρασινοσκουταράτοι Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 135.

πρασινοφόρισα, επίθ. θηλ.

Το θηλ. του επιθ. πρασινοφόρος (LBG, Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ., ΑΛΝΕ).

Που είναι ντυμένη με ρούχα πράσινου χρώματος: Κόρη πρασινοφόρισα κάθε-ται εις παραθύριν,| κι έχει τα μάτια πλουμιστά πλιον παρά το ζαφείριν Ερωτοπ. 702.

πρασινόχρυσος, επίθ., βλ. πρασινόχρυσος.

πρασινόχρυσος, επίθ.: *πρασινόχρυσος*.

Από το α' συνθ. πρασινο- και το επίθ. χρυσός. Η λ. στο ΑΛΝΕ· πβ. μτχ. πρασινο-

χρυσίζουσα στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.

Που έχει χρώμα πράσινο και χρυσό: αφήνω τση Μαργετούσας ... μια βελούδη πρασινόχρουση ραμμένη Διαθ. 17. αι. 7^η.

πράσιον το.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. βοτ.

Φαρμακευτικό φυτό της οικογένειας των Χειλανθών ή Λαμπιατών, το *parubium vulgare* (για το πράγμα βλ. Καββάδας, λ. πράσιον και μαρρούβιον): πολυποδίου ξηρού, βδελλίου, αλόης, πρασίον, κασίας από δύο ουγγίες Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 82.

πράσνιος, επίθ., βλ. πράσινος.

πρασομάρουλον το.

Από τη συνεκφ. των ουσ. πράσον και μαρούλι(ο)ν. Για τον αναβιβ. του τόνου βλ. Χατζιδ., Αθ. 10, 1898, 29.

Πράσο και μαρούλι: Ου θέλουν εις το σπίτιν μου ... (παραλ. 4 στ.) σέλινον, πρασομάρουλον και κάρδαμον και ιντύβιν, | σπανάκιν, χρυσολάχανον, γογγύλιν, ματζιτζάνιν ...; Προδρ. (Eideneier) II 40.

πράσον το, Ορνεοσ. αγρ. 519¹³, Κυνοσ. 598²², Ιατροσ. κώδ. αρβ', Μάρκ., Βουλκ. 348²⁶· πράσο(ν), Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 14 κριτ. υπ., Ζήνου, Βατραχ. 102, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 241, Νικ. Ιεροπ., Εκδ. ιατρ. 28, 41, 69.

Το αρχ. ουσ. πράσον. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. πράσο(ν)) καθώς και κοιν. στον τ. πράσο.

Είδος φαγώσιμου λαχανικού, πράσο: λάχανα τον εφόρτωνε, αντίδια και μαρούλια (ενν. τον γάδαρον), | πράσα, ραπάνια, κάρδαμα, κρεμμύδια και γογγύλια Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 14· το φαγί του (ενν. του αρρώστου) να είναι πράσα βρασμένα και ζωμί από όρνιθα Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 14.

πρασόριζον το.

Από τα ουσ. πράσον και ρίζα. Πβ. λ. πρασόριζα η σήμ. πόντ. (Παπαδ. Α., Λεξ., γρ. πρασόρριζα).

Ρίζα πράσου: Όταν ο ιέραξ δύσπνοϊαν έχει ... σελίνου ρίζαν, κολιανδρον κόκκους ε', πρασόριζον (έκδ. πρασόρριζον) κόκκους β', δαφνόκοκκα ε'. Τρίψας αυτά ομού πάντα παράθες εξ αυτών τω ιέρακι Ορνεοσ. αγρ. 519²⁰.

Πράσος ο, Πωρικ. (Winterwerb) I 63, III 77.

Προσωποπ. του ουσ. πράσον με αλλαγή γένους: τον συμπέθερόν μου τον Πράσον τον μακρυγένην αυτ. II 69 κριτ. υπ.

πρασόσπορος ο.

Από τα ουσ. πράσον και σπόρος. Πβ. ουδ. πρασοσπόρον στο Soman. και πρασόσπορον σήμ. πόντ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ο σπόρος του πράσου: Διά να ιατρεύσεις κρασί ξινισμένον ... Ειδέ και είναι ξινόν ολότελα και θέλεις να το κάμεις να γένει κρασί, βάλε του μέσα πρασόσπορον Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 167· Ειδέ έχουσι σκώληκας (ενν. οι οδόντες), κοπάνισε πρασόσπορον και δισκύαμον, βάλε τα εις το στόμα σου απέξω ζεστά να υπάγει η άχνα εις τους οδόντας και ψοφούσιν οι σκώληκες αυτ. 227.

πρασόφυλλο(ν) το, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 231, 265, Νικ. Ιεροπ., Εκδ. ι-ατρ. 11.

Από τα ουσ. πράσον και φύλλο(ν). Η λ. πρασόφυλλον στο Soman. και σήμ. ποντ. (Παπαδ. Α., Λεξ.)· βλ. και LBG. Η λ. και σήμ. κοιν. στον τ. πρασόφυλλο.

Φύλλο πράσου: Εις ριγίον. Γράψον εις πρασόφυλλα τρία ...· «Κύριε, μη τω θυμώ σου ελέγξης με ...» Σταφ., Ιατροσ. 9²⁸. Εις πάσαν λογής ρευματικών ... Τηγάνισε πρασόφυλλα με λάδι και ... βάνε τα εις τον πόνον ζεστά Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 242.

πράσσω, βλ. πράττω -σσω.

πραστίον, πραστιόν το, βλ. προάστιον.

πράτης ο.

Το μτγν. ουσ. πράτης (TLG). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., Pern., Ét. linguist. III 513).

Πωλητής· έμπορος: στραφείν, ιδείν ο Αχιλλεύς τον πράτην των σπαθίων! μέσα στες τέντες κράζει τον με τα γυναίκεια ρούχα Βυζ. Ιλιάδ. 856· μετά ταύτα, όταν άναψεν η πανούκλα το καλοκαίρι, ευθύς εσεπήδησεν ο Καρα Χρήστος, ο Πέτκος ο πράτης, ο Ασάνης ο ανυφαντής ... και έθαφταν τους απεθαμένους, και πολλά καλά το έκαμαν Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 87^ν.

πρατιγάρω, βλ. πρατικάρω (I).

πράτικα η.

Από το ιταλ. *pratica*. Η λ. σε έγγρ. του 16. και 17. αι. (Κρ. συμβόλ. 49, 50) και σήμ. ιδιωμ. (Χατζ., Λεξ., Ερωτόκρ., Γλωσσάρ. 155, Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.).

1) Συναναστροφή· φιλία (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *pratica* 16): Ήξευρε και ο καλός κουρουμπιάζεται διά την πράτικαν του κακού και ο κακός γινίσκεται καλός διά την συντροφιάν του καλού Άνθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 79. 2) Άδεια αποβίβασης ή ελεύθερης κυκλοφορίας που παραχωρείται στους επιβάτες καραβιού μετά από υγειονομικό έλεγχο (για τη σημασ. βλ. Battaglia, ό.π. 21, Martini [Στάθ. σ. 180] και Τσίτσας, ΔΑΕ Κερκ. 14, 1977, 186): Οι Σανιτάδες ήσαν κει, κι απής επήρα γλώσσα! σε λίγο τότες παρευθύς την πράτικα μας δώσα Στάθ. (Martini) Γ' 82.

πρατικάρω (I), Αλφ. (Μοτ.) III 63· *πρατιγάρω*, Μπερτολδίνος 139, 165.

Από το ιταλ. *praticare*. Ο τ. και σήμ. ιδιωμ. (Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β', Κονόμ., Ζακυθ. Λεξιλ.). Τ. *πρατικέρω* στην Κάρπαθο (Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου). Η λ. στο Meursius (λ. *πρατικάρειν*) και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Πιτυκ., Ιδίωμα. Αν. Κρ.).

1) (Μτβ. και αμτβ.) συναναστρέφομαι κάπ., κάνω παρέα: έχουν (ενν. οι άσχημοι άνθρωποι) ... κάποιες χαρές δοσμένες από τον ουρανό, οι οποίες τους κάνουν αγαπητούς και χαριτωμένους εις εκείνους οπού τους πρατιγάρουν Μπερτολδίνος 97· καθημερούσιον πρατιγάροντας εδώ με τούτους της αυλής, θέλει πιάσει γνώσιν και φρονιμάδα Μπερτολδίνος 109. 2) (Αμτβ.) συχνάζω (κάπου)· διαμένω, ζω: είπεν η βασίλισσα εις τον Μπερτολδίνον, ότι εις το ερχόμενο να μην μετωρίζεται πλέον με τες αυθέντρες, αμή να πιαστεί τακτικός, διατί εκείνη είναι η αληθινή τάξις εκείνων οπού πρατιγάρουν εις τες αυλές Μπερτολδίνος 134.

πρατικάρω (II).

Από το ουσ. πράτικα (βλ. ά. 2) και την κατάλ. -άρω κατά Χατζ., Μεσ. Κύπρ. 288 και Σεγδίτσα, Ναυτ. όροι 89 από το ιταλ. *praticare*. Τ. πρατιγάρω σήμ. (<βενετ. *praticare*, Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Ερωτόκρ., Γλωσσάρ. 155, Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ.).

(Ναυτ., προκ. για πλοίο και τους επιβάτες του) ελευθεροκοινωνώ: Κυπρ. χφ. 161.

πρατικία η, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 232⁴ πρατικιά, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 200¹⁵, 232³, κ.α. — Βλ. και πρατικό.

Από το ουσ. πρατικό και την κατάλ. -ία. Ο τ. σε έγγρ. του 19. αι. (Γενεράλις ΕΕΚΣ 4, 1941, 62).

α) Μέτρο χωρητικότητας και βάρους καρπών, συν. δημητριακών (για το πράγμα βλ. Ξανθουδίδης [Φορτουν. σ. 253])· (εδώ σε υπερβολή): Κι είναι θαρρείς να 'σα πολλές (ενν. οι μακαρούνες); Μια πρατικιά, στην ψη μου, I κρίνω να μην εφτάνασι, και αδυνατά πονεί μου Φορτουν. (Vinc.) Α' 93· β) (συνεκδ.) μέτρο επιφάνειας αγρών, ίσο με την έκταση γης για τη σπορά της οποίας αρκεί ένα πρατικό (για το πράγμα βλ. Πετρόπουλος, ΕΛΑ 7, <1952>, 1953, 69, Bakker-van Gemert [Βαρούχ. σ. 843] και Παπαδογιάννης, Αμάλθ. 70-71, 1987, 95): ο κυρ Μάρκος Βαρούχας Ξερίτης δίδει και πουλεί μία πρατικία χωράφιν του κυρ Τζανή Βαρούχα ... κρασμένο στην Αγία Μαρίνα Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 204².

πρατικιά η, βλ. πρατικία.

πρατικιάζω. — Βλ. και πρατικάρω (I).

Από το ιταλ. *praticare* και την κατάλ. -ιάζω (για το σχηματ. βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 303-4).

1) Συναναστρέφομαι κάπ., κάνω παρέα: Μηδέν πρατικιάσεις με διπρόσωπους, ότι δεν ημπορούσι ποττέ να αγαπήσουσι παρού εκείνους απού τους απλαζιάζουν Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 121. 2) Συχνάζω (κάπου)· διαμένω, ζω: Ίτσου πολομά η αρετή απού την αγάπην, η ποια δεν βιγλίζει ποττέ κανέναν βίτσιον και φεύγει πάντα πάσα πράγμα χοντρόν και άτυχον και μεινίσκει πάντα μετά χαράς εις πράματα ονέστα και βερτιούζικα και συγγενεύει και πρατικιάζει πάντοτε εις πάσα καρδιαν ευγενικήν αυτ. 75.

πρατικό το, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 156⁶, 181^{17, 18}, 200⁶, κ.α.

Αγν. ετυμ. (βλ. Παπαδογιάννης, Αμάλθ. 70-71, 1987, 94, καθώς και Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ., στη λ.)· πιθ. άσχ. μτγν. ουσ. πρατικόν. Η λ. σε έγγρ. του 16. (Κρ. συμβόλ. 17, Μαράς, Κατάστιχο 149 Γ' 174¹⁰, 195⁶) και 17. αι. (Παπαδογιάννης, ό.π., 93, 95, Βαρζελιώτη, Θησαυρ. 30, 2000, 333), στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 575, Ξανθιν., ό.π. και Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ.).

α) Μέτρο χωρητικότητας και βάρους καρπών, συν. δημητριακών, ίσο με το 1/4 του μουζουριού (για τη σημασ. βλ. Πετρόπ., ΕΛΑ 7, <1952>, 1953, 69, Schilb., Byz. Metrol. 102, λ. πινάκιον, Bakker-van Gemert [Βαρούχ. σ. 843]): Για το οποίο χωράφι οπλεγάρεται ο άνωθεν Μανώλης να δίδει του άνωθεν μισσέρ Τζουάνε κάθε μήνα Αγουστο στάρι δεφέρμον πρατικά τρία μετρητό και άλλο βάρος να μην έχει Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 114⁶· Ακόμη εγόρασε (ενν. ο Ανδρέας Μαράς) και άλλο ένα χωρίο τσι Δεκαρχιώτες και τον Καλαφάτη κι εκείδά τσι κάνει τσι ζούρες πάλι περσότερες, οπού δίδει ένα πρατικό στάρι και παίρνει ένα πρόβατον, δίχως άλλα πολλά τίβοτας οπού κάνει των κακορίζικων τω χωριατών Κατά ζουράρη 19· **β)** (συνεκδ.) μονάδα μέτρησης επιφάνειας αγρών, ίση με την έκταση γης για τη σπορά της οποίας αρκεί σπόρος ενός πρατικού (βλ. Παπαδογιάννης, ό.π., 95, Σπανάκης, Κρ. Χρ. 23, 1971, 186 σημ. 60): τον δίδει απού την σήμερον και ομπρός απού τον Αμυγδαλολάκον τα χωράφια οπού έχει ο άνωθεν μισσέρ Τζουάνες να μοιράσει, να πάρει πέντε πρατικών χωράφι, διά να είναι σατισφάδος Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 156⁸· Εδεκεί ο κυρ Μάρκος Βαρούχας ο Ξερίτης δίδει και πουλεί του άνωθεν κυρ Τζανή χωράφι πρατικών τριών Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 200³.

πράτικός, επίθ., Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 192¹⁰· **πρατικός**, Στάθ. (Martini) Α' 67.

Από το ιταλ. *pratico* (<λατ. *practicus*, αντιδ. <αρχ. ελλην. επίθ. πρακτικός). Ο τ. σε έγγρ. του 16. και 17. αι. (Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 113, Δικαιοπρ. έγγρ. (Σερ.) 135). Τ. μπρατικός σε έγγρ. του 16. αι. (Βισβίζ., ό.π., 107). Η λ. σε έγγρ. του 17. αι. (Κρ. συμβόλ. 192, 224, 238, κ.α., Παναγ., Θησαυρ. 20, 1990, 151) και σήμ. ιδιωμ. (Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου).

α) Που έχει γνώσεις και ικανότητες βασισμένες στην πείρα, έμπειρος: ΛΟΥΡΑΣ: Ήκραξεν ένα δυο γιατρούς, μα τούτοι το κακό τση! δεν εγνωρίζασι καλά ... ΜΠΟΖΙΚΗΣ: Ωγούι το ριζικό τση! ΛΟΥΡΑΣ: ... γιατί δεν ήσα πράτικοι, καθώς η τέχνη θέλει,! μηδ' εστονδιάρα Γαληνό μηδέ και Αριστοτέλη Φορτουν. (Vinc.) Α' 155· έκφρ. γυναίκα πράτικη = μαία (για το πράγμα βλ. Δετοράκης [Σκορδύλης, Λόγ. Θεοτ. σ. 471]): Τούτο το κατέχουν και οι ιατροί και γυναίκες πράτικες Σκορδύλης, Λόγ. Θεοτ. 445⁵⁶⁶⁻⁵⁶⁷. **β)** που έχει ειδική γνώση και πείρα· εμπειρογνώμονας, πραγματογνώμονας (για το πράγμα βλ. Βισβίζ., ό.π., 113, και Κρ. συμβόλ. 163 σημ. 10): Ξεκαθαρίζοντας τούτο, να μοιράσου τη χρονέαν ετούτη το κρασί οπού θέλει κάμει το άνωθεν αμπέλι και να βάλουν και δυο ανθρώπους πράτικους, να δου και να στιμάρουν τ' αγομέντα Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 116¹².

πρατικός, επίθ., βλ. **πράτικός**.

πρατούκτωρ ο, βλ. **προτέκτωρ**.

πράτρια η **πλάτρια**. — Βλ. και **πράτης**.

Το θηλ. του ουσ. **πράτης**. Τ. **πλάρκα** και **πλάτρα** σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., στη λ.). Ο τ. **πλάτρια** με ανομ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., ό.π., Fern., Ét. linguist. III 508· για το σχηματ. βλ. Μενάρδ., Τοπων. μελ. 61). Τ. **πράτρα** στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., ό.π.). Τ. **πράτρεα** το 12. αι. (Caracausi, Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.²). Η λ. το 10. αι. (LBG), στο Steph., Θησ. και το Somav.

Πωλήτρια· μικρέμπορος (για τη σημασ. βλ. Μαργαρού, Τίτλ. επαγγελμ. ονόμ. γυν. 251-2, 271, Κουκ., ΒΒΠ Β¹ 241-2): *αμέ εάν ο συμβίος της ποιεί την εαυτού γυναικαν πλάτριαν, ώσπερ να πουλεί και να αγοράζει, το δίκαιον ορίζει ότι ένι κρατημένος να κιτιάσει παν πράγμα τό να της εμπιστευτούν και τό να χρεωστεί, ότι τούτον ένι κείμενον και δίκαιον κατά την ασιίζαν των Ιεροσολύμων Ασιίζ. 96⁸.*

πράτσα η, βλ. **μπράτσα**.

πράτσι το, βλ. **μπράτσι**.

πράτσο(ν) το, βλ. **μπράτσο**.

πράττω -σσω, Διγ. (Trapp) Gr. 2189, Ερμον. Α 6, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 324, Χειλά, Χρον. 355, 356, Διήγ. Βελ. Ν² 195, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1¹³³, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 293, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 125, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 332, 617, Δευτ. Παρουσ. 92, Δεφ., Λόγ. 9, Κακοπ. 5, Κυπρ. ερωτ. 93³², Διγ. Ανδρ. 373²⁵, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1307], Λίμπον. 121, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 207, Ε' 296, Διγ. Ο 854, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 144², Αλφ. (Μπουμπ.) II 36, κ.α.· η **πράττω**, Διήγ. Βελ. χ 413· **μπράσσω**, Πιστ. βοσκ. V 6, 38· **πράσσω**, Ασιίζ. 268⁵, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 157, Ρίμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 33, 51, Ρίμ. Απολλων. (Κεχ.) 56, 1224, Αχέλ. 1029, Πανώρ.² Πρόλ. 19, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 125, Κατζ. Ε' 320, Ιντ. κρ. θεάτρ. δ' 36, Κανον. διατ. Β 508, Ερωτόκρ. (Αλεξ.Στ.)² Α' 85, 383, Β' 696, Γ' 112, Ροδολ. (Αποσκ.) Αφ. 72, Α' 67, Ε' 47, Διακρούσ. Αφ. 13, κ.α.· **πράττω**, Διγ. Ζ 7, 764, Χρον. Μορ. Η 198, 387, 1257, κ.α., Χρον. Μορ. Ρ 1050, 1202, 3062, κ.α., Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 206, Βίος Αλ. 1162, 2841, Φλώρ. 169, 332, Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 474, 490, Αχιλλ. (Smith) Ν 56, Αλφ. (Μπουμπ.) I 81, Διήγ. Βελ. χ 471, 472, Σφρ., Χρον. (Maisano) 66²⁰, 112⁴, Λίβ. Va 832, 2554, Συναξ. γυν. 53, Κορων., Μπούας 50, 68, 110, Πτωχολ. α 566, κ.α.

Το αρχ. **πράττω/πράσσω**. Η λ. **πράσσω** και σήμ. ιδιωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 762, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 575, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., Μιχαλαριά-Βογιατζή, Λεξ. Σύμης) και στο ΑΛΝΕ. Η λ. **πράττω** και σήμ. λόγ.

I. Ενεργ. Α' Μτβ. 1α) Ενεργώ, εκτελώ, κάνω κ. : Ρίμ. Απολλων. (Κεχ.) 1782, Χρησμ. (Brokkaar) 148· (με σύστ. αντικ. ή είδος σύστ. αντικ.): *τες πράξεις του και αρετές οπου αυτείνος πράσσει (ενν. ο κύριος Νικολός) Διακρούσ. Αφ. 90· Αφού μέγα και άξιον έπραξε (ενν. ο Μερκούριος) τότε πράγμα, | με τους σκλάβους εστρέφετον οπου 'χε δεσμωμένους, | και του ρηγός τους ήφερνε ως καταδουλωμένους Κορων., Μπούας 77· Περί Ξεν. (Μαυρομ.) 508· β) επιτυχάνω, κατορθώνω: Κορων., Μπούας*

83· γ) με αντικ. διάφ. ουσ. αποδίδει περιφραστικά τη σημασ. του ομόρριζου με το ουσ. ρ.: το εμόν εκδίκημαν εις αὐτήν (ενν. την Πλάτζια-Φλώρη) αν ου πράξω, | ου μην φορέσω από του νυν στέμμαν στην κεφαλὴν μου Φλώρ. 338· εἰς τ' αλλοῦ βλάβην να δεν του πράξει Κορων., Μπούας 110· Πράσσεις την βλασφημίαν; Κανον. διατ. Α 194· Ποίαν ανταπόδοσιν να πράξομεν, Κύριε, ημεῖς οι θνητοί, οπου σήμερον φαινόμεσθεν ως ανθούντες, και αύριον μαραινόμεσθεν ως χορτάρια; Αγαπ., Καλοκ. 343· φύλαξιν ... ουδόλως πράττουν (ενν. οι απεζοί) Κορων., Μπούας 124· δ) εκτελώ, πραγματοποιώ: Εάν μετ' αυτήν απέρχομαι, έχω καλώς ποιήσαι | και πράξω και τους ορισμούς και τα προστάγματά σου Φλώρ. 173· ανέν και πράξεις την βουλήν, τον ορισμόν πληρώσεις, | τιμήν, αξίαν και πλουτισμόν εσένα να ποιήσω Διήγ. Βελ. χ 19· ε) συνδυάζω: εις τέτοιον τρόπο πράσσουντας τη δύναμη με γνώση ... Ροδολ. (Αποσκ.) Ε' 83. 2) Ασχολούμαι με κ.: Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 95¹⁰· Πτωχολ. α 828 χφ Ν κριτ. υπ.· (εδώ προκ. για ποιητές) πραγματεύομαι, περιγράφω (για τη σημασ. βλ. και ν. Gemert [Κακοπ. σ. 60, 83]): θέλω να τ' αναφέρω, | μάλιστα οπου έμαθα από τους ποιητάδες | οπου έπραξαν από καιρόν τον κόσμον τες γλυκάδες Κακοπ. 10. 3) Έχω εμπειρία, γνώση ενός πράγματος: Ο Κυπριώτης μέσα του ήλεγγε: «Εδά γνωρίζω | ό,τι δεν είδα ουδ' έπραξα 'ς τσι τόπους που γυρίζω | σήμερον ήύρα ένα κορμί στων Αθηναίω τα μέρη, | που εις καλοσύνη κι εις αντρεία ποθές δεν έχει ταίρι» Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 1704· Διότι ο νιος τα μέλλοντα κι εκείνα τά ουδέν πράσσει | σαν όνειρον του φαίνονται άλλος να τα διατάσσει Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 9· Και γέννησεν (ενν. η κόρη) εις τον καιρόν υιόν χαριτωμένον | ωραίον τε και πάγκαλον, τον πάνυ ανδρειωμένον | Βασίλειον τον Διγενή Ακρίτη που τρομάξαν | την δύναμίν του την πολλήν οπόσοι την επράξαν Διγ. Ο 556. 4) Συναναστρέφομαι κάπ.: Μόνο με κάποιους γέροντες συχνιά ήπρασσε (ενν. ο Ρώκριτος), ν' ακούγει | για κείνην οπου στην καρδιά με το σφυρί τού κρούγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 829. 5) Πουλάω: Ανθρωπός τις συμφωνήσας μετά τινος πένητος, να τον δώσει άσπρα και εργαστήρι, ... ειπών, να τον δίδει, από είτι πράττει, ... άσπρον έν ... Rechenb. 26²· τον βίον τούτον έπραξαν οι άρχοντες της πόλης Απολλών. (Κεχ.) 841. Β' Αμτβ. 1α) Ενεργώ, δρω: Χρον. Μορ. Η 829, Διήγ. Βελ. Ν² 157, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4972· β) συμπεριφέρομαι: κάμε ν' αλλάξει (ενν. ο βασιλιάς) | το λογισμό του τον κακό σ' αγάπη | κι ως κύρης αγαθός τώρα να πράξει | σ' αυτήνην κι εις εκείνο τον αζάπη (ενν. την Ερωφίλη και τον Πανάρετο) Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 767· Δείξε εις εμάς τα έργα σου με κακοσύνη ως θέλεις, (παρ. 3 σ.) ως θέλεις πράξε προς αυτές (ενν. τις γυναίκες) και προς τους εδικούς μου Θησ. (Foll.) Ι 60· έπραξα ωσάν κοπέλι Χρον. Μορ. Η 8448· (ειδικ.) συμπεριφέρομαι ορθά: δεν ξεύρουνσι να πράσσουνσι, δεν ξεύρουνσι να ζήσου (ενν. οι άνθρωποι), | σαν τωνε λείπει η αρετή, είντα τω λες να ποίσουν; Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1891. 2) Ορμώ: Κι εσεῖς, Εβραίοι, για να 'χετε πολλή την ολουχθρία, | πράσσετε καταπάνω του (ενν. του Χριστού) ως άνομα θερία Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 132. 3) Συχνάζω κάπου: ήπρασσε (ενν. ο Ρωτόκριτος) συχνιά στου ρήγα το παλάτι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1929· (εδώ) φοιτώ: Έρωτα, 'ς ποιο σκολειό 'πραξες, και πόχεις μαθημένα | τόσω λογιά μπερδέματα, φριχτά, καταραμένα; Φορτουν. (Vinc.) Β' 101· 4) (Σε γ' εν. πρόσ.) αρμόζει, ταυιάζει: κι εκείνη με λιθάρια | τσ' Αράβιας πολύτιμα και με μαργαριτάρια | και φορεσάν ολόχρουσην ας ντύσει το κορμί τση, | μ' ό,τι άλλο πράμαν ακριβό πράσσει ογιά στόλι-

σή τση Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 36. 5) (Προκ. για νόμο) ισχύω: νόμος ας πράξει σήμερον του γένους του ιδικού μας! και γένη τα λατινικά όλα επισύναξέ τα,! ας γένει ρέντα των πεζών και των καβαλαρίων Λίβ. Sc. 2043.

II. (Μέσ.) γίνομαι, συμβαίνω: Κορων., Μπούας 73.

Φρ. λυκές πράσσω, βλ. Επιτομή, λ. λυκή φρ.

Το ουδ. της μτχ. μέσ./παθητ. ενεστ. και παθητ. αορ. ως ουσ. = γεγονός, πράξη: Καλλίμ. 5, Φλώρ. 586, 752.

πραῦνός, επίθ.

Από το αρχ. επίθ. πραῦνοος με καταβιβ. τόνου.

Πράος, ήπιος: εύρετε δ' άνδρα οικέτην, εμόν φίλον,! μελίκρατον, μείλιχον, πραῦ-
νόν, υψίνουν Χρησμ. II 4.

πραῦνω, Διγ. Z 521, Χρον. Μορ. H 997, 4191, 6322, Χρον. Μορ. P 683, 997, 2465, 4191, 6322, Διγ. Άνδρ. 383⁹, Λίμπον. Αφ. 4.

Το αρχ. πραῦνω. Η λ. και σήμ. λόγ.

Α' (Μτβ.) ηρεμώ, κατευνάζω· μαλακώνω, ανακουφίζω (κάπ. ή κ.): Διγ. Z 3132, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 211·

Β' (Αμτβ.) καταλαγιάζω, κοπάζω: Εκατέπαυσεν ημέρα! και η νυξ ήλθεν αντίκα,! και επράυνεν η μάχη Ερμον. Φ 319· Παρακαλώ σας, άρχοντες, το πράγμα να πραῦ-
νει! ας λείψουσιν τα σκάνταλα, μηδέν γενεί το πλείον Χρον. Μορ. H 683· Κι αφότου τον εκήδεψαν κι επράυνεν η θλίψις,! όλοι βουλήν απήρασιν, μικροί τε και μεγάλοι,! κι εστέψασιν δι' αφέντην τους μισσίρ Ντζεφρέ τον νέον Χρον. Μορ. H 2465.

πραῦς, επίθ., Σπαν. A 160, Κομν., Διδασκ. Δ 203, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 173, Χρον. Μορ. H 5475, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2203, 2409, Ο γεννηθείς νεώτερος ... 145', 146', Λέ-
οντ., Αιν. (Κηδς) 183⁶, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 159²². — Βλ. και πράος.

Το αρχ. επίθ. πραῦς. Τ. πραγός στην Κρήτη (Andr., Lex., λ. πραῦς), όπου και τ.
πραγιός, καθώς και λ. πραγιά (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ.) και πραjá τα (Παγκ.,
Ιδιώμ. Κρ.² Δ' 572).

α) Ήπιος, μείλιχιος, ευγενικός: Σπαν. P 98, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 67· β)
(ειδικότ., προκ. για χριστιανό) πράος, ταπεινός: να είμεσθεν πραείς (ενν. εις τούτην
την ζωήν), να πεινώμεν και να διψώμεν την δικαιοσύνην Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ
59¹⁵.

πραχτικόν το, βλ. πρακτικόν.

πραχτικός, επίθ., βλ. πρακτικός.

πράχτορας, πράχτορος ο, βλ. πράκτωρ.

πράως, επίρρ.

Το αρχ. επίρρ. πράως. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Με ηπιότητα, με ηρεμία: Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 127.

πρεβεδέρω, βλ. προβεδέρω.

πρεβεδόρος ο, βλ. προβεδούρος.

πρεβεδούρα η.

Από το ουσ. πρεβεδούρος και την κατάλ. -α.

Σύζυγος του πρεβεδούρου (βλ. ά. προβεδούρος): όλοι ... να μαζώξουν τoρνέσια περισσά να δώσουν μία καλή πλευρωμή του πρεβεδούρου ομοίως και τση πρεβεδούρας διά ναν την τραβήξουν εις τα θελήματά τους, και να καταπραύνουν την οργήν του εναντίο τους Σουμμ., Ρεμπελ. 167.

πρεβεδούρης ο, βλ. προβεούρης.

πρεβεδούρος ο, βλ. προβεδούρος.

πρεβελεγιάδος, επίθ., βλ. πριβελεγιάδος.

πρεβελέντζι, πρεβελέτζιο το, βλ. πριβιλέγιον.

πρεβέντζα η, βλ. προβέντζα.

πρεβετατούρης, πρεβετατουρής, πρεβετούρης ο, βλ. προβεούρης.

πρεβόλι, πρεβόλι(ν) το, βλ. περιβόλιον.

πρεγιουννικάρω· περγιουνντικάρω.

Από το ιταλ. *pregiudicare*.

Έχω αρνητική επίδραση, βλάπτω, δημιουργώ ελάττωμα σε νομική πράξη: Το ... ινστρουμέντο τση μαλτσιπατσιός, οπού ο άνωθεν αφέντης Τζανής κάμνει την σήμερον, θέλει να μη μπορά περγιουννικάρει κάθα του λογής τεσταμέντο και κοντιτσιόν οπού έχει καμωμένα Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 411⁵.

πρεγιουνντίτσιον το.

Από το ιταλ. *pregiudizio*. Τ. περγιουνντίτσιον σε έγγρ. του 16. (Δετοράκης, Κρ. Εστ., περίοδ. δ', 2, 1988, 145), πρεγιουνντίτσιον(ν) σε έγγρ. του 17. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 24, 1981, 503, ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 531· πρεγιουνντίτσιον σήμ. ιδιωμ., Ζώη, Λεξ. Ζακ.²) και προγκιουνντίτσιον σε έγγρ. του 18. αι. (Μπόμπου-Σταμάτη, Πρακτ. Ε' Παν. Σ. 459). Τ. πρεγιουνντίτσιον σήμ. ιδιωμ. (Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ.).

Βλαπτική επίδραση, ζημία, στέρηση (των δικαιωμάτων κάπ.): σπλεγάρεται ... να μαντινίρει τσι άνωθεν αδελφούς ... — και τούτο ... χωρίς καιανένα πρεγιουνντίτσιον των δικαιωμάτων του άνωθεν κυρ Θωμά και των αδελφών του Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 128²⁵.

πρέζα η, Φορτουν. (Vinc.) Β' 202 κριτ. υπ., 203 κριτ. υπ., Δ' 569 κριτ. υπ.

Από το βενετ.-ιταλ. *presa* (Kahane-Tietze, *Lingua Franca* 358-9)· για το κυπρ. πβ. παλαιότ. γαλλ. *prise* ή *presie* (Dawkins [Μαχ. Β' σ. 264]). Τ. πρέντζα σήμ. ιδιωμ. (Μηνάς, Ιδιώμ. Καρπάθου, λ. πρέντζα). Η λ. σε έγγρ. του 17. (Κουρσάρ. 9⁷) και 19. αι. (Μαλανδράκης, Ελλην. 11, 1939, 193, Βακαλόπουλος, Μακεδ. 7, 1967, 269), στο Χρον.

Γαλαξ. (Αναγν.) 59, στον Κατσαϊτ., Ιφ. Ε' 575, στο Κριαρ., Λεξ. (παλαιότη., λαϊκ.) και σήμ. ιδιωμ. (Παπαθαν., Γλωσσ. ρουμελ.) και κοιν. με διαφορ. σημασ. (Μπαμπιν., Λεξ., ΛΚΝ, προφ.).

1) Λεία, λάφυρο (βλ. και πραιίδα): θέλοντας να πάρω| μια πρέζα, οπού επήρασι οι Μαλτέζοι των κρουσάρω,| μέσα στη πρέζα ευρέθηκε και το παιδίν αυτείνο Φορτούν. (Vinc.) Δ' 560 κριτ. υπ., 561 κριτ. υπ. 2) (Πιθ. εδώ) κόλπο, τέχνασμα (που χρησιμοποιήθηκε για να αποκτηθεί κ. βλ. και Dawkins [Μαχ. σ. 264]): εθέλησα να ποίσω τούτην την πρέζαν διά να μεν πάγεις να δυσφαιμάσεις το νησσίν Μαχ. 86¹¹.

πρεζαντίζω, Χρον. Μορ. Η 7438· *πρεζεντίζω*, αυτ. Ρ 8135.

Από το αρχ. γαλλ. *presenter* (Kahane, Sprache 553, Stanitsas (Act. VIIIe Congr. Intern. Néo-hell. franc. 87, 105-6)). Ο τ. στο Du Cange (*πρεζεντίζειν*). Για τη λ. και τον τ. βλ. Lex. Chron. Mor., στη λ., Τριαντ., Απ. 1, 339 και σήμ. 2.

I. (Ενεργ., μτβ.) παρουσιάζω: ενταύτα επρεζάντισε τον άντραν της εκείνον| ως αβονέ και άντραν της, ως το έχουν τα συνήθεια αυτ. Η 7403· φρ. *πρεζαντίζω* το ομάτζιον = υποβάλλω τα σέβη μου ως υποτελής (βλ. Επιτομή, ά. ομάτζιον 1α· πβ. Zingarelli, λ. *omaggio*): Το ομάτζιον του επρεζάντισε, ως ένι το συνήθειον αυτ. Η 8135.

II (Μέσ.) παρουσιάζομαι: ήλθαν εμπρός στον πρίγκιπα κι επρεζαντίστη εκείνη| ως κληρονόμος όπου ήτον του ιγονικού της όλου αυτ. Η 7401· όταν την εξήβαλες (ενν. την όψιδαν) κι ήλθεν εδώ εις τον τόπον,| ... ήλθεν έμπροστέν σου· | ως κληρονόμος φυσικός όπου ήτον της Ακόβου| επρεζαντίστη εις εσέν κι εζήτησέ σε δίκαιον αυτ. Η 7447.

πρεζεντάδος, επίθ.

Από το ιταλ. *presentato* (<*presentare*) κατά τα επίθ. σε -άδος. Η λ. σε έγγρ. του 16. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ. ΔΙΕΕΕ 23, 1980, 467, 480, Ζώνης, Ελλην. 15, 1957, 55) και 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ. ΔΙΕΕΕ 24, 1981, 503, 518, ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 464, 474, ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 439, Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 7, 1957, 52) και σήμ. ιδιωμ. (Ζώνη, Λεξ. Ζακ.², λ. *πρεζεντάρω*).

1) Παρουσιασμένος, κατατεθειμένος: θέλει και ρεμοβέρεται από κείνη τη κομεσιόν και κάθε άλλη γραφή οπού να έχουνσι πρεζεντάδα οι λεγόμενοι κομέσσοι Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 278⁵· 2) (Προκ. για ιστίο πλοίου) (πιθ.) ανοιχτός (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *presentare*, σημασ. 16): Εάν θέλεις να κόψεις μίαν μαϊστραν, θέλει καζούδαν το ήμισυ της αντένας και στέκει εις το θέλημα του οικοκυρού ως θέλει να την κάμει — ή κολονάδαν ή 'μπιτάδα ή πρεζεντάδα Εκλογής χειρόγρ. 242.

πρεζεντάρω *πρενζεντάρω*, Κυπρ. χφ. 161· αόρ. *εμπρεζενταρίστηκα*· μτχ. *παρκ. πρεζενταρισμένος*, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 716¹⁰.

Από το ιταλ. *presentare* (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 96)· για το επίθημα -άρω στην Κύπρο βλ. Κριαρ., ΒΖ 37, 1937, 396. Η λ. σε έγγρ. του 15.-16. (Μανούσ., ΕΜΑ 6, 1956, 194), 16. (Γρηγορόπ., Έγγρ. στ. 14¹, Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 311⁸, 324¹², Β' 302¹³, Γ' 94⁸, 222¹⁶⁻¹⁷, Κασιμ., Έγγρ. 281 (383), 283 (392)), 17. (Δικαιοπρ. έγγρ. (Σερ.) 133, 134, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 24, 1981, 488, 503, ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 464, 466, ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 357, Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 87, Αμάλθ. 10, 1979, 160 δις, Κρ. συμβόλ. 141, 212, 258, Κουρσάρ. 9²¹, Γκίνης, ΕΕΒΣ 39-40, 1972-73, 225) και 18. αι. (Κουρσάρ. 14²³, 16¹³, 21, 24, Βισβίζ.,

ΕΑΙΕΔ 8, 1958, 154, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ. 27, 1984, 381, 438, Μπόμπου-Σταμάτη, Πρακτ. Ε' Παν. Σ. 474, 477, Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου) και σήμ. ιδιωμ. (Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδιώμ., Λάζαρης, Λευκαδ., Ζώη, Λεξ. Ζακ.² βλ. και Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου) καθώς και στο ΑΛΝΕ (λογοτ.).

Ι. (Ενεργ.) παρουσιάζω α) πρόσωπο/α: —Ξεύρεις καλά, κυρ Χάροντα, ...! ... πού πας να με πάρεις;! — Ξεύρω το και γνωρίζω το και θε να σ' αβιζάρω,! ομπρός στον Παντοκράτορα θε να σε πρεζεντάρω Αλφ. 10⁵⁶. β) έγγραφο: ήρθαν την σήμερον ο άνωθεν κυρ Μανόλης και οι λεγόμενοι του αδερφοί και επρεζεντάραν εμένα, του νοδάρο, μία στίμα Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 162⁹. επρεζεντάρισεν και μία γραφή του ευλαβεστάτου παπακυρ-Κωσταντή, ..., δομένη και διαβασμένη από μένα, το κατωγεγραμμένο νοδάρο, να μπορεί να βάλει και κεινού το θέλημά του, ωσά να ήτον ίδια πρεζέντε Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 130²⁸.

ΙΙ. (Μέσ.) παρουσιάζομαι (στο δικαστήριο), δικάζομαι: Ετούτους τους πέντε μόνον απ' όλον τον λαόν έκαμε και εμπρεζενταριστήκανε η δικαιοσύνη, ήγουν ήλθαν εις το κριτήριον Σουμμ., Ρεμπελ. 187.

πρεζέντε, επίθ. άκλ., βλ. πρεζέντες.

πρεζέντες, επίθ., Διαθ. 17. αι. 332⁵, 327, 920⁰, 111⁹⁹, 201⁰. (θηλ., άκλ.) Διαθ. 17. αι. 813⁰ θηλ. πρεζέντα (<πρεζέντος;): πληθ. πρεζέντοι (<πρεζέντος;): ή πρεζέντι (<ιταλ. *presenti*), Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 49², 122⁶, Διαθ. 17. αι. 1110⁰. άκλ. περζέντε, Ολόκαλος (Μαυρομάτης) 29¹⁰, 177⁶⁵, 192³, πρεζέντε, Ολόκαλος (Μαυρομάτης) 184⁹, 484, Μορεζίν., Διαθ. 484 δις, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 122. 30. 33, 610, 182², 339¹⁰.

Από το ιταλ.-βενετ. *presente*. Ο πληθ. πρεζέντοι (βλ. και Μαυρομάτης [Διαθ. 17. αι. σ. 143]) πιθ. σε έγγρ. του 16. (Δετοράκης, Κρητολ. 16-19, 1983-4, 132, Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 102) και 17. αι. (Vincent, Θησαυρ. 4, 1967, 65, Καζανάκη, Θησαυρ. 11, 1974, 261, Καζανάκη-Λάππα, Θησαυρ. 18, 1981, 257, κ.α.). Το θηλ. πρεζέντα σε έγγρ. του 16. αι. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 32⁹, 364, Δετοράκης, Μνήμ. Καλοκαιρινού 147, Δετοράκης, Κρητολ. 16-19, 1983-4, 132). Τ. περζέντες σε έγγρ. του 17. αι. (Μαυρομάτης, Μνήμ. Καλοκαιρινού 167). Ο τ. πρεζέντε σε έγγρ. του 16. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 5⁶, 144, 256³, 294, 324, 375⁷, Δετοράκης, Κρητολ. 16-19, 1983-4, 108, Μαράς, Κατάστιχο 149 Α', 4, 9, 12, 16, 21, 24, 41, 42, Κασιμ., Έγγρ. 144, 180, Ναξ. έγγρ. 5⁶, κ.α.) και 17. αι. (Έγγρ. Σαντορ. 112⁷, 70, Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 121, 149, Βαρζελιώτη, Θησαυρ. 30, 2000, 334, κ.α.) και σήμ. ιδιωμ. (Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., λ. πρεζεντάρω βλ. και Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., λ. *πρεζεντάρω). Τ. πρεζέτες (Γρηγορόπ., Έγγρ. 3754. 55) και λ. πρεζέτης (Γρηγορόπ., Έγγρ. 3753) και πρεζέντος σε έγγρ. του 16. αι. (Δετοράκης, Κρητολ. 10-11, 1980, 242, Θησαυρ. 19, 1982, 160). Παρων. Πρεζέντας σήμ. ιδιωμ. (Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, στη λ.). Η λ. σε έγγρ. του 16. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 723, 928. 31, 3030, 3832, Γκίνης, ΕΕΒΣ 39-40, 1972-73, 207, Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 98, Ναξ. έγγρ. 83, Κασιμ., Έγγρ. 84, 88, 95, 98, 148, 156, κ.α.) και 17. αι. (Vincent, Θησαυρ. 4, 1967, 64, Δετοράκης, Κρ. Εστ., περίοδ. δ', 1, 1987, 126, Έγγρ. Σαντορ. 1144. 49. 67. 68, Βαρζελιώτη, Θησαυρ. 31, 2001, 300, Μαυρομάτης, Μνήμ. Καλοκαιρινού 167, Αμάλθ. 8, 1977, 366, Δικαιοπρ.

έγγρ. (Σερ.) 131, 133, Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, στη λ., κ.α.) και σήμ. ιδιωμ. (Ζώη, Λεξ. Ζακ.², λ. πρεζεντάρω, Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., στη λ.).

(Συνήθως προκ. για μάρτυρες σε συμβολαιογραφικές πράξεις) α) παρών: Πρεζέντε οδιά μαρτύροι: ο κυρ Ιωάννης Καλιάκης ... και Γεώργη Βαρούχας Διαθ. 17. αι. 2⁴⁵. είναι πρεζέντε η κερά μου εδώ εις τούτο το κοντισίλλο Διαθ. 17. αι. 2³⁸. Επιτρέπόμενος επιτρέπω εγώ, ..., εσένα του κουνιάδο μου ..., ότι να έχεις παντοίαν δύναμην και εξουσίαν, ..., έτις αφέντε ωσάν περζέντε ..., να γυρεύεις τα δικαιώματά μου Ολόκαλος (Μαυρομάτης) 29⁴. ήτον χρεία να ευρίσκεται και ο βασιλεύς πρεζέντε εις την εορτήν Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 115⁷. συχνά με το επίθ. κοντέντος (βλ. και Δετοράκης, Κρητολ. 16-19, 1983-4, 109): να είναι οπλεγάδοι και οι δύο να τση δίδει καθαείς τα εμισά ... — η οποία είναι πρεζέντα και κοτέντα να τα σκοδάρει Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 851¹⁶. πρεζέντες και κοτέντος ως άνωθεν και ο ... κυρ Νικολός, ο γαμπρός Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 13¹⁸. β) (επιφρ.) παρουσία κάπ.: συνιβάζονται ... περζέντε του μαστρο-Γεώργη ... και του Μανόλη Φουλέ Ολόκαλος (Μαυρομάτης) 14¹⁰. Μοιρασιά του νερού ..., το οποίον νερόν εμοίρασα εγώ Ιωάννη Ολόκαλος ... Πρώτον με θέλημαν της εκλαμπροτάτης ημών αφεντίας, ... και περζέντε και εξουσιαστικώς των ευρισκόμενων γονικάρων Ολόκαλος (Μαυρομάτης) 12⁵.

Εκφρ. εις το πρεζέντε = αμέσως: λαλεί: Μηδέν πεις του φίλου σου «άμε και στράφου και εγώ να σου το δώσω ού να σου το πέψω», αν εμπορείς να το δώσεις εις το πρεζέντε Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 101.

πρεζεντιάζω, Μαχ. 162³⁶ χφ Ο, 518⁵ χφ Ο (βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 264]), Βουστρ. (Κεχ.) 84², 88¹⁷, BM 115¹⁸.

Πιθ. από το προβηγκ. *presentar* (Χατζ, Ξέν. στοιχ. 96, Stanitsas, Act. VIIIe Congr. Intern. Néo-hell. franc. 81, 100)· πβ. γαλλ. *présenter*.

I. (Ενεργ.) α) παρουσιάζω, προσκομίζω κ. σε κάπ.: προσφέρω, κάνω δώρο: ο 'πίσκοπος επήρεν ορισμόν να ποίσει την μαντατοφορίαν του καπετάνου και να πρεζεντιάσει και τα κανίσκια Βουστρ. (Κεχ.) 88¹⁶. επρεζεντιάστην ομπρός του σουλτάνου και επρεζεντιάσεν και τα κανίσκια και εποίκεν την μαντατοφορίαν, καθώς είχεν ορισμόν Βουστρ. (Κεχ.) 74². β) παρουσιάζω (πρόσωπο/α συνήθως ενώπιον διοικητικής ή δικαστικής αρχής): επήραν τον και επρεζεντιάσάν τον του πρεβετατούρη, και ο πρεβετατούρης έπεισέν τον εις το κάτεργον ωσώσπου να τον αξαμινιάσουν Βουστρ. (Κεχ.) 240¹⁷. Περί εκείνου του ανθρώπου οπου εύρει κλέφτην εις την οικίαν τούτου κλέφτονα, πώς εντέχεται να τον πρεζεντιάσει εις την αυλήν Ασσίζ. 267²⁶.

II. (Μέσ. για πρόσωπα) παρουσιάζομαι: πηγαίνοντα εις το Καριός, επρεζεντιάστην ομπρός του σουλτάνου ... και εποίκεν την μαντατοφορίαν Βουστρ. (Κεχ.) 74¹⁻². παγαρινάμενος (ενν. ο αρχιεπίσκοπος) εις την Ρώμην, επρεζεντιάστην ομπρός του πάπα Βουστρ. (Κεχ.) 148¹³.

πρεζεντίζω, βλ. πρεζαντίζω.

πρεζίντιο το.

Από το ιταλ. *presidio*.

Η φρουρά (της πόλης): Μέσα σε τόσο μου θυμό και οργή τούτη την ώρα! ήθελα το πρεζίντιο οπού 'ναι εδώ στη χώρα! να πρόβαλεν όλο γιαμιά, να κάμω να γνωρίσει! πως άντρα αδυνατότερο δεν έκαμεν η φύση Φορτούν. (Vinc.) Δ' 194.

πρέζιον, πρέζιος το, βλ. πρέτζιο.

πρεζουλίνα η, Καραβ. 503¹, 505⁸.

Πιθ. σχετ. με τα ιταλ. *braccio*, *bracciolo* (Kahane-Tietze, *Lingua Franca*, 120-21) – βενετ. *brazzo*, υποκορ. *brazzolin* (Boerio), πβ. μπράτσα, μπράτσο 3.

(Ναυτ.) πιθ. είδος σκοινιού: Του λεγομένου καραβίου εξάρτια της θάλασσας: ... πρεζουλίνες δύο· οργίες εκατόν η μία αυτ. 498²⁷.

πρεζουνιέρης ο, Βουστρ. (Κεχ.) M 83¹⁶, 99⁵, 101⁶⁻⁷. πληθ. πρεζουνιερήδες, Βουστρ. (Κεχ.) 100⁹.

Από το προβ. *prisounier* (Χατζ., Μεσ. Κύπρ. 288). Τ. πριζουνιέρης σε κείμε. του 19. αι. (Βέης, *Ελλην.* 3, 1930, 174, 186).

Αιχμάλωτος: όρισεν και έβγαλαν όλους τους πρεζουνιερήδες, ..., και εφέραν τους εις την Λευκουσίαν αυτ. 98⁶· ετέντωσεν (ενν. ο καπετάνος της αρμάδας) εις την μερίαν της Καμούζας, και ο ρήγας μετά του, και με τους πρεζουνιερήδες απού 'φερεν απέ την Συρίαν αυτ. 82¹⁶.

πρεζούννος ο.

Από το βενετ. *presòn* (Boerio, Kahane, *Sprache* 570) – παλαιότ. ιταλ. *presone*, *prisione* (Battaglia, λ. *prigione*², Battisti-Alessio, *Diz. Etim.*, λ. *prigione*²).

Αιχμάλωτος πολέμου: ένα ... καπετάνιον ...! πρεζούννον μπήκε κι έπιασε μεσ' από τα μαχαίρια.! Κι ήτον του δούκα ντε Μπαρμπόν, ...,! κι ο κόντες τον εσκλάβωσε Κορων., Μπούας 10.

πρέκα η, βλ. πίκρα.

περκάτσο το, Πανώρ.² Γ' 330 κριτ. υπ.· περκάτσο.

Από το ιταλ. *procaccio* (Battisti-Alessio, *Diz. etim.*). Ο τ. από το παλαιότ. ιταλ. *percaccio* (Battaglia)· βλ. όμως και Κριαράς [Πανώρ. σ. 272], Αλεξ. Στ., Γλωσσ. Μελετ. II 82. Λ. περκατσάρομαι σήμ. ιδίωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.).

Κέρδος, όφελος: Πότες μ' αφήνεις μια φορά τα βούγια μου να βάλω! να βοσκηθού, Φροσύνη μου, στην αποκαλαμέ σου! με το περκάτσο σου κι εσύ και με τσι πλερωμές σου; αυτ. Γ' 330.

πρεκιός, επίθ., βλ. πικρός.

πρεκνός, επίθ., βλ. περκνός.

πρέκουλα η, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 174 κριτ. υπ.).

Από το υστλατ. *praecula* (Du Cange, *Lat.*). Η λ. στο Meursius (πραίκουλα)· βλ. και LBG.

Πολεμική πολιορκητική μηχανή που εκτόξευε βέλη, πέτρες, κλπ., καταπέλτης (πβ. ά. πετραρία): πετροβόλους μηχανάς περιστήσας (ενν. ο βασιλεύς) ... τα τείχη κατασείειν επέταττεν. Ενεργείς μεν ουν άπασαι ήσαν, και οι πέτροι ταλαντιαίοι αφιέμενοι τας των τειχών παρέλυσον αρμογάς· μία δε πρέκουλα εξ αυτών μάλιστα, ης αρχιτέκτων ην Ανδρόνικος, αυτός την σφενδόνην τον τε στρόφαλον και τον λύγον διατιθέμενος, πλειόνως διεσάλευε τον περίβολον, ως και το μεσοπύργιον αυτ. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 175 κριτ. υπ.).

πρελατσιόν η. Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 105⁶, 128⁶, 144^{3,7}, 187⁵ κ.α.

Από το βενετ. *prelaziòn* - ιταλ. *prelazione*. Τ. πρελατσιό σε έγγρ. του 17. αι. (Κρ. συμβόλ. 81) και τ. πρελοτσιόν σε έγγρ. του 18. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 387).

(Νομ.) δικαίωμα προτίμησης: ο άνωθεν κυρ-Τζανής δίδει θεληματικώς τη πρελατσιόν του ανωειρημένου σκορδοκηπίου απού την σήμερον ... και ο άνωθεν κυρ Γεωργηλάς πρεφερίρει όμοιως τον άνωθεν κυρ Τζανή εις το μισόν αμπέλι το απανωγεγραμμένο αυτ. 144¹².

πρεμαζώνω, βλ. περιμαζώνω.

πρενζεντάρω, βλ. πρεζεντάρω.

πρέντζιπες, πρέντσιπες ο, βλ. πρίγκιψ.

πρέντζιπος, πρέντσιπος ο, βλ. πρίγκιπος.

πρεντικαντέρω ο· γεν. πληθ. πρεντικαντέρω, Διαθ. 17. αι. 3³²⁴.

Από το ιταλ. *predicatore*. Λ. πρεδικάδορας σε έγγρ. του 16. αι. (Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 4, 1951, 79^{23, 24, 26, 33-4}).

Ιεροκήρυκας του δομινικανού τάγματος της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας (για το πράγμα βλ. και Battaglia, λ. *predicatore* 1): Εγώ, φρα Τζιάκομους Σάλαμος, απού το Κάστρο, απού το όρντινε των πρεντικαντέρω, μάρτυρας παρακαλεμένος πρεζέντες εις τα άνωθε και υπέγραψα αυτ. 3³²⁶.

πρεπάμενα, επίρρ., βλ. πρεπούμενα.

πρεπάμενος, μτχ., βλ. πρέπω.

πρεπαράτος, επίθ.

Από το ιταλ. *preparato*.

Στην έκφρ. τούτζια πρεπαράτα = φαρμακευτικό σκεύασμα, το οξείδιο του ψευδαργύρου (βλ. και Battaglia, λ. *preparato* 10): Όταν είναι τα ομμάτια κόκκινα και πρησμένα ή πονούσιν, έπαρε νερόν από ..., μπέρμπενα, από πήγανον, από χελιδόνιον, τριαντάφυλλα και από αλόην και τούτζια πρεπαράτα από πάσα ένα μισήν δράγμα ... και βάνε το εις το πονεμένον ομμάτι Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 229.

πρέπει, βλ. πρέπω.

πρεπειά η. — Βλ. και *ευπρέπεια*.

Από το ουσ. *ευπρέπεια* (Jannaris, Hist. Gramm. 80, σημ. 1) με συνίζ. και καταβιβ. του τόνου (Χατζιδ., MNE Β' 101, γρ. *πρεπιά*)· βλ. όμως και Χατζιδ. MNE Β' 104, όπου η ετυμ. της λ. *πρεπιά* από το *πρεπόν* (βλ. ά. *πρεπό*) και Χατζιδ., MNE Β' 320, όπου η ετυμ. της λ. *πρεπιά* από το *πρέπει* (βλ. ά. *πρέπω*). Τ. *πρέπεια* τον 11. αι. (LBG), τ. *πρεπία* σήμ. σε ιδιώμ. της Κάτω Ιταλίας (Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ.) και τ. *πρεπεά* (<*πρέπει*) σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 314). Η λ. και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ., Κονδυλάκης, Κρ. Λεξιλ.) και λογοτ. (ΑΛΝΕ, λ. *πρεπιά*).

Στολίδι (μεταφ.): *Σήμερο πολεμούσινε, σήμερο εκαλεστήκα! δυο παλληκάρια οπού στη γη ταίρι τως δεν αφήκα* (παραλ. 14 στ.). *Θωρούσι* (ενν. οι ρηγάδες και ο λαός) *δυο χρυσούς αϊτούς, πρεπειά στην οικουμένη, κατέχουν κι ένας απ' αυτούς σήμερον αποθαίνει Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1669.

πρεπίζω. — Βλ. και *ευπρεπίζω*.

Από το *ευπρεπίζω* (Κοντοσόπ., Κρητολ. 3, 1976, 60, Παπααρηγοράκη, Ξέν. λέξ. 17, Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ., κ.α.) με αφομ. και απλοποίηση των διπλών χειλικών, και αφαίρεση του ε (Hatzid., Glotta 1, 1909, 125), ή παράλ. του αρχικού *ευ* (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 577). Βλ. όμως και Hatzid., Einleit. 415 και Χατζιδ., MNE Α' 299, όπου *πρεπιζει* <*επρέπισε* (*πρέπει*) ή Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 159, όπου η ετυμ. από το *πρεπόν* (βλ. ά. *πρεπό*). Τ. *πρεπιδζει* (Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ., λ. *πρέπει*) και *πρεβίζει* (Χατζιδ., MNE Α' 299) το 19. αι. σε ιδιώμ. της Κάτω Ιταλίας. Τ. *πρεπιτζω* σήμ. ιδιωμ. (Μιχαλαριά-Βογιατζή, Λεξ. Σύμης). Τ. γ' εν. *πριπίζ'* σήμ. ιδιωμ. (Κοντοσόπ., ό.π., γρ. *πρεπίζ'*). Το μέσ. *πρεπίζομαι* σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ.). Η λ. στο Σομav. και σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., ό.π., Δ' 577, C' 228, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ., λ. *πρέπω*, Δράκου, Ιδίωμ. Κάλυμν., Μηλιώρης, Μικρασιατικά Χρονικά 15, 1972, 291 (λ. *πρεπή*), Ψάλτ., Θρακικά 199), καθώς και στο ΑΛΝΕ.

(Αμτβ.) *ομορφαίνω, γίνομαι ωραίος: το βασιλιόπουλον οπού 'ναι εκεί στη μέση! κι οπού 'ρθε με πολλή αφεντιά κι επρέπισεν η χώρα! εκείνο καμαρώνω εγώ χίλιες φορές την ώρα Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.)² Β' 1333.

πρεπό, επίθ. ουδ., Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 44, Πανώρ.² Πρόλ. 7, Α' 179, Β' 316, 343 κ.α., Ανέκδ. ιντ. κρητ. θεάτρ. Α' 125, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 156, 264, 430 κ.α., Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Γ' 79, Κατζ. Α' 345, Δ' 293, Ιντ. κρ. θεάτρ. δ' 11, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 795¹⁹, 819¹⁴, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 532, 1847, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 585, 1010, Στάθ. (Martini) Ιντ. Α' 47, 233, Γ' 141 κ.α., Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 202, Γ' 49, Ε' 152 κ.α., Φορτουν. (Vinc.) Β' 118, Δ' 377, Ε' 139 κ.α., Πρόλ. άγν. κωμ. 19, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 40, Δ' 110, Τζάνε, Κρ. πολ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 384²¹, 411¹⁴, 429³, Ολόκαλος 52¹⁸ *πρεπόν*, Φαλιέρ., Ιστ.² 342, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1813, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 106, Πιστ. βοσκ. IV 5, 37, 8, 58, Παλαμήδ., Βοηβ. 274, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1410, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 1017 κριτ. υπ., Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 194, 1160, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 318, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [1403], Ε' [1216], Βεστάρχηρ, Στίχ. πολιτ. Ανάστ. 401.

Από το ουδ. του επιθ. ευπρεπής με μεταπλ. κατά τα δευτερόκλ. (Χατζιδ., MNE B' 10, Γεωργακ., BZ 38, 1938, 101)· βλ. όμως και διαφορ. ετυμ. (<πρέπον (μτχ. του πρέπω) και καταβιβ. του τόνου κατά το σωστό) Ανδρ., Λεξ. Τ. πριπό σήμ. ιδίωμ. (Ζαφειρίου, Ιδίωμ. Σάμ.). Ο τ. πρεπόν στο Βλάχ. (λ. πρέπον), το 18. αι. (Δαβίδ 506) και σήμ. ιδίωμ. ως ουσ. (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν.). Γεν. εν. του πρεπού σήμ. στο κυпр. ιδίωμα (Χατζ., Λεξ., λ. πρεπόν το, Φαρμακ., Γλωσσάρ. 210, Γεωργακ., BZ 38, 1938, 101). Ο πληθ. πρεπά (τα) σε έγγρ. του 16. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 23, 1980, 464) και σήμ. στο κυпр. ιδίωμα (Παπαγγέλου, Κυпр. ιδίωμ.). Η λ. σε έγγρ. του 16. αι. (Μαυρομάτης, Θησαυρ. 16, 1979), το 18. αι. (Δαβίδ 295, 522), σήμ. ιδίωμ. ως ουσ. (Γεωργακ., BZ 38, 1938, 101, Andr., Lex., λ. πρέπον, Πάγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 576, λ. πρεπίδι, Ιδίωμ. Αν. Κρ., Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδίωμ., Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου) και λογοτ. (ΑΛΝΕ).

1α) Σωστό, δίκαιο, ταιριαστό, προσήκον, πρέπον: τη θυγατέρα μου πα νά 'βρω, να τση δώσω| λόγο για τούτη την παντρεία ...| Πρεπό μου φαίνεται κι αυτή ... να κατέχει| τούτο το πράμα παραμπρός Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 551· β) (σε περίφραση με το είναι, είναι, κλπ.· βλ. και είμαι Β'5) είναι σωστό, δίκαιο, ταιριάζει, πρέπει: με λόγια δεν είναι πρεπό να πολυφκαριστούμε,| μα με τα έργα ... Πανώρ.² Δ' 412· Να 'χει όργηταν ο Γύπαρης είναι πρεπό σ' εσένα,| γιατί περίσσα βάσανα τον έχεις αξιωμένα Πανώρ.² Ε' 213· δεν πρέπει να σας πω και να σας θυμίσω,| τι 'ναι πρεπό να κάμετε, γιαντ' είχε 'σται περίσσο Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Δ' 66· πέτε τα καλορίζικα, σαν είν' πρεπό, του γάμου Στάθ. (Martini) Γ' 506· (συχνά με το επίθ. δίκιο, κ.τ.ό.): χρειά 'ναι να σου σιμώσω| ... ένα φιλί δροσάτο να σου δώσω.| Δεν ημπορώ να κάμω αλλιώς, ...,| κι αδιαντροπιά μην πει κιανείς πως είν' η edική μου| γιατί 'ναι δίκιο και πρεπό να δροσιστού δαμάκι| τα χείλη απού 'πιασι για σε τόσες φορές φαρμάκι Πανώρ.² Β' 223· μου φαίνεται πως είν' πρεπό και δίκιο να γυρέψω| κιανέναν άξο βασιλιό, γοργό να την παντρέψω (ενν. την Ερωφίλη) Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 539· πρεπό 'ναι και άξιον στην μάχην να στραφούμεν Αχέλ. 1979· με το ότι να: Είναι πρεπό ότι σήμεραν εδώ, σ' τούτα τα μέρη,| στον ήσκιον τούτων των δεντρών, νά 'ρθεις το μεσημέρι Σουμμ., Παστ. φίδ. Β [1039]· (στον παρατ.) για κ. που θα ήταν σωστό, όφειλε να γίνει (αλλά δεν έγινε): Τύχη, πρεπό δεν ήτоне τσ' αγάπης μας τση τόσης| τέτοιο κακό κι αλύπητο τέλος ποτέ να δώσεις Ανέκδ. ιντ. κρητ. θεάτρ. Α' 45· από σιμά μου μοναχή δεν έπρεπε να φύγει (ενν. η Πανώρια).| Πρεπό 'τоне να στρέψομε σπίτι συντροφιασμένες Πανώρ.² Β' 423· Δεν ήτоне πρεπόν ουδέ τιμή μου| τέτοιας λογής αδιάντροπα να διάξω Βοσκοπ.² 210· γ) (σε θέση ουσ.) το σωστό, το πρέπον: πλιο δε γνωρίζει το καλό, μηδέ πρεπόν εγροίκα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 96· (συχνά με τα καλό, όμορφο, δίκιο, 'μοιαστό, κ.τ.ό.): είντα δεν κάνει ο Έρωτας σε μια καρδιά π' ορίζει·| σαν τη νικήσει, ουδέ καλό ουδέ πρεπό γνωρίζει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1038· κρατείτε| μακρά τη δικιοσύνη 'ξορισμένη,| κι ουδέ πρεπό μηδ' όμορφο θωρείτε Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 387· Ω κόσμε, πώς 'ξανάστροφα σε βλέπω γυρισμένο,| και πάσα δίκιο και πρεπό βρίσκεται κουκλωμένο! Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 431⁶· Κι αν αγαπά κι αν αγαπώ, ... (παραλ. 1 στ.) να 'ν' άντρας μου ο Ρωτόκριτος, τότες κι εγώ να κάμω| κάθε πρεπό, κάθε 'μοιαστό, στον edικό μας γάμο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 1688. 2) Έναρθρ. ως ουσ. α) το σωστό, το πρέπον, αυτό που αρμόζει: το φίλο κάνουνσιν εχθρό, τον edικό έχουν

ξένο, | σαν τως μιλήσουν το πρεπόν εις πράμα κομπωμένο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 136· οι βασιλίοι τό θέλου κάμνου πάντα, | και λείπουνσι απού το πρεπό, δίχως να λέσι ογιάντα Ροδολ. (Αποσκ.) Δ' 332· (στον πληθ.): Σ' τσι χρόνους είναι κοπελιά, μεγάλη είναι στη γνώση, | πολλά τσ' αρέσουν τα πρεπά και τση τιμή η βρώση Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 556· Πούρι δεν είσαι πελελός, μα τα πρεπά κατέχεις Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 365· Μα είντα μου 'ξάζει να γροικώ και τα πρεπά να γνώθω, | εδά που σκλάβος βρίσκομαι και δούλος εις τον πόθο; Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 263· συχνά με το ρ. κάμνω: αθάνατον φήμην στον κόσμ' αφήσαν | γιατί έκαμαν το πρεπόν Παλαμήδ., Βοηβ. 80· Ασκημον έκαμες κι εσύ πράμα πολλά σ' εμένα, | μα εγώ 'χω μόνο τα πρεπά σιμά σου καμωμένα Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 400· τα πρεπά να κάμομε του γάμου Στάθ. (Martini) Γ' 540· σε προσωπ.: η πίστη δεν αποκοτά μηδ' η τιμή να εβγούσι, | ογιά τη ντήρησή τωνε, στον κόσμο να φανούσι, | και το πρεπό είναι σωπαστό και μόνο σιργουλεύγει την τύχη Ροδολ. (Αποσκ.) Δ' 147· το πρεπό εκυβέρνα μου, με χαλινάρι, ακόμη | την όρεξή μου την κακή και τη σφαλτή μου γνώμη Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 237· β) (σε περίφραση με το είναι) είναι σωστό, πρέπει, αρμόζει: δεν είναι το πρεπό σκληρότη έτσι μεγάλη | μέσα τση να 'χει καθεμιά Πρόλ. άγν. κωμ. 17· είν' το πρεπό, μου φαίνεται, να σασε φανερώσω | ποιος είμαι Πανώρ.² Πρόλ. Απόλλων. 9· άξιε θεέ, άλλοι το πρεπόν δεν είναι να γροικούσι | ποτέ τα παρακάλια σου, μα να παρακαλούσι | πρέπει όλοι εσέναν Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 57· από καιρόν πολύ ήτονε το πρεπό μου | σιμά στην αφεντία σου να δείξω το όμπλιγό μου Λεηλ. Παροικ. Αφ. 1.

πρεπόζιτον το.

Από το παλαιότ. ιταλ. *preposito* (Battaglia, *preposito*²).

Πρόθεση, σκοπός: Στεριοσύνη, τουτέστιν φερμέτσα, ... ένι πηκτόν φέρμιασμαν εις έναν του πρεπόζιτον, αμμέ δεν πρέπει πάλε ο άνθρωπος να ένι τόσον φερμιασμένος εις το πρεπόζ του ότι ο άνθρωπος να ππέσει εις ένα βίτσιον τό κράζουσιν σκληρότητα Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 132.

πρεπόμένος, μτχ., βλ. πρέπω.

πρεπόν το, βλ. πρεπό.

πρεπόντως, επίρρ., Αχιλλ. (Smith) N 1359, Διήγ. Βελ. χ 155, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 128¹², κ.α.

Το αρχ. επίρρ. πρεπόντως. Η λ. και σήμ. λόγ. (ΛΚΝ, λ. πρέπων).

α¹) Όπως πρέπει, αρμόζει, ταιριάζει: Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παύλ. Κορ. Α' ιδ' 40, Ιστ. Βλαχ. 28, Βυζ. Ιλιάδ. 119· α²) με την πρέπουσα τιμή: Βυζ. Ιλιάδ. 279, Αχιλλ. (Smith) N 706· α³) κόσμια, με ευπρέπεια: Διγ. Ζ 3588· β) κατάλληλα: Hagia Sophia φ¹ 501¹³· γ) σωστά: Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 110⁴· δ) δίκαια: Βίος Αλ. 2715, Μπερτολδίνος 124, Λαυρ., Οπτασία Σ. 112.

πρέπος το, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 23· πρεπόζ.

Από το πρέπω υποχωρ. (αντί το πρέπον, Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 215, ΜΝΕ Β' 64, 441, Φιλ., Θρακ. 5, 1934, 265, Andr., Lex., λ. πρέπον το) ή από το πρεπίζω (Χατζιδ.

MNE Β' 63· πβ. ΑΚΝ λ. -ος5). Ο τ. πρεπός και σήμ. στο κυпр. ιδίωμα (Παπαγγέλου, Κυпр. ιδίωμ.). Τ. μπρεπός σήμ. ιδίωμ. στη Ρόδο και πριπός στη Σάμο (Γεωργακ., BZ 38, 1938, 101). Τ. πρέπους (Χριστοδούλου, Κουζιαν., Χαντζιάρας, Θεσσαλ. γλωσσάρ. (άκλ.), Παπαϊωάννου, Γλωσσάρ. Γρεβ. 107 (όπου και γεν. -ου), Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ. 191 (άκλ.), Αποστόλου, Λεξ. Νάουσας (πληθ. πρέπα), Ανδρ., Ιδ. Μελ.), όπως και αρσ. ουσ. πρέπους (Δημητρίου, Λεξ. Σάμ. (όπου και γεν. -ου), Δουγά-Παπαδ.-Τζιτζιλής, Γλωσσ. ιδίωμ. ορ. Πιερίας) σήμ. ιδίωμ. Ουσ. πρεπός ο (από επίθ. πρεπός Γεωργακ., BZ 38, 1938, 101 ή από το πρέπει Μενάρδ., Αθ. 41, 1929, 53) σήμ. ιδίωμ. (Κιτρομηλίδης, Λαογρ. 33, 1985, 236, Λουκά, Γλωσσάρ., Σακ., Κυпр. Β' 762, Γιαγκουλλής, Κυпр. διαλ., Δράκου, Ιδίωμ. Κάλυμν.). Γεν. πρεπού (Λουκά, Γλωσσάρ. (λ. πρεπός ο), Σακ., Κυпр. Β' 762 (λ. πρεπός ο), Παπαγγέλου, Κυпр. ιδίωμ. (λ. πρεπός το)) και θηλ. η πρεπού (Λουκά, ό.π.) σήμ. στο κυпр. ιδίωμα. Σχετικά με επίθ. πρεπός (<ευπρεπός <ευπρεπής βλ. Hatzid., Einleit. 381-382, Glotta 22, 131, Χατζιδ., Αθ. 43, 1931, 38, Γλωσσ. έρ. Α' 333, Β' 538, Jannaris, Hist. Gramm. 139 (από τη μτχ. πρέπων ετυμολογεί ο Κοραής, Ατ. Α' 52). Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Andr., ό.π., Χατζιδ., MNE Β' 63, 64, 441, Αθ. 20, 1908, 568, Φιλ., ό.π., 279, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Χυτήρης, Κερκυρ. Γλωσσάρ., Μηνάς, Λεξ. ιδίωμ. Καρπάθου, Ψάλτ., Θρακικά 199).

1α) Αυτό που αρμόζει, το προσήκον, το πρέπον· εδώ σε εμπρόθ. προσδ. με την προθ. παρά (πβ. και εμπρόθ. προσδ. παρά το πρέπον, ά. πρέπω): η βασίλισσα έντιμα την εδέχθην (ενν. την Νεράταν)· Ι διπλήν τιμήν της έκαμεν, πλέον παρά το πρέπος Χρον. Τόκκων 2616· φρ. (απρόσ. έκφρ.) είναι, ένα, κ.τ.ο. πρέπος, πρεπός = είναι σωστό, δίκαιο, ταιριάζει, πρέπει· Τούτος γουν (ενν. ο Αδάμ) ένα, ο αληθινός σοφός και ένα, πρέπος να τον λέγομεν σοφόν ως πρώτον άγαλμα και εικόνα οπού ένα, γραμμένη από τον Θεόν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 66· (σε αναφορ. πρόταση με το ως): με βαγινουστέφανον, ως έν πρεπός, να δράμεις Κυпр. ερωτ. 134· β) οφειλόμενος, αρμόζων σεβασμός: Δόξα και πρέπος και τιμή πάντοτες εις εσένα, Μαρία, μάννα του Θεού και Δέσποινα Παρθένα Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 5326. 2) Σκοπός, πρόθεση: να ημπορέσεις δίκαια να ποίσεις εκείνον τό θέλεις και ζητάς, αν θέλεις να βουλέψεις εις βουλήν απάνω εις κανέναν πρεπός Ξόμπλιν φ. 138· Σκληρότητα ένι να μηδέν θελήσει ν' αλλάξει το πρέπος του διά κανέναν θαρrouμένον πράμαν Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 132· δεν πρέπει ... ο άνθρωπος να ένι τόσον φερμιασμένος εις το πρεπός του ότι ο άνθρωπος να ππέσει εις έναν βίτσιον τό κράζουσιν σκληρότητα Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 132.

πρεπός το, βλ. πρέπος.

πρεποσύνη η, Θησ. Ζ' [61²], Πεντ. Έξ. XXVIII 40.

Από το πρέπω και την κατάλ. -σύνη. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. ιδίωμ. στη Χίο (Pern., Ét. linguist. III, λ. πρεπωσύνη).

1) Ευπρέπεια, κοσμιότητα: με κάθε πρεποσύνην με καλήν τάξιν και καλοσύνην, χωρίς καμίαν κοσμικήν πόμπαν, θέλεις περπατεί την στράταν σου Χριστ. διδασκ. 386· αλλά και οι αρχόντισσες οι μεγαλομανδούσες (παρ. 1 στ.) έχουν τα μέσα ενδύματα διά την πρεποσύνην, Ι ει και πολλάκις έχουν τα διά πολλήν ψυχρότην Διήγ. παιδ.

(Tsiouni) 306. 2α) Τιμή: όλοι για την πατρίδα μας και την χριστιανοσύνη! να χύσομεν το αίμα μας οπού 'ναι πρεποσύνη. Τι την θέλουμεν την ζωήν, στρατιώτες ακουσμένοι, στην καταφρόνεσιν Τουρκών να είμεσθε δοςμένοι Παλαμήδ., Βοηβ. 238· β) δόξα: να κάμεις ρούχα άγια του Ααρών του αδερφού σου για τιμή και για πρεποσύνη Πεντ. Έξ. XXVIII 2· ο Κύριος σε άξιώσεν σήμερα να είσαι αυτουνού για λαός βλισίδι, ... και να σε δώσει υψηλόν ιπί όλα τα έθνη ος έκαμεν για έπαινος και για όνομα και για πρεποσύνη Πεντ. Δευτ. XXVI 19. 3α) Μεγαλοπρέπεια, επιβλητικότητα, κάλλος: Όσο κι αν ήτον δυνατό, όσο κι αν ημπορούσαν, την χώραν τους εστόλισαν (ενν. οι Αθηναίοι), όλη σε πρεποσύνη. Χάσδια χρυσά κι ολάργυρα, και από πλούτη άλλα Θησ. Β' [19^ο]. Εθώριες πώς ερχόντησαν οι βασιλείς οι τόσοι, μετά τιμήν και έπαινον, με τόσην πρεποσύνην Θησ. ΙΑ' [84^ο]. πρωτόκοκος του βοδιού του πρεποσύνη αυτουνού (ενν. του Ιωσήφ) Πεντ. Δευτ. XXXIII 17· β) στολισμός, διακόσμηση: και έκαμαν ... το τουλπάνι λίνο και τις πρεποσύνες των σκουφών λίνο και τα συντρόφια τα λινά λίνο κλωστό Πεντ. Έξ. XXXIX 28.

πρεπούμενα επίρρ., Χριστ. διδασκ., Προοίμ. [β'], 160, 301, 394, 398, 408, 450· **πρεπάμενα**, Μαχ. 318²⁷⁻²⁸, 472²⁵, 502¹⁴, 504²², 512³⁷⁻³⁸.

Το ουδ. της μτχ. πρεπούμενος του πρέπω ως επίρρ. Ο τ. από τη μτχ. πρεπάμενος του πρέπω. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (ΛΚΝ, λ. πρεπούμενος).

α) Όπως ταιριάζει, όπως αρμόζει: ό,τι θέλεις ειπείν ..., θέλεις το πειν καλά και πρεπάμενα Μαχ. 472¹⁷. όλα εις την Εκκλησίαν θέλουσι κυβερνάσθαι πρεπούμενα κατά την τάξιν τους Χριστ. διδασκ. 133· όλοι αντάμα ανοίξαν τες πόρτες και επεριλάβαν τον (ενν. τον καπετάνον) πρεπάμενα με την λιτανείαν Μαχ. 100¹³. β) κατάλληλα, όπως πρέπει να παιδεύουνσι με επιμέλειαν πρεπούμενα καταπώς ο ίδιος ο Χριστός ... επαράγγειλε Χριστ. διδασκ. 397· Ο ρήγας χαιρετά σε και λαλεί, αν τον αγαπάς, ... να πας μοναύτα εις την Κερυνίαν και να την βλεπίσεις πρεπάμενα Μαχ. 382²⁴· παίδενσε πρεπάμενα τες ε' αίσθησες του σώματος Κανον. διατ. Α 1· γ) με την αρμόζουσα τιμή, με μεγάλη τιμή: Και ενέβησαν οι μαντατοφόροι του σουλτάνου και δεν εχαιρέτησαν τον ρήγαν πρεπάμενα ουδέ τον κυβερνούρην, αμμέ με μεγάλην σουπερπίαν είπαν του πρίντζη και του ρηγός: « ... ο μέγας σουλτάνος ... εσυμπάθισέν σου από το πταίσιμόν σας ...» Μαχ. 292²⁷. και εδεκτήσαν τον πολλά πρεπάμενα (ενν. τον φρε Ραμούν Μπελινγκιέρ) και από τον ρήγα και από τους λας του και απ' ούλην την Ρόδο Μαχ. 188¹⁹. δ) σωστά: με δικίο σας εμπέρδεσε, πρεπούμενα ήδεσέ σας! σφικτά στα βρόχια ο Έρωτας και δούλους ήκαμέ σας Στάθ. (Martini) Β' 221· με κάθε δίκαιον και πρεπούμενα αποστρεφόμεσθε κάθε λογής ανακατώματα και σμίξεις Χριστ. διδασκ. 154.

πρεπούμενος, μτχ., βλ. πρέπω.

πρέπω, Σπαν. Ρ 246, Ασσίζ. 28¹⁶, 144²⁵, Διγ. (Trapp) Gr. 1826, Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 95, 1020, 1531, Ερμον. Θ 41, 258, Ν 420, Χρον. Μορ. Η 1422, 2404 κ.α., Χρον. Μορ. Ρ 2553, 3702, 6034 κ.α., Πουλολ. (Τσαβαρή)² 190, 192, 537, Χρον. Τόκκων 1214, 1226, 2131, Ανακάλ. 48, Μαχ. 480²⁹, 508²¹, Κορων., Μπούας 14, 26, 53 κ.α., Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 7⁵, 94¹⁷, Χρον. σουлт. 41⁵, Μετάφρ. «Χαρακτ.» Θεοφρ. 129, Κυπρ. ερωτ. 29⁶, 68⁶, 94²⁴ κ.α., Πανώρ.² Ε' 209, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 187, 192 χφ Χ κριτ. υπ., Στάθ.

(Martini) Α' 175, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 204²²⁴, 1687 ρζ' 1, 9, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 233, Δ' 284, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 525², 527¹, κ.π.α' *πέρπω*, Ασσίζ. 344¹², Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 1531 κριτ. υπ. μτχ. ενεστ. (άκλ.) *πρέποντα*, Αχέλ. 1302, Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 167· θηλ. μτχ. ενεστ. *πρεπούσα*, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [389]· ουδ. μτχ. ενεστ. *πρέπο*, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρόλ. 156· μτχ. μέσ. ενεστ. *πρεπάμενος*, Ασσίζ. 287², 86⁹, Μαχ. 172¹³, 184²⁰, 308⁵, 364⁵, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 101, Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 140, Σανκταμαύρας, Πράξ. Αποστ. (Κακ.-Πάνου) φ. 41^ν, Ροδινός (Βαλ.) 156, 203· *πρεπόμενος*, Παλαμήδ., Βοηβ. 643· *πρεπούμενος*, Θησ. Ε' [89¹], ΙΑ' [26⁸], Θησ. (Foll.) I 107, Γεωργηλ., Θαν. 496, Παλαμήδ., Βοηβ. 625, Σουμμ., Ρεμπελ. 163, 181, 184, Διαθ. 17. αι. 3²⁰⁶, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 386, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1089], Ε' [45], [1618], Λίμπον. 59, Χριστ. διδασκ. 492, Λεηλ. Παροικ. Αφ. 22.

Το αρχ. *πρέπω*. Τ. *πρέπον* σήμ. ιδίωμ. (Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ. 191, Πασχαλούδης, Τερπν. Νιγριτ., Αλμπανούδης, Πρακτ. Α' Πανελλ. Σ. Αν. Ρωμυλ. 342, κ.α.). Μέσ. ενεστ. *πρέπεται* (Κατέχης, ΛΔ 11, 1966-67, 103, Χυτήρης, Κερκυρ. Γλωσσάρ. βλ. και Δημητράκ., στη λ. σημασ. 5.), όπως και τ. *πρέπιτι* (Χριστοδούλου, Κουζιαν.) σήμ. ιδίωμ. Η μτχ. *πρεπούσα* σε έγγρ. του 15. αι. (Σάθας, MB C' 660¹⁴)· πβ. και ουσ. *πρεπούτζα* σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η μτχ. *πρεπάμενος* (αναλογ. προς τις μτχ. σε -άμενος (Χριστοδούλου [Κανον. διατ. σ. 395]) ή με τροπή *ό>ά* (Meyer, Γλωσσ. Πραγμ. Κύπρ., 104)) και σήμ. ιδίωμ. (Σακ., Κυπρ. Β' 762, Μιχαλαριά-Βογιατζή, Λεξ. Σύμης, Καρανικόλα Σ., και Αλ., Παροιμ. Σύμ. 25) και ως β' συνθ. στη λ. σεμνοπρεπάμενος (ΑΛΝΕ). Η μτχ. *πρεπόμενος* σε επιστ. του 16. αι. (Παπαδ. Στ., Απελευθ. αγώνες κείμε. Α' 41). Η μτχ. *πρεπούμενος* (νεοτ. σχηματ. <πρέπει αναλογ. προς μτχ. σε -ούμενος, Hatzid., Einleit. 148, Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 491) στο Βλάχ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *πρέπω*) και ως επίθ. κοιν. λαϊκ. Το ουδ. *πρεπούμενο* και σήμ. ως ουσ. (Κριαρ., Λεξ., λ. *πρεπούμενος* ο πληθ. *πρεπούμενα* (τα) στο Μπαμπιν., Λεξ., λ. *πρεπούμενος*). Ουδ. της μτχ. ενεστ. *πρέπον* (Ζαφειρίου, Ιδίωμ. Σάμ.), και ως ουσ. (Προκόβας, Λεξ. Κουτσοβλαχ. 535), σήμ. ιδίωμ. Άκλ. μτχ. ενεστ. *πρέποντας* σε έγγρ. του 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 371). Η μτχ. ενεστ. *πρέπων* -ουσα -ον σε έγγρ. του 18. αι. (Παπαδόπουλος, Χαριστ. Ορλάνδ. Δ' 223⁷) και σήμ. λόγ. (ΛΚΝ). Το θηλ. *πρέπουσα* ως ουσ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *πρέπουσα* η). Το ουδ. *πρέπον* στο Βλάχ. και σήμ. ως ουσ. Ο έναρθρ. πληθ. του ουδ. τα *πρέποντα* ως ουσ. το 18. αι. (Τραπεζούντιος, Νομοκ. 465, 468) και σήμ. λόγ. (ΛΚΝ). Η λ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.)· το γ' εν. ενεστ. *πρέπει* και παρατ. *έπρεπε* και σήμ. (απρόσ.)

1) Διακρίνομαι, ξεχωρίζω (το επίρρ. ξεχωριστά εδώ πλεοναστικά): ποιος είν' οπού σε γιάτρεψεν κι έκαμέ σε να βλέπεις! κι ανάμεσα εις τους πτωχούς ξεχωριστά να *πρέπεις*; Προσοψάς, Δράμα γενν. τυφλού 226. 2) Τριτοπρόσ. σε χρ. μόνο στον ενεστ. και τον εν. παρατ. (συχνά με γεν. ή αιτιατ. προσωπ., βλ. και Trapp, JÖB 14, 1965, 24, Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 412)· α) αρμόζω, ταιριάζω, είμαι κατάλληλος για κ. ή κάπ.: σίγα, σίγα το λοιπόν, ου *πρέπει* τώρα θρήνος Λίβ. Sc. 2508· Τα κλάπηματα κι η συντριβή κι οι πόνοι κι οι πικρίες! *πρέπουνσι* στ' αμαρτήματα ώσπερ γλυκιές γιατρείες Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 156· Εσύ μικρόν και ανέλικον, καβάλα δεν σε *πρέπει*

Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 8· αν ... ἐνι τοιούτος άνθρωπος οπού της πρέπει, ημπορεί να την πάρει διά γεναίκα Ασσίζ. 347⁶ (εδώ με εμπρόθ., βλ. και Trapp, JÖB 14, 1965, 24): Η κόρη ... εκοιμήθη! εις μίαν κλίνην ολόχρυσην μετά λιθομαργάρων! τόσα ἦτον πλούσια και εύμορφη, καλά ἔπρεπε δι' εκείνην Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 477· β) δικαιούμαι, αξίζω, συμβαίνω δικαίως σε κάπ.: Μ' αν ἐν' και σαν αμαρτωλοί δε μαςε πρέπει χάρη,! πέψε τση φύσης θάνατο πάραντας να με πάρει Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 873· όλοι τον ονειδιζουσιν, όλοι τον αποκρούσιν,! όλοι τον λέγουν πρέπει τον πλεότερα παρ' εκείνα Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 251· πρέπει μου θάνατος Μετάφρ. Δαμασκ. Βαρλαάμ 119³². 3) Απρόσ., ακολουθούμενο από να, ίνα, διά να (συχνά με γεν. ή αιτιατ. προσωπ.) α) αρμόζει, ταιριάζει, αξίζει: Αλήθεια, έχω παρηγορία θυμώντα σε και λέγω,! οκάποτες με αγάπησε, ου πρέπει να την ψέγω Θησ. Πρόλ. (Κακλ.) 44· ἔπρεπε την καρδίαν μου και ἔπρεπε και τον νουν μου! να μη σε γράψω αντιγραφὴν προς την γραφὴν σου ταύτην Λιβ. Ρ 1684· Ἢλιε, τι εποίησας ἡμίν το κακόν τούτο;! Από του νυν ου πρέπει μας, να είμεσθα εις κόσμον Δεγ. Ζ 417· ιδέ και κατεχόρτασε τα θαυμαστά της κάλλη,! ετούτην πρέπει πάντοτε να χαίρεται με σένα Αχιλλ. (Smith) Ο 474· πρέπει σου 'ς τούτο πῶκαμες πάντοτε να παινεῖσαι Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 536· β) είναι ανάγκη να, απαιτείται: Εάν γίνεται ότι εις άνθρωπος δανείζει απέ τον βίον του ετέρου ανθρώπου, και εκείνος λαμβάνει εγγυτάδες ... εκείνος οπού δύναται να ποίσει ως εγγυτήν, εις όλα πρέπει να ποίσει ως εγγυτήν Ασσίζ. 313¹· πρέπει κάθα χριστιανός ίνα είναι έτοιμος, ἡγουν εξομολογημένος και μεταλαμβανομένος των αγίων μυστηρίων Σεβήρ., Διαθ. 189⁴ (εδώ με απαρέμφ.): Κομνηνής Αννας Μετάφρ. 416· (ακολουθούμενο από το ότι): Ἐπρεπε γουν τον Πρίαμον ότι ούτως ως εγεννήθη το βρέφος ευθύς να το αφανίσει Τρωικά 521⁸· πρέπει ότι εκείνος οπού είναι ανήξευρος από άρματα να μην πιάνει κοντάρι εις το χέρι του Μπερτολδίνος 165· (εδώ με γεν. προσωπ.): δεν είν' κανείς διά να με κλαί', πρέπει μου απατή μου! να ειπώ το μοιρολόγιον μου Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 676· γ) (σε παρατ.) για κ. που θα ήταν σωστό, χρήσιμο, όφειλε να γίνει (αλλά δεν έγινε): Μα 'πρεπε τότες ο μουσούς κι οι άλλοι να μετρήσουν! πως αν της δώσουνε φωτιά (ενν. της πέτρας), το τείχος θα κρεμνίσου! τση χώρας, οπού βρίσκετο απάνω κει κτισμένο Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 500¹⁵· (με γεν. ή αιτιατ. προσωπ.): ανίσως και ήθελες τον Βαρλαάμ, σου ήπρεπε να ειπείς· πού εστιν εκείνος οπού έσωσε τον υιόν του βασιλέως ...;» Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 87²· ουδέν σε ἔπρεπε, αδελφέ, ούτε τιμή σου ἐνι, (παραλ. 2 στ.) να με ονειδιζεις άσκημα, αδίκως, παρά λόγου Χρον. Μορ. Η 4172· Μάγειρας να 'μαι μ' ἔπρεπεν, εγώ να μαγειρεύω,! όχι τραγούδια, χορούς εύκαιρα να γυρεύω Αιτωλ., Μύθ. (Παράσσογλου) 94¹⁹· δ) (εδώ σε προσωπ. σύντ. λόγω έλξης προς γειτονικά ρ.): Τοιούτα πράγματα ἐνι απέ τα ποία οι άνθρωποι ουδέν πρέπει να αγκαλέσουν εις την αυλήν Ασσίζ. 35²²· δεν πρέπει να στέκου στολισμένοι τοίχοι άσκημοι και χαμηλοί και κακοσοθεμένοι Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Αφ. 33.

Φρ. 1) Καθώς/σαν/ως (γιον)/ωσάν/ώσπερ πρέπει (με γεν. ή αιτιατ. προσωπ., σε και αιτ.) = όπως επιβάλλεται, αρμόζει, είναι σωστό (πβ. λ. καθωσπρέπει σήμ.): Πρόσεχε αυτού οπού ηκούμπισες κι ετάχθης να δουλεύεις (παραλ. 13 στ.). Αγάπα τους ως φίλους σου, τίμα τους καθώς πρέπει Σπαν. V 104· η εδική τως μοίρα! τσ' έκαμε νά 'ρθουσι κι οι δυο να μου το φανερώσουν,! για να μπορούν το κρίμα τως σαν πρέπει να

πλερώσουν Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 170· το παιδίν, ο Διγενής Ακρίτης, | αναθρέφετον ως πρέπει και ως αξιάζει Διγ. (Αλεξ. Στ.) Esc. 611· εντέχεται εκείνος να ομόσει εις τον νόμον του, ... επειδή ουκ έχει τοιούτας μαρτυρίας ως γιον πρέπει να έχει Ασσίζ. 235· Εκείνη δε πάραυτα έδραμεν και επρουπάντησέ με και έδησεν τα χέρια της ωςάν έπρεπεν ... και εχαιρέτησέ με προσκυνούσα Διγ. Άνδρ. 393²⁰· Νομίζω η ευγενική ψυχή δεν υπομένει | 'ς τούτον τον κόσμον διά να ζει και να βαρυαναστένει, | αλλ' αποφαίνει βέβαια ή να ζει ώσπερ πρέπει, | ή ανδρείως το σώμα του εις θάνατον το τρέπει Κορων., Μπούας 41· εκείνος αρματώθηκεν ως του έπρεπεν ως ρήγας Χρον. Μορ. Η 6205· να πάσιν και οι άρχοντες, για να τον συνεβάλου, | σαν πρέπει γαρ των αφεντών και καθενός μεγάλου Ιμπ. (Legt.) 274· η βασίλισσα εγέννησεν την κόρην. ... Και αναθρέφετον με τας βαίας της και τας αρχοντοπούλας της, καθώς την έπρεπεν Διγ. Άνδρ. 314⁸· να τιμήσεις και εμένα, | να με δώκεις αρχοντίαν, | καθώς πρέπει στους μεγάλους βασιλείς και αυθεντάδες Πτωχολ. Β 375. 2) Πρέπει μου (σου, τον, κλπ.) και περίτου = μου αξίζει και με το παραπάνω: πρέπει μου και περίτου όσα παθθάννω, | καλά και δεν μου πρέπει να θρηνίζω Κυπρ. ερωτ. 29³· Και θωρώντα αφέντης ο Θεός τα κρίματά μας ήρταν μας οι πειρασμοί απ' τους Τούρκους και έπρεπέ μας και περίτου Άνων., Ιστ. σημ. ρμ'.

Η άκλ. μτχ. ενεστ. πρέποντα ως επίρρ. = α) με ταιριαστό, αρμόζοντα τρόπο: Ας τον ευχαριστήσομεν πρέποντα (ενν. τον δεσπότην Χριστόν), ... με ελεημοσύνες, προσευχές ... και με άλλα έργα θεάρεστα Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 167· β) όπως πρέπει, δίκαια: όλοι μας πρέποντα να κριθούμεν Αχέλ. 1302.

Η μτχ. ενεστ. πρέπων ως επίθ. = που αρμόζει, κατάλληλος, ταιριαστός, ανάλογος, αναγκαίος: Τώρα με την παρηγοριάν πεθαίνω την πρεπούσα Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [389]· εξόφλησέ τους τες ημέρες εκείνες και κατά τα καμώματά τους τους έδωσε και την πρέπουσαν πληρωμήν Σουμμ., Ρεμπελ. 191· συχνά σε περίφραση με το είναι (πβ. απρόσ. πρέπει): Καλώς σας ήύρα· εις τα πολλά σκοτάδια, οπού δε βλέπω, | με τες φωτιές σας σήμερα να πορπατώ είναι πρέπο Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρόλ. 156.

Το ουδ. της μτχ. ενεστ. πρέπον έναρθρ. ως ουσ. = αυτό που αρμόζει, αξίζει, οφείλει να, επιβάλλεται, επιτρέπεται: προτού μας πάρ' η θάλασσα να μας καταποντίσει, | ποιήσομε τα πρέποντα εν εξομολογήσει Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 180· σε περίφραση με το είναι (βλ. παραπάνω): να πάθει ως έν' το πρέπον της, να πάθει ως έν' το δίκιον Φλώρ. 427· εδώ σε εμπρόθ. προσδ. με τις προθ. κατά (ήδη αρχ.), παρά (ήδη μτγν.): Βίος Αλ. 2880, Ιστ. Βλαχ. 1852· εκείνος οπού αγωγήσεν το κτηνόν ... το παραφόρτωσεν γομάριν παρά το πρέπον Ασσίζ. 75²⁴.

Η μτχ. πρεπούμενος/-άμενος ως επίθ. = ταιριαστός, κατάλληλος, σωστός, αναγκαίος, οφειλόμενος, επιβαλλόμενος: έδωκέν τους (ενν. ο ρήγας) πρεπάμενα κανισκία να δώσουν του σουλτάνου Μαχ. 162⁵· έδωκέν τους τέρμινον πρεπάμενον Μαχ. 332¹⁷⁻¹⁸· να σας δείξω τείντα δύναμιν είχεν ο ρήγας της θαλάσσου, και δεν έφτασαν εις την Λεμεσόν εις τον πρεπάμενον καιρόν Μαχ. 666¹⁶· εις όλες τες οικομενικές σύνοδες τίποτες δεν έλεγαν οι Πατέρες μας, μόνον έδιδαν την πρεπάμενην υποταγήν του επισκόπου της Ρώμης Ροδινός (Βαλ.) 148· να διδαχθούμεν να προσευχόμεσθαι με τον νουν μας και με την πρεπάμενην προσοχήν και ταπεινώσιν Ροδινός (Βαλ.) 74· συχνά σε περίφραση με το είναι (βλ. παραπάνω): ήτανε αναγκαίον να γραπτεί ο λαός όλος,

διά να ηξεύρουν με πάσαν αληθοσύνην πόσος λαός ευρίσκεται, και ετούτο ήτανε πρεπούμενο να γένει Σουμμ., Ρεμπελ. 162· δεν είναι πρεπούμενον να 'ρθεις με το σκοτάδι, διότι έχεις και εχθρούς οπού δεν σ' αγαπούσιν Ιστ. Βλαχ. 2142.

Το ουδ. πρεπούμενο/άμενο έναρθρ. ως ουσ. = 1α) αυτό που πρέπει, το σωστό: το πρεπούμεν' όλες μας κάμομεν ωσάν πρέπει Θησ. (Foll.) I 88· ποίσε το πρεπούμενον, τό είναι για τιμή σου Θησ. Β' [41⁴· β) το ταιριαστό (σε περίφραση με το είναι, βλ. παραπάνω): όρισεν (ενν. ο Μιχαήλ) κι εθάψαν τον μετά τιμήν μεγάλη, | ως ήτον το πρεπούμενον αυτού τον καρδινάλη Παλαμήδ., Βοηβ. 634. 2) Αυτό που δικαιωματικώς ανήκει σε κάπ.: Ο μεμψίμοιρος είναι τοιούτος, ώστε, ... όταν νικήσει νίκη, και να έχει όλας τας ψήφους, να καταδικάζει τον γραφέα της αποδείξεως πως άφησε πολλά από τα πρεπάμενα Μετάφρ. «Χαρακτ. Θεοφρ.» 129.

πρέσα η, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 3479, 4415, 5075, 6019, 9502, 9725, Θησ. Η' [20⁸], [24⁷], [32⁴], Θησ. (Foll.) I 75.

Από το ιταλ. *pressa*. Η λ. στο Meursius και σήμ. με διαφ. σημασ.

1) Πλήθος που στριμώχνεται σε ένα μέρος, συνωστισμός: Ο Έκτωρ εις τον πόλεμον υπάγει όσα ημπορεί, | αλλ' ουκ ημπορεί διά να εβγεί την πόρταν εκ την πρέσαν | των τροπευμένων του λαού όπου έφευγαν απέσω Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 6980· (εδώ προκ. για μεγάλο αριθμό ζώνων): Τον Μενέλαον επίασαν, κρατούν τον εις την μέσην, | αλλ' εκ την πρέσαν την πολλήν των ίππων ουκ ημπορούν | να εβγάλουν τον Μενέλαον όπως να τον επάρουν Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 6152. 2α) (Ειδικ.) συνωστισμός των στρατιωτών στο πεδίο της μάχης: Ο Πύρρος ο θαυμάσιος ανδρεύθηκεν ως γίγας | με το σπαθίν το φοβερόν τό εκράτει εις τας χείρας | τας πρέσας εδιεχώριζε, συμπλοκήν αναδεύει Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 11029· Από την πρέσαν την πολλήν, κι εκ τους πολλούς τους κόλπους, | οι δυο τους εχωρίσασι, ο Παλαμών κι Αρκίτας Θησ. Η' [17¹· β) (κατ' επέκταση) η ένταση της πολεμικής συμπλοκής: τα άρματα εκατάκοψαν (ενν. ο Αινεάς και ο Τελαμώνιος), τυχαίνει να αποθά-νουν | οίος και αν είναι από τους δύο ή και οι δύο άμα, | αλλ' η πρέσα της συμπλοκής ήλθεν, εχώρισέ τους Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 3884.

πρεσβεία η, Γεωργίου ρήτορος, Στίχ. α 69, Συναδ., Χρον.-Δίδαχ. φ. 78^ε, Διακρούς. 117^ε.

Το αρχ. ουσ. πρεσβεία. Η λ. και σήμ.

1) Αποστολή πρέσβων· πρέσβεις: Θεολ., Τζιζ. 354¹⁰. 2) Ταπεινή και σοβαρή αίτηση· προσευχή: Ιδού, λοιπόν, γονυπετώ κι άρχομαι της πρεσβείας | μετά ψυχής ειλικρινούς και καθαράς καρδιάς: | Αναρχε, ατελεύτητε, Κύριε παντοκράτορ ... Αξαγ., Κάρολ. Ε' 63· Το δε βουνόν του Ααρών έστι κατά την δύσι· | οπόταν γαρ εβούλετο θυσίαν ίνα θύση | ανήρχετό τε επ' αυτό μεθ' όσης ευλαβείας, | υπέρ του Ισραήλ ποιών προς τον Θεόν πρεσβείας Παϊς., Ιστ. Σινά 1428. 3α) Μεσολάβηση, μεσιτεία στο Θεό αγγέλων, αγίων ή της Παναγίας: ημείς, διά αυτού και μετ' αυτόν (ενν. τον άγιον Θεόδωρον), θαρρούντες εις τας ευχάς αυτού και πρεσβείαν, καρτερούμεν ενταύθα Χειλά, Χρον. 347· Αυτός ο Χριστός, οπού είναι Θεός και Σωτήρ διά πρεσβειών της Παναγίας Θεοτόκου, να μας δώσει αυτήν την πνευματικήν χαράν και αγαλλίασιν

Ροδινός (Βαλ.) 95· β) (συνεκδ., προκ. για την Παναγία) μεσίτρια: *Συ δε, Παρθένε Δέσποινα, η τον Θεόν τεκούσα, | υπέρ υμών προς τον Θεόν μη παύσεις δυσωπούσα. | Σε βοηθόν κεκτήμεθα, σκέπην και προστασίαν, | και διά σου προς τον Θεόν έχομεν παρρησίαν, | και δέχου την μητέρα σου, Χριστέ, την σην πρεσβείαν, | ρυσθήναι κινδύνων πειρασμών και πάσαν αμαρτίαν Διακρούσ.* 119²⁷. 4α) Πρόποση: πίνουνσι οι βάρβαροι το κρασοπινακάτο· | και δεύτερον σηκώνουσι διά την Παναγίαν, | και την κακήν τους όρεξιν την λέγουσι πρεσβείαν Ιστ. Βλαχ. 2118· φρ. πίνω εις πρεσβείαν + γεν. = πίνω στη υγεία κάπ., κάνω πρόποση (για το πράγμα βλ. Κουκ., EEBΣ 10, 1933, 148-9, καθώς και Du Cange, λ. πρεσβεύειν): Ο χυδαίος ουν και αγοραίος λαός, εξελθόντες εκ της αυλής του μοναστηρίου, εν καπηλείοις κρατώντες εν χερσί τας φιάλας πλήρεις ακράτου, αναθεμάτιζον τους ενωτικούς, πίνοντες εις πρεσβείαν της εικόνας της Θεομήτορος και παρακαλούντες αυτήν του γενέσθαι προστάτης και αρωγός της πόλεως Δούκ. 317¹⁸. β) το κρασί που έπιναν οι μοναχοί απευθύνοντας ευχαριστίες στο Θεό μετά την τελετουργία της παναγίας (βλ. ά. πανάγιος, καθώς και Du Cange, λ. Παναγία): Οπόταν δε εστιαθείς, λάβεις και παναγίαν, | ην υψούσιν εκάστοτε, και πίεις και πρεσβείαν, | ευθέως ευχαρίστησον Θεώ τω ευεργέτη Παϊσ., Ιστ. Σινά 964.

πρεσβεΐον το· γεν. πληθ. πρεσβειών, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1284 δ' 67, 1285 ε' 1.

Το αρχ. ουσ. πρεσβεΐον. Η λ. στον Αρμεν., Εξάβ. Δ' 9²⁴, Ε' 8⁸¹, σε έγγρ. του 14. αι. (Act. Vat. II 102⁶⁴, 103^{35, 53}) και στο Κουμαν., Συναγ· βλ. και LBG, λ. πρέσβειον.

α) Δικαίωμα κατά προτεραιότητα· προνόμιο: Τα δε παιδιά των γονέων, λόγω φυσικῶ και πρεσβείῳ της φύσεως, και τη ευχή των γονέων κληρονομούσι Zygomalas, Synopsis 209 K 25· β) (ειδικ., πληθ.) εκκλησιαστικά προνόμια: Περί προνομίων του καθ' ενός πατριάρχου ... και τι πρεσβεία και προνόμια λέγονται τα δίκαια της εκκλησίας οπου έχουν και εις ανθρώπους και εις κτήματα Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1281 δ' 2· Ο δε γ' κανών της β' συνόδου λέγει ότι ο Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης να έχει τα πρεσβεία της τιμής ώσπερ ο Ρώμης Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 1283 δ' 34.

πρεσβεολόγος ο.

Από το ουσ. πρέσβης και το β' συνθ. -λόγος.

Πρεσβευτής: Τότε ο Βελισάριος μετά ταπεινοσύνης | εξέρχεται διακρατών κανχίν ελεημοσύνης (παραλ. 12 στ.). Τούτο γαρ και εποίησεν επιταυτού εκείνος, | να τον ιδούν οι άρχοντες και ο βασιλεύς εκείνος, | να προσλάβει ο βασιλεύς εκ τους πρεσβεολόγους | κατηγορίαν και εντροπήν και όνειδος και ψόγους Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 915.

πρεσβευτής ο, Βίος Αλ. 1548, Θεολ., Τζιφ. 357², Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 885, Παϊσ., Ιστ. Σινά 74.

Το αρχ. ουσ. πρεσβευτής. Η λ. και σήμ.

1) Επίσημος απεσταλμένος ενός κράτους σε μια ξένη χώρα: Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v. Gem.) 861, Zygomalas, Synopsis 265 Π 41. 2) (Προκ. για αγγέλους ή αγίους) διαμεσολαβητής ανάμεσα στους ανθρώπους και το Θεό: ας κάμομεν προσευχήν προς τον Κύριον, να τον παρακαλέσομεν να κυβερνήσει την παρούσαν ημών ταύτην ζωήν ...,

βάλλοντας μεσίτας προς αυτόν και πρεσβευτάς τους αγίους τούτους οσιομάρτυρας Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 96.

πρεσβεύω, Σκλέντζα, Πουήμ. 5⁴⁴.

Το αρχ. πρεσβεύω. Η λ. και σήμ.

Α' Μτβ. 1) Διαπραγματεύομαι την ειρήνη (η χρ. ήδη αρχ.): Ο δε βασιλεύς Μανουήλ ορών τον θόρυβον εν μέσω του όχλου κατά του Θεολόγου, στέλλει τούτον προς τον Μουράτ, ως δήθεν πρεσβεύσων τα της ειρήνης Δούκ. 231²². 2) Παρακαλώ θερμά κάπ. να μου προσφέρει βοήθεια ή προστασία, ικετεύω: Και η εκκλησία οπού 'μεστέν την λέσι Παναγία! και αυτείνη επρεσβεύομεν να μας δώσει υγεία Διήγ. ωραιότ. 572.

Β' Αμτβ. 1) Αντιπροσωπεύω μια χώρα ως πρεσβευτής: Βίος Αλ. 2845. 2) Παρακαλώ, προσεύχομαι μεσιτεύω: και ώστε που να 'χει (ενν. ο Λίμπονας) την ζωήν τάσσει να μνημονεύει (ενν. τον Περούλη) και καθ' ημέραν στον Θεόν διά λόγον του πρεσβεύει Λίμπον. 496· εις τον ουρανόν σιμά εις τον Πατέρα διά λόγον μας πρεσβεύει Χριστ. διδασκ. 230. 3) (Εδώ) κρίνω, αποφασίζω: Ου παραιτούμαι δικαστήν, ουκ αποφεύγω κρίσιν, | ου τρέμω τον κατήγορον ουδέ τον συκοφάντην (παραλ. 2 στ.) μόνον μη κατ' εμπάθειαν ο δικαστής κρινέτω, | αλλά κατά το δίκαιον η κρίσις πρεσβενέτω! και αν ελεγχθώ παρά τινος ας πάθω και δικαίως Προδρ., Δεητ. 218.

πρέσβυς ο, Ερμον. Χ 249, Βίος Αλ. 3491, Πανάρ. 78³⁴, Λέοντ., Αιν. (Knös) 178³, Έκθ. χρον. 25²⁵, Κορων., Μπούας 34, Zygomalas, Synopsis 274 Π 94, Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 38²². — Βλ. και πρεσβευτής.

Το αρχ. ουσ. πρέσβυς. Η λ. και σήμ. (γρ. πρέσβης).

1) Ηλικιωμένος άνθρωπος, γέρος: Λέοντ., Αιν. (Brokkaar) Ο IX⁴. **2α)** Επίσημος απεσταλμένος ενός κράτους σε μια ξένη χώρα, πρεσβευτής: Ερμον. Γ 156, Σφρ., Χρον. (Maisano) 70⁷. **β)** αντιπρόσωπος κράτους, πρόξενος: και με όλα τα κακά οπού είχεν ο απάνθρωπος, εφιλιώθη με τους Τούρκους και έφερεν πρέσβυν (ήγουν κόνσουλον) εις τα Ιωάννινα τον Κασίμ πασιά Ιστ. δεσποτών Ηπειρ. 23³. **γ)** (γενικ.) εκπρόσωπος: προβάλλομαι μεσίτην τε και πρέσβυν! ως προς την βασιλείαν σου Γεώργιον τον Δούκαν, | τον εν πολέμοις όντα σοι καλόν συνοδοιπόρον Προδρ. (Eideneier) IV 654.

πρεσβυτέριον το, Χριστ. διδασκ. 467.

Το μτγν. ουσ. πρεσβυτέριον. Η λ. και σήμ. στον τ. πρεσβυτέριο.

(Εκκλ.) συμβούλιο των πρεσβυτέρων της εκκλησίας με ποικίλες αρμοδιότητες (βλ. και λ. πρεσβύτερος): Πρεσβυτέριον λέγει την συμμάζωξιν της άνωθεν (ενν. εκκλησίας) ..., λέγει το και συνέδριον αυτ. Προοίμ. [ι'] Τα πρεσβυτέρια ολούθεν να 'χουσι έγνοιαν να ευρίσκουνται ... καλοί διδάσκαλοι των παιδιών αυτ. 469· να έχουσι (ενν. οι εκκλησίες) χωρισμένα τα πρεσβυτέρια, τες συνάθροισες και τες τοπικές τους σύνοδες αυτ. 485.

πρεσβυτέρισσα η, Νεκρολ. φ. 84, Κανον. διατ. Β 275, Αποκ. Θεοτ. II 223-224, Αποκ. Θεοτ. (Ρεμ.) 251. — Βλ. και πρεσβύτες, πρεσβύτερος.

Το θηλ. του επιθ. πρεσβύτερος (ως ουσ.) με κατάλ. -ισσα. Η λ. τον 4.-5. αι. (L-S

Suppl., στη λ.) και σε έγγραφο του 14. (Cod. Mon. Prodr. A 151¹) και 15. αι. (Μαυροειδή-Πλουμίδης Φ., Θησαυρ. 8, 1971, 131): πληθ. πρεσβυτερίσσαι στο Du Cange, λ. πρεσβύτερος.

1) (Εκκλ.) άγαμη γυναίκα η οποία είχε κάποια εκκλησιαστικά καθήκοντα (για το πράγμα βλ. και Du Cange, Lat., λ. *presbyterae*): ως προς καιρού υπήρχε τις γυνή πρεσβυτέρισσα έμπροσθεν των πυλών της Παμμακαρίστου, ην γαρ ασελγές γύναιον, εκ γαρ του κάλλους αυτής έσχε πολλούς εραστάς Έκθ. χρον. 36¹⁹. 2) Σύζυγος ιερέα, παπαδιά (βλ. και Μαργαρού, Τίτλ. επαγγελμ. ονόμ. γυν. 192-3, 266): Οστις αμαρτέψει εις πρεσβυτέρισσαν, ζώντος του ιερέως, ακοινώνητος χρόνους λ' και καθ' εκάστην μετανοίας ρ' Κανον. διατ. Α 784.

πρεσβύτερος, επίθ., Σωσ. 49^{38, 40}, Μαλαξος, Νομοκ. 149, Zygomalas, Synopsis 260 Π 2, Βακτ. αρχιερ. (Ακανθ.) 858 ι' 1-2, 5, ια' 2, 3, 10, 13.

Το αρχ. επίθ. πρεσβύτερος. Η λ. και σήμ.

Μεγαλύτερος σε ηλικία, παλιότερος· (εδώ για τη Ρώμη σε αντιδιαστολή με τη Νέα Ρώμη, την Κωνσταντινούπολη· βλ. και Lampe, στη λ., 14b): εβασίλευσε (ενν. ο Φλώριος) ευσεβώς στην πρεσβυτέραν Ρώμην Φλώρ. 1843.

Το αρσ. ως ουσ. = 1) Ηλικιωμένος άνδρας, γέρος: Παϊσ., Ιστ. Σινά 11. 2) Μέλος του ιουδαϊκού συμβουλίου: Εγγύς του παραδείσου δε της σώφρονος Σωσάννης! πρεσβύτεροι κατώκησαν δύο των Ιουδαίων! οίτινες προεκρίθησαν κριταί της γερουσίας Σωσ. 48⁸. 3) (Εκκλ.) α) ιερέας: Τω δε ζῆλῳ δ' έτει ... κεχειροτόνηται διάκονος ... μετά δε πενταετίαν δύο δεόντοι μνηοίν εγενόμην πρεσβύτερος Byz. Kleinchron. Α' 659⁴. β) (γενικ.) ιερωμένος της ορθόδοξης εκκλησίας που υπάγεται στην εξουσία του επισκόπου (για τη σημασιολ. εξέλιξη της λ. βλ. και Lampe, στη λ., IIb): Επίσκοπος ... έχει δύναμιν να κάμνει πρεσβυτέρους, ήγουν παπάδες, ιεροδιακόνους, υποδιακόνους, αναγνώστας, ψάλτας και μοναχούς Zygomalas, Synopsis 185 E 54.

Το θηλ. ως ουσ. = η σύζυγος ιερέα, παπαδιά (βλ. και Μαργαρού, Τίτλ. επαγγελμ. ονόμ. γυν. 192, 266): Τω αυτώ χρόνω απέθανεν του παπακυρ-Βασιλικού η πρεσβυτέρα και εχήρεψεν ο άθλιος, νέος άνθρωπος ως λς' χρονών Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 81^v.

πρεσβύτερης ο, Ριμ. θαν. 23, Περί Ιωσήφ 251, Πανώρ.² Δ' 185, 213, Ε' 314, 371 κ.α., Πιστ. βοσκ. IV 3, 170, V 2, 211, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [487], [612].

Το αρχ. ουσ. πρεσβύτερης. Η λ. και σήμ. λόγ.

1) Ηλικιωμένος άνδρας, γέρος: Μαλαξός, Νομοκ. 538· (σε προσφών.): Πτωχολ. α 914. 2) Ιερέας, «γέροντας» (πβ. ά. πρεσβύτερος· βλ. και Krawczynski [Πουλολ. σ. 129 σημ.], καθώς και Πηδώνια Κομν., Χορτάτης 101-3): πολλάκις αν εγέννησεν καμία από τας Εβραίας, και ανέβαινεν εις τον ναόν, τάχα να σαραντίσει, πουλία εκ τα πουλία μου έδιδεν τον πρεσβύτεν Πουλολ. (Τσαβαρή)² 586· Επάκουσε η θεά τα παρακάλια του πιστεμένου αγαφτικού και δούλου δικού τση και πρεσβύτε του ναού τση Πιστ. βοσκ. I 2, 212· (ως επων. του Μεγάλου Βασιλείου): Ετέλειωσα τό άρχισα με του Θεού την χάριν, στους χίλιους πεντακόσιους, τον μήναν το Γενάρην, στην πρώτη, του Βασιλείου, άγιου του πρεσβύτε Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 1899. 3) Απεσταλμένος,

πρεσβευτής: Δεν θέλεις δυνηθεί να υποτάξεις τους Σαμίους, έσοντας να είναι ο Αίσωπος να τους δίδει βουλές. Κάλλιον είναι να αποστείλεις πρεσβύτην, ήγουν ελιτζή, να σου δώσουν τον Αίσωπον και τάξε τους μεγάλες δωρεές και χαρίσματα Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Α' 37³¹.

πρεσβυτικός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. πρεσβυτικός. Η λ. και σήμ. λόγ. (ΛΚΝ).

Γεροντικός: Δούκ. 41¹³.

πρεσβύτις η.

Το αρχ. ουσ. πρεσβύτις. Η λ. στο Du Cange (πρεσβύτιδες) και το ΑΛΝΕ· βλ. όμως και LBG.

(Εκκλ.) άγαμη ή χήρα γυναίκα, συν. προχωρημένης ηλικίας, επιφορτισμένη με εκκλησιαστικά καθήκοντα (για το πράγμα βλ. Lampe, στη λ. Π, καθώς και Μαργαρού, Τίτλ. επαγγελμ. ονόμ. γυν. 157, 200): Περί της υβρισάσης (ενν. μοναστρίας) τινά των πρεσβυτίδων Μαλαξός, Νομοκ. 227.

πρεσίζω.

Από το ουσ. πρέσα και την κατάλ. -ίζω. Λ. πρεῶ (ι)άζω και προῶ (ι)άζω σήμ. στην Κύπρο (Φαρμακ., Γλωσσάρ. 341, Χατζ. Λεξ., λ. πρέσα)· πβ. σημερ. πρεσάρω.

Πιέζω· (εδώ) συνωστιίζομαι, συγκεντρώνομαι (γύρω από κάπ.): τον Μισκερόν τον βασιλέα ...! έδωκεν ο Μενέλαος κονταρέαν γεμάτην·! εκ τον ίππον τον έρριψεν, αλλ' ουδέν ελαβώθη·! Ο λαός τον επρέσισε (έκδ. επρέσισσε), μέγα πείσμα εγίνη,! μη και να τον εβγάλωσιν έξωθεν εκ τους ίππους Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 6776.

περσκριτός, επίθ.: περσκριτός, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 748¹⁰⁻¹¹, 783^{10, 12}.

Από το ιταλ. *prescritto*.

(Νομ.) που ακυρώνεται μετά από την παρέλευση ορισμένου χρόνου, παραγραμμένος (για τη σημασ. βλ. και Battaglia, λ. *prescritto* 6): ανισώς και φανερωθεί το ινστρουμέντο και δεν είναι ως εδά περσκριτό ... να το παίρνει (ενν. το αμπέλι) ... και να τονε πλερώνει του αυτού κυρ Φραγκία ο αυτός κυρ Νικολός αποδά και ομπρός, έως να τον εξαγοράσει γή πούρι και είναι περσκριτό να τονε πλερώνει παντοτινόν αιώνιον αυτ. 748¹³.

περσκριτσιό(ν) η· Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 681¹³· περσκριτσιό(ν), αυτ. (Bakk.-v. Gem.) 726¹⁸, 736¹⁶, 795²⁴.

Από το ιταλ. *prescrizione*.

(Νομ.) χρονικό διάστημα ανάμεσα στη συμφωνία και την οριστική αγορά έγ-γειας ιδιοκτησίας, μετά την παρέλευση του οποίου ο πωλητής έχει δικαίωμα εξώ-νησης (για τη σημασ. βλ. και Battaglia, λ. *prescrizione* 3): ο Μάρκος Βαρούχας και Ερ-γίνα και Μαρία, οι γιαδερφίδες του ... δίδου ... του αφέντη Τζώρτζη Βαρούχα ... χωρά-φια ... όπου έχου στα Μαυρόγια ... με τέρμενο ... να μπορού να τα εξαγοράσουν έως χρό-νους τρεις πρώτους ερχόμενους ... Πρεζέντε και κοντέντα ... η κερά Μαρκεζίνα ...

μάνα του αυτού Μάρκο, ... ομπλεγάρεται ... να μαντενίρει τον αυτόν αγοραστήν εις το ποσέσον των αυτών χωραφίων ... και ντοπό τση περσκριτσιόν αυτ. (Bakk.-v. Gem.) 727¹³⁻¹⁴.

Πρετεγιάννοι οι.

Από το ιταλ. *Pretegianni* (Battaglia).

Ονομασία λαού που κατοικούσε στην περιοχή της Αφρικής: Βασιλείαι των έξω Αιθιοπών, των λεγομένων Αβυσσίνων και Πρετεγιάννων Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 257 δις.

πρετεντερίζω. — Βλ. και πρετεντέρω.

Από τον αόρ. του πρετεντέρω ή το πρετεντέρω αναλογ. με τα ρ. σε -ίζω. Τ. πρετεντερίζω σε έγγρ. του 17. αι. (Κρ. συμβόλ. 163). Η λ. σε έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 298, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 462) και σήμ. ιδιωμ. (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., λ. πρετεντέρω).

Σκοπεύω: ένα κομμάτι αμπέλι και γυράμπελο ... την σήμεραν ηθέλησεν ο Μάρκος Λίμας ... και ξαγοράζει το ... να το κρατεί ... το αυτό αμπέλι, ωσάν και το φυτίδι οπού επρετεντέριζεν ο ... μισερ Γεώργης να κάμει εκεί Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 842⁶.

πρετεντέρω, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 637².

Από το ιταλ. *pretendere*. Τ. μπρετεντέρω σε έγγρ. του 18. αι. (Κουρσάρ. 20⁹). Τ. πρετεντέρω στο Σομαν. και σε έγγρ. του 18. αι. (Μαλανδράκη, Ελλην. 10, 1937-38, 325). Τ. πρετεντάρω σε έγγρ. του 18. (Μπόμπου-Σταμάτη 476, 479) και 19. αι. (Σοφινός, ΕΕΚυκλ.Μ 11, 1979-1981, 7¹⁶) και σήμ. ιδιωμ. (Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, λ. πρετεντέρω). Τ. προτε(ν)τέρω σε έγγρ. του 16. (Κασιμ., Έγγρ. 173 (264)) και 18. αι. (Κατσουρ., Νησιωτ. Επετ. 1, 1918, 155, Μιόμπου-Σταμάτη 487). Η λ. σε έγγρ. του 16. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 172⁷, Β' 3⁵, 7⁴), 18. (Έγγρ. Σαντορ. 32²³, 38⁴², Κουρσάρ. 14⁴, Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 395, Μπόμπου-Σταμάτη 476, Σιγάλας, Ελ. Λην. 2, 1929, 50, Τουρτόγλου, Φον. και αποζημ. 123) και 19. αι. (Αλιπράντης, Αθ. 75, 1974-75, 175, Σοφινός, ό.π., 49^{115, 357, 389}) και σήμ. ιδιωμ. (Αλιπράντης, ό.π., Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Πανταζ., Κεφαλ.-Θιακ., Κουκ., Αθ. 53, 1949, 220).

1) Αξιώνω, απαιτώ: τα οποία τση αλιμένα (ενν. της κερα Ζαμπέτα) θέλει να είναι ογιάά κάθα τση λογής λογαριασμόν και δικαίωμα ... οπού εμπόριε να 'χει και να πρετεντέρει απού το πράμα του λεγομένου τση κυρού αυτ. 637¹⁶. 2) Σκοπεύω: θέλει ... ο άνωθεν τεσταδόρος και τα σπίτια οπού κατοικά την σήμεραν ο άνωθεν μισέρ Νικολός ... και κείνο όπου πρετεντέρει την σήμεραν να κτίσει ... ν' απομένου στη χέρα του άνωθεν μισέρ Νικολό αυτ. 716²⁶. 3) Ισχυρίζομαι: θέλοντας ... να γυρέψου (ενν. ο κυρ Γεώργης και κυρ Μάρκος) τα άνωθεν πράματα, πρετεντέροντας να 'ξάζουν περισσότερα τορνέσα απού ... υπέρπυρα τρακόσα τριάντα οκτώ αυτ. 131¹⁶.

πρέτζιο το, Σεβήρ., Διαθ. 191· πρέτζιον, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 50²⁴, 185⁷, 219⁸, 225⁵· πρέτζιος, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 50^{7, 26}, 164⁵, 401¹¹· πρέτζιον, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 540^{20, 21}, 723⁷.

Από το ιταλ. *pregio*. Οι τ. πρέζιον και πρέζιος από το ιταλ. *prezio*. Ο τ. πρέζιον σε έγγρ. του 16. (Βισβίτζ., ΕΑΙΕΔ 4, 1951, 163, Κασιμ., Έγγρ. 10 (89), 42 (123), κ.α., Μαράς, Κατάστιχο 149 Α', Β', Γ' πολλ., Δετοράκης, Μνήμ. Καλοκαιρινού 157) και του 17. αι. (Κωνσταντουδάκη, Θησαυρ. 12, 1975, 120). Ο τ. πρέτζιον σε έγγρ. του 16. (Μέρτζιος, Κρ. Χρ. 15-16 τεύχ. β', 1961, 271), 18. και 19. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 393, 404, 449). Τ. πρέζος σε έγγρ. του 16. αι. (Βισβίτζ., ό.π., 163). Η λ. σε έγγρ. του 17. και 18. αι. (Καζανάκη, Θησαυρ. 11, 1974, 281, Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 6, 1955, 58) και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ. γρ. πρέτσιο, Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β').

α) Τιμή: αν είς από μας γή κληρονόμου μας να πουλήσει στεκάμενο ... να μη μπορά να το πουλήσει αλλού κιανενός παρά από μας των ίδιων ..., πλερώνοντας πρέτζιον και αγωνμέντα εις τόσο, οπού πάντα να μπορεί να 'ναι το πράμα εισέ μας Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 130¹⁰. β) καθορισμός της αξίας ενός πράγματος, εκτίμηση: οδιά τιμήν και πρέζιον των αυτών χωραφίων ήρθασιν τα άνωθεν μέρη, πουλητής και αγοραστής, εις τοιούτην σύβασην και απρεζιάρασιν τα άνωθεν χωράφια υπέρπυρα της Κρήτης ν', ήγου πενήντα, τη μουζουρέα Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 50¹⁵.

πρέτζιον το, βλ. πρέτζιο.

πρετσιόζος, επίθ., Μαχ. 84²²⁻²³. πρετσιούσος, αυτ. 84¹⁰. πρετσιούζος.

Από το παλαιότ. γαλλ. *precios* (Greim., Dictionn., λ. *precier*). Οι τ. από αρχ. γαλλ. *precieus* - προβηγκ. *precious* (βλ. και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 96). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β', Χυτήρης, Κερκυρ. Γλωσσάρι.).

Πολύτιμος: το ξύλον (ενν. του σταυρού) εκόσμησέν το με το ασήμιν και χρυσίον ... και πέτρες πρετσιούζες αυτ. 70²¹.

πρετσιούζος, πρετσιούσος, επίθ., βλ. πρετσιόζος.

πρεφερίρω, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 128⁷, 144¹¹.

Από το ιταλ. *preferire*.

Προτιμώ (εδώ νομ.) παραχωρώ δικαίωμα προτίμησης: ο άνωθεν κυρ Τζανής δίδει θεληματικώς τη πρελατζιόν του ανωειρημένου σκορδοκηπίου ... και ο άνωθεν κυρ Γεωργηλάς πρεφερίρει ομοίως τον ... κυρ Τζανή εις το μισόν αμπέλι το απανωγε-γραμμένο αυτ. 144¹³.

πρεφέτα, επίρρ., βλ. περφέτα.

πρηστήρ ο, βλ. πρηστήρ.

πρήσιμον το.

Από τον αόρ. του πρήσκω και την κατάλ. -ιμον. Λ. πρέσιμο(ν) σήμ. στο ποντ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Σιδηροπούλου, Λεξιλ. Κοτυώρων) και λ. πρήξιμο σήμ. κοιν.

Οίδημα, πρήξιμο: Εις πρήσιμον ανθρώπου Ιατροσ. κώδ. φιθ'.

πρησκοκοίλης, επίθ.

Από το πρήσκω και το ουσ. κοιλία. Πληθ. πρησκοκοίληδες (Τριαντ., Λαογρ. 7,

1923, 248) και πληθ. ουδ. *πρησκουκοιλία* (Σάρρου, Λαογρ. 7, 1923, 533), καθώς και λ. *πρηστοκοιλής* σήμ. ιδιωμ. (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιωμ., Μιχαλαριά-Βογιατζή, Λεξ. Σύμης). Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Που έχει *πρησμένη* κοιλιά· *κοιλαράς*: ήτον (ενν. ο Αίσωπος) *καμπούρης*, *στραβόλαιμος*, ... *πρησκοκοιλής* Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Δ' 93¹⁷⁻¹⁸.

πρησκόσκελος, επίθ.

Από το *πρήσκω* και το ουσ. *σκέλος*.

Που έχει *πρησμένα* πόδια: ήτον (ενν. ο Αίσωπος) ... *στραβόλαιμος* και *στραβομύτης* ... ήτον και *πρησκόσκελος* Βίος Αισώπ. (Παπαθωμ.) Γ' 61²⁷.

πρήσκω, Σταφ., Ιατροσ. 5¹²⁷, Ορνεοσ. αγρ. 545²⁹, 550¹⁵, 551⁷, Βέλθ. 1130, 1220, Χρον. Μορ. Η 6049, Ιατροσ. κώδ. σ'ς', υ'ζ', χλδ', Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 246, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 81, Μαχ. 34²⁶, Πεντ. Αρ. V 21, 22, Ιστ. πατρ. 121³, Πωρικ. (Winterwerb) I 140 κριτ. υπ., Κατζ. Ε' 248, Ιστ. Βλαχ. 931, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 179, 183, Διήγ. πανωφ. 59, Διήγ. ωραιότ. 820, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 526, Ε' 260, Ροδινός (Βαλ.) 99, 128 δις, Διακρούσ. 68²⁷, 89²⁵, 90¹³, Τζάνε Εμμ., Μοιρολ. 138¹¹, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. κη' 6· *πρήσκουμαι*, Ιατροσόφ. (Οικονομu) 96²².

Από το αρχ. *πρήθω*. Ο τ. και σήμ. ιδιωμ. (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. *πρήσκομαι*, Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β', Δουγά-Παπαδ.-Τζιτζιλή, Γλωσσ. ιδιωμ. ορ. Πιερίας, λ. *πρήσκουμι*, Βλαστού Συνών.²). Η λ. τον 9. αι. (TLG), στο Βλάχ. (λ. *πρίσκω* και *πρίσκωμαι*) και πολλ. ιδιωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Χατζ., Λεξ., Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ., Βογιατζ., Γλώσσα Ανδρ. Γ' 25 κ.α· το μέσ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *πρήζω*, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 577, λ. *πρήστομαι*, Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. *πρηζόμενε*, Παπαχριστ., ό.π., Σακ., Κυπρ. Β' 762, Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, Μιχαλαριά-Βογιατζή, Λεξ. Σύμης, λ. *πρήσκομαι*· βλ. και LBG.

I. (Ενεργ., μτβ.) α) Κάνω κ. να φουσκώσει, να διογκωθεί· προκαλώ οίδημα ή φούσκωμα: *πρήσκει* (ενν. το παλαιόν τυρί) το σκώτι Αγαπ. Γεωπον. (Κωστούλα) 189· *φρ. πρήσκω τη χολή μου* (πβ. νεοελλ. *φρ. πρήζω το σκώτι κάπ.*) = στενοχωριέμαι, βασανίζομαι: *Πρικαίνεται και δέρνεται, κλαίγει και αναδακρώνει,| και μόνο με τη μάνα τση ολημερνίς μαλώνει ... και τη χολή τση πρήσκει* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 85· β) γεμίζω (την κοιλιά) με φαγητό, τρώω μέχρι να φουσκώσω: *ήρες, κακορίζικε* (ενν. κόρακα), *τα ψοφισμένα ζώα,| τα βρομισμένα τα κτηνά κι έπρηξες την κοιλίαν σου* Πουλολ. (Τσαβαρή)² AZ 16· *Καλ' άμε εις το δαίμονα και λείψε από κοντά μου,| κι εγώ με τ' αργομέντο σου δεν πρήσκω την κοιλιά μου·| κι α θες να μπεις στο σπίτι μου, χρειά' ναι να λογιάσεις| κατσίκια, γουρουνόπουλα, καπόνους ν' αγοράσεις* Κατζ. Ε' 392.

II. Μέσ. α) Εμφανίζω οίδημα: Όταν *πρηστεί* η γλώσσα Ιατροσ. κώδ. *φια'* όνταν αυτός (ενν. ο γάδαρος) μ' εκτύπησε την κοπανιά εκείνη,| *επρήστη* το κεφάλι μου κι *ωσάν* ασκί *εγίνη* Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 498· και ... *αν εμαγαρίστην και επαρακάμμυσεν παρακάμμυσμα εις τον άντρα της και να έρτουν εις αυτήν τα νερά τα καταραμένα ... και να πρηστεί η κοιλιά της ... και να είναι η γεναίκα για κατάρα μεσοθιό τον λαό της* Πεντ. Αρ. V 27· β) φουσκώνω (από φαγητό): και με τον άρτον τον ξηρόν, το δόλιον το

αγιοζούμιν| διαβάζω την ημέραν μου ...| και πίνω και το γάρισμαν ...| και πρήσεται η κοιλία μου Προδρ. (Eideneier) IV 248· γ) αυξάνομαι σε όγκο: όσον ψυχραίνει ο καιρός, τόσον αναδίδει το λάδι του σπόρου και πρήσεται Αγαπ. Γεωπον. (Κωστούλα) 144· δ) (μεταφ.) φουσκώνω από αλαζονεία: ο άνθρωπος οπού άλλο δεν είναι, μόνο γη και σκόνις, σγκώνεται, υψώνεται και πρήσεται με αυτό το πάθος της υπερηφανείας Ροδινός (Βαλ.) 122.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = διογκωμένος, φουσκωμένος: ο θάνατος μετά σπουδής, βλέπετε, μας πετρώνει, (παραλ. 14 στ.) τα πρόσωπά μας γίνονται πρασινομαυρισμένα,| και τα κορμιά τα δολερά ωσάν ασκία πρησμένα Πένθ. θαν.² 52.

πρήσμα το, Ιατροσ. κώδ. ωξδ', Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 137 τρις, 189 δις, 237, 238, 242, 270, Ροδινός (Βαλ.) 100, Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 34, 73· πρήσμαν, Προδρ. (Eideneier) III 154 χφφ KG δις κριτ. υπ.

Το μτγν. ουσ. πρήσμα. Ο τ. πρήσμαν και σήμ. ιδίωμ. (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδίωμ., λ. πρήσκομαι, Γιαγκουλλής, Κυπρ. διαλ.). Τ. πρέσμαν στο ποντ. ιδίωμα (Andr., Lex., λ. πρήσμα, Παπαδ. Α., Λεξ.). Τ. πρήμμα στο κατωιταλικό ιδίωμα (Andr., ό.π., Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ.). Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., Άμ., Χιακ. Χρον. 6, 1925, 56, Δουγά-Παπαδ.-Τζιτζιλής, Γλωσσ. ιδίωμ. ορ. Πιερίας, Μηνάς, Λεξ. ιδίωμ. Καρπάθου, Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδίωμ., Χριστοδούλου, Κουζιαν., γρ. πρήζμα, κ.α.)· βλ. και LBG.

α) Οίδημα, πρήξιμο· φλεγμονή: Περί πρήσμαν φλοβοτομίας. Εάν από φλομοτομίας πρησθεί χείρ ανθρώπου στρύφνον επευρών κοπάνισον και επίθες τη πληγή Ιατροσόφ. (Οικοπομπι) 73· το ζουμί τους (ενν. των μούρων) ωφέλα εις τον πόνον και πρήσμα του λαιμού Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 221· (σε κατάρα): και ουδέν καλά σ' εγήτευσα και ουδέν καλό να πάθεις·| τ' ανεμικόν, το φούσκωμα, το πρήσμα του θανάτου Σπανός (Eideneier) B 197· β) απόστημα: Όταν έχεις πρήσμα και δεν ανοίγει, βράσε λινόσπορον με γάλα της αγελάδας και βάλε το ζεστόν εις τον τόπον ... και ανοίγει πάραντα Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 232.

πρήσμαν το, βλ. πρήσμα.

πρησμονή η, Ορνεοσ. αγρ. 564¹³⁻¹⁴.

Από το ουσ. πρησμός ή πρήσμα αναλογ. με τα ουσ. σε -ονή. Η λ. (9. αι., TLG) στο Steph., Θησ.· βλ. και LBG.

Οίδημα· φλεγμονή: Εις πρησμονήν του φάρυγγος. Ελαιον παλαιόν από καρύων μετά βουτύρου συμμίξας τον ουρανίσκον του ιέρακος τρίβε και ιαθήσεται αυτ. 539· Εις πρησμονήν κεφαλής. Εάν πρησθεί του ιέρακος η κεφαλή, ούτως αυτόν περιποιήσον ... και ιαθήσεται αυτ. 545²⁸.

πρησμός ο.

Το αρχ. ουσ. πρησμός (TLG)· βλ. και LBG.

Οίδημα· φλεγμονή: Εις πρησμόν ιέρακος. Εάν ο ιέραξ πρησμόν έχει, τούτο οφείλεις ποιήσαι ... και ιαθήσεται Ορνεοσ. αγρ. 569^{5,6}.

πρηστήρ ο· πρησθήρ, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 525.

Το αρχ. ουσ. πρηστήρ.

α) (Εδώ) εκτόξευση φλόγας· (σε μεταφ.): ως αν μεταβουλεύσασθαι γένηται τοις εχθροίς σου, | επέχεις σου (ενν. μέγιστε σκηπτοκράτορ) τους κεραυνούς, τας φλόγας, τους πρηστήρας (παραλ. 1 στ.), όπως εκείνοι το πολύ της ύλης των πταισμάτων | καθυποσπάσαντες το πυρ σβέσωσι της οργής σου Γλυκά, Στ. Β' 28· (ως επίθ. στο ουσ. κεραυνός): Ημέλησαν εσβέσθησαν οι κεραυνοί πρηστήρες; | Βαβαί, Χριστέ, κριμάτων Σου· βαβαί της ανοχής Σου Αλ. Κων/π. (Matzukis) 37· **β)** είδος φλογοβόλου όπλου: περιέδραμον Αραβες συναγμένοι (παραλ. 1 στ.) αντισταθήναι σπεύδοντες την στόλου επιφανείαν. | Ων τον σκοπόν ο βασιλεύς ιδόντα, τους πρησθήρας | μετά βολέων σιδηρών και φοβερούς σπινθήρας | απολυθήν' επρόσταξε, ίνα διασκορπίσαι | αυτούς Αξαγ., Κάρολ. Ε' 349.

πρηστηροφόρος ο.

Από το ουσ. πρηστήρ και το β' συνθ. -φόρος.

Στρατιώτης οπλισμένος με πρηστήρα (βλ. ά. πρηστήρ β): Έσχεν ... άνδρας καθοπλισμένους (παραλ. 2 στ.), πρηστηροφόρους εκλεκτούς εξ οίς ως δυσμυρίους Αξαγ., Κάρολ Ε' 726.

πρι, επίρρ., βλ. πριν.

πριακόνι το.

Από τα ουσ. *πρι(όνι)* και *ακόνι* (πβ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 432). Διάφ. τ. σήμ. ιδίωμ. (πρακόν', Kretschmer, Lesb. Dial. 118, 455· *πριακόν'*, Γιαννουλέλλης, Πλωμάρι 165, Τάσιος, Γλωσσ. Πολυγ., Kretschmer, ό.π.: *πιριακόνι*, Κωστ., Λεξ. τσακων· πβ. λ. *πριάκονο*, Γιαννουλέλλης, ό.π. (στο ιδίωμα της Ανατολ. Θράκης), Παπαθαν., Γλωσσ. ρουμελ· λ. *πριγιάκονο*, Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπείρου Β' λ. *πριάκουνου*, Δουγά-Παπαδ. - Τζιτζιλής, Γλωσσ. ιδίωμ. ορ. Πιερίας, Μαυρομμάτης, Λεξ. Καναλ. Καρδίτσας, Παπαϊωάννου, Γλωσσάρ. Γρεβ., Σβαρνόπ., Γλωσσ. Βερ., Τάκη, Αγραφ., λ. *πριάκονο*, Χαντζιάρας, Θεσσαλ. γλωσσάρ., Vasmer [Gesprächb. σ. 167] (στο ιδίωμα του Βελβε-ντού Κοζάνης)· και λ. *πριάκ'νου*, Τζιαμούρτας, Γλωσσ. Καραγκούνηδων). Η λ. σήμ. λογοτ. (ΑΛΝΕ).

Η λίμα με την οποία ακονίζουν τα μεταλλικά εργαλεία: *πριακόνι* Gesprächb. 53¹.

πριβάρω.

Από το ιταλ. *privare* (Battaglia, λ. *privare*¹, Bakker-v. Gemert [Βαρούχ. σ. 843]). Η λ. σε έγγρ. του 16. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 101³⁰⁻³¹) και 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968 έγγρ. 17. αι. Νάξου 213).

Αποστερώ, αφαιρώ: ανίσως και κιανείς απόυ τσι άνωθεν ήθελεν έχει γροίκηση με κιανένα άλλο γή άλλους και ήθελεν τσι πριβάρει απόυ το αυτό αμπέλι γή από μερτικό και ήθελεν φανερωθεί στο ύστερον, με κάθα μόδο ... εις εκείνον το κάζον, εκείνον το μερτικόν απόυ τονε θέλασιν πάρει, να γροικάται και ν' απομένει εις το μερτικόν του Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 144³¹.

πριβαταμέντε, επίφρ.

Από το ιταλ. *privatamente* (Battaglia).

Ιδιαίτερα, ιδιωτικά: να πάσι να με θάψουνι στο μοναστήρι του Σαν Φραντζέσκο με δύο καπίτολα μοναχά ... και να με κομπανιάρουνιν με τέσσερα τόντσα πριβαταμέντε ώρα Αβε Μαρίας, δίχως καμπανούς, οι γιοποίοι δεν θέλω εις κανένα μόδο να βαρούσι απούστα θέλω ξεψυχήσει Διαθ. 17. αι. 3⁴⁷⁻⁴⁸.

πριβάτος, επίθ.: θηλ. πριβάτα.

Από το ιταλ. *privato* (βλ. και Nourney, Lat. Ital. 123). Στην έκφρ. επιβιώνει το λατ. επίθ. *privatus* (από την έκφρ. *res privata* βλ. LS Suppl., λ. πριβάτον). Η λ. (πριου-) σε παπυρ. του 3-4. αι. (θηλ. ουσιαστικοπ. πριουάτη, LBG), στον Ησύχ. (ουδ. ουσιαστικοπ. πριουάτον, βλ. και LBG), Ψελλό (βλ. TLG), Αρμεν., Εξάβ. Β' 4^{13, 14} (ουδ. ουσιαστικοπ. πριβάτον), Meursius (λ. πριουάτος, βλ. και λ. πριβάτον), σε έγγρ. του 17. (Ζερβογιάννης, Αμάλθ. 12, 1981, 68, Μπουμπ., EMA 7, 1957, 116, 117, Κρ. συμβόλ. 132), 18. (Σταμούλη, Μεσ. Ν. Ελλ. 6, 2000, 349², 367², Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 425), 19. αι. (Πεντόγαλος, Ελλην. 23, 1970, 355) και σήμ. ιδιωμ. (Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β' και ως ουσ. το ουδ. πριβάτο, Λάζαρης, Λευκαδ., Κοντομίχης, Λεξ. Λευκ. ιδιωμ., λ. πριβάτο το).

Ιδιωτικός: ΔΑΣΚΑΛΟΣ: Και με διχώς να γράψετε κοντράτο πώς το κάνει;| ΝΤΟΤΤΟΡΕΣ: Πριβάτα μιαν εκάμαμε γραφή, κι εκείνη φτάνει,| το λοιπονίς, ο Χρυσίππος να τονε χαιρετήσεί| με δυο μαρτύρους, καταπώς ήθελα τον μηνύσει Στάθ. (Martini) Β' 268.

Ο πληθ. ουδ. ως ουσ. = η βασιλική (χρηματική και κτηματική) περιουσία· (έκφρ.) κόμης των πριβάτων = ο αξιωματούχος που του έχει ανατεθεί η φροντίδα και φύλαξη της βασιλικής περιουσίας: Ορισαν οι βασιλείς και εθέσπισαν και νομίμως έγραψαν, παρόντος του επάρχου της πόλεως, του κόμητος των πριβάτων, του κυναιστωρος του βασιλικού παλατίου και των λοιπών ενδοξοτάτων αρχόντων ... Zygomalas, Synopsis 129 A 45.

πριβελεγιάδος, επίθ., Διαθ. 17. αι. 11¹⁷⁰. πρεβελεγιάδος· προβελεγιάδος.

Από το ιταλ. *privilegiato* (13. αι., DELI, βλ. και Battaglia)· πβ. μεσν. λατ. *privilegiatus* (12. αι., Blaise, Lex. Lat. Med.). Ο τ. προβελεγιάδος σε έγγρ. του 17. αι. (Μαυρομάτης, Θησαυρ. 16, 1979, 229)· πβ. και σήμ. επών. Προβελεγγιάδης (Κουμαν., Συναγ. ν. Λέξ.). Τ. πριβιλεγιάδος στο Somav. Πβ. τ. πριβιλεγιάτος και πρεβιλεγιάτος στο LBG (λ. πριβιλεγιάτος).

Προνομιούχος· (εκκλ.) έκφρ. πρεβελεγιάδο αλτάρε = (προκ. για την Καθολική Εκκλησία) Αγία Τράπεζα, όπου μπορεί να γίνει οποτεδήποτε Θεία Λειτουργία για την ανάπαυση των νεκρών (βλ. και *altaria privilegiata*, Blaise, Lex. Lat. Med., λ. *privilegiatus*) και να δοθεί άφεση των αμαρτιών τους (βλ. και *Altare privilegiato* στη λ. *privilegiato*, Battaglia, Nuovo Zingarelli): αφήνω στο Σαν Τίτο στο πρεβελεγιάδο αλτάρε εξήντα λίτρες, να πούσινε τόσες λειτρουγιές ογιά τη ψυχή μου Διαθ. 17. αι. 11¹⁶⁶.

Το αρσ. ως ουσ. = ευγενής, άρχοντας: πάλιν εκλείσθη η πόλις, και η μία πύλη του Παντοκράτορος ηνοιγή, και φόβος διά την αρμάδαν του Τούρκου, και εισήλθον μέσα

όλοι οι προβελεγιάδοι Byz. Kleinchron. 511³⁹.

πριβιλέγιον το, Σεβήρ., Σημειώμ. 76· *πρεβελέντζι*, Χρον. Μορ. P 7695, 7726, 7782, 8579· *πρεβελέτζιο*, Χρον. Μορ. P 7689· *πριβιλέγγιον*, Κυπρ. χφ. 161· *προβελέγγι*, Χρον. Μορ. H 2162, 2330, 7725, 7726· *προβελέζι(ον)*, Χρον. Μορ. P 2330· *προβελέντζι*, Χρον. Μορ. H 7695· *προβελέντζιο*, Χρον. Μορ. H 7746, Πουλολ (Τσαβαρή)² AZ 79· *προβελέντζιον*, Χρον. Μορ. P 7746· *προβελίζιν*, Ασσίζ. 228⁸· *προβελίζιον*, Ασσίζ. 227²⁸, 228²· *προβελίτζι*, Ασσίζ. 104⁶, 354¹⁴, 478⁵· *προβελίτζιν*, Ασσίζ. 355⁷⁻⁸· *προβιλίζιν*, Μαχ. 24², 138^{12, 23, 24}, 206¹⁰, 386³⁰⁻³¹, 476¹⁶, 508⁷· *προβιλίζι(ον)*, Βουστρ. (Κεχ.) 160¹⁰· *προβλίζιον*, Κυπρ. χφ. 161.

Από το λατ. *privilegium* (Dawkins [Μαχ. II σ. 264 λ. *προβιλίζιν*], Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 162, 315, LBG) - ιταλ. *privilegio* (Τριαντ., Απ. 1 441 προκ. για τ. *πριβιλέγιο* (όπου πιθ. ετυμ. και από το βεν. *privilejo*), Μανούσακας [Σεβήρ., Σημειώμ. σ. 63]). Οι τ. *πρε-* και *-βε-* με αφομ. του *i > e* (Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 46, Τριαντ., Απ. 1 338). Οι τ. *προ-* με παρετυμ. επίδρ. της πρόθ. *προ* (πβ. Meyer, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 138, Τριαντ., Απ. 1 414, Χατζιδ. MNE B' 314). Οι τ. με *-λί-* από την τροπή του τονισμένου ανοιχτού γαλλ. *e* σε *i* (Meyer, ό.π.). Οι τ. με *-γγ-* από το ιταλ. *privilegio* (Παντελίδης [Κυπρ. χφ. σ. 161 λ. *πριβιλέγγιον*]) - βεν. *privilejo* (Schmitt [Χρον. Μορ. σ. 616 λ. *προβελέγκιο*], Τριαντ., Απ. 1 441 λ. *προβελέγκι*)· κατά Lurier, Chron. Mor. 44, 51 από τα γαλλικά. Οι τ. με *-(ν)ζ-* από το γαλλ. *privilège* (Meyer, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 132, Kahane, Sprache 538, Dawkins, ό.π., Stanitsas, Act. VIIIe Congr. Intern. Neo-hell. franc. 85, 93 λ. *προβιλίζιν*, Κεχαγιόγλου [Βουστρ. σ. 485 λ. *προβιλίζι(ον)*], Συμεων., Ιστ. κυπρ. διαλ. 144, Χατζ., Μεσ. Κύπρ. 289)· κατ' άλλους από το ιταλ. *privilegio* (Μαστροδημήτρης, Ποίηση ν. Ελληνισμού 801 λ. *προβελέντζιο*, Παντελίδης [Κυπρ. χφ. σ. 161, λ. *προβλίζιον*], Τριαντ., Απ. 1 441 λ. *πρεβελέντζι*, Schmitt, ό.π.). Ο τ. *πριβιλέγγιον* σε έγγρ. του 15. (Λάμπρ., Παλαιολ. Πελοπονν. Δ' 236⁷⁸) και του 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 24, 1981, 488 και 26, 1983, 430). Για τον τ. *προβελέγγι* πβ. το σημερ. επών. *Προβελέγγιος* (Βαγιακ., Βίος επών. 138, Schmitt, ό.π., βλ. και Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 627). Οι τ. *προβελίτζι* (γρ. *προβελήτζη*), και *προβελίτζιν* (γρ. *προβελίτζην*) στο Du Cange, λ. *προβελήτζη*. Τ. *περβελέγι(ον)* το 16. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 B' 200.18). Τ. *περβελέζιον* σε επιστ. του 16. αι. (Πατρινέλης, EMA 17, 1967, 57, 58). Τ. *πρεβελέγι(ον)* (Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 2²⁴, 10¹¹, 27¹², κ.α., Κατάστιχο 149 B' 9¹⁵, 25¹⁵ 22, κ.α., Κατάστιχο 149 Γ' 52¹⁶, 171²¹, 195¹⁶, κ.α.), *πρεβελέγιο* (πληθ. *πρεβελέγια*, Κασιμ., Έγγρ. 235 (330, 331), 236 (332)) και *πρεβελέγιον* (Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 9, 1951, 163) σε έγγρ. του 16. αι. Τ. *πρεβελέντζιον* στο Meursius. Τ. *πρεβελέτζιον* στο Du Cange (λ. *πριβιλίγιον*). Τ. *πρεβελετζιόν* το 15. αι. (Έγγρ. Μάλτ. 67). Τ. *πρεβιλέζιο* το 16. αι. (Έγγρ. Σύρου Α' 20). Τ. *πριβιλέγγιο* σήμ. ιδιωμ. (Ζώη, Λεξ. Ζακ.² B' γρ. *πριβιλέγκιο*). Τ. *πριβιλέζιο* το 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 26, 1983, 468) και στο Somav. (λ. *πριβιλέγιο*). Τ. *πριβιλίγιον* το 15. αι. (NE 7, 1910, 167) και πληθ. *πριβιλίγια* στο Meursius. Διαφ. άλλοι τ. της λ. στο Lampe λ. **πριμιλίγιον*, στον Caracausi και στο LBG, στη λ. Η λ. τον 6. αι. (LBG), σε έγγρ. του 13. αι. (Caracausi, Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 315) και στο Du Cange (λ. *πριβιλίγιον*)· πβ. και τ. *πριβιλέγιο* σε επιστ. του 15. αι. (Ντακορώνιας, Νησιωτ. Επετ. 1, 1918, 131 δις) και στο Somav.

1α) Προνόμιο, τιμητική διάκριση (εδώ ειρων.): Τι τους φελά η ευγενεία και τι τα προβελέντζια, ἴ όταν ημεῖς οὐ θέλομεν νὰ τοὺς υποκλιθῶμεν; Πουλολ. (Τσαβαρή)² ΑΖ 80· **β)** εκκλησιαστικό προνόμιο: ο ρήγας ... νὰ στερεώσει τα προβελίτζια τῆς αγίας τοῦ Χριστοῦ εκκλησίας Μαχ. 24³⁷· ἐσύνταξαν δίκαιον ὅτι οἱ ἅγιες εκκλησίες ... νὰ ἐνὶ καλὰ διατηρημένα, καὶ κρατημένες, στερεωμένα ὅλα τοὺς τα προβελίτζια, ὡς ὅτι ἐκεῖνες καὶ τὰ κείμενά τοὺς καὶ οἱ κράτησές τοὺς νὰ μὴδέ ἐνὶ λείψει τίποτες Ασσίζ. 280⁵· Κατάκρισις, ἡ καθιέρωσις, οὐ μετὰθεσις, ἡ σήκωσις (ενν. τοῦ Γραίκου ἀρχιερέως) μόνῳ τῷ Ρώμης ἀρχιερεὶ δίκαιον τοῦ ἀποστολικοῦ προβελιζίου φυλαχθῶσιν Διάτ. Κυπρ. 507²⁶. **2α)** Ἐγγραφο με επικύρωση προνομίου: ο κόντες τῆς Τσαμπάνιας ἴ ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ Μορέως τὴν ἀφεντίαν τοῦ ἐδῶκεν (ενν. τοῦ Ρουμπέρτου)· ἴ ὀρισεν καὶ ἐγράψασιν ὅλα τὰ προβελέντζια, ἴ ὡσαύτως τὰ παραδοτικά τὰ ἴμελλεν νὰ ἐπάρῃ Χρον. Μορ. Ρ 2162· ὀρίζει (ενν. ο μισίρ Ντζεφρές) κὶ ἤφεραν τὰ προβελέγγια ὅτου εἶχαν, ἴ τες συμφωνίες καὶ ἐγγραφα, ὅπου εἶχε ἀπὸ τὸν κόντον, ἴ το πῶς τὸν ἐπαράδιδεν τὸν τόπον τοῦ Μορέως Χρον. Μορ. Η 2340· φρ. φράγκικον προβελέντζι/πρεβελέτζιο = καταστατικό που διασφαλίζει σειρὰ προνομίων (για τὸ πρᾶγμα βλ. Schmitt [Χρον. Μορ. σ. 621, λ. Φράγκος]): καὶ βάλε νὰ μου γράψουσιν φράγκικον προβελέντζι, ἴ το πῶς τὰ δίδω αὐτὰ τὰ οχτῶ τὰ φῖε τῆς Ακόβου, ἴ το τρίτον γὰρ τῆς μπαρουνίας, τῆς ντάμα Μαργαρίτας ἴ διὰ χάριν καὶ δόμα νέον αὐτῆς καὶ τῶν παιδίων τῆς Χρον. Μορ Η 7689· νὰ με γράψουσιν φράγκικον πρεβελέτζιο, ἴ το πῶς τὰ δίδω ἐγὼ αὐτὰ τὰ φέη τῆς Ακόβου, ἴ ... τῆς ντάμας Μαργαρίτας Χρον. Μορ. Ρ 7689· **β)** ἐγγραφο εκκλησιαστικοῦ προνομίου: Τα μοναστήρια τῶν Φραγκῶν ὁμοίως καὶ τῶν Ρωμαίων, (παρὰλ. 2 στ.) τὰ ψυχικά, τὰ ἔχουσιν μετὰ προβελεντζίου τοῦ, ἴ ὅπου ἐποικεν τοῦ καθενός, τινὰς μὴ τὰ ἐμποδίσει, ἴ μὴδέ ἐνοχλήσει τίποτε ἀπὸ ὅσα τοὺς ἐδῶκεν Χρον. Μορ. Η 7781· οἱ ἅγιες εκκλησίες ... νὰ ἐνὶ καλὰ βλεπτημένες καὶ νὰ τὰς κρατοῦν στερεωμένας καὶ ὅλα τοὺς τὰ σιγίλλια, ἴ ἡγουν τὰ προβελίτζια Ασσίζ. 31⁹. **3)** (Γενικ.) ἐπίσημο ἐγγραφο: εἰάν γίνε-ται ὅτι κανεῖς ἄνθρωπος ... φέρνει εἰς τὴν αὐλὴ κανένα γράψιμον εἰς μαρτυρίαν, οἱ κριτάδες, οὐδέ ἡ αὐλὴ ἐντέχουνται νὰ το περιλάβουν, οὐδέ νὰ τοῦ ἀκούσουν, οὐδέ νὰ τοῦ πιστεύσουν, κατὰ τὸ δίκαιον, εἰάν οὐκ ἐστὶ προβελίτζιν ἐσφραγισμένον με τὴν σφραγίδαν τοῦ ἀφέντη τῆς χώρας Ασσίζ. 353³⁰· Περὶ τοῦ γραμματικοῦ ὁποῦ ποιεῖ ἄνομον προβελίτζιν Ασσίζ. 22¹⁰· ἐπεριλάβαμεν τὰ χαρτῖα ... καὶ προβελίτζια νοταρικά καὶ ἕτερα Μαχ. 512²· (προκ. γιὰ ἐγγραφή συμφωνία): Τες συμφωνίες ἐγράψασιν λεπτῶς καὶ τὰ κεφάλαια, ἴ το τι ἐχρεώσται ὁ πρίγκιπας νὰ κάμνει πρὸς τὸν ρήγαν, ἴ κὶ ὁ ρήγας πρὸς τὸν πρίγκιπα ... ἴ ... στο προβελέντζι ἐκεῖνο Χρον. Μορ. Η 8579.

πριβιλέγγιον το, βλ. πριβιλέγιον.

πρίβος, ἐπίθ., Διαθ. 17. αἰ. 5¹⁶⁹, 6³⁸, 7⁴², 9⁵⁴, 10¹⁴⁰.

Απὸ τὸ ἰταλ. *priuo* (Battaglia, λ. *priuo*1). Ἡ λ. σὲ ἐγγρ. τοῦ 16. (Βισβίζ., ΕΑΙΕΔ 4, 1951, 107, Νάξ. ἐγγρ. 14²³ (βλ. καὶ σ. 87)), 17. (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968 ἐγγρ. 17. αἰ. Νάξου 27, Κρ. συμβόλ. 262, Μαυρομάτης, Θησαυρ. 16, 1979, 223), 18. αἰ. (Μπόμπου-Σταμάτη, Πρακτ. Ε' Παν. Σ. 454· βλ. καὶ 459 (πληθ. πρίβιοι)) καὶ σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Λάζαρης, Λευκαδ., Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., Ζώνη, Λεξ. Ζακ.²Β').

Ἀμέτοχος, στερημένος (εἰδῶ) ἀπὸ κάποιο δικαίωμα κληρονομιάς: ὅποιος ἀποῦ τοι λεγατάριους τὴν ἠθέλε γυρέψει (ενν. τὴν κερά Μαθιά) γῆ πειράξει νὰ πάρει λε-

γάτο απού του αφήνω, να λογάται πάραντας πρίβος ωσάν ποτέ να μην του το' θελα αφήσει (ενν. το λεγάτο) αυτ. 335.

Φρ. είμαι πρίβος = εκπίπτω από ένα δικαίωμα κληρονομιάς, αποκληρώνομαι: θέλω ο υιός μου ο Νικολάκης, απού τον αφήνω κομμισάριον και ρεζιντουάριον, να σκοδάρει το προυκίον μου απού τον κύρην του, όλον αλάκερο, εις τέρμενον δύο μήνες ντοπό του θανάτου μου, και α δεν το κάμει να 'ναι πρίβος αυτ. 217· ωσάν με θάψουσι να αρπεζάρουνσι την άρκλα να μην ανοικτεί πλεά, αδές αλλέως να 'ναι πρίβοι οι πατέρες απού ό,τι τως αφήνω αυτ. 9195-196· όποια φορά και η αφεντιά τως δεν τσι θέλασιν πέμπει (ενν. τσι τορτσοπούλες), να 'ναι πρίβες (ενν. οι καλογράδες), να πηαίνει (ενν. το λεγάτο) εις το (ενν. μοναστήρι του) Σαν Φραντζέσκο αυτ. 757.

πριγαντίνι το, βλ. μπεργαντίνι.

πριγιόνι το, βλ. πριόνιον.

πρίγκης ο, βλ. πρίντζης.

πρίγκιπας ο, βλ. πρίγκιψ.

πριγκιπάτο το, Χρον. Μορ. Η 2629, 3041, 5933, 6290, 6377, 6481, 6612, 6871, 7773, 7821, 7879, 7901, 8285, Χρον. Μορ. Ρ 7901· **πριγκιπάτο(ν)**, Χρον. Μορ. Η 2633, 3163, 3207, 3279, 3333, 6738, 6770, 7418, 7426, 7439, 7515, 7767, 7883, 7889, 8140, 8159, Χρον. Μορ. Ρ 3207, 3279, 3333, 4505, 6738, 6770, 7426, 7515, 7767, 7883, 7889, 8159· **πριγκιπάτον**, Χρον. Μορ. Η 5369, 6341, Χρον. Μορ. Ρ 3041, 3193, 5369, 6290, 6311, 6341, 6377, 6481, 6612.

Από το λατ. *principatum*. Ο τ. πριγκιπάτον το 10. αι. (L-S Κων/δη), σε έγγρ. του 12. και 13. αι. (Caracausi, Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.², γρ. πριγκηπάτον) και στο Meursius· βλ. και LBG. Τ. πρινκεπάτο σε έγγρ. του 13 αι. (Caracausi). Τ. πριτζιπάτον στο Somav. και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Γιαγκουλλής, Κυπρ. διαλ.). Η λ. και σήμ.

Κρατίδιο του οποίου ο ανώτατος άρχοντας φέρει τον τίτλο του πρίγκιπα, μικρή ηγεμονία: ωσάν αφέντεψεν ο πρίγκιπα Γυλιάμος| το πριγκιπάτον Αχαΐας Χρον. Μορ. Η 3193· ο αφέντης ο πατέρας σου μετά και τους γονείς μας,| όπου εκέρδισαν τον Μορέαν, το λέγουν πριγκιπάτο,| με το σπαθί εκερδίσασιν Χρον. Μορ. Η 6311· αρχέρισε ο βασιλεύς του πρίγκιπος την μάχην, (παραλ. 6 στ.) ... αράδα να επαίρνει| τον τόπον του, τα κάστρη του όλου του πριγκιπάτου Χρον. Τόκκων 3544.

πριγκιπάτο(ν), βλ. πριγκιπάτο.

πριγκιπάτος ο.

Από το ουσ. πριγκιπάτο και την κατάλ. -ος.

α) Ηγεμόνας πριγκιπάτου (βλ. ά.): Ενταύτα ενώθη ο βασιλεύς μετά τους πριγκιπάτους,| τους κεφαλάδες κι αρχηγούς του φράγκικου φουσσάτου Χρον. Μορ. χφ Τ 66· **β)** αξιωματούχος πριγκιπάτου: οι επισκόποι αφόριζαν τον πρίγκιπαν αενάως (παραλ. 3 στ.) ... και πάντας τους πριγκιπάτους Χρον. Μορ. Η 2657.

πριγκιπέσσα η, Δωρ. Μον. XXXIX. — Βλ. και πριγκίπισσα.

Από το ιταλ. *principessa*. Τ. πριντζιπέσσα στο Somav. (λ. πριντζίπισσα). Η λ. και σήμ. (γρ. πριγκιπέσα).

Κόρη ή σύζυγος βασιλιά ή πρίγκιπα: ο πρίγκιπος ... εκαβαλλίκευσε με την πριγκιπέσσαν την γυναίκα του με όλην του την δύναμιν, με καβαλαρέους και πεζούς, και ήλθεν εις το Βροντήσι Δωρ. Μον. XLII.

πριγκίπισσα η, Χρον. Μορ. Η 4401, 4392, 4412, 4413, 4430, 4454, 8060, 8074, 8077, 8482, 8484, 8588, Χρον. Μορ. Ρ 2623, 4401, 4392, 4430, 4454, 8063, 8074, 8077, 8481, 8484, 8823, Χρον. Τόκκων 3558, 3561, 3563.

Από το ουσ. *πρίγκηψ* και την κατάλ. -ισσα. Τ. πριντζίπισσα στο Somav. Η λ. το 13 αι. (TLG), στο Meursius (πριγγίπισσα) και σήμ. βλ. και LBG.

Κόρη ή σύζυγος βασιλιά ή πρίγκιπα: η πριγκίπισσα της Αχαΐας, του βασιλέως θυγάτηρ Χρον. Μορ. Η 2623· Αφότου γαρ απέθανεν ο πρίγκιπα Γυλιάμος! απόμεινε η πριγκίπισσα, εκείνη η γυνή του Χρον. Μορ. Η 8063.

πρίγκιπος ο, Χρον. Μορ. Ρ 3192, 7359, Χρον. Τόκκων 564, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 285, Σφρ., Χρον. (Maisano) 60⁴⁹, 66²⁶, 68¹¹, 144²⁰, Byz. Kleinchron. Α' 428³⁹, Καβαλίστας 72, Δωρ. Μον. XXIII, XXVII πολλ., XXXVIII πολλ., XXXIX πολλ., Δωρ. Μον. (Hofr) 238, Σεβήρ., Ενθύμ. 28¹⁵, Σεβήρ., Τελ. Σημειωμ. 5· πρέντζιπος, Κατζ. Πρόλ. 11, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 57· πρέντσιπος, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 123, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 368, Β' 155, Γ' 11, Ε' 307· πρίκιπος, Δωρ. Μον. XXXIX· πρίντζιπος, Byz. Kleinchron. Α' 296³²· πρίνκιπος, Χριστ. διδασκ. 439· πρίντζιπος, Κορων., Μπούας 112, 147, Χρον. σουлт. 36¹¹, 58³², 105¹⁷, 134⁵⁶, Επιστ. 16. αι. 13²⁵, Διακρούσ. 132⁵· πρίντσιπος, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 324^ν, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 417²³, 470¹⁹, 517¹⁶, 519¹⁰, 523¹⁸· γεν. εν. πρίντζιπο, Σουμμ., Ρεμπελ. 157. — Βλ. και πρίγκηψ.

Από το ουσ. *πρίγκηψ* αναλογ. με τα ουσ. σε -ος. Ο τ. πρίντζιπος στο Meursius και σήμ. στο κυπρ. ιδίωμα (Γιαγκουλλής, Κυπρ. διαλ., Παπαγγέλου, Κυπρ. ιδίωμ.) όπου και τ. πρίτσιπος (Χατζ., Μεσ. Κύπρ. 288, λ. πρίντζιπος). Η λ. τον 4.-5 αι. (Lampe, Lex., λ. πρίγκηψ) και σε έγγρ. του 13. αι. (Caracausi).

1α) Ηγεμόνας φεουδαρχικού κρατιδίου, άρχοντας: εγράψαμεν ορισμούς εις πάντας ... ίνα έλθωσι μετά αρμάτων και των πλειόνων ανθρώπων της αρχής ενός εκαστου αυτών, ίνα μετά τον πρέποντος διέλθη τον τόπον του πριγκίπου και απέλθη εις τα περί την Ανδρούσαν ο νέος αυθέντης Σφρ., Χρον. (Maisano) 42²²· Εχάρισε (ενν. ο Μεχεμέτης) και του πρίντζιπου της Βουλγαρίας έναν καλόν τόπον, διατί του εβοήθησε πολλά Χρον. σουлт. 51⁷· (ως προσφών. σε βασιλιά): Πρέντσιπε, αληθοσύνη! μας δείχνει πάντα ο ουρανός που ό,τι κι αν είπε εγίνη Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 167· (προκ. για το δόγη της Βενετίας και κατ' επέκταση για τα μέλη του Βενετικού Συμβουλίου): τον γαληνότατον πρίγκιπον της Βενετίας Ιερόθ. Αββ. 336· έδωκε πάλι ο Ουρανός σ' αυτή (ενν. την Βενετία) να βασιλεύου! οι πρέντζιποι οι ελεύθεροι και να την αφεντεύου, οι πρέντζιποι οι δικαιοτάτοι που πάντοτες κρατούσι Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 54, 55· β) ανώτερος τίτλος ευγενείας: Ρηγάδες παίρνει ο θάνατος,

πρίντζιπους, βασιλιάδες, | μεγάλους γαρδενάληδες και μητροπολιτάδες Αλφ. 15³³ (ως τιμητική προσφών.): Πρέντσιποι αδυνατότατοι, ... | ... γροικήσετε να δείτε Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 163. 2) Αρχηγός στρατεύματος: Ήθελενε κι ο πρίντσιπος που τσ' έσερνε να έβγει, | κι ετύχαινε καλό καιρόν ετότες να γυρεύγει | και το λαό του εδιάλεξε και καβαλιέρους παίρνει Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 521⁷. Χιλιάδες δύο βγαίνουν και ο πρίντσιπος στη μέση | και τρέχουνε με τ' άρματα ... | Κι οι Τούρκοι να τους δούσινε ... | εφύγανε από το φορτί Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 522¹.

Ο τ. πρίντσιπος ως οικογ. επών. (πβ. και PLP 10, 23738, Πρίγγιπος): Ριμ. Βελ. ρ (Bakk.-v.Gem.) 509.

πρίγκιψ ο, Σπαν. Β 3, Χρον. Μορ. Η 5742, Απολλών. (Κεχ.) 48, 448, 814, Χρον. Τόκκων 1894, 3559, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 606, 610· μπρίγκιπας, Χρον. Μορ. Ρ 1193, 1327, 3324, 3426, 4396· πρέντζιπες, Σουμμ., Ρεμπελ. 176, 181, 183, 191· πρέντσιπες, Καλόανδρ. (Δανέζης) 55 (39^ο), 83 (39^ο), Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 393²⁶· πρίγκιπας, Χρον. Μορ. Η 1193, 1308, 2624, 3388, 3557, Χρον. Μορ. Ρ 2646, 4017, 4187, 4510, 6250, Απολλών. (Κεχ.) 66, 450, 776, Χρον. Τόκκων 3557, Διήγ. Βελ. Ν² 338, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v.Gem.) 447, Byz. Kleinchron. Α' 242⁴, 244¹⁷, 245¹⁸, 411⁸, 599³· πρίκιψ, Απολλών. (Κεχ.) 59, 114, 284, 773· πρίντζιπας, Μηλ., Οδοιπ. 642· πρίντζιπες, Byz. Kleinchron. Α' 444³¹, Χρον. σουлт. 61³⁴, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 193²⁰, 245²⁸, 280⁶, 385²⁴, 399⁹, 452¹⁸, 514¹¹, 521²⁶, 538¹⁸, 545¹⁷, 560²⁵· πρίτζιπες· ονομ. εν. πρίγκιπα, Χρον. Μορ. Η 2890, 3192, 3331, Χρον. Μορ. Ρ 2621· γεν. εν. πρίκιψ, Απολλών. (Κεχ.) 133· πληθ. πριγκιπάδες, Χρον. Μορ. Ρ 66, Θησ. Πρόλ. [209], ΙΑ' [52⁸], ΙΒ' [3⁴]· πρίντζιπάδες, Σταυριν. 315.

Το μτγν. ουσ. πρίγκιψ (L-S Suppl., λ. πρίγκεψ). Οι τ. πρέντζιπες και πρέντσιπες (<ιταλ. *príncipe*) σήμ. στα Επτάνησα (Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδιώμ., Ζώνη, Λεξ. Ζακ²). Ο τ. πρίγκιπας το 12. αι. (LBG, λ. πρίγκεψ), στο Βλάχ. και σήμ. Ο τ. πρίντσιπας στον Κατσαϊτ., Ιφ. Ε' 443, όπου και τ. πρέντσιπας (ό.π., Ε' 714, 957), και σήμ. στη Ζάκυνθο (Ζώνη, ό.π.)· επίσης σήμ. ιδιώμ. τ. πρίτσιπας (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ.) και πρίτζιπας (Σύρκου, Μεγαρ. ιδιώμ. 121) Ο τ. πρίντζιπες (<ιταλ. *principe*) στο Somav., λ. πρίντζιπος. Για την ονομ. πρίγκιπα βλ. Lex. Chron. Mor. 391. Ο πληθ. πριγκιπάδες στο Du Cange, λ. πρίγκιψ.

1α) Τίτλος των αρσενικών παιδιών βασιλιά ή και μελών της ευρύτερης βασιλικής οικογένειας: Στίχοι ... | εξ Αλεξίου Κομνηνού του μακαριστάτου | προς τον του πρίγκιπος υιόν καίσαρος Βρυενίου | και αυτού παμπόθητον γνήσιον ανεψιόν Σπαν. Α 3· Πρώτα του έδωκε ο βασιλεύς διά δωρεάν και προίκιον | όλην την Δωδεκάνησον, να την κρατεί απ' αυτόν | δεύτερον τον ετίμησε πρίγκιπα να τον λέγουν Χρον. Μορ. Η 2605· Εγώ 'μαι κόρη πρίγκιπος, εγγόνην βασιλέως | της Τύρου και της Τρίπολης και της Αντιοχείας Απολλών. (Κεχ.) 712· β) ανώτερος τίτλος ευγενείας: Ήλθαν δουκάδες, πρίγκιπες, άρχοντες, μεγιστάνοι, | όλοι εκλεκτοί και φρόνιμοι ... | Εις τα καράβια εσέβησαν, εκίνησαν, υπάγουν (ενν. προς την Τροίαν) Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 807· εκεί εσυνάχθησαν άρχοντες μεγιστάνοι (παραλ. 1 στ.), βασιλείς, άρχοντες φρικτοί, δουκάδες και αμιράδες, | δεσπότες ανδρικότατοι, με πολλούς πριγκιπάδες Θησ. Πρόλ. (Κακλ.) 208. 2) Ηγεμόνας φεουδαρχικού κρατιδίου, άρχοντας: Κι όσον απέσω-

σεν εκεί ... ο Μέγας Κύρης! κι ενώθη με τους άρχοντας όλους του πριγκιπάτου, | ομού μ' αυτόν edιάβησαν στον πρίγκιπαν ενταύτα Χρον. Μορ. Η 3334· κράζει (ενν. ο ρήγας) τον μισίρ Φλοράν και ερεβέστισέ τον (παρ. 1 στ.)· πρίγκιπα τον εθρόνιασε να λέγεται Αχαΐας Χρον. Μορ. Η 8605· μηνί Σεπτεμβρίω δ', η κοίμησις του οσίου πατρός ημών Ιωσήφ, ... εν ημέραις Βαϊμόνδου, πρίγκιπος Αντιοχείας Byz. Kleinchron. Α' 592¹· (προκ. για το δόγη της Βενετίας· βλ. και Boerio, λ. *principe*, Τωμ., Κρητολ. 3, 1976, 16): Πάσι τοις χριστιανοίς ... κατοικούσιν εν Ενετίαις... Ο Θεός ... να φωτίσει και εμένα ... ανταμών με τον γαληνότατόν μας πρίντζιπε να εύρομεν τρόπον και μέθοδον, διά να διορθωθούνσι τα τόσα εμπόδια Μεταξά, Επιστ. 48⁵⁷· Κρήτη, στολή της Βενετίας, του πρίντσιπε κορώνα, | όπου τα ρετζιμέντα σου πολλά σε καμαρώνα Διακρούς. 112¹⁵. 3) Αρχηγός στρατεύματος: Εις δε το παν στρατόπεδον Ξουσιαστήν αφήκε (ενν. ο βασιλεύς), | άξιον ντε Νάρδο πρίτζιπε και πρώτον τον εποίκε Κορών., Μπούας 100.

Ο τ. πρίγκιπας ως οικογ. επών. (για το πράγμα βλ. PLP 10, 23739-23749, καθώς και Bakker-v. Gemert [Διήγ. Βελ. χ σ. 319]): Διήγ. Βελ. χ 315.

πριζιάζω.

Από το γαλλ. *priser*.

Τιμώ, εκτιμώ, έχω σε υπόληψη: Ο Όμηρος είπεν: Απού να 'ναι απομονητικός α- πού πάσα άνθρωπον θέλει είσταιν πριζιασμένος Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 128.

πριζιπάλ, επίθ. άκλ., βλ. πριντσιπάλες.

πρίκα (I) η, βλ. πίκρα.

πρίκα (II)· (χρειαζόμενον είναι σήμερον οπού) με πρίκες τούτων Μυστ. παθ. 52, εσφαλμ. γρ. αντί (τό που) μ'εποίκες ήτον· διόρθ. Μανούσ.-Parlangeli, Κρ. Χρ. 8, 1954, 130. — Βλ. ποιώ.

πρικά, επίρρ., βλ. πικρά (II).

πρικαίνω, βλ. πικραίνω.

πρικιά (I) η, βλ. πικρία.

πρικιά (II), επίρρ., βλ. πικρά (II).

πρικιαμένος, μτχ., βλ. πικραίνω.

πρίκιπος ο, βλ. πρίγκιπος.

πρίκιψ ο, βλ. πρίγκιψ.

πρικνάδα η, βλ. περκνάδα.

πρικοθάλασσα η, βλ. πικροθάλασσα.

πρίκοιλος, επίθ.

Πιθ. από επίθ. *περίκοιλος (πβ. Οικονομ., Γραμμ. Πόντ. 56)· πβ. ρ. περικοιλαίνω στον Ψελλό (LBG). Κατά Andr., Lex., λ. πρόκοιλος, από μτγν. επίθ. πρόκοιλος (L-S).

Τ. πρίντζοιλος (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. πρίγκοιλας) και τ. πρικοιλάντες (Κονόμ., Ζακυθ. Λεξιλ., λ. πρικοίλι) σήμ. ιδιωμ.

Παχύς, κοιλαράς (εδώ προκ. για δάκρυα) που ρέουν με τη μορφή παχιών σταγόνων: Η Ρωξάνδρα η βασίλισσα ... θλιβερά με κλαυθμόν τον Αλέξανδρον ελάλιεν, ωσά να ήτον ζωντανός τού εσυντύχαινε με πολλά πρίκοιλα δάκρυα Διήγ. Αλ. F (Konst.) 204¹².

πρικοκακομοίρα, επίθ., βλ. πικροκακομοίρα.

πρικομακαρούνα η.

Από τον τ. πρικός του επιθ. πικρός και το ουσ. μακαρούνα (βλ. λ. μακαρόνα) βλ. και Πηδώνια, Πεπρ. Ζ' ΔΚρ.Σ 2, 1995, 651.

(Μειωτ.) τα κακής ποιότητας ή τα κακομαγειρεμένα μακαρόνια: Ελίγο δεν ελείφτηκε να με ξεγαρδουμίσει! με τσι φωνές του ο γέροντας, και σκίας να μου κολήσει! δε μ' άφηκε καλού θετού η πρικομακαρούνα Φορτουν. (Vinc.) Β' 297.

πρικοπράσινος, επίθ., βλ. πικροπράσινος.

πρικοριζικό, πρικοριζικόν το, βλ. πικροριζικό(ν).

πρικός, επίθ., βλ. πικρός.

πρικότη, -τητα η, βλ. πικρότης -τητα.

πρικουρούρης ο, βλ. προκουρούρης.

πρικούσα, επίθ. θηλ.

Από τον τ. πρικός του επιθ. πικρός ή από το επίθ. πρικύς και την κατάλ. -ούσα (για την οποία βλ. Ανδρ., Λεξ. και ΛΚΝ, λ. -ούσα).

1) Θλιμμένη, πονεμένη, πικραμένη: κι όχι για να 'μαι μάννα σου, να 'μαι, υιέ, χαρούσα, και τούτη η παραπόνεση με κάμνει πλια πρικούσα Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v.Gem.) 170. 2) Που προξενεί λύπη, θλίψη, μια δυσάρεστη ψυχική κατάσταση: Μαρία εις την Αγίαν Γραφήν τρόπους πολλούς σημαίνει, ήγουν με πρικοθάλασσαν, φωτούσα, φωτισμένη, διότι 'σου στην μετάνοιαν ως θάλασσα πρικούσα Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^ο.

πρικοφάρμακον το, βλ. πικροφάρμακον.

πρικρία, πρικριά η, βλ. πικρία.

πρικύς, επίθ., Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 828, 2391, Αγν., Ποιήμ. Α' 65, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 65', Πανώρ.² Α' 12, Γ' 494, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 80, Γ' 167, Δ' 568, Ε' 598, Κατζ. Α' 110, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 110, Πιστ. βοσκ. V 2, 40, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 620, Γ' 942, Δ' 734, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 121, 182, 832, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 646, Ροδολ. (Αποσκ.) Γ' 239, Ε' 186, 584, Χορ. Β' 4, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [65], Δ' [1477], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 169, δ' 159, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 541¹, κ.π.α. — Βλ. και πικρός.

Από τον τ. πρικός του επιθ. πικρός με μετάθεση συμφώνου και μεταπλ. κατά τα σε -ύς, από επίδρ. του γλυκύς (Χατζιδ., Αθ. 1, 1889, 491, Αναγνώστ., Αθ. 38, 1926, 165· πβ. Kretschmer, Glotta 13, 1924, 258). Τ. πρικείο (αρσ.) από πρικύς, πρικεία (Χατζιδ., ΜΝΕ 2, 12, Τσοπ., Συμβολές Β' 677) σε ιδιώμ. της Κάτω Ιταλίας (Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ. Δ' 298). Η λ. στο Βλάχ., στον Κατσαϊτ. (Ιφ. Δ' 1) και σήμ. στο κρητ. ιδίωμα (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 232, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ. 896).

1) Πικρός, δυσάρεστος στη γεύση: τινάς ... αλείφει το ποτήρι του τριγύρου εις τσ' άκρες μέλι και μέσα βάνει άλλα ζουμιά πρικιά Ροδολ. (Αποσκ.) Αφ. 59· Με την κιτριάν η λεμονιά συχνιά συμπεθεριάζει και με τη σφάκα την πρικιά γλυκιά μηλιά ταιριάζει Πανώρ.² Γ' 110· (σε μεταφ.): Κι εύκαιρ' εις κείνους π' αγαπούν, κι ο πόθος πώς βασταίνει ρίζαν γλυκιά, μα 'πωρικόν πρικύ, τ' οποίο μαραίνει Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [66]. 2) (Μεταφ.) που προκαλεί θλίψη, στεναχώρια, ψυχική οδύνη· θλιβερός, λυπηρός, δυσάρεστος: Μα τον Πανάρετο θωρώ κι έρχεται σα θλιμμένοι και το μαντάτο το πρικύ θε να 'χει μαθημένο Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 46· ανιμένω το πρικύ μαντάτο να μου πούσι Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 506· ω θύμηση πρικιά και ασβολωμένη Πιστ. βοσκ. Ι 4, 108· (προκ. για λόγια): Μην το ξυπνήσεις το παιδί με τα πρικιά σου λόγια, μα κάμε σιδερή καρδιά κι άφησ' τα μοιρολόγια Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 443· Πρικιάν αθιβολή άρχισες, μα τέλειωσε να ζήσεις, κι ό,τι είδασι τ' αμμάτια σου, τίβοτας μην αφήσεις Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 53· (επιτ., προκ. για δήλ. έντονης λύπης, πόνου, θλίψης κλπ.): δάκρυα πολλά να χύσου! το μοιρολόι το πρικύ όποιοι σασε γροικήσου Πανώρ.² Β' 502· Άλλο δεν επροξένιζαν σ' εσένα παρά μόνον, μα πέσμα θανάτου ασήκωτο, με τον πρικύ σου πόνον Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [996]· έκφρ. κλάηματα/δάκρυα πρικιά (πβ. έκφρ. πικρά δάκρυα, βλ. ά. πικρός 3β και μαύρα δάκρυα, βλ. ά. μαύρος Έκφρ. γ'): μαύρ' άρμενα να βάλουνσι (ενν. οι ποδότες), τιμόνι να μην πιάσουν, κι αντίς τραγούδια, κλάηματα πρικιά να μη σκολάσουν Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 554· Στέκει ο Γιάννης, θρήνηται στον Ιησού το πλάγι, μα δάκρυα πρικιά, φαρμακερά ως το ποτάμι πάγει Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3915. 3) (Μεταφ.) που προκαλεί πόνο, βάσανα, ταλαιπωρίες α) (επιτ.) οδυνηρός, επώδυνος, βασανιστικός: Το θάνατο και τη σκλαβιά τόσα πρικιά δεν κράζω! σαν έν' πρικύ το βάσανο που τώρα δοκιμάζω Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 104· β) (προκ. για θάνατο) φρικτός, σκληρός, άσχημος: μ' αφήτε να σιμώσει (ενν. ο βασιλέας) πρικύ να τονε κάμομε το θάνατο να γνώσει Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 598· ανισώς και θέλουνσι να στρέψουσιν οπίσω! την Έλενα, ειδές αλλιώς ...! θάνατον ολωνών τωνε πρικύ θέλομε δώσει Φορουν. (Vinc.) Ιντ. γ' 124· γ) ολέθριος, καταστροφικός: Ωφου κακή απόφαση, πρικιά κι ασβολωμένη, μα που πήραν οι αμαρτωλοί οι κακομοιριασμένοι! Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 5030· κρίση πρικιά να κάμει Ερωτόκρ. (Αλέξ. Στ.)² Γ' 1172· κανίσκια μας εδώκασι πρικιά, φαρμακεμένα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 620. 4α) Πικρός, δυσμενής, κακός· καταραμένος: Ωφου, πρικιά μου μοίρα, μα 'ς είντ' έρθα; Να με κάμον ακριβή σου, μα ασύστατο κοπέλι, μα γεις σκύλος κι ένα λάφι... Πιστ. βοσκ. ΙΙ 2, 118· πρικιά του μοίρα ασβολωμένη (παραλ. 1 στ.) ... τσ' ερωτιάς σκλάβος να γένει; Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Δ' 747· Ωφού, πρικύ μου ριζικό κι αντίδική μου μοίρα, μα πόσα γοργό μ' εκάμετε νύφη γιαμιά και χήρα Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 485· β) άπονος, απεχθής: Ω θάνατε πρικύτατε όπου τους υιούς σκοτώνεις, μα και τα κοράσια τα έμορφα εσύ τα θανατώνεις Ch. pop. 475· Πένα ας είν' το

σίδερο που λειώνει τη ζωή σου, | ... το αίμα το πρικύ σου | είναι μελάνι: μετ' αυτά γρά-
φω το ριζικό σου Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 172. 5) Που έχει περάσει/περνάει βάσα-
να, ταλαιπωρίες συμφορές· βασανισμένος, δυστυχισμένος, θλιμμένος, πονεμένος:
Τάχα βασταίνεις το, ψυχή, κι εσύ, πρικιά καρδιά μου, | να ιδείς να τα ξεσκίσουνσι, ο-
μπρός σου να τα τρώσι; (ενν. τα παιδιά σου) Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 1130· μα πρίχου ν'
αποθάνει, | σα λιώντας εμουγκίστηκε και τα πρικιά του χείλη | δυο τρεις φορές ανοί-
ξασι να πούσιν «Ερωφίλη» Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 161.

Το ουδ. (εν.) ως ουσ. = δυσάρεστη κατάσταση, δυστυχία: Εποδιάβη το γλυκύ | κι
ήρθε τώρα το πρικύ, | και τη σφάκα (έκδ. σάρκα από τυπογρ. λ.) δοκιμάζω | και τη
μοίρα μου ατιμάζω Φαλλίδ. (Παναγ.) 239.

πριμαβέρα η.

Από το ιταλ. *primavera* (βλ. και Kahane, Sprache 567). Η λ. στο Du Cange (πρίμα
βέρα).

Ανοιξη· (εδώ μεταφ.): ο χειμώνας έφυγεν κι ήλθεν η πριμαβέρα | και εδιαβήκαν
τα πικρά, φουρτούνα και οι ζάλες Γεωργηλ., Θαν. 375.

πριμή, πριμήν, σύνδ., βλ. μηπρίν.

πριμικήρης ο, βλ. πριμικήριος.

πριμικήριος ο, Διήγ. Βελ. χ 316, Byz. Kleinchron. Α' 351⁵, Σφρ., Χρον. (Maisano)
150¹⁸, Μαλαξός, Νομοκ. 516, Ψευδο-Σφρ. 372^{26, 30, 34}, 528⁷. Πριμικήριος· Πριμική-
ρης, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 448.

Το μτγν. ουσ. πριμικήριος (TLG) (λατ. *primicerius*, Du Cange, Lat.· βλ. και Kahane,
Sprache 518). Η λ. και σήμ. (εκκλ., ΔΚΝ, ΑΛΝΕ, γρ. πριμικίριος).

Τίτλος ανώτατων αξιωματούχων στο Βυζάντιο· στις εκφρ. 1) Πριμικήριος της
αυλής (στον Ψευδο-Κωδ., Οφφίκ. 138, 160 κ.α.· βλ. ODB, λ. *primicerios*, Μαργαρού,
Τίτλ. επαγγελμ. ονομ. γυν. 78-9) (και στον Du Cange, βλ. και Meursius, λ. πριμική-
ριος) = τίτλος αυλικού αξιωματούχου: Τα οφφίκια του παλατίου ... Λς' ο πριμικήριος
της αυλής, Λς' ο πρωτοσπαθάριος ... Μαλαξός, Νομοκ. 516. 2) Μέγας πριμικήριος
(στον Ψευδο-Κωδ., Οφφίκ. 132, 137 κ.α., βλ. και ODB, ό.π.· σε έγγρ. του 14. (Act. Pan-
tochr. 4¹, 13, 19, 54, 13, 30, 82, 92⁰, 112, 16, 26, 30, 39, 56, 162⁰, 1743, 67-68, Act. Saint. Pantél. 12⁹, 12, 25-26, Act.
Lavr. 137²⁴, 148⁸, Act. Esph. 28^{5, 9, 15, 17}, Cod. Mon. Prodr. Α' 121¹⁸, 205⁴, Γράμματα Με-
τεώρ. 71⁹⁵, κ.α.) και 15. αι. (Laurent, REB 15, 1957, 197), στο Meursius και στο Du
Cange, λ. πριμικήριος) = τίτλος αξιωματούχου πριν τον μεγάλο κονοστάβλο και
μετά τον μεγάλο στρατοπεδάρχη: Λέγει (ενν. ο μέγας δούξ) ... ότι: «περί του μεγάλου
κοντοστάβλου το οφφίκιον ορίζει, ότι διά το είναι τον πενθερόν αυτού (ενν. του βασι-
λέως) μέγαν κοντόσταβλον ούτε σε ούτε άλλον θέλει ενεργετήσιν (ενν. ο βασιλεύς)
τούτο· αμή να σε ενεργετήσιν το του μεγάλου πριμικήριου, όπερ ένι και προ τούτου
Σφρ., Χρον. (Maisano) 126⁷. Λέγει αυτώ (ενν. τω βασιλεί) ο μέγας δούξ: « ... δος αυτώ
το του μεγάλου πριμικήριου (ενν. οφφίκιον), οπού ένι μετά τον μέγαν στρατοπεδάρ-
χην» Σφρ., Χρον. (Maisano) 124²⁸. Τα οφφίκια του παλατίου ... ι' ο μέγας στρατοπε-
δάρχης, ια' ο μέγας πριμικήριος, ιβ' ο μέγας κοντόσταβλος Μαλαξός, Νομοκ. 515.

Η λ. και οι τ. Πριμικήρης και Πιρμικήριος ως κύρ. όν. (η λ. ως επών. τον 11. (Caracausi) και 14. αι. (Act. Vat. II 80^{16, 475}). τ. Πριμικήριος το 12. και 13. αι., Caracausi, στη λ., Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 316· η λ. και ο τ. Πριμικήρης ως επών. σήμ., Τριαντ., Οικογ. ονομ. 47 (γρ. Πριμικήριος, Πριμικήρης, βλ. Kahane, DOP 36, 1982, 134), Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 221· βλ. και Βαγιακ., Βίος επών., 118-9, 147): Διήγ. Βελ. Ν² 339.

πριμοχιώνιον το, βλ. προμαχιώνιον.

πριν, επίρρ., Ασσίζ. 63¹⁰, 185¹³, 392⁶, Διγ. Z 3334, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.-Jeffr.) 1867, Φαλιέρ., Ιστ.² 318 δις, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 169, 301, Μαχ. 44⁹, 620²⁸, Σκλέντζα, Ποιήμ. 7², Δευτ. Παρουσ. 98, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1961, Κορων., Μπούας 26, 56, Βεντράμ., Φιλ. 198, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 226^v, 376^v, Πτωχολ. α 915, Αλφ. 14⁴⁵, Κυπρ. ερωτ. 35⁵, 54⁵, Πανώρ.² Δ' 334 κριτ. υπ., Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 121, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 197, Κανον. διατ. Α 1456, Διγ. Άνδρ. 371⁶, Ροδολ. (Αποσκ.) Ε' 276, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 231, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 243¹⁶, Τζάνε, Κατάν. 218, κ.α.: πρι, Ασσίζ. 402²², Μαχ. 14³⁴, 56²⁵, 248²¹, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 274, 943, 3245, Βεντράμ., Φιλ. 185, Πανώρ.² Α' 241, Γ' 129, 130, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Αφ. 42, Πιστ. βοσκ. I 2, 187, 225, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 2056, Δ' 129, Ε' 701, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 131, Στάθ. (Martini) Β' 179, Ροδολ. (Αποσκ.) Πρόλ. Μελλ. 85, Β' 242, Γ' 393, Ε' 473, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [551], Λεηλ. Παροικ. 266, κ.α.: πριό, Ch. por. 491· προν, Θρ. Κων/π. (Mich.) 19.

Το αρχ. επίρρ. πριν. Τ. μπρον στο τσακων. ιδίωμα (Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. πριν). Ο τ. πρι και σήμ. ιδιωμ. (Κωστ., ό.π., Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.). Ο τ. προν σε έγγρ. του 12. αι. (Caracausi 484). Η λ. και σήμ.

Α' Επίρρ. 1) Χρον. α) προηγουμένως, πρωτύτερα: Σοφιαν., Γραμμ. 81, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 301^r, Σεβήρ., Διαθ. 190⁴²· (με επόμ. το σύνδ. περί βλ. ά. περί II2α)· β) (έναρθρ., στον εν. ή πληθ.: η χρ. ήδη αρχ.) στο παρελθόν, άλλοτε: Καλλίμ. 2251, Ασσίζ. 196¹⁶. 2) (Τοπ.) μπροστά: και πριν εμάς να σώσασιν στους οίκους τα ζαγάρια, | να 'δόθην λόγος κι έρχονται οι λείποντες —καθάρια, | να 'δαμεν τις να ξέβηκεν εις συναπάντησίν μας Απόκοπ.² 249.

Β' (Ως σύνδ.: εισάγει δευτερεύουσες χρον. προτάσεις) πρωτύτερα, νωρίτερα: Ασσίζ. 8³⁰, Φαλιέρ., Ιστ.² 308· Η Δέσποινα παρακαλεί το Γιάννη να σιμώσου, | ογιά να δει το τέκνο τση πρι τονε θανατώσου Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3539· Το γιατρικό στον άρρωστο δίδουνσι πρι αποθάνει | και πρι βρομέψει τση πληγής βάνουνσι το βοτάνι Πανώρ.² Ε' 167, 168· Δεν είμαι πρι μιλήσεις | προφήτης να κατέχω | το πράμα που θελήσεις να ζητήσεις Πιστ. βοσκ. II 2, 232· (με επόμενο το σύνδ. να πλεοναστικά· βλ. και ά. να III C'β): Ηξευρε, πάντων δέσποτα και των Ρωμαίων το κράτος, | πριν να πληρώσει τρίμερον, χάνεις την βασιλείαν Διήγ. Βελ. χ 319· Ηζεν όντεν εσώσασι, αμέ μιλιά δε βγάνει, | γιατί η φωνή του εχάθηκε πριν κείνος ν' αποθάνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Δ' 1900· (με επόμενο το παρά (να)· βλ. και ά. παρά Β'14β): Κράζουσιν τους πνευματικούς, συνάσσουν τους παπάδες, (παραλ. 1 στ.) και βάνουν και τους ψάλλουσιν πριν παρά ν' αποθάνουν Πένθ. θαν.² 307· Δεν ξεύρω αν έ κι η Τίσβη μου η πολυαγαπημένη | πρι παρά μένα ευρίσκετο στο δάσο ερχομένη Ανέκδ. ιντ. κρητ. θεάτρ. Α' 28· (με επόμενο το ή): ένι λίμνη μεγάλη και συνάγονται τα θηρία, ώστε πιείν. Πριν ή τα θηρία συνα-

χθώσι πορεύεται ο όφης και ρίπτει τον ιόν αυτού εν τω ύδατι Φυσιολ. 355²¹. (σε ιδιάζ. σύντ.): εάν ο γνήσιος εκείνος κληρονόμος αποθάνη, πριν του εις νόμον ηλικίας φθάση, πάντα ταύτα ... έσσονται τω κυρ Κωνσταντίνω Ψευδο-Σφρ. 272¹¹.

Γ' (Ως πρόθ.) πιο μπροστά, νωρίτερα (με γεν.): Περί της γυναικός της τεθνεώτης πριν του ιδίου ανδρός και τίνος εμπαινεί το μερτικόν της Ασσίζ. 131¹⁴. Ακμή δίδομεν και παρέχομέν σοι όλα τα μοναστήρια της κοινότητος ... δι' εκείνο το πάκτο ο επληρώνετον εξ αυτών πριν της αρχής του παρόντος μούρτου Συνθήκ. Καλλ. (Μέρτζ.) 268· απελπισθήκετε όλοι και πριν θανάτου ήλθετε εις θάνατον Διγ. Άνδρ. 334¹⁵. (με αιτιατ.): Το λοιπόν ο ρήγας της Κύπρου ως φρόνιμος εμήνυσεν πριν τον καιρόν εις την Ρόδον να του πέψουν δ' κάτεργα Μαχ. 168²⁶. πριν δε το φέγγος το πρωί ευρίσκεται εις βράχος | ψηλόν ακατατήρητον έπεσεν το καράβιν Βυζ. Ιλιάδ. 422.

Έναρθρ. ως επίθ. (η χρ. ήδη αρχ.) = προγενέστερος, προηγούμενος: Αχιλλ. Ν (Smith) 1882, Αλφ. 15¹³.

πρίνζης ο, βλ. πρίντζης.

πρίνζιπος ο, βλ. πρίγκιπος.

πρινίζω, βλ. πριονίζω.

πρίνκιπος ο, βλ. πρίγκιπος.

πρινοκοκκάτος, επίθ.: περνοκοκκάτος· πिरνοκοκκάτος.

Από το ουσ. πρινοκόκκι(ον) και την κατάλ. -άτος (Τωμ., Αθ. 77, 1978-79, 54). Ο τ. περνοκοκκάτος από τ. *περνοκόκκι· πβ. σήμ. ιδιωμ. τ. περνός (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ.) για το πρίνος. Ο τ. πिरνοκοκκάτος από τ. πिरνοκόκκι (βλ. λ. πρινοκόκκιον) το 14. αι. (Αμ., Αθ., 43, 1931, 152). Η λ. στο Du Cange (λ. πρινάριον) και σε έγγρ. του 15. αι. (Γεδεών, ΒΖ 5, 1896, 115 δις).

Που είναι βαμμένος κόκκινος με πρινοκόκκι· κόκκινος: να απλώσουν απάνου του ρούχο πिरνοκοκκάτο (έκδ. πिरνοκόκκ· διόρθ. Αμ., Γλωσσ. Μελ. 287) και να σκεπάσουν αυτό με σκέπασμα τομάρι ρήσικο Πεντ. Αρ. IV 8· εγδύνου με τα ρούχα μου τα φράγκικα τά εφόρου, | και ανάλλαξέν με ο αμιράς τούρκικη φορεσίαν, | πिरνοκοκκάτον καμουχάν και απάνω γερανέον, | χρυσοβουλλάτον έντυμαν Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1349· (εδώ προκ. για τα ανθρώπινα χείλη): Πού εγίνησαν τα κάλλη σας, πού διέβ' η εμορφιά σας, (παραλ. 3 στ.) κρυσταλλοροδοκόκκινα μάγουλα και χειλάρια | πρινοκοκκάτα, νόστιμα και γλώσσα μας καθάρια; Πένθ. θαν.² 68· (σε μεταφ.): τα κούφη μέσα | κίντυνον πολύ βαστούσι, | ωχ, οϊμέ, και πώς δε σπούσι, | για να δουν μικροί-μεγάλοι | πού 'δνάστη να με βάλει | το πολύ πρικύ μαντάτο, | ρόδο μου περνοκοκκάτο Αγν., Ποιήμ. Α' 66.

Το ουδ. ως ουσ. = το κόκκινο ύφασμα (για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β² 37): ε-τούτο το χώρισμα ος να πάρετε από αντουνούς· μάλαμα και ασήμι και χάρκωμα. Και γεράνιο και οξύ και πिरνοκοκκάτο (έκδ. πिरνοκόκκ· διόρθ. Αμ., ό.π.) και λινό και γιδινό Πεντ. Έξ. XXV 4· το μίσκαν να κάμεις δέκα βηλάρια λινό κλωστό και γεράνιο και οξύ και πिरνοκοκκάτο (έκδ. πिरνοκόκκ· διόρθ. Αμ., ό.π.) Πεντ. Έξ. XXVI 1· (εδώ με τη σημασ. της κόκκινης κλωστής): Και ήτον όνταν εγέννησεν (ενν. η Θαμάρ) και έδω-

σεν χέρι (ενν. το ένα παιδίον)· και επήρην η μάμμα και έδεσεν ιπί το χέρι του πρινο-
κοκκάτο τού ειπεί· ετούτος εβγήκεν πρώτα Πεντ. Γέν. XXXVIII 28.

πρινοκόκκι, πρινοκόκκιν το, βλ. πρινοκόκκιον.

πρινοκόκκιον το, Rechenb. 9¹· πρινοκόκκι· πρινοκόκκι, Rechenb. 67² 5. 9. 26. 29· πρινοκόκκιν, Rechenb. 67⁸ (βλ. Κριαρ., BF 3, 1968, 149).

Υποκορ. του ουσ. πρινόκοκκον (πρινόκοκκα L-S, Γλωσσάρ.)· πβ. Ανδρ., Λεξ. λ. πρινοκόκκι. Ο τ. πρινοκόκκι (από τ. πίννος του ουσ. πρίνος· βλ. Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, λ. πίννος, Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. 402) και σήμ. ιδίωμ. (Τσιτσέλη, ό.π.). Ο τ. πρινοκόκκι στο Du Cange (λ. πρινάριον), σε έγγρ. του 16. (Κασιμ., Έγγρ. 42 (123)) και 17. αι. (Μπρούσαρη, Θησαυρ., 18, 1981, 323) καθώς και στο ΑΛΝΕ. Ο τ. πρινοκόκκιν στο LBG. Τ. περνοκόκκιν σήμ. στο κυпр. ιδίωμα (Παπαγγέλου, Κυпр. ιδίωμ.). Η λ. το 10. αι. (TLG), σε έγγρ. του 14. αι. (Miklos.-Müller, Acta 3 128, 5 164-5) και στο Du Cange App. (λ. πρινοκόκιον).

1) Το ημίπτερο έντομο «κόκκος ο βαφικός» που αναπτύσσεται παρασιτικά στο δέντρο πρίνος (βλ. λ.) και έχει βαφικές ιδιότητες (για το πράγμα βλ. Αποστολάκη, Λαογρ. ΙΔ', 1952, 95-6): να πάρει ο ιεριάς δέντρο κυπαρίσσι και έζωπο και πρινοκόκκι, να ρίξει προς μεσοθιό κάψιμο της δαμαλίδας Πεντ. Αρ. XIX 6. 2) Κόκκινη βαφική ύλη που προκύπτει από την αποξήρανση του σώματος του παραπάνω εντόμου: Τα χεί-
λη της λιγνούτσικα, κόκκινα ως πρινοκόκκι, στην συντυχιά γλυκότατη, ηδονική ως το μέλι Θησ. ΙΒ' [59³]. 3) (Συνεκδ.) ύφασμα κόκκινου χρώματος: Δύο πραγματευστάδες θέλουν να ποιήσουν πραγματεία, και ο ένας έχει μετάξι και πρινοκόκκι ... ο δε έτερος έχει τσόχα σκαρλάτη ... έχει και παγονάτσο ... έχει και καμουχάδες Rechenb. 67¹· εμετανόησεν (ενν. ο πραγματευτής), ... και ζητεί εις το μετάξι περισσότερα την λί-
τραν άσπρα ι' και εις το πρινοκόκκι την λίτραν άσπρα γ' Rechenb. 67⁶.

πρίνος ο, Σωσ. 70, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Ε' 894.

Το αρχ. ουσ. πρίνος (η και σ' L-S, TLG). Η λ. και σήμ. (λόγ.).

Δέντρο θαμνώδες, αειθαλές, με σκληρά αγκαθωτά φύλλα, σκληρό ξύλο και του οποίου το παράσιτο του καρπού έχει βαφικές ιδιότητες· το πουρνάρι (για τη σημασ. βλ. και Papadimitriu [Σαχλ., Αφήγ. σ. 158]): Τους πρίνους οπού κάμνουσι πάλους και βλάπτουν σφόδρα, τους μελεσούς εκόπτασι, χωρίς ελεμοσύνης Θησ. ΙΑ' [23³]: είτις οπού έχει 'φίτσιον του ένα γουν και εκείνος, αν ήτον δυνατότερος παρά οπού ένα ο πρίνος, άδικος, κλέπτης να γενεί, μάλλον και αζιγανάρης Σαχλ., Αφήγ. 330· οράτε ψευδομάρτυρας ίσα μη φθεγγομένους· ο μεν εις σχίνον έφησεν ειδέναι την Σωσάν-
ναν· ο δε προς πρίνον την αυτήν, λοιπόν ψευδηγορούσι Σωσ. 74· (εδώ συνεκδ.) η βέρ-
γα από πρίνο: Ας το 'χες κάμει, πελελέ — μα δε σου βόλιε, κρίνω — όντεν ο φράρος
τσι ξυλιές σου 'κόλλα με τον πρίνο Φορτούν. (Vinc.) Δ' 188.

πρίντζαινα η, Μαχ. 522¹³.

Από το ουσ. πρίντζης και την κατάλ. -αινα (βλ. και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 96, Meyer, Γλωσσ. Πραγμ. Κύπρ. 132, λ. πρίντζης).

Η σύζυγος του πρίντζη (βλ. ά. σημασ. 1): εχωρίσαν απέ τους εισσόδους της ρη-

γάδας διά την ζωήν του ρηγός και της υποταγής του ... διά ... την κυράν την Μαργαρίταν, πρίντζαιναν της Αντιοχείας και κούντανιν της Τρίπολης και κυράν της Τύρου χιλιάδες ζ' αυτ. 52³⁰.

πρίντζάτο το, βλ. πρίντζάτον.

πρίντζάτον, το, Μαχ. 78^{14, 15, 32}, 86³⁶, 152²⁴. πρίντζάτο, αυτ. 214². — Βλ. και πρίγκιπάτο.

Από το ουσ. πρίντζης και την κατάλ. -άτον.

1) Το αξίωμα του πρίντζη (βλ. ά. σημασ. 1): έλλαξεν ο ρήγας το 'φίκκιον του πρώτου του υιού από κουντάτον εις πρίντζάτον αυτ. 86²⁹. 2) Το οφίκιο, η θέση που συνδέεται με το παραπάνω αξίωμα: αντάν εστέφθην ο αφέντης ο ρε Πιέρ, ορδίνιασεν και τα 'φφίκια του ρηγάτου τα χηράτα. Το πρίντζάτον της Αντιοχείας έδωκέν το του αδελφού του αυτ. 214⁵⁻⁶.

πρίντζης ο, Μαχ. 40¹⁶, 48³⁷, 56¹¹, 78^{30, 31}, 86³⁵, 176¹⁰, 180²³, 190⁸, 216¹⁵, 270¹⁷, 330²⁶, 396^{6, 9}, 430²⁷, 520²⁵, 522¹¹, 548³, 592²⁶, 624²⁵, 634¹⁹, 660²⁶, 684² κ.α., Βουστρ. (Κεχ.) 2^{5, 11, 15-16}, 4¹¹, Byz. Kleinchron. Α' 208², 209⁵. πρίγκης, Απολλών. (Κεχ.) 355. πρίντζης, Byz. Kleinchron. Α' 202⁴. πρίτζης, Απολλών. (Κεχ.) 677. — Βλ. και πρίγκιψ.

Από το γαλλ. *prince*. Για τον τ. πρίγκης πβ. πρίγκιψ, πρίγκιπας. Ο τ. πρίτζης το 15. αι. (Dargouzès, Κυπρ. Σπ. 22, 1958, 241). Για πιθ. παλαιότη. χρ. ιδιωμ. βλ. Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Α' (λ. Πρίντζη). Η λ. το 13. αι. (Caracausi: βλ. και LBG, TLG).

α) Ανώτερος τίτλος, αξίωμα που έφερε συνήθως ο ηγεμόνας δυτικοκρατούμενου κρατιδίου και δινόταν σε συγγενικό πρόσωπο του βασιλιά: Τον δεύτερον (ενν. υιόν του ρηγός) διά μεγάλην τιμήν εχρειάζετον το πρίντζάτον, και επολομούσαν τον πρίντζην της Αντιοχείας Μαχ. 78¹⁵. ο μισσέρ Παλίαν πρίντζης της Γαλιλαίας Μαχ. 44²³. Ο ρήγας αρρώστησεν και έβαλεν τον αδελφόν του τον πρίντζην εις τον τόπον του Μαχ. 190⁵. β) αξίωμα, τίτλος ευγενείας (εδώ ως πολιτικό, κοσμικό αξίωμα σε αντίθεση προς εκκλησιαστικό): ανίσως και δεν θέλει να είναι 'κκλησιαστικός, να τον ποίσουν πρίντζην Βουστρ. (Κεχ.) 92¹.

πρίντζιπας ο, βλ. πρίγκιψ.

πρίντζιπάτο το πρίντζιπιτάγον, Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 50.

Από το βενετ. *princisbèch* (Boerio) ή το ιταλ. *princisbècco* (Battaglia) και την κατάλ. -άτο. Τ. πρίντζιπιτάτον σε κείμ. του 18. αι. (Νικ. Ιερόπ., Εκδ. ιατρ. 112).

Κράμα μετάλλων (πιθ. από χαλκό, κασσίτερο και ψευδάργυρο), που εξωτερικά μοιάζει με χρυσάφι: Διά εκείνα οπού ωφελοῦσι την μαλαφράντζαν ... από τα μέταλλα, ότις λογής είναι των αλχημιστών, ως το καλούμενον πρίντζιπάτον, δι' αρσενικίου λευκού και ερυθρού αυτ. 47.

πρίντζιπες ο, βλ. πρίγκιψ.

πρίντζιπιτάγον το, βλ. πρίντζιπάτο.

πρίντζιπος ο, βλ. πρίγκιπος.

πριντσιπάλε, επίθ. άκλ., βλ. πριντσιπάλες.

πριντσιπάλες, επίθ. άκλ. *πριζιπάλ*, *Ξόμπλιν* φ. 130^ο *πριτζιπάλ*, *Ξόμπλιν* φ. 131^ο *πριντσιπάλε*, *Μαρτολόγιον* (1540) 106.

Από το ιταλ. *principale* (Battaglia, λ. *principale*). Οι τ. *πριζιπάλ*, *πριτζιπάλ* από το γαλλ. *principal* (πβ. και βενετ. *principal*, βλ. Boerio). Ο τ. *πριζιπάλ* στο Γιαγκουλλή, Κυπρ. διαλ. Τ. *πριντσιπάλ* σε έγγρ. του 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕΕ 27, 1984, 369). Γεν. πληθ. *πριντσιπάλων* σε έγγρ. του 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ. ΔΙΕΕΕ 24, 1981, 521)· βλ. και Κρ. συμβόλ. 74. Ο τ. *πριντσιπάλε* (και πληθ. *πριντσιπάλι*) σε έγγρ. του 16. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Α' 3^{1,3}, 17^{1,2}, 73¹, κ.α., Β' 154^{1,4}, 158², 162⁴, κ.α., Γ' 78^{3,4}, κ.α., Δετοράκης, Κρητολ. 16-19, 1983-4, 112, 115, 119). Η λ. σε έγγρ. του 16. αι. (Μέρτζιος, Κρ. Χρ. 15-16, 1961-62, 260, Κασιμ., Έγγρ. 283 (392)).

Πρωτεύων, βασικός, κύριος: *όλα του τα καλά, μόμπελε και στάμπελε, ..., του ομπλεγάρει για το αυτό χρέος πιέτζος και πριντσιπάλες πλερωτής ... ο ευλαβέστατος αφέντης πατέρας Γεράσιμος Δημητρόπουλος Βαρούχ.* (Bakk.-v. Gem.) 685^ο *ο κυρ Γεωργιλάς ... απομένει ... πριντσιπάλες παγαδόρος εις όλα Βαρούχ.* (Bakk.-v. Gem.) 532^ο.

πρίντσιπος ο, βλ. *πρίγκιπος*.

πριό, επίρρ., βλ. *πριν*.

πριόλιος ο, βλ. *μπριόλιος*.

πριόλος ο ή **πριόλο** το, βλ. *μπριόλος* ή *μπριόλο*.

πρίο(ν) το, βλ. *μπρίο(ν)*.

πριόνι το, βλ. *πριόνιον*.

πριονίζω, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 692, Κορων., Μπούας 124, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 209^ο, Αγαπ., Δαμασκ. Βαρλαάμ 170³³, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 107³²⁻³³, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 107, Προσκυν. Μπεν. 54 161¹⁵, Προσκυν. α' 119³⁴ *πιργιονίζω*, Μάξιμ. Καλλιουν., Κ. Διαθ.² Παύλ. Εβρ. ια' 37· *πιριονίζω*, Χρον. σουлт. 104¹⁵· *πρινιζω*, Βουστρ. (Κεχ) 134⁴, Βουστρ. (Κεχ.) Α 134⁴.

Από το ουσ. *πριόνιον* και την κατάλ. -ίζω. Οι τ. *πιργιονίζω* και *πιριονίζω* σήμ. ι-διωμ. (Ξανθινάκης, Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ., Κωστ., Λεξ. τσακων., στη λ., Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιώμ. (*πιριονίζω*, λ. *πιριόνι(ν)*). Τ. *πρενίζω* στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. τον 3^ο/4 αι και σε σχόλ. (TLG), στο Βλάχ. (*πριωνίζω* και *πριωνισμένος*) και σήμ.

Ι. Ενεργ. 1α) Κόβω κ. με *πριόνι*, *πριονίζω*: *παίρνουν* (ενν. οι *κυνηγοί*) *πριόνας* *δυνατούς*, το δένδρον *πριονίζουν* Φυσιολ. (Legr.) 35· β) (εδώ προκ. για πέτρα ή μάρμαρο) *λαξεύω*, *πελεκώ*: *Και ήτον συνηρμοσμένος* (ενν. ο *πύργος*) *με πριονισμένες πέτρες* και επάνω ήταν με οκτώ κόχες *Διγ. Ανδρ. 399^ο* *Εκράτειν*, (ενν. ο *Σολομών*) *εξουσίαζεν* τον *δαίμονα* ως *δούλον*, *ολημερί* τα *μάρμαρα* του *τέμπλου* να *πριονίζει* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2088. 2) (Προκ. για άνθρωπο) α) *θανατώνω* κάπ. *κόβοντάς* τον με *πριόνι*: *τους εσουγλίσανε και καμπόσσους τους επιριονίσανε* *ζωντανούς* Χρον. σουлт. 118^ο· β)

βασανίζω κάπ. χρησιμοποιώντας ως μέσο βασανισμού πριόνι σε υπερβολή: *μαχαίρια και αν με κόφτουν, πριόνια και αν με πριονίζουν, | ώσποτε ζω και φαίνομαι, τόν αγαπώ ουκ αρνούμαι* Ερωτοπ. 71.

Π. (Μέσ., μεταφ.) δυσανασχετώ/ενοχλούμαι, στενοχωρούμαι ακούοντας (ενν. οι Εβραίοι) τα λόγια τούτα επιρονίζονται και ήθελαν να τους θανατώσουν (ενν. τους αποστόλους) Σανκταμαύρας, Πράξ. Αποστόλ. (Κακ.-Πάνου) φ. 58^v.

πριόνιον το, Φυσιολ. Β 3¹⁹, *πριγιόνι*, Gesprächb. 53⁴ *πριόνι*, Καρτάν., Π. Ν Διάθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 209^v, Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 150.

Το μτγν. ουσ. *πριόνιον*. Ο τ. *πριγιόνι* σήμ. ιδιωμ. (Δημητρίου, Λεξ. Σάμ. *πριγιόν* λ. *πριόν*). Τ. *πριόνιν* σε λόγιο κείμε. 6-10. αι. (Μαυρίκ., Στρατηγ. (Dennis) 544) και σε έγγρ. του 13. αι. (NE 7, 1910, 41). Ο τ. *πριόνι* στο Meursius (*πριόνη*) και σήμ.

Πριόνι: *παραλαμβάνει ... προνκίον ... σκαπέτια δ' ... και πριόνια δυο Ολόκαλος* 1¹⁷· σε υπερβολή: *μαχαίρια και αν με κόφτουν, πριόνια και αν με πριονίζουν, | ώσποτε ζω και φαίνομαι τόν αγαπώ ουκ αρνούμαι* Ερωτοπ. 71.

πριόνισμα το.

Από τον αόρ. του *πριονίζω* και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. (*πριώνισμα*) και σήμ με διαφορ. σημασ.

(Στον πληθ.) *πριονίδια*: *χώσε τα (ενν. τα απίδια) εισέ πριονίσματα κυπαρίσσου* Αγαπ., Γεωπον. (Κωστούλα) 153.

πριονοκοπώ.

Από το ουσ. *πριόνι(ον)* και το β' συνθ. -κοπώ.

Πριονίζω, κόβω κ. με πριόνι: αξινογλύφουν (ενν. οι άνθρωποι) τα δενδρά ή πριονοκοπούν τα Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 963.

πριόρα η, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 561.

Από το ιταλ. *priora* (Battaglia, λ. *priora* 1· πβ. Kahane, Sprache 567)· πβ. και βενετ. *priora* (Boerio). Η λ. σε κρητ. έγγρ. του 16. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Β' 212², Γ' 164²).

Η ηγουμένη καθολικού μοναστηριού· (εδώ, ειρων. και σκωπτ.) η επικεφαλής των πορνών του Χάνδακα (βλ. και Λιουμπάρσκυ, Κρ. Χρ. 14, 1960, 322-23, Παναγ., ό.π. 27, 1987, 28): *Ἡρθασιν οι πολιτικές, όσες και αν είν' στην χώραν | εκάτσασιν εις την βουλήν, διά να κάμουν πριόρα | και είπαν· «η Κουταγιώταινα ... | ας είναι η καπετάνιος μας εδά εις τούτην την ώραν»* Σαχλ., Αφήγ. 757· *ορίζει Κουταγιώταινα να στρέψουν (ενν. οι πολιτικές) εις την χώραν, | οι λαβωμένες οι 'λενές να γιατρευτούν στην ώραν, | κι οι άλλες να ψικεύσουνι την κεράν την πριόραν* Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 712.

πριόρε ή **πριόρες** ο, βλ. *πριούρης*.

πριός· *πριών*, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 80, εσφαλμ. γρ. αντί *πριόνων* διορθώσ.

πριονοκούταλο το, βλ. *πριονοκούταλο*.

πριούρης ο, Μαχ. 54²⁰, 374³ **πιούρης**, Μαχ. 682¹⁸ **πριόρε** ή **πριόρες**, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 513.

Από το προβηγκ. *priour* (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 96, Stanitsas, Act. VIIIe Congr. Intern. Néo-hell. franc. 100). Ο τ. **πιούρης** πιθ. από ανομοιωτική αποβολή του -ρ- πβ. όμως Dawkins [Μαχ. Β' σ. 37]. Ο τ. **πριόρε** ή **πριόρες** από το ιταλ. *priore* (πβ. Kahane, Sprache 567). Ο τ. **πριόρε** το 12. αι. σε έγγρ. (Μηνάς, Γλωσσάρ. Ιτ.² 316). Ο τ. **πριόρες** σε έγγρ. του 16. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 1⁸, Ναξ. έγγρ. 7³) και 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 25⁵ και 9, 1971, 1³⁷). Πληθ. **πριόρες** (<λατ. *priores*) τον 5.-6. αι. (LBG, στη λ.). Διάφ. τ. και λ. (πρεσούρος, **πριόλος**, **πριόρης**, **πριούλης**, **πριούρης**, **πριούρος**) σε έγγρ. του 11.-12. αι. (Μηνάς, ό.π., 315-16, Caracausi, λ. **πριόλος**, **πριούλης** πβ. LBG (στις λ.), Τριαντ., Απ. Α' 445).

Ο ηγούμενος καθολικού μοναστηριού: το χαρτίν **εδώκαν** το του **πριούρη** του Σαν Τομένικου, και **εφέρεν** το εις την Λευκωσίαν και **εδώκεν** το του κοντοσταύλη Μαχ. 372²¹ εις τας κε' Αυγούστου **ανια** Χριστού ο φρε Ρεσκουρήν ο **πιούρης** της Τουλούζας και **κουμεντούρης** της Κύπρου, και ο **σιρ** Στινιενέ Πινιόλ **εφέραν** την παρθένον Τσαρλότταν τε Πορπούν από την Φραγκίαν, και **αρμάσαν** την με τον **ρε** Τζενίους Μαχ. 622²⁷. Και μέσα εις τούτο **έφθασε** τον **κυρ** Πέτρου η **κοπέλα**, και του **πριόρε** (ενν. η **κοπέλα**) **μετ' αυτήν**, **βαστούν** και **σκαρταμπέλα** Σαχλ., Αφήγ. 729.

πρις το (άκλ.).

Το παλαιότ. γαλλ. *pris* (Greim., Dictionn.)· βλ. Stanitsas, Act. VIIIe Congr. Intern. Néo-hell. franc. 87, 103, 126 not. 13 και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 96.

1α) Τιμή, αξία: και **κελεύει** το **δίκαιον** ότι **εκείνον** να τον **κρίνουν** εις **επιτίμιον** του **κορμίου** του εις **επεσαύτα** όπου ήτον το **πρις** τό του **επούλησεν** του **ορνίου** Ασσίζ. 452⁶ β) **μίσθωμα**, **ενοίκιο**: **Εάν** **γένηται** ότι **κανείς** **άνθρωπος** ... **παχτώνει** **μίαν** **γην** **εδικήν** **μου** ... **όπως** να **μου** **δίδει** **κάθα** **χρόνον** **έναν** **πρις** **ονοματισμένον** Ασσίζ. 202¹³. 2) **Βραβείο**, **έπαθλο**: Ο **άγιος** **Γρηγόριος** **είπεν**: **πολλοί** **τρέχουσιν** **εις** το **πάλιον** του **πρις**, **αμμέ** **διά** το **ακλούθισμάν** του το **καλόν** **κάμνουν** το **Άνθ.** **χαρ.** (Κακουλίδη-Πηδώνια) 133.

Πρίσκοι οι.

Το **μτγν.** **Πρίσκοι** (TLG) <λατ. *priscus* (OLD, λ. *priscus* 1b)· ο **εν.** **ως** **κύρ.** **όν.** ήδη **μτγν.** (TLG). Η λ. **πρίσκος** με **διαφορ.** **σημασ.** στο Du Cange, λ. **πρίσκειν**, και **σήμ.** **ιδιωμ.** (Τσιτσέλη, Κεφαλλ. Σύμμ. 590, Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β').

Όνομα **λαού**: **υπέταξα** (ενν. **εγώ** **Αλέξανδρος** **ο** **των** **Μακεδόνων**) ... **Υποφαλαγγί-**
ους· **Πρίσκους**· **Λάκους**· **Πολύποδας** **Διαθ.** **Αλ.** 255²⁶.

πριστός, **επίθ.**

Το **αρχ.** **επίθ.** **πριστός**. Η λ. στο Steph., Θησ. και **σήμ.** **λόγ.** (ΛΚΝ).

(Προκ. για **λίθο**) **πριωνιστός**, **λαξευτός**: **Διγ.** **Ζ** 3841.

πριτά, **επίρρ.** **μπουρτά**. — **Πβ.** και **πριτούν**.

Από **συμφ.** του **συνδ.** **πριν** και του **επιρρ.** **πρώτα** (Χατζιδ., Γλωσσ. **έρ.** **Α'** 202) ή

από το πριν με επίρρ. του μετά (Pern., Ét. linguist. II 395). Ο τ., από το *πριτά <πριτά με τροπή i> u, και σήμ. στη Χίο (βλ. Pernot [Ch. pop. σ. 144], Joseph, Die Sprache 25, 1979, 14). Τ. *πρίτα*, *prida* (Καραν., Ιστ. Λεξ. Κάτω Ιταλ., λ. *πρίτα*), καθώς και *pridi*, *pitra* (Pern., Ét. linguist. II 395 σημ. 2) σε ιδιώμ. της Κάτω Ιταλίας. Η λ. το 18. αι. (Γκίνης, ΕΕΒΣ 39/40, 1972/73, 227), το 19. αι. στη Σύρο (Γκίνης, Αθ. 67, 1963-64, 375) και σήμ. σε παροιμ. (Πολ. Ν., Παροιμ. Δ' 73, αρ. 32) και ιδιωμ. (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Pern., Λαογρ. 7' 1923, 294, Rohlf, Et. Wört. λ. *πρίτα).

(Εδώ ως σύνδ.) προτού, πριν: σφάξε με με το χέρι σου, μπουρτά σφαγώ ατός μου, | και πάρε με και θάψε με στην πόρταν που σεβαίνεις, | να με πατούν τα πόδια σου, όταν εμπαινοβγαίνεις Ch. pop. 418.

πρίτζης ο, βλ. πρίντζης.

πρίτζινος, επίθ.

Από το ουσ. πρίτζος και την κατάλ. -ινος· πβ. λ. πρίντζένος σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. προυντζένος).

Μεταλλικός (από κράμα μετάλλων)· μπρούντζινος: Έκαμεν δε και πόρτας (ενν. ο βασιλεύς) και κατεχρύσωσεν αυτές. Τα δε παραστάματα, ... εποίησεν από χαλκού, ηλέκτρον και ασήμι, ήγουν πρίτζινες, οπού κάμνουν τες λουμπάρδες Hagia Sophia ω 527²¹.

πριτζιπάλ, επίθ., βλ. πριντσιπάλες.

πρίτζος ο.

Πιθ. συνδ. με ουσ. πρίντζος που απ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. προυντζός)· πβ. τουρκ. *pirinç* (Redhouse, λ. *pirinç* 2).

(Πιθ.) μπρούντζος: είπον του βασιλέως ότι «να βάλεις εις το χωνευτήριον χρυσάφι και ασήμι και πρίτζον, μολύβιν, σίδερον, γιαλίν, λίθους τιμίους ...» Hagia Sophia ω 528⁸.

πρίτου, επίρρ., βλ. πριτού.

πριτού, επίρρ.: πρίτον· πρίτουν. — Πβ. και πριτά.

Από συμφ. των επιρρ. προτού και πριχού (βλ. και Χατζιδ., Αθ. 24, 1912, 27, Pern., Ét. linguist. II 395 σημ. 2). Για τον τ. πρίτου βλ. τ. πρίχον (ά. πριχού). Η λ. σε έγγρ. του 19. αι. (Έγγρ. Σύρου Α' 258) και σήμ. ιδιωμ. (Χατζιδ., ό.π., Pern., ό.π., Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν. λ. πριτά).

(Ως σύνδ.) προτού, πριν: Πτωχόν αν έχεις γείτοναν, πρίτου να σου ζητήσει, | δος του άνθρωπε, εκ τό δύνεσαι Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2356· όπου είναι φρόνιμος της γυναικός τα κάλλη | ας φεύγει όσον δύνεται, πρίτουν τον φαρμακώσουν αυτ. 1493.

πρίτουν, επίρρ., βλ. πριτού.

πρίτσιπες ο, βλ. πρίγκιψ.

πρίχα, επίρρ. — Βλ. και πριχού.

Από το επίρρ. πρίχου αναλογ. με τα επιρρ. σε -α.

(Ως σύνδ.) πριν: σκύψε και καταφίλησε τα μάτια μου, στρατιώτη μου, ¹ πρίχα να έλθει ο θάνατος να τα κατακαλύψει Αχιλλ. L 1275.

πρίχου, επίρρ., βλ. πριχού.

πριχού, επίρρ., Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 250, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 594, Σαχλ., Αφήγ. 797, Φαλιέρ., Ιστ.² 240, 688, Φαλιέρ., Θρ. (Bakk.-v. Gem.) 53, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 869, Χούμνου, Κοσμογ. 2527, Γεωργηλ., Θαν. 481, Αγν., Πουήμ. Α' 85, Γεωργηλ., Βελ. Λ (Bakk.-v. Gem.) 396, Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 24, Βεντράμ., Φιλ. 196, Μαλαξός, Νομοκ. 130, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 869, Θρ. Κύπρ. M 506, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 407, Κυπρ. ερωτ. 77⁶, 90⁷, Πανώρ.² Πρόλ. 78, Β' 342, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 355, Πιστ. βοσκ. III 3, 126, Κανον. διατ. Α 1480, 1481 δις, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 728, Ε' 643, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) Πρόλ. 63, Ροδολ. (Αποσκ.) Β' 106, 496, Μπερτόλδος 16, Μπερτολδίνος 102, Ροδινός (Βαλ.) 71, 123, Λεηλ. Παροικ. 380, Διγ. Ο 1801, Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ελεάζ. 1492, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 173¹², 212¹⁹, κ.α. ¹ πίρχου, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 255¹⁴, 785¹³ ² πρίχου, Νεκρ. βασιλ. 118, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 1183, 2208, Αχέλ. 2125, Πανώρ.² Πρόλ. Απόλλ. 98, Α' 236, Β' 100, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Αφ. 14, Β' 94, Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Β' 24, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 184, δ' 67, Φαλλίδ. (Παναγ.) 279, Βοσκοπ.² 314, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαβλαάμ 58²², Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 670, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 235, 555, Στάθ. (Martini) Πρόλ. 13, Β' 273, Ροδολ. (Αποσκ.) Πρόλ. Μελλ. 95 δις, Ε' 403, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [939], Ε' [1213], Φορτουν. (Vinc.) Δ' 552, Ε' 4, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Β' 399, Λεηλ. Παροικ. 221, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 175²³, 260²¹, 318², 533⁵ δις, κ.α. ¹ πριχούν, Θρ. Κύπρ. M 428, Κυπρ. ερωτ. 108²⁶. — Βλ. και πριν.

Αβέβ. ετυμ. Κατά Χατζιδ., MNE Β' 152 σημ., από το αρχ. πρι(ν) ή (>*πριή>*πριού, κατά το προτού). Κατά Κοραή, Ατ. Β' 311, Δ' 417, πιθ. από το αρχ. πριν ού ή από το πριν αναλογ. με τα επιρρ. σε -χού (>πρινχού >πριγού >πριχού). Κατά Φιλ., Γλωσσον. Α' 184 και Jannaris, Hist. Gramm. 1789, από συμφ. του πριν με το λατ. prius. Βλ. όμως και Fern., Ét. linguist. II 395. Ο τ. πίρχου, με αντιμετάθ. των ι και ρ, στο ποντ. ιδίωμα, όπου και ο τ. πριχούν (Παπαδ. Α., Λεξ., στη λ.). Ο τ. πρίχου, με αναβιβ. τόνου (Χατζιδ., ό.π., 152), σήμ. ιδιωμ. (Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιωμ., Μηνάς, Λεξ. ιδιωμ. Καρπάθου, στη λ.). Η λ. στο Meusius και σήμ. ιδιωμ.

Α' (Επίρρ.) προτού, πριν: είδη (ενν. επιρρήματος) μεν δύο· πρωτότυπον, πριν· παράγωγον, πριχού Σοφίαν., Γραμμ. 80.

Β' (Ως σύνδ.· εισάγει δευτερεύουσες χρον. προτάσεις) προτού, νωρίτερα: και πράγμα τι οπού νοείς και χρήζοντ' από σένα, ¹ εμπρόδραμε και δος τους το, πριχού σε το ζητήσουν Σπαν. (Μαυρ.) P 367· ειδέ αποθάνει πρίχου πανδρευθεί το θηλυκόν (ενν. παιδίν), να παγαίνει (ενν. το οσπίτι) εις τον αδελφόν μου τον Ιωάννην Διαθ. Ακοτ. 147· Ογούι που εις ώρα κρίσεως δε βρίσκεται σωσμένος, ¹ πριχού αποθάνει, τσι αμαρτιές να 'ναι μετανιωμένος Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4969· Με φρόνεψη πορεύγεται, με γνώσην ορδινιάζει, ¹ πριχού 'ρθουσι τα πράγματα προβλέπει και λογιάζει Ερωτόκρ. (Αλεξ.

Στ.)² Ε' 1506· (σε παροιμ. φρ.): *όποιος εγέλα το ταχύ, κλαίγει πριχού βραδιάσει* Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 4· (με επόμ. το σύνδ. να πλεοναστικά· βλ. και Επιτομή, ά. να (Ι) III C' β): *Σήμερον εσηκώθηκε* (ενν. η Πανώρια) *πρίχου να ξημερώσει*! κι εις το κυνήγι *εδιάβηκε δίχως κιανείς να γνώσει Πανώρ*.² Β' 50· *Πριχού να γένει, λέγει, το χάος, πριχού να γένει η άβυσσος, εγώ ήμουν εις την θείαν ιδέαν του Θεού Ροδινός* (Βαλ.) 55 δις.

Γ' (Ως πρόθ.) πρωτύτερα, νωρίτερα: *μη βιαστείς να κάμεις Πάσχα πρίχου της σταυρώσεως και συ Πηγά, Χρυσοπ. 100 (24)· επήγα το ταχύ σύνναυγα, πρίχου τ' άστρο, Ι με την μητέρα του Χριστού ήβγαμεν αφ' το κάστρο Βεστάρχης, Στίχ. πολιτ. Ανάστ. 131.*

πριχούν, επίρρ., βλ. πριχού.

πριψίδης ο.

Αγν. ετυμ..

? (Για το πράγμα βλ. Morgan, BZ 47, 1954, 294): *Ο χαλκεύς βαρεί τ' αμόνι και βαρεί τους γείτονας. Ι Ο συνάπτης και ο πριψίδης εις την θύραν στήκουσιν Σατιρ. ποίημ. 2.*

πρίω.

Το αρχ. πρίω.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = *πριονισμένος*· (προκ. για την πέτρα ως οικοδομικό υλικό) ?*λειασμένος* (πβ. και *πριονίζω* I.1β): *οίκον τερπνόν ανήγειρεν ο γενναίος Ακρίτης, Ι ευμεγέθη, τετράγωνον εκ λίθων πεπρισμένων* Διγ. (Trapp.) Gr. 3182.

προ, πρόθ., Ιερακοσ. 425⁵, Ορνεοσ. αγρ. 548³⁰, Διγ. (Trapp) Gr. 1039, Διγ. Z 1368, 2370, 3781, Λίβ. Sc. 379, Σφρ., Χρον. (Maisano) 84²⁴, 128², Εκθ. χρον. 27²⁰, 36¹⁵, 71¹, Πτωχολ. α 314, 427, Lucar, Sermons 107 (έκδ. προς· διορθώσ.), Παλαμήδ., Ψαλμ. 427.

Η αρχ. πρόθ. προ. Η λ. και σήμ. ως α' συνθ.

1) (Τοπ.) *μπροστά· ενώπιον*: Ορνεοσ. αγρ. 523⁷, Διγ. (Trapp) Gr. 3086, Πτωχολ. α 232. 2) (Χρον.) *νωρίτερα, πριν*: Διγ. (Trapp) Gr. 3298· (με απαρέμφ.): *αμιράς, πατήρ ο του Ακρίτου* (παραλ. 1 στ.), *ος ονομάζετο Μουσούρ προ τούτον βαπτισθήναι* Διγ. Z 4168· *προ του εξελθείν τον δεσπότην από της Αρκαδίας, εξήλθον κάγώ... και απήλθον εις την Πίδασον* Σφρ., Χρον. (Maisano) 156⁷. εκφρ. (1) *προ της άλλης, βλ. ά. άλλος 7·* (2) *προ καιρού, προ (της) ώρας*: *πριν από τον κανονικό χρόνο, πρόωρα*: *τρέμω, πτοούμαι, δέδοικα μη φονευθώ προ ώρας* Προδρ. (Eideneier) I 273· *Οίμοι, τι το ορώμενον; Αφνω δύο φωστήρες! οι πάντα κόσμον λάμψαντες έδυναν προ της ώρας* Διγ. (Trapp) Gr. 3600· *Ω γλυκύτατέ μου νιέ, ... δεν δύνεσαι ακόμη να πολεμήσεις θηρία και πρόσεχε ... διά να μην χάσεις το άνθος της νεότητός σου προ καιρού* Διγ. Ανδρ. 343²⁵. (3) *προ μικρού = πριν από λίγο*: *πάντες ας γνωρίσομεν, πώς φθείρονται τα πάντα! και όλα, πάντα λύνονται ως το πανί αράχνης* (παραλ. 1 στ.). *Τον γαρ Ακρίτην προ μικρού μέσα κατέχει τάφος* (παραλ. 1 στ.), *τον φοβερόν και ισχυρόν κατέλαβεν ο Άδης* Διγ. Z 4488· (σε παροιμ. φρ.): *προ του τέλους την αρχήν κανείς μη την παινέσει* Λίβ. Va 807. 3) (Προκ. για δήλ. προτίμησης· η χρ. ήδη αρχ.) *περισσότερο, προτιμότερο*: Καλλίμ.

121, 1029· (προκ. να δηλωθεί πρόσωπο ή πράγμα το οποίο προηγείται ή υπερέχει): περί του μεγάλου κοντοστάβλου το οφφίκιον ορίζει (ενν. ο βασιλεύς), ότι διά το είναι τον πενθερόν αυτού μέγαν κοντόσταβλον ούτε σε ούτε άλλον θέλει ευεργετήσιν τούτο. Αμή να σε ευεργετήσει το του μεγάλου πριμικηρίου, όπερ ένι και προ τούτου Σφρ., Χρον. (Maisano) 1267. 4) (Εδώ) αντίθετα από: Ορισεν, οσπίτιν εύρον,| έβαλάν τον εις εκείνον, ενεπαύετον ο γέρων (παραλ. 1 στ.). Προ μεν πάντων τούτων όλων| δοίκησιν ουδέν τον δίδουν Πτωχολ. α 290.

προαγιαζω, Μαλαξός, Νομοκ. 278.

Από την πρόθ. προ και το αγιάζω. Οι μτχ. προηγιασμένοι στο Meursius και προηγιασμένα στο Du Cange και Du Cange, App. altera. Η λ. τον 4. αι. (TLG) και σήμ. εκκλ. (Μπαμπιν., Λεξ.· βλ. και ΑΛΝΕ)· κυρίως όμως εύχρηστη η μτχ. προηγιασμένος -η -ο ως επίθ. Πβ. και προαγίζω (LBG).

Το θηλ. της μτχ. παρκ. ως επίθ. = (εκκλ., προκ. για τη θεία λειτουργία Τετάρτης και Παρασκευής στη διάρκεια της Μ. Τεσσαρακοστής, καθώς και των τριών πρώτων ημερών της Μ. Εβδομάδας) που τελείται με Τίμια Δώρα καθαγιασμένα κατά τη θεία λειτουργία της προηγούμενης Κυριακής: τελείται η προηγιασμένη λειτουργία του Αγίου Γρηγορίου, πάπα Ρώμης Μαλαξός, Νομοκ. 274· (ως ουσ.): Και την Προηγιασμένην την ψάλλομεν εις την ενάτην ώραν εις τύπον οπόταν έδωσε το πνεύμα την αυτήν ώραν ο Χριστός εις τον σταυρόν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 394^ν.

προάγω.

Το αρχ. προάγω. Η λ. και σήμ.

1) Συνοδεύω εδώ προκ. για τιμητική συνοδεία υψηλού προσώπου: Εκάθισεν ο βασιλεύς λέων επί του θρόνου,| πλησίον οι συγκάθεδροι και πάσα η βουλή του,| ομού και οι προάγοντες και οι ακολουθούντες| και όλον το συνέδριον και πάσα γερονσία Διήγ. παιδ. (Tsioupi) 110. 2) Παρακινώ: Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 348. 3) (Χρον.) προηγούμαι: Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 28.

προαγωγή η.

Η λ. στον Αριστοτέλη (TLG) και σήμ.

Προώθηση σε υψηλότερη ιεραρχικά βαθμίδα: και ετίμησεν (ενν. ο βασιλεύς) τους γονείς τας εις προαγωγάς οφφικίων και εις τοπαρχίας και εχόρτασέν τας πλούτον Hist. imp. (Rochow) 197¹²².

προαγωγός ο, Zygomalas, Synopsis M 46.

Το αρχ. ουσ. προαγωγός. Η λ. και σήμ.

Μαστροπός: αυτ. M 44.

προαίρεμα το, Πεντ. Λευιτ. XXII 18, 21, 23, Αρ. XXIX 39, Δευτ. XII 6, 17, XVI 10, XXIII 24.

Από τον αόρ. του προαιρώ και την κατάλ. -μα.

Προαιρετική, αυτόβουλη προσφορά: όλα τα προαιρέματά σας ος να δώσετε του Κύριου αυτ. Λευιτ. XXIII 38.

προαίρεσή η, βλ. προαίρεσις.

προαίρεσις η, Σπαν. B 87, 146, 148 Σπαν. V 146, 148, Κομν., Διδασκ. Δ 185, Σπαν. P 81, 83, Προδρ. (Eideneier) III273-41 χφφ PK κριτ υπ., Λίβ. Esc. 1413, Σφρ., Χρον. (Maisano) 156²⁵, 194¹², Πένθ. θαν.² 336, 339, 344, Βεντράμ., Γυν. 93, Πτωχολ. α 865, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαβλαάμ 29²¹, 62³⁰, 69^{33, 34-35, 37-38}, Εις Θεοτ. 54, Ροδολ. (Αποσκ.) Α' 292· προαίρεση, Ασσίζ. 461¹, Ροδολ. (Αποσκ.) Ε' 122· προαίρεσις -ση, Σπαν. Α 89, Σπαν. (Ζώρ.) V 299, Σπαν. (Μαυρ.) P 246, 389, Καλλίμ. 2573, Χρον. Τόκκων 1645, Κορων., Μπούας 74, Ολόκαλος 210¹, 244¹, 245¹, 247¹, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 128^v, Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 167²⁸, Ιστ. Βλαχ. 1728.

Το αρχ. ουσ. προαίρεσις. Ο τ. προαίρεση και σήμ.

1) Επιθυμία, θέληση, ελεύθερη επιλογή: Βλαστού, Επιστ. 177¹², Βέλθ. 195, Ψευδο-Σφρ. 388⁶. 2) Τρόπος ζωής: Εις Θεοτ. 60. 3) Χαρακτήρας, ήθος: Όταν θέλεις μετά τινος του κτήσασθαι φιλίαν| πολυπραγμόνει, μάνθανε, ψηλάφα, κατερώτα| την γνώμην και την αρετήν και την προαίρεσίν του| και αν είχε φίλον προλαβών μάνθανε πώς τον είχεν| και ποταπήν υπόληψιν έδειξε προς εκείνον Κομν., Διδασκ. Δ 102. 4α) Μεγαλοψυχία, καλοσύνη: Του Σγούρου Μπούα τα παιδιά έφυγαν εις τον Σπάταν,| αφοτου τους ηπήρασιν την αφεντίαν, τα κάστηρ,| τάχατε ως προς εδικόν, μήνα τους ελεήσει.| Και εκείνος τους απέδιωξεν από τον εμαντόν του.| Και ο δεσπότης το έμαθεν και έπεψεν δι' αυτούς,| στο σπίτιν του τα ήφερε· είχεν τα ως παιδιά του (παραλ. 3 στ.). Ιδές πόσην προαίρεσιν, φιλανθρωπίαν είχεν·| οι εδικοί τους εδιώχναν και αυτός τους συμμαζώνει Χρον. Τόκκων 2639· β) καλή διάθεση, αφοσίωση: Δεχθείτε την προαίρεσιν και την διάθεσίν μου,| που έχω εις τους δύο σας με πόθον της ψυχής μου Διακρούσ. 119⁹. 5) Αυτόβουλη προσφορά: και αυτοί (ενν. τα παιδιά του Ισραελ) έφεραν προς αυτόν ακόμη προαίρεση το πουνρό πουνρό Πεντ. Έξ. XXXVI 3.

Έκφρ. από προαιρέσεως, βλ. από (Ι) 17 Φρ.

προαιρέτης ο.

Από τον αόρ. του προαιρώ και την κατάλ. -της. Άσχ. το μτγν. ουσ. προαιρέτης.

Ο πρόθυμος να κάνει κ.: και είπεν ο Μωσε προς όλη τη συναγωγή παιδιά του Ισραελ ...: «Επάρετε από εσάς χώρισμα του Κύριον· παν προαιρέτης της καρδιάς του να την φέρει το χώρισμα του Κύριου μάλαμα και ασήμι και χάρκωμα ...» Πεντ. Έξ. XXXV 5.

προαιρώ, Παρασπ., Βάρν. C 225, Λίβ. Va 1870, Πεντ. Έξ. XXV 2, Ιστ. Βλαχ. 1348· μτχ. παρκ. προαιρεμένος, Πεντ. Έξ. XXXV 22.

Το αρχ. προαιρώ. Το μέσ. και σήμ. λόγ. μόνο στον ενεστ.

Ι. (Ενεργ.) είμαι πρόθυμος, έχω τη διάθεση να κάνω κ.: παν άντρας και γεναίκα ος επροαίρεσεν η καρδιά τους αυτουनों να φέρουν για όλη τη δουλειά ος επaráγγειλεν ο Κύριος να κάμουν διά χερός του Μωσε· έφεραν τα παιδιά του Ισραελ προαίρεση του Κυρίου Πεντ. Έξ. XXXV 29· και ήρταν παν ανήρ ος τον εβάσταξεν η καρδιά του, και παν ος επροαίρεσεν η πνοά του αυτών έφεραν το χώρισμα του Κυρίου Πεντ. Έξ. XXXV 21.

II. (Μέσ.) επιθυμώ, επιλέγω κ.: Αργυρ., Βάρν. Κ 221, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρ-
λαάμ 70¹.

προαιώνιος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. προαιώνιος (Lampe, Lex., TLG). Η λ. και σήμ.

(Για το Θεό) που υπάρχει πριν από το χρόνο: τον Υιόν του Θεού τον προαιώνιον
Σφρ., Χρον. (Maisano) 184¹¹.

προάναρχος, επίθ.

Από την πρόθ. προ και το επίθ. άναρχος. Η λ. σε κείμε. του 18. αι. (Τωμ., Κρητολ.
10-11, 1980, 24).

(Για το Θεό) που υπάρχει πριν από κάθε αρχή και που δεν έχει αρχή: Οτι σοι
δόξα πρέπει, Υιέ μονογενές Θεού του προανάρχου, συν τω Πατρί και τω παναγίω και
αγαθώ και ζωοποιώ σου Πνεύματι Ιστ. Ηπείρ. ΧΛ1¹¹.

προαντλώ.

Από την πρόθ. προ και το αντλώ. Η λ. στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.

Βρέχω κ. ή κάπ. εκ των προτέρων: το καστόριον τον λιθάργυρον και το φύλλον
κόψας και σήσας και ανακαθάρας λεπτώ κοσκίνω και τα τηκτά τήξας και αναμαλά-
ξας επιτίθει προαντλών ύδατι θερμώ Ιερακοσ. 493¹¹.

προαποθνήσκω.

Το αρχ. προαποθνήσκω. Η λ. στο ΑΛΝΕ.

Πεθαίνω νωρίτερα (από κάπ. χρον. σημείο, γεγονός, άλλο άτομο κ.λ.π.): Σφρ.,
Χρον.(Maisano) 164⁹.

προαποσώνω.

Από την πρόθ. προ και το αποσώνω (βλ. Επιτομή, αποσώνω Αμτβ. 1γ).

(Προκ. για πλοίο) καταπλέω, προσορμίζομαι πρώτος: η δε βασιλική τριήρης διά
το είναι αυτήν ταχύτεραν των άλλων προαπέσωσε των άλλων εις Ενετίαν και έφθα-
σεν εις τον άγιον Νικόλαον Ψευδο-Σφρ. 322²².

προαρπάζω.

Το αρχ. προαρπάζω.

Αρπάζω, παίρνω πιο πριν (εδώ προκ. για πρόωρο θάνατο): διά την αμέλειαν
ημών τε και του λαού προαρπάζει ο Θεός τους αφελεστέρους των ιερέων και των
πνευματικών σήμερον, ίνα και ημείς, οι λοιποί, σωφρονήσωμεν, και ημείς πάντοτε
μένομεν αδιόρθωτοι Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. IV 234.

προαρχίζω.

Από την πρόθ. προ και το αρχίζω. Η λ. στο Βλάχ.

Αρχίζω κ. νωρίτερα: Και συμβουλευώ σας εις ετούτο· διατί τούτο είναι ωφέλιμον
εις εσάς, οι οποίοι από πέρυσι επροαρχίσατε, όχι μόνον το να κάμετε αλλά και το να

Θελήσετε. Και τώρα τελειώσατε και το να κάμετε το πράγμα Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.², Παύλ. Κορ. Β' η' 10.

προάστειον το, βλ. **προάστιον**.

προάστιον το, Αλ. Κων/π. (Matzakis) 502· **πραστίον**, Μαχ. 34⁹, 366¹⁷, 400¹², 618¹¹, 652¹⁶, Βουστρ. (Κεχ.) 118⁷, 224⁵, 228⁷· **πραστιόν**, Κυπρ. χφ. 154· **προάστιο(ν)**, Hagia Sophia k 484¹⁹.

Το αρχ. ουσ. **προάστιον**. Ο τ. **Πραστίον** και σήμ. ως τοπων. στη Μάνη (Γιαννουλέλλης, Πλωμάρι 53). Τ. **Πραστιό** σήμ. ως τοπων. στη Χίο (Αμ., Γλωσσ. μελετ. 175, γρ. **Πραστειό**). Πβ. και τοπων. **Πρασκίό** στη Λέσβο (Γιαννουλέλλης, ό.π. 52), καθώς και **Πρασκιόν** στην Κύπρο (βλ. Μενάρδ., Αθ. 18, 1906, 372-3, (γρ. **Πρασκειόν**), Συμμεων., Ιστ. κυπρ. διαλ. 257 (γρ. **Πρασκιόν**)). Η λ. και σήμ. στον τ. **προάστιο**.

α) Αγρόκτημα (για το πράγμα βλ. ODB, λ. *proasteion*, Du Cange, λ. **προάστειον**): Εάν δε ο ανήρ παραλάβει εις προίκα σπίτιν ή προάστιον, ει μεν το επaráλαβεν κατά διατίμησιν, χρεωστεί την τιμήν Νομοκριτ. 94· έδωκεν (ενν. ο ρε Τζακ) ...του μισσέρ Οτέτ Τζαζάρου το πραστίον της Ποταμίας Μαχ. 608²⁵. β) μετόχι μονής: πρόσχες ποιμένος ... δευτέραν πονηρίαν·| εις ο έχει προάστιον μακρότερον των άλλων, | ... εκεί τον αποστέλλει (ενν. τον μοναχόν) (παρ. 1 στ.) και απέκει να τον πολεμεί και απέκει να τον κάμνει Προδρ. (Eideneier) IV 534.

προαυθεντεύω.

Από την πρόθ. **προ** και το **αυθεντεύω**. Η λ. στο Steph., Θησ.: βλ. και LBG.

Η μτχ. αορ. ως ουσ. = ο προηγούμενος ηγεμόνας: Ουκ οίδατε ότι ο προαυθεντεύσας υπήρχεν εμός αδελφός; Δούκ. 183¹¹.

προαύλιον το, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1077, 1083, 1154, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. ιβ' 14 δις· **προαύλιο(ν)**, Hagia Sophia α 454⁷, Χειλά, Χρον. 353.

Το αρχ. ουσ. **προαύλιον**. Η λ. και σήμ. στον τ. **προαύλιο**.

Ο χώρος μπροστά ή γύρω από ένα κτήριο· αυλή (η σημασ. ήδη μτγν.): ωσάν εκτύπησεν ο Πέτρος την πόρταν του προαυλίου, επήγε μία κοπέλα, το όνομά της Ρόδη, να ακούσει κρυφά τις είναι Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.², Πράξ. ιβ' 13· ως ήλθον (ενν. οι χογγιάδες) εις τα προαύλια του ναού (ενν. της Αγίας Σοφίας), ήκουσαν ψαλμωδίας θαυμαστάς και ωραίας και είδον φως μέγα εν τω ναώ Byz. Kleinchron. Α' 430⁴⁴ (ειδικ., προκ. για καλλιεργήσιμη έκταση που βρίσκεται κοντά σε μοναστήρι και ανήκει σ' αυτό): εκείνοι τα προαύλια του μοναστηρίου, και σώχωρα λεγόμενα, τα χωράφια, λέγω τα γύροθεν του ναού, εκαμάτευσαν Χειλά, Χρον. 349.

πρόαυλος ο.

Από το ουσ. **προαύλιον**. Η λ. τον 9. αι. (TLG).

Κύρια είσοδος (ναού, πόλης, κ.λ.π.): Και ο ιερεύς του Διός, του οποίου ο ναός ήτον μπροστά εις την πόλιν, έφερε ταύρους και στεφάνια εις τον πρόαυλον μαζί με το πλήθος και ήθελε να θυσιάσει Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πράξ. ιδ' 13.

πρόβα (I) η, Ασσίζ. 46¹⁵, Rechenb. 78^{8,16}, 83¹⁷, Βουστρ. (Κεχ.) 290¹¹, 302¹⁹, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 127, Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 639.

Από το ιταλ. *prova* - προβηγκ. *prova*. Η λ. σε έγγρ. των 16. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Β' 214⁸ κ.α., Γ' 105α¹, Γρηγορόπ., Έγγρ. 50¹⁴, Κασιμ., Έγγρ. 193 (286)) και 17. αι. (Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 5, 1954, 42) και σήμ.

1) Απόδειξη: Και η αληθινή και τσερτιασμένη πρόβα τούτης της αγάπης (ενν. της φυσικής) φαίνεται εις τα πουλλιά και εις τα άλλα κτηνά τα ποια ... με δύναμιν ... τούτης της αγάπης της φυσικής όλα συντροφιάζονται και σμίγουνται ο εις με τον άλλον Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 82· (εδώ προκ. για συμπεριφορά που αποδεικνύει το ποιόν κάπ.): και έστειλε (ενν. ο βασιλεύς) τον Στέφανον αφέντην στην Μολδόβα, | καλόν αφέντην, άξιον, τον έδειξεν η πρόβα, | εις τους πτωχούς πολλά καλόν, αλλά στους άρχοντές του | ποτέ καλόν δεν έλεγε διά ταυτούς ποτές του | διότι ήσαν άδικοι εις την πτωχολογία, | αμή αυτός τους έκαμεν ήμερους σαν αρνία | έκοψεν, ετυράννισε, πήρε τα πράγματά τους, | κι ερήμαξε τα σπίτια τους και τα υπάρχοντά τους Ιστ. Βλαχ. 532. **2)** (Μαθημ.) ο έλεγχος ορθότητας μιας μαθηματικής πράξης, επαλήθευση: και ει μεν θέλεις, να το ιδείς και με την πρόβαν, ποιήσον ούτως· σουμάρισον τα αδς/γγς οπού έβγαλες, και σουμάρισον και βαη/γγς οπού έμειναν· και ει μεν εύρεις α' και α/ιβ, είναι καλό, ει δε έλθει περισσότερον, είναι άτυχον Rechenb. 99b⁸. **3)** (Νομ.) απόδειξη της αλήθειας με μονομαχία των αντιδίκων (θεοκρισία): Καλά να ηγνωρίζετε ότι εκείνοι οι άνθρωποι οπού υπάσιν διά θαλάσσης, αν τύχει να έχουν καμίαν δυσκεψίαν ή οι ναύτες τους ... το δίκαιον ορίζει ότι ... ουδέν σύρνουν πατάλιαν, τουτέστιν πόλεμον διά πρόβαν Ασσίζ. 46¹³.

Έκφρ. πρόβα τση αρχοντιάς = νομική διαδικασία πιστοποίησης της ευγενικής καταγωγής ενός ατόμου ή μιας οικογένειας: εξορτάρω και προτεστάρω όλους μου τσι πόστερους τσι ασιρνικούς να μην αφήσουνιν ποτέ να περάσει η πρόβα τση αρχοντιάς τως, το γράδο του παππού τως, για να μην έχουσι περίσσα πείραξη να ξεκαθαρίζουσι την αρχοντιάν τως, η οποία είναι το μεγαλύτερο και το πλια ακριβότερον λογάρι οπού μπορεί να 'χει τινάς εις τον κόσμον ετούτον Διαθ. 17. αι. 3¹⁷¹.

Φρ. παίρνω την πρόβαν κάπ. = δοκιμάζω κάπ. στη μάχη (βλ. Αλεξίου Στ. [Αρμούρ. σ. 282]): Αν τους πηδήσω αρμάτωτους, πάντα καυχάσθαι θέλουν, | ότι τους ηύρα αρμάτωτους και επήρα τους την πρόβαν Αρμούρ. (Αλεξ. Στ.) 70.

πρόβα (II) η.

Από το υστλατ. *proba* (Blaise, Lex. Lat. Med., Du Cange, Lat.· βλ. Kahane, Sprache 521). Η λ. στον Πορφυρογ., Έκθ. 142 και σήμ. με διαφορ. σημασ. (βλ. πρόβα I)· βλ. και L-S Suppl., καθώς και LBG.

(Προκ. για αρματοδρομίες) προκριματικός αγώνας (για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Γ' 63-4): κι εσύ εκαθέζον και έβλεπες πως τρέχουν αι καρούχαι, | και ποιον λαγχανεί το δεμής, το μισ δε πάλιν ποιον, | και τίνα το παραβατόν και τίνα το της πρόβας Προδρ. (Eideneier) IV 82.

προβαδίζω (I).

Το μτγν. προβαδίζω (L-S, TLG). Η λ. και σήμ. λόγ.

Προηγούμαι, προπορεύομαι: *Ευρεθείς ουν ο δεσπότης κάγω προβαδίζοντες προ του διωγμού των ειρημένων, διά το τους ίππους ημών ευρεθῆναι κατά συγκυρίαν ητοιμασμένους ... τις των Πατρινών τοξεύσας τον του δεσπότης ίππον και ευθέως έπεσεν επί της γης* Ψευδο-Σφρ. 280³⁵.

προβαδίζω (Π), βλ. *προβοδίζω*.

προβαθμίσ -ίδα η.

Από την πρόθ. *προ* και το ουσ. *βαθμίσ*: βλ. και LBG (λ. *προβαθμίδα*). Η λ. *προβαθμίδα* στο ΑΛΝΕ.

Κεφαλόσκαλο· (εδώ) *φαρδύ σκαλοπάτι που χρησιμεύει πιθ. σαν κάθισμα/παγκάκι: Κύκλοθεν δε αναβαθμίδες και προβαθμίδες και καταπετάσματα και θρόνοι κατεστρωμένοι τάποις μακροίς* Ψευδο-Σφρ. 330¹⁹.

προβαίνω (Ι), Ερμον. Ω 84, Φαλιέρ., Ιστ.² 208, 247 χφφ ΑΝ κριτ. υπ., Σφρ., Χρον. (Maisano) 52¹⁶, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 3160, Ιστ. πατρ. 146¹¹, Παῖσ., Ιστ. Σινά 151, Πανώρ.² Γ' μετά στ. 262, Δ' μετά στ. 350, Ε' 142, 227, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Ε' 229, Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Γ' μετά στ. 94, Πιστ. βοσκ. Ι 4, 166, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 520, 1128, Θυσ. (Bakk.-v. Gem.) 895, Στάθ. (Martini) Α' 266, Β' 233, Ροδολ. (Αποσκ.) Πρόλ. Μελλ. 97, Σουμμ., Παστ. φίδ. Πρόλ. [9], Α' [979], Β' [765], [1282], Δ' [433], Φορτουν. (Vinc.) Α' 258, Γ' μετά στ. 434, 610, Δ' 207, Ιντ. γ' μετά στ. 90, 99, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρόλ. 31, Γ' 53, Ε' 94, 231, 300, 311, Μαρκάδ. 64, Λεηλ. Παροικ. 394, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 166¹⁰, 177²¹, 252⁶, 306¹², 328¹, 334¹, 439¹, 472⁶, 477²⁵, κ.α.: *απροβαίνω*, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 135· *αόρ. εμπρόβαλα*, Αχιλλ. (Haag) L 291· (ε)*πρόβαλα*, Αλεξ.² 1596, 2910, Απόκοπ.² 113, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 684, 1933, 2245, 2544, 2974, 4828, Πανώρ.² Ε' 135, Ερωφ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Γ' 329, Χορτάτση, Ελευθ. Ιερουσ. Β' 92, Κατζ. Ε' 374, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 25, Γ' 65, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Α' 697, 929, Β' 114, 185, 319, 403, 2352, Γ' 1619, Ευγέν. (Vitti-Spadaro) 1360, Στάθ. (Martini) Α' 13, 15, 169, Γ' 64, 90, 91, 95, Φορτουν. (Vinc.) Α' 360, Β' 51, Γ' 436, 437, 621, Δ' 191, 203, Ε' 9, 267, 408, Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Πρόλ. 169, Α' 67, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 212³, 242³, 273³⁰, 325²³, 346⁹, 461²², 484¹, 533¹, κ.α.: *μτχ. προβαλμένος*, Χούμνου, Κοσμογ. 1106, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 276²⁹, 304²³.

Το αρχ. *προβαίνω*. Σε σχέση με τον τ. *εμπρόβαλα* πβ. τ. *εβρόβαλενε* (Ημελλος, Αθ. 67, 1963-64, 37), *εβρόβολα* (Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ., λ. *προβάλλω*), *βρόβαλε* (Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., λ. (μ)*προβέρνω*), *μπράαλε* (<*μπρό(β)αλε*) (Φιλ., Γλωσσογν. Α' 83· πβ. και Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 520), *μπράλε* (Ανδρ., Ελλην. 29, 1976, 25) και ενεστ. *βροβαίνω* (Μάνεσης, ό.π.) σήμ. ιδιωμ. Η *μτχ. προβαλμένος* και τ. *μπροβαίνω* στο Soman. Υποτ. αορ. (να) *απροβάλω* το 18. αι. (Στεφανόπ., Βιβλ. Στεφανοπ. 51, 54). Η λ. και σήμ.

1) Προχωρώ: *προβαίνοντας δε ολίγον, αφού επέρασα της ράχης το όπισθεν, είδα και την βρύσην Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 130, Διγ. (Trapp) Gr. 1827.* 2) (Μεταφ.) α) (προκ. για χρον. διάστημα): *Χειλά, Χρον. 351· β)* (προκ. για γεγονότα, καταστάσεις κλπ. που εξελίσσονται στο χρόνο): Σφρ., Χρον. (Maisano) 94⁷, Πανάρ. 78²¹. 3) (Με εμπρόθ. προσδ.· προκ. για την ανάληψη του αρχιερατικού αξιώματος): *ως δε πάλιν*

αναξίως και παρανόμως προβάντα εις τον της Μονεμβασίας αρχιερατικόν θρόνον ... Ιστ. πατρ. 146²². 4) (Βλ. και ά. προβάλλω, σημασ. 11, προβάνω, σημασ. 3) α) Εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι, προβάλλω, βγαίνω έξω (βλ. και Somav., λ. προβαίνω, μπροβαίνω): όπου κι αν έν' προβαίνου (ενν. οι βασιλιοί) ομάδι να μιλήσουσι, κι έτσι εδεπά που βγαίνου Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ' 83· Σώπασε, και το δάσκαλο βλέπω πως απροβαίνει Φορτουν. (Vinc.) Γ' 135· Ζήνων, πού 'σαι, πού βρίσκεσαι; Έλα, πώς δεν προβαίνεις; Ζήν. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) Α' 42· μ' έπαρσες ρηγατικές και μ' αφεντιά μεγάλη! επρόβαλεν ωσάν αϊτός στ' άλογο καβαλάρης Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Β' 367· ο Νταλαμάρας θαρρετά 'πό το τειχιό προβαίνει, για να κοιτάξει στον εχθρό, κι ως ήτο προβαλμένος, του 'ρθ' ένα βόλι τουφεκιού Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 276²⁸. β) (μτβ.) προβάλλω, προτείνω, παρουσιάζω κ.: ογιά να ξετελειώσει το τάσσιμο του γάμου της και να 'χει πάντα ολπίδα, τηνε προβαίνει (ενν. τη χέρα) αρχοντικά στη σιδερή θυρίδα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1462 χφ Χ κριτ. υπ. 5) (Προκ. για τον ήλιο, τη σελήνη) ανατέλλω: Τη νύκτα μην προβάλει το φεγγάρι! εις το γιαλό να μη βρεθεί πλιο ψάρι Βοσκοπ.² 473· δεν έχουν! συνήθι να ξυπνούσι! παρά την ώρα κείνη που γροικούσι τον ήλιο προβαλμένον! εις του βουνιού την τούρλα Πιστ. βοσκ. I 1, 48. 6) Αυξάνομαι, μεγαλώνω: Αυτός (ενν. του πόθου ο νόμος) λοιπόν στα στήθη μας γεννάται και προβαίνει, κι αυξάνει με την ηλικιά, και πάντα ομπρός παγαίνει Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [625].

προβαίνω (II), βλ. προβάνω.

προβάλλω, Ελλην. νόμ. 531¹⁰, 533²¹, 544²³, 545², 560²⁵, 561²⁴, 562², 572^{5, 23}, Διγ. Ζ 1836, Σαχλ. Ν 283, Notizb. 147, Byz. Kleinchron. Α' 77¹⁴, 80²⁸, 85^{48a}, Νομοκριτ. 70, Ροδινός (Βαλ.) 142, 211, Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Ματθ. ιγ' 24, Μάρκ. θ' 16· προβάλλω ή προβέρνω, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)² Γ' 1462, Ε' 182· αόρ. πρόβλησα, Byz. Kleinchron. Α' 96²⁸· μτχ. προβαλμένος. — Βλ. και προβάνω.

Το αρχ. προβάλλω. Ο τ. προβέρνω σε έγγρ. του 18. αι. (Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου) και σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 581, λ. προβαίρνω, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., λ. προβαίνω, Ξανθιν., Λεξ. δυτικοκρ. ιδιώμ., Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Πανταζ., Κεφαλ.-θιακ., λ. προβαίνω βλ. και Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., λ. προβαίρνω) βλ. και Κακρ., Αφ. Τριαντ. 147, λ. αποχτενίζω. Τ. (μ)προβέλνω ή (μ)προβέρνω (Κουσαθανάς, ό.π., λ. (μ)προβέρνω, προβέρνω), βροβέρνω-μπροβέρνω (Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιωμ., λ. προβάλλω, Βογιατζ., Γλώσσα Ανδρ. Γ' 25) και βρουβέλνου σήμ. ιδιωμ. (Δημητρίου, Λεξ. Σάμ.), καθώς και προβέλνω στο Κριαρ., Λεξ. Αόρ. επροβέλλησε το 12. αι. (Catacausi 477). Η μτχ. προβαλμένος στο Somav. και ουδ. προβαλμένον στο Βλάχ. Η λ. και σήμ.

I. Ενεργ. 1) (Προκ. για στράτευμα) προτάσσω, θέτω εμπρός (εδώ σκωπτ.): Θεολ., Τζιρ. 354³. 2) Θέτω κάπ. ζήτημα προς εξέταση: ο αυτός των Γραικών αρχιεπίσκοπος ... προέβαλεν έμπροσθεν ημών, καθάπερ τότε οι επίσκοποι των Γραικών του ρηθέντος ρηγάτου της Κύπρου την αυτών χηρεύουσαν μητρόπολιν προσκομίσαντες αυτόν τον Γερμανόν, ή έτερον σώμα άξιον εις αρχιεπίσκοπον Διατ. Κυπρ. 501⁵. 3) (Προκ. για στόχο, προορισμό μεταφ.) θέτω εμπρός, προβάλλω: εμείς το λοιπόν, έστοντας να έχομεν τόσον μεγάλον σύννεφον των μαρτύρων οπού είναι τριγύρω

μας, ..., τρέχομεν με υπομονήν τον αγώνα οπού μας επροβάλθη Μάξιμ., Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παύλ. Εβρ. ιβ' 1. 4) Θέτω εμπρός, τονίζω, προβάλλω ως επιχείρημα: έχω να με κωλύει ο νόμος της καθ' ημάς εκκλησίας, οπού θέλει ότι τινάς να μη γίνεται τρισεπίσκοπος και ο παναγιότατός μας πατριάρχης έχει τώρα δύο φορές οπού μου τον επρόβαλε με γράμματά του Μεταξά, Επιστ. 47. 5) Δίνω, παρέχω: εσείς όλοι οπού θέλετε διαβάζει μεταγλωττισμένον το θείον και ιερόν Ευαγγέλιον τούτο, καρπωθείτε την ωφέλειαν οπού σας προβάλλει η ανάγνωσις Κύριλλ. Κων/π. 375 6) Προβάλλω (δικαιολογία): Ειδέ εμετενόησας, αγάπησας δε άλλον! και διατούτο αφορμάς προβάλλεις τας τοιαύτας, Ι ειπέ μοι την αλήθειαν, διά να υποστρέψω Διγ. Ζ 1890. 7) Παραθέτω, εκθέτω: το να κάμει τινάς λόγους από την θείαν Γραφήν εις την εκκλησίαν προβάλλοντας προφητείαν ή άλλα ιερά και θεόπνευστα λόγια με γλώσσαν οπού δεν γροικά ο ιδιώτης, είναι ανωφελής και άκαρπος Μάξιμ., Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Πρόλ. 8. 8) (Η μέσ.) προβάλλω, (επι)δεικνύω κ. ως κύριο χαρακτηριστικό μου: ευθύς γαρ απορήσει τις, πώς ενταυθοί τα δύο, (παραλ. 1 στ.) ... πώς θρασύς ο την αιδώ προβεβλημένην έχων Γλυκά, Αναγ. 5. 9) Συζητώ, φιλονικώ, προβάλλω αντιρρήσεις σε κάπ.: εβγήκαν οι Φαρισαίοι και άρχισαν να τον προβάλλουσι (ενν. τον Ιησούν), ζητούντες απ' αυτόν σημείον από του ουρανού, δοκιμάζοντές τον Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Μάρκ. Η' 11· φρ. προβάλλω ζήτημα (βλ. και Εξίσου-Τσελίκας [Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παράρτ. σ. 114]): παγαίνοντας (ενν. ο Ιησούς) εις τους μαθητάς του, είδεν όχλον πολύν τριγύρω τους, και τους γραμματείς οπού τους επροβάλλασι ζητήματα Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Μάρκ. Θ' 14. 10) Κατηγορώ (βλ. και σημασ. II5): όταν ιδεί η πολιτική καλά και εντροπιάσθη (παραλ. 1 στ.), στην αφεντιάν υπά θέλει, τον καύχον να προβάλλει, Ι να τον ελέγχει ψόματα, διά να τον καταβάλλει Σαχλ. Ν 286. 11) (βλ. και ά. προβαίνω, σημασ. 4, προβάνω, σημασ. 3)· α) παρουσιάζω (κάπ.) (βλ. Κριαράς [Πανώρ.² σ. 547, λ. προβέρνω]): Συναφορμά τση πορπατώ 'ς τούτα τα δάση πάλι! και παρακάλιε το Θεό να μου τηνε προβάλλει Πανώρ.² Α' 304· β) (προκ. για τον ήλιο) εκπέμπω (φως), στέλνω τις ακτίνες και φωτίζω: Τες τρίχες του ο ήλιος δεν είχεν προβαλμένες! ακόμ' από την γην καλά, κι εδείχναν θαμπωμένες, Ι όταν αυτείνοι άρχισαν με την αλτελαρίαν Αχέλ. 2084 12) Ανακηρύσσω, αναγορεύω κάπ. (βασιλιά): Έτει ζωπβ' Σεπτεμβρίω ιβ', εξόρισεν τον υιόν αυτού εις νήσον Λήμνον. Τω αυτώ μηνί κε' πρόβλησεν βασιλέαν τον Μανουήλ εν τω παλατίω των Αετών Byz. Kleinchron. Α' 96²⁸.

II. Μέσ. 1) Επικαλούμαι: τους τέσσαρας προβάλλομαι, θεόστεπτε, μεσίτας, (παραλ. 1 στ.), Γεώργιον, Δημήτριον, Τήρωνα, Στρατηλάτην Προδρ. (Eideneier) III 287· Επει δε νυν προβάλλομαι μεσίτην τε και πρέσβυν! ως προς την βασιλείαν σου Γεώργιον τον Δούκαν, (παραλ. 1 στ.), εν τούτω τοίνυν εξαιτώ γοργόν κατάνευσόν μοι Προδρ. (Eideneier) IV 654. 2α) Προβάλλω (δικαιολογία): Ειδ' ίσως εμετέγνωσας, ετέρου ηρετίσω! και διατούτο αφορμάς προβάλλεσαι τοιαύτας, Ι μα τους αγίους μάρτυρας του Χριστού Θεοδώρους, Ι ουκ αν άλλος ζώντος εμού εισακουσθεί ανήρ σου Διγ. (Trapp) Gr. 1427· β) προβάλλω κ. ως επιχείρημα: έπαυεν αυτόν προ καιρού μελετώντα πολιορκήσαι την Κωνσταντίουν, προβαλλόμενος αυτώ ότι, εάν στρατεύσει κατά της πόλεως, ορμήσουσιν έθνη άλλα και εκβαλούσιν αυτούς της δύσεως και απολέσουσι τα εν χερσί Ιστ. πολιτ. 24¹⁵. 3) Αναδεικνύω, αναγορεύω (πατριάρχη) (βλ. και L-S, στη λ. Bl4, Lampe, Lex., στη λ. D, Avotins, Nov.): Μαρτίω δε κα' ... προεβλήθη πα-

τριάρχης ο ιερομόναχος κυρ Γεράσιμος ... και τη επαύριον, ..., χειροτονήθη παρά του Σάρδεων Byz. Kleinchron. Α' 76^{12α}. 4) Παράγω, γεννώ: γίνεται σήψις της γης και αποτελεί η σήψις τα ενεργήματα αυτής, ήγουν αμανίτας, επεί η ουσία προβάλλεται δύναμιν και η δύναμις ενέργειαν και η ενέργεια τα ενεργήματα, την ιδίαν κατά λόγον δύναμιν, και η σήψις την ομοίαν φύσιν της σήψεως Μάρκ., Βουλκ. 343⁹. 5) (Νομ.) α) κατηγορώ: Ελλην. νόμ. 516²⁰, Ελλην. νόμ. 530³⁰. β) (προκ. για κατηγορία που εξετάζεται κατά τη δικαστική διαδικασία) δηλώνω (ενόρκως) ενώπιον δικαστικής αρχής: Προβάλλομαι κάγω η δείνα επάνω εις τον όρκον μου, έτι υπάρχω μητέρα εκείνης της δείνα· έτι, ότι υπάρχω πενθερά του δείνα ...· έτι, ότι ουδέν επιτρόπενυσεν την προίκα της θυγατρός μου Ελλην. νόμ. 575¹³. «Προβάλλεται η δείνα ότι εστιν θυγάτηρ του δείνα». Και ο μάρτυς λέγει ή ναι ή ουχι Ελλην. νόμ. 562¹⁸.

πρόβαλμα το, Ελλην. νόμ. 520^{19-20, 20, 28}, 547¹⁷, 575¹².

Από τον αόρ. του προβάλλω και την κατάλ. -μα. Διάφ. τ. (με τη σημασ. 1) σήμ. ιδωμ. (Αλιπράντης Ν., Λεξ. Πάρου, λ. *θρόβαλμα*, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδωμ., λ. *μπρο(β)άλλωμα(ν)*, Δημητρίου, Λεξ. Σάμ., λ. *θρουβάλλουμα*, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ., λ. *πρόβαρμα*). Η λ. στο Βλάχ. με διαφορ. σημασ. και σήμ. ιδωμ. με τη σημασ. 1 (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Κοντομίχης, Λεξ. λευκ. ιδωμ.).

1) Τοποθεσία με πανοραμική θέα, ξάγναντο· (εδώ προκ. για το χείλος γκρεμού): τον εγκρεμνό edιάβημαν, το φρούδι πορπατούμαν (παρ. 6 στ.) Εσίμωσα στο πρόβαλμα και ήύρηκα ποράλι, | πάτημα φοβιζάμενο στον φρονδιού τη μασκάλη. | Κι αποδεκεί επεράσαμε με κίντυνο μεγάλο, | κι εκεί οπού ο Χάροντας πατεί ρίκτω κι εγω το ζάλο Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 117. 2) (Νομ.) (επανα)διατύπωση της κατηγορίας από τον ενάγοντα εναντίον του αντιδίκου, κατά την εκδίκαση υπόθεσης και πριν από την έκδοση οριστικής απόφασης, με την οποία (ξανα)γίνεται επίκληση του έννομου και αληθούς των κατηγοριών: Και καρτερεί η μέση απόφασις έως ημέρας ι' ... και πληρουμένων των ι' ημερών, έρχεται το αντιδίκον μέρος και κρατεί την δίκην ... Και η γυναίκα δίδει τα προβάλματα: «Προβάλλομαι κάγω η δείνα θυγατέρα του δείνα, ως ότι ορμάστην με τον δείνα υιόν του δείνα ...· έτι, ο ανήρ μου ο προρρηθείς ου δύναται συναφθήναι μετ' εμού, αλλά σώζομαι παρθένος· έτι, ότι και διά τούτο ζητώ λύσιν του τοιούτου γάμου» Ελλην. νόμ. 533²⁰.

προβάνω, Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 43³⁰. *προβαίνω*. — Βλ. και *προβαίνω*, *προβάλλω*.

Από τον αόρ. *επρόβαλα* (πβ. *προβάλλω*, *προβαίνω*, *βάνω*). Για τον τ. πβ. τ. *βαίνω* του *βάνω* (Ι). Η λ. στο Βλάχ.

1) Θέτω εμπρός, προτάσσω (εδώ μεταφ.): ας σωπάσει και ας παύσει μη προβαίνοντας εμπόδια Χριστ. διδασκ. 380· κανένα νόμιμον εμπόδιον εις το ανδρόγυνον ετούτο δεν επροβάλθη Χριστ. διδασκ. 386· αφόντις δεν προβαλθεί κανένα εμπόδιον ... Χριστ. διδασκ. 424. 2) Εκθέτω, παρουσιάζω: του επρόβανε (ενν. του νέου ο μισόκαλος και φθονερός διάβολος) το δύσκολον της αρετής Βενετσάς, Δαμασκ. Βαρλαάμ 153². 3) (Αμτβ.) εμφανίζομαι, προβάλλω (βλ. και ά. *προβαίνω*, σημασ. 4): εν τηνε που προβάνει, | ε και ο γιατρός του πόθου σου οπού σε θέλει γιάνει Φαλιέρ., Ιστ.² 247. 4) (Πιθ.) (προκ. για το Αγιο Πνεύμα· πβ. το δόγμα του *filioque*· βλ. και Lampe, Lex., λ. *προβάλ-*

λω, σημασ. Β): Το Άγιον Πνεύμα ... από τον Πατέρα και από τον Υιόν εκπορεύεται ... από τους δύο αντάμα προβαινόμενον Χριστ. διδασκ. 38.

προβάρω μτχ. παρκ. προβαρισμένος, Αχιλλ. L 85, 395, Υγρομαντ. φ. 165^v 23, Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 703.

Από το ιταλ. *provare*. Η λ. και σήμ.

α) Δοκιμάζω, μεταχειρίζομαι: Και όσα κάντια και δροσάτα, | κόρη μου, προβάρισά τα | δεν ευρίσκω γιατροσύνη | οκαί πρίκα δε μ' αφήνει Αγν., Πουήμ. Α' 76· **β)** υποβάλω σε δοκιμασία, ελέγχω: Ο ρήγας, όντεν άκουσε πράμαν που δεν εθάρρει, | και σαν τη θυγατέραν του να 'χει τινάς τη χάρη, | περίσσια το βαρέθηκε, και θε να τον προβάρει (ενν. τον Απολλώνιο), | την άρπαν εις το χέριν του τού δίδει να σονάρει Ριμ. Απολλων. (Κεχ.) 497.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = ο δοκιμασμένος με επιτυχία· ικανός: γοργά ορίζει ο βασιλεύς ν' αρματωθεί φουσσάτον· | όρισεν αλλάγια περισσά, τριακόσια πεντήντα, | και το καθέναν από εκατόν είχεν καβαλαρίους, | όλους με τα φαρία τους, όλους προβαρισμένους Αχιλλ. L 331· είχεν (ενν. ο βασιλεύς) αλλάγια θαυμαστά τριακόσια πενήντα, | και το καθέναν εκατόν είχεν καβαλλαρίους· | όλα φαριά διαλεκτά, όλα προβαρισμένα Αχιλλ. L 371.

Προβασάλοι οι, βλ. Προβεντσάλοι.

προβάτα η.

Από το ουσ. προβάτι(ο)ν και την κατάλ. -α (Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 74-75, Β' 60)· κατά Μηνά, Μορφολ. μεγεθ. 47, πιθ. και η ετυμ. από το ουσ. πρόβατον και την κατάλ. -α. Διάφ. τ. σήμ. ιδιωμ. (Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ., λ. πράττο(ν), Ανδρ., Ελλην. 29, 1976, 25, Γεωργακ., ΑΘΛΓΘ 14, 1948, 132, κ.α.). Η λ. σε κείμε. του 18. αι. [Ρουσμ.-Σαβ. (Πρωτοπ.-Μπουμπ.), Ιντ. 359], σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.² Δ' 581, Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ. λ. προβάτα και προβατίνα, Κωστ., Λεξ. τσακων., στη λ. και στη λ. πρόβατε, Pern., Ét. linguist. III 513, Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β', κ.α.), και στο ΑΛΝΕ.

Το θηλυκό πρόβατο, η προβατίνα (πιθ. μειωτ.): Ως πάντα ταύτα ήκουσαν λαλούντος του προβάτου, | υπερεθαύμασαν πολλά η αίγα και ο τράγος | και απεκρίθησαν ...· | «Εσύ προβάτιν ταπεινόν που βλέπεις πάντα κάτω, (παραλ. 16 στ.) Πόσα εβατολόγησας ληρήματα και λόγους (παραλ. 3 στ.) ...» Και τότε ανεχώρησεν η ταπεινή προβάτα Διηγ. παιδ. (Tsiouni) 545.

προβατάκι το.

Από το ουσ. πρόβατο(ν) και την υποκορ. κατάλ. -άκι. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Μικρό πρόβατο: Το προβατάκι τ' άσπρο, το πουλιάρι (παραλ. 1 στ.) εκείνο μόνο να 'χω μετά μένα, | να πηαίνομε τα δυο συντροφιασμένα Βοσκοπ.² 449.

προβατάρης ο· πληθ. προβαταραίοι.

Από το ουσ. πρόβατο(ν) και την κατάλ. -άρης. Πβ και LBG, λ. προβατάριος. Η λ. ως κύρ. όν. σε έγγρ. του 14. αι. (Βαγιακ., Βίος επών. 120, Miklos.-Müller, Acta 1 371) και σήμ. λαϊκ. (Μπαμπιν., Λεξ.· βλ. και ΑΛΝΕ).

Τσομπάνος (εδώ μεταφ., μειωτ., προκ. για αντίπαλο που μπορεί εύκολα να κατατροπωθεί): Ολίγον εδειλίασαν οι εδικοί του όλοι, | όπου είδαν τόσους περισσούς και αυτοί ήσαν ολίγοι. | Εξήντα ήσαν μοναχοί· οι Τούρκοι τετρακόσιοι. | Αλήθεια ο Ερκούλιος όλους τους στερεώνει | και άρχισεν να τους λαλεί και να τους δυναμώνει: | «Εσείς εβλέπετε, αδελφοί, περιμαζώματα είναι, | προβαταραίοι, απείραστοι, αμάθητοι πολέμον» (παραλ. 4 στ.) εύχολα τους τσακίζομεν και θέλομεν νικήσει ...» Χρον. Τόκκων 2404.

προβάτειος, επίθ., Ιερακοσ. 375¹⁰, 377²⁵.

Η λ. στον Αριστοτέλη.

Πρόβειος: Εσθιέτω ο ιέραξ εκ τρυτάνης προβατείου κρέατος ουγγ. θ', αιγείου ουγγ. ι', τραγείου ουγγ. θ' αυτ. 372¹¹.

προβατικός, επίθ., Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 11¹, 261¹.

Το μτγν. επίθ. προβατικός (για πιθ. πρωιμότερη χρονολόγηση βλ. Montanari). Η λ. στο Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.

Σχετικός με πρόβατο/α· εδώ σε τοπωνυμική χρ. προκ. για τη δεξαμενή της Βηθεσδά στην Ιερουσαλήμ (βλ. και Κ.Δ., Ιω. 5, 2): Πώς ο Χριστός απερνώντας από την κολυμβήθραν την Προβατικήν υγίανε τον παράλυτον οποίος ήτον εκεί πολύν καιρόν Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 261¹. Αυτού είναι και η Προβατική κολυμβήθρα, η λεγομένη κατά Ιουδαίους Βηθεσδά Προσκυν. Κουτλ. 156 80²⁶.

Το ουδ. ως ουσ. = πρόβειο κρέας: ακρίδας ου σιτεύομαι ούδ' αγαπώ βοτάνας, | αλλά μονόκυθρον παχύν και παστομαγειρείαν, | να έχει θρύμματα πολλά, να είναι φουσκωμένα, | και λιπαρόν προβατικόν από το μεσονέφριν Προδρ. (Eideneier) II 106.

προβάτιν το, βλ. προβάτιον.

προβατίνα η, Gesprächb. 37¹⁴, Σαχλ. Β' (Wagn.) P 252, Σαχλ., Αφήγ. 469, Πεντ. Γέν. ΧΧΙ^{28, 29, 30}, ΧΧΧΙ³⁶, Αρ. VI¹⁴, Πανώρ.² Δ' 22, Μπερτόλδος 83, Μπερτολδίνος 134· **προβατίνη**, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 414 κριτ. υπ.

Από το ουσ. πρόβατο(ν) και την κατάλ. -ίνα. Η λ. στο Somav. και σήμ.

1) Το θηλυκό πρόβατο: γίδια διακόσια και τραγιά είκοσι, προβατίνες διακόσιες και κριάρια είκοσι Πεντ. Γέν. ΧΧΧΙ¹⁵. Για το ταυρίν η αελιά μουγκάται και φωνιάζει | κι η προβατίνα τον κριγιό μέρα και νύχτα κράζει (παραλ. 6 στ.) Κι εσύ, Πανώρια, μοναχή λογιάζεις να 'χεις τόση | δύναμη να μηδέ μπορεί πόθος να σε μερώσει; Πανώρ.² Γ' 98· (ως υπόδειγμα ημερότητας ή και δειλίας): Καλά ... | και οι φοράδες να γλακού και να τσινοβολούσι, | αλλά μερώνονται ζιμιό πλια παρά προβατίνες· | αμ' οι γυναίκες μερωμό δεν έχουσιν αυτείνες Πανώρ.² Β' 7· Συ δε, ελάφιν και λαγέ ... | Μίαν φωνήν ή λαλιά ν' ακούσετε πολλάκις, | ο ήλιος ου βλέπει σας αλλ' ουδέ η σελήνη· | καθώς και η πλησίον σας ... αυτή η προβατίνα | και γαρ εις κοπροζάγαρος χιλίας να διώκει Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 414· (συχν. σε παρομοιώσεις): Α δε σε κάμω ν' ακλουθάς του Γύπαρη αποπίσω | σαν προβατίνα του κριού, στον κόσμο πλιο μη ζήσω Πανώρ.² Γ' 256· Τι σε 'φελά, βεργόλυγη, νά 'χεις τον γέρον άντρα, (παραλ. 1 στ.) να στάζει η μύξα του συχνά ωσάν της προβατίνας | και να σγομπιάζει η ράχη του σαν τον λαιμό

της χήνας, | να τον γροικάς οληνυκτίς να βήχει σαν την αίγα; Κακοπ. 139. 2) (Μεταφ., υβριστ.) ηλίθιος άνθρωπος: σήμερον έστειλε (ενν. ο Παλαιολόγος) την προβατίναν τον παπάν Αντώνιον, ότι, επεί εζήτησεν ίνα τιμήσωμεν τα μουσκαράκιά του, ζητεί ίνα ποιήσωμεν τον πρώτον μέγαν λογοθέτην και τον δεύτερον μέγαν κοντόσταβλον Σφρ., Χρον. (Maisano) 128³.

προβατίνη η, βλ. προβατίνα.

προβάτιον το προβάτιν. — Βλ. και πρόβατον.

Το αρχ. ουσ. προβάτιον. Πβ. προβάτι (Μάνεσης, Λεξ. μυκον. ιδιώμ.), προβάσι (Μάνεσης, ό.π., λ. προβάτι, Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., Βογιατζ., Γλώσσα Ανδρ. Γ' 25, Κρεκούκίας, ΛΔ 24, 2003, 268, Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, λ. προβάτσα) και προβάτσι (Κρεκούκίας, ό.π., Κατσουλέας, Πεπρ. Δ' ΔΚρ.Σ Γ', 1976, 131, Αλιπράντης, ό.π.) σήμ. ιδιώμ. με διαφορ. σημασ.: βλ. και L-S, λ. προβάτειον. Η λ. και σήμ. ιδιώμ. (Πασπ., Γλωσσ.).

Πρόβατο (πιθ. μειωτ.): Ως πάντα ταύτα ήκουσαν λαλούντος του προβάτου, | υπερεθαύμασαν πολλά η αίγα και ο τράγος | και απεκρίθησαν ομού οι δύο ένα στόμα: | «Εσύ προβάτιν ταπεινόν που βλέπεις πάντα κάτω, | μωρόλαλον, κακόστομον, πού εύρες τόσους λόγους ...;» Διήγ. παιδ. (Τσιουρί) 524.

πρόβατο, πρόβατο(ν), προβάτο, το, βλ. πρόβατον.

προβατόγίδα τα, Ολόκαλος 239^{44, 49, 51}.

Από τα ουσ. πρόβατο(ν) και γίδι. Τ. προβατογίδια σε κείμε. του 19. αι. (Σκουβαρά, Ολυμπιώτ. 442). Πβ. σημερ. γιδοπρόβατα.

Σύνολο από πρόβατα και γίδια: Και θέλω οπού τα λεγόμενα προβατόγίδα να δώσουν για την ημών ψυχήν: πρώτον, του αδελφού μου του Κώστα προβατόγίδα δέκα, ... του αδελφού μου του Μανόλη προβατόγίδα κ', ήγουν είκοσι αυτ. 239^{48, 49, 50}.

προβατογούνα η.

Από τα ουσ. πρόβατο(ν) και γούνα. Τ. προβατόγouna στο ΑΛΝΕ.

Προβιά (εδώ ως ένδυμα, προκ. για τους προφήτες της Π.Δ.): ετριγύριζαν (ενν. οι προφήται) με προβατογούνες, με κατσικογούνες, υστερημένοι, θλιμμένοι, κακοπαθισμένοι Μάξιμ. Καλλιουπ., Κ. Διαθ.² Παύλ. Εβρ. ια' 37.

προβατοκουτσουλέα η.

Από τα ουσ. πρόβατο(ν) και κουτσουλέα (απ. και σήμ. ιδιώμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.) <πιθ. από α' συνθ. κουτσο- και ουσ. τσιλέα βλ. και σημερ. κουτσουλιά, ΛΚΝ και Ανδρ., Λεξ.). Πβ. σημερ. ιδιώμ. προβατσουλιά (Πιτυκ., Ιδίωμ. Αν. Κρ.), προατσουλλέα (Μηνάς, Λεξ. ιδιώμ. Καρπάθου), προβατσιλλιές οι (Μιχαλαριά-Βογιατζή, Λεξ. Σύμης), προβατσιλιές οι (Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου).

(Σε σχ. αδύνατο) κουτσουλιά προβάτου: Ταύτα ακούσαντες οι σπανοί οι μεν εις τα όρη έδωκαν, οι δε εις τας δημοσίας, έτεροι δε εξ αυτών εθαλασσεύονταν εις τας αλογοπατουματές των και όσοι είχαν νερόν επνίγονταν συν πέντε και έξι και οι άλλοι

έπεφταν από τας προβατοκουτσουλέας και εστραμπουλίζονταν Σπανός (Eideneier) A 201.

προβατομυξαρέα η.

Από τα ουσ. πρόβατο(ν) και *μυξαρέα (θηλ. του ουσ. μυξάρης, που απ. στο Βλάχ. και στο ΑΛΝΕ <ουσ. μύξα και κατάλ. -άρης· βλ. και λ. μυξιαριά, μυξαριά στο Σομαν., καθώς και Χατζιδ., Αθ. 6, 1894, 18-19). Πβ σημερ. ιδιωμ. μυξοπρόβατα τα (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ.), μυξό'ίδα η (Δημητρίου, Λεξ. Σάμ.).

(Υβριστ.) μυξιάρικη προβατίνα: Τότε ο χοίρος έφησεν γελών και χολιάζων: «Ηλθεν και άλλη φιλόσοφος μείζων της αλωπούτσας! και έχασκε το στόμαν της και έχεσαν οι πάντες. Πού έμαθες τα γράμματα, προβατομυξαρέα! Ο λύκος σου τα έμαθεν, ο φίλος σου ο γέρων! Ο κύων ο παγκάκιστος, ο αδελφοποιτός σου; ...» Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 431.

πρόβατον το, Τρωικά 529¹³, Προδρ. (Eideneier) IV 78, Ιερακοσ. 474⁶ (έκδ.: γεν. εν. πρόβατος· διορθώσ.), Πουλολ. (Τσαβαρή)² 559, Βίος Αλ. 3863, Ιατροσ. κώδ. αργ', Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 53, Gesprächb. 377¹³, Θρ. Κων/π. B 124, Θησ. I' [90⁶], Χούμνου, Κοσμογ. 800, Καρτάν., Π. Ν. Διαθ. (Κακ.-Πάνου) φ. 389^v, Ολόκαλος 52^{36a}, Ιστ. πολιτ. 45¹⁰, Zygomalas, Synopsis 128 A 36, Πτωχολ. (Κεχ.) P 22, 37, Ιστ. Βλαχ. 273, Διγ. Ανδρ. 382⁸, Μπερτόλδος 52, Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 181^v, Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 249, Metrol.² 143⁷, κ.α.· πρόβατο, Πεντ. Έξ. XXIX 38, Λευιτ. IX 3, XXII 19, 27, Αρ. VI 12, 14, VII 39, XXVIII 3, 4, 7, Δευτ. VII 13, Πανώρ.² Α' 10, 33, 379, Β' 86, 128, Γ' 30, 32, Δ' 147, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Αλεξ. Στ.-Αποσκ.) 187¹³, 348¹¹, κ.α.· προβάτο, Συναξ. γυν. 751· πρόβατο(ν), Χρον. Μορ. Η 1126, Χρον. Μορ. Ρ 1126, Συναξ. γαδ. (Βασιλ.) 128, Σαχλ., Αφήγ. 210, Λίβ. (Lamb.) N 891, Λίβ. Esc. 1031, Λιβ. Va 900, Χρον. Τόκκων 3054, Γαδ. διήγ. (Βασιλ.) 191, Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4661, Πικατ. (Bakk.-v. Gem.) 287, Βαρούχ. (Bakk.-v. Gem.) 91¹³ κ.α., Αιτωλ., Μύθ. (Παράσογλου) 122¹, Σταυριν. 364, Διήγ. πανωφ. 58, Διήγ. ωραιότ. 769, Διγ. Ο 1996, Διακρούσ. 95¹⁶, κ.α. — Βλ. και προβάτιον.

Το αρχ. ουσ. πρόβατον. Ο τ. πρόβατο και σήμ. Ο τ. προβάτο από μετρ. αν. ή από επίδρ. της γεν. προβάτου (πβ. τον τ. κτημάτο, ά. κτήμα· βλ. όμως και Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 574-5, όπου η ανάγν. κτημάτι-προβάτι). Διαφ. τ. σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. λ. πρόβατον, Παπαχριστ., Λεξ. ροδ. ιδιωμ. λ. πράττο(ν) και προύττο(ν), Κωστ., Λεξ. τσακων. λ. πρόβατε, κ.π.α.). Η λ. και σήμ. στο ποντ. ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ.).

1) Το ζώο πρόβατο: Τρωικά 528⁶, Πουλολ. (Τσαβαρή)² 628, Βίος Αλ. 3333· είπεν ο Ισχακ προς τον Αβραάμ ...· ιδού ιστιά και τα ξύλα και πού το πρόβατο για ολοκαύτωμα; Πεντ. Γέν. XXII 7· α) συχνότ. σε παρομοιώσεις: Από το Σκούταρι λοιπόν εκράτει η αρμάδα! έως εις την Καλλίπολιν, όλη εις την αράδα.! Κάτεργα και καράβια και καραμουσαλήδες! η θάλασσ' ασπρομαύρισε, σαν πρόβατα με γίδες Διακρούσ. 76¹⁰. α¹) προκ. για κάπ. ανυπεράσπιστο ή/και ανήμπορο να αντιδράσει: εσφάζονταν σαν πρόβατα στο μακελλειό κοπάδι! οι Ρεθυμιώται οι πτωχοί κι Αγαρηνοί ομάδι Διακρούσ. 103⁷· (εδώ προκ. για επιδίωξη μαρτυρικού θανάτου): Εσφάγησαν δε οι περισσότεροι των αγίων εις την εκκλησίαν· εκεί γαρ ίσταντο προσευχόμενοι και το μακάριον τέλος της σφαγής ως πρόβατα εκδεχόμενοι Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 93· α²) προκ.

για άνθρωπο δειλό: ἀλλ' οὐδαμῶς οὐκ ἰσχυσεν ἐμοὶ περιγενέσθαι τις ἐκ τῶν δύο τῶν λαμπρῶν ἐκείνων τῶν ἀνδρείων·! καὶ γὰρ ἦν ἡ ἐμὴν ράβδον ἐτιναξάμην, ἐφύγον ὡσεὶ πρόβατα ἀπὸ προσώπου λύκου Διγ. Ζ 3093· α³) προκ. για άνθρωπο ἀβουλο: Καὶ τὸν ἄνδρα ὡς ἂν πρόβατο! ἔχει τὸν καὶ ὡς ἂν κτημάτο (ενν. ἡ γυνή) Συναξ. γυν. 751· α⁴) (θρησκ.) προκ. για το διαχωρισμό αμαρτωλῶν καὶ εὐλογημένων ἀπὸ το Θεοῦ κατὰ τὴ Μέλ्लουσα Κρίση (πβ. Κ.Δ. Ματθ. 25, 32-33): Τότες ὁ φοβερὸς κριτὴς σ' αὐτοὺς θέλει βοήσῃ,! «Χωρίσετε ὡς ἂν πρόβατα» ...! «Ελάτε το λοιπονιθές, χαρεῖτε, εὐλοημένοι.! Σταθεῖτε εσεῖς αμαρτωλοί, αναθεματισμένοι ...» Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 4849· α⁵) προκ. για αγοραπωλησίες ἀνθρώπων, ὡς ἐνδειξὴ ἐσχατῆς ἐξαθλίωσης καὶ δυστυχίας: ὡς περ ἀγέλας προβάτων ἔφερε (ενν. ὁ αὐθέντης) κατ' ἔτος τοὺς ταλαιπώρους χριστιανούς, τοὺς μὲν πωλῶν, τοὺς δὲ χαρίζων Ἐκθ. χρον. 3319· β) σε παροιμ. ἐκφρ.: Μὴ το τυχόν περιτραπῆς, μὴδ' ἐκλυπῆς τὰς ὥρας,! τὰς ἐξω καταστάσεις καὶ τὰς ἐπιφανείαις·! ὁ λύκος γὰρ ἐν τῇ δορᾷ κρύπτεται τοῦ προβάτου Γλυκά, Στ. 336· ὅλες οἱ δουλείες τῆς βασιλείας μοναχὸς τὰ ἐκοίταζεν (ενν. ὁ σουλτάν Μουράτης) καὶ ἔτσι ἐπᾶνσαν οἱ ἀδικίες· καὶ τότες ἦτον νὰ ἰδεῖς τὸ πὼς ἐπεριπάτειν τὸ πρόβατον μετὰ τὸν λύκον Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 30· ὅταν σφάξουν κανένα πρόβατον, δὲν τὸ κρεμμούν ἀπὸ ξένο ποδᾶρι, μόνον πάλιν ἀπὸ τὸ ἐδικόν του· ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος κάμει εἰς ἡμᾶς, δὲν μᾶς παιδεύει διὰ ξένες ἀμαρτίες, μόνον ὅταν ἀμαρτάνει κανεὶς, ἐκείνον ὁ Θεὸς παιδεύει Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 91· 2) (Μεταφ.) α) δειλὸς καὶ ἀνίκανος πολεμιστὴς: εσεῖς εἰστε λύκοι καὶ αὐτοὶ (ενν. οἱ Πέρσηδες) εἶναι πρόβατα. Ἐμπροσθεν ἑνὸς λύκου πολλὰ πρόβατα φεύγουν Διγ. Αλ. G 269^{35,36}· β) ἀνυπεράσπιστο θῦμα: τὸ φουσσάτο οἱ Τούρκοι ἐπηγαίνανε ἀπὸ τὰ χωρία καὶ ἀπὸ τὰς χώρες καὶ ἐδιαλέγανε τοὺς καλῦτεροὺς καὶ τοὺς ἐκάμνανε σκλάβους καὶ ἐδιαγομίζανε τὰ ἐλεεινὰ χωρία. Καὶ ἐγίνε πρόβατο ὁ ἐλεεινὸς Μορέας εἰς τὰ δόντια τοῦ λύκου Χρον. σουλτ. 106⁸· γ) (ἐκκλ., συνηθέστ. σε πληθ.· πβ. Κ.Δ. Ιω. 10, 1-18) οἱ πιστοὶ, τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας (βλ. καὶ ποιμνὴ σημασ. 2, ποιμνιον σημασ. 2, Lampe, Lex., λ. πρόβατον σημασ. 3): στοχαζόμενοι καὶ οἱ ἅγιοι νὰ θυσιαστοῦσι μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον, ... ἐκεῖ οπου ὁ ποιμὴν ὁ Χριστὸς καθεκάστην θυσιάζεται, ἐκεῖ νὰ θυσιαστοῦσι καὶ τὰ πρόβατά τοῦ Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 93· οὗτος (ενν. ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ μοναστηρίου) βλέπων τὰ ἴδια πρόβατα τιμωρούμενα καὶ ἀδίκως πάσχοντα, ἐμιμήθη τὴν φωνὴν τοῦ ἀρχιποιμένου καὶ διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ, ὅπου λέγει «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθει σὺν ὑπὲρ τῶν προβάτων» Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 196. 3) (Συνεκδ.) φόρος ἐπὶ τῶν προβάτων (για τὸ πρᾶγμα βλ. ODB, λ. *enptomion*, Schilb., Byz. Metrol. 262-3): ἐχάλασεν καὶ ἡ χώρα παντάπασιν καὶ ἐφύγαν καὶ ἀπόμειναν τὰ σπίτια τοὺς ἔρημα. Καὶ διατί; Διότι εἶχαν πολλὰ χαράτσια, πολλὰ πρόβατα καὶ νοτζούλια καὶ πολὺ χρέος καὶ πολλὰ βαρέματα Συναδ., Χρον.-Διδαχ. φ. 57·

Ἡ λ. ὡς τοπων.: Σταυριν. 201.

Ἐκφρ. 1) Πρόβατα λογικά (τοῦ Χριστοῦ) = οἱ πιστοὶ, αὐτοὶ που πιστεύουν στο Χριστό: ἀρχηγὸς τῶν Τούρκων ὁ Παγιαζήτ ἀναδείκνυται ... ἀγρυπνὸς καὶ διανυκτερεύων ἐν ταῖς βουλαῖς καὶ μηχανουργίαις κατὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ λογικῶν προβάτων Δουκ. 397⁸· οἱ καθ' ἡμᾶς τῶν Ἐκκλησιῶν ἱεροὶ προστάται ποιμένες τῶν λογικῶν προβάτων ὀνομάζονται Νεκταρ., Ιεροκοσμ. Ιστ. 13. 2) Πρόβατα τοῦ πόρου, βλ. πόρος 3γ ἐκφρ.

προβατόντυμα το.

Από τα ουσ. πρόβατο(ν) και ντύμα.

Ένδυμα κατασκευασμένο από μαλλί ή δέρμα προβάτου: ρούχα για να μου κάμετε σ' αυτήν την Αραβία, | γλήγορα να τα στείλετε εις την Αντιοχεία. | Στείλτε προβατοντύματα γλήγορα για να 'λθούσι, | και στείλετε και άρματα, όσα και αν βρεθούνι Αλεξ.² 1037.

προβατόσχημος, επίθ.

Από τα ουσ. πρόβατο(ν) και σχήμα. Η λ. τον 4-5. αι. (Lampe, Lex.) και σε κείμε. του 16. αι. (Ψευδο-Δωρ., Διον. Β' 226).

Που έχει την εξωτερική μορφή του προβάτου· στην έκφρ. προβατόσχημος λύκος, βλ. ά. λύκος Έκφρ. 2.

προβατώ, βλ. περιπατώ.**προβέα η, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν. 478 κριτ. υπ.)**

Από την ονομ. εν. *πρόβα(ν) το (<πληθ. πρόβατα· βλ. Χατζιδ., MNE Β' 14-15) και την κατάλ. -έα. Η λ. στο Meursius, σε έγγρ. του 16. αι. (Κασιμ., Έγγρ. 16 (95)) και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Κωστ., Λεξ. τσακων., λ. προβία, Χατζιδ., MNE Α' 339). Πβ. σημερ. προβιά.

Δέρμα προβάτου· (εδώ πιθ. συνεκδ. προκ. για περγαμηνή· πβ. όμως Κουκ., ΒΒΠ Α' I 47): νεανίας τις αρμόδιος ων προς το κρατείν πινακίδιν και προβέαν και εις σχολείον προς το μανθάνειν απέρχεσθαι αυτ. 576 κριτ. υπ.

προβεδέρω, Κυπρ. χφ. 161· πρεβεδέρω.

Από το ιταλ. *provvedere* (Battaglia). Ο τ. από το βενετ. *provveder* (Boerio) απ. σε έγγρ. του 16. (Κασιμ., Έγγρ. 202 (293) και 17. αι. (Μαυροειδή, Δωδώνη 7, 1978, 150) και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., λ. πρεβεδέρω). Η λ. σε έγγρ. του 16. αι. (Γρηγορόπ., Έγγρ. 152²⁹).

Προνοώ, προβλέπω (εδώ) ερευνώ, εξετάζω με προσοχή (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *provvedere* σημασ. 6): Οι αρχιερείς οι άνομοι ετούτον (ενν. το πράγμα) ως το 'μάθα, | πάραντας βγαίνουν και μηνού το Λάζαρο να φέρου, | σ' αυτά τά κάνει ο Ιησούς να δου να πρεβεδέρου Π. Ν. Διαθ. (Παναγ.)² 2707.

προβεδιτόρος, προβεδόρος ο, βλ. προβεδούρος.

προβεδούρος ο, Διακρούσ. 76¹⁶· πρεβεδόρος, Αλ. Κύπρ. 937, Διακρούσ. 219¹⁵, 385¹⁸, 394²⁵· πρεβεδούρος, Χρον. Μορ. Ρ 8657, Σφρ., Χρον. (Maisano) 178¹¹⁻¹² 17-18, Σεβήρ., Σημειώμ. 87, Σουμμ., Ρεμπελ. 159, 164 δις, 165, 167 (πολλάκις), 174· προβεδιτόρος, Κυπρ. χφ. 161· προβεδόρος, Ιερόθ. Αββ. 335, Διακρούσ. 148¹⁵, 150²⁵, 153⁷, 155⁷, 160¹¹, 173¹⁵, 328²³, 329²¹, 360⁷, 363¹, 365⁵, 430¹⁷· προβεντιτόρος, Διακρούσ. 474¹· γεν. εν. πρεβεδόρο, Διακρούσ. 382²³, 401¹². — Βλ. και προβεούρης.

Από το βενετ. *proveditor* (Boerio)· (πβ. Kahane, Sprache 565, Henrich, Κλητ.-γεν. σε -ο 131)· κατά Triand., Lehnw. 141 και Spadaro, Sic. Gymn. 16, 1961, 11 από το βενετ.

provedore. Για τη γεν. σε -ο βλ. Henrich, ό.π. Ο τ. πρεβεδόρος σε έγγρ. του 16. (Κασιμ., Έγγρ. πολλ.) και του 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕ 24, 1981, 469, 494, 500, ΔΙΕΕ 26, 1983, 421, 450, Κρ. συμβόλ. 266, Μαυροειδή, Δωδώνη 7, 1978, 147, 148, Ψαράς, Ελλην. 38, 1987, 77) και σήμ. ιδιωμ. (Κόμης, Κυθηρ. Λεξ., Κουσαθανάς, Λεξ. Μυκόν., λ. πρεβεδόρος). Ο τ. πρεβεδούρος στο Meursius, σε έγγρ. του 17. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕ 24, 1981, 483) και του 18. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕ 27, 1984, 416) και στο ΑΛΝΕ. Ο τ. προβεδιτόρος σε έγγρ. του 17. αι. (Κώδ. Παναγ. Σπηλιώτ., ΔΙΕΕ 24, 1981, 532, ΔΙΕΕ 26, 1983, 421) και στο ΑΛΝΕ. Ο τ. προβεδόρος στο Meursius (λ. πρεβεδούρος), σε έγγρ. του 16. αι. (Μαράς, Κατάστιχο 149 Β' 126¹⁶) και στο ΑΛΝΕ. Ο τ. προβεντιτόρος στο ΑΛΝΕ. Η λ. στο Du Cange (λ. πρόβδος), σε έγγρ. του 17. αι. (Δικαιοπρ. έγγρ. (Σερ.) 137, 138) και σήμ. λογοτ. (ΑΛΝΕ).

α) Ανώτατος διοικητής στις θαλάσσιες κτήσεις της Βενετίας· ο γενικός προνοητής της θάλασσας: Ο Θεός να του δώσει χρόνους! και χίλιες χιλιάδες θρόνους, να τον δω (διόρθ. Κριαρ., Byz. 28, 1958, 74) και προβεδόρο, ωσάν είδα και τον Μώρο Τριβ., Ταγιαπ. 297· β) ο γενικός προνοητής του Μοριά: Επιδραμόντος ουν του Αμάρη εις βοήθειαν αυτής, ο πρεβεδούρος μετά των της αρμάτας και Ραούλ Μιχαήλ ο Ισής μετά στρατιωτών πολλών και καλών έτρεψαν αυτόν κατά κράτος και πολλούς των αυτού εσκότωσαν Σφρ., Χρον. (Maisano) 178⁶· γ) τοπικός ηγεμόνας με ειδικές αρμοδιότητες (για τη σημασ. βλ. Battaglia, λ. *provveditore* σημασ. 4): όταν έσωσε ο κόντε Προτζένιγος εις την Βενετιάν έδωσε είδηση ... διά το οποίον είπε πως ήτανε χρειαστικό να γράψουν του πρεβεδούρου της Ζακύνθου Σουμμ., Ρεμπελ. 161· Πρωτοβιστιάρην άλλαξεν, ομοίως τριζουριέρην, τους προβεδούρους των καστρών, τους καστελλάνους όλους Χρον. Μορ. Ρ 7937· Και πρεβεδόρον είχαμε Πάλπη τον Ζαχαριάν! και τσι σολτάδους όριζε και την αρτελαριάν Διακρούς. 209¹.

Προβεζάλοι οι, βλ. Προβεντσάλοι.

προβεζονάδος ο.

Από το βενετ.-ιταλ. *prov(v)isionato* (<*provvisionare* βλ. Battaglia λ. *provvisionato* σημασ. 4· πβ. και βενετ. *provisionar* (Boerio)). Τ. προβιζιονάδος σήμ. ιδιωμ. (Ζώνη, Λεξ. Ζακ.² Β').

Ο έμμισθος στρατιώτης (για τη σημασ. βλ. Battaglia, ό.π.): Προβεζονάδους το λοιπόν, κι έξι καθαλαρίους, ΄ξ αυτούς θέλω να ποίσετε, τους τεχνικούς κι ανδρείους Κορων., Μπούας 118.

πρόβειος επίθ., Σταφ., Ιατροσ. 4⁹⁸, Ιερακοσ. 372³⁰, 375²⁷, 380¹, 408²⁴, 443²⁸, Σπανός (Eideneier) Α 454, Φυσιολ. 372²⁵, Ιατροσόφ. (Οικονομου) 87¹⁸.

Από την ονομ. εν. *πρόβα(ν) το (<πληθ. πρόβατα· βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 14-15) και την κατάλ. -ειος. Η λ. σε παπυρ. του 7. αι. (L-S Suppl. για πιθ. πρωιμότερη μνεία βλ. TLG), στο Βλάχ. (λ. προβατίστικος, πρόβιος) και σήμ.

Που προέρχεται από πρόβατο: λαβών ... πρόβειον κρέας πρόσφατον, βάπτε αυτό εν μέλιτι, και εσθιέτω (ενν. ο ιέραξ) εν ημέρα μιὰ Ιερακοσ. 440²⁴· Περί του μη συλλαβείν γυναικα. Ζαλείας καρδιαν εις δέρμα πρόβειον περιάπτε ληγούσης ή αποληγούσης της σελήνης Ιατροσόφ. (Οικονομου) 69⁹· Το φρέσκο, ήγουν νωπόν (ενν. τυρί), όταν

είναι πρόβειον και από καλήν βοσκαράν και να μην είναι περισσά πηκτόν, χωνεύει ογλήγορα και δεν βλάπτει τον στόμαχον Αγαπ. , Γεωπον. (Κωστούλα) 189* (εδώ σε σχ. αδύνατο): κεντητό σεντόνιν με πρόβεια έντερα Σπανός (Eideneier) D 1709* (εδώ σκωπτ. πβ. Π.Δ., Ψαλμ. 129,6): Από φυλακής προβείας οι ασπρογίται να εβγάλουν τα μάτια του (ενν. του σπανού) Σπανός (Eideneier) A 8.

προβελέγγι το, βλ. πριβιλέγιον.

προβελεγιάδος, επίθ., βλ. πριβελεγιάδος.

προβελέζι(ον), προβελέντζι, προβελέντζιο, προβελέντζιον, προβελίζιν, προβελίζιον, προβελίτζι, προβελίτζιν το, βλ. πριβιλέγιον.

προβέντα η προβέντσια, Χρον. Μορ. P 2696.

Από το μεσν. λατ. ουσ. *provennda* (Blaise, Lex. Lat. Med., Niermeyer, Med. Lat. Lex., λ. *praevennda*). Ο τ. πιθ. σχετ. με το μεσν. λατ. ουσ. *proventio* (Blaise, Lex. Lat. Med., σημασ. 2) πβ. μεσν. λατ. τ. *provantia* (Niermeyer, Med. Lat. Lex.). Η λ. το 13. αι. (LBG, λ. *πρεβένδα*). Πβ. λ. *προβέντι* το στο *Somav.* και διάφ. τ. σήμ. ιδιωμ. με διαφορ. σημασ. (Δημητρίου, Λεξ. Σάμ. (πroubéda και prouvéta), Πασπ., Γλωσσ. (προβέντι), Αναγνωστ., Λαογρ. 5, 1915-16, 31, 45).

(Εκκλ., προκ. για την καθολική εκκλησία) εισόδημα προερχόμενο από την εκμετάλλευση (συν. ακίνητης) εκκλησιαστικής περιουσίας: αν επήραν οι Ρωμαίοι -ο Θεός να μη το δώσει,-| τους τόπους όπου έχομεν εδώ εις την Ρωμανίαν,| ουδέν αφήναν γαρ εσάς διατί είστε της εκκλησίας| του να κρατείτε εδώ προνοίες και να έχετε προβέντες| αλλ' ούτως σάς ηθέλασι φονέψει κι ακληρήσει,| ωσάν κι εμάς τους κοσμικούς όπου είμεθεν στρατιώτες Χρον. Μορ. H 2696.

προβέντζα η, Πορτολ. A 24¹², 66⁸, 182³, πρεβέντζα.

Από το βενετ. - ιταλ. *provenza* (Boerio, Battaglia, *provenza*¹, Kahane-Tietze, *Lingua Franca* 361-2). Ο τ. και σήμ. ιδιωμ. (Κωστ., Λεξ. τσακων., Αλιπράντης, Λεξ. Πάρου, λ. *προβέγια*). Η λ. και σήμ. λαϊκ. (Μπαμπιν., Λεξ.).

α) (Ναυτ.) αιφνίδια, βίαη ενίσχυση της έντασης του ανέμου, που συνοδεύεται από ταυτόχρονη μεταβολή της διεύθυνσής του από νοτιοδυτικό σε βορειοδυτικό (για το πράγμα βλ. Kahane-Tietze, ό.π.): Και δεν σου δίδει άλλος άνεμος φαστίδιο, ειμή μόνον η προβέντζα αυτ. B 12¹⁰. Από εκεί έως το Ανάπλι όλη η κόστα αράσεται με τις πρεβέντζες αυτ. A 218¹³. β) έντονα καιρικά φαινόμενα με ομίχλη και καταιγίδα: ωσάν έλθεις εις την πούντα περ όστρια, απέκει γύρισε περ γρέγο και άμε εις τον κάβο του Ρασαγαμπέλ και εκεί ένα καλό στάσιμο διά προβέντζες αυτ. A 354²⁷. εις την άκριαν της άμμου στους Σέτε Κάβους έχει διά τις προβέντζες και διά βορίσματα διά πάσα ξύλον να ρεμεζαρισθεί αυτ. B 25¹⁸. εις την μερέαν της τρεμουντάνας έχει νησόπουλον μικρόν και πιάνεις πλωρήσιν και τα σίδερα 'ράσσεις εις τον γρέγον εις οργίες ι' σκεπάζει σε ο πουνέντες, διά την προβέντζα ένα κακός τόπος αυτ. A 172².

προβεντιτόρος ο, βλ. προβεδούρος.

Προβεντσάλοι οι, Χρον. Μορ. Η 397· Προβασάλοι· Προβεζάλοι, Χρον. Μορ. Η 397 κριτ. υπ., 850 κριτ. υπ.

Από το ιταλ. *Provenzale* (Battaglia)· πβ. τ. Προβεντζάνος (Caracausi). Ο τ. Προβασάλοι από το γαλλ. *Provençal* (Robert Dict. histor.) με αποβολή του έρρινου. Ο τ. Προβεζάλοι από το ιταλ. *Provensale* (Battaglia λ. *Provenzale*) με αποβολή του έρρινου.

(Εθν.) οι κάτοικοι της Προβηγκίας ή οι καταγόμενοι από την Προβηγκία: οι Προβεντσάλοι επήρασιν βουλήν μετά τον κόντον| εκείνον όπου σε λαλώ, αυτείνουν της Τουλούζας,| διατί ήσαν εις την θάλασσαν και είχαν πλεντικά τους,| να έχουν περάσει απεκεί δι' ου είχαν το 'πιδέξιο Χρον. Μορ. Ρ 397· Τότε ο αυτός σιρ Τζακ επήρεν μετά του από τους πραματευτάδες όπου είχαν ο τόπος από την δύσιν, δύο δύο, τουτέστιν Κατελάνους, Προβασάλους, Φρουρουντίνους και Αναπολιτάνους, και επήγαν εις την λόντζαν Μαχ. 318¹⁸. Οι Φράγκοι εμηχανεύτησαν ωσάν κι οι Βενετικοί·| μετ' αυτούς ήσαν ενομού ομοίως και οι Προβεντσάλοι Χρον. Μορ. Η 850.

προβέντσια η, βλ. προβέντα.

προβεούρης ο πρεβεδούρης, Χρον. Μορ. Η 7937 κριτ. υπ· πρεβετατούρης, Βουστρ. (Κεχ.) 200¹⁹, 202², 208⁷, 222¹³, 234^{16, 19}, 238², 240⁵, 250⁷ κ.α· πρεβετατούρης, Βουστρ. (Κεχ.) 270⁶, Βουστρ. (Κεχ) Β 235¹⁶· πρεβετούρης, Βουστρ. (Κεχ.) Μ 235¹⁹· προβουέρης, Χρον. Μορ. Η 8657. — Βλ. και προβεδούρος.

Από το παλαιότ. γαλλ. *porveor* (Godefroy, Lex. de l' anc. franç., λ. *porveor*, Gr. d' Hauterive, Dictionn., λ. *porvëor*, Stanitsas, Act. VIIIe Congr. Intern. Néo-hell. franc. 97, 106) με μετάθεση συμφώνου (Τριαντ., Απ. Α' 379, 414· πβ. κυπρ. τ. πουργεόρης (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 96, λ. (πληθ.) πουργεορίδες). Ο τ. πρεβεδούρης από το βενετ. ουσ. *proveditor* (Boerio· πβ. βενετ. ρ. *preveder*) με συλλαβική απλοποίηση, όπως και ο τ. πρεβετατούρης από τ. προβετατούρης (Γιαγκουλλής, Κυπρ. διαλ., στη λ.). Ο τ. πρεβετούρης από πρεβετατούρης με συλλαβική απλοποίηση. Ο τ. προβουέρης από προβεούρης με εναλλαγή φωνηέντων (Τριαντ., Απ. Α' 380), αν δεν προκ. για εσφαλμ. αναγραφή αντί του προβεούρης (Lex. Chron. Mor., λ. προβεούρης).

Προνοητής, προβλεπτής· ο εκπρόσωπος της βενετικής εξουσίας στις βενετικές κτήσεις: Και την αυτήν ημέραν ήρταν ι' κάτεργα από την αρμάδαν, και πρεβετατούρης, ο μισσέρ Βίτωρ Σοράντσος, και έπεψέν τα η αφεντία της Βενετίας διά βλέψησιν της Κύπρου Βουστρ. (Κεχ.) 200¹¹⁻¹². Πρωτοβιστιάρην άλλαξε (ενν. ο Ρούσος ντε Σουλή) ομοίως και τριζουριέρην,| τον προβεούρην των καστρών, τους καστελλάνους όλους Χρον. Μορ. Η 7937· Και εις ολλίγην ώραν έπεψεν ο πρεβετατούρης και έβγαλεν τους Φράγκους και αφήκεν τους Κυπριώτες εις την φυλακήν Βουστρ. (Κεχ.) 308².

προβέρμπιον το.

Από το ιταλ. *proverbio*. Λ. προβέρμπιο στο Soman. και σήμ. ιδιωμ. (Ζώη, Λεξ. Ζακ.² Β').

Ρητό, παροιμία· εδώ προκ. για το βιβλίο της Π.Δ. «Παροιμιαί» (βλ. και Battaglia, λ. *proverbio* 2): ως γιον λαλεί το Προβέρμπιον: Παίδεψε τον καλόν, γινίσκεται καλλιώτερος, παίδεψε τον πελλόν, γινίσκεται περίτου πελλός Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 114.

προβέρνω, βλ. προβάλλω.

προβιάζω, Ασσίζ. 49¹⁷, 56²⁹, 139¹³, 190¹⁶, 268⁷, 344⁵, 424²², 446⁵, 461^{11, 18}, 473¹⁹, Υγρομαντ. φ. 165^v 23, Μαχ. 236²⁰, Βουστρ. (Κεχ.) 60¹⁹, 280¹⁰, 296⁴, 306^{1, 4, 5, 7, 11}, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 75, 80, 117, 121, 138, Ξόμπλιν φ. 138^r, Δαμασκ. Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)² 633^v μτχ. Ενεστ. (άκλ.) *προβιάζοντα*, Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 73, 74.

Από το προβηγκ. *proutar* (βλ. Χατζ., Μέσ. Κύπρ. 289). Πβ. και ιταλ. *proutare* - βενετ. *proutar*.

1) Αποδεικνύω: Ο σαν Τουμάζος με τους άλλους φιλοσόφους *προβιάζει* ότι πάσα κορμίν του κόσμου ... *μοβιάζεται* να αγαπήσει εκείνον οπού είναι 'μοιαστόν του Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 82^v το βουλλωμένον χαρτίν ελάλεν: «Ως γιον μας το ε-προβιάσαν ομπρός μας ότι η τάξις τους Τεμπλιώτες είναι εις μέγαν κακόν και αρνούνται τον Θεόν και όλους τους αγίους, ... για τούτον ... να τους σκοτώσουν όλους ...» Μαχ. 14³⁷. 2) (Νομ.) α) αποδεικνύω με μάρτυρες ενώπιον δικαστηρίου: εάν εις άνθρωπος *εδάνεισεν* *ετέρου* *πέρπυρα* ι', και όταν του τα *εζήτησεν*, *αρνάται* τα, το δίκαιον *ορίζει* ότι να το *προβιάσει* με β' μάρτυρας το πως του τα *έδωκεν* Ασσίζ. 54¹² (ειδικ.) αποδεικνύω, βγάζω κ. αληθινό με μονομαχία (θεοκρισία): ούτος ο άνθρωπος *ένι* κλέπτης *μαρτυρούμενος*, και *άπιστος*, και *είμαι* *έτοιμος* να τον *προβιάσω* το κορμίν μου κατά τον κορμίον του Ασσίζ. 193⁴ *λαλεί* του ο τ' Αβιλας του Γιάκουμον: «Παράβουλε, *απού* *πρέπει* να 'σουν *αποθαμένος* *απού* πολλύν *καιρόν*!» Και *λαλεί* του ο Γιάκουμος: «Εσύ *είσαι* *παράβουλος*, και, *άνταν* *θέλεις*, *ομπρός* της *κυράς*, της *ρήγαινας*, και τους *αφέντες* να σου το *προβιάσω*, με το *σπαθίν* εις το *χέρι*, και, αν δεν το *προβιάσω*, *ας* *κόψουν* την *κεφαλήν* μου!...» Βουστρ. 304¹⁶ β) (μέσ.) αποδεικνύω, υποστηρίζω ως μάρτυρας ενώπιον δικαστηρίου: Καλά να *ηγνωρίζετε* ότι ... *εντέχεται* να *έχει* μάρτυρας να *προβιάζονται* εκείνον τό ο *σκλάβος* ή η *σκλάβα* να *ποιήσει* ... *ότι* *χωρίς* *δύων* *μαρτύρων* ... *ουδέν* *ημπορεί* να *κριθεί* η *αλήθεια* Ασσίζ. 147²⁵ γ) *καταθέτω* ως μάρτυρας *κατηγορίας* *εναντίον* κάπ.: *ανένι* *ότι* *ουδέν* να *ομολόγησεν* *τίποτες* ... να τον *βάλουν* εις την *φυλακήν* *έναν* *χρόνον* και *μίαν* *ημέραν*, να *δουν* *ανένι* *μέσα* εις *εκείνον* τον *καιρόν* ... *αν* *έρτει* *κανείς* και *θέλει* να τον *προβιάσει* *απ'* *εκείνον* τον *φόνον* Ασσίζ. 206²⁴ (εδώ αμτβ.): αν *ουδέν* *ομολογήσει* *τίποτες* ... να τον *βάλουν* εις την *φυλακήν* και να *ποιήσει* *ένα* *χρόνον* και *μίαν* *ημέραν*, *ίνα* *δούσιν* ... *αν* *έρτει* *κανείς* *ομπρός* οπού να *θελήσει* να *προβιάσει* *περί* *εκείνου* του *φόνου* Ασσίζ. 458²⁵. 3) *Εξετάζω*, *δοκιμάζω*, *ελέγχω*: Ο Πλάτος *λαλεί*, *ακομή* και ο Σένεκας: «Οπρωτύτερα *παρά* ν' *αγαπήσεις* *τινά* *πρόβιας'* τον και *αφού* να τον *προβιάσεις* *αγάπησ'* τον με *καλήν* *καρδιάν*» Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 79^v *Ιτσου* *ως* *γιον* *προβιάζεται* εις το *λαμπρόν* το *χρουσάφιν* και το *ασήμιν* *ίτσου* *προβιάζονται* οι *λας* εις τους *κολασμούς* τους Ανθ. χαρ. (Κακουλίδη-Πηδώνια) 90^v *επερίλαβεν* ο *πάπας* ... τα *χαρτία* ... και *επροβιάζέν* τα και *ήτον* *αλήθεια* Μαχ. 334²⁶⁻²⁷.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = επίσημα αποδεδειγμένος, πιστοποιημένος: *ένοχος* *προβιασμένος* με β' μάρτυρας Ασσίζ. 334¹⁹ *ορισμόν* *εντέχεται* να του *δοθεί* (ενν. του *ιατρού* του *ξένου*) *παρά* του *επισκόπου*, *απώδε* και *ομπρός* να *ιατρεύγει* εις την *χώ-*

ραν ... με το χαρτίν του επισκόπου, και να έχει μαρτυρίαν ότι ιατρός ένι προβιασμένος, και ημπορεί να ιατρεύσει οπού τον θέλουν Ασσίζ. 186⁹.

προβιβάζω, Θεολ., Τζιζ. 355¹⁸, Byz. Kleinchron. Α' 229⁶.

Το αρχ. προβιβάζω. Η λ. και σήμ.

1) Οδηγώ, κατευθύνω: Γλυκά, Στ. Β' 333. 2) Προωθώ κάπ. σε ανώτερη βαθμίδα, προάγω: η τύχη γαρ υπ' ουδενός έστηκεν, αλλά τάχος| καταβιβάζει βασιλείς μεγιστοτάτους κάτω,| καυτούς ους προβιβάζει δε τάχιστα καταβάλλει Βίος Αλ. 3898.

προβίβασις η, Αρσ., Κόπ. διατρ. τίτλ., [526].

Το μτγν. ουσ. προβίβασις. Η λ. στον τ. προβίβαση και σήμ. (Μπαμπιν., Λεξ., λ. προβιβασμός, ΑΛΝΕ).

Προβιβασμός: εδώ προκ. για την αναγόρευση μητροπολίτη σε πατριάρχη: ο πατριάρχης φώνησε μετά φωνήν μεγάλην| Ιώβ τον υποψήφιον θείον μητροπολίτην:| «Η θεία χάρις πάντοτε προβίβασιν ποιήσαι,| εκ θρόνου μητροπόλεως και πατριάρχης να 'σαι ...» αυτ. [518].

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΗΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ

Η συγκεκριμένη συμμετοχή όλων των συνεργατών εμφανίζεται στον εξαντλητικό κατάλογο που ακολουθεί. Με κάθετες γραμμές μεταξύ των αρχικών των ονομάτων διακρίνονται τα κύρια στάδια επεξεργασίας ενός άρθρου, τα οποία είναι κατά σειρά:

- η σύνταξη, η οποία αφορά τη συγκρότηση του άρθρου με την αξιοποίηση όλου του πρωτογενούς υλικού, και
- η τελική ανάγνωση, η οποία περιλαμβάνει θεώρηση του υλικού και των προτάσεων του συντάκτη, καθώς και την από κοινού με το συντάκτη διευθέτηση τυχόν προβλημάτων.

Τα ονόματα των συνεργατών δηλώνονται με τα αρχικά τους:

ΑΒ:	Αντριάννα Βε	ΑΔ:	Άννα Δεληγιαννοπούλου
ΑΖ:	Ανθούλα Ζαγκλαβήρα	ΑΠ:	Άννα Πολίτη
ΒΜ:	Παρασκευή (Βιβή) Μαυρίδου	ΒΦ:	Βασιλική Φυντώκα
ΓΠ:	Γιώργος Ποιμενίδης	ΔΜ:	Δημήτρης Μπάγκαβος
ΕΒ:	Ευαγγελία Βαρμπομπίτη	ΕΖ:	Ελένη Ζέρβου
ΚΜ:	(Αι)κατερίνη Μιτούλα	ΜΚ:	Μαρία Κεσόγλου
ΠαΜ:	Πασχαλιά Μιχαλοπούλου	ΠΜ:	Πηνελόπη Μαυρομματίδου
ΧΠ:	Χαράλαμπος Πασσαλής.		

πνεύσις: ΒΦ/ΒΜ
πνέω: ΒΦ/ΒΜ
πνιγάρης: ΒΦ/ΒΜ
πνιγερός: ΒΦ/ΒΜ
πνιγμονή: ΒΦ/ΒΜ
πνιγμός: ΒΦ/ΒΜ
πνίγω: ΒΦ/ΒΜ
πνικτός: ΒΦ/ΒΜ
πνιμάρα: ΒΦ/ΒΜ
πνίξις: ΒΦ/ΒΜ
πνσή: ΒΦ/ΧΠ
πόα: ΠαΜ/ΧΠ
πόβερρος (;): ΚΜ/ΧΠ
πογάτσα: ΠαΜ/ΧΠ
πογεράτος: ΠαΜ/ΧΠ
πογέριν: ΠαΜ/ΧΠ
ποδάγρα: ΠαΜ/ΧΠ
ποδαγρία: ΠαΜ/ΧΠ
ποδαγρικός: ΠαΜ/ΧΠ
ποδαγρός: ΠαΜ/ΧΠ
Ποδανδίτης: ΕΒ/ΚΜ
ποδαράκι: ΔΜ/ΕΒ
ποδαρέα: ΔΜ/ΕΒ
ποδαρικών: ΔΜ/ΕΒ
ποδάριον: ΔΜ/ΕΒ
πόδαρος: ΔΜ/ΕΒ
ποδαρούλι(ον): ΔΜ/ΕΒ
πόδας: ΔΜ/ΕΒ
ποδέα: ΕΒ/ΔΜ

ποδεστάς: ΔΜ/ΕΒ
ποδεστατία: ΔΜ/ΕΒ
ποδεστάτος: ΔΜ/ΕΒ
ποδηγέτης: ΔΜ/ΕΒ
πόδι(ον): ΔΜ/ΕΒ
ποδίζω: ΕΒ/ΔΜ
ποδισμός: ΕΒ/ΔΜ
ποδοαναστρέφω: ΕΒ/ΔΜ
ποδοβολή: ΕΒ/ΔΜ
ποδόζαλο(ν): ΕΒ/ΔΜ
ποδοκέφαλον: ΕΒ/ΔΜ
ποδοκόπιν: ΕΒ/ΔΜ
ποδοκτύπημα: ΕΒ/ΔΜ
ποδοκυλώ: ΕΒ/ΔΜ
ποδολακτισμός: ΕΒ/ΔΜ
ποδόλουρον: ΕΒ/ΔΜ
ποδοπατώ: ΑΠ/ΠΜ
ποδοπεριπατώ: ΑΠ/ΠΜ
ποδοπεριτρέχω: ΑΠ/ΠΜ
ποδοπροσκυνώ: ΑΠ/ΠΜ
?ποδόπτερον: ΑΠ/ΠΜ
ποδοσιδηρωμένος: ΑΠ/ΠΜ
ποδόσταμα: ΑΠ/ΠΜ
ποδότας: ΑΠ/ΠΜ
ποδοχωροβατώ: ΑΠ/ΠΜ
πόδωμα: ΑΠ/ΠΜ
πόδωσις: ΑΠ/ΠΜ
ποέτας: ΑΠ/ΚΜ
πόζιον: ΑΠ/ΚΜ

ποθεινός: ΕΒ/ΚΜ
ποθεμπού: ΕΖ/ΚΜ
πόθεν: ΕΖ/ΚΜ
ποθέν: ΕΖ/ΚΜ
ποθητά: ΕΒ/ΚΜ
ποθητικά: ΕΒ/ΚΜ
ποθητικός: ΕΒ/ΚΜ
ποθητός: ΕΒ/ΚΜ
ποθοαιχμάλωτος: ΑΠ/ΚΜ
ποθοακαταδούλωτος: ΑΠ/ΚΜ
ποθοακατάκριτος: ΑΠ/ΚΜ
ποθοαμεριμνημένος: ΑΠ/ΚΜ
ποθοαναγνώθω: ΑΠ/ΚΜ
ποθοαναζήτησις: ΑΠ/ΚΜ
ποθοανάμνησις: ΑΠ/ΚΜ
ποθοανελπισία: ΑΠ/ΚΜ
ποθοανιστορώ: ΑΠ/ΚΜ
ποθοαποδημία: ΑΠ/ΚΜ
ποθοαποξενώνω: ΑΠ/ΚΜ
ποθοαποχωρίζω: ΑΠ/ΚΜ
ποθοασυνηθισμένος: ΑΠ/ΚΜ
ποθοαφηγούμαι: ΑΠ/ΕΒ
ποθοβεβαιώτερος: ΑΠ/ΕΒ
ποθοδαρμένος: ΑΠ/ΕΒ
ποθόδατος: ΑΠ/ΕΒ
ποθοδήμιος: ΑΠ/ΕΒ
ποθοενασχόλητος: ΑΠ/ΕΒ

ποθοενήδονος: ΑΠ/ΕΒ	ποικιλομόρφως: ΑΠ/ΚΜ	πολίτευμα: ΧΠ/ΜΚ
ποθοενθύμησις: ΑΠ/ΕΒ	?ποικιλόπλοκος: ΑΠ/ΚΜ	πολιτευτής: ΧΠ/ΜΚ
ποθοενθυμίζω: ΑΠ/ΕΒ	ποικίλος: ΑΠ-ΚΜ/ΚΜ	πολιτεύω: ΧΠ/ΜΚ
ποθοενθυμούμαι: ΑΠ/ΕΒ	ποικιλότης: ΑΠ-ΚΜ/ΚΜ	πολίτης (Ι): ΧΠ/ΜΚ
ποθοέρως: ΑΠ/ΕΒ	ποικιλότροπος: ΑΠ/ΚΜ	Πολίτης (ΙΙ): ΧΠ/ΜΚ
ποθοερωτοδραμένος: ΑΠ/ΕΒ	ποικιλοτρόπως: ΑΠ/ΚΜ	πολιτικάδακιν: ΧΠ/ΜΚ
ποθοερωτοκράτωρ: ΑΠ/ΕΒ	ποικιλόχρους: ΑΠ/ΚΜ	πολιτικάρειον: ΧΠ/ΜΚ
ποθοερωτοπλεμένος: ΑΠ/ΕΒ	ποικιλώδης: ΑΠ/ΚΜ	πολιτικάτα: ΧΠ/ΜΚ
ποθοερωτοστράτα: ΑΠ/ΕΒ	ποικίλως: ΑΠ/ΚΜ	πολιτική: ΚΜ/ΔΜ
ποθοευασχόλητος: ΑΠ/ΕΒ	ποιμαινεύω: ΒΜ/ΧΠ	πολιτικοπούλα: ΚΜ/ΔΜ
ποθόθεν: ΕΖ/ΕΒ	ποιμαίνω: ΒΜ/ΧΠ	πολίτικος: ΚΜ/ΔΜ
ποθοθλιμμένος: ΑΠ/ΕΒ	ποιμάνοις: ΒΜ/ΧΠ	πολιτικός: ΚΜ/ΔΜ
ποθοκατακαμένος: ΑΠ/ΕΒ	ποιμαντικός: ΒΜ/ΧΠ	πολιτικοσύνη: ΚΜ/ΔΜ
ποθοκαταλόγι: ΑΠ/ΕΒ	ποιμενάρχης: ΒΜ/ΧΠ	πολιτικός: ΚΜ/ΔΜ
ποθοκατούνα: ΑΠ/ΕΒ	ποιμενικός: ΒΜ/ΧΠ	Πολίτισσα: ΚΜ/ΔΜ
ποθοκέρασμα: ΑΠ/ΕΒ	ποιμήν: ΒΜ/ΧΠ	πολιτογραφία: ΚΜ/ΔΜ
ποθοκρατορίσσα: ΑΠ/ΕΒ	ποίμνη: ΒΜ/ΧΠ	πόλιτσα: ΚΜ/ΔΜ
ποθοκρατώ: ΑΠ/ΕΒ	ποίμνιον: ΒΜ/ΧΠ	πολίχνιον: ΚΜ/ΔΜ
ποθοκράτωρ: ΑΠ/ΕΒ	ποιόνα: ΕΒ/ΜΚ	πολλά: ΚΜ/ΤΙΜ
ποθομανία: ΒΜ/ΕΒ	ποινάλιος: ΕΒ/ΜΚ	πολλαβουρκωμένος: ΚΜ/ΔΜ
ποθομέριμνα: ΒΜ/ΕΒ	ποιναλισμός: ΕΒ/ΜΚ	πολλαγαπημένος: ΚΜ/ΔΜ
ποθομήνυμα: ΒΜ/ΕΒ	ποινή: ΕΒ/ΜΚ	πολλάκις: ΚΜ/ΔΜ
ποθομολογούμαι: ΒΜ/ΕΒ	ποινηλατίω: ΕΒ/ΜΚ	πολλαμαρτημένος: ΧΠ/ΔΜ
ποθοξενόδοχισσα: ΒΜ/ΕΒ	ποινηλατιστής: ΕΒ/ΜΚ	πολλάμορφα: ΧΠ/ΔΜ
ποθοοργιστικός: ΒΜ/ΕΒ	ποινηλατώ: ΕΒ/ΜΚ	πολλάμορφος: ΧΠ/ΔΜ
ποθοορκωμοσία: ΒΜ/ΜΚ	ποινολατίω: ΕΒ/ΜΚ	πολλαπλάσια: ΧΠ/ΔΜ
ποθοπαινεμένος: ΒΜ/ΜΚ	ποιός: ΒΜ/ΜΚ	πολλαπλασιάζω: ΧΠ/ΔΜ
ποθοπαρήγορος: ΒΜ/ΜΚ	ποιότης -τητα: ΒΜ/ΜΚ	πολλαπλασιασμός: ΧΠ/ΔΜ
ποθοπειρασμένος: ΒΜ/ΜΚ	ποιός: ΤΙΜ/ΜΚ	πολλαπλάσιος: ΧΠ/ΔΜ
ποθοπεριβόλον: ΒΜ/ΜΚ	ποιών: ΤΙΜ&ΧΠ/ΔΜ	πολλαφήγητος: ΔΜ/ΔΜ
ποθοπικρασμός: ΒΜ/ΜΚ	ποιώς: ΒΜ/ΤΙΜ	πολλαχόθεν: ΧΠ/ΔΜ
ποθοπλαντάζω: ΑΠ/ΜΚ	πόκος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολλεξήγητος: ΧΠ/ΔΜ
ποθοπονοβρασία: ΑΠ/ΜΚ	πόλβερη: ΕΒ/ΤΙΜ	πολ(λ)ημερινός: ΧΠ/ΔΜ
ποθοπονοβρυσία: ΑΠ/ΜΚ	πολεμάρχης: ΕΖ/ΤΙΜ	πολληώρα: ΧΠ/ΔΜ
ποθοπονώ: ΑΠ/ΜΚ	πολέμαρχος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολλοθαύμαστος: ΧΠ/ΜΚ
πόθος: ΜΚ/ΒΜ	πολεμήτωρ: ΕΖ/ΤΙΜ	πολλολογίω: ΔΜ/ΤΙΜ
ποθοστεναγμός: ΚΜ/ΕΒ	πολεμίζω: ΑΔ/ΕΒ	πολλολούρι: ΧΠ/ΔΜ
ποθότη: ΚΜ/ΕΒ	πολεμικά: ΕΖ/ΕΒ	πολλομιλώ: ΧΠ/ΔΜ
ποθοτρωμένος: ΚΜ/ΕΒ	πολεμικός: ΕΒ/ΜΚ	πολλοστημόριον: ΧΠ/ΔΜ
ποθοτσιγαρισμένος: ΚΜ/ΕΒ	πολεμικός: ΕΒ/ΜΚ	πολλοτεθλιμμένος: ΧΠ/ΔΜ
ποθοφαντάζομαι: ΚΜ/ΕΒ	πολεμιστής: ΕΒ/ΜΚ	πολλότης -τητα: ΧΠ/ΔΜ
ποθοφλόγιστος: ΚΜ/ΕΒ	πολεμιστικός: ΕΖ/ΕΒ	πολλοφουμισμένος: ΚΜ/ΔΜ
ποθοχαιρετώ: ΚΜ/ΕΒ	πολεμίστρα: ΕΖ/ΕΒ	πόλος: ΧΠ/ΔΜ
ποθοχοροβατώ: ΚΜ/ΕΒ	πολεμοκλον(ο)δράκος:	πολπέτα: ΧΠ/ΔΜ
ποθώ: ΚΜ/ΕΒ	ΑΔ/ΕΒ	πολτρόνος: ΧΠ/ΔΜ
ποίημα: ΒΜ/ΚΜ	πολεμόκλονος: ΑΔ/ΕΒ	πολύ: ΒΜ/ΧΠ
ποιημάτι: ΒΜ/ΚΜ	πολεμομαχία: ΑΔ/ΕΒ	πολυαγάπητος: ΒΜ/ΧΠ
ποιήσις: ΒΜ/ΚΜ	πόλεμος (Ι): ΑΔ/ΕΒ	πολυαγαπώ: ΒΜ/ ΧΠ&ΚΜ
ποιητής: ΒΜ/ΚΜ	πόλεμος (ΙΙ): ΑΔ/ΕΒ	πολύαθλος: ΒΜ/ΧΠ
ποιητικός: ΒΜ/ΚΜ	πολεμώ -άω: ΑΔ/ΕΒ	πολυαίματος: ΒΜ/ΧΠ
ποιητός: ΒΜ/ΚΜ	πολιά: ΜΚ/ΤΙΜ	πολυάκανθος: ΒΜ/ΧΠ
ποικιλάτος: ΑΠ/ΚΜ	πόλιον: ΜΚ/ΤΙΜ	πολυάκριβος: ΒΜ/ΧΠ
ποικιλία: ΑΠ-ΚΜ/ΚΜ	πολιορκία: ΜΚ/ΤΙΜ	πολυαλίμονο: ΒΜ/ΧΠ
ποικίλλω: ΑΠ/ΚΜ	πολιορκίζω: ΜΚ/ΤΙΜ	πολυαμαρτημένος: ΧΠ/ΔΜ
ποικιλοανθισμένος: ΑΠ/ΚΜ	πολιορκώ: ΜΚ/ΤΙΜ	πολυαμάρτητος: ΒΜ/ΧΠ
ποικιλοβαφία: ΑΠ/ΚΜ	πολιός: ΜΚ/ΤΙΜ	πολυαναριθμητός: ΒΜ/ΧΠ
ποικιλομορφοσύνη: ΑΠ/ΚΜ	πολιούχος: ΜΚ/ΤΙΜ	πολυανδρεωμένος: ΒΜ/ΧΠ
ποικιλομορφός: ΑΠ/ΚΜ	πόλις -η: ΜΚ/ΤΙΜ	πολύανδρος: ΒΜ/ΧΠ
ποικιλομορφός: ΑΠ/ΚΜ	πόλις: ΜΚ/ΤΙΜ	πολύανθος: ΒΜ/ΧΠ
	πολιταρχία: ΜΚ/ΤΙΜ	πολυανθρωπία: ΒΜ/ΧΠ
	πολιτεία: ΧΠ/ΜΚ	πολύανθρωπος: ΒΜ/ΧΠ
		πολυαργώ: ΒΜ/ΧΠ

πολυαρωστημένος: ΒΜ/ΧΠ	πολυθαυμάζω: ΒΦ/ΜΚ	πολύξυλος: ΕΒ/ΔΜ
πολυάρκωστος: ΒΜ/ΧΠ	πολυθαύμαστος: ΒΦ/ΜΚ	πολύολβος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυαρχία: ΒΜ/ΤΙΜ	πολυθεΐα: ΒΦ/ΜΚ	πολυομβρία: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυαφήγητος: ΒΜ/ΔΜ	πολύθεος: ΒΦ/ΜΚ	πολύομβρος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυαφηγούμαι: ΒΜ/ΤΙΜ	πολυθεώρητος: ΒΦ/ΜΚ	πολύομματος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυαφρίζω: ΒΜ/ΤΙΜ	πολύθλιβος: ΒΦ/ΜΚ	πολύομορφος: ΧΠ/ΔΜ
πολυβασανίζω: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυθρήνητος: ΒΦ/ΜΚ	πολυσυνειδισμένος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύβατος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυθρηνισμένος: ΒΦ/ΜΚ	πολύοπλητος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυβιάζω: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυθρύλητος: ΒΦ/ΜΚ	πολύοργιος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυβλάπτω: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυθρυλισμένος: ΒΦ/ΜΚ	πολυορεκτικός: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύβουλος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκαθίζω: ΓΠ/ΜΚ	πολύορμητος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυβράζω: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκαιρία: ΓΠ/ΜΚ	πολύοφθαλμος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυβρέχω: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκαιρίζω: ΓΠ/ΜΚ	πολυπαθαίνω: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύβροντος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκαιρινός: ΓΠ/ΜΚ	πολυπαθής: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύβρυτος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκάμνω: ΓΠ/ΜΚ	πολύπαθος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυγαμία: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκάνδηλον: ΓΠ/ΜΚ	πολυπαθώ: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυγελία: ΕΒ/ΤΙΜ	πολύκαρπος: ΔΜ/ΜΚ	πολύπαιδος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύγελως: ΕΒ/ΤΙΜ	πολύκλαυστος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπαινώ: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυγένης: ΕΒ/ΤΙΜ	πολύκλωνος: ΔΜ/ΜΚ	πολύπαις: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυγλυκός: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκολασμένος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπεινασμένος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύγνωμος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκόμπιν: ΔΜ/ΜΚ	πολυπειρία: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυγύγυστος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκοπιάζω: ΔΜ/ΜΚ	πολύπειρος: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύγονον: ΕΒ/ΤΙΜ	πολύκοπος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπερνώ: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύγονος: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκουρασμένος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπικραίνω: ΕΒ/ΤΙΜ
πολύγραμμον: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκουρατορεύω: ΔΜ/ΜΚ	πολυπλανής: ΕΒ/ΤΙΜ
πολυγραφία: ΕΒ/ΤΙΜ	πολύκρηνος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπλασιάζω: ΧΠ/ΔΜ
πολυγράφω: ΕΒ/ΤΙΜ	πολυκτήματος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπλασιασμός: ΧΠ/ΔΜ
πολυγραφέω: ΕΒ/ΤΙΜ	πολύκυκλος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπλασιαστέος: ΧΠ/ΔΜ
πολυδαίδαλος: ΓΠ/ΜΚ	πολύλαλος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπλάσιος: ΧΠ/ΔΜ
πολυδάκρυτος: ΓΠ/ΜΚ	πολυλαμπής: ΔΜ/ΜΚ	πολυπλασιώ: ΧΠ/ΔΜ
πολυδάμαντος: ΓΠ/ΜΚ	πολύλαμπρος: ΔΜ/ΜΚ	πολυπλασιώς: ΧΠ/ΔΜ
πολυδάπανος: ΓΠ/ΜΚ	πολυλαρυγγίζω: ΔΜ/ΜΚ	πολυπλατώνω: ΓΠ/ΜΚ
πολυδέσποτος: ΓΠ/ΜΚ	πολυλέγομαι: ΔΜ/ΜΚ	πολυπληγώμενος: ΓΠ/ΜΚ
πολυδιήγητος: ΓΠ/ΜΚ	πολυλεξία: ΔΜ/ΜΚ	πολυπληγώτος: ΓΠ/ΜΚ
πολυδιψασμένος: ΜΚ/ΕΒ	πολυλογία: ΔΜ/ΜΚ	πολύπλοκος: ΓΠ/ΜΚ
πολυδόλων: ΜΚ/ΕΒ	πολύλογος (Ι): ΔΜ/ΜΚ	πολυπλουμισμένος: ΓΠ/ΜΚ
πολυδοξασμένος: ΜΚ/ΕΒ	πολύλογος (ΙΙ): ΔΜ/ΜΚ	πολυπλούμιστος: ΓΠ/ΜΚ
πολυδουλεία: ΜΚ/ΕΒ	πολυλογώ: ΔΜ/ΤΙΜ	πολύπλουτος: ΓΠ/ΜΚ
πολύδρομος: ΜΚ/ΕΒ	πολυλυπημένος: ΓΠ/ΜΚ	Πολύποδες: ΓΠ/ΜΚ
πολυδύναμος: ΜΚ/ΕΒ	πολύλυπος: ΓΠ/ΜΚ	πολυποδία: ΓΠ/ΜΚ
πολύδωρος: ΜΚ/ΕΒ	πολυμαγειρεύω: ΓΠ/ΜΚ	πολυπόδιον (Ι): ΓΠ/ΜΚ
πολυειδής: ΜΚ/ΕΒ	πολυμάζωκτος: ΓΠ/ΜΚ	πολυπόδιον (ΙΙ): ΜΚ/ΜΚ
πολυείσοδος: ΜΚ/ΕΒ	πολυμαθής: ΓΠ/ΜΚ	πολυπόθητος: ΒΜ/ΕΒ
πολυέλαιος: ΜΚ/ΕΒ	πολύμαθος: ΓΠ/ΜΚ	πολύποθος: ΒΜ/ΕΒ
πολυελεημονητής: ΜΚ/ΕΒ	πολυμανισμένος: ΓΠ/ΜΚ	πολυποθώ: ΒΜ/ΕΒ
πολύελεος: ΜΚ/ΕΒ	πολυμεθώ: ΓΠ/ΜΚ	πολυποικίλα: ΒΜ/ΕΒ
πολυεξετάζω: ΜΚ/ΕΒ	πολυμέρεια: ΓΠ/ΜΚ	πολυποικιλία: ΒΜ/ΕΒ
πολυέξοδος: ΜΚ/ΕΒ	πολυμέρης: ΓΠ/ΜΚ	πολυποικίλος: ΒΜ/ΕΒ
πολυετής: ΜΚ/ΕΒ	πολυμέρμιος: ΕΒ/ΔΜ	πολυποικιλότης: ΒΜ/ΕΒ
πολυετία: ΜΚ/ΕΒ	πολυμερής: ΕΒ/ΔΜ	πολύπονα: ΒΜ/ΕΒ
πολυεύγενος: ΜΚ/ΕΒ	πολυμήχανος: ΕΒ/ΔΜ	πολυπονεμένος: ΒΜ/ΔΜ
πολυευσπλαγχνία: ΜΚ/ΕΒ	πολυμιλώ: ΧΠ/ΔΜ	πολυπόνετος: ΒΜ/ΕΒ
πολυεύσπλαγχνος: ΜΚ/ΕΒ	πολύμορφος: ΧΠ/ΔΜ	πολύπονος: ΒΜ/ΕΒ
πολυευχαριστώ: ΜΚ/ΕΒ	πολύμοχθος: ΕΒ/ΔΜ	πολυποσία: ΒΜ/ΕΒ
πολυζηλεμένος: ΜΚ/ΕΒ	πολυμπάλωτος: ΕΒ/ΔΜ	πολυπράγμονος: ΒΜ/ΕΒ
πολυζήλευτος: ΜΚ/ΕΒ	πολυμπιστεμένος: ΕΒ/ΔΜ	πολυπράγμων: ΒΜ/ΕΒ
πολυζητημένος: ΜΚ/ΕΒ	πολυμυρωδάτος: ΕΒ/ΔΜ	πολυπρόσευχος: ΒΜ/ΕΒ
πολυζωητος: ΜΚ/ΕΒ	πολυνήστις: ΕΒ/ΔΜ	πολυπύρινος: ΒΜ/ΕΒ
πολυημερία: ΜΚ/ΕΒ	πολυνοσώδης: ΕΒ/ΔΜ	πολυράβδης: ΒΜ/ΕΒ
πολυημερίζω: ΜΚ/ΕΒ	πολυξακουσμένος: ΕΒ/ΔΜ	πολύρρους: ΒΜ/ΕΒ
πολυήμερος: ΜΚ/ΕΒ	πολυευρία: ΕΒ/ΔΜ	πολύρρυτος: ΒΜ/ΕΒ
πολυημερώ: ΜΚ/ΕΒ	πολύευρος: ΕΒ/ΔΜ	

πολύς: BM/KM
 πολυσαρκία: MK/BM
 πολυσήμαντος: MK/BM
 πολυσιμώνω: MK/BM
 πολυσκουριάζω: MK/BM
 πολυσουσαμάτος: MK/BM
 πολυσπαταλώ: MK/BM
 πολυσπλαγχνοσύνη: MK/BM
 πολύσπορος: MK/BM
 πολυσταύρι(ον): MK/BM
 πολυσταύριος: MK/BM
 πολυστέκομαι: MK/BM
 πολυστέναγμα: MK/BM
 πολυστένακτος: MK/BM
 πολυσύγιτος: MK/BM
 πολυσύλλαβος: MK/BM
 πολυσύμφορος: MK/BM
 πολυσυναγμένος: MK/BM
 πολυσύνακτος: MK/BM
 πολυσυνάζω: MK/BM
 πολυσφαγής: MK/BM
 πολυσχιδής: MK/BM
 πολυσωρεμένος: MK/BM
 πολυσώρευτος: MK/BM
 πολυταλάνιστος: MK/BM
 πολυτάπητας: MK/BM
 πολυτάραχος: MK/BM
 πολυτεκνία: MK/BM
 πολύτεκνος: MK/BM
 πολυτέλεια: MK/BM
 πολυτελής: MK/BM
 πολυτεχνογάζωτος: MK/BM
 πολύτητα: MK/BM
 πολυτιμημένος: MK/BM
 πολυτίμητος: MK/BM
 πολυτίμιος: MK/BM
 πολύτιμος: MK/BM
 πολυτρέφομαι: ΒΦ/MK
 πολυτρεχάτος: MK/BM
 πολυτρίχιον: ΔΜ/MK
 πολύτριχον: ΔΜ/MK
 πολύτριχος: ΔΜ/MK
 πολυτρομάσσω: MK/BM
 πολύτροπος: MK/BM
 πολύτροφος: ΒΦ/MK
 πολυτρώγω: KM/MK
 πολυύμνητος: KM/MK
 πολυφαγία: KM/MK
 πολυφάγος: KM/MK
 πολύφεγγος: KM/MK
 πολυφήμητος: KM/MK
 πολυφημισμένος: KM/ΔΜ
 πολυφθάνω: KM/MK
 πολύφθονος: KM/MK
 πολυφιλόχρεος: KM/MK
 πολύφοβος: KM/MK
 πολυφονεύς: KM/MK
 πολυφουσκώνω: KM/MK
 πολυφρόντιδος: KM/MK
 πολυφτερίς: KM/MK
 πολύφυλλος: KM/MK
 πολυφωνία: KM/MK

πολύφωτος: KM/MK
 πολυχάιρομαι: ΒΦ/MK
 πολυχάριτος: ΒΦ/MK
 πολυχειρία: ΒΦ/MK
 πολυχείρι(ον): ΒΦ/MK
 πολυχεύμων: ΒΦ/MK
 πολυχορταίνω: ΒΦ/MK
 πολύχους: ΒΦ/MK
 πολυχρήματος: ΒΦ/MK
 πολυχρονία: ΒΦ/MK
 πολυχρονίζω: ΒΦ/MK
 πολυχρόνιον: ΒΦ/MK
 πολυχρόνιος: ΒΦ/MK
 πολυχρονισμός: ΒΦ/MK
 πολύχρονος: ΒΦ/MK
 πολυχρονώ: ΒΦ/MK
 πολύχρους: BM/KM
 πολύχρυσος: BM/KM
 πολυχρυσωμένος: BM/KM
 πολύχρωμος: BM/KM
 πολυχυμία: BM/KM
 πολυψαλιδάτος: BM/KM
 πολυψημένος: BM/KM
 πολυψυχικάρης: BM/KM
 πολυώραιος: BM/KM
 πολωνικός: BM/KM
 ?πολωπός: BM/KM
 πόμα: BM/KM
 πόμπα: BM/KM
 πομπεύω: BM/KM
 πομπή: BM/KM
 πομπιάζω: BM/KM
 πομπισμένος: BM/KM
 πομπιστάδαρος: BM/KM
 πομφόλυξ: EB/KM
 πομώ: ΑΔ/EB
 πόνεμα: EB/KM
 πονεμένα: EB/KM
 πονέντε: EB/KM
 πονεντίνα: EB/KM
 πονεντίνκος: EB/KM
 Πονεντίνος: EB/KM
 πόνεση: EB/KM
 πονετικός: EB/KM
 πόνημα: EB/KM
 πονηρά: EB/KM
 πονηράδα: EB/KM
 πονηρεύω -ομαι: EB/KM
 πονηρία: EB/KM
 πονηροπράτης: EB/KM
 πονηρός: EB/ΧΠ
 πονιανός: EB/KM
 πονιζάμενος: EB/KM
 πονοαμεριμνημένα: EB/KM
 πονοαμεριμνημένος: EB/KM
 πονοαμετρησία: EB/KM
 πονοανακουφιστής: EB/KM
 πονοανασασμός: EB/KM
 πονοαντιπίττακον: EB/KM
 πονοδάκρυ(ον): EB/KM
 πονοθλίβω: EB/KM
 πονοθλιψία: EB/KM

πονοθλίψις: EB/KM
 πονοκαημός: EB/KM
 πονοκαταλυσία: EB/KM
 πονοκατούνα: ΓΠ/MK
 πονοκράτωρ: ΓΠ/MK
 πονόλαιμος: ΓΠ/MK
 πονόματος: ΓΠ/MK
 πονομεριμνημένος: ΓΠ/MK
 πονομεριμνησία: ΓΠ/MK
 πονοπαρήγορος: ΓΠ/MK
 πονοπικραίνω: ΓΠ/MK
 πονοπικρασμός: ΓΠ/MK
 πονοπιττακον: ΓΠ/MK
 πόνος: ΓΠ/MK
 πονοστεναγμός: ΔΜ/EB
 πονοστριγγίζω: ΔΜ/EB
 πονόφλογος: ΔΜ/EB
 πονοχάρτιν: ΔΜ/EB
 πονοψυχώ: ΔΜ/EB
 πόντε: ΔΜ/EB
 ποντιάζω: ΔΜ/MK
 ποντίζω: ΔΜ/MK
 πόντικας: ΔΜ/EB
 ποντίκιν: ΔΜ/EB
 ποντικό: ΔΜ/EB
 ποντικομούστακος: ΔΜ/EB
 ποντικός (I): ΔΜ/EB
 ποντικός (II): ΔΜ/EB
 πόντιος: ΔΜ/EB
 πόντισμαν: ΔΜ/EB
 ποντισμός: ΔΜ/EB
 ποντόπνιγμα: ΔΜ/EB
 πόντος (I): ΔΜ/EB
 πόντος (II): ΔΜ/EB
 πόντος (III): ΔΜ/EB
 πονώ: ΓΠ/MK
 ποπολάνος: KM/ΧΠ
 ποπολάρος: KM/ΧΠ
 πόπολον: KM/ΧΠ
 ποππύζω: KM/ΧΠ
 πόππυσμα: KM/ΧΠ
 πορδάκιν: BM/ΧΠ
 πορδαλίστρια: BM/ΧΠ
 πορδέα: BM/ΧΠ
 πορδή: BM/ΧΠ
 πόρδημα: BM/ΧΠ
 πορδοκόπος: BM/ΧΠ
 πορδοκοπώ: BM/ΧΠ
 πορδόπουλον: BM/ΧΠ
 πορδοτσιλώ: BM/ΧΠ
 πορδού: BM/ΧΠ
 πορεία: BM/EB
 πορεμός: BM/EB
 πορευτικός: BM/EB
 πορεύω: BM/EB
 πόρεψις -ψη: BM/EB
 πορθίζω: BM/EB
 πορθμός: BM/EB
 πορθώ: BM/EB
 ποριατικόν: BM/EB
 ποριμότης -τητα: BM/EB
 πορνείας: BM/EB

πορνεία: BM/EB	?ποσαύτα: KM/ΤΙΜ	πότισμα: EB/KM
πορνείον: BM/EB	?ποσαύτος: KM/ΤΙΜ	ποτιστηράκιν: EB/KM
πόρνευμα: BM/EB	ποσαχώς: KM/ΤΙΜ	ποτιστήριον: EB/KM
πορνεύω: BM/EB	ποσεντερίζω: KM/EB	ποτιστικός: EB/KM
πόρνη: BM/EB	ποσεντέρω: KM/EB	ποτίστρα: EB/KM
πορνικός: BM/EB	ποσεσαρισμένος: KM/EB	ποτίστρον: EB/KM
πόρνισσα: BM/EB	ποσέσιο: KM/EB	ποτόν: ΤΙΜ/EB
πορνοβοςκός: BM/EB	ποσέσο: KM/EB	πότος: ΤΙΜ/EB
πορνογενής: BM/EB	πόσιμον: KM/EB	πού: ΓΠ/ΜΚ
πορνοκαπηλείο(ν): BM/EB	ποσιμοπότηρο: KM/EB	πουγάκι: ΓΠ/ΜΚ
πορνομοιχεία: BM/EB	ποσίμπλε: KM/EB	πουγγί(ον): ΓΠ/ΜΚ
πόρνος: BM/EB	ποσιμπλίτα: KM/EB	πουγγόπουλον: ΓΠ/ΜΚ
πορνοστάσιον: BM/EB	πόσις: KM/EB	πουγνάζω: ΑΔ/EB
πόρος (Ι): ΧΠ/ΜΚ	ποσιτζιόν: KM/EB	πούγουνας: ΑΔ/EB
πόρος (ΙΙ): ΧΠ/ΜΚ	πόσον: ΜΚ/ΤΙΜ	πούδρα: ΑΔ/EB
πόρπορα: ΓΠ/ΜΚ	ποσόν: ΜΚ/ΤΙΜ	?πουκάνος: ΒΦ/EB
πόρρω: ΧΠ/ΜΚ	πόσος: ΜΚ/ΤΙΜ	πουκλάμι: ΒΦ/EB
πόρρωθεν: ΧΠ/ΜΚ	ποσός (Ι): ΜΚ/ΤΙΜ	πουλάδα: ΑΔ/EB
πόρτα: ΧΠ/ΤΙΜ	ποσός (ΙΙ): ΜΚ/ΤΙΜ	πουλάκι: ΑΔ/ΒΜ
πορταγιάλλα: ΧΠ/ΜΚ	ποσότης -τητα: ΜΚ/ΒΦ	πουλακίδα: ΑΔ/EB
πορτάντος: ΧΠ/ΜΚ	ποσώ: ΜΚ/ΒΦ	πουλαράκι: ΑΔ/EB
πορτάριος: ΧΠ/ΤΙΜ	πόστα: ΜΚ/ΒΦ	πουλάρης: ΑΔ/EB
πορτάρισσα: ΧΠ/ΜΚ	ποστέλνικος: ΜΚ/ΒΦ	πουλαρίνα: ΑΔ/EB
πόρτεγο: ΧΠ/ΜΚ	πόστερος: ΜΚ/ΒΦ	πούλαρος: ΑΔ/EB
πορτέλα: ΧΠ/ΜΚ	ποστίτσος: ΜΚ/ΒΦ	πούλημα: ΚΜ/ΔΜ
πορτέλο: ΧΠ/ΜΚ	πόστο: ΜΚ/ΒΦ	πουλημός: ΚΜ/ΔΜ
πορτίτσα: ΧΠ/ΜΚ	ποσώς: ΚΜ/ΤΙΜ	πουλησία: ΚΜ/ΔΜ
πόρτο (Ι): ΧΠ/EB	ποταμηδόν: ΑΔ/ΜΚ	πουληστής: ΚΜ/ΔΜ
πόρτο (ΙΙ): ΧΠ/EB	ποταμηδώς: ΑΔ/ΜΚ	πουλητής: ΚΜ/ΔΜ
πορτολάνος: ΧΠ/EB	ποταμία: ΑΔ/ΜΚ	πουλητιός: ΚΜ/ΔΜ
πορτοπαράθυρα: ΧΠ/EB	ποταμιαίος: ΑΔ/ΜΚ	πουλητιότης: ΚΜ/ΔΜ
πορτοπούλα: ΧΠ/EB	ποταμίδα: ΑΔ/ΜΚ	πουλητσάκης: ΚΜ/ΔΜ
πόρτος (Ι): ΧΠ/EB	ποταμίζω: ΑΔ/ΜΚ	πουλί: ΑΔ/ΒΜ
πόρτος (ΙΙ): ΧΠ/EB	ποταμίνα: ΑΔ/ΜΚ	Πούλια: ΑΔ/EB
Πορτουγέζος: ΧΠ/EB	ποτάμιον: ΑΔ/ΜΚ	πουλίτσιν: ΑΔ/ΒΜ
πορτοφυλάκισσα: ΧΠ/EB	ποτάμιος: ΑΔ/ΜΚ	πουλολόγος: ΑΔ/ΒΜ
πορτσιόν: ΓΠ/ΜΚ	ποταμίσιος: ΑΔ/ΜΚ	πουλολογώ: ΑΔ/ΒΜ
πορφύρα: ΓΠ/ΜΚ	ποταμογεΐτων: ΑΔ/ΜΚ	πουλοπιότης: ΑΔ/ΒΜ
πορφυρανθής: ΓΠ/ΜΚ	ποταμοειδής: ΑΔ/ΜΚ	πουλόπουλον: ΑΔ/ΒΜ
πορφυράνθητος: ΓΠ/ΜΚ	ποταμός: ΑΔ/ΜΚ	πούλος: ΑΔ/ΒΜ
πορφυρέινος: ΓΠ/ΜΚ	ποταμοφορίζω: ΑΔ/ΜΚ	πούμπλικα: ΒΜ/EB
πορφυρίζω: ΓΠ/ΜΚ	ποταμοφορώ: ΑΔ/ΜΚ	πουμπλικάρω: ΒΜ/EB
πορφύριος: ΓΠ/ΜΚ	ποταπά: ΜΚ/ΒΦ	πούμπλικος: ΒΜ/EB
πορφυρίτης: ΓΠ/ΜΚ	ποταποίος: ΜΚ/ΒΦ	πουνέντες: EB/ΔΜ
πορφυρίτις: ΓΠ/ΜΚ	ποταπός (Ι): ΜΚ/ΒΦ	πούνια: ΒΜ/EB
πορφυροβαφέω: ΓΠ/ΜΚ	ποταπός (ΙΙ): ΜΚ/ΒΦ	?πουνιά: ΒΜ/EB
πορφυρόβαφος: ΓΠ/ΜΚ	ποταπώς: ΜΚ/ΒΦ	πουνιαλιά: ΒΜ/EB
πορφυρόβλαστος: ΓΠ/ΜΚ	πότε: ΜΚ/ΒΦ	πουνιάλο: ΒΜ/EB
πορφυρογέννητος: ΓΠ/ΜΚ	ποτέ: ΜΚ/ΒΦ	πούντα: ΔΜ/EB
πορφυροκυανίζων: ΓΠ/ΜΚ	ποτεστάτης: ΔΜ/EB	πουντέλι: ΔΜ/EB
πόρφυρον: ΓΠ/ΜΚ	?ποτζάμι: EB/KM	πουντελιάζω: ΔΜ/EB
πορφυροπράσινος: ΓΠ/ΜΚ	πότζος: EB/KM	πούντος (Ι): ΔΜ/EB
πορφυρός: ΓΠ/ΜΚ	ποτηριά: EB/KM	?πουπάς: ΒΜ/EB
πορφυρόστρωτος: ΓΠ/ΜΚ	ποτηριον: EB/KM	πούπης: ΒΜ/EB
πορφυρόχειλος: ΓΠ/ΜΚ	ποτηροδίσκομα: EB/KM	πουπιζώ: ΒΜ/EB
πορφυροχρυσιομάρμαρος: ΓΠ/ΜΚ	ποτηροθήκη: EB/KM	πουπουλοτράχηλος: ΒΜ/EB
πορφυροχρυσομάρμαρος: ΓΠ/ΜΚ	ποτηροκάλυμμα: EB/KM	πουργάρα: ΚΜ/EB
πορφυρώνω: ΓΠ/ΜΚ	ποτηρόπουλον: EB/KM	πουργατόριον: ΚΜ/EB
πόσα: ΚΜ/ΤΙΜ	ποτίζω: EB/KM	πουρέζι: ΑΚ-ΚΜ/EB
ποσά: ΚΜ/ΤΙΜ	πότιμος: ΚΜ/EB	πούρι: ΜΚ/ΒΦ
	πότιο: EB/KM	Πουρίμ: ΜΚ/ΒΦ
	πότισις: EB/KM	πούρνα: ΜΚ/ΒΦ

πούρος: ΜΚ/ΒΦ	πρασόφυλλο(ν): ΠΜ/ΜΚ	πρετσιόζος: ΒΦ/ΜΚ
Πουρτουαλέζης: ΧΠ/ΕΒ	πράτης: ΕΒ/ΜΚ	πρεφερίω: ΒΦ/ΜΚ
πους: ΔΜ/ΕΒ	πράτκα: ΕΒ/ΜΚ	πρήσιμον: ΒΦ/ΜΚ
πουτάνα: ΜΚ/ΒΦ	πρατικάρω (Ι): ΕΒ/ΜΚ	πρησκοκόλης: ΒΦ/ΜΚ
πουτανίτσα: ΜΚ/ΒΦ	πρατικάρω (ΙΙ): ΕΒ/ΜΚ	πρησκόσκελος: ΒΦ/ΜΚ
πουττί: ΜΚ/ΒΦ	πρατκία: ΕΒ/ΜΚ	πρησκω: ΒΦ/ΜΚ
πούττος: ΜΚ/ΒΦ	πρατικιάζω: ΕΒ/ΜΚ	πρήσμα: ΒΦ/ΜΚ
πράγμα: ΒΜ/ΧΠ	πρατικό: ΕΒ/ΜΚ	πρησμονή: ΒΦ/ΜΚ
πραγματάκι: ΒΜ/ΧΠ	πράτικός: ΕΒ/ΜΚ	πρησμός: ΒΦ/ΜΚ
πραγματευομαι: ΒΜ/ΧΠ	πράτσια: ΕΒ/ΜΚ	πρηστήρ: ΒΦ/ΜΚ
πραγματευτάρικος: ΒΜ/ΧΠ	πράττω -σω: ΕΒ/ΒΜ	πρηστηροφόρος: ΒΦ/ΜΚ
πραγματευτής: ΒΜ/ΧΠ	πραύνος: ΓΠ/ΜΚ	πριακόνι: ΔΜ/ΚΜ
πραγματικός: ΒΜ/ΧΠ	πραύνω: ΓΠ/ΜΚ	πριβάρω: ΔΜ/ΚΜ
πραγματικώς: ΒΜ/ΧΠ	πραϋς: ΜΚ/ΒΦ	πριβαταμέντε: ΔΜ/ΕΒ
πραγματοαλλάζω: ΒΜ/ΧΠ	πράως: ΓΠ/ΜΚ	πριβάτος: ΔΜ/ΚΜ
πραίδα: ΒΦ/ΜΚ	πρεβεδούρα: ΔΜ/ΕΒ	πριβελεγιάδος: ΒΦ/ΠΜ
πραιδεύω: ΒΦ/ΜΚ	πρεγιουντικάρω: ΑΖ/ΚΜ	πριβιλέγιον: ΒΦ/ΠΜ
πραιπόσιτος: ΓΠ/ΜΚ	πρεγιουντίσιον: ΑΖ/ΚΜ	πρίβος: ΔΜ/ΚΜ
πραιτωρ: ΓΠ/ΜΚ	πρέζα: ΚΜ/ΕΒ	πριγκιπάτο: ΒΦ/ΜΚ
πραιτωρικός: ΓΠ/ΜΚ	πρεζαντίζω: ΚΜ/ΕΒ	πριγκιπάτος: ΒΦ/ΜΚ
πραιτώριον: ΓΠ/ΜΚ	πρεζεντάδος: ΚΜ/ΕΒ	πριγκιπέσσα: ΜΚ/ΜΚ
πραιτώριος: ΓΠ/ΜΚ	πρεζεντάρω: ΚΜ/ΕΒ	πριγκίπισσα: ΒΦ/ΜΚ
πρακτέος: ΕΒ/ΒΜ	πρεζέντες: ΚΜ/ΕΒ	πρίγκιπος: ΒΦ/ΜΚ
πράκτης: ΕΒ/ΒΜ	πρεζεντιάζω: ΚΜ/ΕΒ	πρίγκιψ: ΒΦ/ΜΚ
πρακτικά: ΕΒ/ΒΜ	πρεζίντιω: ΚΜ/ΕΒ	πριζιάζω: ΚΜ/ΕΒ
πρακτικόν: ΔΜ/ΒΜ	πρεζουλίνα: ΚΜ/ΕΒ	πρίκα (ΙΙ): ΔΜ/ΧΠ
πρακτικός: ΔΜ/ΒΜ	πρεζουνιέρης: ΚΜ/ΕΒ	πρίκοιλος: ΔΜ/ΧΠ
πράκτωρ: ΕΒ/ΒΜ	πρεζούνος: ΚΜ/ΕΒ	πρικομακαρούνα: ΔΜ/ΧΠ
πρανής: ΕΒ/ΒΜ	πρεκάτσο: ΠΜ/ΜΚ	πρικούσα: ΔΜ/ΧΠ
πρανόν: ΕΒ/ΒΜ	πρέκουλα: ΓΠ/ΜΚ	πρικύς: ΔΜ/ΧΠ
πραξαπόστολος: ΕΒ/ΒΜ	πρελασιόν: ΓΠ/ΜΚ	πριμαβέρα: ΚΜ/ΒΦ
πράξις: ΕΒ/ΒΜ	πρεντικαντέρος: ΓΠ/ΜΚ	πριμικήριος: ΚΜ/ΒΦ
πράος: ΜΚ/ΒΦ	πρεπαράτος: ΓΠ/ΜΚ	πριν: ΜΚ/ΒΦ
πραοσύνη: ΜΚ/ΒΦ	πρεπειά: ΠΜ/ΔΜ	πρινοκοκκάτος: ΔΜ/ΚΜ
πραότης -τητα: ΜΚ/ΒΦ	πρεπίζω: ΠΜ/ΔΜ	πρινοκόκκιον: ΔΜ/ΚΜ
πράσα: ΠΜ/ΜΚ	πρεπό: ΠΜ/ΚΜ	πρίνος: ΔΜ/ΚΜ
πρασιά: ΜΚ/ΒΦ	πρεπόζιτον: ΠΜ/ΕΒ	πρίντζαινα: ΒΦ/ΚΜ
πρασιζω: ΜΚ/ΒΦ	πρεπόντως: ΠΜ/ΔΜ	πριντζάτον: ΒΦ/ΚΜ
πρασινάδα: ΜΚ/ΒΦ	πρέπος: ΠΜ/ΔΜ	πρίντζης: ΒΦ/ΚΜ
πρασινάδη: ΜΚ/ΒΦ	πρεποσύνη: ΠΜ/ΕΒ	πριντζιπάτο: ΒΦ/ΚΜ
πρασινίζω: ΜΚ/ΒΦ	πρεπούμενα: ΠΜ/ΔΜ	πριντσιπάλες: ΒΦ/ΚΜ
πρασινοανθισμένος: ΜΚ/ΒΦ	πρέπω: ΠΜ/ΚΜ	πριονίζω: ΠαΜ/ΒΦ
πρασινοαραβίτικος: ΜΚ/ΒΦ	πρέσα: ΓΠ/ΜΚ	πριόνιον: ΠαΜ/ΒΦ
πρασινοβούλλιν: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβεία: ΜΚ/ΔΜ	πριόνισμα: ΠαΜ/ΒΦ
πρασινοκόκκινος: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβείον: ΜΚ/ΔΜ	πριονοκοπώ: ΠαΜ/ΒΦ
πρασινομαυρισμένος: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβεολόγος: ΜΚ/ΔΜ	πριώρα: ΔΜ/ΧΠ
πρασινόμορφος: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβευτής: ΜΚ/ΔΜ	πριός: ΜΚ/ΒΦ
πρασινοπορφυρόστρωτος: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβεύω: ΜΚ/ΔΜ	πριούρης: ΔΜ/ΧΠ
πρασινορόδιος: ΜΚ/ΒΦ	πρέσβυς: ΜΚ/ΔΜ	πρις: ΠαΜ/ΧΠ
πράσινος: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβυτέριον: ΜΚ/ΔΜ	Πρίσκοι: ΠαΜ/ΧΠ
πρασινοσκουταράτος: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβυτέρισσα: ΜΚ/ΔΜ	πριστός: ΠαΜ/ΒΦ
πρασινοφόρισα: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβύτερος: ΜΚ/ΔΜ	πριτά: ΒΦ/ΠΜ
πρασινόχρυσος: ΜΚ/ΒΦ	πρεσβύτης: ΜΚ/ΔΜ	πρίτζινος: ΒΦ/ΚΜ
πράσιον: ΠΜ/ΜΚ	πρεσβυτικός: ΜΚ/ΔΜ	πρίτζος: ΒΦ/ΚΜ
πρασομάρουλον: ΠΜ/ΜΚ	πρεσβύτις: ΜΚ/ΔΜ	πριτού: ΒΦ/ΠΜ
πράσιν: ΠΜ/ΜΚ	πρεσιζω: ΒΦ/ΜΚ	πρίχα: ΜΚ/ΒΦ
πρασόριζον: ΠΜ/ΜΚ	πρεσκριτός: ΒΦ/ΜΚ	πριχού: ΜΚ/ΒΦ
Πράσος: ΠΜ/ΜΚ	πρεσκρισιό(ν): ΒΦ/ΜΚ	πριψίδης: ΜΚ/ΒΦ
πρασόσπορος: ΠΜ/ΜΚ	Πρετεγιάννοι: ΒΦ/ΜΚ	πρίω: ΜΚ/ΒΦ
	πρετεντερίζω: ΒΦ/ΜΚ	προ: ΜΚ/ΒΦ
	πρετεντέρω: ΒΦ/ΜΚ	προαγιάζω: ΑΒ/ΒΜ
	πρέτζιο: ΒΦ/ΜΚ	προάγω: ΑΒ/ΒΜ

προαγωγή: AB/BM
προαγωγός: AB/BM
προαίρεμα: ΠαΜ/ΒΜ
προαίρεσις: ΠαΜ/ΒΜ
προαιρέτης: AB/BM
προαιρώ: AB/BM
προαιώνιος: AB/BM
προάναρχος: AB/BM
προαντλώ: ΠαΜ/ΕΒ
προαποθνήσκω: AB/BM
προαποσώνω: ΠαΜ/ΕΒ
προαρπάζω: AB/BM
προαρχίζω: AB/BM
προάστιον: AB/BM
προαυθεντεύω: ΠαΜ/ΕΒ
προαύλιον: AB/BM
πρόαυλος: AB/BM
πρόβα (Ι): Πα/ΒΜ

πρόβα (ΙΙ): ΠαΜ/ΒΜ
προβαδίζω: ΠαΜ/ΕΒ
προβαθμίζω -ίδα: ΠαΜ/ΕΒ
προβαίνω (Ι): ΚΜ/ΔΜ
προβάλλω: ΚΜ/ΔΜ
πρόβαλμα: AB/BM
προβάνω: ΚΜ/ΔΜ
προβάρω: AB/BM
προβάτα: ΠΜ/ΒΜ
προβατάκι: AB/BM
προβατάρης: AB/BM
προβατικός: ΠΜ/ΒΜ
προβατικός: AB/BM
προβατίνα: ΠΜ/ΒΜ
προβάτιον: ΠΜ/ΒΜ
προβατόγίδα: AB/BM
προβατογούνα: AB/BM
προβατοκουσουλέα: AB/BM

προβατομυξαρέα: AB/BM
πρόβατον: ΠΜ/ΒΜ
προβατόντυμα: AB/BM
προβατόσχημος: AB/BM
προβέα: AB/BM
προβεδέρω: ΔΜ/ΕΒ
προβεδούρος: ΔΜ/ΕΒ
προβεζονάδος: ΔΜ/ΕΒ
πρόβειος: AB/BM
προβέντα: ΔΜ/ΒΜ
προβέντζα: ΔΜ/ΒΜ
Προβεντσάλοι: ΔΜ/ΒΜ
προβεούρης: ΔΜ/ΕΒ
προβέρμπιον: AB/BM
προβιάζω: AB/BM
προβιβάζω: AB/BM
προβίβασις: ΚΜ/ΧΠ